Bundel van de Gemeenteraad van 30 januari 2020

Agenda bijlagen

BV20.0009 Agenda RAAD 30-01-2020

1 Opening en mededelingen

2 Trekken van het lot ter bepaling van het raadslid bij wie een eventuele stemming zal beginnen

3 Vragenhalfuurtje voor raadsleden

4 Spreekrecht voor niet-raadsleden

5 Vaststelling van de agenda

6 Vaststelling van het verslag van de vorige vergadering

BV19.0222 Verslag raadsvergadering van 19 december 2019

7 Lijst ingekomen stukken raad van 30 januari 2020

*Griffie
*

Voorstel Raad 14711

T20.00945 Lijst ingekomen stukken raad 30 januari 2020

T20.00718 Toezeggingenlijst 01 - 30-01-2020 Raad

T20.00715 Moties 01 -30-01-2020 Raad

8 Afleggen Ambtseed/belofte door Rianne Kokke, raadsadviseur

*Griffie
*

T19.22810 Tekst Ambtseed

9 Bespreekpunten

9.a Cultuurhuis Berkel - 'Blok B' - geheime bijlage in iBabsmap geheime stukken - bespreekpunt ivm moties/amendementen

<P align=left> </P>
<P> </P>
<P>1. Een cultuurhuis te realiseren in Berkel en Rodenrijs.</P>
<P>2. Het cultuurhuis Berkel en Rodenrijs onder de werktitel Blok B in publiek eigendom te realiseren als onderdeel van de ontwikkeling van Berkel Centrum West op de locatie van Blok 5 en de exploitatie te laten verlopen via een nog op te richten beheerstichting.</P>
<P>3. Voor realisatie van Blok B het in de Begroting 2020 opgenomen budget in te zetten van € 500.000 en daarnaast conform eerder besluit € 150.000 uit de huidige budgetten voor Cultuur en Sociaal Domein met ingang van 2022 structureel aan te wenden.</P>
<P>4. Een bestemmingsreserve te creëren van het budget dat mogelijk resteert in 2022 om de aanlooptekorten in 2023, 2024, 2025 en deels ook in 2026 mee op te vangen.</P>
<P>5. Eventuele eventuele onvoorziene uitgaven voor Blok B te dekken vanuit de structurele middelen voor culturele programmering die we in 2018 t/m 2021 inzetten voor incidentele culturele uitgaven voor programmering, projecten en investeringen in 't Web en de Cultuurfabriek.</P>
<P>6. Voor de aankoop van de grond, het casco en de vaste en losse inrichting van Blok B een investeringskrediet beschikbaar te stellen ter hoogte van het in de geheime bijlage T19.20732 genoemde bedrag.</P>
*<P>7. De kosten van € 1 miljoen voor de realisatie van de fietsenstelling ten laste van de grond-exploitatie Berkel Centrum te brengen en te verwerken in het MPG 2020.</P>
Ankie van Tatenhove
SA
*

Voorstel Raad 13763

U19.08531 Aanbiedingsbrief Raad Definitieve besluitvorming Blok B

T19.14451 Notitie Blok B - definitieve besluitvorming

I19.24847 Externe Bijlage A: Publieksonderzoek Cultuur&Markt: Lansingerland en Cultuur oktober 2019

I19.27366 Externe Bijlage B: Rapport BBN Notitie Financiële beoordeling

U19.09253 Opleggen geheimhouding bijlage raadsvoorstel Definitieve besluitvorming Blok B

U20.00730 Beantwoording technische vraag Leefbaar 3B t.b.v. raadsvergadering Blok B

U20.00763 Sturingsmodel Blok B

U20.00775 Beantwoording technische vraag II Leefbaar 3B voor raadsbehandeling Blok B

10 Hamerstukken

10.a 1e begrotingswijziging Recreatieschap Rottemeren

<P>Gevraagde beslissing</P>
*<P>Met zienswijze U19.09332 te reageren op de 1e begrotingswijziging Recreatieschap Rottemeren</P>
Simon Fortuyn
RE
*

Voorstel Raad 14417

U19.09332 Zienswijze 1e begrotingswijziging Recreatieschap Rottemeren

I19.28781 Begrotingswijziging 2019

10.b Verkoop aandelen Eneco Groep N.V. (geheime bijlagen door cie AB - en raadsleden op afspraak in te zien bij de griffie)

<P><STRONG>Gevraagde beslissing</STRONG></P>
*<P>Instemming met de verkoop van alle aandelen in Eneco Groep N.V. aan Diamond Chubu Europe B.V., de kopende entiteit van Mitsubishi Corporation en Chubu Electric Power Co. Inc.</P>
Albert Abee
CS
*

Voorstel Raad 14424

T19.22432 A.1 - AHC Brief Voortgang Besluitvormingsproces Eneco

T19.22433 A.2 - Toelichtingsdocument Eneco

U19.09783 Raadsbrief inzake aanbieden raadsvoorstel verkoop Eneco, ter inzage leggen van geheime documenten en attenderen op raadsbijeenkomsten

10.c Overdracht beheer Klapwijkseweg-Boterdorpseweg (geheime bijlagen)

<P><STRONG>Gevraagde beslissing</STRONG></P>
<OL>
<LI>De Klapwijkseweg / Boterdorpseweg, zoals benoemd in de brief van de provincie met kenmerk PZH-2017-60365362 2 DOS-2017-000511 5, over te nemen in beheer.</LI>
*<LI>Het in de geheime financiële bijlage (T19.21753) genoemde bedrag toe te voegen aan de reserve afschrijvingslasten.</LI></OL>
Simon Fortuyn
RE
*

Voorstel Raad 14177

U19.09364 Opleggen geheimhouding bijlagen bij het raadsvoorstel 'Overdracht beheer Klapwijkseweg / Boterdorpseweg

10.d Uitvoeringsagenda Duurzaamheid 2019 - 2022

<P><STRONG>Gevraagde beslissing</STRONG></P>
*<P>De Uitvoeringsagenda Duurzaamheid 2019-2022 (BR1900120) vast te stellen.</P>
Albert Abee
RE
*

Voorstel Raad 14051

T19.20731 Lansingerland duurzaam - uitvoeringsagenda 2019-2022

U19.08542 Toezegging actualiteitenoverzicht Lansingerland Duurzaam,december 2019

10.e Instelling commissie Onderzoek geloofsbrieven wethouders

*<P>De commissie Onderzoek geloofsbrieven wethouders in te stellen bestaande uit de leden van het Presidium.</P>
Griffie
*

Voorstel Raad 14728

10.f Aanwijzingsbesluit griffier en plaatsvervangend griffiers in verband met invoering Wnra per 1 januari 2020

<OL>
<LI>Mevrouw M.S. (Marijke) Walhout met ingang van 1 januari 2020 aan te wijzen als griffier;</LI>
<LI>Mevrouw L. (Lianne) van den Houten met ingang van 1 januari 2020 aan te wijzen als plaatsvervangend griffier;</LI>
<LI>Mevrouw K.G.J. (Karin) Koemans met ingang van 1 januari 2020 aan te wijzen als plaatsvervangend griffier;</LI>
*<LI>Mevrouw R. (Rianne) Kokke met ingang van 1 januari 2020 aan te wijzen als plaatsvervangend griffier.</LI></OL>
Griffie
*

Voorstel Raad 14562

T19.22872 Overzicht van relevante passages uit de Memorie van Toelichting b.b. de Wnra

10.g Bekrachtiging geheimhouding

<OL>
<LI>De door het college in brief U20.00365 d.d.16 januari 2020 opgelegde geheimhouding aan de raad op brief U20.00259 inzake nieuw bestemmingsplan voor Wilderszijde te bekrachtigen.</LI>
*<LI>De geheimhouding op te heffen op het moment dat het nieuwe bestemmingsplan voor Wilderzijde wordt vastgesteld</LI></OL>
Griffie
*

Voorstel Raad 14729

11 Afscheid wethouder Abee

*Griffie
*

12 Sluiting

GEMEENTE Lansingerland

Aan de leden van de geme

enteraad van Lansingerland

Dagtekening : dinsdag, 28 januari 2020
Onderwerp : Raadsagenda

Hierbij nodig ik u uit tot het bijwonen van de vergadering van de raad van de gemeente Lansingerland op **donderdag 30 januari 2020** om 20.00 uur in de raadszaal van het gemeentehuis aan de Tobias Asserlaan 1 te Bergschenhoek.

De voorzitter,

Pieter van de Stadt

Agenda

NR ONDERWERP

Beginpunten

1. Opening en mededelingen

2. Trekken van het lot ter bepaling van het raadslid bij wie een eventuele stemming zal beginnen

3. Vragenhalfuurtje voor raadsleden

4. Spreekrecht voor niet-raadsleden

5. Vaststelling van de agenda

6. Vaststelling van het verslag van de vorige vergadering

7. Lijst ingekomen stukken raad van 30 januari 2020

8. Afleggen Ambtseed/belofte door Rianne Kokke, raadsadviseur

Bespreekpunten

9. Bespreekpunten

9.a. Cultuurhuis Berkel - 'Blok B' - geheime bijlage in iBabsmap geheime stukken - bespreekpunt ivm moties/amendementen

1. Een cultuurhuis te realiseren in Berkel en Rodenrijs.
2. Het cultuurhuis Berkel en Rodenrijs onder de werktitel Blok B in publiek eigendom te realiseren als onderdeel van de ontwikkeling van Berkel Centrum West op de locatie van Blok 5 en de exploitatie te laten verlopen via een nog op te richten beheerstichting.

3. Voor realisatie van Blok B het in de Begroting 2020 opgenomen budget in te zetten van € 500.000 en daarnaast conform eerder besluit € 150.000 uit de huidige budgetten voor Cultuur en Sociaal Domein met ingang van 2022 structureel aan te wenden.
4. Een bestemmingsreserve te creëren van het budget dat mogelijk resteert in 2022 om de aanlooptekorten in 2023, 2024, 2025 en deels ook in 2026 mee op te vangen.
5. Eventuele eventuele onvoorziene uitgaven voor Blok B te dekken vanuit de structurele middelen voor culturele programmering die we in 2018 t/m 2021 inzetten voor incidentele culturele uitgaven voor programmering, projecten en investeringen in 't Web en de Cultuurfabriek.
6. Voor de aankoop van de grond, het casco en de vaste en losse inrichting van Blok B een investeringskrediet beschikbaar te stellen ter hoogte van het in de geheime bijlage T19.20732 genoemde bedrag.
7. De kosten van € 1 miljoen voor de realisatie van de fietsenstelling ten laste van de grond-exploitatie Berkel Centrum te brengen en te verwerken in het MPG 2020.

Hamerstukken

10. Hamerstukken

10.a. 1e begrotingswijziging Recreatieschap Rottemeren

Gevraagde beslissing
Met zienswijze U19.09332 te reageren op de 1e begrotingswijziging Recreatieschap Rottemeren

10.b. Verkoop aandelen Eneco Groep N.V. (geheime bijlagen door cie AB - en raadsleden op afspraak in te zien bij de griffie)

Gevraagde beslissing
Instemming met de verkoop van alle aandelen in Eneco Groep N.V. aan Diamond Chubu Europe B.V., de kopende entiteit van Mitsubishi Corporation en Chubu Electric Power Co. Inc.

10.c. Overdracht beheer Klapwijkseweg-Boterdorpseweg (geheime bijlagen)

Gevraagde beslissing

1. De Klapwijkseweg / Boterdorpseweg, zoals benoemd in de brief van de provincie met kenmerk PZH-2017-60365362 2 DOS-2017-000511 5, over te nemen in beheer.
2. Het in de geheime financiële bijlage (T19.21753) genoemde bedrag toe te voegen aan de reserve afschrijvingslasten.

10.d. Uitvoeringsagenda Duurzaamheid 2019 - 2022

Gevraagde beslissing
De Uitvoeringsagenda Duurzaamheid 2019-2022 (BR1900120) vast te stellen.

10.e. Instelling commissie Onderzoek geloofsbrieven wethouders

De commissie Onderzoek geloofsbrieven wethouders in te stellen bestaande uit de leden van het Presidium.

10.f. Aanwijzingsbesluit griffier en plaatsvervangend griffiers in verband met invoering Wnra per 1 januari 2020

1. Mevrouw M.S. (Marijke) Walhout met ingang van 1 januari 2020 aan te wijzen als griffier;
2. Mevrouw L. (Lianne) van den Houten met ingang van 1 januari 2020 aan te wijzen als plaatsvervangend griffier;
3. Mevrouw K.G.J. (Karin) Koemans met ingang van 1 januari 2020 aan te wijzen als plaatsvervangend griffier;
4. Mevrouw R. (Rianne) Kokke met ingang van 1 januari 2020 aan te wijzen als plaatsvervangend griffier.

10.g. Bekrachtiging geheimhouding

1. De door het college in brief U20.00365 d.d.16 januari 2020 opgelegde geheimhouding aan de

raad op brief U20.00259 inzake nieuw bestemmingsplan voor Wilderszijde te bekrachtigen.
2. De geheimhouding op te heffen op het moment dat het nieuwe bestemmingsplan voor Wilderzijde wordt vastgesteld

Eindpunten

11. Afscheid wethouder Abee

12. Sluiting

Alle raadsstukken zijn te vinden op www.lansingerland.nl, via de link “de gemeente”, “vergaderschema”, vervolgens de juiste datum aanklikken. In de centrale hal van het gemeentehuis kunt u de stukken digitaal inzien.

VERSLAG
Gemeenteraad

GEMEENTE Lansingerland

Datum vergadering : 19 december 2019

Aanwezig:
Raadsleden:
Leefbaar 3B : Don van Doorn, Wouter Hoppenbrouwer, Jan Pieter Blonk, Machiel Crielaard, Marjolein Gielis, Henk Meester, Georgine Zwinkels, Johan Phillippens
VVD : Alexander Kuipers, Nathalie van Bakel, Eric Kampinga, Ed van Santen, Mauriel van As, Matthijs Machielse
CDA : Matthijs Ruitenberg, Nelleke Bouman, Hans van der Stelt, Dave Bergwerff, Frans Ammerlaan
CU : Kees-Willem Markus, Jurjen Dieleman, Paul Lieverse
WIJ Lansingerland : Leon Hoek, Petrine van Olst, Jan Jumelet
D66 : Michiel Muis, Ineke den Heijer, Erik Jonker
GroenLinks : Marco Ruijtenberg, Selgei Gabin
PvdA : Petra Verhoef

Voorzitter : Pieter van de Stadt
Griffier : Marijke Walhout

Wethouders : Simon Fortuyn, Kathy Arends, Albert Abee, Ankie van Tatenhove

Afwezig:
Leefbaar 3B : Leon Erwich
VVD : Marloes Draak

1. Opening en mededelingen
De voorzitter, om 20.00 uur: De laatste vergadering van dit kalenderjaar. Bericht van verhindering is ontvangen van mevrouw Draak en de heer Erwich. Laatstgenoemde brengt een hartelijke kerstgroet via de app. Mevrouw Verhoef is 10 minuten later en de heer Dieleman sluit over een half uur aan. Traditioneel zijn er de laatste vergadering van het jaar een heleboel jarigen bij ons. Van harte gefeliciteerd aan mevrouw Den Heijer, de heer Ruijtenberg, de heer Blonk, de heer Fortuyn, de Hoek en mevrouw Van Bakel. Zij zullen met elkaar trakteren vanavond. Namens de collega's wens ik hen een mooi jaar erbij toe in hun leven, in ons midden.

2. Trekken van het lot ter bepaling van het raadslid bij wie een eventuele stemming zal beginnen
De voorzitter: Dat is de heer Jumelet, nummer 18. Mocht het zo zijn, dan is de heer Jumelet als eerste aan de beurt.

3. Vragenhalfuurtje voor raadsleden
De voorzitter: Er is niets aangemeld volgens mijn informatie, dus dit agendapunt passeert.

4. Spreekrecht voor niet-raadsleden
Er hebben zich twee insprekers gemeld:
1. De heer Gellweiler, namens bewonersgroep Rodenrijs west;
2. De heer Koelewijn, namens 'Houd de maalderij leefbaar'.

Inspreker 1:
De heer Gellweiler: Ik ga het hebben over de verlegging van de buisleidingenstrook in Vlinderstrik west als gevolg van het bestemmingsplan, dat geagendeerd staat. Zoals bekend heb ik hierop een zienswijze ingediend. Er is een nota overheen gekomen vanuit de gemeente. Ik heb 3 december j.l. ingesproken. Als het goed is, zijn die stukken bij jullie bekend. Jullie hebben het kunnen lezen, ik ga het niet nog een keer herhalen, maar wel even de strekking voor jullie als raadsleden. Het verschuiven van die buisleidingenstrook, mag dat eigenlijk wel? Dat is eigenlijk de vraag. Mag de gemeente dat? Waarom mag de gemeente dat? Binnen welke termijn mag de gemeente dat? Volgens mij is het zo, en dat heb ik geprobeerd te vertellen in de stukken, dat alleen de gemeente initiatiefnemer mag zijn voor het verschuiven van de buisleidingenstrook. Immers, het verschuiven van deze strook is als gevolg van de aanleg van de rijksweg, een project van Rijkswaterstaat. Het verschuiven mag alleen op initiatief van de gemeente, maar ook als de gemeente daartoe een gegronde reden heeft. Mijns inziens is die er niet en daarnaast is ook de termijn van 3 jaar, waarbinnen de gemeente het bestemmingsplan hierop moet aanpassen, verstreken na vaststelling van de buisleidingenstrook. Dat is de strekking, die ik al een aantal

keer geprobeerd heb mee te geven aan jullie. Daarop is door de gemeente een antwoord gekomen. Afgelopen 3 december is aan de hand van dat antwoord en mijn betoog gesteld: is hier nou een juridische toets over geweest? Toen heeft de wethouder geantwoord, eigenlijk niet geantwoord, maar n.a.v. vragen van de heer Muis en mevrouw Verhoef: ja, er is weldegelijk een juridische toets uitgevoerd. Die heb ik vervolgens opgevraagd. Van de ambtenaar kreeg ik te horen, dat die toets verwoord was in de nota van zienswijze. Dat nodigde mij uit om terug te grijpen naar die nota van zienswijzen. Dan blijkt dat die toets eigenlijk niet volledig is. Er is alleen gesproken, in de nota van zienswijzen, over de termijn van 3 jaar, maar niet over het initiatief en de reden van verschuiving van die buisleidingenstrook. Dat is punt 1. Ook is in de vorige commissievergadering gesteld: die toets externe veiligheid, hoe zit het daarmee? Verschuift de buisleidingenstrook naar het noorden, wat nu de veronderstelling is, stel dat die buisleidingenstrook die kant op gaat, wat nu het voornemen is, dan komt hij dichter bij de bebouwing. Wat betekent dat dan voor de veiligheid van bewoners van Rodenrijs west? Toen schrok ik eigenlijk wel een beetje van de commissieleden, die toen zeiden: er is nog helemaal geen buisleidingenstrook, die komt er in de toekomst en laten we dan pas kijken wat dat betekent. Ik schrik daar enorm van, want regeren is een beetje vooruit zien, dingen van tevoren bekijken, risico's inventariseren en gevolgen afwegen. En niet naderhand met pleisters de wond beplakken, maar ervoor zorgen dat die wond er niet komt. Mijn advies in deze is: houd het bestemmingsplan nog eens tegen het licht, toets het nou eens echt juridisch en toets ook die externe veiligheid. Het kan niet zo zijn, dat de veiligheid van burgers in Rodenrijs west in het geding komt als die strook naar het noorden verschuift. Er is altijd een lapmiddel. Je kan er ook gewoon een muur bouwen, 10 meter hoog, dan ziet niemand meer die buisleidingenstrook, externe veiligheid is akkoord, maar wat blijft er dan nog over van de Vlinderstrik? Nogmaals mijn advies: kijk naar die juridische toets, houd het bestemmingsplan tegen het licht van een juridische toets en bekijk die externe veiligheid vooraf. Dus dat is mijn dringende verzoek.

Inspreker 2:
De heer Koelewijn: Geachte leden van de gemeenteraad, op 26 november heeft u als raad een brief gekregen van het college met als onderwerp: de voortgang van de voorbereiding ontwerpbestemmingsplan woningbouwlocatie Treurniet. In de brief wordt door het college het beeld geschetst, dat de gemeente de regie in handen heeft, dat er sprake is van een goed overleg met omwonenden. De ervaring die wij als bewoners hebben, staat hier helaas haaks op. Voorafgaand aan de brief hebben we op 11 november als vertegenwoordigers van 'Houd de maalderij leefbaar' een gesprek gehad met wethouder Arends, de afdeling gebiedsontwikkeling en de ontwikkelaar. Dit gesprek was helaas in alle opzichten teleurstellend. Bij de aanvang werd ons medegedeeld dat de beantwoording van de zienswijzen op het voorontwerp voor de derde maal is uitgesteld. De gegeven reden: er ontbreekt één onderdeel, het onderzoek naar de waterhuishouding, dat zorgvuldig moet plaatsvinden. Dit is in alle opzichten ongeloofwaardig. Het onderzoek, waar we al in januari 2018 om gevraagd hebben, is pas in oktober 2019 gestart, ruim nadat de eerste twee termijnen van beantwoording verlopen waren. Daarnaast hebben we van meerdere kanten vernomen, dat er nog andere onderzoeken lopen en er aanvullingen nodig zijn. Gesteld kan worden, dat het voorontwerpbestemmingsplan uit april uitzonderlijk slecht is, vol met fouten, tegenstrijdigheden. Het voor de derde maal uitstellen van beantwoording van een groot aantal zienswijzen laat zien dat het de gemeente aan regie ontbreekt. In mei hebben we gesteld, dat de er voor ons drie belangrijke bezwaren zijn. Als eerste en belangrijkste: de voorgenomen optopping van twee verdiepingen tot een bouwhoogte van 18 meter. Als tweede de zorg betreffende parkeren, verkeer inclusief de aansluiting op de zwaar overbelaste Rodenrijseweg en de Laan van Rome. En als derde de integratie van het basale plan met de omgeving met hierin als punt van zorg de waterhuishouding, trillingen tijdens de bouw. Op al deze drie punten was tijdens het gesprek geen echte discussie mogelijk. De afdeling gebiedsontwikkeling en de ontwikkelaar hielden hun mond. Met betrekking tot de optopping stelde de wethouder dat de gemeente betrouwbaar moet zijn. Een opmerking die wij niet anders kunnen uitleggen dan dat de wethouder afspraken gestand wil doen, die gemaakt zijn voordat omwonenden en de raad betrokken waren. Dit werd in het gesprek van november expliciet bevestigd door de ontwikkelaar, die stelde dat het de opdracht van de gemeente gekregen had om niet te overleggen met omwonenden voordat er overeenstemming was tussen ontwikkelaar en gemeente. Op het punt verkeer en parkeren is geen andere informatie ontvangen dan ons al bekend was. Inmiddels hebben we een goed contact met slagerij De Rooy. We weten dat deze vergevorderde plannen heeft voor milieusering en uitbreiding. Dit plan maakt ontsluiting van het plan, zoals opgenomen in het ontwerp bestemmingsplan, totaal onmogelijk. We hebben dit in het gesprek naar voren gebracht en volgens de ontwikkelaar was er een overeenkomst. Daarnaast kunnen er vraagtekens gezet worden bij het zo dicht bouwen tegen een bestaande bedrijfsbestemming. We hebben onze peilbuizen beschikbaar gesteld en meerdere keren technische informatie gegeven aan Royal Haskoning. Van de gemeente noch van de ontwikkelaar hebben we enige informatie of uitkomst ontvangen anders dan onze meetresultaten kloppen. Pas resultaten gaan ontvangen nadat de gemeente de beslissing genomen heeft, zoals gesteld in de brief die ontvangen is, is voor ons niet acceptabel. We willen duidelijk stellen dat we geen door de gemeente samengestelde vrijblijvende klankbordgroep zijn, die naar believen door de wethouder aan en uit gezet kan worden, zoals zij in de brief aan de raad wil doen voorkomen. We vertegenwoordigen de belangen van vrijwel alle omwonenden en streven naar een leefbare oplossing voor bestaande en nieuwe

bewoners, ook als dit botst met toezeggingen en overeenkomsten van de gemeente. Met belangstelling hebben we de discussie in de raad gevolgd over Berkel oost. Vrijwel alle partijen steunen hier het college en coalitie om de bouwhoogte te beperken tot 15 meter. Dit om het dorpsgezicht in stand te houden. Volgens het college is dit onderdeel van het centrum. Voor de locatie Treurniet stelt het college dat deze niet in het centrum ligt en het coalitieakkoord niet geldt. Het is duidelijk: er wordt met twee maten gemeten. Onze conclusie is dat met de brief aan de raad het college de raad op meerdere punten een voorstelling van zaken geeft die niet strookt met de werkelijkheid en dat de raad relevante informatie wordt onthouden. Wij waarderen het dat de wethouder na druk vanuit de raad in april 2019 met de bewoners wil overleggen, maar concluderen dat de afdeling gebiedsontwikkeling en de ontwikkelaar hier geen boodschap aan hebben en dit niet willen. Het voor de derde maal uitstellen van de beantwoording van de zienswijzen, het aan de ontwikkelaar overlaten om nader onderzoek te doen en het totale gebrek aan communicatie tussen de partijen toont aan dat het de gemeente aan regie ontbreekt. Wij verzoeken de raad de regie in handen te nemen om te komen tot een plan met een breed maatschappelijk draagvlak voor deze karakteristieke locatie in het historische lint en het centrum van Berkel. Het is een unieke kans die we niet moeten laten lopen.

De heer Muis, D66: Dank u wel voor uw inspraak. U geeft aan, dat voor de derde maal de beantwoording is uitgesteld. Is er ook een pad geschetst wanneer u wel wordt betrokken en wanneer er wel informatie met u gedeeld kan gaan worden? De heer Koelewijn: Het pad dat geschetst wordt is ook naar voren gekomen in het gesprek in november: dat er nu beantwoording is in januari. Wat de waarde daarvan is, weten wij niet, want we hebben al twee keer eerder een antwoord gehad. Voor de rest is er niet echt een afspraak gemaakt over een vervolg. Wat wij zien is dat de gemeente domweg de procedure wil volgen en eigenlijk niet wil overleggen met bewoners. Het gesprek was goed, we waren welkom, we hebben koffie gedronken, maar eigenlijk hebben we geen enkele informatie ontvangen. Dat was op zich heel erg jammer, want we hebben in mei een heel goed gesprek gehad, maar de insteek van de partijen was dit keer totaal anders. De heer Muis: U zegt dat de ontwikkelaar in het gesprek heeft gezegd dat hij de opdracht heeft gekregen van de gemeente om niet te overleggen met omwonenden. De heer Koelewijn: Ja, dat is de periode geweest totdat eigenlijk het plan aan de raad voorgedragen is. Wij zijn pas voor het eerst betrokken geweest begin 2018. Tot die tijd hebben veel bewoners jarenlang op de deur geklopt en de gemeente zei elke keer: we hebben de opdracht gegeven aan de ontwikkelaar om met jullie te overleggen. Nu blijkt, we hebben zelfs een email van een lid van de gemeente waar het ook heel duidelijk in staat en nu is het nog eens bevestigd ook door de ontwikkelaar, dat hij de opdracht had om niet te praten tot het eigenlijk voor elkaar was.

De heer Machielse, VVD: Dank voor uw inspraak. Uw bezwaren en zorgen zijn genoegzaam bekend bij ons. Eerder heb ik met u gesproken over de onderzoeken die we als gemeente samen met de projectontwikkelaar uitvoeren en dat dat tijd kost. Toen heb ik tegen u gezegd: als ze er zijn, kijken we er graag samen met u naar. Ik hoor u nu zeggen dat het allemaal lang duurt. Wat is daar precies uw bezwaar tegen, dat dat tijd kost, die onderzoeken? De heer Koelewijn: De gemeente zegt de regie te hebben, maar als in mei alle bewoners een brief krijgen dat de beantwoording in juli is en dat we in juli allemaal weer een brief krijgen, dat de beantwoording in november is. Dan gaan we voor het gesprek en dan wordt voor de derde maal het verteld. Er is ook toegezegd dat dat onderzoek gedaan moet worden. Pas in oktober wordt er bij iemand aangebeld, die onderzoek moet gaan doen. Het komt niet echt betrouwbaar over en of er control is. Wat wij gehoord hebben, eigenlijk niets van de gemeente, maar we hebben wel contact met het hoogheemraadschap gehad. Die heeft in juli een advies gegeven, waar we een kopie van gekregen hebben en waarin staat dat er een onderzoek moet plaats vinden. Eigenlijk moet er een onderzoek plaats vinden, niet omdat wij erom gevraagd hebben, maar omdat het hoogheemraadschap gezegd heeft dat het moet gebeuren. Dat is volgens mij ook de reden waarom het zo laat plaats vindt. Dat advies hebben we niet gekregen van de gemeente. Tot op heden hebben we geen enkele informatie gehad van de gemeente. Niets, niets, niets.

5. **Vaststelling van de agenda**

De heer Hoek, WIJ: Wij hebben er behoefte aan om deze inspraak op de agenda te zetten. De voorzitter: De maalderij? We hebben niets ter besluitvorming over de maalderij. Misschien is het verstandig om het op de agenda van de commissie te zetten in januari. De heer Hoek: Dat is prima. Waar ik met name nieuwsgierig naar ben, is de reactie van het college. Ik vind hier echt heel serieuze zaken in staan. Als het college nu kan reageren, vind ik het ook prima, maar als het op de agenda van de commissie ruimte kom, kan ik er ook mee leven. De voorzitter: Dat lijkt me een ordelijke gang van zaken. Dan heeft het college, de wethouder, de gelegenheid om schriftelijk te reageren, ook op wat de heer Koelewijn naar voren heeft gebracht. Dan kunt u daar uw oordeel over vellen in de commissie. Dat lijkt mij een goede procedure. Anderen over de agenda? Dan stellen we de agenda vast, zoals die voor u ligt. En we noteren de opmerking van de heer Hoek voor de commissie en wij stellen dat voor aan de voorzitter van de commissie ruimte en de agendacommissie.

6. Vaststelling verslag vorige vergadering d.d. 28 november 2019
De voorzitter: Hierover is een tekstuele correctie van de heer Meester binnen gekomen, die zijn klassiekers kent. Dank u, meneer Meester. Anderen nog over het verslag? Nee, dan stellen wij dat vast.

7. Lijst ingekomen stukken en overzichten afhandeling toezeggingen en moties
De voorzitter: Iemand hier over? Nee? Dan stellen we die ook vast.

8. Bespreekpunten:

8.a Algemene Plaatselijke Verordening 2020
De heer Lieverse, CU: De CU wil graag een amendement voorstellen bij de APV 2020, in de zin van het opnemen van een lachgas-artikel. De CU stelt dit amendement voor mede namens PvdA, CDA en WIJ. We stellen voor het besluit als volgt te wijzigen.

A2019-022
De Algemene Plaatselijke Verordening 2020 (T19.14897) vast te stellen inclusief de artikelsgewijze toelichting (T19.14900) en de wijzigingen (T19.14899), met dien verstande dat toegevoegd wordt in de APV 2020 onder artikel 2:48: Artikel 2:48a hinderlijk lachgasgebruik. Het is verboden op een openbare plaats lachgas te gebruiken indien dit gepaard gaat met gedragingen die de openbare orde verstoren, de veiligheid in gevaar brengen, het woon- en leefklimaat aantasten of anderszins overlast veroorzaken. Toelichting: Het amendement roept op tot het opnemen van een verbod op het gebruik van lachgas.

Waarom doen we dat? Sinds een rechterlijke uitspraak van het Europees Hof en vervolgens de Hoge Raad valt lachgas niet langer meer onder de geneesmiddelenwet. Gebruik van dit geneesmiddel, want dat is het nog steeds, is daardoor niet langer illegaal. Het gebruik is echter wel problematisch. Net als veel andere gemeenten zoeken we daarom in afwachting van een landelijk verbod naar andere wegen om het gebruik van lachgas tegen te gaan om een aantal redenen. Het gebruik als partydrug neemt toe. Het gebruik kent ernstige gezondheidsrisico's. Het achterlaten van patronen en ballonnen betekent een belasting voor het milieu. Door het roeseffect veroorzaken gebruikers overlast voor de leefomgeving. Het aantal verkeersincidenten neemt door lachgas toe volgens politieonderzoek. Lachgas heeft een grote impact op het klimaat. De organisatie Urgenda pleit daarom voor terugdringen van het gebruik. Tot zover de toelichting.

Mevrouw Van Olst, WIJ: Wij zijn dus mede indiener van dit amendement. We willen de heer Lieverse dan ook hartelijk danken voor zijn moeite m.b.t. dit amendement. Wij willen dit verbod graag opgenomen hebben in de APV, wellicht vooruitlopend op een landelijk verbod. We willen daar wel bij zeggen, dat het verbieden natuurlijk niet de oplossing is hiervoor. Voorlichting over de gevolgen van gebruik in de preventieve sfeer door scholen, jongerenwerk e.d. blijven noodzakelijk. Echter, door straatgebruik aan te pakken, geef je in ieder geval het signaal af dat lachgasgebruik niet normaal is. Het gebruik van lachgas wordt daarmee minder normaal gevonden en dit kan bijdragen aan terugdringen van het gebruik van lachgas en dat willen wij allemaal. Dank u wel.

De heer Ruitenberg, CDA: Ook wij danken de heer Lieverse voor zijn inzet rondom het dossier lachgas. Met zijn grote medische kennis denk ik dat er niemand anders in deze raad is die een voorstel als dit op deze manier kan inbrengen. Het is overduidelijk dat we hier wat aan moeten doen. We zijn blij met de initiatieven vanuit het landelijke, maar we weten ook dat dat nog niet één, twee, drie geregeld is. Het is heel goed om vooruitlopend daarop dit heldere signaal af te geven. Ik ben het volledig eens met mevrouw Van Olst dat dit niet alle problemen oplost, want je kunt het wel verbieden, maar dan ben je er niet. Maar het signaal dat iets verboden is, een signaal dat je kunt handhaven, omdat er een helder artikel is en niet een wat vager artikel over wat precies overlast is. Het is altijd ingewikkeld als je jongeren op straat moet aanspreken. Dit is helder. Je mag het niet gebruiken in de openbare ruimte. Wij steunen dit amendement van harte. Dank u wel.

Mevrouw Van Bakel, VVD: De VVD aarzelde over het amendement, maar met het uitblijven van het landelijk beleid maakt dat deze aanvulling in de APV als middel kan worden ingezet. De VVD kan zich dan ook absoluut vinden in het verbod om op openbare plaatsen lachgas te gebruiken indien dit gepaard gaat met gedragingen die de openbare orde verstoren, de veiligheid in gevaar brengen, het woon- en leefklimaat aantasten of anderszins overlast veroorzaken. De inzet van de BOA's speelt hierin een noodzakelijke rol t.a.v. de handhaving. Wat de VVD betreft, zou de gemeente ook werk moeten maken van de voorlichting over de risico's van het gebruik van het middel, maar ook andere middelen. Het voorstel betreft dan voorlichting over de risico's van lachgasgebruik op te nemen in het gezondheids-, veiligheids- en jeugdbeleid. Graag hoor ik of dit voorstel gedragen wordt door de portefeuillehouder. Daarnaast wil de VVD graag op de hoogte worden gehouden of de BOA's hebben opgetreden en hoe vaak, zodat de raad een goed beeld krijgt van de feitelijke situatie m.b.t. overlast van lachgas. Kunt u deze toezegging doen, of dit mogelijk is? Dank u wel.

De heer Van Doorn, L3B: Allereerst complimenten voor de CU voor de wijze waarop ze dit geagendeerd hebben. We hebben hier vaker in de commissieverband over gesproken met elkaar, van gedachten gewisseld, standpunten gewisseld en uiteindelijk vandaag naar een beslissing toewerkend. Dat is een mooi proces. Als het gaat over middelengebruik, dan heeft L3B een vrij heldere lijn. Zero tolerance als het gaat over het gebruik en handel, dat spreekt voor zich. We staan voor een heel strakke handhaving als we dingen verbieden. In combinatie altijd met een preventieve aanpak. Dan gaat het over optimalisering van de samenwerking en een goede voorlichting over wat middelen met je doen. In deze casus was het voor L3B de vraag: moeten we lachgas nou zien als een modegril, die ook weer snel vluchtig voorbij gaat? Een vluchtig gas. Of is er sprake van een structureel risico? We hebben daar in de commissie een opmerking over gemaakt, dat het RIVM daar onderzoek naar liet doen. Inmiddels heeft het Coördinatiepunt Assessment en Monitoring van nieuwe drugs daar een uitspraak over gedaan in een risicobeoordeling. Die komen tot de beoordeling dat er weldegelijk risico's zitten op het gebied van volksgezondheid, toenemend gebruik, toename van de frequent-gebruikers en het gaat vaak om jonge, onervaren gebruikers, die niet goed kunnen overzien wat het met hen doet. En het aantal multi-gebruik, wat leidt tot problemen. We hebben ook geconstateerd, dat er risico's zijn voor de openbare orde en veiligheid en dat was voor ons het haakje naar de APV. En er zijn risico's gesignaleerd t.a.v. criminele betrokkenheid, nog niet grootschalig, maar ze beginnen zich te mengen waar het gaat om de handel. Het CAM stelt ook, en L3B had dit ingebracht als mogelijke oplossing, om de oplossing te zoeken in art. 18 van de Warenwet. Zij geven aan, dat dat geen reële optie is, dus dan moet je verder en wat dan wel? In de eerste plaats is hun lijn: verbied het. Dat is landelijke politiek en dat zal nog wel een tijdje duren als het een beetje tegen zit. Maar ze gaven aan ook op lokaal niveau oplossingen te zien. De motie die vandaag voor ligt is één van hun adviezen, om dat inderdaad in een APV te regelen. Tenslotte, dat kan je zeker niet los zien van elkaar, hechten ze heel veel belang aan het geven van voorlichting, dus aan de preventieve kant. In dat kader heeft L3B nog wel wat vragen aan de portefeuillehouder. Kijkend naar die analyse van het CAM: wat is de reactie van de portefeuillehouder in relatie tot deze motie? En het verzoek: op welke wijze gaat de gemeente dit handhaven? Drugsgebruik in Lansingerland beperkt zich niet tot lachgas. Was dat maar zo, maar die problemen zijn wat groter. Heeft de burgemeester voldoende middelen om in te zetten voor dit probleem? Kan hij toezeggen of er een actieplan komt om actief een goede voorlichting op te zetten over het gebruik van dit middel? En het uit de sfeer halen van dat het allemaal wel mee valt qua gezondheid en gevaren. Daar wilde ik het bij laten. Dank u wel.

Mevrouw Verhoef, PvdA: De PvdA fractie is mede indiener van dit amendement, maar we danken de heer Lieverse voor zijn voortvarendheid om op deze creatieve manier een oplossing te vinden om het hinderlijk gebruik van lachgas in te perken en op die manier uiteindelijk hopelijk het lachgasgebruik te verlagen bij de jeugd. De toevoegingen van mevrouw Van Olst en de heer Van Doorn, dat er ook preventie moet zijn, een goede uitleg over de gezondheidseffecten aan de jeugd, zodat het gebruik of kan worden voorkomen of tijdig gestopt, is ook ontzettend belangrijk. We hopen van harte dat dit amendement vanavond wordt aangenomen, maar volgens mij ziet het er heel goed uit. Dank u.

De heer Ruijtenberg, GL: Het amendement van de CU. Ik wil allereerst de heer Lieverse bedanken voor het indienen van dit amendement. Dit amendement heeft ook in de fractie van GL voor behoorlijk veel discussies gezorgd, waarin wij twee verschillende lijnen bewandelden. Aan de ene kant is er de lijn, die ik bewandel en zoals die ook genoemd is door mij in de commissie AB. Daarin wordt duidelijk aangegeven, dat GL liberaal staat t.o.v. het gebruik van softdrugs in het algemeen. Echter, daar moet een voorbehoud gemaakt worden, zodra het softdrugs is die gevaarlijk is voor de volksgezondheid. De heer Lieverse kan als geen ander aantonen, dat dat is. Of een gevaar is voor de openbare orde. Daarbij zijn wij niet helemaal overtuigd, omdat drie organisaties die belang hebben binnen de gemeente Lansingerland, waaronder de politie, alle drie hebben aangegeven, dat er geen overlast is op het gebied van openbare orde. Aan de andere kant hebben we natuurlijk de verkeersveiligheid. 970 verkeersincidenten in de eerste 6 maanden van dit jaar geven aan, dat er weldegelijk een veiligheidsrisico is op het gebied van verkeersveiligheid bij gebruik van lachgas. Wat voor mij persoonlijk heel sterk gold is het zwerfafval. Lachgaspatronen, metalen die in het milieu terecht komen. De ballonnetjes, zoals bekend hebben wij regelmatig geprobeerd om ballonnen in de APV of andere maatregelen op te nemen, dat ze niet meer opgelaten zouden worden. Nu creëren we ook hier zwerfafval. Daarnaast is lachgas ook een product dat 250 keer meer schade toebrengt dan CO2. Het gebruik van een ballonnetje staat gelijk aan 15 kilometer auto rijden. De gemiddelde gebruiker gebruikt op een feest ongeveer 15 ballonnetjes, dat staat gelijk aan ongeveer 75 kilometer autorijden. Daarmee ben ik er een groot voorstander van, dat wij dit in de APV opnemen en dat wij verbieden. Dat gezegd hebbende: de APV met het verbod dat hierin staat, maakt het ook mogelijk dat er een soort van, ik wil het woord niet gebruiken, maar ik ga het toch doen, dat er een soort van jacht aan het ontstaan is op mensen die lachgas gaan gebruik. Het kan een situatie gaan creëren, waarin er zeer overdreven gereageerd gaat worden op het moment dat mensen lachgas gebruiken. Dat is moeilijk, want lachgas is immers een product dat vrij verkrijgbaar is bij diverse markten. Het is immers geen softdrugs, het is vrij verkrijgbaar onder de Warenwet. Wij vinden daarnaast ook, dat iedereen voor zichzelf zou moeten

kiezen of je wel of geen softdrugs gebruikt. Wij zijn voor een liberaal en realistisch beleid op het gebied van softdrugs. Softdrugs is wat anders dan harddrugs. Het zijn twee manieren, die je op een andere manier moet behandelen. Daarnaast heb je ook nog keuzevrijheid. En dat de APV zal vrijwel onmogelijk te handhaven zal zijn, heeft GL na ruim beraad uiteindelijk doen besluiten om verdeeld te stemmen over dit amendement. Dat doen wij zonder last en ruggenprik. Daarbij zal ik voor dit amendement stemmen en mijn collega mevrouw Gabin zal tegen dit amendement stemmen. Dit was mijn bijdrage.

Mevrouw Den Heijer: Wat een mooie bijdrage van mijn collega's van GL. Goed gedaan. Wij van D66 snappen de verdeeldheid van GL ook. Wij hebben hierover tot de laatste minuut gedebatteerd met elkaar, want we snappen heel erg goed waar dit voorstel vandaan komt. We begrijpen ook de intenties. Tegelijkertijd, en dat is in de commissie ook al naar voren gekomen, ligt er natuurlijk een heel duidelijke brief van het college over lachgas en een duidelijk verhaal van de burgemeester, waarin staat dat in de APV op dit moment voldoende staat om op te treden tegen lachgas. Wij kunnen dat lachgasgebruik niet verbieden, maar in de APV staat wel dat we het kunnen aanpakken van overlast en verstoring van de openbare ruimte. Daar staat al genoeg in. Dat is ook het verhaal van de handhavers. Dus voor de symboliek, die er eventueel van zou uitgaan, van zo'n regel in de APV, voelen wij niet zoveel voor. Ook als je kijkt naar de dingen die de VNG hierover heeft geschreven. Eigenlijk laat niemand zich weerhouden doordat het in de APV staat. Wij willen de APV technisch zo werkbaar mogelijk houden zonder al te veel nieuwe regels, zeker als ze alleen maar symbolisch zijn. We zijn eigenlijk ook op dit punt overtuigd van de inzet van ons bestuur. Als de burgemeester het had kunnen regelen in de APV, dan had hij dat wel gedaan. Zo kwam hij wel over. We denken dat als we echt iets zouden willen doen, moeten we niet kiezen voor de symboliek, maar moeten we een actie starten op het gebied van preventie en voorlichting. Voorlichting op scholen bijvoorbeeld. Daar verwachten wij veel meer van. We hopen ook, dat de raad dat idee, van die preventie en informatie, met z'n allen omarmt. Dank u wel.

De voorzitter: Ik verwacht geen ingrijpende discussie, vandaar dat ik vanaf hier uw vraag zal beantwoorden. Het amendement, meneer Lieverse, is een keurige vertaling van de discussie die we hebben gehad. U heeft gelezen over het enorme gezondheidsrisico. U bent ook een expert. Ik heb u gezegd: daar verschillen wij niet van mening over, om het zacht te zeggen. Ik heb u ook gezegd: de APV is voor zaken die de openbare orde betreffen. U heeft het amendement ook langs die lijn opgesteld en ik ben u daar zeer erkentelijk voor. Dat is een heldere lijn. De heer Van Doorn vroeg naar CAM, de heer Ruijtenberg zei ook iets over de openbare ordeproblematiek. Ik heb de vorige keer aangegeven: wij zien daar geen grote problematieken in onze gemeente. Dat is door CAM bevestigd. Openbare orde is niet de basis van het probleem. Ik heb ook aangegeven, mevrouw Den Heijer zegt het terecht: hinder kan in principe aangepakt worden. In de commissie al, en dat is door een aantal raadsleden herhaald, is ook gesteld: wij willen ook aangeven dat dit veel slechter is dan doen. Het stukje in de Heraut deze week gaf al aan: het wordt wel onderschat door de jeugd. Daarmee lijkt het mij, vanuit de raad geredeneerd, de wens om een signaal te geven, een alleszins een logisch signaal. Daar heeft u alle ruimte toe en daar zal ik zeker niet voor gaan liggen, omdat het amendement correct in lijn is met de APV. We kunnen een hele discussie houden of het strikt noodzakelijk is, maar de overtuiging van de heer Lieverse is dat we het klip en klaar moeten maken dat dit niet kan. De heer Hoek heeft dat ook uitgesproken, dus dat lijkt mij dan een heldere lijn. Dan vraagt de heer Van Doorn nog naar de handhaving. Mevrouw Van Bakel vroeg er ook naar. Dit moeten de BOA's doen. Klip en klaar: op het moment dat er sprake is van overlast, grijpen wij altijd in waar noodzakelijk. Het signaal dat u geeft, zullen onze handhavers ook geven. Op het moment dat wij constateren dat er sprake is van lachgas als oorzaak van overlast, zullen ze daar nadrukkelijker op acteren. Dat kan ook betekenen dat de kinderen daar, het gaat meestal om jongeren, daarop nadrukkelijk worden aangesproken. Naast de BOA's gebeurt dat ook door de politie, want in de avonduren is meer de politie primair aan zet. Daar zit ook direct een stukje voorlichting. Afgelopen jaar hebben wij al folders uitgedeeld, specifiek ook over lachgas. Ik zag hem vandaag op twitter voorbij komen. De aandacht die wij al gaven, zullen wij ook blijven geven. Ook het signaal dat u afgegeven heeft, mevrouw Den Heijer gaf aan daar meer heil in te zien, dat lijkt me helder. Dat wij dat duidelijk moeten maken aan onze jeugd, dat het gebruik van lachgas ernstige gezondheidsrisico's heeft, maar ook andere risico's zoals in combinatie met auto rijden. Dit is een amendement dat ik graag aan u over laat, om u hier achter te scharen ja of nee, op basis van de waarde die het heeft om een duidelijk signaal af te geven aan onze jeugd over lachgas.

Tweede termijn

De heer Lieverse, CU: Een korte reactie. Ik ben erg ingenomen met de positieve stemming, maar ik ben even ingenomen, misschien nog wel meer, met de discussie die het heeft opgeleverd. Eerst in de commissie, maar ook in diverse fracties. Het feit dat hierover zo uitgebreid gesproken is, zo uitgebreid zoals GL, D66 en VVD hebben aangegeven, dat geeft ook al een signaal af. Dat we het serieus genomen hebben, dit punt. Waar we nog niet zoveel over doorgepraat hebben, maar wat wel een signaal is dat meerdere fracties hebben afgegeven, is hoe belangrijk het is om ook de voorlichting vorm te gaan geven. Ik weet van verschillende raadsleden, die nu niet woordvoerder waren, maar wel in eerdere sessies, zoals

de heer Hoek. Hoe belangrijk is het om het niet te laten bij verbieden en handhaven, maar ook over te gaan tot voorlichting, aansluitend bij de belevingswereld van jongeren. Dus er is nog een weg te gaan. Ik weet van een aantal raadsleden, mevrouw Van Bakel heeft daar buiten de vergadering om wat over gezegd, en mevrouw Verhoef heeft er wat over gezegd. Misschien dat mensen zich willen aansluiten bij een kleine denktank om na te denken om te gemeente te dienen met een voorstel hoe die voorlichting vorm te gaan geven.

De voorzitter: Dan sluit ik me ook aan bij de woorden van de heer Lieverse. Ik dank hem voor zijn aanbod. Laten we de voorlichting goed oppakken. Dan ga ik het voorstel in stemming brengen. We beginnen met het amendement. Daarna gaan we stemmen over de al dan niet geamendeerde APV. Wie is er voor het amendement, ingediend door de CU? Met de stemmen van de fractie van D66 en mevrouw Gabin tegen en de overige voor is het aangenomen. Vanaf januari gaat u dat allemaal live op de schermen zien. Het voorstel Algemene Plaatselijke Verordening 2020, wie is er voor dit voorstel? De APV is met algemene stemmen vastgesteld, aangenomen.

8.b Definitieve vaststelling Visie op sport en bewegen Lansingerland 'Scoren met sport'

De heer Hoppenbrouwer, L3B: Volgens mij waren er meerdere fracties, maar ik neem graag het voortouw. De ambities op sportgebied heeft L3B in de vergadering van 28 maart in hoofdlijnen ondersteund, dus daar is geen discussie over. Maar in diezelfde vergadering is ook een amendement aangenomen, raadsbreed aangenomen, om de sportvisie vast te stellen onder voorbehoud dat de financiële gevolgen in de kaderbrief 2020 nader zou worden uitgewerkt. In mijn bijdrage bij de commissie heb ik gezegd dat dat amendement niet is uitgevoerd, in elk geval niet volledig. Want in de uitvoering staan nog steeds twee voorname PM posten niet genoemd. Namelijk de kosten die voort vloeien uit de tarievennota en de accommodatienota. Die blijven onbeantwoord. Om met het eerste te beginnen, die tarieven: daar is al het e.e.a. over opgelost. Er is helderheid verschaft, mede ook n.a.v. aandringen van het CDA m.b.t. hoe het zit met die tarieven. Maar hier staat het klip en klaar, de vlag kan uit, de binnen- en de buitensport, de tarieven gaan in ieder geval tot en met 2022 niet stijgen, chapeau. Maar in de commissie heb ik ook mijn teleurstelling gedeeld over de onzorgvuldige informatievoorziening aan de gemeenteraad. Dit is middels een brief recht gezet. Ook daar mijn grote dank voor. Wat ik wel jammer vindt: in de beantwoording is volstaan met de gedeelde omissies die ik in de vergadering heb aangegeven, omdat er eigenlijk in de rest van de bijlage meerdere slordigheden zitten. Immers, in de oorspronkelijke bijlage in maart staat dat er een dekkingsvoorstel in zowel 2020 als 2021 zou komen voor de plannen ‘speel- en spelruimte’ alsmede de inrichting van de beweegvriendelijke buitenruimte. In de bijlage die thans voor ons ligt wordt gesproken over een dekking die voort komt uit de lopende begroting 2019. Een tweede slordigheid is het feit dat er in de accommodatienota thans rekening wordt gehouden met groei van het aantal inwoners tot 70.000. Nu is dat een minor issue, maar vanaf vaststelling van het coalitieakkoord, en dat is volgens mij ook onze koers, praten we nog steeds al bijna 2 jaar over 75.000. Mijn vraag is: houd daar nu aan vast. Het derde is: in de vastgestelde programmabegroting 2020, blz.164, staat reeds een investeringsplan 2020/2023 waarin investeringen opgenomen zijn t.b.v. de buitensportaccommodaties. Ondanks herhaald verzoek van de commissie blijft het mij nog steeds onduidelijk waarom die bedragen dan niet gewoon in de bijlage worden opgenomen. Eigenlijk is het een oproep. Dit zijn drie kleine aanvullende voorbeelden van slordigheden, die ons, en laat ik het vooral bij mijzelf houden, afleiden van onze gezamenlijke wens om de controlerende en kaderstellende taak op hoofdlijnen uit te voeren. De CU, mijn vrienden aan mijn linker zijde, vroeg zich bij de behandeling van de sportvisie in maart af: wat is een goede en inhoudelijke visie waard als over twee jaar de conclusie moet worden getrokken dat de helft van de visie niet te betalen is. Kan de visie dan overboord? Ik heb in de vergadering van afgelopen keer woorden van gelijke strekking gebruikt om te vragen: hoe kunnen we nou een visie vast stellen als we de twee potentiële pittige major kosten onbeantwoord laten? Dat was de reden voor ons om het als een bespreekstuk te behandelen. We hebben door de oogharen heen alles tegen het licht gehouden of deze onvolledigheid reden is om tegen te stemmen. De redding staat op blz.15/16. Daar staat dat er een evaluatie en monitoring is toegezegd om de gemeenteraad jaarlijks te informeren over de stand van zaken. Dit geeft L3B voldoende mogelijkheid om ook financieel te sturen. Daarom zullen wij, met inachtneming van onze oproep tot zorgvuldigheid, ik kijk de voorzitter nog even aan, in te stemmen met de sportvisie inclusief de voorliggende financiële bijlage. Dank u wel.

De heer Lieverse, CU: De naam CU viel al in de bijdragen van L3B, daarom gelijk maar even reageren. Het klopt, dat wij op deze manier gesproken hebben in de commissie, zoals de heer Hoppenbrouwer heeft aangegeven. Het klopt ook dat wij bij de bespreking in het voorjaar en ook bij de kaderbrief, toen bij monde van mijn fractievoorzitter, aangegeven hebben, dat de financiële paragraaf zeker relevant is om een visienota vast te kunnen stellen. Maar we zijn een aantal maanden verder. We zijn heel veel maanden verder. Voor onze fractie is het nu zo: als wij weten dat in de tarievennota voldoende duidelijkheid gegeven is v.w.b. het vast houden aan de tarieven tot aan 2022 plus een accommodatieplan wat het komende kwartaal besproken gaat worden in detail, want de uitgangspunten daarvan zijn net gepasseerd in de commissie, dan is het voor onze fractie voldoende duidelijk. Wij zouden graag de visie vandaag willen vaststellen.

De heer Jonker, D66: Allereerst wil ik de heer Hoppenbrouwer bedanken, dat hij zo scherp op de bal is t.a.v. dit onderwerp. Inderdaad in de discussie in de commissie is goed gesproken over de financiële uitwerking en de relatie tussen de visie enerzijds en de financiële uitwerking anderzijds. D66 kan de visie gewoon volmondig steunen. Ik begrijp de vragen van de heer Hoppenbrouwer wel, maar voor mij vallen die vaak op een ander moment en op een ander moment in de besluitvorming en in andere stukken, zoals het genoemde accommodatieplan en dat soort zaken. Nuttig, maar ik denk dat we op een ander moment voldoende mogelijkheid hebben om daarop bij te sturen dan wel in te grijpen. Dank u wel.

De heer Bergwerff, CDA: Het CDA is de wethouder dankbaar voor de later ingebrachte bijlage. Deze bijlage geeft ons net even wat meer inzicht op de visie 'sport en bewegen'. Het CDA is blij met de toevoegingen in de bijlage, waaruit blijkt dat de huurtarieven voor sportverenigingen niet omhoog gaan tot en met in ieder geval 2022. Wat het CDA betreft, krijgt het college de goedkeuring om met de uitvoering van deze visie te starten. Wij kijken ernaar uit om in het nieuwe jaar verder kennis te nemen van het financiële plaatje, behorend bij het accommodatieplan. Dank u wel.

De heer Machielse, VVD: Mag ik een schorsing van 1 minuut aanvragen? De voorzitter: we doen een korte schorsing van 1 minuut.

Schorsing

Na de schorsing heropent de voorzitter de vergadering.

De heer Machielse: We hebben een vraag aan de wethouder over de sportvisie. We hebben namelijk vorig jaar deze nota reeds besproken, of begin dit jaar. Met het amendement 2019-03 is een voorstel gedaan aan de raad om de teksten, waaronder 'bewegen moet' en 'iedereen sport' te veranderen in 'bewegen is belangrijk' en 'iedereen kan sporten'. Nu doet het mij een klein beetje pijn, dat in de sportnota, zoals die vandaag voor ligt, opnieuw regels zie als 'bewegen moet' 'sporten moet' en 'iedereen beweegt'. Ik zou daar graag een toelichting van de wethouder op hebben, hoe het kan dat ondanks dat het amendement met een ruime raadsmeerderheid is aangenomen, het toch in de sportnota staat. Dank u wel.

Wethouder Van Tatenhove: Ik zie wat losse draadjes, die niet tegen elkaar mogen komen. Dat is heel provisorisch. Om met de laatste vraag te beginnen: ik heb geen idee. Ik krijg bijna het idee dat er dan een verkeerde versie in zit, want ik weet dat de medewerker sport, die er elke keer bij zat, wel ijverig bezig geweest is om de tekst aan te passen conform wat er is besproken bij de behandeling en toen besloten. Dat ga ik even voor u nazoeken, want er is in elk geval een versie waar het eruit is. Meer kan ik er op dit moment niet van zeggen. Misschien krijg ik zo een appje met een mededeling. De heer Machielse: Kunt u mij dan uitleggen hoe dat qua besluitvorming werkt? We stellen nu een stuk vast dat op de agenda staat. Als daar een andere versie van is, waarin wel de wijzigingen zijn doorgevoerd, hoe werkt dat dan. Wethouder Van Tatenhove: Ik denk dat dan het amendement blijft gelden, maar dat laat ik over aan de voorzitter, want hij regelt hier de orde en hij weet hoe dat precies in elkaar steekt. In elk geval ga ik ervan uit, dat we het hebben over de versie, zoals die is vastgesteld, want dat heeft u besloten over het document van de visie. Het komt nu terug vanwege de financiële paragraaf. Meneer Hoppenbrouwer heet een aantal kritische opmerkingen gegeven over wat er in het stuk staat, waar we zorgvuldiger in moeten zijn. Die neem ik mee. Ik heb vanmorgen al aan meneer Hoppenbrouwer beloofd, dat ik een aantal ook aan mijn collega's doorgeef. Er is al gezegd: we komen in het eerste kwartaal 2020 in deze commissie terug over de sportnota, omdat we dan het accommodatieplan zullen bespreken. Daarna volgt een gesprek met de sportverenigingen en met iedereen die daarover mee wil discussiëren over de tarieven, maar het uitgangspunt is helder, dat heeft u al allemaal aangegeven. We hebben inderdaad besproken dat we regelmatig het onderwerp op de agenda willen doen en dat is het makkelijkst met een evaluatie of monitoring, dus dat gaan we ook doen. De heer Markus: Overigens waren wij tegen het amendement, dus met pijn in mijn hart geef ik dit aan. We hebben nog even snel gekeken om iedereen behulpzaam te zijn, maar de pagina's die in het amendement letterlijk staan zijn ook aangepast in de woorden zoals die in het amendement staan. Dat er her en der nog 'moeten' staat, dat kan, maar dat is dan niet in het amendement opgenomen. Dus er staat af en toe nog 'moeten' in de sportvisie. Wethouder Van Tatenhove: Dan heb ik de punten, waar ik nog even aandacht voor wilde vragen of waar ik nog aandacht aan wilde besteden, gehad.

De voorzitter: Het is klip en klaar: we stemmen over het stuk zoals het er ligt. Geen enkel ander stuk. Dat is het stuk waarover gestemd wordt. Er zijn dus twee opties. We kunnen nu even schorsen, dan kan de wethouder controleren of dit de juiste versie is of niet. Als het niet de juiste versie zou zijn, zou zij kunnen voorstellen het naar een volgende vergadering te verplaatsen. We kunnen ook, de opmerking van de heer Markus indachtig, dat het amendement in ieder geval verwoord is in de nota, maar dat het misschien nog ergens anders staat. Dan is het aan de heer Machielse om voor of tegen te stemmen op

basis van dat het er nog in staat. Het is klip en klaar: we stemmen over dit stuk. Ik stel voor om even te schorsen om even te overleggen. Ik schors de vergadering.

Schorsing

Na de schorsing heropent de voorzitter de vergadering. Hij stelt vast dat het juiste stuk erbij zit. Ter bespreking ligt het juiste stuk voor en daar mag u dus alles van vinden.

Tweede termijn

De heer Hoek, WIJ: Ik wil de heer Machielse adviseren, even zonder dollen, als je zoiets constateert of je denkt zoiets te constateren, dan is het een kleine moeite om even contact op te nemen met de griffie, zodat we hier de goede stukken hebben. Dan hoeven we hier geen kwartier aan te besteden.

De heer Machielse, VVD: Ik wil de raad danken voor het geduld, maar dan minus de heer Hoek. Dank u.

De voorzitter: Er is geen reden om terug te gaan naar de wethouder en daarmee gaan wij stemmen over het voorliggende voorstel, definitieve vaststelling visie op sport Lansingerland, scoren met sport. Wie is er voor dit voorstel? Het is met algemene stemmen aangenomen.

8.c Verordening Sociaal Domein 2020

De heer Jonker, D66: Een amendement. Het onderwerp van het amendement is: overgangsperiode verlaging informeel PGB tarief, Sociaal Verordening 2020, amendement op artikel 5.

A2019-023

De raad van de gemeente Lansingerland in vergadering bijeen stelt het volgende amendement voor: de verordening sociaal domein 2020 vast te stellen met de volgende toevoeging aan artikel 5.10. Art. 5:10a overgangsregeling voor wijziging tarief persoonsgebonden budget. Indien de tariefvaststelling van € 20,- per uur volgens art. 5:10 lid 3 een verlaging betreft ten opzichte van het direct daaraan voorafgaande ontvangen tarief voor een persoonsgebonden budget voor jeugdhulp binnen het eigen sociale netwerk, dan hanteert het college een overgangsperiode. In het eerste jaar na vaststelling wordt de halve verlaging richting het tarief van € 20 doorgevoerd. In het tweede jaar geldt het nieuwe tarief van € 20. Eventuele dekking hiervoor zou gevonden kunnen worden in het gealloceerde budget sociaal domein dan wel in de algemene middelen. Het betreft hier een incidentele last omdat immers wordt toegewerkt naar het voorgestelde tarief.

Ik bedank mevrouw Gabin voor het mede indienen van deze motie. Daar wil ik het voor nu bij laten.

De heer Van As, VVD: De bespreking is in de commissie al geweest, van deze verordening. In reactie op het amendement: wij volgen de lijn van het college hierin. Het is geen inkomensvoorziening. Wij achten het bedrag van € 20 toereikend voor informele zorg, dus wij zullen dit amendement niet steunen. De heer Jonker: Er staat in het amendement dat het geen inkomensvoorziening is. Dat zullen wij zeker niet ontkennen. Maar een overheid, die zorgvuldig handelt, beschermt zijn burgers ook enigszins tegen financiële schokken en zorgt dat een overgang enigszins geleidelijk is. Als je een informeel PGB tarief hanteert van nu € 27 of € 28 en je gaat terug naar € 20, dan is dat een forse verlaging. Ik ga helemaal met u mee, het is geen inkomensvoorziening, maar nog steeds is het een verandering in financiële situatie, waarin het wel vriendelijk is naar inwoners om dat geleidelijk te doen. De heer Van As: Er is volgens mij geen sprake van een kostenverhoging, maar een inkomstenverlaging. Je kunt je afvragen of het tarief dat er voor stond niet te hoog was. Nogmaals, wij achten dit bedrag toereikend en zullen tegen stemmen. De heer Jonker: Eén punt snap ik niet helemaal. Stel dat ik een informeel PGB heb met 10 uur per week voor € 28 gedurende het hele jaar en ik ga terug naar € 20, dan verlies ik daar flink veel geld aan. Los van het feit dat het geen inkomensvoorziening is, dan heb ik wel minder geld. Dan is het elegant en vriendelijk om de inwoner te laten wennen aan die verandering. Of ziet u dat anders? De heer Van As: Ik denk dat het in rekenkundige zin een behoorlijke verlaging is, maar ervan uitgaande dat een bedrag van € 20 meer dan toereikend is, want het gaat over een bovenmodaal inkomen als het voor een heel jaar doorgerekend zou worden, dan denk ik dat we het er niet mee eens zijn. Dat klopt. Dank u wel.

De heer Hoek, WIJ: Wij kunnen ons vinden in de woorden van de heer Van As. Wij vinden de reactie van het college ook legitiem, zoals ze die gegeven hebben. Het was op advies van de ASD, maar ik ben het geheel eens met de woorden van de heer Van As, waarin hij stelt dat het geen inkomensvoorziening is. Wij zaten redelijk hoog als je het vergelijkt met andere gemeenten. Ik heb begrepen, dat het tarief niet meteen naar beneden gaat, maar pas nadat degenen die er gebruik van maken tijdens het indicatiegesprek besproken zijn. Dus dat kan in sommige gevallen nog een half jaar duren. De heer Jonker: Maar als dat indicatiegesprek gewoon in februari is, dan hebben ze toch een flinke overgang, een flinke schok? De heer Hoek: Dat klopt. Je kan het ook omdraaien. Je kan ook het gegeven koesteren dat

je voorgaande jaren boven het landelijk gemiddelde hebt gekregen. Dan is het legitiem. Als je dat naast de lat legt, dan is het legitiem om het te verlagen naar € 20/u. Als je dat afzet tegen de mantelzorgers, die het eens in het jaar met een mantelzorgcompliment moeten doen, dan vind ik deze regeling echt van dien aard, dat het acceptabel is.

Mevrouw Bouman, CDA: Voordat ik op het amendement van de heer Jonker in ga even nog iets anders. In de commissie heb ik naar voren gebracht, dat ik vraagstelling had t.a.v. de indexering van een aantal bedragen. In de tussentijd hebben we op 19 december een brief gehad: indexering bedragen, hoofdstuk inkomen. Mooi, dat heb ik gezien. Echter, ik heb ook aangegeven punt 4.8 van de verordening met een paar voorbeelden, dat daar de verkeerde bedragen stonden. Dat waren de bedragen van de verordening van februari 2019. Als ik het goed gezien heb nu, dan staan er nu weer nieuwe bedragen. Daar heeft indexering plaats gevonden. Maar ik vond het wel verbazingwekkend dat de indexering wel genoemd is bij de toeslagen, maar waarom niet even in de brief genoemd is dat ook die andere middelen, zoals verhuiskostenvergoeding, niet opgenomen zijn. Dat vond ik even jammer. In de bijlage staat verder: wat er besproken is in de commissie hebben we blauw gearceerd. Maar het was niet blauw gearceerd, maar geel. De verwarring was even bij mij van: heb ik dat nou goed gezien? Ik heb nog even een vraag gesteld aan de griffie, maar het was helaas wat laat vanmiddag. Misschien weet de wethouder het. Ik vind het jammer dat we daar even niet over geïnformeerd zijn, maar het is hersteld en daar ben ik allang blij om. Dan naar de heer Jonker. Ik zat ook even te stoeien met zeker uw laatste zinsnede, dat de betrokkenen, die dit aangaat, dan even kunnen wennen. We gaan eerst halveren en dan komen we met € 20. Ik had er toch wel wat moeite mee, maar laten we eerst maar even aan de wethouder vragen: om hoeveel zaken gaat het? Hoeveel mensen hebben op het ogenblik die informele hulp? Wat is de verwachting, wat er gaat komen? Want u heeft er waarschijnlijk wel zicht op wat er per jaar binnen komt. Wat zijn de gevolgen van de kosten van het e.e.a.? Het zijn misschien wel forse bedragen, die nu nog even voor rekening van de gemeente komen als we op het systeem blijven dat de heer Jonker aangeeft. Het is geen inkomensvoorziening, het is een belastingvrije toeslag. Degene die het ontvangt, ontvangt het en kan het geld doorgeven. De mensen die het ontvangen worden niet gekort in wat voor vorm dan ook, in een uitkering of andere toeslagen. Het bedrag dat ze gehad hebben, is echt heel mooi geweest. Als we kijken naar de landelijke omstandigheden, dan is € 20 een heel mooi bedrag. De heer Jonker: We moeten opletten dat we spreken in een taal die inwoners begrijpen. Een inkomensvoorziening, daar kan iemand niet zoveel mee. Waar iemand wel wat mee kan is: als iemand nu voor 14 uur per week een tarief ontvangt van gemiddeld € 25 per uur voor informele PGB en dat wordt verlaagd naar € 20 per uur, dan kunnen wij formeel zeggen binnen de raad: het is geen inkomensvoorziening, dus dat is niet erg. Op het moment dat het onderdeel is van jouw financiële ruimte, dan voel je dat. Waar wij als D66 voor pleiten, samen met GL, is om daarin enige overgang te hanteren, om dat hanteer te maken voor de doelgroep. Dat staat los van het feit dat het geen inkomensvoorziening is. Daar wil ik helemaal niet aan tornen. Mevrouw Bouman: Toch even hierop reageren. Het is een toeslag, die de mensen krijgen. Ze kunnen hulp vragen van buren, kennissen, familie, vrienden enzovoorts. En ik begrijp best dat dat een fors bedrag is, want zij geven dat bedrag weer door aan iemand anders, want daar gaat het om. Maar de mensen die het in eerste instantie ontvangen, die hebben nu het geluk gehad, dat ze € 26 gekregen hebben. Maar dat bedrag gaat door naar de volgende persoon en dat gaat nu terug naar € 20. Als je dat weer gaat herstellen van € 23 naar € 20, dan denk ik: moet dat? Ze hebben een mooi bedrag gehad. Degene die het nu ontvangt, die is degene die de zorg inkoopt bij de buurman, buurvrouw of vriend of vriendin. En die krijgt dus minder en daar zit de bottleneck. Niet bij degene die het bedrag ontvangt. Die blijven vrij van alles. Mevrouw Verhoef: Het amendement gaat erover, dat de persoon die een stuk van de zorg levert als buurman of vriendin, dat die dan ineens minder financiële ruimte heeft, zoals de heer Jonker dat zo heel duidelijk uitlegt. Die personen hebben dan ineens minder in de portemonnee. Mevrouw Bouman: Laat onverlet dat ik eerst even de beantwoording van de wethouder afwacht. Ik zou graag willen weten over hoeveel kosten we praten. Over hoeveel zaken hebben we het? De jeugdhulp stijgt natuurlijk fors. De vraagstelling is dan: hoeveel is dat dan? Is dat te behappen? Er is wel een dekking aan gegeven, maar dat zou ik eerst willen weten voordat ik overga tot een definitief besluit hierover.

Mevrouw Gabin, GL: We moeten als gemeente meer grip krijgen op de jeugdhulp en dat betekent bezuinigen. Maar de vraag is: hoe gaan we om met mensen die zwaar getroffen worden door deze bezuinigingen? Op dat punt blijkt dat het college wat ons betreft niet voldoende heeft geregeld. Er zijn budgethouders, die jarenlang PGB ontvangen voor niet gekwalificeerde zorg voor hun kinderen. Het getuigt van maatschappelijke betrokkenheid om grote wijzigingen dan stapsgewijs in te voeren. Op dit moment stelt het college voor om het tarief voor niet gekwalificeerde zorgaanbieders en het sociaal netwerk te verlagen naar € 20 per uur. In sommige gevallen ontvangen gezinnen een budget voor de zorg van hun kinderen voor wel 20 of zelfs meer uren per week. Ook als je dat onwenselijk vindt, is het onbehoorlijk om deze ouders op korte termijn zonder vooraf te hebben geïnformeerd over de wijzigingen aan te zeggen, dat hun PGD met 26% per uur zal gaan verminderen. Wij zijn dus tegen de plotselinge invoering van deze wijziging. De wethouder heeft ons in de commissie niet kunnen overtuigen van de onmogelijkheid van een overgangstermijn. Een indicatiestelling is voor een bepaalde termijn en die vervallen dus niet allemaal op dezelfde dag. Er zijn dus gezinnen die per 1 januari 2020 ineens

geconfronteerd kunnen worden met een verlaging van hun budget. Er is dan geen tijd of gelegenheid geboden aan de budgethouders om hun keuze voor zorg te heroverwegen. Wellicht dat ouders willen overstappen naar gekwalificeerde zorg, omdat het verlaagde budget geen uitkomst meer biedt. Wellicht willen ouders andere keuzes maken, dan is een overgangsregeling gewenst en nodig. Daarom dienen wij het amendement samen in met D66.

Mevrouw Verhoef, PvdA: Mevrouw Gabin heeft het heel goed uitgelegd. Het gaat niet zozeer om het punt, dat die verlaging een probleem is, maar de wijze waarop dat gebeurt. Een gelijkmatige overgang richting die verlaging, dat is volgens mij de crux van dit amendement, dat mensen zich erop kunnen voorbereiden. Ik neig ernaar om namens mijn fractie dit amendement te gaan steunen, maar ik wil eerst nog even van de wethouder horen hoe zij er tegen aan kijkt.

De heer Crielaard, L3B: De gedachte achter het amendement vinden wij sympathiek, maar ik zit nog wel met een aantal vragen. Eigenlijk dezelfde vragen, die ik mevrouw Bouman net ook hoorde stellen. Over hoeveel zaken hebben we het nou eigenlijk? Wat zijn de kosten daarvan? Daar wil ik het voor nu bij laten.

De heer Lieverse, CU: Juist deze weken kwam de VNG met het nieuws dat slechts 1/3 van de gemeenten goed zicht heeft op de besteding van zorggeld. Dat is een compliment voor ons college, dat ze zoveel inspanning doet om ons inzicht te geven en om ook zelf dat inzicht te vergaren. Gisteren was er een beeldvormende avond over de veranderopgave van de jeugdwet, dat is een voorbeeld van hoe het hoort, namelijk daar goed studie van maken. Dat in de eerste plaats. Wij hebben ook een aantal vragen aan het college voordat wij ons standpunt kunnen bepalen, maar ook een vraag aan de heer Jonker, voor de zekerheid. Uw tekst is helder, maar voor de zekerheid toch een vraag hierover. Het betreft alleen beschikkingen die nu al gelden en nu boven de € 20 zijn en bovendien in het komende kalenderjaar eventueel verlengd gaan worden. Alleen dit komende kalenderjaar. U spreekt over een jaar. De heer Jonker: Wat de problematiek is, als ik het me goed heb laten uitleggen door de ambtenaar, want ik heb nogal mailwisseling gehad over de inhoudelijke details, is dat het nieuwe tarief wordt vast gesteld bij de nieuwe indicatiestelling. Dat is het moment waarop je van het oude tarief naar het nieuwe tarief gaat. Dit amendement wil ervoor zorgen dat je op dat moment dan een geleidelijke overgang hebt, dus niet in één keer van € 28 naar € 20, maar dat je dat in twee stappen doet. Dat creëert wat ongelijkheid, omdat je wat oude gevallen hebt, die in een wat andere situatie zitten, maar het is een beetje het minst slechtste wat je kan regelen op deze manier. De heer Lieverse: Mijn vraag was: het geldt alleen voor die beschikkingen, die in het komende kalenderjaar verlengd zouden gaan worden? Oké. Ik weet niet over hoeveel beschikkingen dat gaat, maar dat ga ik misschien van de wethouder horen. Ook belangrijk is het om te horen hoeveel geld hier naar schatting mee gemoeid is, met deze overgangsregeling, als we daarvoor zouden kiezen. Ook is een vraag hoeveel het aan ambtelijke inzet zou kosten om deze wijziging door te gaan voeren. Deze wijziging van de verordening, die wij verder namelijk heel erg goed in elkaar vinden zitten. Dan hebben we nog een derde, een laatste punt. Wij kennen mensen, die een PGB gebruiken, ook dit informele PGB, ook van dit soort bedragen. We weten dat zij het erg goed kunnen gebruiken om hun extra zorgtaken te kunnen volbrengen. Vooral met het oog op die groep van mensen dring ik er bij het college op aan om wijzigingen in de tariefstelling zo zorgvuldig mogelijk en vooral ook zo tijdig mogelijk te communiceren. Met tijdig bedoel ik niet pas als de beschikking opnieuw bepaald moet gaan worden, maar ook al als de beschikking nog doorloopt en pas voor de toekomst gaat gelden.

Wethouder Van Tatenhove: Het gaat om het aanpassen van het informele tarief of het tarief voor het informele PGB. Het is inderdaad de bedoeling dat bij het indicatiegesprek in de loop van 2020 de overgang plaats vindt naar het tarief, zoals is voorgesteld door het college, van € 20 per uur. Dat betekent dus dat bij de indicatiegesprekken in de loop van het jaar de aanpassing plaats vindt. Dat kan inderdaad voor de één zijn op 28 januari en bij de laatste bij wijze van spreken op 16 december. Dus het loopt niet allemaal parallel en het gebeurt ook niet op één moment. Wat we wel op één moment willen doen is, nadat de raad een besluit heeft genomen, communiceren met iedereen die gebruik maakt van een informeel PGB om te vertellen dat dit komend jaar gaat veranderen. Meneer Jonker had het al even over ongelijkheid. U heeft het ook gehad over zorgvuldigheid. Het college wil natuurlijk ook zorgvuldig handelen, dus vandaar dat wij zeggen: bij deze verandering moeten we in elk geval op tijd communiceren. Maar we willen ook dat we iedereen op een zo gelijk mogelijke manier behandelen. Als we met het amendement mee zouden gaan, dan betekent dat dat we in 2020 drie verschillende soorten van berekeningen hebben. Dat wordt wel een beetje ingewikkeld en ook een beetje ingewikkeld om uit te leggen, waarom de één een tarief heeft zoals het vorig jaar was, een ander een tarief maximaal een jaar en een derde, die met een nieuwe indicatie start een tarief heeft van € 20. De heer Jonker: Ik geef toe dat het enige complexiteit genereert, maar het gaat dus om 23 personen, hebben we begrepen, 23 PGB houders. Wethouder Van Tatenhove: Er zijn 23 PGB houders, die alleen een informeel tarief hebben. Er zijn ook nog PGB houders die een informeel PGB combineren met een formeel PGB. De heer Jonker: Maar de aantallen zijn dus relatief beperkt? Wethouder Van Tatenhove: Het ligt eraan hoe u dat ziet. Hoeveel geld er gemoeid is? Op dit moment is het budget van die 23 wat is toegekend voor 2019

€ 386.713,72. Wat er tot nu toe besteed is: € 326.249,12. Hoeveel dat precies wordt als dat tarief wordt als dat tarief dan wordt aangepast conform meneer Jonker, dat heb ik niet zo scherp. Ik zou dan even moeten vragen of iemand achter de schermen zou kunnen rekenen. Dat zouden we natuurlijk even kunnen doen. Het college ontraadt dit amendement. Als u zegt: ik zou wel willen nadenken over een overgangstermijn voor degenen die al in januari met een tariefsverlaging zouden worden geconfronteerd, dan kan ik me wel voorstellen dat we iets met de tijd doen. Het indicatiegesprek vindt wel in januari plaats, maar die verlaging van gemiddeld € 25 naar € 20 doen we dan pas vanaf 1 juli, maar dan met een harde deadline, dat dat gesprek wel gewoon plaats vindt op dit moment, maar dat het oude tarief blijft gelden tot 1 juli. En dat de nieuwe tarieven, voor degenen die een oude indicatie hadden, op 1 juli ingaan. En voor alle gesprekken, waarbij mensen voor het eerst een indicatie krijgen, gebeurt het dan gewoon op dit moment. Dat zou een alternatief zijn als ik een advies mag geven, om wel rekening te houden met een gewenningsperiode, want we doen de communicatie in januari. Dan wordt de harde deadline 1 juli. De heer Jonker: Als ik dan een indicatiestelling heb in juni en ik ga van mijn originele tarief van € 29 voor informeel PGB naar € 20, dan zit er dus geen enkele overgang in. Wethouder Van Tatenhove: Nee, dan zit alleen die communicatie erin, die dan in januari is geweest, waardoor iemand wel een half jaar de tijd heeft om te wennen aan het idee en na te denken wat hij bij het indicatiegesprek dan wil. De heer Hoek: Ik begin de weg een beetje kwijt te raken. Is nou uw voorstel: we gaan alle mensen die hier gebruik van maken informeren, 1 juli gaat iedereen terug naar die € 20 zonder overgangsperiode? Want in feite heb je dan ook een overgangsperiode op het moment dat je het nu al van plan was. Is dat wat u voorstelt? Wethouder Van Tatenhove: Nee, iets anders. Als u een indicatiegesprek heeft, gaat het tarief vanaf dat moment terug naar € 20. Maar is uw indicatiegesprek voor 1 juli, dan gaat die € 20 pas in op 1 juli, zodat iedereen een half jaar heeft om aan dat andere tarief te wennen. Dat zou mijn alternatief zijn voor het amendement van de heer Jonker, want het amendement van de heer Jonker ontraad ik vanwege de ongelijkheid die erin zit en het ingewikkelde omdat er dan verschillende berekeningsmethoden naast elkaar lopen. Mevrouw Bouman had nog een aantal opmerkingen over de aanpassingen. Ik zou zeggen: wij nemen het ter harte en zullen zorgen dat we met één stift arceren en dat we precies aangeven in de brief wat er nou is aangepast en dat ook met diezelfde kleur arceren, zodat het ook terug te vinden is. Dat was het.

De voorzitter: Enige verwarring. Als de heer Jonker iets zou willen met, dan zou er een nieuw amendement moeten verschijnen. Schorsen? We gaan schorsen, zodat de heer Jonker kan kijken naar eventueel een nieuw amendement.

Schorsing

Na de schorsing heropent de voorzitter de vergadering.

De heer Jonker, D66: Laat ik allereerst zeggen dat ik blij ben dat ik me gesteund voel door heel veel leden in de raad, dat iedereen voor onze inwoners een zo prettig mogelijk en zo goed mogelijke overgangsregeling wil bij tariefsverlagingen. Dat is fijn om te constateren. Tegelijk constateer ik ook, dat we het niet helemaal eens werden over het voorstel van de wethouder, omdat dat ook een bepaalde mate van rechtsongelijkheid met zich mee brengt. Ik wil niet zeggen, dat het voorstel dat ik heb ingebracht helemaal perfect is, maar qua rechtsgelijkheid is het een heel stuk beter en in ieder geval een faire overgangstermijn voor alle gevallen. Daarom willen we het amendement zoals is voorgesteld onverkort handhaven. Dat is eigenlijk de samenvatting van een lange discussie.

De heer Van As, VVD: We hebben geen informatie gehoord op basis waarvan wij ons standpunt zullen herzien. Dank u.

Mevrouw Gabin, GL: Ik vroeg me nog af of in het stelsel een bepaalde hardheidsclausule is opgenomen, waarbij toch kan worden afgeweken bij al te schrijnende gevallen, waardoor alsnog een zachte landing mogelijk is.

Mevrouw Bouman, CDA: In de tussentijd hebben we nog even de gelegenheid gehad om nog even na te gaan wat een verpleegkundige verdient, die bij wijze van spreken bij mij over de vloer komt. Dat is € 17 à € 19 per uur. Als ik dan dit zie, dan wordt iemand die ik inhuur via een PGB mooi betaald, zeker die € 26. Dat het terug gaat naar een landelijk gebeuren van € 20: dat is zeker ter voorkoming van rechtsongelijkheid. De heer Jonker: Heeft mevrouw Bouman kennis genomen van alle inhoudelijke PGB-dossiers, dat ze zo in algemene termen zegt dat dit toch wel zeer redelijk is? Mevrouw Bouman: Ik ben niet van de inhoud op alle inhoudelijke dossiers. Ik ga uit van wat de wethouder aangegeven heeft. Ik heb het e.e.a. geverifieerd. Wat ik net zei over de verpleegkundige. Dan denk ik dat € 20 een mooi bedrag is. Het CDA gaat daar voor. Mevrouw Gabin: Ik wil nog benadrukken, dat wij niet perse tegen de verlaging zijn, maar dat het hier gaat om de overgangsregeling en het onbehoorlijk handelen van het college, dat ze de budgethouders niet op tijd hebben geïnformeerd. Vandaar dat wij denken dat een overgangsregeling op zijn plaats is. Mevrouw Bouman: Geen behoefte aan reactie.

De heer Hoek, WIJ: Ik zou bijna denken: dan dienen wij dat amendement wel in, maar zo zit ik niet in elkaar, want ik vond het een mooie handreiking van de wethouder om toch enigszins tegemoet te komen, waarbij je wel bewerkstelligt dat de hele verandering niet zo abrupt binnen komt, omdat je daar een termijn in bouwt. Ik vind het dus jammer, dat de handschoen niet wordt opgenomen, omdat je dan toch de doelgroep bedient. De heer Lieverse: Mag ik de heer Hoek uitnodigen om samen met de CU een amendement op te stellen, dat recht doet aan het voorstel dat het college zojuist deed? Namelijk om een overgangsperiode in te bouwen voor die personen, die een beschikking hebben van boven de € 20 en voor wie er een nieuwe indicatie afgegeven wordt tussen 1 januari en 1 juli, om voor die periode het oude tarief te krijgen en pas het nieuwe tarief 1 juli in te laten gaan. De heer Hoek: Ik vind dat een hele lastige. Dat voelt voor mij niet goed, omdat ik dan in het vaarwater van D66 zit en zij hun legitieme redenen hebben om het zo aan te vliegen, zoals zij het doen. Aanvankelijk waren wij tegen het amendement, zoals het er lag. Ik had kunnen leven met het voorstel van de wethouder, maar het voelt voor mij persoonlijk niet goed om op die manier het te spelen. Sorry. De heer Jonker: Het voorstel van de wethouder klinkt op zichzelf wel aantrekkelijk, alleen er zit toch wat rechtsongelijkheid in. Als je in januari dus een herindicatie krijgt, heb je keurig een overgangstermijn tot 1 juli, maar als je in juni die herindicatie krijgt, heb je maar een periode van een maand om aan die overgang te wennen. Daarom hebben we ook vast gehouden aan het oude voorstel, waarin keurig iedereen op dezelfde manier wordt behandeld. De heer Hoek: Hoe moet je wennen aan iets wat je van tevoren al weet? Een ieder weet nu dat 1 juli de datum is. Dan weet je dat toch? In mijn optiek hoef je daar dan niet aan te wennen. Dan is het klip en klaar en kan je je daarop instellen. Dus het is bijzonder voorspelbaar. Ik wil D66 toch nog in overweging geven om alsnog het amendement aan te passen in de woorden, zoals de wethouder die heeft voorgesteld.

De heer Crielaard, L3B: De wethouder heeft het amendement van D66 ontraden, dus wij zijn tegen het voorstel. We zijn wel voor de handreiking die de wethouder deed, mits deze juridisch haalbaar is. Daar was net veel discussie over. Mocht er nog een voorstel komen, dan moeten we daar nog even goed naar kijken.

De heer Lieverse, CU: Ook zonder WIJ zou ik er toch voor willen pleiten, en ik zou graag de andere raadsleden willen horen: als het amendement van de heer Jonker, dat de eerste kans moet krijgen, verworpen wordt, of er niet ruimte is voor een andere versie van het overgangsreglement, zoals wordt voorgesteld door de heer Crielaard en door mij. De heer Jonker: Ik hecht eraan te zeggen, dat mijn versie gecheckt is door de ambtenaren en dat het juridisch valide is. Als we nu uw voorstel hanteren, weet ik niet of dat het houdbaar is en leidt tot schadeclaims of rechtszaken voor de gemeente. De heer Lieverse: Die deskundigheid heb ik niet kunnen verzamelen van tevoren, dus dat is iets voor het college om op te reageren, of er juridische voetangels zijn. Die moeten dan eerst uitgezocht worden.

Mevrouw Verhoef, PvdA: Ik vind het lastig worden. Ik vond het voorstel van de wethouder best een mooie handreiking en ik had gehoopt dat de heer Jonker daar met anderen uit was gekomen. Ik weet niet of de wethouder een amendement nodig heeft om toch bepaald maatwerk te gaan leveren in gevallen waar er ineens een grote schrik is over die verlaging van dat tarief. En of zij daar netjes iets aan kan doen, zonder dat er nu meteen een amendement bij moet liggen. Daar wil ik het even bij laten, maar misschien kan ze daar iets over zeggen.

De voorzitter: Voordat de wethouder antwoordt hecht ik eraan te zeggen, dat wij ordelijk vergaderen. Ik ben niet blij dat de wethouder een soort tussenvoorstel doet wat uiteindelijk wel een amendement nodig heeft. De heer Lieverse kondigt iets aan in de tweede termijn, wat hij niet indient in de tweede termijn, waarmee we geen ordelijke besluitvorming kunnen hebben op die manier, want dat zouden we weer moeten bediscussiëren. Ik vraag u goed te beraden op de ordentelijkheid van de besluitvorming, want als u over dit voorstel stemt, dan geldt het ook en dat betekent wat. Als de wethouder nog een voorstel wil doen, dan zeg ik als voorzitter: dan verplaatsen we de discussie naar januari wat mij betreft. Dat zeg ik maar even streng, anders gaan we echt knutselen op iets wat direct van invloed is. De wethouder geeft aan, dat het niet in januari kan, dus dan hebben we een probleem. De heer Hoppenbrouwer: Ik begrijp dat er geen amendement vreemd aan de orde bestaat. Dan zou je dat in januari kunnen doen, omdat je dan die zorgvuldigheid kan toetsen. Het bestaat kennelijk niet. Is het dan nog mogelijk om het nog een maand op te schorten, zodat die zorgvuldigheid en de mogelijke juridische voetangels eerst getoetst kunnen worden? Ik weet niet of het dan op andere manieren de mist in gaat. Is het mogelijk om het een maand te verdagen? De voorzitter: Die vraag nemen we mee in de beantwoording van de wethouder. De heer Kuipers: Als er een amendement komt in januari, dan gaan we nu een verordening aannemen die we gemankeerd vinden of we moeten het uitstellen. Mijn vraag aan de wethouder is: kunnen wij op 1 januari zonder verordening 2020?

Wethouder Van Tatenhove: Ik zou dringend willen adviseren om vandaag die verordening vast te stellen, omdat we hem willen laten ingaan op 1 januari. Er ligt van het college een voorstel om het tarief voor

het informele PGB per 1 januari vast te stellen op € 20. Ik heb beloofd dat we gaan informeren, zodra de besluitvorming gereed is, want eerder, mevrouw Gabin, kunnen wij dat niet doen. Wij kunnen niet iedereen gaan informeren van: het zou kunnen dat de raad in zijn vergadering op 19 december besluit dat het tarief aanpast en dan betekent dat op 1 januari iets. Het voorstel om het amendement aan te passen, zoals ik het in de eerste termijn heb gezegd, voor zover ik weet, ik heb me laten informeren door de ambtenaren, kan dat. Dat leidt niet tot ongelijkheid. In reactie op mevrouw Gabin en mevrouw Verhoef: ja, er bestaat ook een hardheidsclausule. Die bestaat er altijd. De heer Ruijtenberg: U zegt dat u adviseert om het vandaag aan te nemen. Stel dat we het vandaag niet aannemen, omdat het verzoek van velen is om het een maand uit te stellen, vloeit er dan bloed uit? Wethouder Van Tatenhove: Dan hebben we problemen met die periodes met het CAK. Dat is de ervaring van vorig, daarom agenderen we dit onderwerp in december. Mevrouw Bouman: Ik hoorde de wethouder even een belangrijk item naar voren brengen en ik zit net even vlug te kijken naar art.4.16, de hardheidsclausule. Mochten zich problemen voordoen, dan kunt u altijd afwijken. Dat is de escape. Dus dan gewoon per 1 januari vast stellen. Wethouder Van Tatenhove: Dat is het voorstel van het college.

De voorzitter: Dan zijn we aan het einde van deze discussie, we gaan over tot de stemming over het amendement, ingediend door de heer Jonker namens D66 en GL. Wie is er voor dit amendement? Dat zijn de fracties van D66, GL en PvdA. Dat is dan verworpen. Dan gaan we stemmen over de verordening zelf, sociaal domein 2020. Wie is er voor deze verordening? Die is met algemene stemmen aangenomen.

8.d Vaststellen belastingverordeningen en tarieventabellen 2020

Mevrouw Den Heijer, D66: Wij hebben dit punt geagendeerd vanwege de afvalstoffenheffing, dat zal u niet verbazen. Wat wij vooraf even kwijt willen, is dat wij ons de afgelopen tijd constructief hebben opgesteld op dit dossier. Constructief om zo snel mogelijk tot breed gedragen oplossingen te komen op het gebied van afval en afvalscheiding en afvalstoffenheffing. We hebben een werkbezoek georganiseerd en moties ingediend om met oplossingen te komen. Helaas is geen van onze voorstellen overgenomen en voelen wij een beetje dat het college deze discussie over afvalscheiding voor zich uit aan het schuiven is, terwijl de kosten steeds maar blijven stijgen. Dit vinden wij niet alleen als D66 heel erg jammer, maar ook vinden wij het heel vervelend en teleurstellend voor alle inwoners die iedere dag netjes hun afval scheiden, maar nu toch worden geconfronteerd met een rekening die € 50 hoger is. Hierbij willen wij dan ook vanaf deze plek iedereen bedanken die het afgelopen jaar netjes haar afval heeft gescheiden. Namens D66: heel erg bedankt. U verdient een beloning i.p.v. een straf. Bedankt dat u ervoor gezorgd heeft dat we met z'n allen niet meer hebben hoeven betalen. Bedankt dat u door weer en wind uw container en uw afvalzak gebracht heeft en buiten heeft gezet. Dat u niet denkt in afval, maar dat u denkt in grondstoffen en in de toekomst. Ik weet niet wie u bent, maar ik zou u heel graag willen bedanken. Dan terug naar de motie. Wij dienen deze motie in, omdat we het hier ook in de commissie over gehad hebben. Wij hebben afgesproken dat er een verhaal richting onze inwoners komt van deze afvalstoffenstijging. Wij willen het verhaal, dat het college gaat maken, nog enige richting mee geven. Wij willen met het hele verhaal en met het eerlijke verhaal komen. Niet alleen maar dat er nieuwe contracten zijn gekomen en dat daardoor de kosten hoger zijn, maar een belangrijke oorzaak is de stijging van het restafval. Deze blijft heel hoog in Lansingerland en zo zullen de kosten steeds maar blijven stijgen. Vorig jaar zaten we al boven het landelijk gemiddelde, zelfs als je de eenmalige korting mee rekent. De belangrijkste oorzaak is natuurlijk, dat er geen nieuwe stimulans wordt geboden aan onze inwoners om dat afval te scheiden. Inwoners die het nu goed doen, worden eigenlijk gestraft. De vraag is: hoe houd je die nou gemotiveerd? Wij vinden het belangrijk, dat er in dat eerlijke verhaal een signaal wordt afgegeven waarom zij nu toch die € 50 extra moeten betalen, terwijl zij zo hun best hebben gedaan. Ik sla even de beraadslaging van de motie over, want ik denk dat alles wat ik heb gezegd daar wel in staat. Behalve dan dat wij het ook een beetje vreemd vinden, omdat het college zichzelf tot doel gesteld heeft de lokale lasten te verlagen tot het landelijk gemiddelde en dat nog steeds niet aan de orde is. Een tweede overweging, die ik ook nog even extra wil noemen is dat uit landelijk onderzoek blijkt dat afvalbeleid, gericht op reductie van restafval, leidt tot een afname van de kosten. Heel logisch. Dat er nog steeds geen nieuw plan ligt van het college om inwoners extra te stimuleren. Dit is niet van kort geleden, maar we hebben eigenlijk al een rekenkamerrapport gehad, waarin dat ook al werd vermeld. Dat rekenkamerrapport is ook al een tijdje oud. Dus wij verzoeken wij het college:

M2019-053

Om in de uitvoering van toezegging T2019-125, waarin toegezegd is inwoners te informeren over de stijging van de afvalstoffenheffing, de oorzaken hiervan, te weten: 1. het uitblijven en vooruitschuiven van nieuw afvalbeleid; 2. het ontbreken van financiële of andersoortige stimulansen op dit moment en 3. de eenmalige teruggave van het afgelopen jaar, duidelijk te communiceren en op te nemen in de brief. Daarnaast om in de communicatie inwoners te informeren dat het huidige beleid een differentiatie van het tarief onmogelijk maakt, waardoor alle inwoners evenveel betalen, ongeacht de aangeboden hoeveelheid afval per huishouden en gaat over tot de orde van de dag.

Deze motie is ondertekend door D66 en door GL en door WIJ. Dat voor wat betreft de motie. Dan ga ik gelijk door naar het voorstel. Wij zijn optimistisch over de financiële situatie van onze gemeente, maar we vinden het vreemd en niet goed, dat de inwoner daar helemaal niets van merkt in zijn of haar portemonnee. De afvalstoffenheffing vormt natuurlijk een belangrijk onderdeel. Aangezien deze niet wordt gecompenseerd op andere plekken, kan D66 niet instemmen met dit voorstel. Het hele plaatje laat zien dat inwoners in Lansingerland bijna 25% meer gaan betalen dan de rest van Nederland en dat staat haaks op onze wensen, maar het staat ook haaks op wat het college beloofd heeft aan de inwoners. Wij vinden dat ook de inwoners de vruchten moeten plukken van het feit dat het financieel goed gaat in Lansingerland en dat doe je niet door het verhogen van de lokale lasten. Ik wil het hierbij laten.

Mevrouw Van Olst, WIJ: Ja, het eerlijke verhaal. Juist omdat het een raar verhaal is, dat je financieel gestraft wordt als je intrinsiek gemotiveerd al je afval scheidt, is het nodig dat de verhoging van de afvalstoffenheffing wordt uitgelegd. Juist om de moed erin te houden en gemotiveerd afval te blijven scheiden is het dus noodzakelijk om dit uit te leggen en zijn wij mede indieners van deze motie. Omdat we toch in de Kerstsfeer zijn, wil ik de wethouder graag iets mee geven voor een grote winst, die valt te behalen in het nieuwe afvalbeleid. In voorbereiding op het Kerstdiner gisteren, van mijn zoon op de basisschool, sprak ik met de directeur van de school over afval scheiden. Al eerder was mij opgevallen als klassenmoeder, luizenmoeder, dat de kinderen alles in één bak gooien. De aanzienlijke hoeveelheden afval die met het Kerstdiner ontstond baarde mij zorgen en ik informeerde hiernaar. Helaas blijkt dus dat scholen hun afval niet gescheiden kunnen aanleveren, tenzij er hoge kosten worden gemaakt. Het gevolg is dat drinkpakjes, plastic fruitschillen en restafval allemaal op één hoop terecht komen. Ik dacht echt: hoe bestaat het? Dit moet toch anders kunnen. Denk je eens in wat het zou opleveren als kinderen behalve thuis ook op school leren wat de bedoeling is. Wij zouden graag zien, dat dit punt wordt meegenomen bij het nieuwe afvalbeleid en ook in het kader van 'jong geleerd is oud gedaan' er voorlichting wordt gegeven op de scholen. Dank u wel. De voorzitter: Ik herinner u eraan, dat we het over de belastingverordening tarieven hebben. De motie is naar aanleiding van, past overigens bij het onderwerp. Laten we ons daar op concentreren, maar de wethouder heeft u gehoord.

De heer Machielse, VVD: Het eerlijke verhaal. Voor een groot deel kan ik mij vinden bij de motivatie van D66 om een dergelijke motie in te dienen, want we hebben bij het vaststellen van het nieuwe proces rond afvalbeleid ook gezegd dat wij de communicatie naar de inwoners zo belangrijk vinden. Over waarom we nou de stappen gaan nemen, die we gaan nemen als gemeente. Ik verwijs dan maar even naar de brief van 6 november van wethouder Fortuyn, waarin hij uitlegde welke stappen we gaan volgen als gemeente om toe te werken naar dat nieuwe afvalbeleid. En dat wij ervoor kiezen om een zorgvuldigheid in te bouwen en alle inwoners mee te nemen in dat nieuwe afvalbeleid is onze visie op hoe je tot dat afvalbeleid komt. Wat ik terug lees in de motie van D66 is dat zij het college willen vragen om in de communicatie naar inwoners toe de visie van D66 te verwerken over hoe er gewerkt had kunnen worden naar een nieuw afvalbeleid. Daarom heb ik toch een advies voor de heren en dames van D66: u heeft ook een website waarop u dat kwijt kunt. De heer Dieleman: Dat is natuurlijk een beetje inherent aan politiek, dat je je eigen standpunten neerlegt en gaat proberen daar een raadsmeerderheid voor te halen. Dat is een beetje hoe het hier werkt. Dus ik snap de frustratie van de heer Machielse niet zo goed. Op een website is ook prima, maar het is natuurlijk logisch dat een fractie hier een standpunt indient en probeert een raadsmeerderheid daarvan te overtuigen. De heer Machielse: Ik ben niet gefrustreerd, laat ik dat allereerst zeggen. Maar wat mij zo verbaast, inderdaad meneer Dieleman, in een raad probeert iedere partij, iedere fractie een meerderheid te krijgen voor zijn of haar standpunt, maar wat een brug te ver is, is dat deze motie het college opdraagt om het standpunt van D66 te gaan verkondigen aan de inwoners. Volgens mij communiceert het college. De heer Ruijtenberg: Als deze motie het gaat halen, en daar ga ik even van uit, dan is dat niet het standpunt van D66 of het standpunt van GL. Het is dan de mening van de gemeenteraad, van de gemeente van Lansingerland. Daar bent ook u een onderdeel van. Het is niet dat we een D66 standpunt verhalen, het is een gemeentelijk standpunt, dat we gaan communiceren naar onze inwoners. De heer Machielse: Op het moment dat deze raad bij meerderheid zegt een standpunt te hebben, dan is dat het standpunt. Wat mij dan steekt, is dat wij juist een proces met elkaar hebben afgesproken om te komen tot nieuw afvalbeleid en dat we ervoor hebben gekozen om daarin de tijd te nemen om zorgvuldig al onze inwoners mee te kunnen nemen. Dat is het eerlijke verhaal over waarom er nog geen nieuw afvalbeleid ligt. De heer Ruijtenberg: Wij hebben niet zozeer gekozen. Ons werd mede gedeeld in een commissievergadering, dat het afvalbeleid uitgesteld werd. Dat is geen keuze geweest. De heer Machielse: Nog altijd blijft mijn punt, dat de visie op waarom we kiezen voor de keuze die gemaakt is, of dat dan een collegekeuze of een raadskeuze is, uw visie daarop is: college, u had zo snel mogelijk nieuw beleid moeten vast stellen en de kosten omlaag moeten halen. En mijn visie is: college, alleen ga je sneller, maar samen kom je verder, neem die inwoners mee en zorg voor draagvlak voor het nieuwe beleid. Omdat ik ervan overtuigd ben, dat we op lange termijn daar meer aan hebben. Dat is het eerlijke verhaal. De heer Ruijtenberg: Hoeveel draagvlak denkt de heer Machielse dat er is bij een verhoging van afvalstoffenbeleid met € 50? De heer Machielse: Wat ik daarop eerder heb aangegeven, is dat bij het vast stellen van die nieuwe tarieven en het communiceren rond die nieuwe tarieven met onze inwoners, we ook moeten aangeven waarom er wijzigingen in tarieven zijn. Zie in dat

licht ook de toezeggingen, daar was ik groot voorstander van. Wat ik terug lees in deze motie, en dan wil ik daarmee afronden, is dat we ervoor zouden gaan kiezen om onze inwoners te gaan vertellen dat we hebben gekozen voor een langere periode, zodat we de kosten hoger kunnen maken. Het eerlijke verhaal is dat de enige reden is, dat de kosten nu wat hoger uitvallen, dat we iedereen mee willen nemen. Daar zou ik het bij willen laten.

De heer Ruitenberg, CDA: Allereerst dank voor het aardige compliment van mevrouw Den Heijer, want in huize Ruitenberg doen we goed ons best met afvalscheiding. Het voelt echt goed om zo'n aardig compliment te krijgen. Ik moet wel zeggen dat ik niet telkens, als ik aan het afval scheiden ben, denk: nu maak ik een grondstof. Als ik het in de PMD tas stop. Dat soort gevoelens krijg ik niet bij het weg gooien van afval. Al die waardering betekent echter niet dat wij het eens zijn met de motie die is ingediend. Ik zal aangeven waarom wij dat niet zijn. Allereerst, als het gaat over het duurzaamheidsdossier, en ik zie dit onderwerp als een onderdeel daarvan, dan hebben we de laatste tijd geleerd, dat bestuurlijke flinkheid zonder draagvlak tot ongelukken leidt. Ik zal u maar even mee nemen naar PFAS, zo'n prachtig mooi onderwerp, waarbij een flinke staatssecretaris zei: ik schrik ervan, we moeten er wat aan doen, we stellen een keiharde norm. En het gevolg was dat er heel veel verzet en opstand kwam in het land. Het draagvlak voor dit soort maatregelen is absoluut niet groter geworden door die stevige en flinke houding van de staatssecretaris. En de norm is inmiddels al weer aangepast. Dat als een voorbeeld van wat er kan gebeuren als je zonder draagvlak in een samenleving zomaar ineens radicale maatregelen neemt om die kosten naar beneden te brengen. Mevrouw Den Heijer: Ik sla even aan op dat radicale. We gaan hier natuurlijk niet de inhoudelijke discussie aan, maar zo radicaal hoeft het helemaal niet te zijn. In veel gemeenten zijn modellen die heel succesvol werken. Het is helemaal niet zo radicaal als uw vergelijking met PFAS. Het gaat echt niet op hier. De heer Ruitenberg: Ik denk dat u dat onderschat. Als wij daadwerkelijk die kosten spectaculair naar beneden zouden willen krijgen, dat je hele radicale maatregelen moet nemen. Dan heb je het over diftar-tarieven, die echt heel hoog zijn. Dan heb je het over omgekeerd inzamelen met echt heel ver lopen per container om echt resultaat te bereiken. Met kleine stapjes, met diftar-tarieven van een euro als je de container opent, ga je geen grote gedragsveranderingen realiseren. En die wil je in één keer realiseren, in één jaar, want anders gaan de kosten niet naar beneden. Mevrouw Verhoef: Volgens mij gaan we nu toch een discussie voeren over het afvalbeleid. Ik dacht net dat u had opgeroepen om dit niet te gaan doen. Het zijn ook getallen die niet geheel gefundeerd zijn, dus ik vind dit heel verwarrend, ook voor de inwoners. Dank u. De heer Ruitenberg: Excuus richting mevrouw Verhoef als ze dat verwarrend vindt natuurlijk, maar ik probeer een eerlijk verhaal te houden, dus dan moet ik wel een beetje context geven, want anders is het lastig. Wat wij ons wel kunnen voorstellen in de communicatie richting inwoners, want er komt straks natuurlijk een brief van de SVHW, gemeente Lansingerland, die valt jaarlijks op de mat, dat we daarin nadrukkelijk ook de burgerpeiling die is aangekondigd rondom afval mee gaat rond dezelfde brief, want dat is wel het moment voor mensen om te bedenken: hé, ik moet iets betalen voor afval, er komt nieuw beleid, het is goed als we beter gaan scheiden. Of het tarief daardoor naar beneden gaat, dat zullen we moeten zien. Het ligt eraan hoe succesvol dat is, maar het is wel een mooi moment om goed te communiceren, dat zou ik wel mee willen geven. Nog even terug naar het eerlijke verhaal. Het eerlijke verhaal is natuurlijk ook niet, dat als we ergens dit jaar nieuw beleid hadden vast gesteld, dat dat onmiddellijk zou hebben betekend, tenzij je hele radicale dingen zou gaan doen, dat volgend jaar in 2020 die tarieven niet gestegen zouden zijn. Dat is niet zo. Dan hadden we dat beleid 3 jaar geleden moeten vast stellen, dan had je nu in 2020 misschien een effect gezien. Als je het hebt over een eerlijk verhaal, dan heeft dat beleid, dat is uitgesteld, pas echt effect over een aantal jaar en niet volgend jaar. Dat is ook een eerlijk verhaal. Mevrouw Den Heijer: Ik reageer toch nog even, het zal het laatste zijn hierover. Het rekenkamerrapport, wat wij anderhalf jaar geleden hebben ontvangen, gaf voldoende aanleiding om ermee aan de slag te gaan. Ook dat is toen niet gebeurd. Het is niet zo dat we snel aan de slag zijn gegaan, we hebben gewoon heel lang gewacht. De heer Ruitenberg: Volgens mij is er wel degelijk aan de slag gegaan. Er zijn veel dingen gebeurd, dingen zijn uitgezocht, maar dat heeft nog niet geresulteerd in nieuw beleid, daar heeft u gelijk in. Wij zijn het eens met het college, wij vinden het heel verstandig om draagvlak te creëren onder onze inwoners, want als je te radicaal gaat, dan krijg je juist het verkeerde gedrag dat je niet wil hebben, verzet en minder draagvlak voor afval scheiding, dan als je het zorgvuldig aanpakt. Dank u wel. De heer Jumelet: Ik wil een interruptie plegen, omdat het de inhoud raakt en de commissie ruimte. We zijn toch wel even benieuwd, in die anderhalf jaar, of ik heb wat gemist, maar ik heb niet zo gek veel stukken gezien, onderzoeken niet gezien of wat dan ook. Wij zijn oppositie, dus wellicht is er een verschil, maar we hebben niets gezien. De heer Ruitenberg: Ik heb diverse stukken zien passeren. Er is ook een uitgebreide beeldvorming geweest met allerlei varianten. Volgens mij was iedereen daar bij, misschien u ook wel, dat weet ik niet meer.

De heer Dieleman, CU: Ik laat alle inhoudelijke verhalen en frames die ik voorbij heb horen komen over afvalstoffenbeleid even terzijde liggen vandaag. Volgens mij komen we er volgende maand in de commissie ruimte op terug, want daar heeft D66 een brief geagendeerd. Wij vinden inhoudelijk ook van alles van hoe het proces rondom afvalstoffenbeleid nu loopt. We discussiëren daar heel graag over in de commissie ruimte volgende maand, dus die laat ik eventjes voor daar. We zijn blij met de toezegging die

de wethouder in onze richting heeft gedaan, uiteraard in de richting van de raad, maar n.a.v. een vraag die wij zowel bij de begroting als bij de behandeling van de belastingverordening gesteld hebben, dat die hier weer even terug komt, namelijk het goed opnemen van de communicatie in de brief naar onze inwoners. De wethouder heeft in de commissie toegezegd, dat hij dat met SVHW gaat bespreken om te verwerken in de brief die de inwoners krijgen bij de belastingheffing. Ik heb toen aangegeven dat ik dit jaar erg uitkijk naar de brief van SVHW. De wethouder heeft gewoon een goede toezegging gedaan toen, om dat op die manier op te gaan nemen. Wij vinden ook, dat als een wethouder zo'n toezegging doet, dat we er dan van uit moeten gaan dat hij dat op een zorgvuldige manier gaat doen. Dat wij niet helemaal hoeven voor te schrijven welke stukjes inhoud daarin terug komen. We hebben dat in het debat vaak genoeg mee gegeven. We nemen aan, dat de wethouder samen met SVHW gaat kijken hoe we dat op een goede manier kunnen doen. Dus dan gaan we deze motie niet steunen, hoewel we de strekking ergens best begrijpen en graag op een later moment nog met elkaar door discussiëren over hoe we verder gaan met ons afvalbeleid. Dank u wel.

De heer Blonk, L3B: Die motie van D66, GL en WIJ gaat noch over de verordening noch over de tarieven. Mevrouw Verhoef gaf het net ook al aan: eigenlijk is het helemaal niet aan de orde, deze motie, op dit moment, want het gaat niet over de inhoud. Die motie gaat bijna alleen maar over de inhoud. Maar er is natuurlijk wel een eerlijk verhaal en dat is wat anders dan het eerlijke verhaal dat in de motie staat, wat D66 geschreven heeft. Op 6 november hebben wij een brief gekregen, waarin met name wordt aangegeven wat de procedure is, die het college voor ogen heeft. Met name om de burgers daarbij te betrekken om draagvlak bij inwoners van Lansingerland te krijgen daarin. Het is heel belangrijk, de heer Ruitenberg heeft het net ook al aangegeven, om draagvlak te hebben, anders gaat het niet. Die brief wordt besproken, is laatst in de agendacommissie geweest. Mevrouw Den Heijer, de indiener van de motie, is voorzitter van de agendacommissie. We hebben het er over gehad, dat die geagendeerd gaat worden op 14 januari, dus ik begrijp echt niet dat van de kant van D66 nu het initiatief van deze motie komt, maar iedereen is vrij om dat te doen, dus in die zin hebben wij die vrijheid als raadsleden en dat is maar gelukkig ook. L3B staat vierkant achter die brief van het college, dat kan ik u alvast verklappen, vanwege die uitgebreide burgerparticipatie. Ik wil nog even aangeven, dat in juni van dit jaar er cijfers gepubliceerd zijn in 'Lansingerland peilt openbare ruimte'. Dat vond ik wel aardig, toen ik dat van de week weer even zag. Het geeft aan dat 80% van onze inwoners tevreden tot zeer tevreden is over de afvalinzameling. 71% tevreden tot zeer tevreden over de ondergrondse containers. Dat geeft in ieder geval een beeld van hoe onze inwoners over ons afvalbeleid denkt. Natuurlijk, de prijs komt nog aan de orde dadelijk, dat is zeker een punt waar nog over gesproken moet worden. Wij denken dat onze inwoners heel goed weten waar het om gaat bij het huishoudelijk afval. Het eerlijke verhaal ligt er gewoon en daar hebben wij deze motie niet voor nodig. Dank u wel.

Mevrouw Verhoef, PvdA: De PvdA fractie vindt het belangrijk dat we snel een goed besluit nemen over het afvalbeleid, zodat er effectiever afvalscheiding door burgers kan gebeuren. Het is vervelend dat tot nu toe dat besluit nog niet is genomen, maar dat heeft diverse redenen. Eén van die redenen is dat er een goed gedragen, zorgvuldig besluit moet worden genomen. Eind oktober heeft de PvdA in haar weekbericht gesproken over de kwestie rond scheiden. Daar refereerden we aan een argumentenkaart. We vonden het dus heel fijn dat op 6 november er een brief was van wethouder Fortuyn. Ik zeg niet dat daar een direct verband was, maar daar zat in ieder geval een mooi stappenplan in met een proces. Ook het feit dat burgers moeten worden meegenomen, ook dat hadden we in ons weekbericht geschreven: denk hier vooral aan de burgerparticipatie. Dat heeft een aantal andere fracties ook al gezegd. Wij denken dus dat het goed is om op tijd een goed afvalbeleid te hebben, zodat we ons restafval van gemiddeld 186kg per persoon per jaar terug kunnen brengen naar 100kg op termijn. Wij denken niet dat deze motie bij die doelen gaat helpen, dus wij gaan de motie niet steunen. Dank u.

De heer Ruijtenberg, GL: Het eerlijke verhaal. Het is een mooie titel voor een motie. Ik wil het vandaag eigenlijk alleen over de motie hebben. Wat we vinden van de totale besluitvorming over de belastingtarieven, daar hebben we het al over gehad in de commissievergadering. Ik zal het niet herhalen. Waarom hebben wij deze motie mede ingediend? Het eerlijke verhaal is namelijk dat de burger meer gaat betalen in 2020 voor zijn afvalstoffenheffing, omdat er binnen de coalitie een onenigheid is van mening over waar we naar toe moeten met afvalstoffen. Sommige partijen binnen de coalitie geven aan, dat ze willen gaan voor nascheiding. Andere partijen zijn voor voorscheiding. Uiteindelijk houdt deze coalitie elkaar in een wurggreep en daarmee, zoals ook op de website van één van de coalitiepartijen staat, het college doet wat wij willen. Daarmee is aangegeven, dat er geen besluit genomen wordt, omdat men elkaar in een wurggreep houdt, dat men niet durft door te gaan en niet durft door te pakken. Dat is het eerlijke verhaal. Het eerlijke verhaal moet dus zijn, dat men aan de burgers gaat uitleggen, dat men meer gaat betalen, omdat men de onwil heeft om door te pakken. Men wil dit niet doen. Er ligt een rapport van de rekenkamer, waarin duidelijk aangegeven wordt welke richting wij zouden moeten opgaan. Er is een bezoek geweest in Woerden, waarin duidelijk is aangegeven wat men zou moeten doen. Dat zijn dingen die makkelijk toepasbaar zijn. Wat er nu gedaan wordt, het wordt doorgeschoven naar het vierde kwartaal van 2020 voor er eventueel een besluit genomen gaat

worden. En ondertussen zijn er 62.000 mensen daar de dupe van, mensen hier buiten. Dat is het eerlijke verhaal. Zij moeten meer gaan betalen. Ik hoorde mijn naamgenoot van het CDA zeggen, dat we radicale beslissingen moeten nemen als we over zouden stappen naar diftar. De gemeente Krimpenerwaard heeft diftar ingevoerd in 2017. Niet alleen is hun afval sterk naar beneden gegaan, maar ook het bedrag dat zij betalen is lager dan in Lansingerland. Voor de meerpersoonshuishoudens € 252. Dat is meer dan wij hier voorstellen. Het eerlijke verhaal is dat mensen meer gaan betalen. Het eerlijke verhaal is dat de rijksoverheid weliswaar niet dwingend oplegt, maar aangeeft, dat er voor elke kilo restafval die wij hebben meer moeten gaan betalen. Het eerlijke verhaal is dat we in 2021 waarschijnlijk nog meer gaan betalen. Daarvoor moet communicatie komen. Dat was mijn bijdrage. Mevrouw Verhoef: Ik wil aan de heer Ruijtenberg vragen of hij en de mede indieners van de motie denken dat ze met het ten uitvoer brengen van wat er in de motie staat, laten brengen, dat daarmee de doelen van minder restafval enzovoorts en daarmee ook lagere afvalstoffenheffingen, bereikt gaan worden? Wat denken ze ermee te gaan bereiken? De heer Blonk: Ik werd een beetje getriggerd, daarom ben ik wat later met mijn interruptie. De heer Ruijtenberg wijst de beschuldigende vinger in feite naar de coalitiefracties, omdat die het blijkbaar met elkaar oneens zijn en daarbij het college in een soort wurggreep hebben. Ik wil er dan toch even op wijzen dat op 12 maart 2019 er een commissie is geweest, van de commissie ruimte, waarin dit onderwerp, over afvalstoffen, tot uitentreuren is besproken. Ik was er zelf niet bij, maar ik heb het verslag gelezen. Daar is vanuit de raad geen enkel kader mee gegeven aan het college. Dat was een beetje chaotisch. Heeft u dat er ook bij betrokken, dat mogelijk in de raad zelf de oorzaak ligt van het later maken van het beleid? De heer Ruijtenberg: Op de vraag van de heer Blonk kan ik maar één dingen zeggen en dat is: jazeker, dat hebben we erbij betrokken. Dat was maart, we zijn inmiddels 9 maanden verder. In de 9 maanden daarna is er heel veel gebeurd, veel gepasseerd, o.a. een werkbezoek aan Woerden op initiatief van de collega's van D66. Ja, we hebben het er inderdaad bij betrokken, maar we constateren dat er onvoldoende draagvlak is binnen de coalitiepartijen. Als ik dan ook mevrouw Verhoef mag beantwoorden. Deze motie gaat niet over het afvalstoffenbeleid. Het afvalstoffenbeleid komt in januari ter sprake. U vraagt of wij denken dat mensen met deze brief meer gaan scheiden: nee, dat gaan ze niet doen. Maar het is wel dat mensen hiervan weten wat het eerlijke verhaal is, waarom ze in 2020 meer moeten gaan betalen en waarom ze waarschijnlijk in 2021 ook meer zullen moeten gaan betalen. De heer Blonk: Wat vindt u van het idee om onze inwoners te gaan betrekken bij wat ze willen. Je kunt het hebben over diftar of over omgekeerd inzamelen of die plastic zakken of alles laten zoals het nu is. Dat is toch heel legitiem, om dat te gaan vragen. Wat vindt u daarvan? De voorzitter: We gaan nu weer naar het beleid. In januari is dat geagendeerd. Een kort antwoord graag en dan uw eigen verhaal. De heer Ruijtenberg: Het eerlijke verhaal. Nee, ik vind het heel prima om inwoners daarbij te betrekken. Dat vind ik goed inderdaad. Ik heb zelf een motie ingediend voor burgerparticipatie. Ik vind het hartstikke goed dat je dat doet, maar je moet soms als overheid het voortouw ergens in nemen. Je moet soms ook zeggen: mensen, het is misschien niet leuk, maar dit gaan we doen. De heer Ruitenberg: Ik moest even wat opzoeken, want u zei iets over Krimpnerwaard. Ik dacht: ik ga gelijk eens even zoeken. Het eerste wat ik tegen kom als ik google afvalstoffenheffing Krimpenerwaard, dan is dat een artikeltje van 1 oktober 2019, dus heel recent. Ondanks de diftar gaan de mensen in Krimpenerwaard € 50 vast tarief meer betalen. Dus hetzelfde tarief als in Lansingerland. In 2020. Dus ja. De heer Ruijtenberg: Als ik daar even op mag reageren: ja, ze gaan meer betalen, maar ze betalen nog steeds minder dan in Lansingerland. Wij betalen € 290 voor een meerpersoonshuishouden, in Krimpenerwaard € 252. De stijging is hetzelfde, het tarief dat ze betalen is minder. Nog belangrijker: wat ze inzamelen aan restafval is minder. Zij zullen in de toekomst door de rijksoverheid minder bij moeten betalen. De heer Ruitenberg: Zij betalen als vast tarief minder, maar er is daar ook nog een flexibel tarief en dat hebben we hier niet. Het is maar de vraag wie uiteindelijk meer of minder betaalt voor zijn afval. Dat zal er helemaal van af hangen. De heer Ruijtenberg: In Krimpenerwaard kan men ook korting krijgen op het flexibele tarief. Mensen die medisch afval moeten verzamelen, krijgen daar een korting voor. Met diftar kan je regelen dat je kortingen krijgt voor wat je wil. Dat is het principe van diftar: gedifferentieerd tarief. De voorzitter: Volgens mij wordt het een interessante discussie in januari. Ik heb geen concrete vragen gehoord, maar wel een reactie op de ingediende motie.

Wethouder Abee: Bij de behandeling van de begroting in de commissie heb ik namens het college toegezegd dat we de communicatie zorgvuldig ter hand zullen nemen. Dat wij op de aanslag, die de SVHW namens ons verstuurt, een tekst zullen opnemen waarin wij proberen zo goed mogelijk uit te leggen waarom er sprake is van een aantal tariefstijgingen. Dat is niet alleen afval, maar ook rioolheffing, maar afval zal er zeker nadrukkelijk benoemd worden. Waarin we aan willen geven het verschil ten opzichte van vorig jaar vanwege die eenmalige teruggaaf. We zullen aangeven, dat er inderdaad sprake is van een stijging. We zullen ook daarin aangeven dat het beste is om zo min mogelijk afval te veroorzaken. Dat is voor mensen altijd goed om te begrijpen, dat als je de kosten niet maakt, ze ook niet in rekening gebracht hoeven worden. Dus daar zullen we aandacht voor vragen. We zullen ook verwijzen naar de gemeentelijke site. We hebben ook toegezegd, dat we in de plaatselijke media ook een artikel zullen plaatsen rondom hoe e.e.a. in zijn werk gaat en hoe de vork in de steel zit. Dan noemen diverse sprekers de brief van 6 november. Ik denk dat ik het daar ook maar bij laat, want het

gaat primair over de verordening. Vanmiddag heb ik de tekst gezien die naar de SVHW gaat en dat wordt dus zeker niet vergeten. Het wordt opgenomen.

Tweede termijn

Mevrouw Den Heijer, D66: Ik zou nog even kunnen reageren op de vraag van de PvdA. Misschien dat er nog andere dingen in mij opkomen, maar wat wij met deze motie beogen is richting te geven aan dat eerlijke verhaal, over de communicatie over deze stijging. De wethouder deed al een heel deel, dat klonk hartstikke goed. Maar er zit ook een deel bij: u heeft dat niet in de hand, dat hebben wij als gemeente in de hand. Daar hebben we de afgelopen tijd geen goede stappen in gemaakt en daar moeten we versnelling op brengen. Ook dat wil je mee geven. Als je draagvlak wil, zeker in het vervolg, is het als overheid heel belangrijk, dat je eerlijk bent. We denken dat we nog iets eerlijker moeten zijn over waarom die stijging er is. Ook voor de toekomst. U zegt: draagvlak vinden we belangrijk. In onze mening hadden we daar al veel eerder mee moeten beginnen, dus we zijn niet tegen, harstikke goed, maar het had veel eerder gemoeten. We vinden dat je dat maar één keer goed kan doen. Als je goed gedrag wil van inwoners, zoals sommige van ons heel goed afval aan het scheiden zijn, dan moet je dat ook kunnen belonen. Ouders weten dat belonen van goed gedrag helpt, want daarmee win je heel erg veel. Dat zijn voor ons twee redenen dat dat eerlijke verhaal er moet komen. Daar wil ik het bij laten.

Mevrouw Van Olst, WIJ: Ik wil in navolging van mijn collega hier achter mij nogmaals benadrukken, dat juist die mensen die het al goed doen, gemotiveerd moeten blijven. Zij willen een eerlijke en betrouwbare overheid. Door het zo duidelijk mogelijk weer te geven in een brief, blijven deze mensen gemotiveerd om dit op de juiste manier te doen. Dank u.

De voorzitter: Wij gaan over tot de stemming. Aangezien dit een motie is, gaan we eerst stemmen over het voorstel zelf en daarna over de motie. Wie is er voor het vaststellen van de belastingverordening tarieventabellen 2020? Die zijn vastgesteld met de stemmen van GL en D66 tegen, de overige partijen voor. Dan de motie, ingediend door mevrouw Den Heijer van D66, wie is er voor deze motie? Voor zijn de fracties van D66, WIJ en GL. De overige fracties tegen. Daarmee is deze motie verworpen.

9. Hamerstukken:

9.a Bekrachtiging geheimhouding gemeenteraad 19 december 2019
9.b Vaststelling bestemmingsplan A16 Rotterdam deel Lansingerland
9.c Slotwijziging 2019
9.d Vaststellen legesverordening en bijbehorende tarieven 2020
9.e Vaststellen controleprotocol accountantscontrole 2019
9.f Benoeming en ontslag commissieleden

De voorzitter: Ik kijk even rond voor een stemverklaring of iets dergelijks. Nee? Dan hamer ik die allemaal af.

10. Sluiting

De voorzitter: Dan zijn we bijna aan het einde van deze vergadering, maar niet voordat ik u aan de vooravond van Kerst en het eindejaar nog even mee neem in het afgelopen jaar. Het afgelopen jaar, hoe laat zich dat nou kenmerken? Was het nou zaaien? Was het nou oogsten? Nou, ik kan u zeggen: u heeft hard gewerkt het afgelopen jaar. Er is geoogst en gezaaid. Er is geoogst ook in visie, ik denk aan de visie duurzaam, de sportvisie nog vanavond en ook het Huis van de samenleving, een visie op ons eigen gemeentehuis. Er zijn ook concrete maatregelen genomen, besluiten genomen en zelfs al uitgevoerd. Denkt u maar even aan het veilig maken van de rotondes op de Boterdorpseweg en de Klapwijkseweg. Er is geoogst vooral ook in zaken die eerder besloten zijn, want meestal oogst je van de vorige periode, van je voorgangers. Ik denk dat we oogsten, bijvoorbeeld, een prachtig station Lansingerland Zoetermeer. Toch prachtig dat wij een station hebben van de NS. En oogst op besluiten die lang geleden genomen zijn. Zo is er in deze gemeente een heleboel geoogst. Als u om u heen kijkt, zult u de gevolgen van besluiten, die in het verleden genomen zijn, overal zien. De bouwprojecten die voltooiing naderen. Denk maar aan Bergschenhoek en Berkel, maar ook waar de inwoners mee komen. Die vragen natuurlijk van u een visie op de toekomst, want voor die bewoners doen wij een heleboel. U heeft dan ook nog voor u zaken als een mobiliteitsvisie, iets vinden over de mobiliteit. Los van de oogst die we de komende jaren gaan hebben m.b.t. A16. We hebben nog de visie op de ZoRo-busbaan voor de boeg. Wat gaat daar mee gebeuren? We hebben nog visies en uitvoering op cultuur. Denk aan het cultuurhuis Berkel, dat staat ook voor het komende jaar nadrukkelijk op de agenda. We hebben nog een enorme wijk te bouwen, Wilderszijde hiernaast. Ook een mooi, uitdagend proces, waarvan u de afgelopen jaren de fundering voor gelegd heeft. De transitievisie warmte, ook zo'n belangrijk dossier op duurzaamheid, waar u de fundering voor gelegd heeft, waar we nog over gaan besluiten. Berkel centrum. Ook echt iets wat al die nieuwe inwoners nodig hebben en van zullen gaan profiteren. Het gaat in dit huis echt ergens over. We zijn al

een redelijk grote gemeente, de 60e gemeente op zo'n 360 gemeenten. Het gaat hard. 355 inmiddels? Ja, het gaat hard. Maar we zijn al een aardig grote gemeente, we groeien. De uitdagingen waar we voor staan, hier in het hart van de Randstad, het hart van de metropoolregio, zijn enorm. Ik ben heel trots op waartoe wij in staat zijn. Deze gemeente staat er vandaag de dag goed voor. Dat heeft u laten zien door het afgelopen jaar op de begroting zo'n € 3,5mln extra te investeren in onze samenleving. U heeft op de valreep nog mee gekregen dat u in januari nog mogelijk een besluit gaat nemen wat een aanzienlijk bedrag op gaat leveren, € 137mln, waarvan u nog niets heeft besteed. Een deel zult u nodig hebben voor de structurele derving, maar u heeft er nog niets van besteed. We staan er dus gewoon goed voor. U heeft dus ook kansen het komende jaar. Dat is een oproep, mijn Kerstboodschap aan u voor het komende jaar: er liggen vooral heel veel kansen voor ons. Op dit moment zijn er niet veel bedreigingen, maar veel kansen. We hebben nog wijken te ontwikkelen, we hebben er over na te denken, we hebben geld dat nog besteed moet worden, we hebben nog mobiliteit te doen, we hebben cultuur, we hebben sport. Alles ten bate van onze inmiddels 63.000 inwoners ongeveer. En nog steeds snel groeiend. Ik roep u op goed na te denken over wat u wilt bereiken het komende jaar. En elkaar daar ook in te vinden, want u heeft die kans op dit moment. U heeft de kans om het goed te doen. Wij zullen over 50 jaar na nu, de heer Machielse en de heer Crielaard zullen dat misschien nog mee maken, terugkijken. Dan hoop ik dat zij zullen zien dat wij het goed gedaan hebben met zijn allen in deze tijd en dat de besluiten die wij nu genomen hebben de juiste besluiten waren voor de toekomst van deze gemeente, voor de toekomst van onze inwoners. Daartoe doorlopen wij ook een belangrijk traject. Het traject 'de kracht van de raad'. Wat niet betekent dat wij het allemaal eens moeten worden, maar dat wij de bestuurskracht van raad en college en het ambtelijke apparaat moeten benutten ten bate van onze inwoners. De bestuurskracht, daar gaat het om. Wij moeten besluiten, wat wij ook besluiten, ten bate van de toekomst. Dat is mijn boodschap aan u. Ik ben ongelooflijk trots op wat we allemaal bereikt hebben hier. Volgens mij gaat het de gemeente goed, dat is uw prestatie. Ik hoop dat we volgend jaar op een aantal fundamentele dossiers, afvalstoffenheffing, ook een paar fundamentele besluiten gaan nemen, die deze gemeente voorbereiden op de toekomst. Dank u wel. Ik wens u een heel goede Kerst, een heel goed einde en zeker namens de griffie en de griffier ook hartelijk uitgenodigd voor de Kerstborrel. Dat geldt ook voor onze inwoners op de tribune, de leden van de pers, trouw hier altijd aanwezig, en het ambtelijk apparaat.

De voorzitter, om 22.30 uur: Ik sluit de vergadering.

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van

De griffier,

drs. Marijke Walhout

Verslag opgesteld door Marianne Jansen, Lothassa Secretarie, met behulp van geluidsopname.

Raadsvoorstel

Datum Raad
30 januari 2020

Registratienummer
BR2000006

Onderwerp
Lijst ingekomen stukken raad van 30 januari 2020

Gevraagde beslissing

1. De lijst ingekomen stukken (T20.00945) en de wijze van afdoening vast te stellen.
2. De lijst met toezeggingen (T20.00718) en moties (T20.715 vast te stellen en de daarin grijs gemaakte toezeggingen en moties af te voeren.

Toelichting

U wordt gevraagd om de lijst van ingekomen stukken en de daarbij aangegeven wijze van afdoening vast te stellen:
- A Voor kennisgeving aannemen;
- B Ter voorbereiding van besluitvorming in handen stellen van het college;
- C Ter afdoening in handen stellen van het college;
- D Voorleggen aan agendacommissie voor mogelijke agendering.

Op de lijst toezeggingen en moties zijn de in de afgelopen tijd afgehandelde items grijs gearceerd. De raad wordt gevraagd deze van de lijst af te voeren.

De ingekomen stukken zijn integraal beschikbaar voor raads- en commissieleden in Ibabs. Voor overige geïnteresseerden zijn de stukken die in de lijst geduid zijn met een W te raadplegen op de website. Stukken die in de lijst geduid zijn met een G zijn op te vragen via griffie@lansingerland.nl

Bijlagen
- Overzicht van ingekomen stukken van de raad van 30 januari , T20.00945
- Overzicht van de toezeggingen, T20.00718
- Overzicht van de moties, T20.00715

Raadsbesluit

Datum Raad
17 december 2020
Registratienummer
BR2000006

Onderwerp
Lijst ingekomen stukken raad van 30 januari 2020

De raad van de gemeente Lansingerland;
gelezen het bijgaande voorstel

Besluit(en)

1. De lijst ingekomen stukken (T20.00945) en de wijze van afdoening vast te stellen:
2. De lijst met toezeggingen (T20.00718) en moties (T20.00715) vast te stellen en de daarin grijs gemaakte toezeggingen en moties af te voeren.

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Lansingerland in zijn openbare vergadering van 30 januari 2020,

de griffier,

drs. Marijke Walhout

OVERZICHT LIJST INGEKOMEN STUKKEN GEMEENTERAAD 30 JANUARI 2020 Lijst bevat stukken die t/m donderdag 23 januari 2020 bij de griffie zijn binnengekomen. Corsanummer T20. 00945				
Datum raad	**Omschrijving**	**Afzender**	**Categorie**	**Beschikbaar via ***
30-01-2020	A01-Informatieverzoek inzake het invullen van de enquete succesvol wethouderschap	Gemeente Alblasserdam	A - Ter informatie	W
30-01-2020	A02-Rapport Ik ben meer dan mijn problemen. Een integrale aanpak voor kinderen met meerdere problemen in de thuissituatie	Kinderombudsman	A - Ter informatie	G
30-01-2020	A03-Rapport Klachten uit zicht, mensen buiten beeld een onderzoek naar de behandeling van klachten van mensen met een arbeidsbeperking	Nationale Ombudsman	A - Ter informatie	G
30-01-2020	A04-Motie uitbreiding gemeentelijk belastinggebied	Gemeente Horst aan de Maas	A - Ter informatie	G
30-01-2020	A05-Financieel toezicht begroting 2020	Provincie Zuid-Holland	A - Ter informatie	W
30-01-2020	A06-Ledenbrief 19-015	VNG	A - Ter informatie	W

	Nieuwe VNG Model Referendumverordening			
30-01-2020	A07-Ledenbrief 19-106 Onafhankelijke cliëntondersteuning, leveringsproblemen Hulpmiddelencentrum en stand van zaken diverse onderwerpen sociaal domein	VNG	A - Ter informatie	W
30-01-2020	A08-Ledenbrief 19-108 Uitstel aanlevering startberichten abonnementstarief WMO	VNG	A - Ter informatie	W
30-01-2020	A09-Ledenbrief 19-107 Wet elektronische publicaties	VNG	A - Ter informatie	W
30-01-2020	A10-Brief en Informatiemap 5G en Gezondheid gemeenten 2019	Let't talk about Tech	A - Ter informatie	W
30-01-2020	A11-Ledenbrief 19-110 inzake brief Wvggz	VNG	A - Ter informatie	W

30-01-2020	A12-Grensbeschrijving grenscorrectie Rotterdam en Lansingerland, Hordijklocatie	Provincie Zuid-Holland	A - Ter informatie	W
30-01-2020	A13-Update bestuurlijke ontwikkelingen in de Zuid-Hollandse regios	Provincie Zuid-Holland	A - Ter informatie	G
30-01-2020	A14-Moties gemeenteraad Dongen inzake de kosten jeugdzorg	Gemeente Dongen	A - Ter informatie	W
30-01-2020	A15-Persbericht Partij voor de bomen	Partij voor de bomen	A - Ter informatie	W
30-01-2020	A16-Beroep inzake Bp Bedrijvenpark Oudeland 2019 fase 1 Berkel en Rodenrijs	Raad van State	A - Ter informatie	W
30-01-2020	A17-Motie Vreemd Samen Trap-op-trap-af aangenomen door de raad van de gemeente Montferland	Gemeente Montferland	A - Ter informatie	W
30-01-2020	A18-In te dienen stukken inzake beroep bp Woningbouw Hoeksekade Noord, deellocatie B	Raad van State	A - Ter informatie	G

30-01-2020	A19-Beroep Stolk Flora B.V. inzake bestemmingsplan Woningbouw Hoeksekade Noord deellocatie B	Raad van State	A - Ter informatie	W
30-01-2020	A20-Motie Opvang van gewonde in het wild levende dieren	Wildopvang Delft e.o.	A - Ter informatie	W
30-01-2020	A21-Informatieverstrekking m.b.t. 5G-straling	Inwoner	A - Ter informatie	G
30-01-2020	A22-Motie vreemd aan de orde gemeente Achtkarspelen inzake afschaffing van de verhuurdersheffing	Gemeente Achtkarspelen	A - Ter informatie	W
30-01-2020	A23-Informatieverstrekking inzake uitspraak beroep bestemmingsplan Groenzoom	Raad van State	A - Ter informatie	W
30-01-2020	A24-Reactie op de brief van College van Burgemeester en Wethouders aan de Gemeenteraad	Gemeente Bergen	A - Ter informatie	W

30-01-2020	A25-Ledenbrief 20-001 - Gevolgen sluiting rookruimten in de horeca	VNG	A - Ter informatie	W
30-01-2020	A26-Legalisatie lozingen PFOA en GenX door prov. Zuid-Holland	Initiatiefnemers petitie Geen gif in de Lek	A - Ter informatie	W
30-01-2020	A27-Reactie op de brief van College aan de Gemeenteraad over Woningbouwlocatie Treurniet d.d. 8 januari 2020	Hou de Maalderij Leefbaar	A - Ter informatie	W
30-01-2020	A28-Verzoek om u openlijk uit te spreken tegen particulier afgestoken vuurwerk	Gemeente Weesp	A - Ter informatie	W
30-01-2020	A29-Onderzoeksopzet schuldhulpverlening	Rekenkamer Lansingerland	A - Ter informatie	G
30-01-2020	B01-Verzoek om een controlerende taak inzake invalidenparkeerplaatsen in Berkel centrum	Inwoner	B - In handen van het college ter voorbereiding van besluitvorming	G

30-01-2020	B02-Zienswijze ontwerpbestemmingsplan Julianastraat-Prins Bernhardlaan Berkel en Rodenrijs	Inwoner	B - In handen van het college ter voorbereiding van besluitvorming	G
30-01-2020	B03-Zienswijze ontwerpbestemmingsplan Julianastraat-Prins Bernhardlaan Berkel en Rodenrijs	Inwoner	B - In handen van het college ter voorbereiding van besluitvorming	G
30-01-2020	B04-Zienswijze ontwerpbestemmingsplan Julianastraat-Prins Bernhardlaan Berkel en Rodenrijs	Inwoner	B - In handen van het college ter voorbereiding van besluitvorming	G
30-01-2020	B05-Zienswijze ontwerpbestemmingsplan Julianastraat-Prins Bernhardlaan Berkel en Rodenrijs	Inwoner	B - In handen van het college ter voorbereiding van besluitvorming	G
30-01-2020	B06-Zienswijze ontwerpbestemmingsplan Julianastraat-Prins Bernhardlaan Berkel en Rodenrijs	Inwoner	B - In handen van het college ter voorbereiding van besluitvorming	G
30-01-2020	B07-Ingekomen stukken	Raad van State	B - In handen van het	G

	m.b.t. beroep Stolk Flora B.V. inzake bestemmingsplan Woningbouw Hoeksekade Noord deellocatie B		college ter voorbereiding van besluitvorming	
30-01-2020	B08-Stukken met betrekking tot de beroepsprocedure inzake verzoek verdere afdoening zonder zitting	Raad van State	B - In handen van het college ter voorbereiding van besluitvorming	G
30-01-2020	B09-Tussenuitspraak inzake het beroep bestemmingsplan Hoekeindseweg 119 te Bergschenhoek	Raad van State	B - In handen van het college ter voorbereiding van besluitvorming	G
30-01-2020	C01-Legesverordening en Gebiedsverordening van het Recreatieschap Rottemeren	Staatsbosbeheer	C - In handen van het college ter afdoening	G
30-01-2020	C02-Verzoek om reactie inzake uiting ongenoegen over verdere ontwikkeling industrieterrein Oudeland	Inwoners	C - In handen van het college ter afdoening	G

30-01-2020	C03-Reactie op brief van College van Burgemeester en Wethouders aan de Gemeenteraad onderwerp voortgang voorbereiding ontwerpbestemmingsplan Woningbouwlocatie Treurniet	Hou de Maalderij Leefbaar	C - In handen van het college ter afdoening	W
30-01-2020	C04-Verzoek tot toezending stukken inzake het Beroep Bp Bedrijvenpark Oudeland 2019, fase 1, Berkel en Rodenrijs	Raad van State	C - In handen van het college ter afdoening	G
30-01-2020	C05-Verzoek om een GFT-bak bij basisschool de ParelWestersingel 2 te Berkel en Rodenrijs n.a.v. gesprek met Koos de Vuilnisman	Inwoners	C - In handen van het college ter afdoening	G
30-01-2020	C06-Verzoek om informatie inzake de mogelijkheid tot vergoeding fysiotherapie voor inwoners Huize Petrus	Inwoner	C - In handen van het college ter afdoening	G

30-01-2020	C07-Verzoek om niet de Eneco aandelen aan Mitsubishi te verkopen zonder excuses en compensatie voor ex-dwangarbeiders en nabestaanden	Inwoner	C - In handen van het college ter afdoening	G
30-01-2020	C08-Beleid vrijhouden vrijstaande huizen	Inwoner	C - In handen van het college ter afdoening	G
30-01-2020	C09-Illegaal verblijf inhuur-krachten van Gemeente in een B&B	Inwoner	C - In handen van het college ter afdoening	G

BRIEVEN VAN HET COLLEGE AAN DE RAAD			
Datum	**Onderwerp**	**Datum raad**	**Categorie**
23-12-2019	Brief aan Raad betr. Nieuwe afspraken doordecentralisatie vergoeding	30-01-2020	A - Ter informatie
23-12-2019	Brief aan Raad betr. Motie 2019-01 Wijziging GR Schadevergoedingsschap HSL-Zuid	30-01-2020	A - Ter informatie
07-01-2020	Extra wijziging Verordening 2020 indexering bedragen in hoofdstuk Inkomen	30-01-2020	A - Ter informatie

09-01-2020	Brief aan college betr. verloop jaarwisseling 2019/2020	30-01-2020	A - Ter informatie
09-01-2020	Brief aan Raad betr. Woningbouwlocatie Treurniet	30-01-2020	A - Ter informatie
09-01-2020	Brief aan Raad betr. Voortgang M2019-038 Opvang van gewonde in het wilde levende dieren	30-01-2020	A - Ter informatie
09-01-2020	Brief aan raad betr. maatwerk in openbaar vervoer	30-01-2020	D - Voorleggen aan de agendacommissie voor mogelijke agendering
09-01-2020	Brief aan Raad betr. Voornemen fusie CBS De Wiekslag/CBS De Poort	30-01-2020	A - Ter informatie
10-01-2020	Uitstel Woonvisie Lansingerland 2020-2025 en woningbouw Bleiswijk	30-01-2020	A - Ter informatie
10-01-2020	Voortgangsrapportage januari 2020 A16 / HSL / RTHA / V&V	30-01-2020	A - Ter informatie
14-01-2020	Brief aan de raad Ontwerpbestemmingsplan Noordeindseweg 252-254	30-01-2020	A - Ter informatie
15-01-2020	Brief aan Raad betr. Planning proces aanwending verkoopopbrengst Eneco	30-01-2020	A - Ter informatie

16-01-2020	Brief aan de raad betr. opgeleggen geheimhouding brief U20.00259	30-01-2020	A - Ter informatie
21-01-2020	Uitnodiging gezamenlijke radenbijeenkomst Bleizo-West	30-01-2020	A - Ter informatie
23-01-2020	Brief aan Raad betr. Definitieve uitgangspuntennotitie accommodatieplan Sport 2020-2030	30-01-2020	A - Ter informatie
23-01-2020	Brief aan CIE Samenleving betr. Reactie op SCP-evaluatierapportage Participatiewet	30-01-2020	A - Ter informatie
23-01-2020	Brief aan Raad betr. Decembercirculaire 2019	30-01-2020	A - Ter informatie

TL 2017	Inhoud toezegging	Verantw. Wethouder	Tijdens	Datum	Team	Stand van zaken	Geaccordeerd in raad d.d.
T2017-051	Cultuurnota: alle PM-posten worden nog uitgewerkt in voorstellen (inhoudelijk en financieel) en komen later in de raad.	Ankie van Tatenhove	Raad	6-4-2017	MO	De openstaande PM-posten uit de Cultuurnota van 2017 zijn kunst in de openbare ruimte en Museum Lansingerland. Met brief U19.02303 informeerden wij de gemeenteraad over de voortgang. In Q2 - 2020 volgt een voorstel over EXPO Lansingerland.	

TL 2018	Inhoud toezegging	Verantw. Wethouder	Tijdens	Datum	Team	Stand van zaken	Geaccordeerd in raad d.d.
T2018-023	Evenementenvisie: Er wordt nagekeken of het naast de in de visie genoemde elektriciteitspunten, schoonwaterpunten en vuilwatertanks ook mogelijk is de evenemententerreinen uit te rusten met wifi-punten.	Ankie van Tatenhove	Cie Samenl	8-2-2018	MO	Een vast wifi-punt is moeilijk te realiseren en niet wenselijk vanwege de hoge piekbelasting tijdens evenementen. We bekijken nu de mogelijkheid voor een mobiel wifipunt. We vragen hiervoor offertes op en indien mogelijk lanceren we dit als proef voor de start van het nieuwe evenementenseizoen.	
T2018-037	Uitvoering Wet banenafspraak: het college laat door WSP aanvullend onderzoek doen naar mogelijkheden op andere afdelingen dan de buitendienst. In Q4 - 2018 informeert het college de raad over de uitkomst.	Pieter van de Stadt	Brief/memo	23-4-2018	O&J		
T2018-076	Rapport Rekenkamer Afvalbeleid etc.: de tips van de heer Muis bv over de openingstijden van het afvalbrengstation, manieren om goed gedrag te belonen, zal de wethouder meenemen in het gesprek over het nieuwe beleid.	Simon Fortuyn	Cie Ruimte	11-9-2018	KOR	2020-Q3/Q4.	
T2018-088	Tarieven OV en MRDH: Men is bezig met het opstellen van een tarievenkader. Na bespreking in klankbordgroep en adviescommissie komt de wethouder hiermee naar de raadscommissie, in Q1	Simon Fortuyn	Raad	29-11-2018	R&EB	Naar verwachting in februari 2020 stuurt de MRDH een brief over het vervolgproces van het Tarievenkader. Deze brief zal ook in gaan op de betrokkenheid van de gemeenteraden.Q2-2020	

T2018-090	Bestemmingsplan Berkel Centrum: De problematiek rond de woning van de heer Vreugdenhil: de familie zal ruim betrokken worden bij de uitvoering van de plannen rondom de woning (de privacy, inpassing in groen en inpassing in water).	Albert Abee	Raad	29-11-2018	R&EB	Afgehandeld met brief U19.09307.	
T2018-091	Bestemmingsplan Berkel Centrum: Het inrichtingsplan wordt voorgelegd aan en besproken met de commissie Ruimte. Uiteraard zullen de opmerkingen serieus genomen worden en meegenomen worden in het definitieve plan.	Albert Abee	Raad	29-11-2018	R&EB	Afgehandeld met brief U19.09307.	
T2018-095	Belastingverordening: Onlangs is in de Tweede Kamer een voorstel van Pieter Omtzigt aangenomen, waarbij de gemeenten bij diverse verenigingen niet het hoge OZB tarief voor gebouwen in rekening hoeven te brengen. Bij de begroting 2020, volgend jaar dus, over 10 maanden, zal gekeken worden of er nieuwe redenen zijn om daar verenigingen in tegemoet te komen.	Albert Abee	Raad	29-11-2018	FI&F	Toezegging is afgedaan met brief U19.09335.	

TL 2019	Inhoud toezegging	Verantw. Wethouder	Tijdens	Datum	Team	Stand van zaken	Geaccordeerd in raad d.d.
T2019-009	Principebesluit Noordersingel 2 (U18.12374): De Raad wordt geïnformeerd als het (voor) ontwerpbestemmingsplan gereed is. Naar verwachting zal dit in het eerste kwartaal van 2019 zijn. De uiteindelijke vaststelling van het bestemmingsplan wordt eind 2019 verwacht.	Kathy Arends	Brief/memo	7-2-2019	R&EB	Q2 - 2020. Principebesluit Noordersingel 2: voorontwerpbestemmingsplan gereed in Q1 - 2020 en vaststelling naar verwachting in Q3 - 2020.	
T2019-013	Brief van 22 maart 2019 (U19.01840) over afwegingskader terrassen: pilot terrassen loopt van april 2019 tot april 2020. Het college informeert over de uitkomsten van de pilot.	Kathy Arends	Brief/memo	22-3-2019	R&EB	Q1 - 2020 informatie naar de raad over de voortgang.	
T2019-014	Gebieds- en legesverordening Rottemeren - De portefeuillehouder bespreekt de inhoud en de tarieven van de legesverordening in het dagelijks bestuur van het recreatieschap en koppelt de uitkomsten hiervan, al dan niet in de vorm van een gewijzigd voorstel (verordening en/of tarieven), binnen drie maanden terug aan de commissie.	Simon Fortuyn	Cie Ruimte	12-3-2019	R&EB	Afgehandeld met brief I19.28675.	
T2019-015	De dienstverleningsvisie komt in Q2-2019 als bespreekstuk naar de raad en dient als basis voor de visie op het huis van de samenleving. Het college gaat door met het uitwerken van ideeën voor het huis van de samenleving. Commerciële verhuur gaat niet meer plaatsvinden.	Simon Fortuyn	Cie AB	13-3-2019	FI&F	3 juli 2019 bespreekpunt in commissie AB.	

T2019-016	Brief U19.02377 Voorontwerpbestemmingsplan "Woningbouwlocatie Treurniet" - De Raad wordt naar verwachting in juni 2019 over het ontwerpbestemmingsplan geïnformeerd, inclusief de bijbehorende procedure. Vaststelling staat gepland voor het vierde kwartaal van 2019.	Kathy Arends	Brief/memo	29-3-2019	GO&V	Raad geïnformeerd met brief U19.09169 (Treurniet). Het bestemmingsplan wordt in Q1 van 2020 ter vaststelling aangeboden aan de gemeenteraad.	
T2019-018	De burgemeester zal een voorstel doen om een soort handhelds voor de BOA's aan te schaffen, waarmee zij buiten direct kunnen registreren wat zij doen, zodat er altijd en PV ter beschikking is en verslag op papier. Dat komt naar de raad.	Pieter van de Stadt	Raad	28-3-2019	V&APV	Uit de inventarisatie in Q4 2019 blijkt dat de keuze voor hand-helds afhankelijk is van een interne aanbesteding. Het college informeert de gemeenteraad bij nieuwe ontwikkelingen.	
T2019-021	Brief U19.01832 Principebesluit vergroten woonbestemming Oosteindsepad 5 Als in het proces van verdere uitwerking van het plan blijkt dat de inzichten van de bij het plan betrokken belanghebbenden principieel uiteenlopen, dan wordt de Raad daar actief over geïnformeerd. De Raad wordt geïnfor-meerd als het voorontwerp-bestemmingsplan gereed is. Het uiteindelijke bestemmingsplan wordt naar verwachting eind 2020 aan de Raad ter besluitvorming voorgelegd.	Kathy Arends	Brief/memo	26-3-2019	R&EB	Voorontwerpbestemmingsplan gereed in Q1 - 2020 en vaststelling naar verwachting in Q3 - 2020.	

T2019-023	Brief U19.02326 Principebesluit bouw woning tussen Noordersingel 72 en 74 Het initiatief betreft het verplaatsen van een bouwvlak. Omdat het concept bouwplan een goed vertrekpunt is voor verdere planvorming, is het voor deze ontwikkeling niet noodzakelijk om aanvullende kaders aan deze ontwikkeling mee te geven. Echter, mocht in het proces van verdere uitwerking van het plan blijken dat de inzichten van de bij het plan betrokken belanghebbenden principieel uiteenlopen, dan wordt de Raad daar actief over geïnformeerd. De Raad wordt geïnformeerd zodra het voorontwerpbestemmingsplan gereed is. Naar verwachting is dit in het tweede kwartaal van 2019. De Raad stelt uiteindelijk het bestemmingsplan vast. Naar verwachting wordt het bestemmingsplan eind 2019/ begin 2020 ter besluitvorming aan de Raad voor- gelegd.	Kathy Arends	Brief/memo	9-4-2019	R&EB	Vaststelling Q2 - 2020. Met brief U19.08879 d.d. 3 december 2019 is de raad geïnformeerd over het voorontwerpbestemmingsplan.	
T2019-038	Brief U19.04564 van 17 juni standplaatsen Berkel Centrum: nieuw standplaatsenbeleid in het vierde kwartaal van 2019 vaststellen.	Kathy Arends	Brief/memo		V&APV	Het college stelt in Q3 - 2020 het nieuwe standplaatsenbeleid vast waarbij een inspraaktraject onderdeel is van het proces.	
T2019-041	Zienswijze Dunea: De wethouder zegt toe, dat hij binnen Dunea nog eens ruimte probeert te vinden om de discussie te voeren over mogelijke tariefsverlaging.	Albert Abee	Raad	13-6-2019	FI&F		

T2019-048	Wonen en bod aan de regio: Als uitvloeisel van het gezamenlijke bod maakt het college prestatieafspraken met 3B wonen, over bijvoorbeeld locatie, versnelling en aantallen. Het college stuurt deze prestatieafspraken met 3B wonen -na afronding- naar de raad.	Kathy Arends	Cie AB	26-6-2019	R&EB	Prestatieafspraken zijn afgerond en ondertekend op 9 december 2019. Raad is geïnformeerd en de prestatieafspraken zijn op het RIS geplaatst.	
T2019-053	Dienstverlening: Wethouder zorgt voor de volledige toegankelijkheid van documenten op de website voor blinden en slechtzienden. Indien dit extra kosten met zich meebrengt, volgt er een raadsvoorstel.	Simon Fortuyn	Cie AB	3-7-2019	S&C	We informeren de gemeenteraad over de digitale toegankelijkheid in Q1 - 2020.	
T2019-054	Gebouw Pecto's: zodra de kosten van de verbouwingsmaatregelen duidelijk zijn wordt de commissie schriftelijk geïnformeerd. Er wordt ook ingegaan op de mogelijkheden van het terugverdienen van de investering.	Simon Fortuyn/ Ankie van Tatenhove	Cie Samenl	4-7-2019	GO&V	De eerste schetsen zijn gereed en worden voorgelegd aan stakeholders en toekomstige gebruikers. Hierna wordt voor het gewenste ontwerp een directiebegroting opgesteld. Zowel het ontwerp als de bijbehorende kosten wordt voorgelegd.	
T2019-055	Gebouw Pecto's: bij het zoeken naar een nieuwe naam worden de jongeren betrokken.	Simon Fortuyn/ Ankie van Tatenhove	Cie Samenl	4-7-2019	GO&V	De eerste schetsen zijn gereed en worden voorgelegd aan stakeholders en toekomstige gebruikers. Hierna wordt voor het gewenste ontwerp een directiebegroting opgesteld. Zowel het ontwerp als de bijbehorende kosten wordt voorgelegd.	

T2019-057	Kadernota, motie M2019- 016: Het thema Onderhoud schoolpleinen wordt meegenomen onder het thema duurzaamheid in het IHP. Komt in Q4.	Ankie van Tatenhove	Raad	11-7-2019	MO	Het college legt het IHP PO begin 2020 ter besluitvorming voor aan gemeenteraad. Hierin doet het college een voorstel hoe om te gaan met het vergroenen en onderhouden van zowel openbare als niet-openbare schoolpleinen.	
T2019-058	Kadernota, motie M2019-017: Digitale dienstverlening wordt meegenomen in de uitwerking Dienstverlening en komt terug in Q4. (Pieter vd Stadt namens Simon Fortuijn)	Simon Fortuyn	Raad	11-7-2019	S&C	De projectleider Opgave Dienstverlening (vacature is nog niet ingevuld) werkt in 2Q 2020 het uitwerkingsplan Dienstverlening uit. Hierin zal de digitale dienstverlening een plek krijgen. De projectleider informeert de raad.	
T2019-059	Kadernota, motie M2019-020: de burgemeester biedt de nadere regels ter kennisname aan tegelijkertijd met het aanbieden van de APV in Q4 -2019.	Pieter van de Stadt	Raad	11-7-2019	FI&F/ V&APV	De nadere regels zijn onderdeel van het evenementenbeleid. In 2020 evalueert en actualiseert het college op integrale wijze dit beleid. Het college neemt hier ook in mee welke eisen en afspraken we vastleggen in vergunningen. Het college stelt in Q2 het nieuwe evenementen-beleid vast. In Q2 - 2020 informeert het college de raad hierover.	

T2019-061	Visie duurzaamheid: de commissie ruimte ontvangt in het vierde kwartaal van 2019 een totaaloverzicht van alles wat er loopt op het gebied van duurzaamheid, zo exact mogelijk ingevuld, hoe ver is het, wanneer is besluit-vorming voorzien.	Albert Abee	Cie Ruimte	2-7-2019	R&EB	Dit overzicht wordt dmv het uitvoeringsprogramma duurzaamheid aan de raad toegestuurd. Wordt december 2019 toegezonden. Afgehandeld met BR1900120.	
T2019-063	Visie duurzaamheid: de commissie ontvangt drie keer per jaar een stand van zaken overzicht.	Albert Abee	Cie Ruimte	2-7-2019	R&EB	Het eerste overzicht wordt tegelijkertijd met het uitvoeringsprogramma duurzaamheid aan de raad toegestuurd. Wordt Q4 - 2019 toegezonden. Afgehandeld met U19.08542.	
T2019-065	Visie Duurzaamheid: De wethouder komt dit najaar (Q4 2019) met een actualisatie van het beleid laadpalen.	Albert Abee	Raad	18-7-2019	R&EB	Het geactualiseerde kader wordt geïntegreerd met strategisch beleid. We sturen de raad voor voor Q2 - 2020 dit geintegreerde stuk toe. Met brief U19.08298 is de raad hierover geïnformeerd.	
T2019-066	Duurzaamheid: in het uitvoeringsprogramma wordt opgenomen wat de te bereiken doel zijn in welk jaar. De raad gaat deze doelen vaststellen.	Albert Abee	Raad	18-7-2019	R&EB	Het uitvoeringsprogramma duurzaamheid wordt toegezonden in Q4 en behandeld in Q1 - 2020. Afgehandeld met BR1900120.	
T2019-068	Brief dd 3 juli 2019 U19.05575: Proces Integraal Huisvestingsplan primair onderwijs: het college streeft ernaar in het vierde kwartaal 2019/eerste kwartaal 2020 het definitieve IHP naar de raad te sturen.	Ankie van Tatenhove	Brief/memo	3-7-2019	MO	Zie bestuurlijke planning.	

T2019-070	De wethouder zegt toe samen met de raad vooraf in gesprek te gaan om uitgangspunten te formuleren voor het opstellen van een nieuwe beleidsnota burgerparticipatie.	Simon Fortuyn	Cie AB	18-9-2019	B&C	Dit vormt onderdeel van de uitvoering van de onlangs aangenomen motie over burgerparticipatie.	
T2019-071	Uitgangspuntennota Berkel centum Oost (Hergerborch): of het mogelijk is om een blauwe parkeerzone in de Terpstraat in te stellen, wordt onderzocht in de bouwfase.	Kathy Arends	Cie Ruimte	17-9-2019	R&EB	Q2 - 2020.	
T2019-072	Arbeidsmigranten: in het uitwerkingsplan worden punten toegevoegd ten aanzien van sociale aspecten van de arbeidsmigranten, de huisartsen, mogelijkheden voor recreatie en de wensen van arbeidsmigranten zelf (vergeet ook de pastor uit Bleiswijk niet te betrekken als belangrijke stakeholder).	Kathy Arends	Cie Ruimte	17-9-2019	R&EB	Q2 - 2020.	
T2019-079	IHP: de wethouder zoekt naar een modus om de commissie te informeren over de huisvestingsbehoefte van schoolbesturen die ieder jaar voor de zomervakantie bij de gemeente bekend is.	Ankie van Tatenhove	Cie Samenl	19-9-2019	MO	Het college neemt deze toezegging mee in het IHP.	
T2019-080	IHP: in het IHP wordt een financiële onder-bouwing gegeven van de keuzes die gemaakt worden (waarschijnlijk in de bijlagen).	Ankie van Tatenhove	Cie Samenl	19-9-2019	MO	Het college neemt deze toezegging mee in het IHP.	

T2019-083	Berkel Centrum Oost: de wethouder neemt de vraag van de heer Jumelet, om te kijken of er meer financiële dragers voor de parkeergarage kunnen zijn, mee in de verdere uitwerking en de gesprekken met de verschillend stake- holders en zal en er alles aan doen om de bezien hoe de rekening gedeeld kan worden met andere betrokkenen.	Kathy Arends	Raad	3-10-2019	R&EB	Q2 - 2020.	
T2019-084	Berkel Centrum Oost: Ten tijde van de uitwerking worden ook de bewoners volledig betrokken.	Kathy Arends	Raad	3-10-2019	R&EB	Q2 - 2020.	
T2019-085	Berkel Centrum Oost: Indien de (verkeers-kundige) voorkeursvariant van het college niet haalbaar blijkt, komt het college terug bij de raad met wat dat betekent eventueel voor de terugvaloptie.	Kathy Arends	Raad	3-10-2019	R&EB	Q2 - 2020.	
T2019-086	Wethouder bekijkt of het mogelijk is om in de zomerrapportage 2020 (afwijkingen-rapportage) -in overleg met de commissie- op praktische wijze te voorzien van concretere (beleidsmatige) informatie en zo tegemoet te komen aan de vraag van de commissie om naast financieel ook meer beleidsmatig te kunnen sturen.	Albert Abee	Cie AB	9-10-2019	Financiën	Op 12 februari 2020 vindt een (informele) benen-op-tafel sessie plaats tussen Raad, college en ambtelijke organisatie over de P&C-cyclus. Zie brief U19.09125.	
T2019-088	RES: de wethouder zet zich ervoor in dat de concept-RES volgend jaar wordt vastgesteld door raad brengt dit in het overleg hierover op donderdag 17/10 in en meldt de uitkomst terug aan de commissie.	Albert Abee	Cie Ruimte	8-10-2019	R&EB	Raad is geïnformeerd met brief U19.08370. Wij leggen concept RES voor aan raad en blijven in regionaal verband belang van gelijk optrekken benadrukken. Q1 - 2020.	

T2019-089	De vragen die tijdens het onderdeel 'Actualiteiten van het college' gesteld zijn worden schriftelijk beantwoord.	Simon Fortuyn	Cie Ruimte	8-10-2019	R&EB	Deze vragen zijn met brief U19.08199 aan de commissie beantwoord op 17 oktober 2019.	
T2019-090	Aangenomen motie mbt Kunst in gemeentehuis door het weergeven van artikel 1 van de Grondwet: tijdens de raadsvergadering van 31 oktober 2019 zou hierop terug gekomen worden. Dat is nog niet gebeurd, de burgemeester zal hier snel op terug komen.	Pieter van de Stadt	Raad	31-10-2019	MO	In Q4 - 2019 verkennen we de mogelijkheden om Artikel 1 zichtbaar te maken in de hal van het gemeentehuis. In Q1 - 2020 informeert het college de raad hierover.	
T2019-091	Zomer rapportage, Noordeindseweg: de commissie krijgt nog een officieel kredietvoorstel over de rotonde. (In de zomer rapportage is slechts een stelpost, de kapitaalslastenpost, opgevoerd om het bedrag vrij te maken voor de inrichting van de weg.)	Simon Fortuyn	Raad	31-10-2019	R&EB	Q2 - 2020.	
T2019-092	Regenboogvoetpad Herenstraat: de verf van de kleuren is door slijtage verdwenen. Er is een nieuwe opzet gemaakt met andere tegels en stenen. Het wordt opnieuw ingericht, zodat ook in het centrum de gedachte gekoesterd wordt, dat het een inclusieve samenleving is.	Simon Fortuyn	Raad	31-10-2019	R&EB	Verholpen in 2019-Q4. Toezegging gereed.	

T2019-093	Ceremonie hijsen Regenboogvlag: Het college zal in de volgende jaren opnieuw invulling aan de ceremonie. Daarbij wordt bezien om het breder te maken, bijvoorbeeld door het betrekken van scholen. Er zal altijd een collegelid aanwezig zijn, bij voorkeur het college en bij voorkeur zal de burgemeester daarin het voortouw nemen.	Simon Fortuyn	Raad	31-10-2019	B&C	Vanaf 11 oktober 2020 vindt er een ceremonie plaats bij het hijsen van de regenboogvlag. In afstemming met de griffie worden de raadsleden hier jaarlijks voor uitgenodigd.	
T2019-094	Informatiebehoefte sociaal domein: In de reguliere P&C cyclus meer informatie over het sociaal domein opnemen en kritisch kijken naar de huidige kengetallen of deze nog voldoen.	Ankie van Tatenhove	Cie Begr	30-10-2019	Financiën	Op 12 februari 2020 vindt een (informele) benen-op-tafel sessie plaats tussen Raad, college en ambtelijke organisatie over de P&C-cyclus. Zie brief U19.09125.	
T2019-095	Wachttijd sociale huurwoningen: Het college bereidt een uitgebreide notitie voor over de wachttijd sociale huurwoning (zie motie M2019-012) en biedt deze in tweede helft van november (U19.08317) aan de raad aan. De wethouder vraagt de agendacommissie deze notitie actief te agenderen en de uitkomsten van de notitie te betrekken bij de woonvisie.	Kathy Arends	Cie Begr	30-10-2019	R&EB	De brief U19.0869 en Notite Wachttijde sociale huurwoningen in Lansingerland T19.14424 zijn verstuurd naar de raad.	
T2019-096	Woningbouw Bleiswijk: Het woningbehoefteonderzoek met onder andere de ontwikkelvisie voor Bleiswijk komt in het eerste kwartaal van 2020 naar de raad.	Kathy Arends	Cie Begr	30-10-2019	R&EB	Q1 - 2020.	

T2019-097	Gratis OV: De MRDH is bezig ter ondersteuning van gemeenten met het beleidsdocument bereikbaarheid met aandacht voor “dunne” lijnen, bereikbaarheid kernen en bedrijventerreinen. Dit gebruikt het college om het eigen beeld hierover en ook gratis OV vorm te geven. De raad ontvangt hierover uiterlijk in januari een brief.	Simon Fortuyn	Cie Begr	30-10-2019	R&EB/MO	Afgehandeld met raadsbrief U19.09204.	
T2019-098	Wildopvang: De wethouder gaat in gesprek met Wildopvang Delft over de financiële problemen en hij informeert de raad mondeling.	Simon Fortuyn	Cie Begr	30-10-2019	KOR	Afgehandeld met brief U19.09674.	
T2019-099	Eneco: Op het moment dat er duidelijkheid over de verkoop van de aandelen van Eneco en het bedrag, doet het College een voorstel hoe het wegvallende dividend in de meerjarenbegroting gecompenseerd kan worden. Het college legt aan de raad voor besluitvorming een aantal varianten voor.	Albert Abee	Cie Begr	30-10-2019	Financiën	Wordt besproken in commissie AB en Raad januari 2020.	
T2019-100	Meerjarig investeringsprogramma: In de kaderbrief 2021 is duidelijk hoe het nieuwe investeringsvolume eruit ziet en wat dit betekent voor de financiële ruimte. Bij de daaropvolgende begroting komt een geoptimaliseerd en realistisch meerjarig investeringsprogramma (geen stelposten meer).	Albert Abee	Cie Begr	30-10-2019	Financiën	Volgt in Q2 bij Kaderbrief 2021 en in Q3 bij begroting 2021.	

T2019-101	Sturingsinstrumenten : Het college wil de raad maximaal faciliteren om haar controlerende taak goed uit te kunnen voeren en welke sturingsinstrumenten en met name de begroting daarvoor geoptimaliseerd kunnen worden. Hiervoor organiseert het college een bijeenkomst met een afvaardiging van de raad/commissies.	Albert Abee	Cie Begr	30-10-2019	Financiën	Op 12 februari 2020 vindt een (informele) benen-op-tafel sessie plaats tussen Raad, college en ambtelijke organisatie over de P&C-cyclus. Zie brief U19.09125.	
T2019-103	Burgerpanel: de wethouder wil er geen limitering op hebben, dus in die zin kan hij toezeggen dat 5 geen maximum is. Het kan ook een minimum zijn, maar het is vrijelijk in te vullen	Simon Fortuyn	Raad	7-11-2019	B&C	We gaan hier in 2020 mee aan de slag.	
T2019-104	Readspeaker: De wethouder gaat zich ervoor inzetten om meer prioriteit aan te geven om de mogelijkheden aangaande een readspeaker dit wat sneller boven water te krijgen	Simon Fortuyn	Raad	7-11-2019	S&C	Deze toezegging hangt samen met toezegging 2019-053. Beide hebben betrekking op het Tijdelijke Besluit Digitale Toegankelijkheid. De toezeg-gingen worden gecombineerd beantwoord in Q1 - 2020.	

T2019-105	P&C cyclus: De raad moet die instrumenten krijgen die nodig zijn om goed te kunnen functioneren. De wethouder zal kijken dat er een juist sturingsinstrument komt, dat de raad daar een goed gevoel bij heeft en ook de juiste instrumenten krijgt. Dit met het uitgangspunt de momenten van de P&C cyclus. Gekeken zal worden hoe e.e.a. geoptimaliseerd kan worden, hoe kunnen gegevens toegevoegd worden, feitenkennis, noem alles maar op, zodat de raad beter in staat is om te sturen. Het sociaal domein hoort daar ook bij.	Albert Abee	Raad	7-11-2019	Financiën	Op 12 februari 2020 vindt een (informele) benen-op-tafel sessie plaats tussen Raad, college en ambtelijke organisatie over de P&C-cyclus. Zie brief U19.09125.	
T2019-106	Informatie uit aandeelhouderscommissie Eneco over transactieproces. Indien het college aan de raad voorstelt om de aandelen van Eneco te verkopen dan zal het college de raad tegelijkertijd een voorstel doen toekomen met betrekking tot de aanwending van de verkoopopbrengst en een dekkingsvoorstel voor het vervallen van het dividend Eneco.	Albert Abee	Brief/memo	25-11-2019	Financiën	Verkoop aandelen Eneco wordt besproken/behandeld in commissie AB en Raad januari 2020. Zie daarnaast ook brief U19.09839.	
T2019-107	U19.08747 dd 19 november 2019: Brief college aan raad betr. Gebiedsvisie Bosland: Nadat de onderzoeken zijn afgerond zal het college u betrekken bij de gebiedsvisie voor Bosland en beoogde locaties van verschillende functies.		Brief/memo	19-11-2019	GO&V	Planning Q2 - 2020.	

T2019-108	U19.08298 dd 12 november 2019 brief aan raad betr. Aanpassing laadpalenbeleid: Voor Q2 2020 ontvangt u van ons ter vaststelling een document waar het huidige Uitvoeringskader in geactualiseerde vorm én de genoemde strategische kaart integraal onderdeel van uitmaken.	Albert Abee	Brief/memo	12-11-2019	R&EB	Raad ontvangt concept stukken voor Q2 - 2020.	
T2019-109	U19.07408 Brief aan raad dd 15-10-2019: Onderzoek verduurzamen zwembad De Windas: Het college: -Heeft een voorkeur voor maatregelenpakket scenario A en/of het plaatsen van PVT-panelen -Zal deze keuze gedetailleerder -technisch, financieel en contractueel- uitwerken en de Raad hiervan op de hoogte te stellen. Op basis van bovenstaande, zullen de benodigde budgetten duidelijk worden, waarna we deze vervolgens in de Kaderbrief 2021 zullen aanvragen.	Albert Abee	Brief/memo	15-10-2019	GO&V		
T2019-110	Inrichtingsplan Berkel Centrum West: er wordt onderzocht wat de mogelijkheden zijn voor extra vergroening bij het Westerplein en de wethouder informeert de commissie over de uitkomsten.	Albert Abee	Cie Ruimte	12-11-2019	GO&V	Q4 - 2019. Brief volgt.	
T2019-111	Inrichtingsplan Berkel Centrum West: de wethouder zoekt uit welke afspraken en/of achterliggende stukken zijn bij de groene muur blok 1 en of de mensen op het verkeerde been gezet zijn en informeert de commissie.	Albert Abee	Cie Ruimte	12-11-2019	GO&V	Q4 - 2019.	

T2019-112	Inrichtingsplan Berkel Centrum West: de wethouder onderzoekt of de afvalcontainers dichterbij de bewoners van het Westerplein geplaatst kunnen worden en informeert de commissie.	Albert Abee	Cie Ruimte	12-11-2019	GO&V	Q4 - 2019.	
T2019-113	Inrichtingsplan Berkel Centrum West: de vraag over de stand van zaken bij het vergroenen van het schoolplein van de Mozaïek, zal wethouder Abee doorgeven aan wethouder Van Tatenhove, zodat er antwoord op de vraag gegeven kan worden.	Ankie van Tatenhove	Cie Ruimte	12-11-2019	GO&V	Afgehandeld met brief U19.08420.	
T2019-114	Inrichtingsplan Berkel Centrum West: de wethouder beziet de mogelijkheden voor parkeren op de het Westerplein en de Westersingel voor de bewoners en rapporteert terug aan de commissie (in de geest van: 'kijken wat kan')	Albert Abee	Cie Ruimte	12-11-2019	GO&V	Q4 - 2019.	
T2019-117	Beleidsuitgangspunten Wilderszijde: Over het door de heer Van der Spek geduide ontbreken van reacties van de gemeente: Er hoort sowieso altijd een reactie te komen, al is het maar een ontvangstbevestiging. De wethouder zoekt uit hoe dat zit.	Albert Abee	Raad	28-11-2019	Voor wie ?		

T2019-118	Beleidsuitgangspunten Wilderszijde: Onderzoeken naar parkeren en ontsluitingsweg maar ook het punt van de commerciële meters: als die rapporten er zijn, zal de wethouder tussentijds aan de raad rapporteren wat de uitkomsten van die rapporten zijn en wat het college denkt ermee te willen doen.	Albert Abee	Raad	28-11-2019	Voor wie ?		
T2019-119	Motie besteding opbrengsten Eneco: Vanuit het college wordt het belang onderkend om zo raadsbreed mogelijk, los van oppositie en coalitie, draagvlak te krijgen voor de keuzes die rondom de financiën gemaakt moeten worden. Voor de kerst krijgt de raad een voorstel, hoe men vanuit het college denkt met het wegvallen van het dividend om te moeten gaan. Vervolgens is het aan de raad om in januari als het stuk beoordeeld wordt zelf aan te geven of men andere kaders wil stellen. Het komende voorstel mbt de besteding van de opbrengsten moet niet worden gezien als iets wat in ijzer gegoten is. Het college zal volledig open staan voor suggesties die ook vanuit de raad komen, voor zover die nog niet in het stuk verwerkt zijn.	Albert Abee	Raad	28-11-2019	FI&F	Is afgedaan met brief U19.09839.	
T2019-120	Jacob Marislaan: in de mobilteitsvisie die eraan komt, wordt de Jacob Marislaan meegenomen.	Simon Fortuyn	Cie Ruimte	3-12-2019	R&EB	2021, gelijk met nadere uitwerking van de Mobiliteitsvisie.	
T2019-121	Jacob Marislaan: er worden nieuwe verkeersmetingen gedaan, waarover de commissie wordt geïnformeerd.	Simon Fortuyn	Cie Ruimte	3-12-2019	R&EB	Nieuwe tellingen staan gepland na winterseizoen, Q2 - 2020.	

T2019-122	Mobiliteit: de problematiek van De Kulck wordt aangekaart bij de provincie. Idem de mogeljikheid om de snelheid op de N209 te verlagen naar 60 km. De commissie wordt hierover geïnformeerd via de stand van zaken brieven bij actualiteiten college.	Simon Fortuyn	Cie Ruimte	3-12-2019	R&EB	Q3 - 2020.	
T2019-123	Parkeren Berkel Centrum: er komt een pilot voor een blauwe zone in de Terpstraat voor 1 jaar met een ontheffing voor invaliden en bewoners. De commissie wordt op de hoogte gehouden van de voortgang van de pilot.	Simon Fortuyn	Cie Ruimte	3-12-2019	R&EB	In januari 2020 is verkeersbesluit voor de blauwe zone gepubliceerd.	
T2019-124	Bp A16: de commissie ontvangt een overzicht van de bomen die moeten wijken voor de snelweg en waar ze gecompenseerd worden.	Kathy Arends	Cie Ruimte	3-12-2019	WCP		
T2019-125	Stijging afvalstoffenheffing: het college communiceert over de onderbouwing voor de stijging in de plaatselijke (sociale) media en neemt ook een extra tekst op in de brief van de SVHW aan de inwoners.	Albert Abee	Cie AB	4-12-2019	FI&F/KOR	Brief wordt gereed gemaakt en in februari meegestuurd via SVHW. In de zelfde periode wordt gaat ook een mediabericht uit.	
T2019-126	In de APV is bij artikel 2:25 een nieuw lid 6 toegevoegd waarbij de burgemeester de bevoegdheid heeft nadere regels vast te stellen voor evenementen. Deze regels gaan ter informatie naar de raad.	Pieter van de Stadt	Cie AB	4-12-2019	MO	Zie toezegging T2019-059. Het college pakt toezegging 2019-126 samen op met toezegging T2019-059.	

T2019-127	Op verzoek van het presidium inventariseert de portefeuillehouder Financiën vanaf eind december 2019 tot eind januari 2020 bij de fractievoorzitters de input voor de nadere invulling van dit procesvoorstel waarna het college in februari 2020 een uitgewerkt procesvoorstel aanbiedt aan de raad ter besluitvorming.	Albert Abee	Brief/memo	19-12-2019	FI&F		

2017	Inhoud motie	Datum	Status	Team	Wijze van afdoening	Geaccordeerd in raad d.d.
M2017-025	Motie vreemd aan de orde: Aansluiten bij project Open Raads Informatie	28-9-2017	Aangenomen	BI&F	Er loopt op dit moment een pilot voor het project Open Raadsinformatie. Als de pilot is afgerond volgt verder opschaling en kan gemeente Lansingerland eventueel aanhaken. Wij verwachten dat dit rond de zomer 2018 gaat spelen. Deelname betekent dat wij onze leverancier (iBabs) toestemming geven om de openbare raadsinformatie beschikbaar te stellen voor hergebruik. De informatie in het besloten (niet openbare) deel is en blijft goed afgeschermd. Het is nog niet bekend wat de kosten voor deelname zullen zijn. Wij stellen voor dat de nieuwe raad een besluit neemt over de deelname van gemeente Lansingerland, zodra opschaling aan de orde is en er meer duidelijkheid is over de kosten.	
M2017-028	Bouw woning nabij Noordeindseweg 380	26-10-2017	Aangenomen	R&EB	Laatste gesprek 04-12-2018. Initiatief ligt bij eigenaar.	
M2017-053	Energieneutrale scholen	2-11-2017	Aangenomen	MO	Wij verwerken deze motie in het Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs (IHP PO). Dit IHP PO leggen we eind 2019 ter besluitvorming voor aan de gemeenteraad.	

2018	Inhoud motie	Datum	Status	Team	Wijze van afdoening	Geaccordeerd in raad d.d.
M2018-029	Parkeren Berkel Centrum	29-11-2018	Aangenomen	R&EB	Afgehandeld met brief U19.07839. Griffie: pas afdoen als de brief in de commissie van december besproken is. Is besproken en daarmee afgehandeld	

2019	Inhoud motie	Datum	Status	Team	Wijze van afdoening	Geaccordeerd in raad d.d.
M2019-001	GR Schadevergoedingsschap HSL-zuid/ A16/A4 - toepassen artikel 17 WGR	31-1-2019	Aangenomen	R&EB	Op 11 oktober jl. is de motie besproken in het AB van het Schadevergoeding-schap. De gemeenteraad wordt in december geïnformeerd over de afhandeling van de motie. Motie is afgedaan. Brief is op 18 december verzonden (U19.09646).	
M2019-002	Toegankelijkheid ingekomen stukken	21-2-2019	Aangenomen	Griffie		
M2019-012	Kaderbrief 2020 - Wachttijd sociale huurwoning in Lansingerland	11-7-2019	Aangenomen	R&EB	Brief aan raad over latere aanlevering notitie met toelichting is op 24 oktober 2091 verstuurd. Beantwoording motie met notitie in Q4 - 2019. Brief (U19.0869) over afhandelen van de motie en de notie Wachttijd sociale huurwoningen in Lansingerland (T19.14424) is op 2 december 2019 verstuurd aan de raad en hiermee afgehandeld.	
M2019-014	Seniorenwoningen	11-7-2019	Aangenomen	R&EB	Dit onderwerp wordt meegenomen in de Woonvisie 2020-2025.	

M2019-015	lncidentiële of structurele extra inzet op handhaving en fraudebestrijding	11-7-2019	Aangenomen	MO	We evalueren de resultaten van de toezichthouders rechtmatigheid die wij in dienst nemen vanaf 2020. Het college rapporteert de uitkomsten hiervan aan de gemeenteraad via de Jaarrapportage Sociaal Domein 2019. Indien nodig stellen we het beleid bij per 2022. We sluiten hierbij aan op de beleidscyclus van Versterken van Veerkracht.	
M2019-020	Stop op plastic bij evenementen - gewijzigd	11-7-2019	Aangenomen	V&APV	Begin 2020 evalueert en actualiseert het college het evenementenbeleid. Het college neemt hier ook in mee welke eisen en afspraken we vastleggen in vergunningen met betrekking tot gebruik van plastic. Het college stelt in Q2 het nieuwe evenementenbeleid vast en informeert de raad hierover.	
M2019-021	Kunst in het Huis van de Samenleving - aangepast	11-7-2019	Aangenomen	MO	In Q4 2019 verkennen we de mogelijk-heden om Artikel 1 zichtbaar te maken in de hal van het gemeentehuis. In Q1 - 2020 informeert het college de raad hierover.	
M2019-022	Alle seinen op groen voor sneller bouwen in Lansingerland	11-7-2019	Aangenomen	R&EB		

M2019-023	Footprint meten is weten	18-7-2019	Aangenomen	R&EB	Het uitvoeringsprogramma duurzaam-heid wordt in Q4 toegezonden aan de raad voor behandeling in Q1 - 2020. Afgehandeld met BR1900120.	
M2019-025	Energiebesparing is voor iedereen	18-7-2019	Aangenomen	MO	Rapportage over onderzoeken in Q1 - 2020.	
M2019-026	Aansluiting funderingsherstel	18-7-2019	Aangenomen	R&EB	In onderzoek. Planning gereed Q2 - 2020.	
M2019-028	Voorbereid op elektrisch rijden (laadpalen)	18-7-2019	Aangenomen	R&EB	Maakt integraal onderdeel uit van het herziene beleidskader. Bieden we aan raad aan voor Q2 2020. Zie ook brief U19.08298. Loopt mee in beleid laadpalen. Zie T2019-108.	
M2019-032	Aanbevelingen Rekenkamer Rapport Burgerparticipatie	31-10-2019	Aangenomen	B&C	Voorstel volgt in Q3 - 2020.	
M2019-033	Motie vreemd aan de orde: Ceremonie bij hijsen van regenboogvlag op Coming-Out-Day weer terug	31-10-2019	Aangenomen	B&C	Vanaf 11 oktober 2020 vindt er een ceremonie plaats bij het hijsen van de regenboogvlag. In afstemming met de griffie worden de raadsleden hier jaarlijks voor uitgenodigd.	
M2019-034	Begroting 2021-2024: planning en control cyclus	7-11-2019	Aangenomen	Financiën		
M2019-035	Viering 75 jaar vrijheid	7-11-2019	Aangenomen	B&C	Voorstel volgt in Q1 - 2020.	
M2019-036	Sturen op het Sociaal Domein	7-11-2019	Aangenomen	Financiën		

M2019-037	Structureel in gesprek met jongeren	7-11-2019	Aangenomen	MO	Het college doet een voorstel voor de invulling van deze motie bij de midterm review sociaal domein (medio 2020)	
M2019-038	Wildopvang	7-11-2019	Aangenomen	KOR	Voortgangsbericht stand van zaken Motie verzonden via brief U19.09674.	
M2019-040	Informatie van de gemeente moet voor iedereen duidelijk zijn	7-11-2019	Aangenomen	B&C	Voorstel volgt in Q3 - 2020.	
M2019-041	Lansingerland onderdeel van 'Gemeenten4GlobalGoals'	7-11-2019	Aangenomen	R&EB	Wij melden ons aan in Q1 - 2020. In het actualiteitenoverzicht voor de Uitvoeringsagenda informeren wij u hierover. Aanmelding is gedaan, wordt gecommuniceerd middels actualititeitenoverzicht.	
M2019-049	Vaststellen beleidsuitgangspunten Masterplan en bestemmingsplan Wilderszijde	28-11-2019	Aangenomen	GO&V	De Raad wordt tijdens een besloten deel van de Commissie Ruimte van volgende week geïnformeerd over de (afhandeling) van deze motie.	
M2019-051	Uitreiking Jeugdlintje	28-11-2019	Aangenomen	B&C	Voorstel volgt in Q2 - 2020.	

Ambtseed

Ik zweer/beloof dat ik de Grondwet en alle overige wetten van ons land zal eerbiedigen.

Ik zweer/verklaar dat ik voor het verkrijgen van mijn aanstelling niemand iets heb gegeven of beloofd noch zal geven of beloven.

Ik zweer/verklaar dat ik noch direct, noch indirect in welke vorm dan ook valse informatie heb verstrekt in verband met het verkrijgen van mijn aanstelling.

Ik zweer/beloof dat ik van niemand enige belofte, gunst of geschenk zal aannemen om in mijn dienstbetrekking iets te doen of na te laten.

Ambtseed

Ik zweer/beloof dat ik plichtsgetrouw en nauwgezet de mij opgedragen taken zal vervullen en zaken die mij uit hoofde van mijn functie vertrouwelijk ter kennis komen of waarvan ik het vertrouwelijk karakter moet inzien, geheim zal houden voor anderen dan die personen aan wie ik ambtshalve tot mededeling verplicht ben.

Ik zweer/beloof dat ik mij zal gedragen zoals een goed ambtenaar betaamt, dat ik zorgvuldig, onkreukbaar en betrouwbaar zal zijn en dat ik niets zal doen dat het aanzien van mijn ambt zal schaden.

Ambtseed

“Zo waarlijk helpe mij God almachtig”

“Sa wier helpe my God almachtich”

Of

“Dat verklaar en beloof ik”

“Dat ferklearje en ûnthjit ik”

Of

“Zo waarlijk helpe Allah mij bij deze verantwoordelijkheid.”

Raadsvoorstel

Datum Raad
30 januari 2020

Portefeuillehouder
Ankie van Tatenhove

Registratienummer
BR1900102

Onderwerp
Definitieve besluitvorming Cultuurhuis Berkel - 'Blok B'

Gevraagde beslissing

1. Een cultuurhuis te realiseren in Berkel en Rodenrijs.
2. Het cultuurhuis Berkel en Rodenrijs onder de werktitel Blok B in publiek eigendom te realiseren als onderdeel van de ontwikkeling van Berkel Centrum West op de locatie van Blok 5 en de exploitatie te laten verlopen via een nog op te richten beheerstichting.
3. Voor realisatie van Blok B het in de Begroting 2020 opgenomen budget in te zetten van € 500.000 en daarnaast conform eerder besluit € 150.000 uit de huidige budgetten voor Cultuur en Sociaal Domein met ingang van 2022 structureel aan te wenden.
4. Een bestemmingsreserve te creëren van het budget dat mogelijk resteert in 2022 om de aanlooptekorten in 2023, 2024, 2025 en deels ook in 2026 mee op te vangen.
5. Eventuele eventuele onvoorziene uitgaven voor Blok B te dekken vanuit de structurele middelen voor culturele programmering die we in 2018 t/m 2021 inzetten voor incidentele culturele uitgaven voor programmering, projecten en investeringen in ’t Web en de Cultuurfabriek.
6. Voor de aankoop van de grond, het casco en de vaste en losse inrichting van Blok B een investeringskrediet beschikbaar te stellen ter hoogte van het in de geheime bijlage T19.20732 genoemde bedrag.
7. De kosten van € 1 miljoen voor de realisatie van de fietsenstelling ten laste van de grond-exploitatie Berkel Centrum te brengen en te verwerken in het MPG 2020.

Samenvatting
We zijn een groeigemeente. Daar hoort een divers cultureel aanbod bij, op basis van wat inwoners graag willen. Publieksonderzoek toont aan dat onze inwoners meer cultureel aanbod in de directe omgeving wensen. Inwoners geven aan gebruik te gaan maken van het aanbod als dat er is. En bedoelen ze film, cabaret, culturele festivals, literair aanbod, bibliotheekactiviteiten en jeugd-theater. Dat kan in een cultuurhuis als Blok B. Een unieke plek voor jong en oud in Lansingerland waar je je talenten kunt ontwikkelen, maar ook kunt presenteren. Een plek ook waar je mensen kunt ontmoeten, waar je je kunt ontspannen, je laten inspireren of je in iets verdiepen.

Met Blok B investeren wij in een duurzame en krachtige samenleving met aantrekkelijke en toegankelijke voorzieningen. De westkant van het centrum van Berkel en Rodenrijs (Berkel Centrum West) wordt uitgebreid met onder andere woningen, winkels en horeca. Er doet zich een unieke kans voor om in deze plannen een cultuurhuis toe te voegen. ‘Blok 5’ is als onderdeel van deze centrum-ontwikkeling immers al bestemd voor een verblijfsfunctie die de omgeving verlevendigt en bezoekers trekt. Een alternatieve invulling van Blok 5 bestaat uit appartementen met een horecavoorziening op straatniveau. Dit geeft echter minder levendigheid dan een voorziening met een breed cultureel en maatschappelijk activiteitenaanbod. De gemeente heeft de ambitie om een cultuurhuis te realiseren in het centrum van Berkel en Rodenrijs. Dit is een geschikte invulling van Blok 5.

Met de vestiging van Blok B aan de westzijde van het centrum van Berkel en Rodenrijs dragen we bij aan realisatie van de ambitie alle kernen van een cultuurhuis te voorzien. Meer specifiek vullen we daarmee de kaders in die in de Nota Cultuurhuizen (2017) zijn geschetst voor het cultuurhuis in Berkel en Rodenrijs, waarbij het cultuurhuis in ieder geval onderdak biedt aan een nieuwe Berkelse vestiging van Bibliotheek Oostland, een theater- en filmfunctie en horeca. Een bijzondere plek waar wensen en behoeften kunnen samenkomen, bedoeld voor inwoners, winkeliers, ondernemers en culturele en maatschappelijke partijen.

De Raad heeft het College de opdracht gegeven het plan voor een cultuurhuis uit te werken en te concretiseren en aandacht te besteden aan deze onderdelen:

- De financiële en juridische consequenties;
- een uitgewerkte afweging tussen een publieke en private variant, voor beide is gevraagd de risico's in kaart te brengen en bijbehorende beheersmaatregelen te benoemen;
- in te gaan op de wensen van de gebruikers van Blok B en de concurrentiepositie;
- de diverse adviezen die door externen over Blok B zijn uitgebracht en de verschillen van inzicht die daaruit blijken. Een nadere uitwerking hiervan vindt u in de bijlage.

Financiële consequenties
De inschatting is dat Blok B gerealiseerd kan worden binnen het op 27 juni 2019 door de gemeenteraad aanvullend beschikbaar gestelde budget van € 500.000, aangevuld met bestaande middelen uit cultureel budget en beleidsaccenten van het sociaal domein voor in totaal € 150.000. In de eerste drie volledige jaren verwachten we mede op basis van de adviezen van de verschillende bureaus nog wel een aanlooptekort. We gaan daarbij uit van voorzichtige ramingen aan de inkomstenkant. De bedoeling is dat de beheerstichting uiteindelijk zorgt voor meer inkomsten dan de inschatting waar we nu vanuit zijn gegaan. Voor nu houden we na de aanloopperiode ook nog rekening met beperkte tekorten.

Het voorstel om de aanlooptekorten en nu geraamde beperkte tekorten na de aanloopperiode te dekken met de volgende middelen:

1) Naar verwachting opent Blok B in 2022 niet meteen aan het begin van het jaar. Dat betekent dat de kosten pas later in 2022 aanvangen (en de kapitaallasten pas in 2023) en er sprake is van een positief saldo op dit budget. Het voorstel is dit saldo te bestemmen voor het dekken van de te verwachten aanlooptekorten in 2023, 2024, 2025 en een deel van 2026 en dit saldo eind 2022 te storten in een bestemmingsreserve aanloopperiode Cultuurhuis.

2) Met het budget voor culturele programmering zijn we geen structurele verplichtingen aangegaan. Het is ingezet voor incidentele kosten die gemoeid zijn met de realisatie van de andere twee cultuurhuizen, projecten en programmering. We besteden het budget volledig binnen de kaders van de Cultuurnota die in 2017 is vastgesteld. Daarbinnen is ruimte om de resterende beperkte tekorten na 2025 mee op te vangen. Aangezien de inkomsten voor Blok B voorzichtig zijn geraamd, is het ook mogelijk dat het cultuurhuis een lagere subsidie nodig heeft. Dan kunnen we deze middelen alsnog aan andere culturele activiteiten besteden.

Het meerjarige financiële beeld voor Blok B ziet er met verwerking van deze voorstellen als volgt uit:

Publiek - Gemeentelijke begroting 2020							
	2022	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2030**	**2035**
Kapitaallasten	€ 79.236	€ 472.486	€ 469.543	€ 466.599	€ 463.655	€ 451.880	€ 453.302
Dotatie GO	€ -	€ 32.685	€ 33.094	€ 33.507	€ 33.926	€ 35.654	€ 37.939
Subsidie Stichting	€ 369.810	€ 677.051	€ 646.967	€ 614.536	€ 619.197	€ 638.569	€ 680.625
Divers	€ 13.835	€ 50.008	€ 51.758	€ 53.530	€ 55.324	€ 62.728	€ 72.515
Totale kosten	**€ 462.882**	**€ 1.232.231**	**€ 1.201.362**	**€ 1.168.172**	**€ 1.172.103**	**€ 1.188.831**	**€ 1.244.381**
Huurinkomsten	€ 109.367	€ 441.351	€ 443.821	€ 446.335	€ 448.894	€ 459.590	€ 490.176
Totale opbrengsten	**€ 109.367**	**€ 441.351**	**€ 443.821**	**€ 446.335**	**€ 448.894**	**€ 459.590**	**€ 490.176**
Benodigd budget gemeente begroting	**€ 353.515**	**€ 790.879**	**€ 757.541**	**€ 721.837**	**€ 723.209**	**€ 729.242**	**€ 754.205**
Beschikbaar budget Blok B	€ 650.000	€ 658.125	€ 666.352	€ 674.681	€ 683.114	€ 717.916	€ 763.922
Aanloopreserve onttrekking		€ 132.754	€ 91.189	€ 47.156	€ 25.386		
Risicoreservering Cultuur					€ 14.708	€ 11.326	€ -
Totaal budget	**€ 650.000**	**€ 790.879**	**€ 757.541**	**€ 721.837**	**€ 723.208**	**€ 729.242**	**€ 763.922**
Verschil budget t.o.v. Begroting 2020 *	**€ 296.485**	**€ -**	**€ -**	**€ -**	**€ -**	**€ -**	**€ 9.716**

* Positief saldo 2022 reserveren (ad € 296.485) om te verwachten aanlooptekorten op te vangen in eerste jaren exploitatie

Variant met een kapitaallastenreserve
De investering in het pand in één keer is niet mogelijk, omdat we vanwege de externe regelgeving BBV verplicht zijn om activa te activeren en af te schrijven volgens de termijnen vastgesteld in onze Nota Activabeleid (2016, T16.10984). Echter is er wel een mogelijkheid om een kapitaallastenreserve te vormen ter grootte van de afschrijvingslasten gedurende de afschrijvingstermijn van het actief. Hiermee kunnen we gedurende de afschrijvingstermijn de kapitaallasten dekken binnen de exploitatie. Voor de nadere toelichting op deze variant verwijzen we naar de geheime bijlage T19.20732.

Verdere procedure
Na besluitvorming in de Raad tekent de gemeente intentieverklaringen met de kernpartners Bibliotheek Oostland en LantarenVenster. Daarna neemt het College de volgende stappen:

- Het sluiten van een koopovereenkomst en aanneemovereenkomst met de ontwikkelaar van BCW. De gemeenteraad besluit tot de investering en beschikbaar stellen van krediet. Het college voert dit investeringsbesluit uit in de vorm van een besluit tot aankoop van het pand (inclusief grond) en het aangaan van de koop- en aanneemovereenkomst.
- Het tekenen van een intentieovereenkomst en samenwerkingsovereenkomst met de kernpartners.
- Een werkgroep starten, waar de gemeente in participeert, die voorbereidende werkzaamheden verricht voor het oprichten van een stichting voor het cultuurhuis in Berkel.
- Een interne projectgroep starten die het proces vanuit verschillende invalshoeken begeleidt.
- Ondernemers verder betrekken bij de nadere uitwerking van de plannen.
- Het programma verder uitwerken met de kernpartners en overige relevante partners.

Na besluitvorming door de gemeenteraad geeft het college in aanloop naar realisatie van Blok B regelmatig terugkoppeling aan de raad over het bouwproces en de voorbereidende werkzaamheden van in eerste instantie de werkgroep en later de stichting. Dit doet zij via mededelingen uit het college tijdens commissievergaderingen en indien er aanleiding toe is of er vragen zijn ook tussentijds.

Als de stichting is opgericht (inclusief bijhorende statuten met doelstellingen) gaat het bestuur een subsidierelatie aan met de gemeente. Via de reguliere subsidiecyclus toetst het college de gemaakte prestatieafspraken en legt de stichting hierover verantwoording af.

Juridische aspecten
Wij hebben juridisch advies ingewonnen over de vraag of het mogelijk is de opdracht tot de bouw van een cultuurhuis te gunnen aan deze ontwikkelcombinatie ABB Bouwgroep/Waaijer Projectrealisatie (zonder nieuwe aanbestedingsprocedure). Deze vraag is bevestigend beantwoord. Na besluitvorming door de Raad volgt de fase die leidt tot opdrachtverlening en een koopovereenkomst met de ontwikkelaar. Verder worden de intentieverklaringen en vervolgens samenwerkingsovereenkomst met de kernpartners getekend en wordt de oprichting van een stichting voorbereid.

Extern draagvlak/burgerparticipatie
Uit verschillende onderzoeken blijkt dat er breed draagvlak bestaat voor de realisatie van een cultuurhuis als Blok B. Het burgerpanel is in december 2016 geraadpleegd, Rotterdam Festivals heeft een publieksanalyse en een publieksonderzoek uitgevoerd en zowel BMC als de kwartiermaker hebben met verschillende partijen verkennend gesproken. Zowel de ondernemersvereniging als de winkeliers-vereniging hebben aangegeven het een zeer gewenste ontwikkeling te vinden als verrijking en versterking van het aanbod in het centrum van Berkel en van het aanbod in Lansingerland.

Partijen met wie wij gesproken hebben en in gesprek zijn, zijn onder andere De Ark, Hart van Berkel - Rehoboth, Cultuur aan het lint, t Manneke, Muziekvereniging Helicon, Theater Vlammen, Jeugd-theater Hofplein, Jay's Place, Het Muziekpand, Jeugd- en Jongerenwerk, Welzijn Lansingerland, de Cultuurtrein en Theater 't Web.

Naast de eerder gemelde manieren waarin inwoners zijn betrokken, is in het najaar van 2019 een onderzoek naar cultuurparticipatie uitgevoerd dat voortborduurt op het onderzoek dat in 2016 is gedaan via het burgerpanel. De resultaten van dit onderzoek gebruiken wij onder andere voor verdere uitwerking van het concept Blok B. Zie de resultaten van het onderzoek in de bijlage. Tientallen respondenten hebben aangegeven betrokken te willen blijven bij culturele ontwikkelingen in Lansingerland. De groep wordt betrokken bij de verdere invulling van Blok B. Daarnaast zijn wij dit jaar gestart met een programmareeks, het Kenniscafé Cultuur Lansingerland, waarbij culturele partners en geïnteresseerde inwoners betrokken worden bij verschillende culturele onderwerpen. We vragen dit platform mee te denken over de aanloop naar realisatie van Blok B.

Duurzaamheid
Voor duurzaamheid onderscheiden we de kernthema's economie, milieu en mens. Economisch vormt Blok B een trekpleister in een opbloeiende woon- en winkelomgeving en is een aanvulling op het beoogde aanbod. Dit leidt tot een verlengde verblijfsduur en toenamen van bezoekers aan het centrum van Berkel en Rodenrijs. Wat betreft het milieu is bij de ontwikkeling van Blok B oog voor energiebesparende maatregelen. We onderzoeken of op de daken zonnepanelen aangebracht kunnen worden, zodat het pand ook (deels) kan voorzien in de eigen energiebehoefte. Daarnaast besteden we aandacht aan eisen van duurzaamheid, met name in de keuze van materialen. Gekeken naar sociale duurzaamheid kunnen inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt terecht in Blok B om werkervaring op te doen.

Bijlagen
- Notitie Blok B – definitieve besluitvorming (T19.14451)
- Publieksonderzoek (I19.24847)
- Rapportage en financiële doorrekening private en publieke variant door BBN (I19.27366)
- Geheime bijlage met bouwsom Blok B (T19.20732) – Staat in iBabsmap 'Geheime stukken'

Toelichting

Inleiding
In 2017 heeft de raad de Cultuurnota Lansingerland en de Nota Cultuurhuizen vastgesteld, met onder meer de ambitie om in elke kern te komen tot een Cultuurhuis. Het college heeft realisatie van een Cultuurhuis in Berkel opgenomen in het Collegeprogramma. Een cultuurhuis is in de Nota Cultuurhuizen omschreven als 'een plek waar het maken van kunst en cultuur centraal staat, als een huiskamer van het dorp, waar kunst, cultuur en horeca elkaar ontmoeten en versterken, met als resultaat een creatief en verrassend aanbod op het gebied van kunst en cultuur in Lansingerland'.

Cultuurhuizen hebben ook een sociale functie en kunnen ook worden ingezet voor de realisatie van maatschappelijke doelstellingen en voorzien in een aanbod voor bepaalde doelgroepen. Zo is er de wens om meer aanbod voor jeugd te ontwikkelen en wil de gemeente meer activiteiten voor eenzame ouderen. In Bleiswijk en Bergschenhoek zijn inmiddels cultuurhuizen gerealiseerd. Specifiek voor het cultuurhuis in Berkel en Rodenrijs spreekt de Nota Cultuurhuizen van een 'trekpleister voor cultuur, vrije tijd en recreatie met veel ruimte voor commerciële inbreng'. De ambitie is vastgesteld om in het centrum van Berkel een cultuurhuis te realiseren waarin de bibliotheek-, film-, theater- en horecafunctie zijn geïntegreerd. Daarbij zijn de volgende uitgangspunten vastgesteld:

- Aansprekende horeca, verbinding met lokale ondernemers;
- bibliotheekfunctie A vestiging;
- filmdoek, groter podium met ca. 200 - 250 stoelen;
- multifunctioneel gebruik van ruimtes, ook commercieel;
- toegankelijk voor minder validen en ruime parkeergelegenheid.

De ontwikkelingen in het centrumgebied van Berkel bieden een unieke kans om de uitbreiding van het centrum te combineren met de culturele ambities van de gemeente. Op het zogenaamde Blok 5, onderdeel van Berkel Centrum West, zou Blok B goed passen. Zowel fysiek als functioneel is dit een uitgelezen locatie om een verblijfsfunctie als Blok B te positioneren die past in het straatbeeld en voorziet in een behoefte van de inwoners.

Beoogd maatschappelijk effect
De Cultuurnota Lansingerland (2017) heeft met goede reden de titel "Bruisen, binden, boeien". We investeren in een gemeente waarin cultuur bijdraagt aan levendigheid, verbinding, identificatie en de ontplooiing van inwoners. Met een cultuurhuis in het centrum van Berkel dragen wij bij aan:

- Een levendig centrum in Berkel en Rodenrijs en een investering in de samenleving;
- een versteviging van de (economische) aantrekkingskracht van Berkel in de regio;
- ontmoeting door inwoners met bijzondere aandacht voor jeugd en eenzame ouderen;
- de invulling van de behoefte aan een divers en toegankelijk cultureel aanbod;
- werkgelegenheid voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt;
- laagdrempelige invulling bibliotheekfunctie die uitnodigt tot taalontwikkeling en participatie.

Argumenten

1.1 Met Blok B voegen we een voorziening toe die maatschappelijk van belang is en investeren we in de lokale economie
Uit verschillende onderzoeken (Burgerpanel, Rotterdam Festivals en Cultuur&Markt) blijkt dat in Lansingerland behoefte is aan cultureel aanbod dicht bij huis. Inwoners geven aan een type programmering zoals voor ogen in Blok B graag te bezoeken. Daarnaast is het beleidsplan 'Versterken van veerkracht' gestoeld op het idee dat voor een gezonde samenleving onze inwoners (jong en ouder) deel kunnen nemen aan een divers aanbod van activiteiten, onze kinderen hun talenten kunnen ontplooien, zodat ze opgroeien als evenwichtige volwassenen en er een passend aanbod is voor onze jongeren waar ze, naast school, gebruik van kunnen maken. Blok B biedt deze mogelijkheden.

Ondernemers geven aan dat het culturele aanbod een factor is in het vestigingsklimaat van ondernemers en hun werknemers. En het toevoegen van een trekpleister als Blok B in het centrum van Berkel en Rodenrijs is een wens van de winkeliers, omdat deze bezoekers naar het centrum trekt en de verblijfsduur verlengt.

2.1 De publieke variant van Blok B is financieel het meest aantrekkelijk
In de private variant is het pand privaat ontwikkeld en in privaat eigendom. De eigenaar verhuurt het pand aan andere partijen. Voor realisatie van de culturele opdracht van Blok B is dat een beheerstichting, die subsidieafspraken maakt met de gemeente. Voor de huisvesting zijn er afspraken met de private eigenaar. Bij publiek eigendom laat de gemeente het pand ontwikkelen en gaat ook in deze variant een beheerstichting aan de slag met de culturele opdracht van de gemeente, die ook de afspraken maakt over de verhuur. Na doorrekening van de bouw- en inrichtingskosten van beide varianten en aanscherping van het exploitatiemodel, is gebleken dat de private variant duurder is dan de publieke variant. Het verschil zit vooral in de rekenrente, die op de particuliere markt bijna tien keer zo hoog ligt als die van de gemeente. Het verschil in 2023 is circa € 250.000 oplopend tot circa € 300.000 in 2030. Daarna loopt dit verschil nog verder op.

2.2 De publieke variant biedt de gemeente meer invloed om te sturen op de organisatie, financiën en inhoud van de programmering van Blok B
In een publieke variant is de gemeente eigenaar van het pand en heeft directe subsidierelaties met de beheerstichting en de bibliotheek. Hierdoor heeft de gemeente via verschillende wegen invloed op de organisatie, de financiën en de programmering van Blok B. Door het opstellen van contracten, inclusief bepalingen over financiën, gebruik en dagelijks beheer van het gebouw kan de gemeente sturen op gemeentelijke (culturele) doelstellingen.

2.3 Voor de publieke en private variant van Blok B gelden nagenoeg dezelfde risico's
We hebben uitgebreid onderzoek gedaan naar de risico's van de publieke en private varianten en de verschillen daartussen. We stellen vast dat de risico's voor beide varianten nagenoeg hetzelfde zijn. In de publieke variant is meer sturing mogelijk vanuit de gemeente, gericht op de culturele doelstellingen die we willen realiseren met Blok B. In de private variant is het denkbaar dat een ondernemer meer mogelijkheden heeft als het gaat om de verhuur van ruimtes in het pand. Dat kan dan ten koste gaan van de culturele doelen. De voordelen van de private variant nemen voor de gemeente de risico's niet weg die in elke variant vast zitten aan het ontwikkelen van een cultuurhuis met deze functies en omvang.

2.4 De kans dat er een private investeerder wordt gevonden voor een cultuurhuis is klein
Naar alle waarschijnlijkheid is er geen commerciële partij te vinden die een dergelijk concept op zich wil nemen. Voor culturele programmering is altijd subsidie nodig en dat is voor een commerciële ondernemer niet rendabel. Investeerders in vastgoed zijn gericht op woningen en bedrijfsruimtes, niet zozeer op gebouwen met een culturele functie.

3.1 Voor de publieke variant van Blok B is in totaal een jaarlijks budget nodig van € 650.000,00
Na doorrekening van de publieke variant door BBN is gebleken dat voor het eerder voorgestelde concept van Blok B in de basis past binnen het structurele budget van € 650.000,00. Daarbij zijn nog niet de tekorten verwerkt waarmee we rekening moeten houden voor de eerste drie jaar.

4.1 In 2022 benutten we niet het volledige budget en in 2023, 2024 en 2025 verwachten we aanloopkosten
We verwachten de oplevering van Blok B in de loop van 2022. Dat betekent dat een deel van het beschikbare budget resteert. Dit hebben we nodig om de aanlooptekorten in de eerste drie jaar mee op te vangen.

5.1 Er was nog geen post onvoorzien opgenomen in de eerdere begroting, terwijl deze wel nodig is
In de eerdere berekeningen voor Blok B is geen rekening gehouden met een post onvoorzien. Voor opgaven van deze complexiteit en omvang is het echter gangbaar een dergelijke post op te nemen in de begroting. We ramen op voorhand een grillig en afnemend aanlooptekort op de exploitatie van Blok B. Het gemeentelijke budget voor culturele programmering is de afgelopen jaren met name benut voor incidentele projecten en activiteiten en investeringen in 't Web en de Cultuurfabriek. We zien na een aantal incidentele investeringen binnen dit budget ruimte ontstaan om dit aanlooptekort voor Blok B op te vangen.

6.1 Er is een investeringskrediet nodig voor de realisatie van Blok B
Aan de realisatie van Blok B is een investeringskrediet verbonden ter hoogte van het in de geheime bijlage met Corsanummer T19.20732 genoemde bedrag. Dit is gebaseerd op het programma van eisen dat in het kader van de definitieve besluitvorming over Blok B is opgesteld met ondersteuning door BBN Adviseurs. De bedragen voor casco en vaste en losse inrichting zijn in de eerste besluitvormings-fase door BMC en Berenschot geraamd en door BBN Adviseurs getoetst en waar nodig aangevuld.

7.1 De fietsenstalling heeft een causaal verband met de ontwikkeling van Berkel Centrum West
De bouw van het cultuurhuis biedt een kans om een ondergrondse fietsenstalling toe te voegen. De functie van de fietsenstalling is echter niet tot het cultuurhuis beperkt. Alle bezoekers van het centrum kunnen hiervan gebruik maken. Het voorstel is daarom om de kosten ten laste van de grondexploitatie Berkel Centrum te brengen.

Kanttekeningen

1.1 Vooraf zijn geen garanties te geven dat het Cultuurhuis in Berkel een succes wordt
Ondanks alle inspanningen om van Blok B een succes te maken, is op voorhand niet te voorspellen hoe Blok B zich ontwikkelt en op welke termijn er groei zichtbaar is in het aantal bezoekers en de kwaliteit van het aanbod. Een concept als Blok B heeft een aanloopfase van naar verwachting ongeveer drie jaar

1.2 Er is een private variant mogelijk, maar die is financieel niet rendabel
Onderstaand het meerjarenperspectief van de private variant waaruit dit blijkt. In de figuur is sprake van een onoverbrugbaar structureel en oplopend tekort. Dit beeld past niet binnen de door de gemeenteraad meegegeven financiële kaders. Daarnaast valt de commerciële huurprijs dusdanig hoog uit dat culturele en maatschappelijke partijen deze niet kunnen opbrengen. Om deze redenen zien wij geen mogelijkheden om deze variant toch financieel haalbaar te maken.

Privaat - Gemeentelijke begroting 2020							
	2022	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2030**	**2035**
Subsidie Stichting	€ 479.791	€ 1.006.994	€ 981.035	€ 952.779	€ 961.669	€ 998.488	€ 1.063.608
Divers	€ -	€ 36.000	€ 37.575	€ 39.170	€ 40.784	€ 47.447	€ 56.255
Totale kosten	**€ 479.791**	**€ 1.042.994**	**€ 1.018.610**	**€ 991.949**	**€ 1.002.453**	**€ 1.045.935**	**€ 1.119.863**
Totale opbrengsten	**€ -**	**€ -**	**€ -**	**€ -**	**€ -**	**€ -**	**€ -**
Saldo gemeente begroting	**€ 479.791**	**€ 1.042.994**	**€ 1.018.610**	**€ 991.949**	**€ 1.002.453**	**€ 1.045.935**	**€ 1.119.863**
Beschikbaar budget Blok B	€ 650.000	€ 658.125	€ 666.352	€ 674.681	€ 683.114	€ 717.916	€ 763.922
Totaal budget	**€ 650.000**	**€ 658.125**	**€ 666.352**	**€ 674.681**	**€ 683.114**	**€ 717.916**	**€ 763.922**
Saldo exploitatie Blok B	**€ 170.209**	**€ -384.869**	**€ -352.258**	**€ -317.268**	**€ -319.339**	**€ -328.019**	**€ -355.942**

6.1 Nadere overeenstemming met de ontwikkelaar is vereist

De uitbreiding van het centrumgebied is in 2016 aanbesteed en gegund aan de ontwikkelcombinatie ABB Bouwgroep/Waaijer Projectrealisatie. De ontwikkelaar kan op basis van de eerdere aanbesteding niet verplicht worden een cultuurhuis te bouwen. Hij kan ervoor kiezen Blok 5 te benutten voor woningen en horeca. De ontwikkelaar ziet echter de meerwaarde van een cultuurhuis voor het gehele centrum en is bereid hierover afspraken te maken met de gemeente. Na besluitvorming in de Raad starten de vervolggesprekken.

6.2 Aanpasbaar bouwen kan voor het geval herbestemming op termijn nodig is, maar is niet realistisch

Bij de realisatie van een project als dit, kan de vraag gesteld worden wat de opties zijn als het gebouw na een aantal jaren in de praktijk toch niet de beoogde functie blijkt te vervullen. Mogelijk kunnen hierin dan bijvoorbeeld woningen gerealiseerd worden. Het blijkt in theorie wel mogelijk om met de bouw van het cultuurhuis al rekening te houden met eventuele aanpassingen een latere fase. Dit vraagt bij aanvang van de bouw echter een forse extra investering in het pand die vervolgens fysiek niet ideaal is als het gebouw daadwerkelijk een andere invulling krijgt. Verder komen de kosten die in dat geval gemoeid zijn met de aanpassingen samen met de voorinvestering en de desinvestering hoger uit dan bij totale nieuwbouw.

Raadsbesluit

Datum Raad
30 januari 2020
Registratienummer
BR1900102

Onderwerp
Definitieve besluitvorming Cultuurhuis Berkel - 'Blok B'

De raad van de gemeente Lansingerland;
gelezen het voorstel

Overwegende dat
- we met Blok B een voorziening toevoegen die maatschappelijk van belang is en investeren in de lokale economie;
- de publieke variant van Blok B financieel het meest aantrekkelijk is;
- de publieke variant de gemeente meer invloed biedt om te sturen op de organisatie, financiën en inhoud van de programmering van Blok B;
- voor de publieke en private variant van Blok B nagenoeg dezelfde risico's gelden;
- de kans dat een private investeerder wordt gevonden voor een cultuurhuis klein is;
- voor de publieke variant van Blok B in totaal een jaarlijks budget nodig is van € 650.000,00;
- we in 2022 niet het volledige budget benutten en in 2023, 2024 en 2025 verwachten we aanloopkosten;
- er nog geen post onvoorzien is opgenomen in de eerdere begroting, terwijl deze wel nodig is;
- er een investeringskrediet nodig is voor de realisatie van Blok B;
- de fietsenstalling een functie heeft voor alle bezoekers van het centrum.

Gelet op
- de in 2017 in de Cultuurnota Lansingerland en Nota Cultuurhuizen door de gemeenteraad vastgestelde ambitie om te komen tot een Cultuurhuis in Berkel;
- de op 27 juni 2019 door de gemeenteraad genomen besluiten om de intentie uit te spreken een cultuurhuis te realiseren volgens een voorgesteld concept "Blok B" met als voorkeurslocatie Blok 5 van Berkel Centrum West, hiervoor aanvullend op de begroting € 500.000 aan structurele lasten per jaar op te nemen, voor verdere dekking uit beschikbare middelen voor sociaal domein en cultuur structureel € 150.000 per jaar te bestemmen en het College te vragen na de zomer een definitief plan aan de gemeenteraad voor te leggen met een publieke en private variant.

Besluit(en)

1. Een cultuurhuis te realiseren in Berkel en Rodenrijs.
2. Het cultuurhuis Berkel en Rodenrijs onder de werktitel Blok B in publiek eigendom te realiseren als onderdeel van de ontwikkeling van Berkel Centrum West op de locatie van Blok 5 en de exploitatie te laten verlopen via een nog op te richten beheerstichting.
3. Voor realisatie van Blok B het in de Begroting 2020 opgenomen budget in te zetten van € 500.000 en daarnaast conform eerder besluit € 150.000 uit de huidige budgetten voor Cultuur en Sociaal Domein met ingang van 2022 structureel aan te wenden.
4. Een bestemmingsreserve te creëren van het budget dat mogelijk resteert in 2022 om de aanlooptekorten in 2023, 2024, 2025 en deels ook in 2026 mee op te vangen.
5. Eventuele eventuele onvoorziene uitgaven voor Blok B te dekken vanuit de structurele middelen voor culturele programmering die we in 2018 t/m 2021 inzetten voor incidentele culturele uitgaven voor programmering, projecten en investeringen in ’t Web en de Cultuurfabriek.
6. Voor de aankoop van de grond, het casco en de vaste en losse inrichting van Blok B een investeringskrediet beschikbaar te stellen ter hoogte van het in de geheime bijlage met Corsanummer T19.20732 genoemde bedrag.
7. De kosten van €1 miljoen voor de realisatie van de fietsenstelling ten laste van de grondexploitatie Berkel Centrum te brengen en te verwerken in het MPG 2020.

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Lansingerland in zijn openbare vergadering van 30 januari 2020,

de griffier,

drs. Marijke Walhout

Aan de leden van de gemeenteraad

Domein Samenleving
Maatschappelijke Opgaven
Postbus 1
2650 AA Berkel en Rodenrijs

Nadere informatie
Félicité Adams/Alexander Haan
Telefoon
14 010
E-mail
info@lansingerland.nl
Website
www.lansingerland.nl

Verzenddatum 12 december 2019
Ons kenmerk U19.08531
Uw brief van

Onderwerp **Besluitvorming Blok B**

Geachte leden van de gemeenteraad,

Op 27 juni 2019 sprak u de intentie uit een cultuurhuis in Berkel en Rodenrijs te realiseren met als werktitel ‘Blok B’. Blok B is een bijzondere plek waar wensen en behoeften samenkomen, bedoeld voor inwoners, culturele en maatschappelijke partijen, winkeliers en ondernemers. Een unieke ontmoetingsplek voor jong en oud in Lansingerland voor ontspanning, ontwikkeling en inspiratie.

Uitzoekpunten
De Raad heeft het College de opdracht gegeven het plan voor Blok B uit te werken en te concretiseren en in te gaan op:

- De financiële en juridische consequenties;
- een uitgewerkte afweging tussen een publieke en private variant, voor beide is gevraagd de risico’s in kaart te brengen en bijbehorende beheersmaatregelen te benoemen;
- in te gaan op de wensen van de gebruikers van Blok B en de concurrentiepositie;
- de diverse adviezen die door externen over Blok B zijn uitgebracht en de verschillen van inzicht die daaruit blijken.

Voorliggend besluit
Wij vragen u besluiten te nemen over de realisatie van Blok B. De belangrijkste zijn:

- Een cultuurhuis in Berkel en Rodenrijs te realiseren op basis van het concept voor ‘Blok B’.
- Blok B in publiek eigendom te realiseren.
- Voor realisatie van Blok B het in de Begroting 2020 opgenomen aanvullend budget in te zetten van € 500.000.
- Voor de aankoop van Blok B een investeringskrediet beschikbaar te stellen.

Notitie nadere uitwerking
Om Blok B nader uit te werken, stelden wij een notitie voor u samen die de basis vormt voor de definitieve besluitvorming over Blok B. De volgende onderwerpen komen hierin aan bod:

- Een toets en nadere verfijning van het concept voor Blok B;
- de concurrentiepositie van Blok B;
- de vertaling van het verfijnde concept naar de fysieke opgave;
- het onderscheid tussen privaat en publiek;
- de kosten voor de private en publieke variant;
- risico's en beheersmaatregelen voor de private en publieke variant;
- voorstel voor een keuze van een variant;
- het vervolgtraject na besluitvorming.

Met het raadsvoorstel en de daarbij behorende notitie doen wij de toezeggingen af om met een verdere uitwerking ook de private variant mee te nemen (T2019-043) en om in te gaan op de aanbevelingen van Berenschot (T2019-046).

Met een vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Lansingerland

Lucas Vokurka
Secretaris

drs. Pieter van de Stadt
Burgemeester

Bijlage:

- Raadsvoorstel Definitieve besluitvorming Cultuurhuis Berkel - 'Blok B' (BR1900102)

BLOK B

NADERE UITWERKING CULTUURHUIS
BERKEL EN RODENRIJS

GEMEENTE Lansingerland

VOOR WOORD

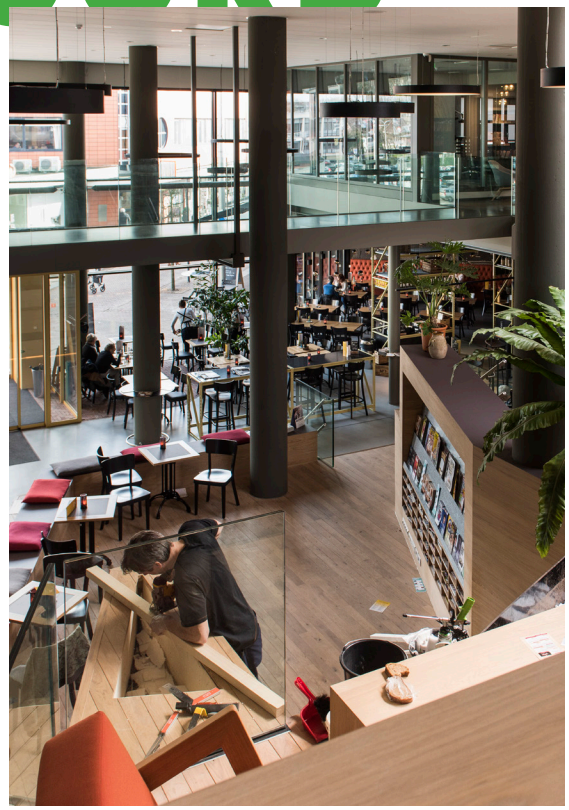

Lansingerland is een prachtige gemeente. Het is hier fantastisch wonen, werken en recreëren. Jonge gezinnen en ondernemers hebben Lansingerland ontdekt. Onze inwoners trekken er graag in hun eigen omgeving op uit. Dichtbij huis en toch van alles te beleven. We staan intussen niet stil; we groeien en zijn ambitieus, zonder een grote stad te willen zijn. We willen ons onderscheiden, maar niet als doel op zich. We willen een gemeente zijn die meegroeit, maar dan wel op basis van wat inwoners graag willen.

Daar hoort een divers cultureel aanbod bij. Want publieksonderzoek zegt ons dat onze inwoners meer cultureel aanbod in de directe omgeving wensen. Als dat aanbod er is, zeggen ze daarvan ook gebruik te maken. En dan hebben mensen het over film, cabaret, culturele festivals, literair aanbod, bibliotheekactiviteiten en jeugdtheater.

Als gemeente vinden we cultuur belangrijk. Die grondhouding hebben we stevig in onze Cultuurnota verankerd, en daarna in de Nota Cultuurhuizen. Op dat fundament stoelt de ambitie om in het centrum van Berkel en Rodenrijs een cultuurhuis te realiseren. Een bijzondere plek waar al die wensen en behoeften kunnen samenkomen, bedoeld voor inwoners, winkeliers, ondernemers en culturele en maatschappelijke partijen.

Dat cultuurhuis is Blok B. Een unieke plek voor jong en oud in Lansingerland waar je je talenten kunt ontwikkelen, maar ook kunt presenteren. Een plek ook waar je mensen kunt ontmoeten, waar je je kunt ontspannen, je laten inspireren of je in iets verdiepen.

Denkend aan Blok B zie ik een eigentijdse hot spot voor me met de beste jeugdbibliotheek van Nederland, een multifunctionele theaterzaal, filmzalen en laagdrempelige horeca. Ik stel me een gebouw voor dat aanvoelt als een huiskamer. Ik zie een slim ontworpen gebouw dat toekomstbestendig en wendbaar is, passend bij het Lansingerland van nu, maar ook van straks. Maar bovenal zie ik plek waar een aanstekelijke energie vanuit gaat en die aantrekkingskracht heeft als fakkel voor nieuwe menselijke inspiratie en initiatieven in onze prachtige gemeente.

Ankie van Tatenhove
Wethouder Cultuur

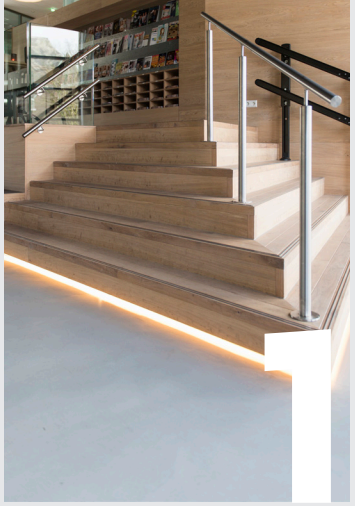

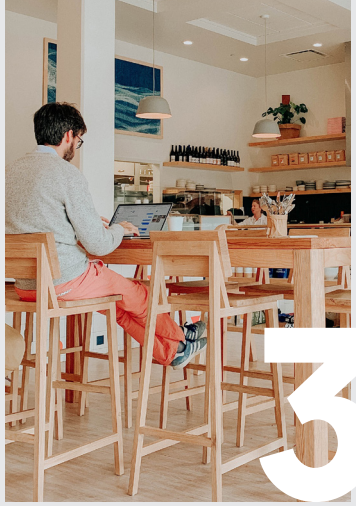

INLEIDING

VOORTRAJECT

EERDERE BESLUITVORMING

NADERE UITWERKING
- Uitzoekpunten na de eerste besluitvormingsfase
- Inzet externe deskundigen
- Gesprekken met lokale partners
- Voorbeelden

LEESWIJZER

CONCEPT

DOELGROEP
- Publieksanalyse
- Publieksonderzoek

POSITIONERING
- Aansluiting bij behoefte
- Speciale aandacht voor jeugd, ouderen en het tegengaan van eenzaamheid

FUNCTIES, PROGRAMMERING EN VERTALING NAAR EEN PROGRAMMA VAN EISEN
- Functies en programmering
- Uitgangspunten voor het gebouw

PRIVAAT OF PUBLIEK?

VARIANTEN
- Privaat
- Publiek

FINANCIËN
- Financiën in de private variant
- Publieke financiering

AANDACHTSPUNTEN, RISICO'S, BEHEERS-MAATREGELEN EN STURINGSINSTRUMENTEN

ORGANISATIE
- Beheerstichting
- Bestuur
- Personele bezetting
- Gezamenlijkheid

CONCLUSIE & VERVOLG

CONCLUSIE

STAPPEN NA BESLUITVORMING
- Opdracht ontwikkelaar
- Intentieovereenkomst
- Stichting Cultuurhuis Blok B

TOT SLOT

BIJLAGEN

INTERN
BIJLAGE 1
Verwerking adviezen BMC en Berenschot

BIJLAGE 2
Overzicht lokale partners

BIJLAGE 3
Vertaling financiële overzichten BBN naar gemeentebegroting

EXTERN
BIJLAGE A
Publieksonderzoek Cultuur&Markt

BIJLAGE B
Rapport BBN

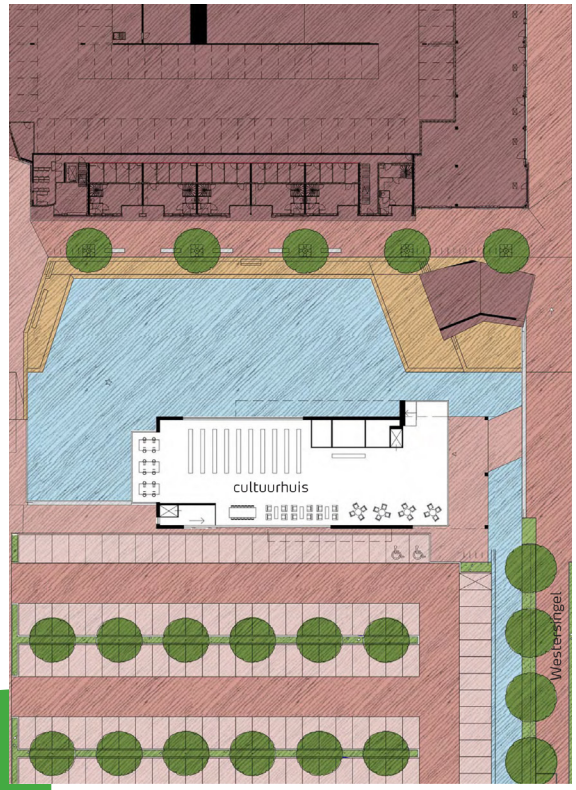

1 INLEIDING

VOORTRAJECT

Op 27 juni 2019 heeft de gemeenteraad ingestemd met het eerste concept van een cultuurhuis in Berkel en Rodenrijs mede op basis van een haalbaarheidsstudie. Daaruit kwam naar voren dat dit een veelbelovende opzet is die aansluit bij de publieksprofielen zoals we deze onderscheiden in Lansingerland en die goed past op de beoogde locatie in Berkel Centrum West. Dit is een uitgelezen kans om de ambities waar te maken die de gemeente in 2017 in de Nota Cultuurhuizen heeft vastgesteld voor het Cultuurhuis Berkel en een toevoeging te doen aan het centrumgebied die verrijkend is voor de economie en leefbaarheid. Om over de gewenste uitbreiding van het cultureel aanbod een weloverwogen besluit te kunnen nemen, onderzochten we ook de financiële, organisatorische en juridische aspecten die zijn verbonden aan Blok B. De gemeenteraad vroeg ook de mogelijke concurrentiepositie van een voorziening als deze nader te belichten. Op de diverse vragen hebben we samen met BBN Adviseurs[1] antwoorden gezocht. In deze notitie presenteren we de verdere uitwerking van Blok B.

EERDERE BESLUITVORMING

In de Nota Cultuurhuizen heeft de raad in 2017 de ambitie vastgesteld om in alle kernen een cultuurhuis te realiseren. In Bleiswijk en Bergschenhoek is dit inmiddels gebeurd. De opgave voor Berkel en Rodenrijs is nader uitgewerkt op basis van de contouren in de Nota Cultuurhuizen. Daarin is het Berkelse cultuurhuis omschreven als een nieuwe locatie voor de bibliotheek in Berkel en Rodenrijs met aansprekende horeca en verbinding met lokale ondernemers met film en theater als zwaartepunt. Ruimtes worden multifunctioneel gebruikt, ook commercieel. De bibliotheek heeft de ambitie hier de beste jeugdbibliotheek van Nederland neer te zetten.

Uit een haalbaarheidsstudie van BMC concludeerden we dat er voor een dergelijk concept voldoende voedingsbodem is. Dit is door Berenschot bevestigd in een second opinion. Beide bureaus hebben ook de bouwkosten geraamd van deze plannen. Op basis van de inbreng van beide bureaus zijn de contouren voor het concept en de structurele lasten voor de huisvesting berekend in een publieke en private variant. Ook zijn de kosten geraamd voor culturele programmering en overig gebruik van het gebouw.

1 BBN Adviseurs geeft overheden en andere opdrachtgevers advies op het gebied van vastgoed en ruimtelijke ontwikkeling. Het bureau heeft de nodige kennis en ervaring op het gebied van gebouwen met een culturele functie en multifunctionele gebouwen. BBN Adviseurs werkt regelmatig voor overheden.

Na twee beeldvormende avonden en twee commissievergaderingen heeft de gemeenteraad op 27 juni 2019 over Blok B besloten:

1. De intentie uit te spreken een cultuurhuis in Berkel te realiseren, met als werktitel ‘Blok B’, op basis van de uitgangspunten die de gemeenteraad in 2017 heeft vastgesteld in de Nota Cultuurhuizen.
2. Voor realisatie van het Cultuurhuis Berkel als voorkeurslocatie Blok 5 aan te wijzen dat onderdeel uitmaakt van de ontwikkeling van Berkel Centrum West.
3. In de Kaderbrief 2020 aanvullend op de begroting € 500.000 aan structurele lasten voor het Cultuurhuis op te nemen en voor de aanloopfase in 2020 t/m 2022 een incidenteel bedrag van € 60.000 per jaar op te nemen.
4. Voor de dekking van de structurele lasten van het cultuurhuis van € 650.000 uit de reeds vastgestelde begroting 2019-2022 € 150.000 in te zetten.
5. Het college te verzoeken na de zomer van 2019 een definitief plan voor Blok B ter verdere besluitvorming aan de gemeenteraad voor te leggen, met daarin een uitwerking van een publieke en een private variant.

Het budget van € 150.000 stellen we samen uit reeds beschikbaar budget vanuit de Cultuurnota en de beleidsaccenten voor het sociaal domein rond pubers en eenzaamheid uit de nota Versterken van Veerkracht (2017). In de Nota Cultuurhuizen staat dat cultuurhuizen bijdragen aan het stimuleren van intergenerationele contacten en het voorkomen van eenzaamheid. Dit past bij het beleidsaccent dat zich richt op het tegengaan van eenzaamheid. Verder staat in deze nota dat cultuurhuizen podia bieden voor (jonge) talenten en dat dit aansluit bij het accent Pubers in de spotlight.

NADERE UITWERKING

Uitzoekpunten na de eerste besluitvormingsfase

Onderdeel van de eerste besluitvorming over Blok B was een aantal uitzoekpunten waar we in de vervolgfase mee verder zouden gaan:

- Kosten en financiële dekking;
- Private of publieke eigendomsconstructie;
- Risico’s en beheersmaatregelen.

Naast de bovenstaande onderwerpen waren er in de raad zorgen over de mate waarin Blok B concurrerend is voor zaalverhuur voor anderen en voor de horeca.

Inzet externe deskundigen

Gezien de omvang van het project en de structurele kosten die ermee gemoeid zijn, hebben we ons vanaf de eerste besluitvormingsfase laten adviseren door diverse externe bureaus. De betrokken adviseurs hebben veel kennis over de ontwikkeling van concepten vergelijkbaar met dat van Blok B en hebben in hun adviezen ook voorbeelden en ervaringen van projecten elders meegenomen.

> "HET IS HET GROOTSTE VAN DE DRIE KERNEN EN OMVAT EEN NIEUWE LOCATIE VOOR DE BIBLIOTHEEK MET AANSPREKENDE HORECA EN VERBINDING MET LOKALE ONDERNEMERS."

BMC

BMC heeft een haalbaarheidsonderzoek gedaan en in februari 2019 de bevindingen opgeleverd. Daaruit bleek dat er in Lansingerland voldoende bodem is voor een cultuurhuis dat past binnen de kaders van de Nota Cultuurhuizen. Zowel de doelgroepenanalyse van Rotterdam Festivals als verkennende gesprekken met culturele organisaties wijzen uit dat er in potentie veel publiek is voor het beoogde aanbod en dat er ook belangstelling is voor het gebruik van het gebouw voor lessen en optredens. BMC heeft bouwramingen verzorgd en een inschatting gemaakt van de gebruikersexploitatie. In de opdracht aan BMC zat nadrukkelijk de vraag om uit te gaan van een privaat scenario. Met de werktitel ‘Blok B’ is een eerste concept uitgewerkt dat alle beoogde functies heeft. Binnen de ontwikkeling van Berkel Centrum West doet zich nu precies op het juiste moment een mogelijkheid voor hier ook een cultuurhuis te vestigen.

Berenschot

Berenschot heeft in februari 2019 een second opinion uitgevoerd op het concept van BMC en de geraamde kosten getoetst en onderschrijft de bevindingen van BMC met een aantal kanttekeningen. Daarbij heeft Berenschot onder meer opgemerkt dat een publieke variant om verschillende redenen interessanter kan zijn. In de opdracht voor de second opinion hebben we niet nadrukkelijk aangegeven dat de vraag aan BMC was een private variant uit te werken.

De gemeenteraad heeft in de eerste besluitvormingsfase gevraagd om inzicht in de wijze waarop de bevindingen van BMC en de second opinion van Berenschot een

plek hebben gekregen in het eerdere raadsvoorstel. In het bijzonder is gevraagd hoe we zijn omgegaan met verschillen van inzicht tussen de beide bureaus. In Bijlage 1 geven we dit weer.

BBN Adviseurs

Voor de vervolgfase hebben we BBN Adviseurs gevraagd om alle fysieke, inhoudelijke en financiële aspecten van Blok B nog eens goed tegen het licht te houden en eerdere berekeningen na te rekenen om te komen tot een definitief advies. Het advies van BBN bestaat uit de volgende onderdelen:

- De private en publieke variant vanuit risico's en financieel perspectief zijn grondig naast elkaar gezet en BBN geeft ook een aantal aanverwante overwegingen mee aan de gemeente.
- Een analyse is gedaan van het eerste programma van eisen voor Blok B en aanvullingen en correcties hierop om te komen tot een verder uitgewerkt en realistisch beeld van de bouwkosten, zowel casco als de vaste en losse inrichting. Dit betekent ten opzichte van de eerdere doorrekening een hogere bouwsom, waarbinnen met alle aspecten rekening is gehouden.
- De inkomstenkant van Blok B is tegen het licht gehouden door Drijver en Partners, een bureau waar BBN veel mee samenwerkt en dat veel expertise in huis heeft op het gebied van de exploitatie van verschillende soorten culturele programmering. Zij hebben nadere invulling gegeven aan het advies van BMC en Berenschot om zeker in de eerste jaren rekening te houden met een aanloopperiode. Op basis daarvan is de inkomstenkant wat meer behoudend geraamd dan na het haalbaarheidsonderzoek waarvan de resultaten op 27 juni 2019 aan de gemeenteraad zijn voorgelegd.

Gesprekken met lokale partners

We hebben na de eerste besluitvormingsronde aanvullende gesprekken gevoerd met een aantal lokale partners. Een aantal daarvan spraken we omdat zij mogelijk gebruik gaan maken van de voorzieningen in Blok B. Door de gesprekken hebben we een goed beeld van hun behoeften. Hier houden we waar mogelijk rekening mee bij de verdere uitwerking. Andere lokale partners verhuren zelf ruimtes aan diverse soorten huurders. Het is van belang met hen af te stemmen wie ieder straks bedient en op welke manier we in gesprek kunnen blijven. Het doel is met Blok B een aanvullende voorziening te realiseren. Verder hebben we nog gesproken met de ondernemers en winkeliers. Zij vinden Blok B van toegevoegde waarde voor Lansingerland en in het bijzonder voor het centrum van Berkel. De bevindingen uit de gesprekken die we hebben gevoerd komen terug in deze notitie.
Een weergave van de uitkomsten van gesprekken met lokale culturele en maatschappelijke organisaties en organisaties die ruimtes verhuren in relatie tot Blok B staat in Bijlage 2.

Voorbeelden

BMC, Berenschot en BBN hebben allemaal veel ervaring met vergelijkbare concepten. Eerste les die wij van hen meekregen is dat er geen twee dezelfde bestaan. De faciliteiten en manier van organiseren is overal anders. Wel is in elk cultuurhuis de betrokkenheid vanuit de gemeente groot. Zowel inhoudelijk als financieel.

Om zelf een goed beeld te vormen hoe een cultuurhuis eruit kan zien, zijn verschillende voorbeelden bezocht. Ter inspiratie voor de Cultuurnota is de Raad in 2017 op bezoek geweest bij de Chocoladefabriek in Gouda en het Zeeuws Museum in Middelburg. Met het College zijn dit jaar tijdens een bezoek de Chocoladefabriek en 't Kruispunt in Barendrecht aangedaan en was er een presentatie van de directrice van Ut Huus uit Olst. En eind vorig jaar kregen zij een rondleiding in LantarenVenster. Daarnaast brachten wij ambtelijke bezoeken aan de Garenspinnerij in Gouda, Isala in Capelle aan den IJssel, Islemunda in Rotterdam IJsselmonde, het Energiehuis en Kunstmin in Dordrecht en CulturA in Nootdorp. Bij 't Kruispunt leerden wij dat het horecaconcept goed moet aansluiten bij de andere functies in het gebouw en dat de politiek er voor moet gaan. In de Chocoladefabriek zijn verschillende functies op een fraaie wijze geïntrigeerd en staken wij op dat een goed beheer van het concept essentieel is. Van Ut Huus kregen we mee dat het maken van goede afspraken vooraf tot goede samenwerking leidt en dat een cultuurhuis niet zonder cultureel-maatschappelijke bezieling kan. Grootste les is dat een concept voor een cultuurhuis met verschillende partijen zich als eenheid moet organiseren en dit uitstraalt. •

LEESWIJZER

Deze notitie vormt de basis voor de definitieve besluitvorming over Blok B.
De volgende onderwerpen komen aan bod:

- Een toets en nadere verfijning van het concept
- Uitwerking van de concurrentiepositie van Blok B
- De vertaling van het verfijnde concept naar de fysieke opgave
- Het onderscheid tussen publiek en privaat
- De kosten voor verschillende varianten
- Risico's en beheersmaatregelen voor de verschillende varianten
- Voorstel voor een keuze van een variant
- Het vervolgtraject na besluitvorming

2 CONCEPT

Een cultuurhuis zetten we neer voor onze inwoners, maatschappelijke organisaties en andere partners. We zetten met Blok B een duurzaam concept neer dat past binnen de kaders van de Nota Cultuurhuizen. Met het cultuurhuis willen we alle inwoners bereiken en een cultureel programma neerzetten dat rekening houdt met de specifieke lokale wensen van inwoners. Alle doelgroepen vinden hier een plek en kunnen elkaar treffen. Maar in het bijzonder willen we hier aandacht besteden aan jongeren en ouderen.

DOELGROEP

Welke doelgroepen bedienen we met het cultuurhuis? We hebben een publieksanalyse en een publieksonderzoek laten doen om hier een beter beeld van te krijgen. In Bijlage A de uitkomsten van het publieksonderzoek dat we in het voorjaar van 2019 hebben laten uitvoeren.

Publieksanalyse

Rotterdam Festivals heeft een analyse gemaakt van het publiek in Lansingerland. De uitkomsten daarvan waren onderdeel van de eerste besluitvormingsfase van Blok B. De methode zet Rotterdam Festivals in bij opdrachten voor andere gemeenten om te komen tot passende culturele programmering. Deze methode is gebaseerd op meer dan 300 kengetallen die gekoppeld zijn aan postcodes. Hierbij segmenteert de consumentendatabase van Whize[2] de Nederlandse huishoudens op basis van sociaal-demografische en economische kenmerken, levensstijl en andere psychografische gegevens.

Met behulp van Whize is door Rotterdam Festivals een doelgroepenmodel voor cultuur ontwikkeld, waarin de bevolking verdeeld is in acht doelgroepen. Deze groepen onderscheiden zich van elkaar qua levensfase en culturele oriëntatie. Een aantal vindt cultuurbezoek vanzelfsprekend *(Stadse Alleseters, Elitaire Cultuurminnaars en Klassieke Kunstliefhebbers*), anderen zien dit als optie *(Actieve Families en Randstedelijke Gemakszoekers)* of als ongebruikelijk *(Digitale Kijkers, Stedelijke Toekomstbouwers en Wijkgerichte Vrijetijdsgenieters)*. In de onderstaande tabel staan de acht verschillende doelgroepen met een weergave van Lansingerlandse huishoudens ten opzichte van de rest van Nederland.

2 Whize (voorheen Mosaic/Whize) is ontworpen door alle huishoudens van Nederland te identificeren en te classificeren. Het model segmenteert de Nederlandse samenleving in 11 groepen, op basis van sociodemografie, levensstijl, cultuur en (koop)gedrag. Het inzicht uit de Whize-analyse kan onder andere worden gebruikt voor de aanscherping van de marketingstrategie, de mediakeuze en sponsorwerving.

Doelgroepen	Analyse	%	Gebied	%	Penetratie	Index
Stadse Alleseters	269	1,2%	594.162	7,7%	0,0%	15
Elitaire Cultuurminnaars	3.807	16,3%	700.928	9,1%	0,5%	180
Klassieke Kunstliefhebbers	3.182	13,7%	910.363	11,8%	0,3%	116
Actieve Families	4.875	20,9%	728.498	9,4%	0,7%	222
Randstedelijke Gemakzoekers	4.603	19,8%	1.040.685	13,5%	0,4%	146
Digitale Kijkers	1.803	7,7%	795.641	10,3%	0,2%	75
Stedelijke Toekomstbouwers	1.162	5,0%	786.888	10,2%	0,1%	49
Wijkgerichte Vrijetijdsgenieters	2.853	12,2%	1.391.863	18,0%	0,2%	68
Overige	750	3,2%	767.628	9,9%	0,1%	32
Totaal	23.304	100%	7.716.656	100%	0,3%	

Uit deze publieksanalyse springen in Lansingerland vier doelgroepen uit boven de overige categorieën:

1. Actieve Families (20,9%): tussen de 25 en 55 jaar oud en leiden een druk leven, samen met hun kinderen, die qua leeftijd variëren van baby tot bijna stemgerechtigd. Ze hebben middelbare tot hogere beroepsopleidingen gevolgd. Op dit moment zijn beide ouders hard aan het werk om de hoge woonlasten te bekostigen. Zo verdienen ze samen een inkomen van modaal tot twee keer modaal. Actieve Families leiden over het algemeen een comfortabel leven.
2. Randstedelijke Gemakzoekers (19,8%): gezinnen waarvan de ouders maximaal 65 jaar oud zijn. Kinderen zijn minimaal 6 jaar oud en in sommige gevallen zelf al ouder of zelfs het huis uit. Randstedelijke Gemakzoekers zijn middelbaar tot hoogopgeleid en werken fulltime, waarmee zij een modaal tot twee keer modaal inkomen verdienen. Ze hebben dus genoeg te besteden, maar hebben naast alle dagelijkse verplichtingen van henzelf en hun gezin, niet heel veel vrije tijd.
3. Elitaire Cultuurminnaars (16,3%): zijn 45 of ouder, wonen met kinderen in een luxe woning. Elitaire Cultuurminnaars houden van een bijzonder aanbod in een aantrekkelijke ambiance en hebben een avontuurlijke smaak. Ze ontwikkelen zichzelf graag op cultureel vlak.
4. Klassieke Kunstliefhebbers (13,7%): Deze groep bestaat overwegend uit 60-plussers en heeft een sterke interesse in verschillende vormen van cultuur. Door het creëren van aanbod in de buurt worden fysieke drempels weggenomen.

Publieksonderzoek

In vervolg op het onderzoek dat in 2016 is gedaan via ons burgerpanel en in aansluiting op de publieksanalyse van Rotterdam Festivals is een publieksonderzoek gedaan onder inwoners. Cultuur&Markt heeft via een enquête uitgevraagd wat zij waarderen en nu nog missen aan cultureel aanbod in Lansingerland.
Het publieksonderzoek toont aan dat rond de 63% behoefte heeft aan cultureel aanbod in de directe omgeving en 60% zegt meer cultuur te bezoeken als er meer

aanbod in de buurt zou zijn. Er zijn ook duidelijk wensen. Zo wordt een film- en theateraanbod gemist. Bijvoorbeeld specifiek programma voor kinderen en jeugdtheater. De combinatie met leuke horeca wordt daarbij vaker genoemd. Op dit moment wordt bepaald cultureel aanbod voornamelijk nog buiten Lansingerland bezocht. Er is groeipotentie voor een divers aanbod van activiteiten als film, cabaret/stand-up, culturele festivals, literair aanbod/lezing, bibliotheekactiviteiten en jeugdtheater. Voor een concept als Blok B is de bezoekbereidheid hoog (54%). Verder geven de inwoners aan dat een betere communicatie als het gaat over wat er allemaal op cultureel gebied te doen is in de gemeente zeer gewenst is.

POSITIONERING

Blok B verrijkt het centrum van Berkel en Rodenrijs. De voorziening sluit aan bij de behoefte van inwoners en is een aanvulling op het huidige aanbod. Hieronder gaan we in op de bevindingen rond dit thema. Daarbij komt ook de concurrentiepositie van Blok B aan de orde.

Aansluiting bij behoefte

Vragen in de eerste besluitvormingsfase gingen over de positionering van Blok B: wat voegt de voorziening toe en concurreert deze niet met bestaande voorzieningen? We hebben na de eerste besluitvormingsfase met diverse organisaties gesproken. Een aantal daarvan was eerder ook al betrokken bij het haalbaarheidsonderzoek (en daarvoor), andere spraken we voor het eerst. We hebben gesproken met culturele en maatschappelijke partners om na te gaan hoe zij staan tegenover de huidige plannen. Daarnaast spraken we met lokale aanbieders die ruimtes verhuren aan derden om na te gaan in hoeverre Blok B een concurrentiepositie inneemt ten opzichte van andere voorzieningen. Partijen met wie wij gesproken hebben en in gesprek zijn, zijn onder andere De Ark, Hart van Berkel - Rehoboth, Cultuur aan het lint, t Manneke, Muziekvereniging Helicon, Theater Vlammen, Jeugdtheater

Hofplein, Jay's Place, Het Muziekpand, Jeugd- en Jongerenwerk, Welzijn Lansingerland, de Cultuurtrein en 't Web. Uit de gesprekken blijkt het volgende:

- Diverse culturele partners willen gebruik maken van de voorzieningen in Blok B voor repetities, lessen en (eind)voorstellingen. Dit vraagt wat van de inrichting van onder andere de cursusruimtes en studio.
- Blok B is een aanvulling op de voorzieningen in Lansingerland, aangezien er binnen de gemeente voor culturele activiteiten geen vergelijkbaar concept is met dezelfde faciliteiten.
- Verhuur aan niet culturele en niet maatschappelijke partners moet plaatsvinden tegen marktconform tarief om oneigenlijke concurrentie te voorkomen, hetgeen ook in lijn is met de Wet Markt en Overheid.
- De prijzen van de horeca moeten eveneens marktconform zijn. Daarbij is de suggestie gedaan dat specifieke activiteiten of voor bepaalde doelgroepen gewerkt kan worden met korting of aparte afspraken.
- Het aantal van 200-250 stoelen dat in de Nota Cultuurhuizen staat en dient als uitgangspunt, is te klein voor de grootschalige activiteiten en te groot voor de voorstellingen passend bij het lokale niveau. Ook neemt een grote zaal met een aantal stoelen in deze orde van grootte relatief veel ruimte in beslag in een gebouw waar het de uitdaging is alles in te passen.
- Er zijn in het pand meer werkplekken nodig voor alle medewerkers die in het pand actief zijn. Daarin kan deels worden voorzien met flexibele werk- en vergaderplekken door het hele gebouw.
- Er is behoefte aan opslagruimte voor onder meer muziekinstrumenten en decorstukken.
- Veel gesprekspartners zijn nu al van plan Blok B te bezoeken los van de activiteit of instelling waaraan zij verbonden zijn die potentieel gebruik zal maken van de faciliteiten

<u>Blok B ook een geschikte locatie voor het realiseren van maatschappelijke doelen</u>

Als aantrekkelijke en laagdrempelige locatie voor alle inwoners waar vaak iets te doen is, biedt Blok B veel gelegenheid voor ontmoeting. Ook vinden er specifieke activiteiten plaats om onder meer aan jongeren en ouderen extra aandacht te besteden. Verder is het een plek die inwoners uitnodigt zich vrijwillig in te zetten. Bij de invulling van het aanbod in Blok B zijn maatschappelijke organisaties als Jeugd- en Jongerenwerk en Welzijn Lansingerland belangrijke gesprekspartners.

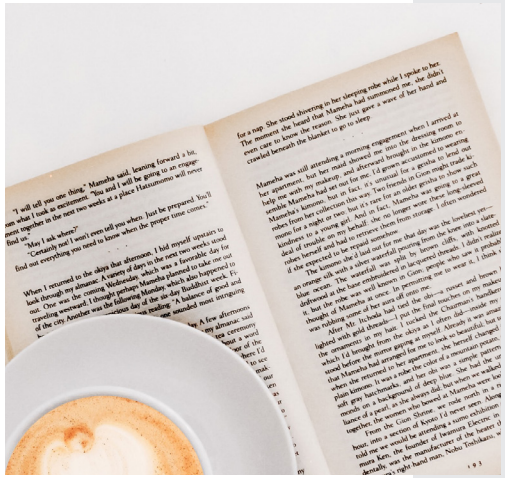

FUNCTIES, PROGRAMMERING EN VERTALING NAAR EEN PROGRAMMA VAN EISEN

Op basis van de gevoerde gesprekken met lokale partijen, externe bureaus en een aantal andere deskundigen maken we een nadere verfijning van activiteiten en faciliteiten in Blok B. Hoewel een programma pas echt gevuld kan worden als een gebouw er staat, moeten we de contouren voor het soort activiteiten dat kan plaatsvinden wel alvast schetsen. Anders is er geen houvast voor het ontwerp, de indeling en inrichting van het pand.

Functies en programmering

Onderstaand geven we de beoogde functies wat gescheiden van elkaar weer, maar in de praktijk vindt waar mogelijk samenwerking plaats en lopen de functies in elkaar over. Zo kunnen huurders en gebruikers van het pand met elkaar thematische activiteiten organiseren, maar ook in het dagelijkse verkeer met elkaar optrekken om van Blok B een levendige ontmoetingsplek te maken met cultuur als verbindende factor.

- Bibliotheek: In 2022 loopt het huidige huurcontract af van de Berkelse vestiging van Bibliotheek Oostland. Blok B wordt de nieuwe locatie in Berkel. Hier kan de bibliotheek invulling geven aan de taken die de Wet op het Openbare Bibliotheekwerk voorschrijft, waaronder ontmoeting en debat. De ambitie is om hier de beste jeugdbibliotheek van Nederland te openen. Uiteraard heeft de bibliotheek op deze locatie ook aanbod voor volwassenen en organiseert de bibliotheek in Blok B diverse lessen en bijeenkomsten, zoals van het Taalhuis. De bibliotheekfunctie zit verweven in het hele gebouw, maar is wel terug te voeren op verrekenbare m2. Daarbij inbegrepen zitten ook werkplekken van medewerkers van de bibliotheek. De bibliotheek heeft ruime openingstijden.
- Theater: In Blok B worden kleinschalige muziek-, dans- en theaterproducties geprogrammeerd voor verschillende doelgroepen, beginnende cabaretiers, try-outs van kleinere lokale en landelijke gezelschappen en afstudeerprojecten van muziek-, dans- en theateropleidingen. Ook vinden er schoolvoorstellingen plaats, optredens van amateurgezelschappen en eindpresentaties van (lokale) theater- en muziekscholen. In het programma is speciale aandacht voor jeugd. Ook biedt het gebouw oefenruimte voor muziek, dans en theater. Uiteraard is er voor leerlingen van de verschillende muziek-, dans en theaterscholen ook gelegenheid om hun kunsten te vertonen.
- Film: LantarenVenster is in beeld om filmvoorstellingen in Blok B te programmeren. In de eerste jaren richten zij zich met ongeveer 2.000 filmvertoningen op een aantal van ongeveer 35.000 bezoekers. Het genre van de films sluit aan op het type publiek dat in Lansingerland woont en is te karakteriseren als een populair filmhuisaanbod.
- Horeca: Het horecaconcept is ondersteunend aan de overige functies in het pand en van belang voor de gastvrijheid, levendigheid en continuïteit van Blok B. De horeca wordt op een commerciële wijze uitgebaat en draagt bij aan de exploitatie van het geheel. In het concept worden marktconforme prijzen gehanteerd. Hiervoor worden afspraken gemaakt tussen de stichting en de horeca. We houden rekening met de Wet Markt en Overheid en zien erop toe dat vanuit Blok B geen oneigenlijke concurrentie plaatsvindt. Wel is het mogelijk om voor specifieke activiteiten en doelgroepen te werken met acties of kortingen, zoals bijvoorbeeld specifieke afspraken voor het Taalcafé en door het bedrijfsleven gesponsorde diners voor eenzame ouderen.

"63% VINDT CULTURELE VOORZIENINGEN DICHTBIJ HUIS (ZEER) BELANGRIJK. 60% ZOU VAKER CULTURELE ACTIVITEITEN ONDERNEMEN ALS ER MEER AANBOD ZOU ZIJN."

(UIT: PUBLIEKSONDERZOEK LANSINGERLAND EN CULTUUR, 2019).

Uitgangspunten voor het gebouw

We hebben het eerste concept van Blok B met daarin ook de ruimtelijke uitgangspunten naast alle wensen en behoeftes gelegd. Gekeken naar het beoogde programma en de voorzieningen, zijn de uitgangspunten voor het gebouw van Blok B op onderdelen als volgt bijgesteld:

- Op dit moment zien we Blok 5 in het ontwikkelgebied Berkel Centrum West als meest geschikte locatie, aangezien hier een nieuw pand te realiseren is waarin alle beoogde functies passen.
- Op de begane grond komt naast horeca en bibliotheek een klein ‘podium’ voor kleinschalige optredens, (kinder)voorstellingen, voorleesevenementen en live muziek.
- De grote zaal met een tribune van 200+ zitplaatsen laten we los. We kiezen voor een zaal met een inschuifbare tribune van ongeveer 150 zitplaatsen en een vlakke vloer. Het aantal zitplekken van de tribune is aan te vullen met stoelen of bankjes. Hierin is te variëren, afhankelijk van het type voorstelling en de doelgroep. Denk hierbij aan theatervoorstellingen voor kinderen, waarbij er makkelijker stoelen en bankjes voor de tribune gebruikt kunnen worden. Er zijn passende voorzieningen voor licht en geluid, een filmdoek en flexibele podiumdelen. De inschuifbare tribune en de losse stoelen en banken maken het mogelijk te variëren in zaalopstelling en de zaal multifunctioneel te gebruiken.
- Er komen twee kleine zalen voor film met circa 50 en 75 stoelen die in tweede instantie ook voor andere activiteiten gebruikt kunnen worden, zoals theaterrepetities of muzieklessen.
- We hebben twee ruimtes voor repetities en bijeenkomsten. Een studio en een multifunctionele zaal die weer onderverdeeld kan worden in twee kleinere ruimtes. De studio wordt toegerust met een zwevende vloer en spiegelwanden, zodat hier ook gedanst kan worden. De hoogte is hiervoor passend.
- De opgave om in Blok B de beste jeugdbibliotheek van Nederland te vestigen moet duidelijk worden in de uitstraling en daarom zichtbaar worden in het pand en de vormgeving.
- In het pand realiseren we voldoende werkplekken voor de bibliotheek, de stichting en de horeca.
- Gezien de ligging en de ruimtelijke opgave in het gebied, is realisatie van een fietsenstalling in dit gebied op deze locatie mogelijk op niveau -1.
- We realiseren op -1 ook ruimte voor opslag.

ORGANISATIE

Beheerstichting

De op te richten beheerstichting is essentieel voor aansturing van alle facetten van Blok B en voor het optimaal gebruik van de verschillende functies. In de stichtingsakte staat onder welke voorwaarden de gemeente subsidie verleent aan de stichting. Die toetst in het kader van de subsidieafspraken doorlopend of de activiteiten zich ontwikkelen conform het beoogde doel en kan anderzijds aan de hand van de jaarrekening bezien of er financiële risico’s voor de gemeente ontstaan, zodat daar concreet op ingespeeld kan worden. Daarnaast vindt er een jaarlijkse afrekening plaats.

Bestuur

Het minimaal vijfkoppige bestuur van de stichting is zeer betrokken bij de dagelijkse gang van zaken van het cultuurhuis. In de samenstelling is een goede balans tussen expertise, (praktische)ervaring en lokale betrokkenheid. Maar bestuursleden hebben bovenal een groot cultureel en maatschappelijk hart.

Personele bezetting

De stichting wordt geleid door een gedreven directeur die zich inzet om het Blok B optimaal te laten draaien. Iemand met ervaring, ondernemingszin, een sterke affiniteit met cultuur en uitstraling. Deze geeft leiding aan een team van professionals en vrijwilligers. Naast de coördinatie zijn secretariële ondersteuning, PR, de techniek, dagelijks beheer, programmering en zaalverhuur in professionele handen. In aanvulling zijn zoveel mogelijk vrijwilligers actief in Blok B, vanuit zowel de beheerstichting als de bibliotheek.

Gezamenlijkheid

In Blok B zijn verschillende partijen actief die zoveel mogelijk samenwerken en hun aanbod en programmering op elkaar afstemmen. Het toezien en zo nodig bijsturen op afspraken in de samenwerkingsovereenkomst die de stichting tekent met Bibliotheek Oostland en LantarenVenster is essentieel om de eensgezinde uitstraling van Blok B te bewaken. Wanneer er een horecapartij is gevonden, maakt ook deze deel uit van het gezamenlijke gezicht naar buiten.

PRIVAAT OF PUBLIEK?

3

De gemeenteraad heeft vragen gesteld over een private dan wel publieke eigendomsconstructie voor Blok B, met name in relatie tot kosten en risico's die hieraan verbonden zijn. Er bleken verschillende beelden te bestaan bij deze twee varianten. Om hierin duidelijkheid te scheppen, geven we om te beginnen aan wat we in het kader van Blok B verstaan onder publiek en privaat. Daarna gaan we in op de financiële verschillen tussen de publieke en private variant en benoemen we voor beide de risico's en beheersmaatregelen. De bevindingen van BBN Adviseurs over de verschillende varianten en financiën staan in Bijlage B.

VARIANTEN

Privaat

In de private variant is een private ondernemer of investeringsmaatschappij eigenaar van de onroerende zaak, en verhuurt die langlopend aan de gemeente. Rechtstreeks verhuur aan de stichting is alleen denkbaar indien de gemeente volledig garant staat. Als de gemeente hoofdhuurder is, kan deze onderverhuren aan bijvoorbeeld de bibliotheek en een voor dit doel op te richten stichting. Een horecapartij kan de private eigenaar van het geheel zijn, maar ook een van de huurders als een andere private partij eigenaar is. Horeca is in alle gevallen commercieel binnen de private variant. In de private variant zou de gemeente de zalen huren voor de culturele activiteiten en eventueel ook de bibliotheek.

Publiek

De gemeente is in de publieke variant eigenaar van de onroerende zaak en verhuurt onder nader te bepalen condities aan de stichting die zorg draagt voor de exploitatie. De meest voor de hand liggende constructie is daarbij te werken met een beheerstichting die subsidie ontvangt van de gemeente voor de culturele programmering en verhuur van de culturele ruimtes. De bibliotheek kan hierbij huren van de gemeente of onderhuren van de stichting. Hetzelfde geldt voor de horeca, afhankelijk van de afspraken die worden gemaakt.

FINANCIËN

In deze paragraaf werken we de financiën voor Blok B verder uit. De kosten van Blok B zijn onder te verdelen in kosten voor het vastgoed, de exploitatie en de programmering. Met name de vastgoed gebonden kosten zijn verschillend voor de private en publieke variant. Dit heeft te maken met de rekenrente die een particuliere investeerder en de gemeente naar verwachting ieder voor zich hanteren en met het verdienmodel dat in beide varianten van toepassing is in relatie tot de huurlasten. Er is in de berekeningen uitgegaan van kostprijs dekkende huur die wordt vastgesteld op basis van een groot aantal parameters waaronder de boek-

waarde of investeringskosten, rente, inflatie, (resterende) exploitatieperiode, exploitatiekosten, tussentijdse investeringen, en restwaardes van opstal en grond. Voor de vastgoedcomponent zijn de in paragraaf 2.3.2 omschreven wijzigingen in het concept meegenomen die een aanpassing van het programma van eisen met zich meebrengen. We hebben daarnaast met name de vaste inrichtingskosten naar boven bijgesteld en aan de inkomstenkant gaan we uit van een iets meer behoudend maar realistisch groeimodel. Dit betekent dat de structurele kosten in beide varianten hoger uitpakken dan in de eerste besluitvormingsfase aan de raad is voorgelegd.
Het grote verschil tussen de private en publieke variant zit hem in de kosten. In de onderstaande tabellen hebben we deze voor de verschillende varianten uitgewerkt naar de effecten op de gemeentebegroting om zo de financiële consequenties weer te geven. De basis van deze tabellen is de gemeentelijke vertaling (Bijlage 3) van de doorrekening van BBN (Bijlage B). Deze financiële overzichten sluiten op elkaar aan.

Financiën in de private variant

Het private financiële plaatje voor Blok B laat de lasten zien die de gemeente heeft voor de huur en de exploitatie van Blok B. Voor de jaren 2022 t/m 2026 met een doorkijkje naar 2030 en 2035 ziet dit er als volgt uit:

Aangezien hier sprake is van een structureel oplopend tekort en dit beeld op geen enkele manier past binnen de door de gemeenteraad meegegeven financiële kaders, zien wij geen mogelijkheden om deze variant toch financieel haalbaar te maken.

Wat betreft de private variant speelt nog een ander aspect mee. BBN heeft naast de financiële doorrekeningen ook op andere manieren mee gedacht over het onderscheid tussen publiek en privaat. Gekeken naar de haalbaarheid van de private variant geeft BBN aan dat er naar alle waarschijnlijkheid geen commerciele partij te vinden is die een dergelijk concept op zich wil nemen. Voor culturele programmering is altijd subsidie nodig en dat is voor een commerciële ondernemer niet rendabel en risicovol: stel dat de gemeente moet bezuinigen en de cultuursubsidie terugschroeft, dan blijf je met een heel specifiek, incourant gebouw zitten waar geen huurder voor te vinden is. Investeerders in vastgoed zijn gericht op woningen en bedrijfsruimte. Cultuur voegt veel toe voor inwoners, maar een dergelijk concept rendeert niet dus is er voor een private investeerder geen businesscase.

figuur 1

Privaat - Gemeentelijke begroting 2020							
	2022	2023	2024	2025	2026	2030	2035
Subsidie Stichting	€ 479.791	€ 1.006.994	€ 981.035	€ 952.779	€ 961.669	€ 998.488	€ 1.063.608
Divers	€ -	€ 36.000	€ 37.575	€ 39.170	€ 40.784	€ 47.447	€ 56.255
Totale kosten	**€ 479.791**	**€ 1.042.994**	**€ 1.018.610**	**€ 991.949**	**€ 1.002.453**	**€ 1.045.935**	**€ 1.119.863**
Totale opbrengsten	**€ -**	**€ -**	**€ -**	**€ -**	**€ -**	**€ -**	**€ -**
Saldo gemeente begroting	**€ 479.791**	**€ 1.042.994**	**€ 1.018.610**	**€ 991.949**	**€ 1.002.453**	**€ 1.045.935**	**€ 1.119.863**
Beschikbaar budget Blok B	€ 650.000	€ 658.125	€ 666.352	€ 674.681	€ 683.114	€ 717.916	€ 763.922
Totaal budget	**€ 650.000**	**€ 658.125**	**€ 666.352**	**€ 674.681**	**€ 683.114**	**€ 717.916**	**€ 763.922**
Saldo exploitatie Blok B	**€ 170.209**	**€ -384.869**	**€ -352.258**	**€ -317.268**	**€ -319.339**	**€ -328.019**	**€ -355.942**

"UIT PUBLIEKSONDERZOEK LANSINGERLAND: MEN KIJKT UIT NAAR HET CULTUURHUIS IN BERKEL (54% ZEGT HET WAARSCHIJNLIJK TE GAAN BEZOEKEN). DE BIOSCOOP EN THEATERFUNCTIE EN NATUURLIJK DE BIBLIOTHEEK SPREKEN DAARBIJ AAN."

(UIT: PUBLIEKSONDERZOEK LANSINGERLAND EN CULTUUR, 2019).

Publieke financiering

De publieke variant van Blok B ziet er iets anders uit dan geschetst voor de eerste besluitvorming. Door de kritische bijstelling (behoedzame raming van inkomsten) en grondige doorrekening van alle posten door BBN, is er ten opzichte van de eerdere ramingen sprake van een iets hogere budgetbehoefte voor Blok B dan nu opgenomen is in de begroting 2020. Dit betreft met name de aanloopperiode. We gaan daarbij uit van voorzichtige ramingen aan de inkomstenkant. Onderstaand presenteren we dit financiële beeld en doen daarbij een voorstel om deze tekorten te dekken met de volgende middelen:

1. Naar verwachting opent Blok B in 2022 niet meteen aan het begin van het jaar zijn deuren. Dat betekent dat de kosten pas later in 2022 aanvangen (en de kapitaallasten pas in 2023) en er sprake is van een positief saldo op dit budget. Het voorstel is dit saldo te bestemmen voor het dekken van de te verwachten aanlooptekorten in 2023, 2024 en 2025 en dit saldo eind 2022 te storten in een bestemmingsreserve aanloopperiode Cultuurhuis.
2. Voor een deel van het huidige structurele cultuurbudget zijn er geen langlopend verplichtingen. We zetten dit budget tot nu toe in voor incidentele lasten die gemoeid zijn met de realisatie van de andere twee cultuurhuizen, projecten en eenmalige programmering. We besteden het budget volledig binnen de inhoudelijke kaders van de Cultuurnota die in 2017 is vastgesteld. Dat betekent dat we hierbinnen ruimte hebben om onvoorziene tekorten op te vangen. Aangezien de inkomsten behoedzaam zijn geraamd is het ook mogelijk dat, ook al in de eerste jaren, het cultuurhuis een lagere subsidie nodig heeft en daarmee de gereserveerde middelen alsnog (in eerste instantie) aan andere culturele activiteiten kunnen worden besteed.

Via de relatie met beheerstichting heeft de gemeente invloed op de programmering en kan een goede verhouding tussen publieke en commercieel gebruik van het cultuurhuis worden bewaakt. Daarnaast wordt verhuur aan lokale culturele en sociaalmaatschappelijke instellingen via prijsbeleid en subsidiemogelijkheden gestimuleerd. Kosten voor groot onderhoud worden, conform gemeentelijk beleid, via een vast bedrag ten laste van het cultuurhuis gebracht. Deze worden niet direct doorbelast in huurprijzen, maar zijn wel (meer geleidelijk) opgenomen in de berekende kostprijs dekkende huur. Door harde afspraken in koop- en aannemingsovereenkomst met de ontwikkelaar worden ongewenste extra kosten beperkt die een nadelig effect kunnen hebben op de verhuurprijzen. Groot voordeel is dat de gemeente als eigenaar en verhuurder aan de stichting zo nodig het concept van het cultuurhuis kan bijsturen en aanpassen en zo de houdbaarheid op langere termijn kan waarborgen.

Het publieke financiële plaatje voor Blok B met een dekkingsvoorstel voor de tekorten die zich hierin voordoen, ziet er als volgt uit voor de jaren 2022 t/m 2026 met een doorkijkje naar 2030 en 2035:

figuur 2

Publiek - Gemeentelijke begroting 2020							
	2022	2023	2024	2025	2026	2030	2035
Kapitaallasten	€ 79.236	€ 472.486	€ 469.543	€ 466.599	€ 463.655	€ 451.880	€ 453.302
Dotatie GO	€ -	€ 32.685	€ 33.094	€ 33.507	€ 33.926	€ 35.654	€ 37.939
Subsidie Stichting	€ 369.810	€ 677.051	€ 646.967	€ 614.536	€ 619.197	€ 638.569	€ 680.625
Divers	€ 13.835	€ 50.008	€ 51.758	€ 53.530	€ 55.324	€ 62.728	€ 72.515
Totale kosten	**€ 462.882**	**€ 1.232.231**	**€ 1.201.362**	**€ 1.168.172**	**€ 1.172.103**	**€ 1.188.831**	**€ 1.244.381**
Huurinkomsten	€ 109.367	€ 441.351	€ 443.821	€ 446.335	€ 448.894	€ 459.590	€ 490.176
Totale opbrengsten	**€ 109.367**	**€ 441.351**	**€ 443.821**	**€ 446.335**	**€ 448.894**	**€ 459.590**	**€ 490.176**
Benodigd budget gemeente begroting	**€ 353.515**	**€ 790.879**	**€ 757.541**	**€ 721.837**	**€ 723.209**	**€ 729.242**	**€ 754.205**
Beschikbaar budget Blok B	€ 650.000	€ 658.125	€ 666.352	€ 674.681	€ 683.114	€ 717.916	€ 763.922
Aanloopreserve onttrekking		€ 132.754	€ 91.189	€ 47.156	€ 25.386		
Risicoreservering Cultuur					€ 14.708	€ 11.326	€ -
Totaal butget	**650.000**	**€ 790.879**	**€ 757.541**	**€ 721.837**	**€ 723.208**	**€ 729.242**	**€ 763.922**
Verschil budget t.o.v. Begroting 2020*	**€ 296.485**	**€ -**	**€ -**	**€ -**	**€ -**	**€ -**	**€ -**

** Positief saldo 2022 reserveren (ad € 296.485) om te verwachten aanlooptekorten op te vragen in eerste jaren exploitatie*

Cultureel budget Lansingerland vergeleken met andere gemeenten

In 2019 besteden we € 300.000 aan culturele programmering, de ontwikkeling van de cultuurhuizen, cultuureducatie en cultuurparticipatie. Aan bibliotheekwerk besteden we in 2019 € 820.000. Dat is in totaal een bedrag van € 18,00 per inwoner. Wanneer we uitgaan van de voorgestelde financiering van Blok B, stijgt dit vanaf 2022 naar € 27,30 per inwoner. Hieronder staat welk bedrag gemeenten van vergelijkbare omvang in onze omgeving in 2019 per inwoner aan cultuur uitgeven. Ten opzichte van het overzicht in de Cultuurnota uit 2017 laten we de middelen voor lokale omroepen, volksfeesten, onderhoud van kunst in de openbare ruimte en eventuele musea achterwege. In het onderstaande overzicht vallen onder cultuur: cultuurpresentatie, cultuurproductie, cultuurparticipatie en cultuureducatie. De bibliotheek staat steeds apart weergegeven.

Als Blok B wordt gerealiseerd in de publieke variant, is met ingang van 2022 het beeld voor Lansingerland als volgt:

- Kunst en Cultuur: € 195.000
- Bibliotheek Oostland: € 920.000
- Inzet cultureel budget voor Blok B[3] : 105.000
- Blok B: € 500.000
- Totaal: € 1.720.000
- 63.000 inwoners
- Bedrag per inwoner: € 27,30

3 Het totale bedrag van € 150.000 dat we onttrekken uit huidig budget is € 105.000 afkomstig uit cultureel budget en € 45.000 uit het sociaal domein. Daarvan is € 20.000 afkomstig uit het accent Pubers in de spotlights en € 25.000 uit het accent Lansingerland houdt eenzamen aan boord.

Gemeente	2019	Inwoneraantal	Per inwoner
Lansingerland			
Cultuur	300	62.000	€ 18,00
Bibliotheek	820		
Totaal Lansingerland	**1120**		
Pijnacker-Nootdorp			
Cultuur	292	53.000	€ 22,00
Bibliotheek	860		
Totaal Pijnacker-Nootdorp	**1152**		
Capelle aan den IJssel			
Cultuur	1813	67.000	€ 41,00
Bibliotheek	938		
Totaal Capelle aan den IJssel	**2751**		
Gouda			
Cultuur	4000	72.000	€ 83,00
Bibliotheek	2000		
Totaal Gouda	**6000**		
Rijswijk			
Cultuur	1500	53.000	€ 66,00
Bibliotheek	2000		
Totaal Gouda	**3500**		

AANDACHTSPUNTEN, RISICO'S, BEHEERSMAATREGELEN EN STURINGSINSTRUMENTEN

Aan de realisatie en exploitatie van Blok B zijn in de publieke en private variant verschillende risico's verbonden. Deze onderscheiden we naar kosten, invloed, vastgoed/huisvesting en haalbaarheid. Daarbij zijn ook weer beheersmaatregelen denkbaar of is juist weinig sturing op mogelijk.

De risico's zijn voor de private en publieke variant voor een belangrijk deel gelijk. Alleen wat betreft het vastgoed heeft een private partij mogelijk meer in handen om op andere manieren (meer commercieel) de exploitatie rond te krijgen. Ook draagt een private partij de administratieve lasten als het eigendom niet bij de gemeente ligt. Voor de gemeente is publiek eigendom gunstiger als het gaat om aanloop- en tussentijdse kosten en invloed op de realisatie van de inhoudelijke doelen van Blok B. •

figuur 3

Knelpunten en risico's	Beheersmaatregelen en sturingsinstrumenten bij Publiek	Beheersmaatregelen en sturingsinstrumenten bij Privaat	Minste risico voor gemeente
Kosten			
Kosten voor groot onderhoud	Conform gemeentelijk beleid wordt jaarlijks een vast bedrag gedoteerd aan de voorziening groot onderhoud t.b.v. het cultuurhuis.	De kosten voor groot onderhoud zijn opgenomen in de huurprijs. Een private partij kan kiezen voor uitstel van onderhoud. Dit komt de uitstraling van het gebouw niet ten goede.	Publiek
Gebruikersexploitatie hoger dan begroot	De gebruikersexploitatie bestaat uit kosten die voor de gemeente en een private partij vergelijkbaar zijn. Het is lastig te bezuinigen op kosten als energieverbruik en schoonmaak.	De gebruikersexploitatie bestaat uit kosten die voor de gemeente en een private partij vergelijkbaar zijn. Het is lastig te bezuinigen op kosten als energieverbruik en schoonmaak.	Gelijk
Culturele omzet blijft achter bij de prognose	Stichting moet zoeken naar alternatieven.	Stichting moet zoeken naar alternatieven.	Gelijk
Aanloopkosten vallen hoger uit dan verwacht	De gemeente kan binnen beschikbare middelen vanuit de culturele doelen sturen op extra inzet gericht op cultuur.	Een ondernemer heeft niet direct hinder van hogere aanloopkosten, maar gaat hier vanuit cultuur mogelijk geen actieve rol in spelen of zoekt oplossingen buiten de culturele doelen.	Publiek
Vastgoed/huisvesting			
Optimaliseren commerciële verhuur ruimtes	Gemeente heeft sturing via de stichting en het huurcontract van de horecaondernemer.	Ondernemer kan ruimer denken over commerciële exploitatie en heeft hierin meer mogelijkheden.	Privaat
Administratieve lasten en ambtelijke capaciteit behorend bij groot onderhoud.	Gemeente is eigenaar en verhuurder, zorgt voor groot onderhoud.	Gemeente is geen huurder voor een deel van het pand en heeft daaraan geen administratieve lasten.	Privaat
(Ver)bouwkosten vallen hoger uit door meer- en extra werk.	Harde afspraken met de ontwikkelaar.	Om te voorkomen dat de huurprijs hoger wordt dan verwacht, moet deze tijdig contractueel worden vastgelegd.	Publiek

Knelpunten en risico's	Beheersmaatregelen en sturingsinstrumenten bij Publiek	Beheersmaatregelen en sturingsinstrumenten bij Privaat	Minste risico voor gemeente
Schade aan het gebouw (en gevolgschade vanwege tijdelijk geen exploitatie)	Gemeente is eigenaar en dus verantwoordelijk voor schade aan de opstallen. Kan vrij snel actie ondernemen. Gemeente kan opstal- en brandverzekering voor het pand sluiten.	Ondernemer is eigenaar en is verantwoordelijk voor schade aan de opstallen. Ondernemer kan actie prioriteren. Er kunnen onenigheden ontstaan tussen eigenaar en gemeente.	Publiek
Huisvestingslasten blijven doorlopen als de omzet wegvalt/ exploitatie daalt	Als de exploitatie minder wordt, moet de gemeente de stichting aansporen hierin verbetering in te brengen. De stichting heeft waarschijnlijk wel de gemeente nodig voor een oplossing. De gemeente kan ook kiezen voor een (maatschappelijke) herbestemming van het gebouw.	Stichting huurt van private eigenaar. Hoewel het strikt genomen niet het probleem is van de eigenaar, komt de ondernemer waarschijnlijk naar de gemeente voor een oplossing als de exploitatie terugloopt. De private eigenaar verhuurt niet zonder volledige gemeentegarantie.	Gelijk
Invloed			
Sturing op culturele doelen	Cultuur heeft prioriteit vanuit de gemeente. Sturing kan via huurcontract, subsidievoorwaarden en afspraken met de exploitant.	Commercieel belang kan overheersen. Sturing op culturele doelen kan uitsluitend via subsidievoorwaarden en afspraken met de exploitant.	Publiek
Betrokkenheid lokale instellingen bij culturele doelen	Stimulering kan via prijsbeleid en subsidies specifiek gericht op culturele doelen.	Stimulering kan via prijsbeleid en marketing, waarbij commerciële belangen zwaarder wegen.	Publiek
Stimulering culturele activiteiten	Gemeente subsidieert culturele activiteiten die passen binnen het beleid en niet rendabel zijn.	Gemeente subsidieert culturele activiteiten die passen binnen het beleid en niet rendabel zijn.	Gelijk
Houdbaarheid op langere termijn	Gemeente kan als eigenaar en verhuurder zo nodig het concept aanpassen.	Aanpassing van het concept kan alleen als de gecontracteerde partijen medewerking verlenen.	Publiek
Stichting(sbestuur) is niet capabel om een cultuurhuis te besturen	Bestuur samenstellen met profielen cultuur, ondernemen en financiën. Commitment creëren voor minimaal 4 jaar, geldt ook voor boegbeeld/directeur.	Bestuur samenstellen met profielen cultuur, ondernemen en financiën. Commitment creëren voor minimaal 4 jaar, geldt ook voor boegbeeld/ directeur.	Gelijk
Haalbaarheid			
Vastgoedexploitatie hoger dan begroot	De vastgoedexploitatie is gekoppeld aan het eigendom van het pand. Als de kosten hoger uitvallen, kan de gemeente als eigenaar bepalen om hier op een andere manier mee om te gaan in bijvoorbeeld de huurtarieven.	De vastgoedexploitatie is gekoppeld aan het eigendom van het pand. Een private eigenaar zal alle kosten doorrekenen waardoor de huurlasten voor de verschillende gebruikers hoger uitvallen.	Publiek
Scheidslijn tussen verantwoordelijkheden stichting, gemeente, horeca en vastgoedexploitant is onduidelijk	Gemeente is eigenaar van het pand en subsidieverstrekker aan de stichting en Bibliotheek. Duidelijke contracten, inclusief bepalingen financiën en verantwoordelijkheden.	Gemeente speelt geen enkele rol, anders dan subsidieverstrekker aan de stichting en Bibliotheek.	Publiek

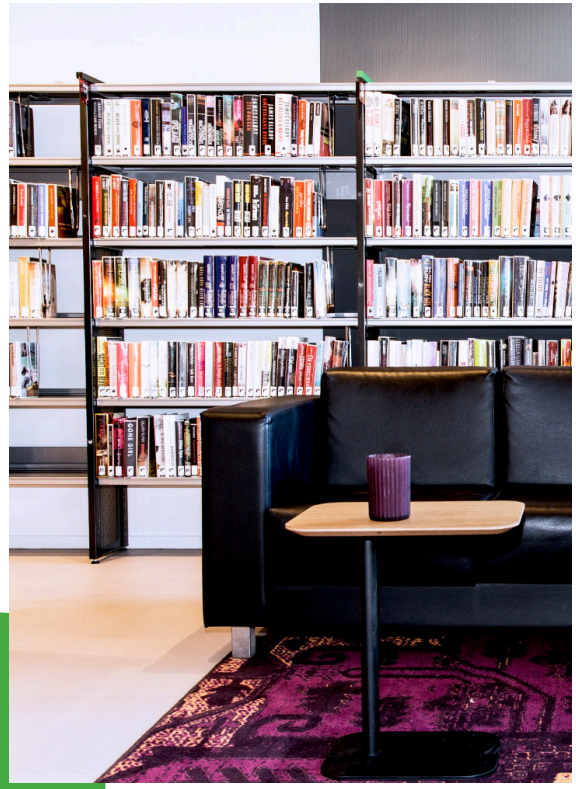

4 CONCLUSIE & VERVOLG

CONCLUSIE

Er is draagvlak voor meer cultuur, meer culturele programmering en een cultuurhuis in Berkel en Rodenrijs. Inwoners, culturele en maatschappelijke organisaties, ondernemers en winkeliers geven allemaal aan de toegevoegde waarde te zien van een voorziening als Blok B. We geven in Lansingerland vergeleken bij andere gemeenten nog steeds weinig uit aan cultuur. Door te investeren in een voorziening als deze, maken we onze doelstellingen waar en laten we zien waar we voor staan.

Op basis van de analyse van financiën en risico's in het voorgaande hoofdstuk, concluderen wij dat de publieke variant financieel gunstiger is en bovendien meer grip geeft op de risico's die in de basis voor beide varianten nagenoeg gelijk zijn of waarbij vanuit de publieke variant meer sturing mogelijk is. De voordelen van de private variant nemen voor de gemeente de risico's niet weg die in elke optie vast zitten aan het ontwikkelen van een cultuurhuis met deze functies en omvang. Bovendien is het zeer onwaarschijnlijk dat er een private partij te vinden is die een dergelijk concept in eigendom wil nemen. Op een gevarieerde culturele programmering valt geen winst te behalen en moet altijd worden toegelegd. Het vraagt daarom van de gemeente culturele ambitie en bereidheid hierin te investeren om een concept als Blok B te realiseren.

STAPPEN NA BESLUITVORMING

Na besluitvorming over Blok B dienen we een aantal stappen te zetten. Hieronder beschrijven we deze stappen.

Opdracht ontwikkelaar

De uitbreiding van het winkelcentrum is in 2016 aanbesteed en gegund aan de ontwikkelcombinatie ABB Bouwgroep/Waaijer Projectrealisatie. De ontwikkelaar kan op basis van de eerdere aanbesteding niet verplicht worden een cultuurhuis te bouwen. Hij kan ervoor kiezen 'Blok 5' te benutten voor woningen en horeca. De ontwikkelaar ziet echter de meerwaarde van een cultuurhuis voor het gehele centrum en is bereid hierover afspraken te maken met de gemeente, mits dit wel gebeurt binnen een redelijke termijn. Wij hebben juridisch advies ingewonnen over de vraag of het mogelijk is de opdracht tot de bouw van een cultuurhuis te gunnen aan deze ontwikkelcombinatie (zonder nieuwe aanbestedingsprocedure). Deze vraag is bevestigend beantwoord.

Intentieovereenkomst

In de fase waarin nog geen beheerstichting actief is, is het voor de gemeente van belang nadere afspraken te maken met de meest betrokken partners. In dit stadium gaat het om Bibliotheek Oostland en LantarenVenster. Nu de horeca nog nader invulling krijgt, sluiten we met bibliotheek en LantarenVenster een intentieovereenkomst. Nadat de beheerstichting is opgericht kan de overeenkomst vervangen worden door een meer gedetailleerde samenwerkingsovereenkomst. De intentieovereenkomst is van beperkte (juridische) waarde, concrete en afdwingbare verplichtingen zijn daarin niet opgenomen. Toch is het van belang dat de samenwerkende partners vanaf het begin eenzelfde gevoel bij wenselijkheid en doelstelling van het cultuurhuis hebben.

Stichting Cultuurhuis Blok B

In lijn met de eerdere besluiten van de gemeenteraad over Blok B wordt een stichting opgericht, die met cultureel ondernemerschap de programmering en exploitatie op zich neemt. De taak van deze stichting is:

- Het dagelijks beheer en de exploitatie (waaronder het organiseren van de horeca) van het cultuurhuis;
- de coördinatie van de programmering van horeca, bibliotheek en LantarenVenster;
- de uitoefening van het werkgeverschap, de vrijwilligerscoördinatie en de begeleiding van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt;
- het onderhouden van contacten met lokale instellingen, verenigingen en bedrijven met als oogmerk om het gebruik van het cultuurhuis te bevorderen;
- het acquireren van nieuwe activiteiten (zoals specifiek gericht op jeugd of het tegengaan van eenzaamheid);
- de marketing rond het cultuurhuis en de verkoop van kaarten voor voorstellingen en het bevorderen van de verhuur van de les- en cursusruimten;
- het onderhouden van contact met de gemeente aan de hand van een jaarplan/ begroting en een jaarrekening.

Wij bevorderen de oprichting van een stichting door de instelling van een werkgroep met ambtelijke vertegenwoordiging en deelnemers vanuit de betrokken partijen. Het bestuur van deze stichting wordt geworven en geselecteerd via een oproep in de media. Leden van het bestuur zijn nadrukkelijk niet verbonden aan de beoogde samenwerkingspartners. De werkgroep is tijdelijk en heeft de opdracht om:

- De oprichting van de stichting te bevorderen;
- de bestuurssamenstelling te regelen;
- de benoeming van de directeur van de stichting voor te bereiden;
- de overdracht van gemeentelijke taken aan de stichting te regelen;
- de administratieve inrichting van de stichting zodanig voor te bereiden dat voldaan wordt aan gemeentelijke en fiscale voorschriften.

"EEN AMBITIEUS PLAN DAT PAST BIJ DE SCHAAL EN HET LOKALE KARAKTER VAN DE OMGEVING, AANSLUIT BIJ DE BEHOEFTE VAN INWONERS EN INSPEELT OP DE VRAAG ONDER MAATSCHAPPELIJKE EN CULTURELE PARTNERS."

TOT SLOT

Een cultuurhuis in elke kern is een ambitie uit de Cultuurnota die de raad in 2017 heeft vastgesteld. In de Nota Cultuurhuizen zijn hiervoor vervolgens in 2017 de contouren verder uitgewerkt en is ook aangegeven dat voor de realisatie van een cultuurhuis in Berkel en Rodenrijs extra middelen nodig zijn. Na opening van de cultuurhuizen in Bleiswijk en Bergschenhoek ligt er nu met Blok B een concept voor het cultuurhuis in Berkel en Rodenrijs. Een ambitieus plan dat past bij de schaal en het lokale karakter van de omgeving, aansluit bij de behoefte van inwoners en inspeelt op de vraag onder maatschappelijke en culturele partners. Het concept past bij Lansingerland: een gemeente die groeit en werkt aan een toekomstbestendig voorzieningenaanbod met ruimte voor cultuur en ontmoeting.

Met Blok B hebben we een unieke kans om Berkel Centrum West te verlevendigen op een manier die aansluit bij onze economische, culturele en maatschappelijke doelen. En voor Bibliotheek Oostland lossen we het huisvestingsvraagstuk op een goede manier op waardoor de organisatie kan doorgroeien in de rol die past bij het toekomstige openbare bibliotheekwerk. Als we dit plan niet realiseren, moeten we de in 2017 vastgestelde ambities en uitgangspunten voor een cultuurhuis in Berkel en Rodenrijs bijstellen. Organisaties die nu van plan zijn om op termijn gebruik te maken van Blok B moeten op zoek naar andere voorzieningen, die niet binnen de gemeentegrenzen te vinden zijn. •

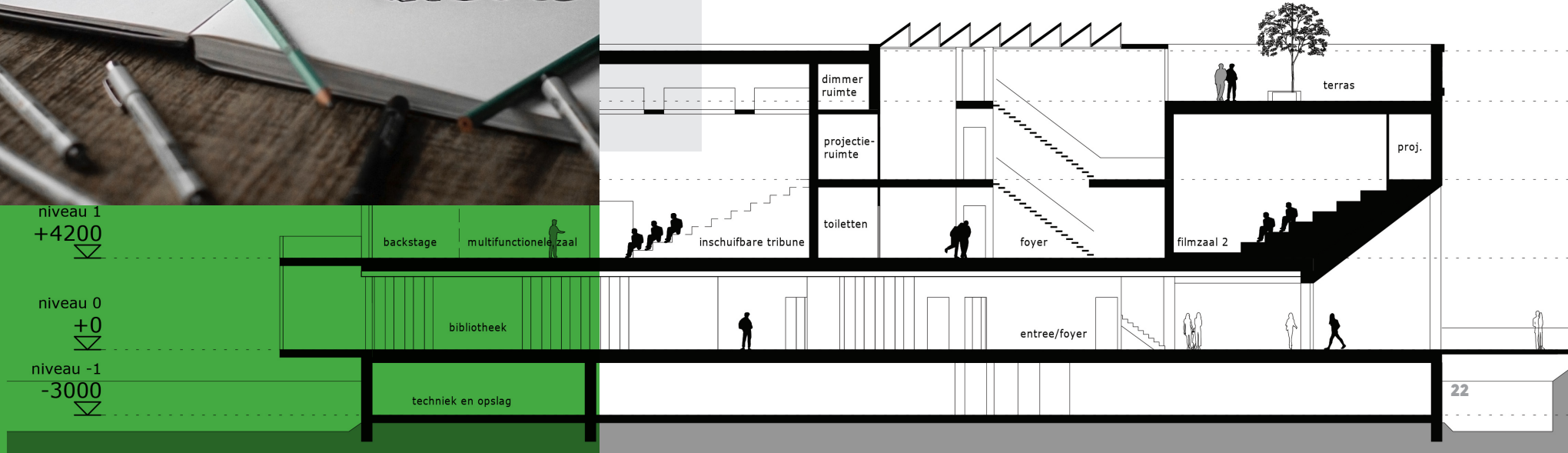

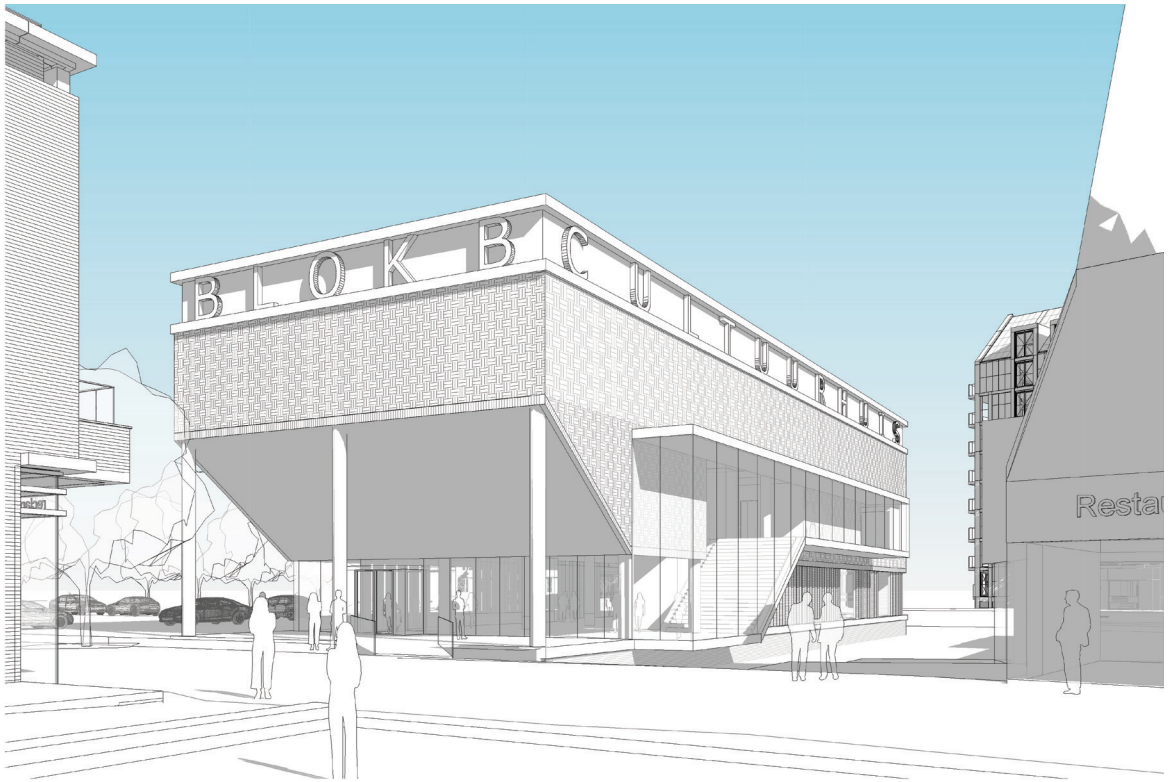

BIJLAGEN

BIJLAGE 1 - VERWERKING ADVIEZEN BMC EN BERENSCHOT

	BMC	Berenschot	Conclusie
Opdracht	Haalbaarheidsonderzoek en eerste uitwerking concept Cultuurhuis in Berkel en Rodenrijs binnen de contouren van Nota Cultuurhuizen, verzoek uitwerking private variant.	Second opinion haalbaarheidsonderzoek: uitgangspunten en berekeningen BMC tegen het licht houden.	De bureaus vullen elkaar aan en trekken conclusies op basis waarvan we tot een eenduidig concept komen voor Blok B met bibliotheek, film, theater en horeca., geïntegreerde functies, een multifunctionele zaal met 150 stoelen, 2 filmzalen met 50 en 75 stoelen en oefenruimtes.
Omgeving	Omgevingsanalyse op basis van gesprekken met stakeholders en publieksanalyse wijst uit dat er voldoende bodem is voor Blok B.	Onderschrijving analyse dat er voldoende bodem is voor concept als Blok B. Er zou nog wel een publieksonderzoek, gedaan moeten worden.	Concept Blok B sluit aan bij omgeving: er is behoefte onder publiek en er zijn geïnteresseerde gebruikers. Gemeente doet in het najaar van 2019 publieksonderzoek.
Benchmark	Benchmark lastig vanwege specifiek karakter, er zijn geen vergelijkbare concepten. De haalbaarheidsstudie is gebaseerd op voorbeelden die wel verschillende functies herbergen.	Er moet een benchmarkt komen. Berenschot heeft deze later alsnog uitgevoerd en vastgesteld dat er – inderdaad - geen vergelijkbare concepten zijn.	Er blijken geen vergelijkbare concepten te zijn in gemeenten van dezelfde omvang. Op basis van gebruik van de verschillende functies elders, schatten we in dat Blok B wel goed aansluit bij de vraag.
Bibliotheek	PvE bibliotheek bewust niet meegenomen, omdat dit uitging van stand-alone bibliotheek. Uitgangspunt is integratie van functies.	Vindt het opvallend dat PvE bibliotheek niet is meegenomen, besproken dat uitgangspunten wel een plek hebben, maar integratie uitgangspunt vormt.	De bibliotheek krijgt plek in het hele gebouw. We bepalen een rekenvoet voor de huur van de m2. Toegankelijkheid van alle boeken is een aandachtspunt.
Horeca	Uitgangspunt was een volledig private variant. Daarbij zijn wel direct aan voorstellingen gekoppelde inkomsten geraamd.	Horeca is een zelfstandige partij binnen het concept die wel pacht afdraagt voor de aan culturele activiteiten gekoppelde verkoop.	Horeca is als ondersteunend aan het culturele aanbod onmisbaar in Blok B. De beheerstichting krijgt opdracht horeca goed te organiseren.
Theater	Opbrengsten afhankelijk van programmering. Raming uitgaand van kleinschalige en overwegend amateuristische programmering. Kost in verhouding minder, ook minder opbrengsten.	Opbrengsten afhankelijk van programmering. Raming uitgaand van iets meer professioneel en minder lokale programmering. Levert meer op aan recettes, maar kost ook meer.	De beoogde theaterzaal van Blok B leent zich prima voor o.a. kleinere voorstellingen (voor jeugd), (beginnend) kleinkunst, kleine festivals, optredens van lokale muziek- en theaterscholen en gezelschappen. Daarnaast is de theaterzaal te gebruiken als filmzaal.

	BMC	Berenschot	Conclusie
Film	Structurele programmering zit multifunctioneel gebruik in de weg. Zaalbezetting 40%. Mogelijk wel aan de ambitieuze kant, later bijgesteld naar beneden. Recettes renderen voor 115%.	Geraamde zaalbezetting is ambitieus. Uitgaan van 30% is realistischer. Recettes renderen voor minstens 175%. Prijsbepaling filmtickets is een aandachtspunt.	We hebben met LantarenVenster een goede partner aan tafel voor een filmprogramma dat past. Optimaal gebruik kleine zalen en zoveel mogelijk in de grote zaal. Daar gaan toneel, dans en muziek wel voor.
Publiek of privaat	Privaat eigendom, vanwege de vraag die aan de opdracht ten grondslag lag. Publiek had de voorkeur gehad van BMC als dit aan de voorkant was meegegeven in de opdracht.	Publiek eigendom met private horeca, verhuur zalen via cultuurinstelling, bij voorkeur de bibliotheek.	Als publiek met een beheerstichting bespreekbaar is, heeft dit de voorkeur vanwege de beduidend lagere structurele financiële lasten en de mogelijkheden van de gemeente om te sturen op het concept.
Programma van Eisen	Aanvankelijke uitwerking op 2.800 m2 kan naar 2.200 m2.	Oppervlakte 2.200m2 vraagt om integratie van functies.	Functies geïntegreerd op 2.200 m2, aandachtspunten o.a. ligging van ruimtes, isolatie en akoestiek.
Bouwsom	Voor de bouwsom in de verschillende varianten vormen de ramingen een goede basis.	Voor de bouwsom in de verschillende varianten vormen de ramingen een goede basis.	We hebben de door beide bureaus geraamde bouwsom aangehouden als richtinggevend.
Personele bezetting	2 fte in het private model voor programmeur, PR en technisch beheerder. Coördinatie, receptie en PR niet meegenomen. Wel veel vrijwilligers.	6,2 fte waarbij wel de coördinator en secretariële ondersteuning zijn meegenomen. Verder voorzichtig over de inzet van vrijwilligers.	In de verdere uitwerking vinden we een personele samenstelling waarin we een coördinator, secretariële ondersteuning, PR, de techniek, de programmering en zaalverhuur professioneel beleggen bij professionals. Waar mogelijk zijn vrijwilligers actief.

BIJLAGE 2 - OVERZICHT LOKALE PARTNERS

Organisatie	Huidige situatie	Verwacht mogelijk gebruik van Blok B
De Ark	Gebouw in het centrum van Berkel. Kerkdiensten en verschillende andere activiteiten. Geen proactief verhuurbeleid.	Het is van belang af te stemmen wie ieder straks bedient en op welke manier we in gesprek kunnen blijven. Het doel is met Blok B een aanvullende voorziening te realiseren.
Hart van Berkel- Rehoboth	Gebouw in het centrum van Berkel. Diverse verhuur voor bijeenkomsten en vergaderingen. Geen culturele programmering op eigen initiatief.	Het is van belang af te stemmen wie ieder straks bedient en op welke manier we in gesprek kunnen blijven. Het doel is met Blok B een aanvullende voorziening te realiseren.
Cultuur aan het lint	Heeft culturele programmering met een geheel eigen karakter voor breed publiek.	Aanbod is aanvullend op de beoogde programmering in Blok B. Inhoudelijk wel afstemming over de programmering, maar geen beoogd gebruik van elkaars locatie.
t Manneke	Heeft een multifunctioneel gebouw met verschillende vergaderruimtes, ruimtes voor feesten en partijen en een ruimte die geschikt is voor culturele programmering. Organiseert geen eigen culturele programmering.	Het is van belang af te stemmen wie ieder straks bedient en op welke manier we in gesprek kunnen blijven. Het doel is met Blok B een aanvullende voorziening te realiseren.
Muziekvereniging Helicon	Lessen vinden plaats op een vaste dag in De Ark.	Maakt voor lessen en mogelijk ook voor optredens gebruik van Blok B.
Theater Vlammen	Lessen vinden plaats op een VO-school en de bijbehorende optredens bij een lokale dansschool.	Maakt voor lessen en optredens gebruik van Blok B. Daarbij worden voorstellingen meerdere keren gespeeld om alle (groot)ouders en andere aanhang uit te kunnen nodigen.
Jeugdtheater Hofplein	Lessen vinden plaats in leslokalen van een VO-school. Uitvoeringen zijn in het Hofplein Theater in Rotterdam.	Maakt voor lessen en optredens gebruik van Blok B. Daarbij worden voorstellingen meerdere keren gespeeld om alle (groot)ouders en andere aanhang uit te kunnen nodigen.
Jay's Place	Lessen vinden plaats in de Cultuurfabriek, optredens onder ander in de Cultuurfabriek en CulturA (Nootdorp).	Maakt voor uitbreiding van het huidige lesaanbod en eindvoorstellingen gebruik van Blok B. Daarbij worden voorstellingen meerdere keren gespeeld om alle (groot)ouders en andere aanhang uit te kunnen nodigen.
Het Muziekpand	Lessen vinden plaats op de locatie van het Muziekpand. Optredens op diverse locaties in en rond Lansingerland.	Maakt voor eind- en oefenoptredens van bandjes gebruik van Blok B.
Jeugd- en Jongerenwerk	Uitvalsbasis en ontmoetingsplek in de Cultuurfabriek.	Samenwerking programmering, afstemming over passend aanbod om van Blok B ook een goede ontmoetingsplek voor jeugd te maken.
Welzijn Lansingerland	Verschillende locaties waar activiteiten worden aangeboden voor ouderen.	Blok B geschikte locatie voor aanbod.
Cultuurtrein E-lijn	Cultuureducatieprogramma op verschillende PO-scholen.	Samenwerking leerlijn cultuureducatie.
Theater 't Web	Culturele programmering in 't Web in Bleiswijk.	Afstemming over de programmering en samenwerking rond thematische activiteiten.

BIJLAGE 3 - VERTALING FINANCIËLE OVERZICHTEN BBN NAAR GEMEENTEBEGROTING

PRIVATE VARIANT

Privaat

*** Investering volledig door gemeente gedragen**
*** Incl. indexaties** 1,25%

Stichting			2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Huur	U	gebruiksexploitatie			€ 204.348	€ 613.044	€ 620.707	€ 628.466	€ 636.322	€ 644.276	€ 652.330	€ 660.484	€ 668.740	€ 677.099	€ 685.563	€ 694.132	€ 702.809	€ 711.594
Kapitaallasten (vaste en losse inrichting)	U	gebruiksexploitatie			€ 15.000	€ 158.250	€ 157.181	€ 156.113	€ 155.044	€ 153.975	€ 152.906	€ 151.838	€ 150.769	€ 149.700	€ 148.631	€ 163.852	€ 162.709	€ 161.566
Onderhoud gebruiker	U	gebruiksexploitatie			€ -	€ 23.347	€ 23.639	€ 23.934	€ 24.234	€ 24.536	€ 24.843	€ 25.154	€ 25.468	€ 25.786	€ 26.109	€ 26.435	€ 26.766	€ 27.100
Belastingen gebruikers deel	U	gebruiksexploitatie			€ 2.335	€ 4.669	€ 4.727	€ 4.786	€ 4.846	€ 4.907	€ 4.968	€ 5.030	€ 5.093	€ 5.157	€ 5.221	€ 5.287	€ 5.353	€ 5.420
Energiekosten	U	gebruiksexploitatie			€ 21.012	€ 42.024	€ 42.549	€ 43.081	€ 43.620	€ 44.165	€ 44.717	€ 45.276	€ 45.842	€ 46.415	€ 46.995	€ 47.583	€ 48.177	€ 48.780
Schoonmaak	U	gebruiksexploitatie			€ 16.830	€ 33.660	€ 34.081	€ 34.507	€ 34.938	€ 35.375	€ 35.817	€ 36.265	€ 36.718	€ 37.177	€ 37.642	€ 38.112	€ 38.589	€ 39.071
Kosten bedrijfsvoering	U	gebruiksexploitatie			€ 320.600	€ 458.000	€ 463.725	€ 469.522	€ 475.391	€ 481.333	€ 487.350	€ 493.441	€ 499.610	€ 505.855	€ 512.178	€ 518.580	€ 525.062	€ 531.626
		Saldo kosten			€ 580.125	€ 1.332.994	€ 1.346.610	€ 1.360.409	€ 1.374.394	€ 1.388.567	€ 1.402.931	€ 1.417.487	€ 1.432.239	€ 1.447.189	€ 1.462.339	€ 1.493.981	€ 1.509.464	€ 1.525.155
Subsidie Stichting Blok B	I	gebruiksexploitatie			€ 479.791	€ 1.006.994	€ 981.035	€ 952.779	€ 961.669	€ 970.683	€ 979.823	€ 989.091	€ 998.488	€ 1.008.016	€ 1.017.676	€ 1.043.759	€ 1.053.615	€ 1.063.608
Overige opbrengsten	I	gebruiksexploitatie			€ 58.333	€ 175.000	€ 208.250	€ 243.653	€ 246.698	€ 249.782	€ 252.904	€ 256.065	€ 259.266	€ 262.507	€ 265.788	€ 269.111	€ 272.475	€ 275.881
Inkomsten horeca	I	gebruiksexploitatie			€ -	€ 25.000	€ 29.750	€ 34.808	€ 35.243	€ 35.683	€ 36.129	€ 36.581	€ 37.038	€ 37.501	€ 37.970	€ 38.444	€ 38.925	€ 39.412
Inkomsten huur Bibliotheek	I	gebruiksexploitatie			€ 42.000	€ 126.000	€ 127.575	€ 129.170	€ 130.784	€ 132.419	€ 134.074	€ 135.750	€ 137.447	€ 139.165	€ 140.905	€ 142.666	€ 144.449	€ 146.255
		Saldo inkomsten			€ 580.125	€ 1.332.994	€ 1.346.610	€ 1.360.409	€ 1.374.394	€ 1.388.567	€ 1.402.931	€ 1.417.487	€ 1.432.239	€ 1.447.189	€ 1.462.339	€ 1.493.981	€ 1.509.464	€ 1.525.155

Gemeente			2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Kapitaallasten (casco gebouw)	U	vastgoedexploitatie			€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Rentelasten grond	U	vastgoedexploitatie			€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Dotatie GO	U	vastgoedexploitatie			€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Eigenaarsdeel belasting	U	vastgoedexploitatie			€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Opstalverzekering	U	vastgoedexploitatie			€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Subsidie Stichting Blok B	U	vastgoedexploitatie			€ 479.791	€ 1.006.994	€ 981.035	€ 952.779	€ 961.669	€ 970.683	€ 979.823	€ 989.091	€ 998.488	€ 1.008.016	€ 1.017.676	€ 1.043.759	€ 1.053.615	€ 1.063.608
Extra subsidie bibliotheek huur	U	vastgoedexploitatie				€ 36.000	€ 37.575	€ 39.170	€ 40.784	€ 42.419	€ 44.074	€ 45.750	€ 47.447	€ 49.165	€ 50.905	€ 52.666	€ 54.449	€ 56.255
		Saldo kosten			€ 479.791	€ 1.042.994	€ 1.018.610	€ 991.949	€ 1.002.453	€ 1.013.102	€ 1.023.897	€ 1.034.841	€ 1.045.935	€ 1.057.181	€ 1.068.581	€ 1.096.425	€ 1.108.064	€ 1.119.863
Huur	I	vastgoedexploitatie			€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
		Saldo inkomsten			€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Kosten gemeente					**€ 479.791**	**€ 1.042.994**	**€ 1.018.610**	**€ 991.949**	**€ 1.002.453**	**€ 1.013.102**	**€ 1.023.897**	**€ 1.034.841**	**€ 1.045.935**	**€ 1.057.181**	**€ 1.068.581**	**€ 1.096.425**	**€ 1.108.064**	**€ 1.119.863**

Begroting	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Regulier			€ 650.000	€ 658.125	€ 666.352	€ 674.681	€ 683.114	€ 691.653	€ 700.299	€ 709.053	€ 717.916	€ 726.890	€ 735.976	€ 745.176	€ 754.490	€ 763.922
Aanloopkosten	€ 60.000	€ 60.000	€ 60.000													
			€ 650.000	€ 658.125	€ 666.352	€ 674.681	€ 683.114	€ 691.653	€ 700.299	€ 709.053	€ 717.916	€ 726.890	€ 735.976	€ 745.176	€ 754.490	€ 763.922
Benodigd VS budget			**€ 170.209**	**€ -384.869**	**€ -352.258**	**€ -317.268**	**€ -319.339**	**€ -321.449**	**€ -323.598**	**€ -325.788**	**€ -328.019**	**€ -330.291**	**€ -332.604**	**€ -351.250**	**€ -353.574**	**€ -355.942**

PUBLIEKE VARIANT

Publiek

*** Investering volledig door gemeente gedragen**
*** Incl. indexaties** 1,25%

Stichting			**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2031**	**2032**	**2033**	**2034**	**2035**
Huur	U	gebruiksexploitatie			€ 94.367	€ 283.101	€ 286.640	€ 290.223	€ 293.851	€ 297.524	€ 301.243	€ 305.008	€ 308.821	€ 312.681	€ 316.590	€ 320.547	€ 324.554	€ 328.611
Kapitaallasten (vaste en losse inrichting)	U	gebruiksexploitatie			€ 15.000	€ 158.250	€ 157.181	€ 156.113	€ 155.044	€ 153.975	€ 152.906	€ 151.838	€ 150.769	€ 149.700	€ 148.631	€ 163.852	€ 162.709	€ 161.566
Onderhoud gebruiker	U	gebruiksexploitatie			€ -	€ 23.347	€ 23.639	€ 23.934	€ 24.234	€ 24.536	€ 24.843	€ 25.154	€ 25.468	€ 25.786	€ 26.109	€ 26.435	€ 26.766	€ 27.100
Belastingen gebruikers deel	U	gebruiksexploitatie			€ 2.335	€ 4.669	€ 4.727	€ 4.786	€ 4.846	€ 4.907	€ 4.968	€ 5.030	€ 5.093	€ 5.157	€ 5.221	€ 5.287	€ 5.353	€ 5.420
Energiekosten	U	gebruiksexploitatie			€ 21.012	€ 42.024	€ 42.549	€ 43.081	€ 43.620	€ 44.165	€ 44.717	€ 45.276	€ 45.842	€ 46.415	€ 46.995	€ 47.583	€ 48.177	€ 48.780
Schoonmaak	U	gebruiksexploitatie			€ 16.830	€ 33.660	€ 34.081	€ 34.507	€ 34.938	€ 35.375	€ 35.817	€ 36.265	€ 36.718	€ 37.177	€ 37.642	€ 38.112	€ 38.589	€ 39.071
Kosten bedrijfsvoering	U	gebruiksexploitatie			€ 320.600	€ 458.000	€ 463.725	€ 469.522	€ 475.391	€ 481.333	€ 487.350	€ 493.441	€ 499.610	€ 505.855	€ 512.178	€ 518.580	€ 525.062	€ 531.626
		Saldo kosten			€ 470.144	€ 1.003.051	€ 1.012.542	€ 1.022.166	€ 1.031.923	€ 1.041.815	€ 1.051.844	€ 1.062.012	€ 1.072.320	€ 1.082.771	€ 1.093.366	€ 1.120.395	€ 1.131.209	€ 1.142.172
Subsidie Stichting Blok B	I	gebruiksexploitatie			€ 369.810	€ 677.051	€ 646.967	€ 614.536	€ 619.197	€ 623.931	€ 628.736	€ 633.615	€ 638.569	€ 643.598	€ 648.703	€ 670.174	€ 675.360	€ 680.625
Overige opbrengsten	I	gebruiksexploitatie			€ 58.333	€ 175.000	€ 208.250	€ 243.653	€ 246.698	€ 249.782	€ 252.904	€ 256.065	€ 259.266	€ 262.507	€ 265.788	€ 269.111	€ 272.475	€ 275.881
Inkomsten horeca	I	gebruiksexploitatie			€ -	€ 25.000	€ 29.750	€ 34.808	€ 35.243	€ 35.683	€ 36.129	€ 36.581	€ 37.038	€ 37.501	€ 37.970	€ 38.444	€ 38.925	€ 39.412
Inkomsten huur Bibliotheek	I	gebruiksexploitatie			€ 42.000	€ 126.000	€ 127.575	€ 129.170	€ 130.784	€ 132.419	€ 134.074	€ 135.750	€ 137.447	€ 139.165	€ 140.905	€ 142.666	€ 144.449	€ 146.255
		Saldo inkomsten			€ 470.144	€ 1.003.051	€ 1.012.542	€ 1.022.166	€ 1.031.923	€ 1.041.815	€ 1.051.844	€ 1.062.012	€ 1.072.320	€ 1.082.771	€ 1.093.366	€ 1.120.395	€ 1.131.209	€ 1.142.172

Gemeente			**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2031**	**2032**	**2033**	**2034**	**2035**
Kapitaallasten (casco gebouw)	U	vastgoedexploitatie			€ 60.000	€ 310.000	€ 308.125	€ 306.250	€ 304.375	€ 302.500	€ 300.625	€ 298.750	€ 296.875	€ 295.000	€ 293.125	€ 291.250	€ 289.375	€ 287.500
Rentelasten grond	U	vastgoedexploitatie			€ 4.236	€ 4.236	€ 4.236	€ 4.236	€ 4.236	€ 4.236	€ 4.236	€ 4.236	€ 4.236	€ 4.236	€ 4.236	€ 4.236	€ 4.236	€ 4.236
Dotatie GO	U	vastgoedexploitatie				€ 32.685	€ 33.094	€ 33.507	€ 33.926	€ 34.350	€ 34.780	€ 35.214	€ 35.654	€ 36.100	€ 36.551	€ 37.008	€ 37.471	€ 37.939
Eigenaarsdeel belasting	U	vastgoedexploitatie			€ 9.224	€ 9.339	€ 9.456	€ 9.574	€ 9.694	€ 9.815	€ 9.937	€ 10.062	€ 10.187	€ 10.315	€ 10.444	€ 10.574	€ 10.706	€ 10.840
Opstalverzekering	U	vastgoedexploitatie			€ 4.611	€ 4.669	€ 4.727	€ 4.786	€ 4.846	€ 4.907	€ 4.968	€ 5.030	€ 5.093	€ 5.157	€ 5.221	€ 5.287	€ 5.353	€ 5.420
Subsidie Stichting Blok B	U	vastgoedexploitatie			€ 369.810	€ 677.051	€ 646.967	€ 614.536	€ 619.197	€ 623.931	€ 628.736	€ 633.615	€ 638.569	€ 643.598	€ 648.703	€ 670.174	€ 675.360	€ 680.625
Extra subsidie bibliotheek huur	U	vastgoedexploitatie				€ 36.000	€ 37.575	€ 39.170	€ 40.784	€ 42.419	€ 44.074	€ 45.750	€ 47.447	€ 49.165	€ 50.905	€ 52.666	€ 54.449	€ 56.255
		Saldo kosten			€ 447.882	€ 1.073.981	€ 1.044.180	€ 1.012.060	€ 1.017.059	€ 1.022.158	€ 1.027.357	€ 1.032.658	€ 1.038.063	€ 1.043.571	€ 1.049.185	€ 1.071.196	€ 1.076.951	€ 1.082.816
Huur	I	vastgoedexploitatie			€ 94.367	€ 283.101	€ 286.640	€ 290.223	€ 293.851	€ 297.524	€ 301.243	€ 305.008	€ 308.821	€ 312.681	€ 316.590	€ 320.547	€ 324.554	€ 328.611
		Saldo inkomsten			€ 94.367	€ 283.101	€ 286.640	€ 290.223	€ 293.851	€ 297.524	€ 301.243	€ 305.008	€ 308.821	€ 312.681	€ 316.590	€ 320.547	€ 324.554	€ 328.611
Kosten gemeente					**€ 353.515**	**€ 790.879**	**€ 757.541**	**€ 721.837**	**€ 723.209**	**€ 724.634**	**€ 726.115**	**€ 727.650**	**€ 729.242**	**€ 730.890**	**€ 732.596**	**€ 750.649**	**€ 752.397**	**€ 754.205**
Begroting																		
Regulier					€ 650.000	€ 658.125	€ 666.352	€ 674.681	€ 683.114	€ 691.653	€ 700.299	€ 709.053	€ 717.916	€ 726.890	€ 735.976	€ 745.176	€ 754.490	€ 763.922
Aanloopkosten			€ 60.000	€ 60.000	€ 60.000													
					€ 650.000	€ 658.125	€ 666.352	€ 674.681	€ 683.114	€ 691.653	€ 700.299	€ 709.053	€ 717.916	€ 726.890	€ 735.976	€ 745.176	€ 754.490	€ 763.922
Benodigd VS budget					**€ 296.485**	**€ -132.754**	**€ -91.189**	**€ -47.156**	**€ -40.094**	**€ -32.981**	**€ -25.815**	**€ -18.597**	**€ -11.326**	**€ -4.000**	**€ 3.380**	**€ -5.473**	**€ 2.093**	**€ 9.717**

GEMEENTE Lansingerland

Datum: **6 december 2019**
Corsanummer: **T19.14451**

Vormgeving: StudioLIN | graphic design, studiolin.nl

BLOK B

Lansingerland en cultuur

ONDERZOEK AUGUSTUS-OKTOBER 2019

DOOR CYNTHIA DEKKER - CULTUUR&MARKT

20 JAAR ERVARING IN CULTUURMARKETING EN (PUBLIEK)SONDERZOEK. 9 JAAR SR, PROJECTLEIDER ONDERZOEK & EXPERTISE BIJ ROTTERDAM FESTIVALS. 3 PUBLICATIES OVER CULTUURPUBLIEK OP NAAM. RECENTE OPDRACHTGEVERS OA BIBLIOTHEEK EINDHOVEN, GEMEENTE HAARLEM, GEMEENTE SCHIEDAM EN GEMEENTE ZOETERMEER. SAMENWERKING IN DIT ONDERZOEK MET R2RESEARCH.

GEMEENTE Lansingerland

Samenvatting

De Lansingerlander voelt zich thuis en vindt het hier prettig wonen. Groen, gezellig, rust en ruimte wordt daarbij veel genoemd. Een van de meest favoriete plekken , naast de vele groene plekken, is het centrum van Berkel en Rodenrijs.

Rond de 63% heeft behoefte aan cultureel aanbod in de directe omgeving en 60% zegt vaker cultuur te gaan bezoeken als er meer aanbod in de buurt zou zijn.
Er zijn hier ook duidelijk wensen in; film- en theateraanbod wordt gemist. En de combinatie met leuke en goede horeca wordt veel genoemd en als belangrijk ervaren.

Op dit moment wordt bepaald cultureel aanbod voornamelijk nog buiten Lansingerland bezocht.
Voor divers aanbod lijkt er groeipotentie in Lansingerland te zijn: film, cabaret/stand up, culturele festivals, literair aanbod/lezing, blibliotheekactiviteiten en jeugdtheater.

Voor cultuurhuis Blok B is de bezoekbereidheid hoog (54%). Ook liggen er nog kansen voor cultuurhuis ‘t Web (30%).
Er is grote behoefte aan goede informatie over wat er allemaal op cultureel gebied te doen is in de gemeente.

Lansingerland in een woord

De meeste mensen lieten het niet bij 1 woord.

De Lansingerlander voelt zich thuis en vindt het prettig wonen. Groen, gezellig, rust en ruimte wordt daarbij veel genoemd.
Daarnaast komt veel terug: samengestelde en groeiende gemeente, nog in ontwikkeling, kassen en nieuwbouw.
Overall zijn de respondenten zeer positief; slechts 4% benoemt negatieve aspecten zoals de keerzijde van de groei.

GEMEENTE Lansingerland

Enkele uiteenlopende toelichtende citaten op Lansingerland in een woord uitgelicht

Op cultureel gebied is er weinig te doen. Denk aan film/muziek en poëzie, beginnende cabaret. Jongeren en muzikanten krijgen niet voldoende podia.

Lansingerland is voor mij een jonge gemeente met betrekkelijk weinig historische waarde en vooral gericht op 'nieuwe' bewoners (jonge mensen en kinderen). Veel nieuwbouw.

Door alle nieuwe ontwikkeling op woongebied, scholen, kunst- en cultuurmogelijkheden, natuur en goede bereikbaarheid is dit de gemeente waar ik mijn kinderen graag laat opgroeien en zelf oud wil worden!

Je woont hier lekker dichtbij het groen en de stad, maar er gebeurt te weinig om je je aan deze gemeente gebonden te voelen en geprikkeld te worden.

In Lansingerland zijn er heel veel activiteiten, voor ieder wat wils. Heel gevarieerd en divers.

Wordt steeds voller en voller en zou fijn zijn meer natuur binnen de wijken te zien.

Veel nieuwbouw, weinig (zichtbare) historie, jonge gemeente, drie kernen die zich nog moeten verenigen.

Weinig te beleven, vrij functioneel ingericht.

Leuk dat er wel redelijk veel dingen te doen zijn (zoals in een stad), maar dat de sfeer van een dorp behouden blijft.

Een heerlijke balans van rust en levendigheid.

Waar komt u graag en waarom juist daar?

Uitspringers:

Centrum Berkel en Rodenrijs (en ook de markt), Annie MG Schmidtpark, Groenzoom, Rottemeren, Bergse Bos, Bibliotheek en Tuin van Floddertje.

Andere dorpskernen worden zeker ook genoemd, maar wel minder (logisch gezien verhoudingen ook in inwonersaantal). Opvallend is dat als de andere dorpskernen genoemd worden deze dan ook nog vaak in combinatie met centrum Berkel en Rodenrijs worden genoemd.

Andere specifieke locaties die vaker genoemd worden: zwembad, sportvelden/verenigingen en ‘t Web.

Stellingen

81% voelt zich (zeer) thuis in Lansingerland

39% bezoekt activiteiten om zich te vermaken buiten Lansingerland (39% noch mee eens, noch mee oneens/ neutraal)

Bijna 45% denkt zijn hele leven in Lansingerland te blijven wonen (27% noch mee eens, noch mee oneens/ weet niet)

55% vindt Lansingerland voornamelijk (zeer) geschikt voor families (27% noch mee eens, noch mee oneens/ neutraal)

45% vindt dat er meer voor jongeren georganiseerd mag worden (38% noch mee eens, noch mee oneens)

63% vindt culturele voorzieningen dichtbij huis (zeer) belangrijk (18% noch mee eens, noch mee oneens)

60% zou vaker culturele activiteiten ondernemen als er meer aanbod zou zijn (21 % noch mee eens, noch mee oneens)

15% zegt meer dan voldoende faciliteiten te hebben, 32% voldoende, 33% noch voldoende, noch onvoldoende en ruim 21% ervaart onvoldoende (16,1%) tot zeer onvoldoende (4,3%) faciliteiten

Stellingen

	zeer mee oneens	oneens	eens noch oneens	eens	zeer mee eens
Ik voel me thuis in Lansingerland	1.9%	4.3%	13.3%	39.5%	41.0%
Om me te vermaken bezoek ik vooral activiteiten buiten Lansingerland	8.6%	13.3%	39.0%	23.3%	15.7%
Ik denk dat ik mijn hele leven in Lansingerland blijf wonen	12.4%	15.2%	27.6%	20.0%	24.8%
Lansingerland is voornamelijk zeer geschikt om in te wonen voor gezinnen	8.5%	10.0%	27.0%	31.8%	22.7%
Er mag wel wat meer georganiseerd worden voor jongeren	3.8%	12.9%	38.1%	28.1%	17.1%
Een cultureel aanbod dicht bij huis is voor mij belangrijk om fijn te wonen	11.8%	7.1%	18.0%	**30.3%**	**32.7%**
Als er meer cultureel aanbod in de buurt zou zijn, zou ik vaker culturele activiteiten ondernemen	10.6%	8.7%	21.3%	**30.0%**	**29.5%**
Er zijn voor mij voldoende faciliteiten (winkels, horeca, groen, sport en culturele voorzieningen) in Lansingerland	4.3%	16.1%	32.7%	31.8%	15.2%

N= 210

GEMEENTE Lansingerland

Toelichtingen op de stelling onvoldoende faciliteiten

Verreweg het meeste wordt te weinig culturele voorzieningen (voor verschillende doelgroepen) genoemd. Theater en film worden het meeste concreet genoemd. Daarna volgt aantrekkelijker winkelaanbod en horeca.

Enkele citaten:

Er zijn maar weinig faciliteiten voor jongeren! Bijvoorbeeld een bioscoop. En voor jongeren onder de 18.

Ik mis een plek waar je naar de film kunt en waar je met de kinderen naar een voorstelling kunt. Een leuke bieb met extra faciliteiten. Ergens waar je low-profile een biertje of een koffietje kunt drinken. Met een creatieve inslag.

Meer belevenisvolle individuele activiteiten gericht op kunst en gezin/families van alle leeftijden. Dans, theater, muziek, toneel. Schilderen. Folklore muziek tot rock and roll. Niet alleen standaard hip.

Omdat er weinig is kwa theater, activiteiten en of workshops voor kinderen jeugd en ouderen. Zeker in de herfst en winter zou dat fijn zijn.

Met een jong gezin mis ik in Bleiswijk (professioneel) cultureel aanbod zoals bijvoorbeeld jeugdtheatervoorstellingen/workshops voor peuters/kleuters in de bibliotheek of op een andere toegankelijke plek. Theatergezelschappen uit Rotterdam eo bijvoorbeeld.

Vrije tijdsactiviteiten buiten Lansingerland?

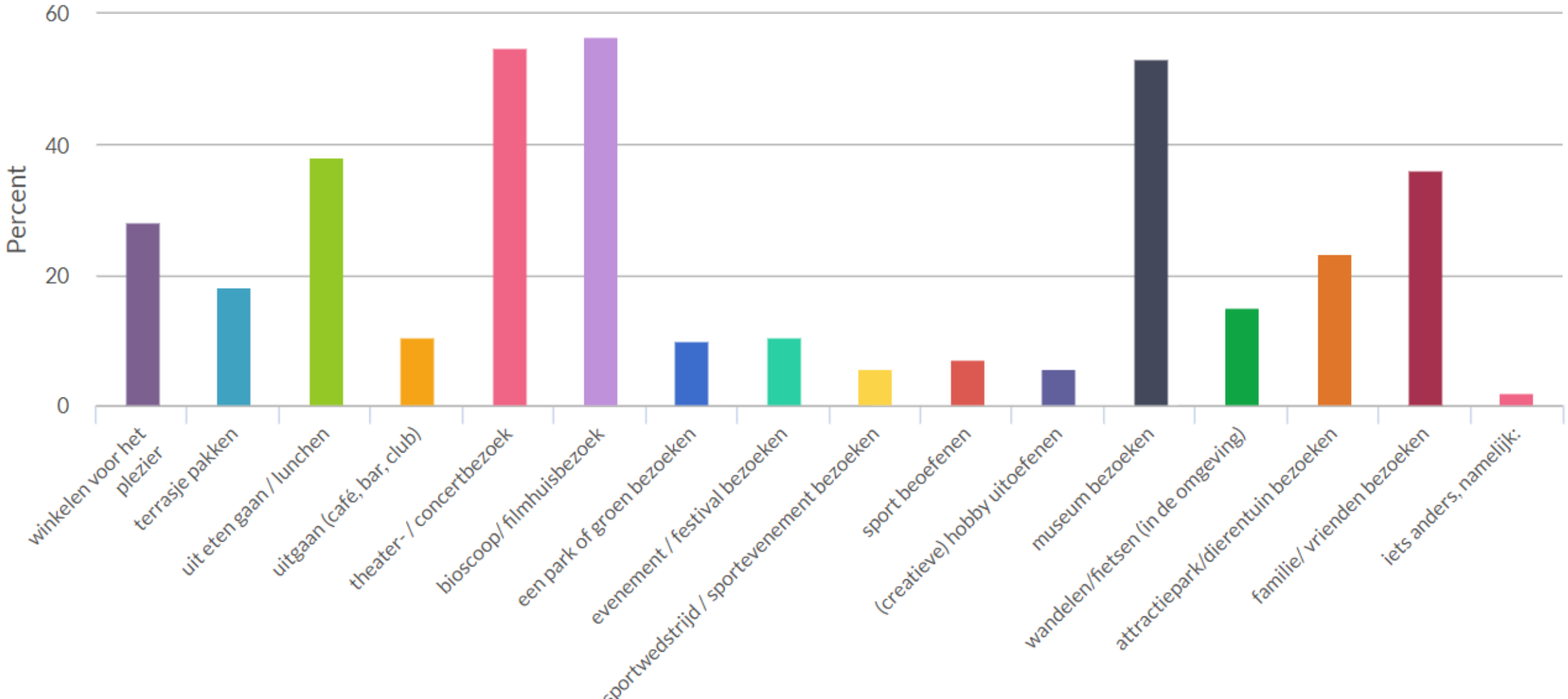

Vrije tijdsactiviteiten buiten Lansingerland?

De top 5 van activiteiten die buiten Lansingeland worden ondernomen zijn (n=210):

Bioscoop/filmhuis bezoek (56,7 %)
Theater/concert bezoek (54,8 %)
Museum bezoeken (53,3%)
Uit eten gaan/lunchen (38,1%)
Familie/vrienden bezoeken (36,2%)

Vaak gebeurt dit natuurlijk ook in samenhang met elkaar tijdens een dagje uit wordt winkelen (de nummer 6 met 28,1%) vaak gecombineerd met lunchen/uit eten gaan. Soms nog aangevuld met museumbezoek.
Of bioscoop/filmhuis of theaterbezoek i.c.m. uit eten.
Een stad die al deze faciliteiten in variëteit te bieden heeft is dan aantrekkelijk.

Maar hier liggen voor Lansingerland ook kijkend naar dat wat wordt nog gemist wordt dus kansen om op in te spelen.

Vrije tijdsactiviteiten in Lansingerland

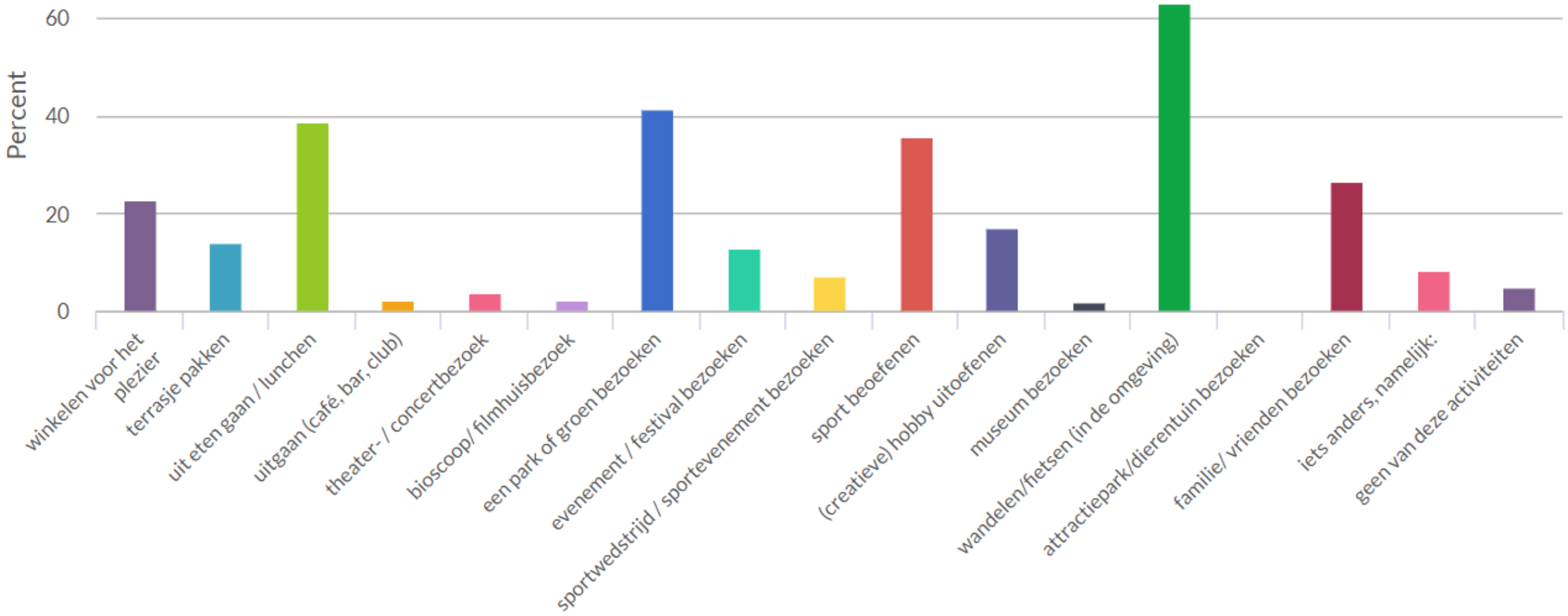

Vrije tijdsactiviteiten binnen Lansingerland?

De top 5 van activiteiten die buiten Lansingeland worden ondernomen zijn (n=207):

Wandelen/fietsen in de omgeving (62,8%)
Groen/park bezoeken (41,5 %)
Uit eten gaan/lunchen (38,6%)
Sport beoefenen (35,7%)
Familie/vrienden bezoeken (26,6%)

Hier zien we op 1 en 2 activiteiten terug die nauw verbonden zijn aan dat wat Lansingerland onderscheidt; een groene gemeente.
Als we dit vergelijken met wat men overall graag buiten Lansingerland onderneemt dan liggen hier nog kansen. Zeker wanneer je dit legt langs dat wat men in Lansingerland nog mist en zegt verwacht extra te bezoeken als hiervoor faciliteiten dichter in de buurt waren.
Sportfaciliteiten zijn er zo lijkt het wel voldoende, aangezien dit op nummer 4 van meest ondernomen vrijetijdsactiviteiten in de gemeente staat en slechts weinig daarbuiten.

Waar buiten Lansingerland gaat men naartoe?

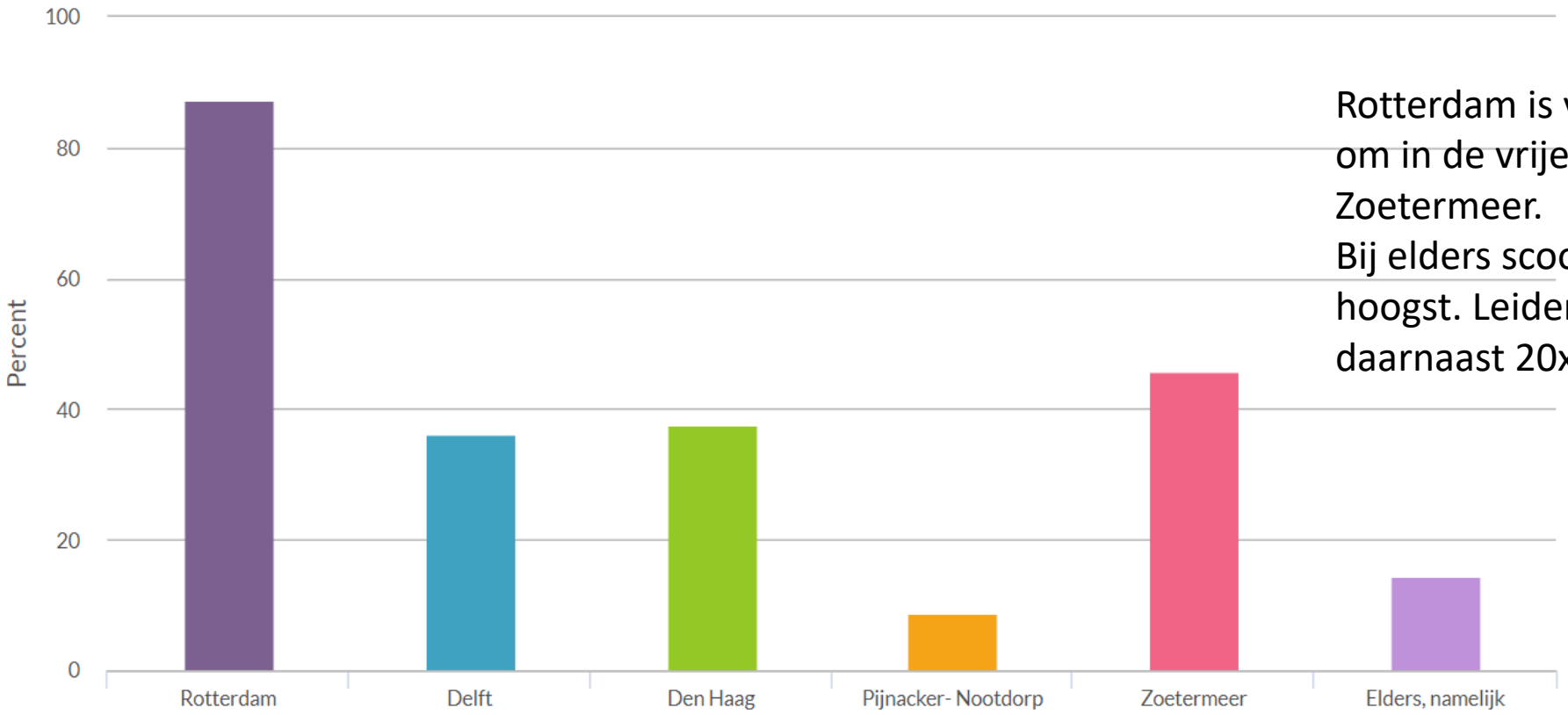

Rotterdam is verreweg de meest favoriete stad om in de vrije tijd naartoe te gaan. Daarna Zoetermeer.
Bij elders scoort Amsterdam met 3 van de 29 het hoogst. Leiden, Utrecht en Gouda ieder 2x, daarnaast 20x 1 keer.

Bezochte culturele activiteiten totaal

	nooit	1 tot 3 keer	> dan 3 keer afgelopen 12 maanden	aantal respondenten
Cabaret, kleinkunst, stand-up comedy	36.9%	44.6%	18.5%	195
(buiten)Bioscoop of filmhuis	17.3%	41.8%	40.8%	196
Culturele lessen of cursussen (zoals toneelclub of muziekles)	61.7%	21.3%	17.0%	188
Klassiek of jazzconcert	60.5%	28.7%	10.8%	195
Popconcert	44.2%	42.6%	13.2%	190
Toneelvoorstelling (amateur)	62.4%	32.3%	5.4%	186
Toneelvoorstelling (professioneel)	47.4%	40.2%	12.4%	194
Museum of expositie	15.2%	35.0%	49.7%	197
Culturele festivals en evenementen	25.8%	50.5%	23.7%	194
Lezing of literaire bijeenkomst	62.4%	25.4%	12.2%	189
Programma in de bibliotheek	55.7%	29.7%	14.6%	192

Als we inzoomen op de categorie ‘soms’ (kansrijk op groei) zien we festivals, bioscoop/filmhuis, cabaret en klassiek of jazzconcert goed scoren, de eerste twee ook in de categorie meer dan 3x goed.

Bezochte culturele activiteiten in Lansingerland

In Lansingerland	nooit	1 tot 3 kee	> dan 3 keer afgelopen 12 maanden	aantal respondenten
Cabaret, kleinkunst, stand-up comedy	65.3%	31.4%	3.3%	121
(buiten)Bioscoop of filmhuis	91.8%	5.0%	3.1%	159
Culturele lessen of cursussen (zoals toneelclub of muziekles)	53.5%	25.4%	21.1%	71
Klassiek of jazzconcert	82.9%	14.5%	2.6%	76
Popconcert	53.8%	44.2%	1.9%	104
Toneelvoorstelling (amateur)	62.3%	34.8%	2.9%	69
Toneelvoorstelling (professioneel)	84.0%	13.0%	3.0%	100
Museum of expositie	71.0%	21.6%	7.4%	162
Culturele festivals en evenementen	40.7%	55.7%	3.6%	140
Lezing of literaire bijeenkomst	40.6%	44.9%	14.5%	69
Programma in de bibliotheek	26.5%	49.4%	24.1%	83

In Lansingerland zien we dat overall het totaal aantal respondenten lager is (162 t.o.v. 197), wat gezien aanbod logisch is. Ook in 2016 kwam uit het onderzoek naar voren dat men vaker gebruik maakte van culturele voorzieningen in de omringende gemeenten. Ook dat wat men bezoekt verschilt. Vergelijken we totaal en binnen Lansingerland dan liggen er kansen voor aanbod op het gebied van bioscoop/filmhuis, cabaret, klassiek of jazzconcert en toch zeker ook de bibliotheek en festivals.

Kansen culturele activiteiten in Lansingerland

Cabaret: nooit bezoeken binnen Lansingerland 65%, er buiten 37%. Met meer aanbod zou dit kansrijk kunnen zijn.
Bioscoop/filmhuis: nooit bezoeken binnen Lansingerland 92%, er buiten 17%. Hier ligt een grote kans en gecombineerd met wat er eerder benoemd is ook een grote behoefte. Hoogste aantal respondenten ook bij dit genre.
Culturele lessen en cursussen ligt binnen en buiten Lansingerland dicht bij elkaar in alle categorieën.
Klassiek/jazz concert: categorie nooit bezoekers in Lansingerland is beduidend hoger dan buiten, wellicht kans voor kleinschalig klassiek aanbod. Nader induiken gewenst. Want als het vooral bezoek symfonieorkesten betreft is dat niet lokaal aan te bieden. Het aantal respondenten is namelijk bij overall ook meer dan 2x zoveel.
Popconcert: Hier scoort de soms categorie binnen Lansingerland vergelijkbaar met erbuiten. Maar bij de categorie nooit zit zeker nog ruimte (44% versus 54%), en dus ook de doorgroei naar vaker dan 3x per jaar. Lijkt op situatie bij festivals, alleen hier in Lansingerland minder respondenten dan bij de festivals. Op festivalgebied is er dan ook al wat meer aanbod.
Toneel (amateur): dit wordt zowel algemeen als binnen Lansingerland slechts door 38% bezocht, en is dus ongeveer vergelijkbaar met binnen Lansingerland en algemeen.
Toneel (professioneel): dit bezoekt men beduidend minder in Lansingerland t.o.v. algemeen. Is misschien moeilijker te programmeren dan cabaret en daarom minder kansrijk. Behalve eventueel professioneel jeugdaanbod.
Museum/expo: hier lijkt veel potentie te liggen, maar je moet hier wel rekening mee houden dat het vaak om bezoek kunstmusea gaat, en hier ook variatie in zit, men bezoekt niet altijd een en het zelfde museum.
Culturele festivals en evenementen: hier scoort de soms categorie binnen Lansingerland vergelijkbaar met erbuiten. Maar bij de categorie nooit zit zeker nog ruimte (26% versus 41%), en dus ook de doorgroeimogelijkheid naar vaker dan 3x per jaar.
Lezing/literaire bijeenkomst: dit lijkt zeker aanbod te zijn die men in Lansingerland meer bezoekt dan erbuiten (60% in Lansingerland versus 38% buiten Lansingerland).
Programma in de bibliotheek: Zelfde als hierboven; 64% binnen Lansingerland, 45% buiten Lansingerland.

Verschil met 2016 culturele activiteiten in Lansingerland

Ten opzichte van 2016 zien we enkele ontwikkelingen in het cultuurbezoek in Lansingerland. Zo was het percentage dat nooit een cultureel festival bezocht in 2016 70%, nu nog maar 41%. Voor cabaret of kleinkunst was dit 88% t.o.v. 65% nu. Amateurtoneel wordt ook meer bezocht in Lansingerland dan in 2016 (38% versus 23%). Dit geldt overigens niet voor professioneel toneel (wat waarschijnlijk komt doordat het weinig geprogrammeerd wordt).
Voor museum of expositie geldt de toename weer niet (68% in 2016, 71% nu), redelijk constant. Dat komt o.a. omdat een kunstmuseum met wisselende tentoonstellingen vaker meerdere malen bezocht kan worden i.p.v. een erfgoedmuseum met vaste opstelling. Ook is de vraag of alle Lansingerlanders ook op de hoogte zijn van de kleinere museale initiatieven in de gemeente.

Samengevat: ook nu vindt er nog steeds meer cultureel bezoek buiten Lansingerland plaats dan erbinnen, maar er is al wel toename te zien bij bepaalde genres.

Note: het is lastig en niet 1-op-1 te vergelijken omdat we dit jaar vragen naar cultuurbezoek algemeen en specifiek in Lansingerland en toen naar cultuurbezoek omringende gemeenten versus Lansingerland. De vraag is of men daar steden als Rotterdam en Den Haag ook toe heeft gerekend. Want wat vreemd is, is dat 42% aangaf in omringende gemeenten bioscoop/filmhuis te bezoeken, terwijl bij de vraagstelling dit keer of ze film bezoeken dit met 83% veel hoger ligt. Het laatste percentage komt meer overeen met de cijfers gemiddeld in Nederland van bioscoop/filmhuis bezoek.

Bezochte culturele activiteiten buiten Lansingerland

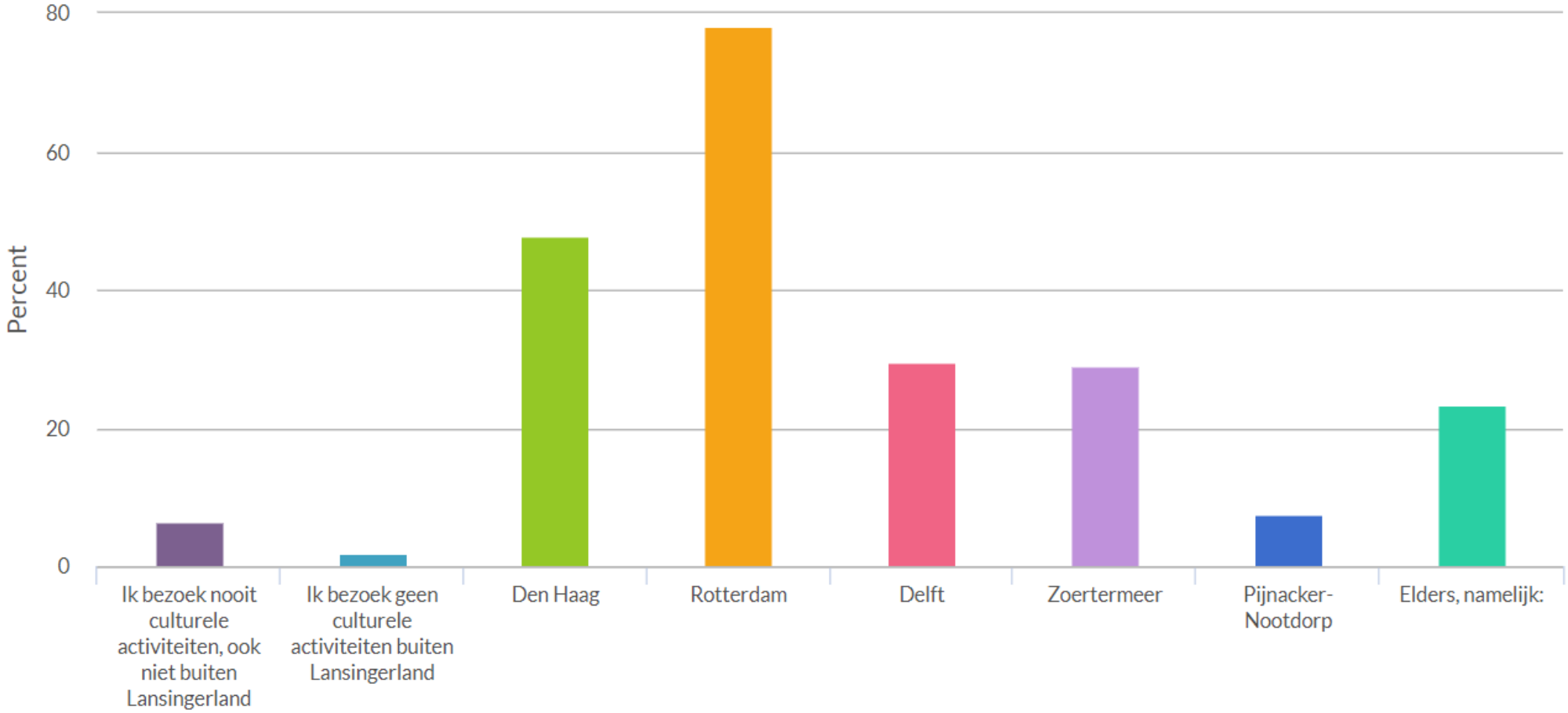

Ook voor culturele activiteiten is Rotterdam favoriet, maar Den Haag tweede. Bij elders (47) staat Amsterdam bovenaan (6) gevolgd door Gouda (3), Leiden (2) en de rest met 1.

Zelf creatief of cultureel actief

Meer dan 30% is niet zelf actief.
Top 5 zijn schilderen/tekenen, fotografie/film, zingen, muziekinstrument bespelen en werken met textiel.
Bij anders wordt lezen/leesclub 5x genoemd. Verder allemaal andere, losse zaken.

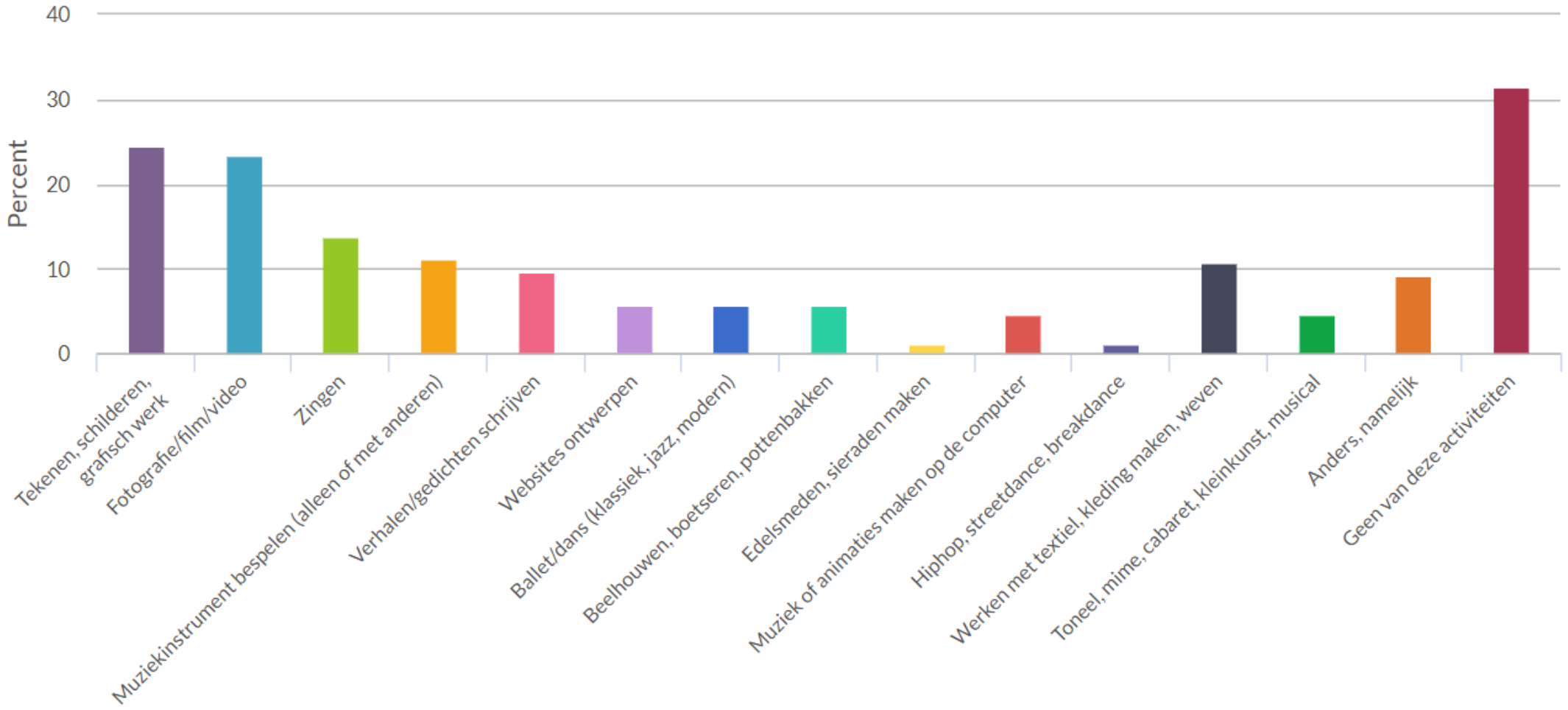

Zelf creatief of cultureel actief bij een vereniging

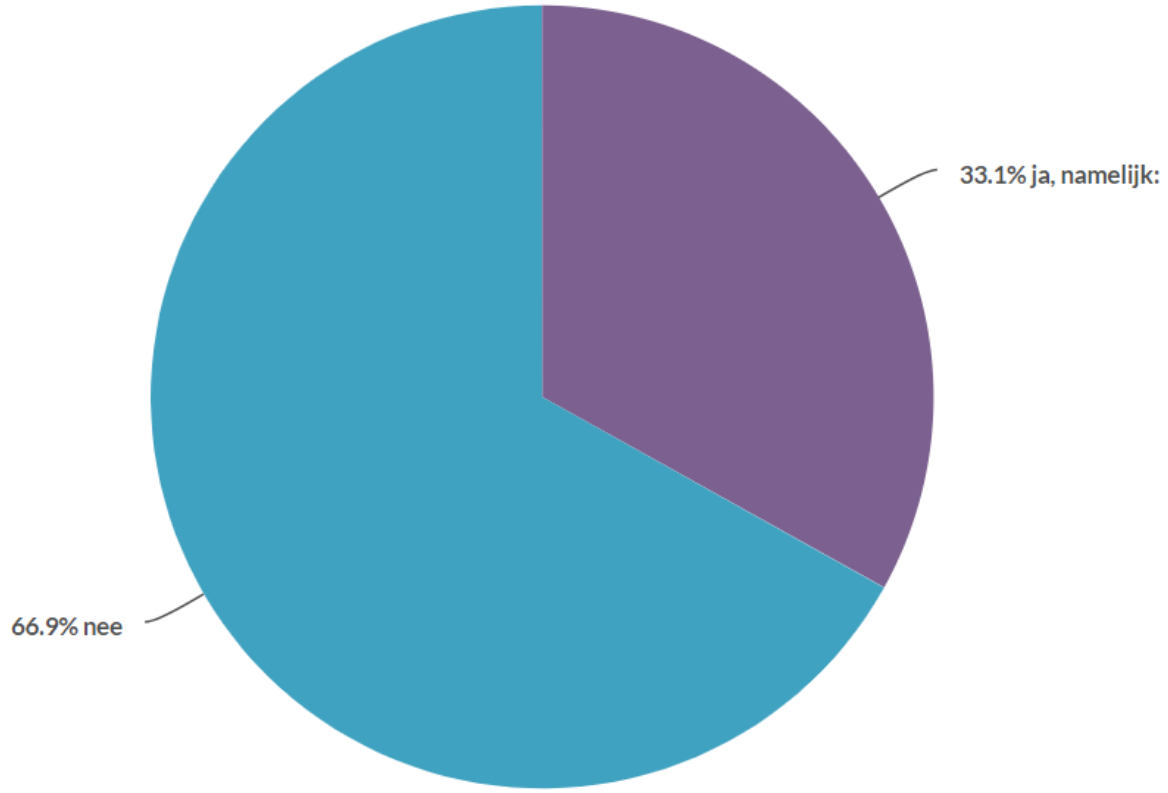

136 respondenten gaven hier antwoord. Genoemde verenigingen waren o.a. : Concordia, Kunsttoer, Kunstbreak, historische verenigingen, koren en muziekensembles binnen en buiten Lansingerland

Bekendheid cultureel aanbod Lansingerland

	niet mee bekend	mee bekend, niet recent bezocht	recent bezocht	aantal respondenten
Opperdepop	7.8%	74.5%	17.7%	192
Concert at the Park	19.5%	66.8%	13.7%	190
Lansingerland Live	16.6%	60.1%	23.3%	193
Kunsttoer	28.0%	50.8%	21.2%	189
Optredens van de lokale muziekverenigingen	34.0%	50.3%	15.7%	191
TOOST Festival	37.0%	45.0%	18.0%	189
Bibliotheek Oostland	8.6%	41.1%	50.3%	197
De Cultuurfabriek	49.2%	40.3%	10.5%	191
Theater 't Web	38.8%	39.3%	21.9%	196
Oudheidkundig Museum Bleiswijk	51.0%	37.6%	11.3%	194
Koningsdag in een van de dorpskernen	6.7%	37.1%	56.2%	194
Roseetje op een kleedje	50.0%	36.8%	13.2%	190
Molenaars Oude Tractoren	60.7%	36.6%	2.6%	191
Straattheater	48.4%	35.3%	16.3%	190

Kansen liggen bij de categorie mee bekend maar niet recent bezocht. Opvallend hier zijn de diverse festivals en de Kunsttoer. Maar toch ook de drie bestaande 'cultuurhuizen'/ grote partners als de bibliotheek, 't Web en de Cultuurfabriek.
Maar ook de niet mee bekend categorie biedt kansen.
Alleen al met betere communicatie kunnen er slagen gemaakt worden.
Genoemde activiteiten buiten de lijst zijn o.a. concerten in kerken, galerie Bleiswijk en Jay's place.

Bekendheid cultureel aanbod Lansingerland

	niet mee bekend	mee bekend, niet recent bezocht	recent bezocht	aantal respondenten
Koningsdag in een van de dorpskernen	6.7%	37.1%	56.2%	194
Bibliotheek Oostland	8.6%	41.1%	50.3%	197
Lansingerland Live	16.6%	60.1%	23.3%	193
Theater 't Web	38.8%	39.3%	21.9%	196
Kunsttoer	28.0%	50.8%	21.2%	189
TOOST Festival	37.0%	45.0%	18.0%	189
Opperdepop	7.8%	74.5%	17.7%	192
Straattheater	48.4%	35.3%	16.3%	190
Optredens van de lokale muziekverenigingen	34.0%	50.3%	15.7%	191
Concert at the Park	19.5%	66.8%	13.7%	190
Roseetje op een kleedje	50.0%	36.8%	13.2%	190
Oudheidkundig Museum Bleiswijk	51.0%	37.6%	11.3%	194
De Cultuurfabriek	49.2%	40.3%	10.5%	191
Molenaars Oude Tractoren	60.7%	36.6%	2.6%	191

Gesorteerd op dat wat al het meest bezocht wordt zien we ook een paar van de categorie mee bekend maar niet recent bezocht. Dat gecombineerd is een zeer kansrijke groep, dan hebben we het over diverse festivals, maar ook de Bibliotheek, 't Web en Kunsttoer.

Er ligt sowieso een kans voor het beter zichtbaar maken en communiceren van het culturele aanbod in zijn totaal.

Bezoekbereidheid cultuurhuizen

	Zeer onwaarschijnlijk			zeer waarschijnlijk		
	1	2	3	4	5	
Cultuurfabriek – Bergschenhoek (o.a. Concordia, Jay's Place, schilderclub, zangkoren en jongerenwerk)	36.3%	17.1%	24.9%	6.7%	15.0%	193
't Web – Bleiswijk (o.a. Bibliotheek, theater, Crescendo en schilderclub)	45.1%	14.9%	11.3%	8.2%	20.5%	195
In ontwikkeling: Blok B – Berkel en Rodenrijs (o.a. Bibliotheek, film, theater, studio's en restaurant)	20.1%	7.7%	18.0%	17.5%	36.6%	194

Men kijkt uit naar het Cultuurhuis in Berkel (54% zegt het waarschijnlijk te gaan bezoeken). De bioscoop en theaterfunctie en natuurlijk de bibliotheek zullen hierbij aanspreken.
't Web is met bijna 30% die waarschijnlijk bezocht zal worden ook nog aardig hoog, maar heeft ook hoogste % niet bezoekers. De Cultuurfabriek moet ook nog aan aantrekkingskracht winnen. Hier lijken nog wel kansen te liggen.

Toelichtende citaten bezoekbereidheid cultuurhuizen

Volgens mij heeft 'Web veel voorstellingen voor kinderen op de zaterdagmiddag. Mijn kinderen sporten dan. Aanbod op de zondag zou leuk zijn. Ben benieuwd naar het filmaanbod in Berkel.

Cultuurhuizen lijken niet erg toegankelijk als je niet lid bent van 1 van de verenigingen die er gehuisvest zitten. Maar dat is denk ik omdat er te weinig over bekend is, wat je er kan doen.....

Goede pr voor de evenementen helpt.

Voor culturele activiteiten gaan wij naar Rotterdam en hebben geen behoefte aan dure locaties, waar weinig belangstelling voor is. 't Manneke in Berkel is een uitstekende gelegenheid, waar meer gebruik gemaakt kan worden.

Bioscoop of theater zou ik zeker gaan bezoeken in Berkel*. (meerdere malen benoemd)*

En voordeel van dichtbij huis en/of met fiets te bereiken wordt ook meerdere malen als positief benoemd.

Valt mij op dat ik niet bekend met de huidige aanbod in Lansingerland, ook al ben ik in cultuur geïnteresseerd. Ik lees de lokale gratis kranten niet en krijg geen reclame in mijn brievenbus.

Ik woon in Bleiswijk met een jong gezin. Theater t Web is een heel goed initiatief. Toch heb ik niet de indruk dat je hier met jonge kinderen veel kunt halen op cultureel gebied. Het podium zou heel geschikt zijn voor meer peuter/kleuter voorstellingen door professionele jeugdtheater gezelschappen! Ik ben zelf Cultuurscout geweest in Rotterdam en heb daar met subsidie van de Gemeente Rotterdam regelmatig voorstellingen geprogrammeerd op openbare plekken zoals een dorpstuin of bibliotheek. Heel waardevol!

Welk aanbod zou u meer willen zien?

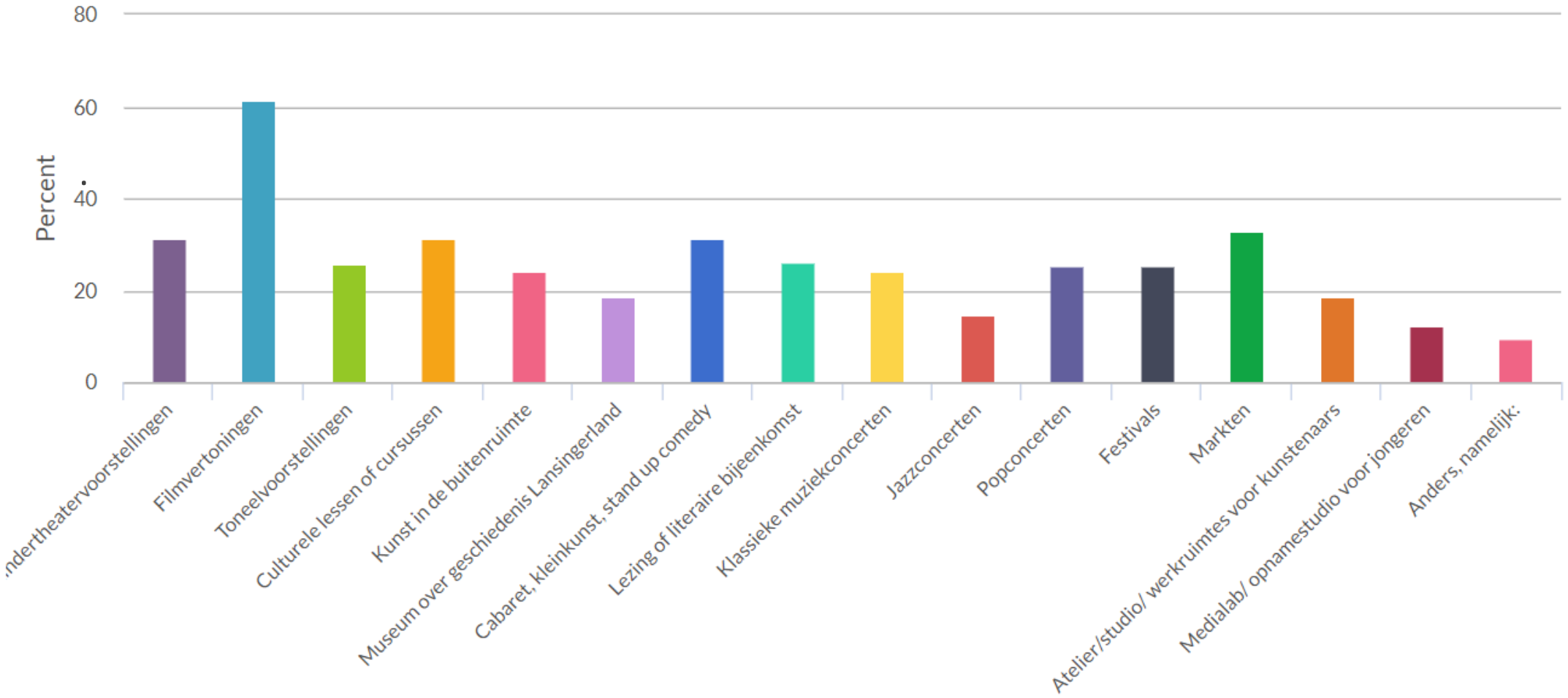

Welk aanbod zou u meer willen zien?

De top 5 van wat men graag meer zou willen zien is:

Filmvertoningen
Jeugd/kindertheater
Markten
Cabaret/kleinkunst
Culturele cursussen

Maar er zijn meerdere activiteiten die dicht bij elkaar daaronder ook liggen, zoals festivals, popconcert, literaire lezing. Het is interessant om naar dat wat boven de 20% ligt te kijken en dat te leggen naast dat wat men ook al veel bezoekt.

Culturele cursussen valt overigens wel op. Die leek wat betreft deelname algemeen en in Lansingerland redelijk constant, ook in vergelijking met zelf actief zijn in 2016. Dat leek zelfs wat afgenomen. De vraag is dan welk type cursussen zouden ze meer willen zien.

Over de opzet van het onderzoek en de respondenten

Vanaf begin september t/m 18 oktober heeft de enquête online gelopen.

De werving is breed via verschillende kanalen uitgezet: nieuwsbrieven van culturele partners en de bibliotheek, oproep in de lokale krant en via gemeentelijke kanalen (waaronder gemeentelijke nieuwsbrief en website).

Dit leverde 194 volledig ingevulde enquêtes en 100 gedeeltelijk ingevulde enquêtes op. Gemiddelde n=210

Wellicht minder als via een stadspanel, maar door de breedte wel met een goede representatieve spreiding over de inwoners van Lansingerland.

Zo is de spreiding van de respondenten over de drie dorpskernen nagenoeg overeenkomstig de bevolkingsstatistieken.

Evenals de leeftijdsverdeling. Alleen de jongeren blijven wat achter.

Over de respondenten

Gemiddelde n =197 (vraag 1 en 2 n= 232, vraag 3 t/m 8 n=210, daarna n=197)

194 volledig ingevulde enquêtes, 100 gedeeltelijk

194 respondenten hebben gegevens demografische gegevens zoals geslacht, leeftijd en opleiding ingevuld, 130 postcode en huisnummer

Daarvan was 31% man 69% vrouw

Hier zou je meer mannen willen zien, maar enquêtes over deze onderwerpen worden sneller door vrouwen dan mannen ingevuld, mede ook omdat zij vaak de beslissers in het huishouden zijn als het gaat om vrijetijdsbesteding en cultureel bezoek in het huishouden.

De percentage verdeling over de drie dorpskernen benadert zeer dicht de daadwerkelijke bevolkingsverdeling (respondenten 49% Berkel en Rodenrijs t.o.v. 50%, 32% Bergchsenhoek t.o.v. 30% en 18% Bleiswijk t.o.v. 20%).

Terwijl het onderzoek in 2016 nog een oververtegenwoordiging kende van de inwoners uit Bleiswijk.

.

Over de respondenten

Leeftijdsopbouw grootste deel tussen 40 en 60 jaar.

De leeftijdscategorieën wijken wat af van de gebruikte leeftijdsindeling bij bevolkingsdata wat het moeilijker te vergelijken maakt.

Er hadden iets meer jongeren mee mogen doen (dit is altijd een doelgroep die zonder extra inspanning moeilijk tot deelname aan onderzoek te verleiden is). Verder lijkt het redelijk goed aan te sluiten.

Als we kijken naar gezinssamenstelling, dan zien we veel gezinnen terug. Dit komt ook overeen met de huishoudenssamenstelling en verdeling in de gemeente.

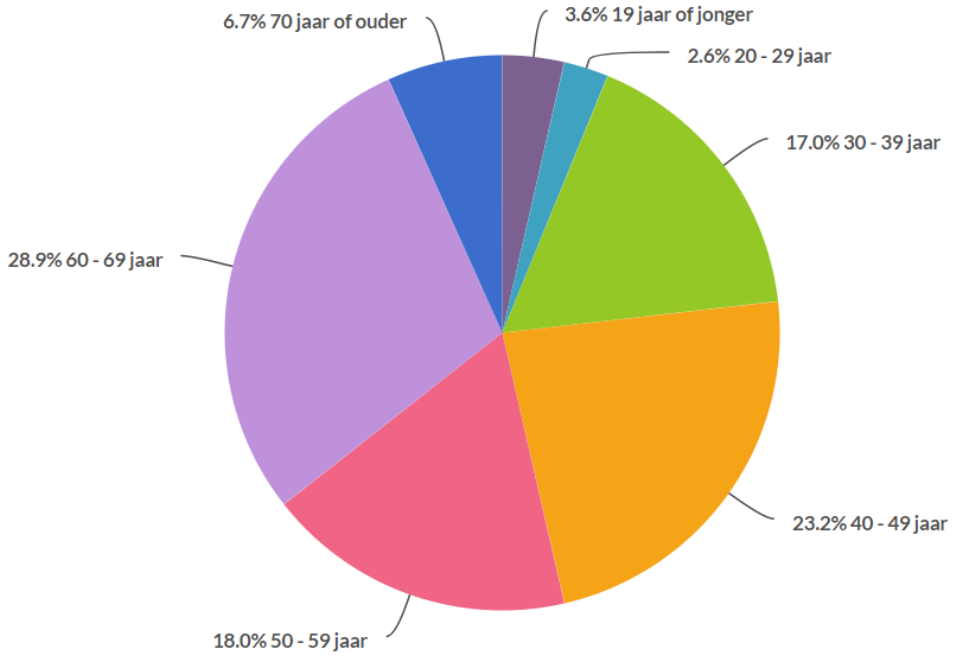

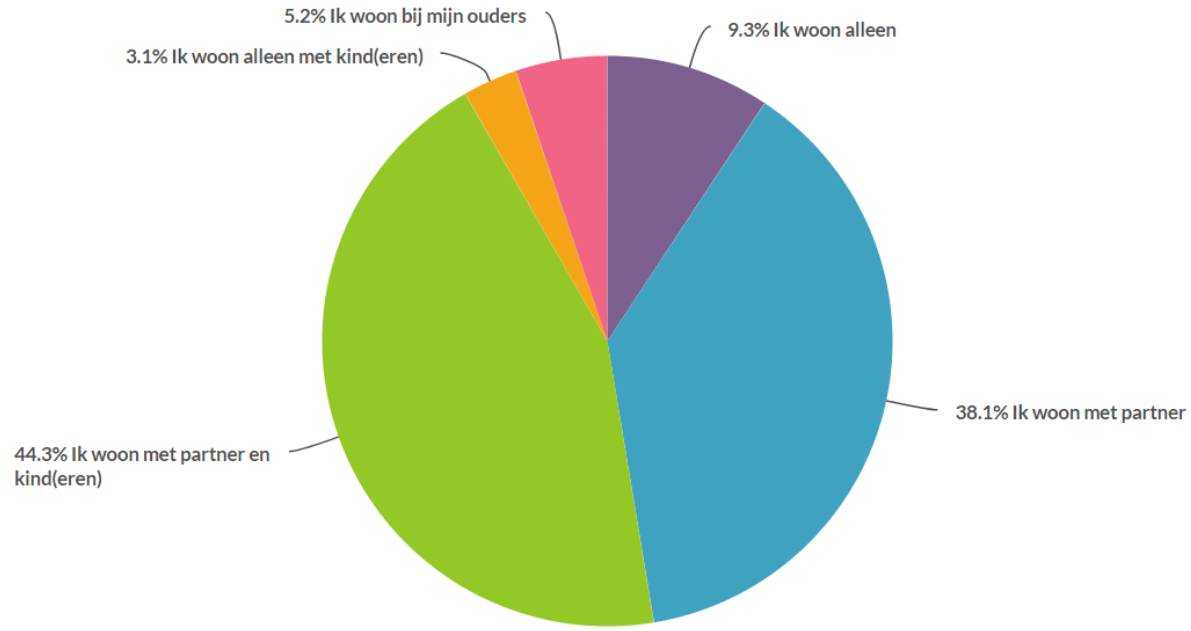

Profiel respondenten versus inwoners

Ook als we kijken naar de verdeling en spreiding van culturele doelgroepen zien we dat het profiel van de respondenten goed aansluit bij het profiel van de inwoners van de gemeente en daarmee voldoende representatief is. Alleen zien we dat de Digitale Kijkers minder vertegenwoordigd zijn t.o.v. bijvoorbeeld de Klassieke Kunstliefhebbers. Dit strookt met dat we al eerder constateerden dat iets meer jongere respondenten wel gewenst waren.
Gezien het totale aantal respondenten en de beperkte disbalans is er niet voor gekozen extra wegingen toe te passen.

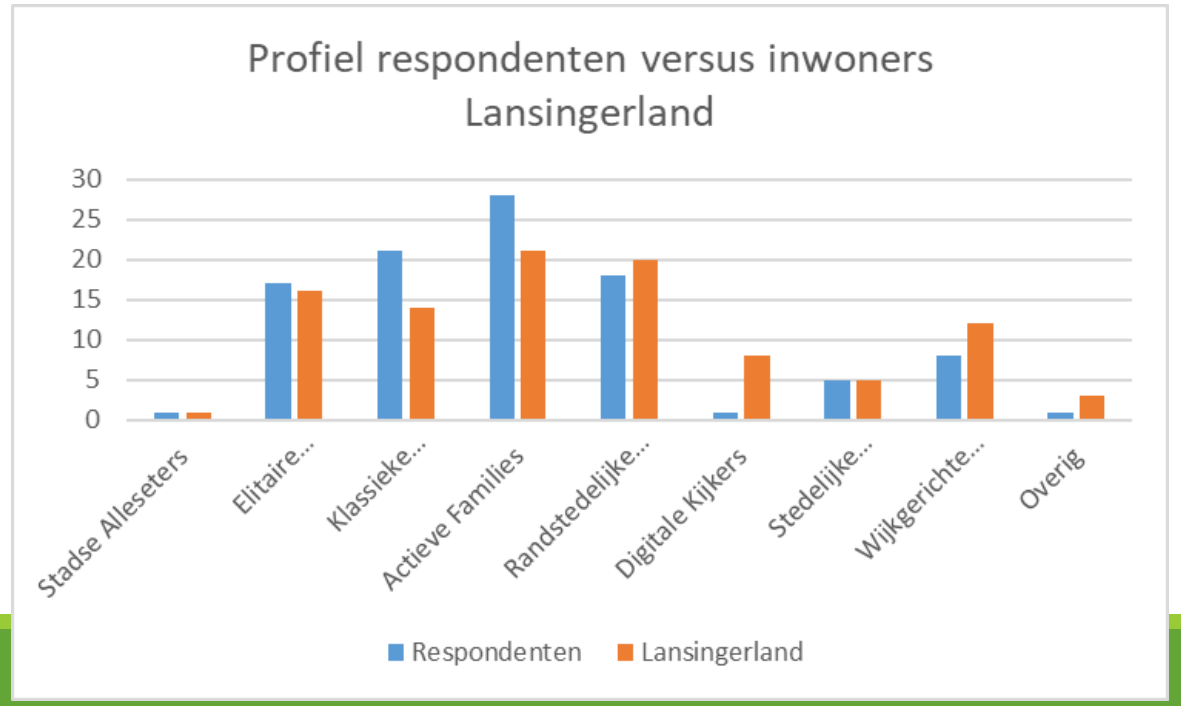

Notitie Financiële beoordeling

Project	11304 – Cultuurhuis Blok B te Berkel
Plaats/datum	Rotterdam, 4 november 2019
Behandeld door	de heer ir. R.M.J. Wolvekamp
E-mail	rmj.wolvekamp@bbn.nl
Doorkiesnummer	088-2267400

Inleiding

De gemeente Lansingerland wil investeren in een duurzame samenleving met een aantrekkelijke culturele voorziening per kern. Na de opening van 't Web in Bleiswijk en de ingebruikname van de Cultuurfabriek in Bergschenhoek, ligt er nu een opgave voor een Berkels cultuurhuis. Berkel Centrum West wordt uitgebreid met onder andere woningen, winkels en horeca. In deze plannen is Blok 5 bestemd voor een vestzak-theater, zijnde een nader uit te werken plek waar men kleinschalig uit kan gaan en cultuur tot zich kan nemen. De werktitel/(voorlopige) naam voor deze voorziening is Blok B.

Blok B biedt plek aan bibliotheek, horeca, film, theater en gevarieerd cultureel activiteitenaanbod met bijzondere aandacht voor jeugd, gezinnen en ouderen. Blok B biedt ook een oplossing voor de Berkelse bibliotheekvestiging, waarvan de huidige huurovereenkomst begin 2022 afloopt. De gemeente wenst de jaarlijkse structurele lasten voor Blok B beter in beeld te krijgen voor zowel een 'private' als een 'beperkt publieke modaliteit'. In deze laatste vorm blijft eigendom bij de gemeente en exploiteert een stichting. Voorlopig is door de Raad ingestemd met een bedrag van in totaal € 650.000 (incl. reallocatie middelen).

Het raadsvoorstel dat intern binnen de gemeente in voorbereiding is dient onder andere in te gaan op:
- de keuze van de eigendomsconstructie;
- de risico's en bijbehorende beheersmaatregelen;
- de wijze waarop de gemeente de realisatie van Blok B financiert.

De gemeente heeft bbn adviseurs gevraagd te ondersteunen bij het verkrijgen van inzicht in bovenstaande punten.

Keuze eigendomsconstructie
De volgende afweging is gewenst: wordt de gemeente eigenaar of is het zinvol een marktpartij te zoeken?

In financiële zin is het daarbij van belang wat de kosten en opbrengsten zijn voor de gemeente als vastgoedeigenaar en wat zijn de kosten als van een marktpartij wordt gehuurd? In het geval van de culturele voorziening Blok B is de gemeente in de publieke variant eigenaar en subsidie verstrekker en in de private variant uitsluitend subsidieverstrekker.

Om helderheid te geven over de kosten en opbrengsten van zowel de private als publieke variant, dient eerst duidelijk te zijn wat het onderscheid is tussen de vastgoed- en gebruiksexploitatie.

Vastgoed- en gebruiksexploitatie

Bij veel gemeenten wordt tegenwoordig gesproken over het onderscheid tussen 'de stenen' en 'de activiteiten'. Onderstaand schema geeft de demarcatie die daarmee bedoeld wordt weer.
Wat valt er onder de vastgoedexploitatie en wat betreft de gebruiksexploitatie? Om dit duidelijk te maken hanteert bbn adviseurs vaak onderstaand schema:

rol	eigenaar vastgoed	gebruiker vastgoed
businesscase	vastgoedexploitatie van de gemeente of een andere eigenaar	gebruiksexploitatie van de stichting i.o.
kosten	- kosten financiering - kapitaallasten casco - onderhoud planmatig (incl. vervanging) - beheer eigendom - verzekeringen en belastingen eigendom	- kostprijsdekkende huur (kpdh) - kapitaallast inrichting - onderhoudscontracten - dagelijks onderhoud - energiekosten - schoonmaak binnen - heffingen gebruiksdeel - overige bedrijfskosten
opbrengsten	- kostprijsdekkende huur (kpdh)	- subsidie gemeente - onderverhuur - overige opbrengsten (incl. uit horeca)

De gebruiker is de op te richten beheerstichting ofwel exploitant van de voorziening, die in ieder geval de programmering van film/theater doet en daarnaast ook de verhuur van alle ruimtes voor het activiteitenaanbod van Blok B. In de publieke variant is de gemeente eigenaar/verhuurder.
In zowel de publieke als de private variant stelt de gemeente subsidie beschikbaar voor de culturele activiteiten. Dit is in bovenstaande opzet weergegeven als een opbrengst voor de stichting i.o.

De huur die de gebruikers in de publieke variant aan de gemeente of een andere eigenaar betalen, dient alle kosten over de te beschouwen levensduur van Blok B te dekken. Dit is het principe van kostprijsdekkende huur (kpdh). Daarmee is de kpdh de verbindende schakel tussen de vastgoed- en gebruiksexploitatie. Hiermee worden alle eigenaarslasten over de beschouwde periode afgedekt. Dus als de huisvestingslasten in de vorm van kpdh zijn meegenomen in de businesscase waar de subsidie op gebaseerd is, kan de financiële vergelijking tussen de publieke en private variant worden gemaakt obv de noodzakelijke subsidie in de variant. Feitelijk al op de huisvestingslasten, want er is van uit te gaan dat in beide modaliteiten de overige kosten en opbrengsten in de businesscase van de gebruiker (gebruiksexploitatie) gelijk blijven.

Vergelijk van de twee varianten

Wat wordt er precies vergeleken. Onderstaand geven we beknopt de toelichting op de 2 varianten:

A. Publiek: gemeente is eigenaar, een stichting die de programmering mf/filmzalen doet is huurder, de bibliotheek is (onder)huurder, de horeca wordt verpacht aan een ondernemer.

B. Privaat: een private investeerder is eigenaar en met een langlopend huurcontract (ca. 30 jaar), zijn ook in deze variant zijn de stichting (die de programmering mf/filmzalen doet) en de bibliotheek (onder)huurder, de horeca wordt verpacht aan een ondernemer. De gemeente treedt op als hoofdhuurder of staat garant voor de huurders. Een dergelijke constructie is alleen denkbaar met een langlopende huurovereenkomst, omdat het hier geen marktconform vastgoed betreft (incourant; er is geen vastgoedmarkt voor cultuurhuizen).

Gelijk in beide gevallen:

- Stichting en bibliotheek zijn huurders
- Horeca is verpacht aan een private horecaondernemer

Verschil betreft het eigendom: bij de gemeente (publiek) of bij een externe partij (privaat)

Hoe is het vergelijk te maken? Het vergelijken van publiek versus privaat gebeurt op 4 onderwerpen:

1. Haalbaarheid, ofwel realiteitszin
2. Financieel, ofwel de kosten en opbrengsten
3. Mogelijke mate van sturing, op culturele doelen
4. Risico's, wat zien we in beide varianten

1. Haalbaarheid

De publieke variant is gebruikelijk bij de bouw van een dergelijke voorziening met nieuw concept.
Er is geen commerciële partij te vinden die een dergelijk concept voor eigen rekening en risico op zich wil nemen. In het vastgoed zien we weliswaar veel investeerders, maar die richten zich allemaal op marktconform vastgoed: woningen en bedrijfsmatig vastgoed. Daar zit rendement in.

Er is hierover ook met de ontwikkelende partij (Waaijer) gesproken en die ziet geen mogelijkheden. Dit betekent dat de private variant in theorie wel kan worden doorgerekend, maar dat het in de praktijk niet mogelijk is om Blok B met een private investeerder te realiseren.

2. Financieel

Voor de totstandkoming van de financiële stukken van de gemeente was al onderliggend voorwerk gedaan door BMC en Berenschot. Die becijferingen van BMC en Berenschot bevatten allerlei kosten en opbrengsten. In nauwe samenwerking met de financieel specialist van de gemeente zijn die eerdere berekeningen post voor post zorgvuldig nader beschouwd, in relatie tot de getekende voorstellen van de ontwikkelaar. Daarbij zijn alle mogelijke gebouwonderdelen en bijkomende kosten met een demarcatielijst in beeld gebracht. De financiële toetsing van het project dient bij de nadere uitwerking herhaaldelijk, in elke volgende fase, plaats te vinden, zodat bijsturing mogelijk blijft (go/no-go moment).

Voor beide varianten is een doorrekening gemaakt op basis van de discounted cashflow methode (DCF) om op basis van de vastgoedexploitatie de huurkosten te bepalen (kpdh). Deze treft u aan als bijlage 1 en 2. Daarnaast is voor zowel de private als de publieke variant de gebruikersexploitatie doorgerekend. Deze treft u aan als bijlage 3 en 4. Niet alleen de eerste jaren (met aanloopverliezen), maar de gehele gebruikstermijn is daarbij beschouwd. Specifiek is ook gekeken naar de te verwachten opbrengsten (op hoofdlijnen weergegeven in bijlage 5). Dit betreft met name de inkomsten uit de filmprogrammering, met

een bescheiden aanvulling vanuit overige (culturele) programmering, horeca, sponsoring en fondsen. Voor beide varianten, de private en de publieke variant, zijn de ingeschatte opbrengsten gelijk.
Er is rekening gehouden met een ingroei van de opbrengsten, die kan worden verklaard vanuit een toename van de bezoekersaantallen. Die ingroei is tot 2025 naar verwachting gemiddeld 18% per jaar.
De doorrekeningen zijn in nauwe samenspraak verwerkt in de financiële opstelling van de gemeente. Wij onderschrijven daarmee de juistheid van die berekening.

Wat uit de doorrekening blijkt is dat de private variant financieel ongunstiger is dan de publieke variant. Dit komt doordat marktpartijen momenteel minimaal met 7% rente op geïnvesteerd vermogen rekenen, waar de gemeente met minder dan 1% toe kan. Dit levert een verschil van een paar ton, dat de huisvestingslasten in de private variant duurder zijn. Dus blijft er in de private variant binnen het financieel kader veel minder geld over voor culturele activiteiten.

3. Mate van sturing op culturele doelen
In beide varianten vindt sturing op de culturele doelen vooral plaats via de subsidies aan stichting en bibliotheek. In de publieke variant is er daarnaast nog aanvullend sturing mogelijk als eigenaar:
- Al het noodzakelijk onderhoud kan beter worden afgestemd op continuïteit van de activiteiten;
- In huurcontracten zijn voorwaarden over (de wijze van) gebruik op te nemen;
- Een betere balans is aan te brengen tussen cultureel aanbod, bibliotheek en horeca (sterker concept).

4. Risico's
In beide varianten kunnen allerlei risico's optreden, zowel cultuur-inhoudelijk, als m.b.t. vastgoedbezit, als in de afspraken tussen partijen. Te denken valt onder andere aan: tegenvallende exploitatie, leegstandsrisico, achterstallig onderhoud, waardeverlies etc. De benoemde risico's en beheersmaatregelen zijn opgenomen in de tekst van het voorstel, waar deze notitie een bijlage bij vormt.

Per saldo is er sprake van een onvervreemdbaar risico:
Stel dat het na een paar jaar misloopt met de exploitatie, dan heb je een groter financieel risico met vervreemd eigendom. Je kunt in de private variant dan namelijk niet vrij beschikken over het gebouw, maar dient wel de langlopende huurverplichtingen na te komen, hetzij als (hoofd-)huurder, hetzij in een garantstellingsconstructie.
De gemeente draait te allen tijde (in beide varianten) op voor de verliezen; dan is het niet wenselijk als het eigendom bij derden ligt (risico op achterstallig onderhoud). Met de gemeente als eigenaar is de kans op achterstallig onderhoud nihil.

Het risico van een structureel tegenvallende exploitatie betekent in beide varianten: bijbetalen als gemeente. Hoe meer de gemeente regie kan voeren op- en inzicht heeft in- de exploitatie; des te beter.

Conclusie
De 2 modaliteiten voor het eigendom en de exploitatie van Blok B zijn nader onderzocht. Geconcludeerd kan worden dat de private variant financieel ongunstiger is. De risico's zijn in deze variant niet kleiner. Daarnaast geeft het in eigendom hebben van het pand extra beïnvloedingsmogelijkheden (betere sturing op culturele doelen). Qua haalbaarheid is de publieke variant bovendien realistischer.

Vastgoedexploitatie Private modaliteit (casco gebouw)

exploitatiekosten	m² bvo	prijspeil 2023 per m² bvo	totaal	2023	2028	2033	2038	2043	2048	2053	2058	2062
kapitaallasten (incl. vervanging)	2.200	€ 365,70	€ 804.550	€ 804.550	€ 732.800	€ 661.050	€ 589.300	€ 602.163	€ 538.491	€ 474.818	€ 411.145	€ 360.207
opstalverzekering	2.200	€ 2,12	€ 4.669	€ 4.669	€ 4.969	€ 5.287	€ 5.626	€ 5.986	€ 6.370	€ 6.778	€ 7.212	€ 7.580
eigenaarsdeel belasting	2.200	€ 4,24	€ 9.339	€ 9.339	€ 9.937	€ 10.574	€ 11.251	€ 11.972	€ 12.740	€ 13.556	€ 14.425	€ 15.160
eigenaardsdeel onderhoud	2.200	€ 10,61	€ 23.347	€ 23.347	€ 24.843	€ 26.435	€ 28.129	€ 29.931	€ 31.849	€ 33.890	€ 36.062	€ 37.899
administratieve beheerskosten	2.200	€ 3,18	€ 7.004	€ 7.004	€ 7.453	€ 7.930	€ 8.439	€ 8.979	€ 9.555	€ 10.167	€ 10.819	€ 11.370
totaal exploitatiekosten	**2.200**	**€ 385,87**	**€ 848.908**	**€ 848.908**	**€ 780.001**	**€ 711.276**	**€ 642.744**	**€ 659.033**	**€ 599.004**	**€ 539.209**	**€ 479.663**	**€ 432.215**

exploitatieopbrengsten	m² bvo	prijspeil 2023 per m² bvo	totaal	2023	2028	2033	2038	2043	2048	2053	2058	2062
berekende kostprijsdekkende huur (kpdh)	**2.200**	**€ 278,66**	**€ 613.044**	€ 613.044	€ 652.330	€ 694.132	€ 738.614	€ 785.946	€ 836.311	€ 889.903	€ 946.930	€ 995.172
totaal exploitatieopbrengsten	**2.200**	**€ 278,66**	**€ 613.044**	**€ 613.044**	**€ 652.330**	**€ 694.132**	**€ 738.614**	**€ 785.946**	**€ 836.311**	**€ 889.903**	**€ 946.930**	**€ 995.172**

startjaar kostendekkendheid	2023	
exploitatieperiode	40	jaar
rente/disconteringsvoet vastgoedexploitatie	7,00%	
inflatie kosten	1,25%	

controle (bedragen moeten overeenkomen):

€ 712.000	afgerond de annuiteit van de kosten over de gehele exploitatieperiode
€ 712.000	afgerond de annuiteit van de opbrengsten over de gehele exploitatieperiode

Vastgoedexploitatie Publieke modaliteit (casco gebouw)

exploitatiekosten	m² bvo	prijspeil 2023 per m² bvo	totaal	2023	2028	2033	2038	2043	2048	2053	2058	2062
kapitaallasten (incl. vervanging)	2.200	€ 142,83	€ 314.236	€ 314.236	€ 304.861	€ 295.486	€ 286.111	€ 324.170	€ 313.737	€ 303.305	€ 292.872	€ 284.526
opstalverzekering	2.200	€ 2,12	€ 4.669	€ 4.669	€ 4.969	€ 5.287	€ 5.626	€ 5.986	€ 6.370	€ 6.778	€ 7.212	€ 7.580
eigenaarsdeel belasting	2.200	€ 4,24	€ 9.339	€ 9.339	€ 9.937	€ 10.574	€ 11.251	€ 11.972	€ 12.740	€ 13.556	€ 14.425	€ 15.160
eigenaardsdeel onderhoud (dotatie GO)	2.200	€ 14,86	€ 32.685	€ 32.685	€ 34.780	€ 37.009	€ 39.380	€ 41.904	€ 44.589	€ 47.446	€ 50.487	€ 53.059
administratieve beheerskosten	2.200	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
totaal exploitatiekosten	**2.200**	**€ 164,06**	**€ 360.929**	**€ 360.929**	**€ 354.546**	**€ 348.355**	**€ 342.368**	**€ 384.032**	**€ 377.436**	**€ 371.085**	**€ 364.996**	**€ 360.324**

exploitatieopbrengsten	m² bvo	prijspeil 2023 per m² bvo	totaal	2023	2028	2033	2038	2043	2048	2053	2058	2062
berekende kostprijsdekkende huur (kpdh)	**2.200**	**€ 128,68**	**€ 283.101**	€ 283.101	€ 301.243	€ 320.547	€ 341.088	€ 362.946	€ 386.205	€ 410.953	€ 437.288	€ 459.566
totaal exploitatieopbrengsten	**2.200**	**€ 128,68**	**€ 283.101**	**€ 283.101**	**€ 301.243**	**€ 320.547**	**€ 341.088**	**€ 362.946**	**€ 386.205**	**€ 410.953**	**€ 437.288**	**€ 459.566**

startjaar kostendekkendheid	2023	
exploitatieperiode	40	jaar
rente/disconteringsvoet vastgoedexploitatie	0,75%	
inflatie kosten	1,25%	

controle (bedragen moeten overeenkomen):

€ 360.000	afgerond de annuiteit van de kosten over de gehele exploitatieperiode
€ 360.000	afgerond de annuiteit van de opbrengsten over de gehele exploitatieperiode

Gebruikersexploitatie Private modaliteit (incl. inrichting)

exploitatiekosten	m² bvo	prijspeil 2023 per m² bvo	totaal	2023	2028	2033	2038	2043	2048	2053	2058	2062
te betalen huur (kpdh)	**2.200**	**€ 278,66**	**€ 613.044**	€ 613.044	€ 652.330	€ 694.132	€ 738.614	€ 785.946	€ 836.311	€ 889.903	€ 946.930	€ 995.172
kapitaallasten inrichting	2.200	€ 71,93	€ 158.250	€ 158.250	€ 152.906	€ 163.852	€ 158.136	€ 202.882	€ 196.032	€ 210.064	€ 202.736	€ 196.874
belastingen gebruikersdeel	2.200	€ 2,12	€ 4.669	€ 4.669	€ 4.969	€ 5.287	€ 5.626	€ 5.986	€ 6.370	€ 6.778	€ 7.212	€ 7.580
energiekosten	2.200	€ 19,10	€ 42.024	€ 42.024	€ 44.717	€ 47.582	€ 50.632	€ 53.876	€ 57.329	€ 61.002	€ 64.912	€ 68.218
onderhoud gebruiker	2.200	€ 10,61	€ 23.347	€ 23.347	€ 24.843	€ 26.435	€ 28.129	€ 29.931	€ 31.849	€ 33.890	€ 36.062	€ 37.899
schoonmaak	2.200	€ 15,30	€ 33.660	€ 33.660	€ 35.817	€ 38.112	€ 40.555	€ 43.153	€ 45.919	€ 48.861	€ 51.992	€ 54.641
kosten bedrijfsvoering (personeel, programma e.d.)	2.200	€ 208,18	€ 458.000	€ 458.000	€ 487.350	€ 518.580	€ 551.812	€ 587.173	€ 624.800	€ 664.839	€ 707.443	€ 743.484
totaal exploitatiekosten	**2.200**	**€ 605,91**	**€ 1.332.994**	**€ 1.332.994**	**€ 1.402.931**	**€ 1.493.980**	**€ 1.573.502**	**€ 1.708.948**	**€ 1.798.609**	**€ 1.915.338**	**€ 2.017.288**	**€ 2.103.869**

exploitatieopbrengsten	m² bvo	prijspeil 2023 per m² bvo	totaal	2023	2028	2033	2038	2043	2048	2053	2058	2062
subsidie	2.200	€ 457,72	€ 1.006.994	€ 1.006.994	€ 979.823	€ 1.043.759	€ 1.094.430	€ 1.199.176	€ 1.256.169	€ 1.338.138	€ 1.403.100	€ 1.458.390
opbrengst uit horeca			€ 25.000	€ 25.000	€ 36.129	€ 38.444	€ 40.908	€ 43.529	€ 46.319	€ 49.287	€ 52.446	€ 55.117
bijdrage vanuit de bibliotheek			€ 126.000	€ 126.000	€ 134.074	€ 142.666	€ 151.808	€ 161.537	€ 171.888	€ 182.903	€ 194.624	€ 204.539
overige opbrengsten	2.200	€ 79,55	€ 175.000	€ 175.000	€ 252.904	€ 269.111	€ 286.356	€ 304.706	€ 324.233	€ 345.010	€ 367.119	€ 385.822
totaal exploitatieopbrengsten	**2.200**	**€ 605,91**	**€ 1.332.994**	**€ 1.332.994**	**€ 1.402.931**	**€ 1.493.980**	**€ 1.573.502**	**€ 1.708.948**	**€ 1.798.609**	**€ 1.915.338**	**€ 2.017.288**	**€ 2.103.869**

Gebruikersexploitatie Publieke modaliteit (incl. inrichting)

exploitatiekosten	m² bvo	prijspeil 2023 per m² bvo	totaal	2023	2028	2033	2038	2043	2048	2053	2058	2062
te betalen huur (kpdh)	2.200	€ 128,68	€ 283.101	€ 283.101	€ 301.243	€ 320.547	€ 341.088	€ 362.946	€ 386.205	€ 410.953	€ 437.288	€ 459.566
kapitaallasten inrichting (in kpdh)	2.200	€ 71,93	€ 158.250	€ 158.250	€ 152.906	€ 163.852	€ 158.136	€ 202.882	€ 196.032	€ 210.064	€ 202.736	€ 196.874
belastingen gebruikersdeel	2.200	€ 2,12	€ 4.669	€ 4.669	€ 4.969	€ 5.287	€ 5.626	€ 5.986	€ 6.370	€ 6.778	€ 7.212	€ 7.580
energiekosten	2.200	€ 19,10	€ 42.024	€ 42.024	€ 44.717	€ 47.582	€ 50.632	€ 53.876	€ 57.329	€ 61.002	€ 64.912	€ 68.218
onderhoud gebruiker	2.200	€ 10,61	€ 23.347	€ 23.347	€ 24.843	€ 26.435	€ 28.129	€ 29.931	€ 31.849	€ 33.890	€ 36.062	€ 37.899
schoonmaak	2.200	€ 15,30	€ 33.660	€ 33.660	€ 35.817	€ 38.112	€ 40.555	€ 43.153	€ 45.919	€ 48.861	€ 51.992	€ 54.641
kosten bedrijfsvoering (personeel, programma e.d.)	2.200	€ 208,18	€ 458.000	€ 458.000	€ 487.350	€ 518.580	€ 551.812	€ 587.173	€ 624.800	€ 664.839	€ 707.443	€ 743.484
totaal exploitatiekosten	**2.200**	**€ 455,93**	**€ 1.003.051**	**€ 1.003.051**	**€ 1.051.844**	**€ 1.120.395**	**€ 1.175.977**	**€ 1.285.949**	**€ 1.348.503**	**€ 1.436.388**	**€ 1.507.646**	**€ 1.568.263**

exploitatieopbrengsten	m² bvo	prijspeil 2023 per m² bvo	totaal	2023	2028	2033	2038	2043	2048	2053	2058	2062
subsidie	2.200	€ 307,75	€ 677.051	€ 677.051	€ 628.736	€ 670.174	€ 696.904	€ 776.176	€ 806.063	€ 859.188	€ 893.457	€ 922.784
opbrengst uit horeca			€ 25.000	€ 25.000	€ 36.129	€ 38.444	€ 40.908	€ 43.529	€ 46.319	€ 49.287	€ 52.446	€ 55.117
bijdrage vanuit de bibliotheek			€ 126.000	€ 126.000	€ 134.074	€ 142.666	€ 151.808	€ 161.537	€ 171.888	€ 182.903	€ 194.624	€ 204.539
overige opbrengsten	2.200	€ 79,55	€ 175.000	€ 175.000	€ 252.904	€ 269.111	€ 286.356	€ 304.706	€ 324.233	€ 345.010	€ 367.119	€ 385.822
totaal exploitatieopbrengsten	**2.200**	**€ 455,93**	**€ 1.003.051**	**€ 1.003.051**	**€ 1.051.844**	**€ 1.120.395**	**€ 1.175.977**	**€ 1.285.949**	**€ 1.348.503**	**€ 1.436.388**	**€ 1.507.646**	**€ 1.568.263**

Bijlage 5 – onderbouwing opbrengsten

Onderstaand overzicht geeft op hoofdlijnen de onderbouwing van de opbrengsten in het eerste jaar.

Overzicht opbrengsten eerste jaar	
Inkomsten film (na afdracht)	€ 140.000,00
Sponsors en fondsen	€ 25.000,00
Inkomsten podium	€ 10.000,00
Inkomsten horeca (pacht)	€ 25.000,00
Totale opbrengsten	***€ 200.000,00***

Toelichting:

De inkomsten uit filmvoorstellingen zijn in overleg met LantarenVenster bepaald o.b.v. de volgende uitgangspunten:

- 30.000 bezoekers
- Gemiddelde ticketprijs € 9,-
- Afdracht 48%

De post 'sponsors en fondsen' dient te worden waargemaakt door de op te richten stichting en is als een taakstelling te beschouwen, waarbij de stichting diverse mogelijkheden heeft om hier invulling aan te geven ('vrienden van', bedrijven, subsidies e.d.).

Inkomsten podium betreffen een expertmatige inschatting van de opbrengsten uit kaartverkoop voor overige voorstellingen naast de filmvoorstellingen.

Inkomsten horeca zijn ism Drijver en partners beoordeeld. De horeca van Blok B is ondersteunend aan de diverse functies binnen het cultuurhuis. Daarmee en daardoor heeft de horeca-omzet inclusief BTW een maximale bandbreedte van € 150.000 a 180.000.

Indien de horeca verpacht wordt en de commerciële zaalverhuur aan de pachter ten goede komt, is een omzet van ca. € 250.000 haalbaar. Een passende pachtsom voor een dergelijke exploitatie ligt tussen de 8% en 12% van de omzet, exclusief een bijdrage in de energielasten. Dit resulteert in een pachtsom van rond de € 25.000.

Domein Samenleving
Maatschappelijke Opgaven
Postbus 1
2650 AA Berkel en Rodenrijs

Nadere informatie
Alexander Haan
Telefoon
14 010
E-mail
info@lansingerland.nl
Website
www.lansingerland.nl

De leden van de Gemeenteraad
Postbus 1
2650 AA BERKEL EN RODENRIJS

Verzenddatum 12 december 2019
Ons kenmerk U19.09253
Uw brief van

Onderwerp **Opleggen geheimhouding bijlage bij raadsvoorstel definitieve besluitvorming Blok B**

Geachte leden van de gemeenteraad,

Het raadsvoorstel voor de definitieve besluitvorming over Blok B staat op 16 januari 2020 op de agenda van de Commissie Samenleving en ligt op 30 januari 2020 ter besluitvorming voor in de gemeenteraad. Dit is onder voorbehoud van agendering door de agendacommissie

Het college heeft op 10 december 2019 besloten geheimhouding op te leggen op grond van artikel 25 lid 2 en artikel 86 lid 2 van de Gemeentewet op bijlage T19.20732 bij het raadsvoorstel. Deze bijlage bevat financiële bedragen. De geheimhouding is opgelegd op grond van artikel 10 lid 2 sub b van de Wet openbaarheid van bestuur, omdat economische en financiële belangen in het geding zijn. Dit heeft te maken met aanbestedingen die we nog moeten starten voor Blok B. De geheimhouding duurt totdat Blok B is gerealiseerd dan wel besloten wordt Blok B niet te realiseren.

Met een vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Lansingerland

Lucas Vokurka
Secretaris

drs. Pieter van de Stadt
Burgemeester

Corsanummer U20.00730

Grotere
FORMULIER BEANTWOORDING TECHNISCHE VRAGEN
TER VOORBEREIDING GEMEENTERAAD

Betreft vergadering:	30 januari 2020
Nummer en naam agendapunt:	9a Cultuurhuis Berkel – 'Blok B'
Vraag van:	Wouter Hoppenbrouwer, Leefbaar 3B

Als er in het Cultuurhuis een zaal met 250 stoelen gerealiseerd wordt (in plaats van de voorgestelde zaal van 150 stoelen), wat betekent dat dan voor de verdere inrichting van het cultuurhuis. Dit in het licht dat in het bestemmingsplan dwingend een aantal m2 voor het cultuurhuis is voorgeschreven. Graag de mogelijkheden in scenario's geven.

Het totaal aantal stoelen in Blok B is 275, maar verdeeld over meerdere zalen. Met de combinatie van de grote zaal met 150 stoelen, de twee filmzalen van 50 en 75 stoelen en twee leslokalen voor theater, dans, muziek en zang kan er door de hele week heen een gevarieerd programma aangeboden worden waardoor een divers publiek te vinden is in Blok B en verschillende doelgroepen hier hun vrije tijd kunnen doorbrengen. Hierdoor ontstaan levendigheid, ontmoeting en kruisbestuiving.

De beoogde programmering van de grote zaal is als volgt:

Theaterprogrammering:
- Jeugdtheater
- Uitvoering jeugdtheaterschool
- Uitvoering amateurtheater
- Uitvoering balletschool, amateurdans
- Kleinere muziekoptredens (versterkt/onversterkt)
- Cabaret, kleinkunst
- Boekpresentaties, schrijvers, lezingen
- Forum, debat

Film programmering:
- Filmvertoning
- Film met livemuziek
- Film met spreker

Op basis van onderzoek en overleg met gebruikers en ervaringsdeskundigen hebben wij de zitplaatscapaciteit van de theater/filmzaal voor deze programmering nu bepaald op 150 stoelen.

De stoelcapaciteit van vergelijkbare vlakke vloerzalen in cultuurhuizen, filmtheaters, centra voor kunsteducatie e.d. ligt tussen de 100 en 200 stoelen (zie Bijlage 1). Zoals toegezegd in de commissie Samenleving (T2020-003) wordt nader verkend of het aantal stoelen vergroot kan worden binnen de gestelde kaders.

Het realiseren van een grotere zaal is, gelet op het kader van het bestemmingsplan, alleen mogelijk door andere functies (bibliotheek, filmzalen) in te perken. Dit zou ten koste gaan van het concept.

Bijlage 1 Voorbeelden van zalen met een vergelijkbare programmering

Zaal	Plaats	Aantal zitplaatsen	Impressie
CulturA & Zo, multifunctionele theater/filmzaal	Nootdorp	170	
Cultuurhuys De Kroon, multifunctionele theater/filmzaal	Waddinxveen	100	
Focus Filmtheater, multifunctionele theater/filmzaal	Arnhem	100	
Bibliotheektheater	Rotterdam	170	
Hofpleintheater, zaal Theaterschool	Rotterdam	tot 200	
Energiehuis, multifunctionele theater/muziekzaal ToBe, Ketel 1	Dordrecht	150	
CC Amstel (Ostade theater)	Amsterdam	150	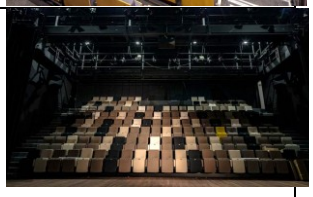
De Krakeling	Amsterdam	180-200	
Theater Kikker	Utrecht	170	

Verkadefabriek, kleine theaterzaal	Den Bosch	100	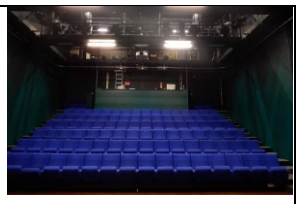
Toneelschuur, kleine zaal	Haarlem	130	
Mimik (Filmhuis De Keizer + Theater Bouwkunde), multifunctionele theater/filmzaal	Deventer	ca 190	
Maaspodium, rode zaal, blauwe zaal	Rotterdam	100, 200	
Rietveldtheater	Delft	100	
Theater Walhalla	Rotterdam	70	
Erasmus Paviljoen	Rotterdam	200	
Islemunda	Rotterdam	120	
Theater Rotterdam, kleine zaal	Rotterdam	160	

Aan de leden van de gemeenteraad

Domein Samenleving
Maatschappelijke Opgaven
Postbus 1
2650 AA Berkel en Rodenrijs

Nadere informatie
Félicité Adams
Telefoon
14 010
E-mail
info@lansingerland.nl
Website
www.lansingerland.nl

Verzenddatum 28 januari 2020
Ons kenmerk U20.00763
Uw brief van

Onderwerp **Sturingsmodel Blok B**

Geachte leden van de gemeenteraad,

Tijdens de commissiebehandeling van de plannen voor Blok B op 16 januari 2020 zijn vragen gesteld over het beoogde sturingsmodel dat onderdeel uitmaakt van het raadsvoorstel. Een beheerstichting vormt daarbij het uitgangspunt, waarbij de gemeente eigenaar is van het vastgoed en opdrachtgever voor de invulling van de programmering. In verschillende fracties bestaat de behoefte aan meer zicht op manieren om vanuit de gemeente grip te houden op deze opdracht. Daarbij is de vraag gesteld of een BV ook mogelijk is. De wethouder heeft toegezegd de raad hierover te informeren voorafgaand aan de raadsvergadering van 30 januari 2020, waar de besluitvorming over Blok B op de agenda staat. In deze brief onderbouwen we de keuze voor een stichting en geven we aan waarom een BV niet onze voorkeur heeft. Daarmee doen wij de toezegging af met nummer T2020-004.

Stichtingsstructuur
We hechten voor Blok B aan een model waarin we sturen op afstand en wel invloed kunnen uitoefenen op de resultaten. Dat betekent dat we niet nauw betrokken zijn bij de uitvoering, maar wel een vinger aan de pols houden. In het concept voor Blok B gaan we er vanuit dat exploitatie en beheer in handen zijn van een stichting met een Raad van Bestuur of een directeur-bestuurder met een Raad van Toezicht.

De stichting heeft een subsidierelatie met de gemeente, zoals de gemeente met veel meer organisaties een subsidierelatie onderhoudt voor de realisatie van gemeentelijke doelen. De gemeente geeft sturing via de statuten, subsidieafspraken en de daarbij behorende processen van aanvraag en verantwoording. Daarbij keurt de gemeente de begroting en het jaarplan goed voorafgaand aan ieder kalenderjaar en stelt de gemeente na afloop de jaarrekening en het jaarverslag vast. Tussentijds vindt monitoring plaats via voortgangsverslagen en overleggen. Als eigenaar van het gebouw, geeft de gemeente verder kaders mee via de huurovereenkomst. De stichting werkt samen met de Bibliotheek Oostland, LantarenVenster en mogelijk ook een partij die de horeca op zich neemt. Voor het vastleggen van onderlinge afspraken tussen deze partijen stelt de gemeente een Samenwerkingsovereenkomst op.

Specifiek gekeken naar de bestuurssamenstelling van de beoogde stichting, gaat in aanvang de voorkeur uit naar een stichtingsstructuur met een directeur die verantwoordelijk is voor de dagelijkse gang van zaken en een breder samengesteld op inhoud meedenkend bestuur. Later kan wellicht overgegaan worden op een constructie met een directeur-bestuurder en een Raad van Toezicht. Maar we starten met een bestuur dat vlak naast de directeur staat en bestaat uit natuurlijke personen die binding en/of affiniteit hebben met Lansingerland en deskundig zijn op de voor Blok B relevante deelterreinen, zoals financiën, culturele programmering, bibliotheekwerk, communicatie en marketing. De gemeente maakt in voor de eerste zittingstermijn gebruik van de mogelijkheid om een voordracht te doen voor de benoeming van één bestuurslid voor de stichting. De gemeente houdt als opdrachtgever in alle gevallen de regie en bepaalt de inhoudelijke en financiële randvoorwaarden voor de opdracht waarvoor de stichting subsidie ontvangt. Als zich bijvoorbeeld een situatie voordoet waarin de stichting niet aan deze randvoorwaarden wil of kan voldoen en gesprek hierover niet leidt tot verandering, kan de gemeente ervoor kiezen de opdracht weg te halen bij de stichting en hiervoor een andere partij te zoeken.

Het college geeft opdracht aan een werkgroep waarin de gemeente en bovengenoemde deskundigheden vertegenwoordigd zijn om het voorbereidende werk voor de stichting op zich te nemen. Daarmee geeft de gemeente vooraf sturing aan de vormgeving en inrichting van de stichting. De werkgroep bereidt onder meer de profielen voor de leden van het bestuur voor en ook een aantal thema's waar het te benoemen stichtingsbestuur besluiten over gaat nemen, zoals de statuten, functieprofiel van de directeur, overeenkomsten met de kernpartners, de horeca, marketing en communicatie.

Een stichting is in beginsel niet gericht op winst en kan de ANBI-status[1] verkrijgen. Daarmee kan de stichting subsidies van derden en giften van fondsen verwerven, een onderdeel van de begrote inkomsten van Blok B.

Overheids-BV
Bibliotheek Oostland en LantarenVenster sluiten, als samenwerkingspartners van Blok B, risicodragende deelneming uit. Het is niet aannemelijk dat andere personen, bedrijven of instellingen als aandeel-houder van een voor Blok B op te richten BV willen optreden. Dan resteert de mogelijkheid om voor Blok B een overheids-BV op te richten op grond van de Gemeentewet, artikel 160, lid 2. Daarin staat dat dit alleen kan als dit noodzakelijk is voor het te dienen openbaar belang. Gemeenten richten onder meer overheids-BV's op voor afvalverwerking, werkbedrijven en sociale wijkteams. Voor de aansturing van cultuurhuizen zoals Blok B zijn we deze constructie niet tegengekomen.

Iedere BV kent een Raad van Bestuur (meerdere personen) of een eenhoofdige directeur-bestuurder. In dat laatste geval is er ook een Raad van Commissarissen. Deze is feitelijk het toezichthoudende orgaan en is vergelijkbaar met de Raad van Toezicht bij een stichting. De overheids-BV heeft een directeur die wordt benoemd door de Raad van Bestuur. De gemeente is enig aandeelhouder in de overheids-BV.

In de rol van enig aandeelhouder is de gemeente direct juridisch verantwoordelijk voor de uitvoering. Dat betekent in de praktijk bijvoorbeeld dat de wethouder financiën eigenaar is en de inhoudelijk wethouder opdrachtgever is van de overheids-BV. Omdat de gemeente in feite opdrachtgever is van zichzelf, ontstaat een vermenging van rollen die aansturing in de praktijk kan bemoeilijken.
Wanneer zich bijvoorbeeld financiële problemen voordoen of knelpunten in de uitvoering, ligt dit direct op tafel bij het college die dit ook zelf moet oplossen. Maar ook voor andere vraagstukken die zich voordoen, moet de gemeente zelf direct verantwoording afleggen en problemen oplossen. Daarbij kunnen de belangen van de verschillende betrokken wethouders uiteen lopen, waardoor knelpunten in

[1] ANBI = algemeen nut beogende instelling

de uitvoering direct kunnen leiden tot bestuurlijke onenigheid. Tijdens de bespreking van Blok B in verschillende overleggen met raadsleden zijn vragen gesteld over de publieke variant. De zorg was dat de gemeente te dicht bovenop de uitvoering zou zitten. In een overheids-BV is dit nu juist het geval.

Een overheids-BV is een private onderneming en rechtspersoon met een winstoogmerk, en komt niet in aanmerking voor een ANBI-status. Een overheids-BV kan dus geen subsidies van derden en giften van fondsen verwerven.

Conclusie
Voor Blok B is een stichtingsstructuur het meest passend om de volgende redenen:

- Het beleggen van de opdracht bij een externe partij geeft ruimte om te sturen op de realisatie van gemeentelijke doelen zonder daarvoor direct op uitvoeringsniveau verantwoordelijk te zijn.
- De stichtingsstructuur biedt voor Blok B verschillende sturingsmogelijkheid via de subsidierelatie (jaarplan, begroting, jaarrekening, jaarverslag, voortgangsrapportages, gesprekken), statutenwijzigingen en aanwijzing van een bestuurslid.
- Een stichting komt, in tegenstelling tot een (overheids-)BV, in aanmerking voor de ANBI- status en kan daarmee subsidies van derden en giften van fondsen verwerven.

We hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met een vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Lansingerland

Lucas Vokurka
Secretaris

drs. Pieter van de Stadt
Burgemeester

FORMULIER BEANTWOORDING TECHNISCHE VRAGEN TER VOORBEREIDING GEMEENTERAAD	
Betreft vergadering:	30 januari 2020
Nummer en naam agendapunt:	9a Cultuurhuis Berkel – 'Blok B'
Vraag van:	Wouter Hoppenbrouwer, Leefbaar 3B

Vraag: *Zo concreet mogelijk antwoord op de vraag wat het betekent voor de verdere inrichting van het cultuurhuis als er een zaal van 250 gerealiseerd wordt. En zo mogelijk in scenario's, bv een filmzaal minder, minder ruimte voor de bibliotheek, andere inrichting of positionering van technische ruimtes…, etc.*

Tijdens de commissiebehandeling van de plannen voor Blok B op 16 januari 2020 heeft de wethouder de volgende toezegging gedaan: Na besluitvorming wordt in overleg met de architect bekeken of het aantal stoelen vergroot kan worden (binnen de kaders die er zijn) (T2020-003). De technische vraag wat het betekent als in Blok B een grote zaal met 250 stoelen wordt gerealiseerd, beantwoorden we vooruitlopend daarop, voorafgaand aan de raadsbehandeling van Blok B op 30 januari 2020. Bij de beantwoording van de vraag gaan we eerst in op het programma van eisen, de mogelijkheden voor en de gevolgen van de realisatie van een zaal met 250 stoelen en de kosten.

Programma van eisen
Voor de realisatie van Blok B heeft de gemeenteraad op 27 juni 2019 Blok 5 in Berkel Centrum West aangewezen als voorkeurslocatie om het concept te realiseren. Een van de bijlagen bij het betreffende raadsvoorstel was de rapportage van het haalbaarheidsonderzoek van BMC (I19.04287). Daarin stonden de uitgangspunten voor het programma van eisen. Dit moest ruimte bieden voor de beoogde functies voor Blok B en passen binnen de kaders van het bestemmingsplan voor deze locatie. Het aantal stoelen dat BMC in de genoemde rapportage van het haalbaarheidsonderzoek had opgenomen als passend voor de multifunctionele grote zaal was 150 tot 200. Daarnaast is binnen het concept en de beschikbare ruimte uitgegaan van twee filmzalen van 50 en 75 stoelen, studio- en cursusruimten, oppervlakte voor horeca en bibliotheek, kleedruimten en werkplekken. Deze uitgangspunten hebben een plek gekregen in het definitieve voorstel en het verder uitgewerkte programma van eisen.

Het nu uitgewerkte programma van eisen geeft ruimte aan horeca, bibliotheek en een kleine open podiumfunctie op de begane grond en op de eerste en tweede verdieping een theaterzaal met 150 stoelen, een filmzaal met 50 stoelen en een filmzaal met 75 stoelen. Daarnaast komen op de verdiepingen foyerruimte, twee studio's voor muziek, zang, dans en theater, kleedruimtes en een aantal werkplekken. Met deze indeling wordt de beschikbare fysieke ruimte optimaal benut en realiseren we een clustering van functies in één gebouw die door gevarieerde programmering de gewenste levendigheid met zich meebrengt en naar verwachting alle dagen een divers publiek trekt. Het financiële plaatje voor zowel de realisatie van het gebouw als de programmering in Blok B is hierop gebaseerd en past binnen de door de gemeenteraad beschikbaar gestelde middelen.

Mogelijkheden voor een zaal met 250 stoelen
Als we het concept van Blok B in tact willen houden, zou voor een zaal van 250 stoelen ten opzichte van het huidige plan het gebouw flink vergroot moeten worden. Dat kan fysiek gezien niet vanwege het bestemmingsplan en is financieel niet haalbaar binnen de eerder vastgestelde kaders. Het alternatief vraagt ingrijpende concessies aan de andere ruimtes binnen het gebouw. De werkplekken en technische ruimtes nemen in verhouding weinig oppervlak in beslag in de randen van het ontwerp, dus daar is in ruimte nauwelijks winst te behalen. Het extra oppervlak voor de zaal gaat over twee verdiepingen van de ruimte af, dit betekent dat de studio's en de filmzalen komen te vervallen. Er verdwijnen daarmee veel gebruiksmogelijkheden voor het gebouw.

Geschiktheid van een zaal met 250 stoelen
Vanwege de vorm van de kavel, wordt een zaal met 250 stoelen in verhouding een smalle en diepe zaal, wat niet ideaal is. Het zicht en de geluidskwaliteit zijn in een zaal met deze opzet niet optimaal. Bovendien hebben voorstellingen die passen bij een zaal met 250 stoelen een groter speelvlak en meer voorzieningen nodig dan in deze ruimte kunnen worden gerealiseerd.

Gevolgen van een zaal met 250 stoelen voor de rest van het gebouw
Gekeken naar de gevolgen van de realisatie van een zaal met 250 stoelen voor de rest van het gebouw, behouden de bibliotheek en horeca op de begane grond fysiek gezien hun plek. Over de dag komt mogelijk minder publiek naar Blok B doordat de combinatie van verschillende functies in het gebouw ontbreekt en er behalve de bibliotheek geen overige vaste gebruikers zijn die hun eigen bezoekers met zich meebrengen. Het is niet ondenkbaar dat dit mogelijke gevolgen heeft voor de horeca.

Kosten voor een zaal met 250 stoelen
Voor een zaal van 250 stoelen nemen alle voorzieningen die horen bij de grote zaal ook toe, met gevolgen voor de investerings- en exploitatiekosten. De extra kosten van de realisatie van een grote zaal liggen in verhouding hoger dan de kosten die worden bespaard doordat andere ruimtes niet worden gerealiseerd. Dit heeft te maken met de eisen waaraan een grote zaal moet voldoen en de bijbehorende materiaalkosten. Ook zijn er geen hogere inkomsten te verwachten, doordat er geen aparte filmfunctie overblijft, grotere voorstellingen die gespeeld worden meer geld kosten en de horeca mogelijk minder opbrengsten genereert.

Raadsvoorstel

Datum Raad
30 januari 2020

Portefeuillehouder
Simon Fortuyn

Registratienummer
BR1900136

Onderwerp
1e begrotingswijziging Recreatieschap Rottemeren

Gevraagde beslissing
Met zienswijze U19.09332 te reageren op de 1e begrotingswijziging Recreatieschap Rottemeren.

Samenvatting
De wet gemeenschappelijke regelingen (WGR) en specifiek artikel 28 van de Gemeenschappelijke Regeling (GR) Recreatieschap Rottemeren schrijven voor dat de GR Recreatieschap Rottemeren de financiële stukken aan de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten toestuurt. De 1e begrotingswijziging van de GR Recreatieschap Rottermeren bedraagt meer dan 5% van de totale begrotingsomvang waarmee dit aan de gemeenteraden voorgelegd moet worden. Gemeenten hebben de mogelijkheid om met betrekking tot deze begrotingswijziging een zienswijze in te dienen. Uitgangspunt voor de gemeente Lansingerland is om altijd met een zienswijze te reageren.

1e begrotingswijziging
De 1e begrotingswijziging 2019 betreft een aantal (technische) aanpassingen van de begroting 2019 als gevolg van ontwikkelingen binnen het Recreatieschap Rottemeren. Met name de inkomsten uit de grondverkopen en inkomsten/bijdrage vanuit PZH voor het Recreatieschap deel van de afhandeling van de verkoop van kavels zorgen voor een positief saldo. Dit saldo wordt aan de reserves voor programma beheer toegevoegd.

Financiële consequenties
Dit voorstel heeft geen financiële gevolgen voor de gemeente Lansingerland.

Verdere procedure
Na besluitvorming in de gemeenteraad zal de zienswijze naar het Recreatieschap Rottemeren verzonden worden.

Juridische aspecten
- Artikel 35 van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen;
- Artikel 28 Wijziging Gemeenschappelijke Regeling Rottemeren.

Extern draagvlak/burgerparticipatie
Het voorstel is afgestemd met financiën. De andere deelnemende gemeenten nemen eenzelfde besluit.

Duurzaamheid
n.v.t.

Bijlagen
- 1e begrotingswijziging (I19.26522)
- Zienswijze (U19.09332)

Toelichting

Inleiding
Zie samenvatting.

Beoogd maatschappelijk effect
Continueren van openluchtrecreatie, behoud en bevordering van natuur- en landschapsschoon en natuurbescherming met een gezonde financiële onderlegger als basis.

De kernargumenten en kanttekeningen
1.1 De raad van elke deelnemende gemeente heeft het recht om een zienswijze kenbaar te maken
De Wet op de Gemeenschappelijke Regelingen schrijft voor dat begrotingswijzigingen door het Algemeen Bestuur naar de gemeenteraden van alle deelnemende gemeenten gestuurd. Artikel 28 van de Gemeenschappelijke Regeling Recreatieschap Rottemeren zegt dat alle begrotingswijziging die meer dan 5% van de totale begrotingsomvang zijn aan de gemeenteraden voorgelegd moet worden. De raden kunnen vervolgens hun zienswijze over deze begrotingswijzigingen kenbaar maken. Het uitgangspunt van de gemeente Lansingerland is om altijd een zienswijze in te dienen. De 1e begrotingswijziging 2020 sluit aan bij de beleidsmatige uitgangspunten van Recreatieschap Rottemeren. Een positieve zienswijze kan hiermee gegeven worden.

Raadsbesluit

Datum Raad
30 januari 2020
Registratienummer
BR1900136

Onderwerp
1e begrotingswijziging Recreatieschap Rottemeren

De raad van de gemeente Lansingerland;
gelezen het voorstel

Overwegende dat
- de gemeente Lansingerland altijd een zienswijze indient;
- de wijzigingen van de 1e begrotingswijziging 2019 een financiële vertaling is van de voortgang van de ontwikkelingen;
- de 1e begrotingswijziging 2020 sluit aan bij de beleidsmatige uitgangspunten van Recreatieschap Rottemeren;
- geen sprake is van financiële gevolgen voor de gemeente Lansingerland.

Gelet op
- artikel 35 van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen;
- artikel 28 Wijziging Gemeenschappelijke Regeling Rottemeren.

Besluit(en)
Met zienswijze U19.09332 te reageren op de 1e begrotingswijziging Recreatieschap Rottemeren.

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Lansingerland in zijn openbare vergadering van 30 januari 2020

de griffier,

drs. Marijke Walhout

Ruimte & Economie
Ruimtelijk & Economisch beleid
Postbus 1
2650 AA Berkel en Rodenrijs

Nadere informatie
Arjan Koopman
Telefoon
14 010
E-mail
info@lansingerland.nl
Website
www.lansingerland.nl

Recreatieschap Rottemeren
t.n.v. Staatsbosbeheer
Postbus 2
3800 AA AMERSFOORT

Verzenddatum 30 januari 2020
Ons kenmerk U19.09332
Uw brief van

Onderwerp **Zienswijze 1e begrotingswijziging Recreatieschap Rottemeren**

Geachte heer, mevrouw,

Op 3 oktober 2019 ontvingen wij de 1e begrotingswijziging 2019 van het Recreatieschap Rottemeren. In deze brief geven wij onze zienswijze hierop.

Zienswijze 1e begrotingswijziging 2019
De 1e begrotingswijziging 2019 betreft een aantal (technische) aanpassingen van de begroting 2019 als gevolg van ontwikkelingen binnen het Recreatieschap Rottemeren. De wijzigingen hebben geen consequenties voor de financiële bijdrage van de gemeente Lansingerland aan het Recreatieschap Rottemeren. Wij hebben geen op- en/of aanmerkingen.

Met een vriendelijke groet,
gemeenteraad van Lansingerland

drs. Marijke Walhout
Griffier

Begrotingswijziging 2019

	Begroting 2019			1ste Begrotingswijziging			Begroting na wijziging		
omschrijving	lasten 2019	baten 2019	saldo 2019	lasten 2019	baten 2019	saldo 2019	lasten 2019	baten 2019	saldo 2019
Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden									
Dienstverlening SBB	675.300	-	675.300-	-	-	-	675.300	-	675.300-
Materiële lasten	2.843.400	37.357	2.806.043-	22.500	22.700	200	2.865.900	60.057	2.805.843-
Gebiedsbeheer	3.518.700	37.357	3.481.343-	22.500	22.700	200	3.541.200	60.057	3.481.143-
Dienstverlening SBB	93.800	-	93.800-			-	93.800	-	93.800-
Materiële lasten	197.000	700.000	503.000	8.500	452.750	444.250	205.500	1.152.750	947.250
Economisch beheer	290.800	700.000	409.200	8.500	452.750	444.250	299.300	1.152.750	853.450
Dienstverlening SBB	493.100	-	493.100-			-	493.100	-	493.100-
Materiële lasten	800	-	800-	-	-	-	800	-	800-
Regelgeving en Handhaving	493.900	-	493.900-	-	-	-	493.900	-	493.900-
Dienstverlening SBB	12.300	-	12.300-			-	12.300	-	12.300-
Materiële lasten	12.300	-	12.300-	-	-	-	12.300	-	12.300-
Communicatie	24.600	-	24.600-	-	-	-	24.600	-	24.600-
Totaal inrichting, beheer en exploitatie gebieden	4.328.000	737.357	3.590.643-	31.000	475.450	444.450	4.359.000	1.212.807	3.146.193-
Ontwikkeling									
Dienstverlening SBB	234.500	-	234.500-			-	234.500	-	234.500-
Materiële lasten	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Planvorming & Gebiedsontwikkeling	234.500	-	234.500-	-	-	-	234.500	-	234.500-
Totaal ontwikkeling	234.500	-	234.500-	-	-	-	234.500	-	234.500-
Algemene dekkingsmiddelen									
Bank- en treasurykosten	10.300	-	10.300-	9.000-		9.000	1.300	-	1.300-
onvoorziene lasten	7.000	-	7.000-			-	7.000	-	7.000-
Algemene kosten	17.300	-	17.300-	9.000-	-	9.000	8.300	-	8.300-
Rentebaten	-	105.000	105.000		105.000-	105.000-	-	-	-
Bijdrage van de provincie ZH	-	-	-			-	-	-	-
Bijdrage gemeente Rotterdam	-	-	-			-	-	-	-
Algemene dekkingsmiddelen	-	105.000	105.000	-	105.000-	105.000-	-	-	-
Totaal Algemene Dekkingsmiddelen	17.300	105.000	87.700	9.000-	105.000-	96.000-	8.300	-	8.300-
Overhead									
Dienstverlening SBB	102.100	-	102.100-			-	102.100	-	102.100-
Materiële lasten	14.600	-	14.600-	10.000-	-	10.000	4.600	-	4.600-
Bestuursproducten	116.700	-	116.700-	10.000-	-	10.000	106.700	-	106.700-
Dienstverlening SBB	12.400	-	12.400-			-	12.400	-	12.400-
Materiële lasten	3.300	-	3.300-	10.000	-	10.000-	13.300	-	13.300-
Juridische ondersteuning en advisering	15.700	-	15.700-	10.000	-	10.000-	25.700	-	25.700-
Dienstverlening SBB	69.300	-	69.300-			-	69.300	-	69.300-
Materiële lasten	15.000	-	15.000-	12.000	-	12.000-	27.000	-	27.000-
Financiën	84.300	-	84.300-	12.000	-	12.000-	96.300	-	96.300-
Totaal Overhead	216.700	-	216.700-	12.000	-	12.000-	228.700	-	228.700-
Saldo gewone bedrijfsvoering	4.796.500	842.357	3.954.143-	34.000	370.450	336.450	4.830.500	1.212.807	3.617.693-
Kredieten									
Totaal programma Beheer	-	-	-	5.110	5.110	-	5.110	5.110	-
Totaal programma Ontwikkeling	437.926	32.086	405.840-	4.481.264	878.891	3.602.373-	4.919.190	910.977	4.008.213-
Totaal Algemene Dekkingsmiddelen	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal Overhead	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Saldo kredieten	437.926	32.086	405.840-	4.486.374	884.001	3.602.373-	4.924.300	916.087	4.008.213-
Totaal saldo van baten en lasten	5.234.426	874.443	4.359.983-	4.520.374	1.254.451	3.265.923-	9.754.800	2.128.894	7.625.906-
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves									
Totaal programma Beheer	-	133.500	133.500	378.752	6.500	372.252-	378.752	140.000	238.752-
Totaal programma Ontwikkeling	-	405.840	405.840	-	3.602.375	3.602.375	-	4.008.215	4.008.215
Totaal Algemene Dekkingsmiddelen	311.793	302.490	9.303-	-	35.800	35.800	311.793	338.290	26.497
Totaal Overhead	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	311.793	841.830	530.037	378.752	3.644.675	3.265.923	690.545	4.486.505	3.795.960
Resultaat	5.546.219	1.716.273	3.829.946-	4.899.126	4.899.126	-	10.445.345	6.615.399	3.829.946-
Algemene Dekkingsmiddelen									
Deelnemersbijdrage	-	3.829.946			-		-	3.829.946	
Totaaltelling lasten en baten	5.546.219	5.546.219		4.899.126	4.899.126		10.445.345	10.445.345	

Toelichting op begrotingswijziging

Beheer, onderhoud en exploitatie

- Gebiedsbeheer

Lasten
Er wordt een kleine overschrijding verwacht op het budget. Dit komt door vastgoed van de Rottemeren waar onderhoud aan moet worden gedaan maar waar geen budget voor is gereserveerd en de bijdrage in de kosten van het herstellen van een oeverbeschoeiing.

Totaal lasten gebiedsbeheer € 22.500
Dit bedrag bestaat uit € 6.500 voor de 3 jaarlijkse onderhoudstermijn van de Hennipgaarde. De komende 3 jaar wordt er ter dekking van deze extra lasten een onttrekking gedaan aan de Algemene reserve. € 5.000 verhoging budget van energie- en waterverbruik en € 11.000 diverse lasten. Dit betreffen de terugboeking van eerder ten onrechte doorbelaste kosten.

Baten
Totaal baten gebiedsbeheer € 22.700

Het budget vergunningen en leges is vanuit economisch beheer verplaatst naar gebiedsbeheer. Het gaat om de opbrengst van € 20.000
Diverse baten zijn ontvangen door o.a. doorberekende tijdelijke opslagruimte € 2.700

- Economisch beheer

Lasten
Totaal lasten € 8.500
Dit betreft de verhoging van het budget verzekeringen met € 6.000, dit budget was te laag begroot. Verhoging budget advieskosten € 2.000, vanwege extra kosten van taxaties en fiscaal advies inzake BTW/VPB en de post diverse lasten € 500.

Baten
Er is voor totaal € 452.750 aan diverse baten ontvangen/nog te ontvangen:
- Ontvangen € 25.000 van dubieuze debiteuren.
- Ontvangen € 199.750 grondverkopen aan de Rottedijk en Rottebanddreef,
- Ontvangen € 69.000 vermindering aanslagen belasting voorgaande jaren
- Nog te ontvangen € 179.000 deel van de afhandeling verkoop kavels door PZH binnen de Eendragtspolder.

Het budget vergunningen en leges is vanuit economisch beheer verplaatst naar gebiedsbeheer € - 20.000.

Algemene dekkingsmiddelen

- Bank- en treasurykosten

Lasten

De uitstaande obligatielening RBG is per 31-12-2018 ingelost, hierdoor zijn de treasurykosten met € 9.000 verlaagd.

Baten

Door het inlossen van de obligatielening per 31-12-2018 zijn de rente inkomsten komen te vervallen € 105.000. Hier moet structureel nog een oplossing voor worden gevonden.

Overhead

- Financiën

Vanwege verscherpte wet- en regelgeving/richtlijnen vanuit de NBA en de daaruit voortvloeiende extra controle zijn de accountantskosten hoger uitgevallen. Met de accountant wordt nog gesproken over een oplossingsrichting betreffende de meerwerknota. Vanuit het voorzichtigheidsprincipe is de gehele meerwerknota opgenomen als te verwachten extra kosten € 12.000.

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Storting reserves programma beheer

€ 199.750 storting opbrengst grondverkopen naast Rottedijk 14, en 18 in de investeringsreserve conform het DB besluit van 9 juli 2018 en 19 juli 2018.

€ 179.000 storting in de investeringsreserve deel van de afhandeling verkoop kavels door PZH binnen de Eendragtspolder.

Onttrekking Algemene Dekkingsmiddelen

€ 6.500 onttrekking aan de Algemene Reserve ter dekking van de 3 jaarlijkse onderhoudstermijn van de Hennipgaarde. Het beslag op het krediet is hiermee komen te vervallen.

€ 35.800 onttrekking aan de Algemene Reserve ter gedeeltelijke dekking van de vervallen rente inkomsten.

Raadsvoorstel

BR1900137
BR1900137

Datum Raad
30 januari 2020

Portefeuillehouder
Albert Abee

Registratienummer
BR1900137

Onderwerp
Verkoop aandelen Eneco Groep N.V.

Gevraagde beslissing
Instemming met de verkoop van alle aandelen in Eneco Groep N.V. aan Diamond Chubu Europe B.V., de kopende entiteit van Mitsubishi Corporation en Chubu Electric Power Co. Inc.

Samenvatting
Begin 2017 is de onderneming Eneco gesplitst naar aanleiding van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON) in een commercieel productie- en leveringsbedrijf Eneco en een regionale netbeheerder Stedin. In 2017 besloot de gemeente dat het aandeelhouderschap in Eneco niet noodzakelijk is om publieke belangen te realiseren of te borgen en besloot daarom om het aandelenbelang in Eneco af te bouwen. Na deze consultatiefase onder de aandeelhouders in 2017 hebben de Commissie van Verkopende Aandeelhouders ("CvVA") en Eneco Groep N.V. ("Eneco") op basis van onderzoek van de betrokken adviseurs gezamenlijk besloten om de verdere privatisering van Eneco vorm te geven door een verkoop via een controlled auction. De gecontroleerde veilingverkoop is begin 2019 van start gegaan. Na het doorlopen van de prekwalificatiefase, de fase van niet-bindende biedingen en de fase van bindende biedingen hebben de CvVA en Eneco gezamenlijk met het consortium van Mitsubishi Corporation en Chubu Electric Power Co. Inc. (het "Consortium") overeenstemming bereikt over het bod van het Consortium aan iedere aandeelhouder om het aandelenbelang in Eneco te kopen. Het bod strekt zich ook uit tot de aandeelhouders die in de consultatiefase geen besluit tot afbouwen hebben genomen. Het is nu, conform de afgesproken procedure, aan iedere aandeelhouder om een definitief besluit te nemen om zijn aandelenbelang in Eneco Groep N.V. wel of niet aan het Consortium te verkopen.

Iedere aandeelhouder is verzocht uiterlijk 26 februari 2020 dit definitieve besluit te nemen.
Het college is bevoegd om namens de gemeente te besluiten de koopovereenkomst met het Consortium en Eneco aan te gaan. Het college is voornemens om tot verkoop van zijn aandelen over te gaan en legt dit besluit voor aan de gemeenteraad gezien het belang van het besluit.
Om deze besluitvorming te faciliteren heeft de CvVA het bijgevoegde toelichtingsdocument ter beschikking gesteld met het offer protocol, de koopovereenkomst, de Aanvullende Aandeelhoudersovereenkomst en de leeswijzer. Deze documenten bevatten onder meer achtergrondinformatie ter ondersteuning van het voorgestelde besluit. De inhoud van het offer protocol, de koopovereenkomst, de leeswijzer en de Aanvullende Aandeelhoudersovereenkomst is geheim vanwege de bedrijfsgegevens die de overheid vertrouwelijk zijn meegedeeld en de economische en financiële belangen van alle gemeentelijke aandeelhouders van Eneco, waaronder de gemeente Lansingerland, die in het geding zijn alsmede die van Eneco en de kopende partijen.

Verder organiseert de CvVA een drietal regionale toelichtingsbijeenkomsten voor raadsleden. De exacte data, tijden en de aanmeldingsprocedure vindt u in onderdeel 2.3 van de brief van de Aandeelhouderscommissie Eneco (AHC) d.d. 11 december 2019 (T19.22432).

Financiële consequenties
De gemeente Lansingerland bezit 168.045 aandelen in Eneco Groep N.V. zijnde 3,38 procent van het uitstaande kapitaal. De bruto-opbrengst per aandeel bedraagt EUR 827,06. Op dit bedrag worden de kosten van o.a. de adviseurs in mindering gebracht die geschat worden op 0,5 tot 1,0 procent. Uitgaande van een kostenpercentage van 1,0 procent bedraagt de netto-opbrengst voor Lansingerland ruim EUR 137,5 miljoen.
Daarnaast draagt Lansingerland naar rato het risico in de REMU-claim. Het Toelichtingsdocument bevat een toelichting op de REMU-claim onder paragraaf 3.6.
Tegenover deze incidentele opbrengst staat het wegvallen van het geraamde structurele jaarlijkse dividend vanaf 2021 van EUR 1,6 miljoen.
De verkoop is pas definitief als aan alle voorwaarden tot verkoop is voldaan. Daarom bevat het raadsvoorstel geen formele begrotingswijziging. Zodra de verkoop definitief is verwerken we de financiële effecten in het eerstvolgende P&C-document. Dit zal naar verwachting de Kaderbrief 2021 en de Zomerrapportage 2020 zijn.

Verdere procedure
Het college legt separaat aan de gemeenteraad een procesvoorstel voor inzake de aanwending van de verkoopopbrengst.

Juridische aspecten
De Gemeentewet is o.a. van toepassing.

Extern draagvlak/burgerparticipatie
Op 31 oktober 2017 nam het college kennis van het besluit van de raad d.d. 26 oktober 2017 om, conform artikel 169 lid 4 Gemeentewet, geen wensen en bedenkingen kenbaar te maken aan het college ten aanzien van het voorgenomen besluit van het college d.d. 19 september 2017 om het aandelenbelang in Eneco af te bouwen (BR1700098). Op 31 oktober 2017 besloot het college daarom het voorgenomen collegebesluit d.d. 19 september 2017 te bekrachtigen en definitief te besluiten om het aandelenbelang in Eneco af te bouwen (BW1700448).
Het voorliggende besluit omvat de praktische uitwerking van het collegebesluit d.d. 31 oktober 2017.

Duurzaamheid
N.v.t.

Bijlagen
1. Brief van de Aandeelhouderscommissie Eneco (AHC) d.d. 11 december 2019 (T19.22432)
2. Toelichtingsdocument d.d. 11 december 2019 (T19.22433)
3. Offer protocol (geheim, ter inzage/ T19.22437)
4. Koopovereenkomst (geheim, ter inzage/ T19.22436)
5. Leeswijzer bij het offer protocol en de koopovereenkomst (geheim, ter inzage/ T19.22439)
6. Aanvullende Aandeelhoudersovereenkomst (geheim, ter inzage / T19.22440)

Toelichting
Inleiding
Op 26 oktober 2017 besloot de raad om, conform artikel 169 lid 4 Gemeentewet, geen wensen en bedenkingen kenbaar te maken aan het college ten aanzien van het voorgenomen besluit van het college d.d. 19 september 2017 om het aandelenbelang in Eneco af te bouwen (BR1700098). Op 31 oktober 2017 besloot het college daarom het voorgenomen collegebesluit d.d. 19 september 2017 te bekrachtigen en definitief te besluiten om het aandelenbelang in Eneco af te bouwen (BW1700448).
Het voorliggende besluit omvat de praktische uitwerking van het collegebesluit d.d. 31 oktober 2017.

Beoogd maatschappelijk effect
Het beoogd maatschappelijk effect is om met de uit de verkoop vrijkomende gemeentelijke middelen het publieke belang van de gemeenten zo goed en efficiënt mogelijk te dienen.

De kernargumenten en kanttekeningen
Aan dit besluit liggen de volgende, doorslaggevende argumenten ten grondslag:

1. het Consortium heeft het beste bod gedaan aan de aandeelhouders en alle overige stakeholders van Eneco, met de beste voorwaarden, waaronder prijs en transactiezekerheid;
2. het Consortium onderschrijft de duurzaamheidsstrategie van Eneco en gaat een substantieel bedrag investeren in duurzaamheid;
3. het Consortium zal Eneco prudent blijven financieren met als doelstelling ten minste het behoud van de huidige kredietwaardigheid;
4. het Consortium onderschrijft het principe van een verkoop met minimale resterende aansprakelijkheid voor de aandeelhouders (*clean exit*);
5. het Consortium committeert zich om gedurende langere tijd aandeelhouder te blijven;
6. de werkgelegenheid en de arbeidsvoorwaarden voor de werknemers van Eneco zullen ongewijzigd blijven;
7. Eneco behoudt het volledige structuurregime met een eigen raad van commissarissen.

Raadsbesluit

BR1900137
BR1900137

Datum Raad
30 januari 2020
Registratienummer
BR1900137

Onderwerp
Verkoop aandelen Eneco Groep N.V.

De raad van de gemeente Lansingerland;
gelezen het bijgaande voorstel

Overwegende dat

1. het college het offer protocol (T19.22437), de koopovereenkomst (T19.22436), de leeswijzer bij het offer protocol en de koopovereenkomst (T19.22439) en de Aanvullende Aandeelhoudersovereenkomst (T19.22440) onder oplegging van geheimhouding ter inzage heeft verstrekt aan de raad en de raad deze geheimhouding bekrachtigd heeft op 19 december 2019;
2. de Commissie van Verkopende Aandeelhouders, Eneco en het consortium van Mitsubishi Corporation en Chubu Electric Power Co. Inc. op 25 november 2019 overeenstemming hebben bereikt over de voorgenomen verkoop van de Eneco aandelen;
3. de gemeenteraad op 26 oktober 2017 heeft besloten geen wensen en bedenkingen kenbaar te maken aan het college ten aanzien van het voornemen om het aandelenbelang in Eneco af te bouwen (BR1700098);

Gelet op
artikel 160 lid 1 sub e Gemeentewet;

Besluit
in te stemmen met de verkoop van alle aandelen in Eneco Groep N.V. aan Diamond Chubu Europe B.V., de kopende entiteit van Mitsubishi Corporation en Chubu Electric Power Co. Inc.

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Lansingerland in zijn openbare vergadering van 30 januari 2020,

de griffier,

drs. Marijke Walhout

Aandeelhouderscommissie Eneco

Ter attentie van de vertegenwoordigers van de aandeelhouders in Eneco Groep N.V.[1]

Rotterdam, 11 december 2019

Betreft: update transactieproces en toelichting op het besluitvormingsproces

Geachte aandeelhouder,

Via deze brief ontvangt u een update van het transactieproces. Deze update volgt op de AHC-brief van 25 november 2019 en eerdere brieven van de Aandeelhouderscommissie (hierna: AHC)[2].
De inhoud van deze brief is als volgt:

1. *Voortgang transactieproces*
2. *Besluitvormingsproces 44 gemeenten: waar wordt u om verzocht*
3. *Regulatoire goedkeuringen*
4. *Communicatie*
5. *Enquêteprocedure Ondernemingskamer*

1 Voortgang transactieproces

1.1 Gecontroleerde veiling afgerond: consortium van Mitsubishi en Chubu geselecteerd

Met de AHC- brief van 25 november bent u reeds geïnformeerd dat de gecontroleerde veiling ("*controlled auction*") is afgerond. De AHC, Eneco en het consortium van **Mitsubishi Corporation** en **Chubu Electric Power Co.** (hierna: het consortium) hebben overeenstemming bereikt over het bod op alle Eneco aandelen voor in totaal € 4,1 miljard *bruto*. Op dit bedrag worden nog transactiekosten van ca. 0,5% - 1,0% in mindering gebracht. De AHC en Eneco hebben het consortium geselecteerd omdat zij het beste bod, met de beste voorwaarden biedt in relatie tot de beoordelingscriteria die door de AHC en Eneco voor de start van het transactieproces zijn overeengekomen[3].

---

[1] *Deze AHC-brief is openbaar en kan derhalve aan uw college van B en W alsmede aan de gemeenteraad worden verstrekt.*
[2] *De verkopende en houdende aandeelhouders werken in de AHC gezamenlijk aan het informeren van alle aandeelhouders. Bij besluiten over de verkoop worden de aandeelhouders vertegenwoordigd door de commissie van verkopende aandeelhouders (hierna: CvVA). In deze brief wordt voor de leesbaarheid verder alleen over de AHC gesproken.*
[3] *Deze criteria zijn in een eerder stadium – al dan niet onder geheimhouding - gedeeld met de 44 aandeelhoudende gemeenten.*

Voor meer informatie over het transactieproces, de vervolgstappen, de koper, de geboden prijs en de niet-financiële voorwaarden waarover overeenstemming is bereikt treft u in het bijgevoegde Toelichtingsdocument. Dit document is *openbaar*. In paragraaf 2.2 zal een nadere toelichting worden gegeven op dit Toelichtingsdocument in functie van het besluitvormingsproces bij de 44 gemeenten.

1.2 Principeakkoord met het consortium: transactieproces nog niet gefinaliseerd en afgerond

In de AHC-brief van 25 november 2019 is tevens vermeld dat de keuze voor het consortium heeft geresulteerd in de ondertekening van een protocol (*het Offer Protocol*) door de delegatie van de AHC, Eneco en het consortium op 22 november 2019.

In voornoemd Offer Protocol zijn met het consortium de voorwaarden voor de aandelenverkoop vastgesteld en zijn afspraken gemaakt over het voorleggen van deze afspraken aan de COR en alle aandeelhouders voor hun Definitief Besluit.

Met het ondertekenen van het Offer Protocol is de koopovereenkomst nog niet in werking getreden, waardoor de aandelentransactie nog *niet* definitief is. De transactie is namelijk pas definitief en men kan pas tot afronding (*closing*) overgaan wanneer:

1. aandeelhoudende gemeenten die 75% of meer van het geplaatste kapitaal vertegenwoordigen hebben besloten hun aandelen te verkopen conform de voorgestelde transactie (winnende bieder en diens voorwaarden) en de daartoe benodigde documentatie hebben ondertekend, waaronder de koopovereenkomst[4];
2. goedkeuringen zijn verkregen van de minister van Economische Zaken en Klimaat, de mededingingsautoriteiten (de Europese Commissie en de Duitse mededingingsautoriteit) en de Belgische federale minister van Energie in verband met onderzeese kabellicenties voor offshore windparken van Eneco in België.

In eerdere brieven is gemeld dat de Centrale Ondernemingsraad van Eneco (hierna: COR)) op basis van de *Wet op de ondernemingsraden (WOR)* een adviesrecht heeft inzake de transactie. Op 22 november 2019 heeft de COR een positief en onvoorwaardelijk advies gegeven op het bereikte akkoord met het consortium.

In de onderstaande paragraaf vindt u een nadere toelichting op het besluitvormingsproces over het wel of niet verkopen van de Eneco-aandelen en welke handelingen de aandeelhoudende gemeenten moeten verrichten binnen de contractuele termijn (zie paragraaf 2.1) die in het Offer Protocol is overeengekomen.

[4] *Zowel het Offer Protocol als de koopovereenkomst worden door de AHC – met het verzoek tot oplegging van geheimhouding – aan de 44 gemeenten verstrekt.*

2 Besluitvormingsproces 44 gemeenten: waar wordt u om verzocht

2.1 Besluitvormingsproces gemeenten: tijdslijn

Aanmeldingstermijn tot en met 26 februari 2020

Iedere aandeelhouder zal worden verzocht een Definitief Besluit over de verkoop van zijn aandelenbelang in Eneco te nemen. Aandeelhouders hebben een termijn van ***40 werkdagen*** om dit besluit te nemen. Deze termijn is afgeleid uit de Aandeelhoudersovereenkomst van 22 december 2017 en is ook overeengekomen met Eneco en het consortium in het *Offer Protocol*.
De 40-dagen-termijn start op 19 december 2019. De AHC heeft alle 44 portefeuillehouders (de leden van het college van B&W die verantwoordelijk zijn voor het Eneco-dossier) verzocht om in deze termijn van 40 werkdagen de tijd efficiënt te benutten. Het doel daarvan is om een tijdige behandeling en besluitvorming over de verkoop van de Eneco-aandelen in colleges, raadscommissies en de gemeenteraden te bewerkstelligen. Resumerend is het verzoek aan alle aandeelhouders om op 26 februari 2020 zowel een besluit door uw college als gemeenteraad te hebben genomen en dient het antwoordformulier en de bijbehorende bijlagen (zie hiervoor de bijlagen bij deze brief) getekend aan de AHC te zijn geretourneerd.

Verlengde aanmeldingstermijn tot en met 25 maart

Als aan het einde van deze aanmeldingstermijn, op 26 februari 2020, ten minste 75% van het aandelenkapitaal een Definitief Besluit tot verkoop heeft genomen, dan zal het consortium het bod gestand doen. Dit betekent dat de koopovereenkomst dan in werking treedt. De aanmeldingstermijn wordt met 20 werkdagen verlengd als de aanmeldingsdrempel van 75% van het aandelenkapitaal niet op 26 februari 2020 is behaald. Het feit dat de eerste aanmeldingstermijn na 40 werkdagen eindigt op 26 februari 2020, maakt dat met een termijn van 20 werkdagen de verlengde aanmeldingstermijn eindigt op 25 maart 2020.

Na-aanmeldingstermijn

De koopovereenkomst bevat een mechanisme dat in het geval op 26 februari 2020 (of eventueel 25 maart 2020, zie hierna) de drempel van 75% is behaald en partijen de koopovereenkomst zijn aangegaan, een gemeente zijn aandelen alsnog kan aanbieden wanneer deze gemeente *niet* binnen de aanmeldingstermijn van 40 werkdagen (inclusief een eventuele verlenging met 20 werkdagen) een Definitief Besluit tot verkoop heeft genomen. De betreffende gemeente kan dan gedurende een na-aanmeldingstermijn van 25 werkdagen alsnog besluiten haar aandelenbelang te verkopen. Wanneer de na-aanmeldingstermijn eindigt, hangt af van het moment waarop de drempelwaarde van 75% van het aandelenkapitaal is behaald.

Aanmeldingstermijn	Aantal werkdagen	Einddatum
Aanmeldingstermijn	40	26 februari 2020
Verlengde aanmeldingstermijn	20	25 maart 2020
Na-aanmeldingstermijn	25[5]	▪ Als 75%-drempel in de aanmeldingstermijn is behaald: 6 april 2020; of ▪ Als 75%-drempel in de verlengde aanmeldingstermijn is behaald: 7 mei 2020

Aandeelhouders die uiterlijk 26 februari 2020 hun Definitieve Besluit tot verkoop aanmelden, zullen 16 werkdagen nadat de laatste regulatoire goedkeuring (zie paragraaf 3 hierna) is verkregen hun pro rata deel van de koopprijs ontvangen als de drempelwaarde van 75% van het aandelenkapitaal is behaald. Als deze uitbetaling van de koopprijs plaatsvindt voordat de na-aanmeldingstermijn eindigt, zullen de aandeelhouders die tijdens de na-aanmeldingstermijn het Definitieve Besluit tot verkoop aanmelden, pas 11 werkdagen na afloop van de na-aanmeldingstermijn hun pro rata deel van de koopprijs ontvangen. Na-aanmelding leidt dus mogelijk tot een latere uitbetaling van de koopprijs.

2.2 Besluitvormingsproces gemeenten: informatiepakket

Ten behoeve van het Definitieve Besluit over de verkoop van de Eneco-aandelen is door de AHC een *informatiepakket* opgesteld dat bestaat uit diverse documenten die de AHC relevant acht voor de Definitieve Besluitvorming. Het *informatiepakket* is een bijlage bij deze AHC brief en bestaat uit de volgende documenten:

#	Document	Omschrijving
1	***Toelichtingsdocument (hierna TD) (inclusief antwoordformulier)***	Het TD zet o.a.: **i]** het doorlopen verkoopproces uiteen**, ii]** beschrijft het bod **iii]** beschrijft de kopers, bevat de aanbevelingen van zowel **iv]** de AHC als **v]** Eneco en **vi]** licht de wijze toe waarop de belangen en niet financiële voorwaarden die zijn afgeleid van de beoordelingscriteria zijn geborgd.

[5] De na-aanmeldingstermijn start de dag na het versturen van het na-aanmeldingsformulier naar de aandeelhouders.

		Tot slot bevat het **vii]** een gedetailleerd stappenplan en het antwoordformulier om een Definitief Besluit aan te melden.
2	***Koopovereenkomst (onder geheimhouding)***[6]	Gemeenten ontvangen de volledige koopovereenkomst inclusief bijlagen die Eneco en de AHC met het consortium zijn overeengekomen.
3	***Offer Protocol (onder geheimhouding)***[7]	Gemeenten ontvangen het volledige Offer Protocol inclusief bijlagen die Eneco en de AHC met het consortium zijn overeengekomen.
4	***Leeswijzer bij het offer protocol en de koopovereenkomst (onder geheimhouding)*** [8]	De leeswijzer is opgesteld door de juridische adviseur van de AHC en licht de belangrijkste kaders en elementen van het Offer Protocol en de koopovereenkomst toe.
5	***Overeenkomst tussen Verkopende Aandeelhouders (hierna: Aanvullende Aandeelhoudersovereenkomst (onder geheimhouding)***[9]	De aandeelhouderovereenkomst is opgesteld om bepaalde onderwerpen tussen de verkopers onderling te regelen, zoals eventuele aansprakelijkheid van de verkopende aandeelhouders na de aandelenoverdracht, de vrijwaring aan de onafhankelijke waarderingsadviseur Duff & Phelps en archivering *(zie de Aanvullende Aandeelhoudersovereenkomst en het Toelichtingsdocument voor meer informatie)*.

De aandeelhoudende gemeenten hebben in het najaar van 2017 of daarna (bijvoorbeeld als gevolg van de gemeenteraadsverkiezingen in 2018) een principebesluit genomen t.a.v. het voorstel of men de aandelen in Eneco wenste te behouden of af te bouwen (verkopen). Voor dat besluitvormingstraject is destijds door de AHC een Consultatiedocument (openbaar beschikbaar) opgesteld. Nu het Definitieve Besluit voorligt over de verkoop van de Eneco-aandelen is door de

---

[6] *Voor de 44 bestuurlijke portefeuillehouders (burgemeester of wethouder, afhankelijk van de gemeente) zijn de koopovereenkomst (SPA: Sale And Purchase Agreement), het Offer Protocol, de Leeswijzer en Aanvullende Aandeelhoudersovereenkomst raadpleegbaar in het online portaal. De 44 bestuurlijke portefeuillehouders kunnen de rapporten ter kennisgeving aan de leden van de gemeenteraad aanbieden. De rapporten kunnen uitsluitend worden verstrekt onder oplegging van geheimhouding door middel van een schriftelijke ter inzagelegging. Het scannen van de rapporten door de griffie en deze vervolgens digitaal ter beschikking stellen (via bijvoorbeeld applicaties als Ibabs en Notubiz) is in het belang van Eneco, het consortium en aandeelhouders niet toegestaan.*

[7] *Gelijk aan voetnoot 5.*

[8] *Gelijk aan voetnoot 5.*

[9] *Gelijk aan voetnoot 5.*

AHC, ondersteund door haar adviseurs en in afstemming met Eneco en het consortium voor eenzelfde construct gekozen en is het Toelichtingsdocument opgesteld. Het Toelichtingsdocument (1) is openbaar en kan aan de gemeenteraad worden verstrekt. De koopovereenkomst (2), het Offer Protocol (3), de Leeswijzer (4) en de Aanvullende Aandeelhoudersovereenkomst (5) kunnen enkel onder oplegging van geheimhouding aan de gemeenteraad worden verstrekt.

2.3 Besluitvormingsproces gemeenten: Toelichtingsbijeenkomsten

Evenals bij de voorbereiding op het principebesluit over het wel of niet willen afbouwen van de Eneco-aandelen in het najaar van 2017, heeft de AHC de intentie om t.b.v. het Definitieve Besluit *Toelichtingsbijeenkomsten* te organiseren. In deze toelichtingsbijeenkomst worden een (technische) toelichting gegeven op:

i. *Het procesverloop van de gecontroleerde veiling ("controlled auction");*
ii. *Het consortium;*
iii. *De prijs en andere relevante financiële aspecten;*
iv. *De mate waarin invulling is gegeven aan de beoordelingscriteria en de wijze waarop ze zijn geborgd;*
v. *De transactiedocumentatie waaronder: de koopovereenkomst, het Offer Protocol;*
vi. *De regulatoire goedkeuringen die moeten worden verkregen;*
vii. *Het besluitvormingsproces bij de 44 gemeenten;*

In onderstaande tabel staan de data, locaties en tijdstippen van de *Toelichtingsbijeenkomsten*.

Raadsleden kunnen zich via www.denhaag.nl/eneco voor een Toelichtingsbijeenkomst aanmelden.

Genodigden	***Datum***	***Tijdstip (aanvang)***	***Locatie***
Raadsleden	*7 januari 2020*	*19.00*	*Stadhuis, Rotterdam*
Raadsleden	*9 januari 2020*	*19.00*	*Raadhuis, Heemstede*
Raadsleden	*13 januari 2020*	*19.00*	*Stadhuis, Dordrecht*

2.4 Besluitvormingsproces gemeenten: resumé van de te nemen stappen

11 december 2019

- AHC verstrekt het informatiepakket aan de 44 bestuurlijke portefeuillehouders

17, 18 en 19 december 2019

- 17 december 2019: Collegebesluit (zie paragraaf 2.1) over raadsvoorstel en verzenden informatiepakket aan de gemeenteraad
- 18 december 2019: verzenden informatiepakket en raadsvoorstel aan de gemeenteraad
- 19 december 2019: start van de 40-dagen-termijn

Januari 2020

- De AHC organiseert 3Toelichtingsbijeenkomsten voor raadsleden (zie paragraaf 2.3)
- De AHC organiseert 1 Toelichtingsbijeenkomst voor de bestuurlijke portefeuillehouders (zie paragraaf 2.3)

Januari - Februari 2020

- College van B&W, na instemming raad, besluit bod van het consortium wel of niet te aanvaarden (het Definitieve Besluit)
- Ondertekening en verzending antwoordformulier* door college van B&W aan de AHC met kopie aan de juridisch adviseur
- 26 februari eindigt de aanmeldingstermijn van 40 werkdagen

25 maart 2020

- College van B&W, na instemming raad, besluit bod van het consortium wel of niet te aanvaarden (het Definitieve Besluit)
- Ondertekening en verzending antwoordformulier* door college van B&W aan de AHC met kopie aan de juridisch adviseur
- 25 maart eindigt de verlengde aanmeldingstermijn van 20 werkdagen

2e Kwartaal 2020 (naar huidge inzichten)

- Koopovereenkomst treedt in werking als 75% of meer van het aandelenkapitaal Definitief Besluit tot verkoop. Eventueel is er een verlenging van de aanmeldingstermijn bij minder dan 75%. De na-aanmelding is 25 werkdagen.
- Aandelenoverdracht en uitbetaling koopsom indien op grond van Definitieve Besluitvorming bij de 44 gemeenten de drempel van 75% is gehaald.

** Antwoordformulier: nadat het college van B&W het Definitieve Besluit heeft genomen, tekent de burgemeester of een daartoe gevolmachtigde wethouder het antwoordformulier en de bijbehorende bijlagen. Het antwoordformulier en de bijlagen moeten worden verstuurd naar AHCEneco@rotterdam.nl met kopie aan ProjectApollo@debrauw.com. De bijlagen betreffen het Definitieve Besluit, een getekende koopovereenkomst, een getekende volmacht aan de voorzitter van de AHC en de juridisch adviseurs voor de afronding van het verkoopproces en een getekende Aanvullende Aandeelhoudersovereenkomst.*

3 Regulatorische goedkeuringen

Ongeacht of de drempel van 75% is behaald moeten voordat de aandelenverkoop definitief kan worden afgerond (closing) de volgende regulatoire goedkeuringen worden verkregen:

1. Goedkeuring van de Europese Commissie op grond van de Europese mededingingsregels.
2. Goedkeuring van de Duitse mededingingsautoriteit op grond van Duitse mededingingsregels.
3. Goedkeuring van de Nederlandse minister van Economische Zaken en Klimaatbeleid op grond van de Elektriciteitswet.
4. Goedkeuring van de Belgische federale minister van Energie in verband met onderzeese kabellicenties voor windparken in België.

De betrokken partijen zijn inmiddels gestart met het aanvragen van de benodigde goedkeuringen.
Het Consortium, Eneco en de AHC voorzien op dit moment geen majeure problemen met het verkrijgen van de hiervoor beschreven goedkeuringen. De daadwerkelijke aandelenoverdracht vindt plaats 15 werkdagen nadat de laatste goedkeuring is verkregen (mits aandeelhouders die gezamenlijk 75% van het aandelenkapitaal vertegenwoordigen instemmen met de aandelenverkoop). Aangezien niet vaststaat wanneer de laatste goedkeuring zal worden verkregen, is de datum van de aandelenoverdracht en uitbetaling van de koopprijs nog niet bekend. Naar verwachting kan de voorgenomen aandelenverkoop in het tweede kwartaal van 2020 worden afgerond.

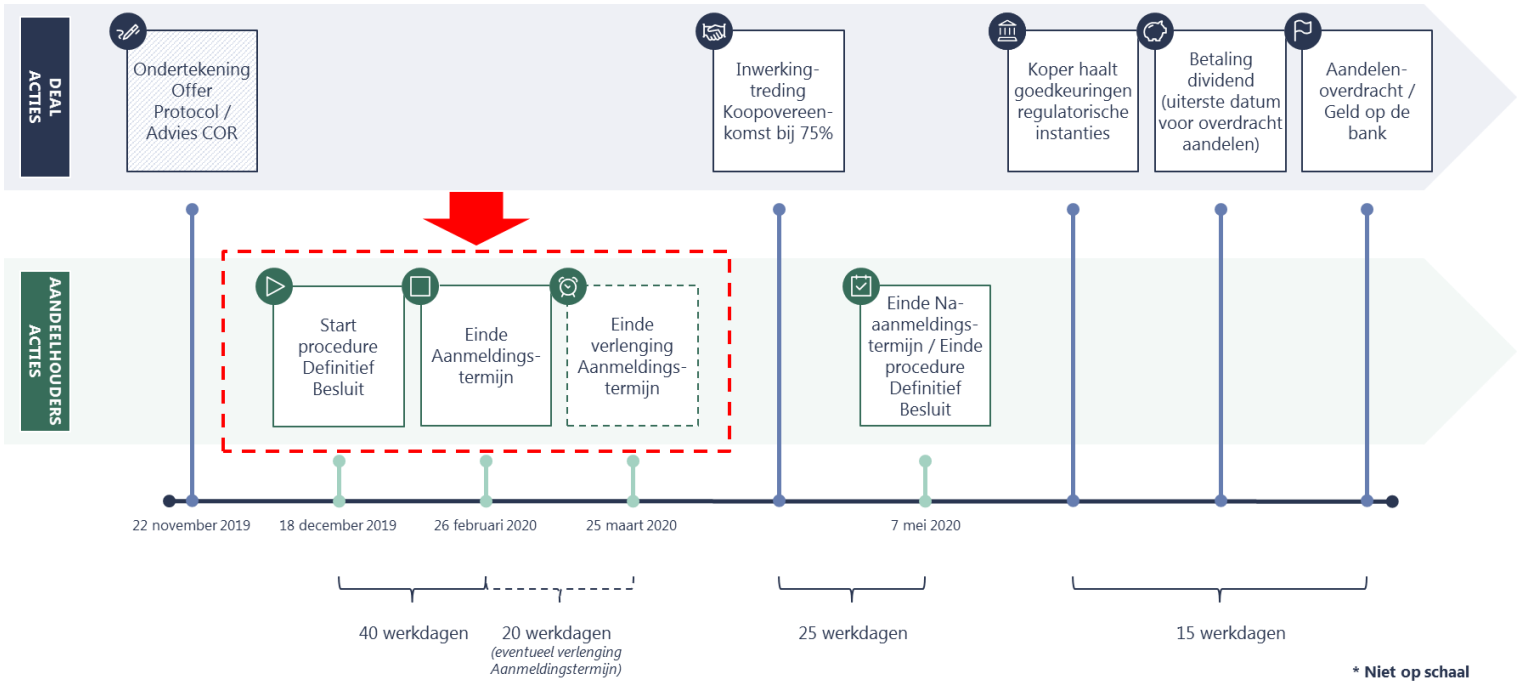

4 Communicatie: updates van de AHC

In de Aandeelhoudersovereenkomst is bepaald dat de AHC updates verstrekt aan de overige (verkopende) aandeelhouders bij belangrijke gebeurtenissen. Op dit moment voorziet de AHC de volgende processtappen waarvan de AHC het wenselijk acht u te informeren:

1. wanneer gedurende het besluitvormingsproces de 75%-drempel wordt gehaald, met andere woorden wanneer aandeelhoudende gemeenten die 75% of meer van het geplaatste kapitaal vertegenwoordigen besluiten hun aandelen te verkopen conform de voorgestelde transactie;
2. bij afronding van het goedkeuringstraject bij nationale overheden en de Europese mededingingsautoriteit waardoor tot afronding (closing) van de transactie kan worden overgegaan, of;
3. wanneer gedurende het besluitvormingsproces de 75%-drempel *niet* wordt gehaald.

5 Enquêteprocedure Ondernemingskamer

De COR van Eneco heeft op 25 november 2019 de Ondernemingskamer verzocht het onderzoek stop te zetten en de enquêteprocedure bij afronding (*closing*) van de transactie te beëindigen.
Bij het schrijven van de brief was de respons van de Ondernemingskamer nog niet ontvangen, maar hebben de onderzoekers wel al aangegeven dat het schrijven van het onderzoeksrapport is stilgelegd. De AHC houdt u vanzelfsprekend op de hoogte over de verdere voortgang.

- Bijlagen: informatiepakket

1. Toelichtingsdocument (inclusief antwoordformulier)
2. Koopovereenkomst (onder geheimhouding)
3. Offer Protocol (onder geheimhouding)
4. Leeswijzer bij de koopovereenkomst (onder geheimhouding)
5. Aandeelhoudersovereenkomst (onder geheimhouding)

-

Met vriendelijke groeten, mede namens de Aandeelhouderscommissie Eneco,

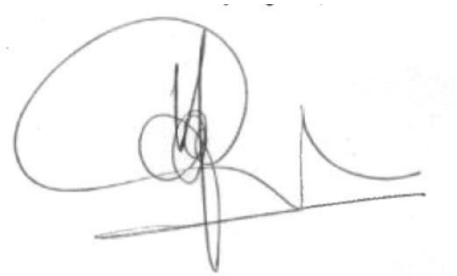

Arjan van Gils
Voorzitter AHC

TOELICHTINGSDOCUMENT

van

Commissie van Verkopende Aandeelhouders Eneco

aan

aandeelhouders van Eneco Groep N.V.

ten aanzien van

verkoop van aandelen in Eneco Groep N.V.

datum *11 december 2019*

Dit toelichtingsdocument is opgesteld door de CvVA en haar adviseurs voor de colleges van B&W en de gemeenteraadsleden van de gemeenten met een aandelenbelang in Eneco Groep N.V. Het is met de grootst mogelijke zorgvuldigheid opgesteld op basis van de beschikbare informatie op 11 december 2019. De CvVA en haar adviseurs zijn niet aansprakelijk voor eventuele fouten of omissies.

Inhoudsopgave **Pagina**

1 INLEIDING EN SAMENVATTING 5

1.1 Doel en achtergrond van het toelichtingsdocument 5

1.2 Openbaar document en aanvullende vertrouwelijke documenten 6

1.3 Samenvatting 6

2 BESCHRIJVING VAN HET VERKOOPPROCES EN VERANTWOORDING 12

2.1 Inleiding 12

2.2 De aanloop naar het verkoopproces 12

2.3 Kader en structuur van het verkoopproces 17

2.4 Het verkoopproces 21

2.5 Samenvatting procesverloop 29

2.6 De enquêteprocedure 29

3 BESCHRIJVING VAN HET BOD VAN HET CONSORTIUM 31

3.1 Inleiding 31

3.2 Financiële voorwaarden 31

3.3 Waarborgafspraken 34

3.4 Duur en handhaving van de waarborgafspraken 37

3.5 Voorwaarden voor overdracht 39

3.6 Aansprakelijkheden verkopers 40

3.7 Implicaties voor aandeelhouders die niet verkopen 42

4 AANBEVELING CVVA AAN AANDEELHOUDERS 45

4.1 Aanbeveling van de CvVA 45

4.2 Hoogste prijs voor de aandeelhouders 45

4.3 Hoogste transactiezekerheid 45

4.4 Clean exit 46

4.5 Uitgebreide overige waarborgafspraken 46

5 BESCHRIJVING VAN DE VERVOLGSTAPPEN IN HET VERKOOPPROCES 48

5.1 Inleiding 48

5.2 Toelichtingsbijeenkomsten 48

5.3 Het definitief besluit 48

5.4 Aanmelding van het definitief besluit 49

5.5 Eventueel verlenging aanmeldingstermijn en inwerkingtreding koopovereenkomst 50

5.6 Na-aanmeldingstermijn 50
5.7 Voorbereiding aandelenoverdracht 52
5.8 Aandelenoverdracht 53
5.9 Eventueel tweede aandelenoverdracht 54
5.10 Na de aandelenoverdracht 54

Bijlagen

Bijlage 1 Antwoordformulier

Bijlage 2 Overzicht vervolgstappen verkoopproces en stappenplan voor het definitief besluit

Bijlage 3 Absolute beoordelingscriteria

Bijlage 4 Overzicht invulling van de relatieve beoordelingscriteria

Bijlage 5 Fairness opinie Duff & Phelps

Bijlage 6 Fairness opinie Aperghis

Bijlage 7 Aanbeveling van de raad van bestuur en de raad van commissarissen van Eneco

Bijlage 8 Over het Consortium, Mitsubishi en Chubu

Bijlage 9 Toelichting op de volmacht aan de voorzitter AHC

Bijlage 10 Beschrijving van de fiscaalrechtelijke implicaties van een verkoop van de aandelen Eneco

Bijlage 11 Consultatiedocument van 15 juni 2017

Bijlage 12 Inventarisatierapport van 22 november 2017

Bijlage 13 AHC-brieven van 21 februari 2019 tot en met 25 november 2019

1 Inleiding en samenvatting

1 INLEIDING EN SAMENVATTING

1.1 Doel en achtergrond van het toelichtingsdocument

1.1.1 In 2017 heeft de consultatiefase plaatsgevonden. Op basis van deze consultatie hebben bijna alle aandeelhouders van Eneco Groep N.V. ("**Eneco**") een principebesluit genomen tot het houden of afbouwen (verkopen) van hun aandelenbelang in Eneco. In het najaar van 2018 hebben vervolgens de Commissie van Verkopende Aandeelhouders[1] en Eneco mede op basis van onderzoek van de betrokken adviseurs gezamenlijk besloten om de privatisering van Eneco vorm te geven door een verkoop via een *controlled auction*. De verkoop middels een *controlled auction* (gecontroleerde veiling) is begin 2019 van start gegaan. Na het doorlopen van de pre-kwalificatiefase, de fase van niet-bindende biedingen, de fase van bindende biedingen en finale onderhandelingsfase hebben de CvVA en Eneco gezamenlijk met het consortium van Mitsubishi Corporation en Chubu Electric Power Co., Inc. (het "**Consortium**") overeenstemming bereikt over het bod van het Consortium aan iedere aandeelhouder om diens aandelenbelang in Eneco te kopen. Het bod is gericht op het verkrijgen van 100% van de aandelen en strekt zich dus ook uit tot de aandeelhouders die geen principebesluit tot afbouwen hebben genomen. Het is nu, conform de afgesproken procedure, aan iedere aandeelhouder om een definitief besluit te nemen om zijn aandelenbelang in Eneco wel of niet aan het Consortium te verkopen. Iedere aandeelhouder wordt verzocht uiterlijk 26 februari 2020 dit definitieve besluit aan te melden.

1.1.2 Met dit toelichtingsdocument voorziet de CvVA de aandeelhouders van relevante informatie over (i) het bod van het Consortium om tot een definitief besluit tot verkoop te komen en (ii) de handelingen die de aandeelhouders moeten verrichten om het bod te accepteren, de aandelen te leveren en een pro rata deel van de koopprijs te ontvangen. Daarnaast legt de CvVA verantwoording af over de wijze waarop zij invulling heeft gegeven aan het mandaat dat zij van de verkopende aandeelhouders heeft gekregen om het verkoopproces te starten en uit te voeren. Dit mandaat volgt uit de aandeelhoudersovereenkomst van 22 december 2017 die de aandeelhouders

[1] De aandeelhouderscommissie Eneco bestaat uit de Commissie van Verkopende Aandeelhouders (de "**CvVA**") en de Commissie van Blijvende Aandeelhouders (de "**CvBA**"). De CvVA vertegenwoordigt de aandeelhouders die een principebesluit tot afbouwen hebben genomen. De CvBA vertegenwoordigt de aandeelhouders die geen principebeslluit of een principebesluit tot houden hebben genomen.

die eerder een principebesluit tot afbouwen hebben genomen zijn aangegaan of waar zij op een later moment bij zijn aangesloten.

1.1.3 De CvVA heeft het toelichtingsdocument opgesteld in samenwerking met haar financieel adviseur Aperghis & Co B.V. ("**Aperghis**"), haar juridisch adviseur De Brauw Blackstone Westbroek N.V. ("**De Brauw**"), onafhankelijk waarderingsdeskundige Duff & Phelps B.V. ("**Duff & Phelps**") en de gezamenlijke financieel adviseur van de CvVA en Eneco, Citigroup Global Markets Limited ("**Citi**"). De inhoud van het toelichtingsdocument is ook met Eneco en het Consortium afgestemd.

1.2 Openbaar document en aanvullende vertrouwelijke documenten

Dit toelichtingsdocument en alle bijlagen zijn openbaar. Naast dit toelichtingsdocument is ook een aantal aanvullende documenten verstrekt waarvan de CvVA de 44 colleges van B&W vriendelijk doch dringend heeft verzocht daarvoor geheimhouding conform artikel 25 Gemeentewet op te leggen en dit te laten bekrachtigen door haar gemeenteraad. Voor deze documenten geldt dat geheimhouding is afgesproken en deze documenten dus niet openbaar mogen worden gemaakt. Het gaat om de volgende aanvullende documenten:

- het offer protocol van 22 november 2019 tussen de CvVA, Eneco en het Consortium;
- de koopovereenkomst zoals overeengekomen tussen de CvVA, Eneco en het Consortium;
- een leeswijzer bij het offer protocol en de koopovereenkomst; en
- een aanvullende aandeelhoudersovereenkomst tussen aandeelhouders die een definitief besluit tot verkoop nemen.

1.3 Samenvatting

1.3.1 **Inleiding**. Deze samenvatting geeft de hoofdlijnen weer van het proces dat heeft geleid tot het akkoord dat op 22 november 2019 is bereikt met het Consortium. De aandeelhouders wordt geadviseerd de overige hoofdstukken van dit toelichtingsdocument te lezen voor een meer gedetailleerde beschrijving van het verkoopproces en het bod van het Consortium.

1.3.2 **Consultatiefase**. In juni 2017 is de AHC een consultatie gestart om te inventariseren welke aandeelhouders van Eneco hun aandelen wensten te verkopen dan wel te houden. Op basis van de consultatiefase bleek een overgrote meerderheid van de aandeelhouders de wens te hebben hun belang in Eneco af te bouwen. Naar aanleiding daarvan heeft de AHC een

commissie van verkopende aandeelhouders (de CvVA) ingesteld. Naast de CvVA heeft de AHC een commissie van blijvende aandeelhouders (CvBA) ingesteld, die de belangen van de aandeelhouders die geen principebesluit tot afbouwen hebben genomen vertegenwoordigt in het kader van het verkoopproces. De CvVA heeft daarnaast een Transactiecommissie ingesteld die is belast met de dagelijkse uitvoering van de taken en verantwoordelijkheden ten aanzien van het verkoopproces.

1.3.3 **Onderzoek naar verkoopmethode**. In maart 2018 is de Transactiecommissie samen met Eneco het onderzoek begonnen naar de beste methode voor de afbouw van de aandelen Eneco. Dat onderzoek richtte zich op drie verkoopmethoden: (i) een verkoop door middel van een *controlled auction*, (ii) een beursgang of (iii) een duaal proces waarbij de verkoopmethodes (i) en (ii) tot bepaalde hoogte parallel worden uitgewerkt en voorbereid totdat er een keuze voor de één of de ander wordt gemaakt (een zogenaamde dual-track).

1.3.4 **Transactieprotocol**. In het najaar van 2018 hebben de CvVA en Eneco nadere afspraken gemaakt over het verkoopproces. Deze afspraken zijn neergelegd in het transactieprotocol dat de CvVA en Eneco op 14 december 2018 hebben ondertekend. Eneco en de CvVA zijn in het transactieprotocol de definitieve beoordelingscriteria overeengekomen die worden toegepast voor de beoordeling van potentiële kopers en hun biedingen (zie Bijlage 3 en Bijlage 4). Daarnaast is tussen de CvVA en Eneco afgesproken dat het verkoopproces gezamenlijk wordt vormgegeven. In dat licht zijn een Stuurgroep, Projectgroep en Werkgroepen ingericht (zie paragraaf 2.3.7 hierna).

1.3.5 **Gezamenlijke keuze voor een *controlled auction*.** Op basis van de adviezen van de Transactiecommissie en de betrokken adviseurs en de afweging van de belangen van de aandeelhouders en de onderneming, heeft de CvVA geconcludeerd dat een verkoop door een *controlled auction* de voorkeursroute is voor verkoop van de aandelen in Eneco. Vervolgens is in de vergadering van de Stuurgroep op 14 december 2018 door de CvVA en Eneco gezamenlijk en unaniem de keuze voor een *controlled auction* gemaakt.

1.3.6 **Zorgvuldig verlopen verkoopproces**. Conform het transactieprotocol, is de *controlled auction* vervolgens in februari 2019 van start gegaan en in gezamenlijkheid tussen Eneco en de CvVA uitgevoerd in een aantal fasen:

- In de pre-kwalificatiefase zijn alle geïnteresseerde partijen beoordeeld aan de hand van de absolute beoordelingscriteria die in het transactieprotocol zijn overeengekomen. Op basis van die beoordeling heeft de Stuurgroep vastgesteld welke partijen kwalificeerden voor deelname aan het verkoopproces ("**Fase I**").
- In Fase I werd informatie over Eneco verstrekt aan de gekwalificeerde partijen. Op basis van deze informatie dienden de gekwalificeerde partijen een eerste, niet-bindend bod in. De Stuurgroep selecteerde vervolgens aan de hand van de beoordelingscriteria die in het transactieprotocol zijn overeengekomen de partijen die werden toegelaten tot de tweede fase van het verkoopproces ("**Fase II**").
- In Fase II werd aanvullende, gedetailleerde informatie verstrekt aan de geselecteerde partijen om hen in staat te stellen nader onderzoek te doen en een bindend bod in te dienen. Deze bindende biedingen werden voor wat betreft de hoogte van de prijs gevalideerd op basis van een onafhankelijke waardering van waarderingsdeskundige Duff & Phelps.
- Na analyse van de bindende biedingen selecteerde de Stuurgroep aan de hand van de beoordelingscriteria de partij(en) waarmee over de definitieve voorwaarden van hun bod finaal werd onderhandeld.
- Na deze finale onderhandelingen selecteerde de Stuurgroep één winnende partij. Het bod van deze partij wordt aan de aandeelhouders voorgelegd, waarna iedere aandeelhouder afzonderlijk een definitief besluit kan nemen.

1.3.7 **Keuze voor het bod van het Consortium**. De Stuurgroep heeft op 22 november 2019 de definitieve beoordeling van de bindende biedingen vastgesteld. Hierbij hebben de raad van bestuur, raad van commissarissen en de CvVA, waarbij ook de vertegenwoordiging van de aandeelhouders die geen principebesluit tot verkoop hebben genomen aanwezig was, unaniem

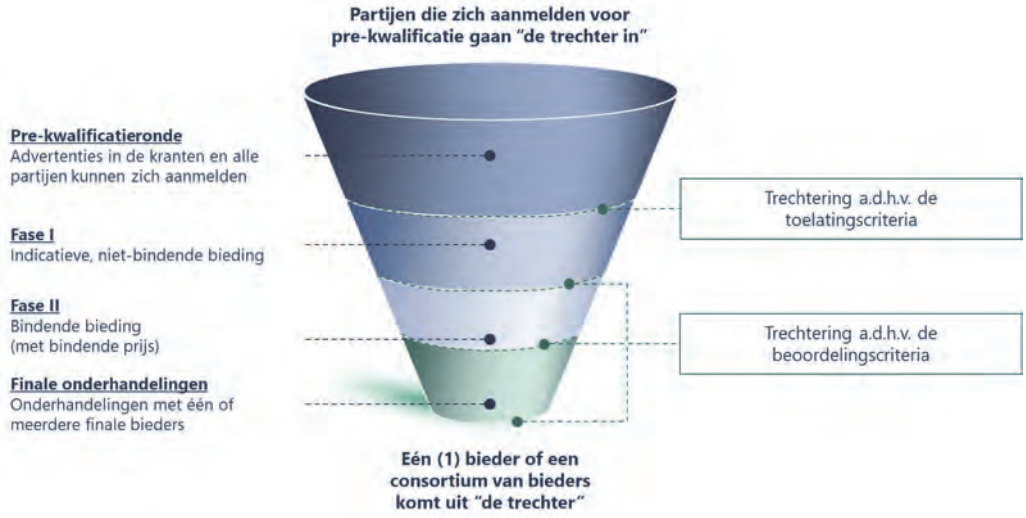

en gezamenlijk besloten dat - getoetst aan de absolute en relatieve beoordelingscriteria - het bindende bod van het Consortium het beste bod is, met de hoogste prijs en de beste overige voorwaarden voor alle stakeholders van Eneco. Op diezelfde dag heeft ook de COR een positief advies gegeven over de voorgenomen aandelenverkoop aan het Consortium onder de voorwaarden opgenomen in het offer protocol en de koopovereenkomst.

Voor een nadere bespreking van de voorwaarden van het bod wordt verwezen naar hoofdstuk 3 en de aanbeveling van de CvVA in hoofdstuk 4.

1.3.8 **Vervolgstappen: definitief besluit.** Nu de CvVA en Eneco gezamenlijk een akkoord hebben bereikt met het Consortium, is het aan de aandeelhouders om een definitief besluit te nemen over de verkoop van hun aandelen in Eneco onder de voorwaarden die zijn vastgelegd in het offer protocol en de koopovereenkomst. Om de aandeelhouders daarin zoveel mogelijk te faciliteren, heeft de CvVA een proces ingericht met een aantal stappen:

- Er worden in januari 2020 drie toelichtingsbijeenkomsten georganiseerd voor raadsleden waarin dit toelichtingsdocument en het eindresultaat van het verkoopproces worden toegelicht (zie paragraaf 5.2).
- De aandeelhouders nemen een definitief besluit over de verkoop van hun aandelen – iedere gemeente kan alleen besluiten om *alle* aandelen in Eneco die die gemeente houdt te verkopen en niet slechts een deel daarvan (zie paragraaf 5.3).
- De aandeelhouders die een definitief besluit tot verkoop hebben genomen, dienen het definitief besluit tijdens de aanmeldingsperiode aan te melden (uiterlijk 26 februari 2020). Aandeelhouders kunnen hun definitief besluit tot verkoop aanmelden door de benodigde stukken te ondertekenen en toe te sturen aan de voorzitter van de AHC en de juridisch adviseur van de AHC (zie paragraaf 5.4).
- Indien aan het einde van de aanmeldingsperiode aandeelhouders die gezamenlijk *minder* dan 75% van het aandelenbelang vertegenwoordigen een definitief besluit tot verkoop hebben aangemeld, wordt de aanmeldingstermijn verlengd tot en met 25 maart 2020. In dat geval kunnen aandeelhouders hun definitief besluit tot verkoop aanmelden tot 25 maart 2020 (zie paragraaf 5.5).

1.3.9 **Drempel voor inwerkingtreding van de koopovereenkomst.** Met het Consortium is afgesproken dat de koopovereenkomst in werking treedt indien aan het einde van de (verlengde) aanmeldingsperiode aandeelhouders die gezamenlijk ten minste 75% van het aandelenbelang vertegenwoordigen een definitief besluit tot verkoop hebben aangemeld. Indien dat percentage

niet wordt gehaald, komt het bod van het Consortium te vervallen en treedt de koopovereenkomst niet in werking. Het is dus cruciaal dat aandeelhouders tijdig hun definitief besluit tot verkoop nemen en aanmelden.

1.3.10 **Na-aanmeldingstermijn.** Indien de koopovereenkomst in werking treedt, kunnen de aandeelhouders die tijdens de (verlengde) aanmeldingsperiode geen definitief besluit tot verkoop hebben genomen en aangemeld, alsnog besluiten hun aandelen te verkopen gedurende een termijn van 25 werkdagen. Deze aandeelhouders zullen daar te zijner tijd een bericht over ontvangen van de voorzitter van de AHC (zie hoofdstuk 5.6).

1.3.11 **Aandelenoverdracht**. Voor de aandelenoverdracht moet het Consortium goedkeuring verkrijgen van de mededingingsautoriteiten (de Europese Commissie en de Duitse mededingingsautoriteit), de minister van Economische Zaken en Klimaat en de Belgische federale minister voor Energie. Als de laatste goedkeuring is verkregen en de drempelwaarde van 75% van het aandelenkapitaal is behaald, vindt 15 werkdagen daarna de aandelenoverdracht plaats. De dag na de aandelenoverdracht wordt het pro rata deel van de koopprijs (verminderd met de transactiekosten) uitbetaald aan de verkopers (zie hoofdstuk 5.8).

2 Beschrijving van het verkoopproces en verantwoording

2 BESCHRIJVING VAN HET VERKOOPPROCES EN VERANTWOORDING

2.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft het verloop van het verkoopproces en de enquêteprocedure. De aandeelhouderscommissie van Eneco (de "AHC") heeft de aandeelhouders gedurende het verkoopproces op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen omtrent het verkoopproces via brieven en tijdens aandeelhoudersbijeenkomsten. De brieven vanaf 21 februari 2019 zijn bijgevoegd als Bijlage 13. Hieronder wordt een totaaloverzicht gegeven.

2.2 De aanloop naar het verkoopproces

2.2.1 **Consultatiefase**. In juni 2017 is de AHC een consultatie gestart om te inventariseren welke aandeelhouders van Eneco hun aandelen wensten te verkopen. De directe aanleiding voor de consultatie was de splitsing van het voormalig geïntegreerde Eneco per 31 januari 2017 in het netwerkbedrijf Stedin N.V. en het productie- en leveringsbedrijf Eneco. Als gevolg van de splitsing is bij een aantal aandeelhouders de vraag gerezen of er nog langer een publiek belang bestond bij continuering van het gemeentelijke aandeelhouderschap in Eneco. Als onderdeel van de consultatie heeft iedere aandeelhouder een principebesluit tot houden of afbouwen van het aandelenbelang in Eneco kunnen nemen. Ten behoeve van het principebesluit heeft de AHC op 15 juni 2017 een consultatiedocument met afwegingskader aan alle aandeelhouders gestuurd om een principebesluit te nemen. Het consultatiedocument is bijgevoegd als Bijlage 11. In het afwegingskader werden in ieder geval de volgende elementen ter beoordeling aangereikt:

- de publieke belangen, met bijzondere aandacht voor het warmtebedrijf van Eneco (zie hoofdstuk 5 consultatiedocument);
- de financiële belangen (zie hoofdstuk 6 consultatiedocument);
- de mate van zeggenschap voor de aandeelhouders over het beleid van Eneco (zie hoofdstuk 7 consultatiedocument); en
- overwegingen ten aanzien van de nieuwe aandeelhouders na een transactie en de positie van niet-verkopende aandeelhouders (zie hoofdstuk 8 consultatiedocument).

2.2.2 In het inventarisatierapport van 22 november 2017 heeft de AHC de uitkomst van de consultatie opgenomen. Dit rapport is bijgevoegd als Bijlage 12.

2.2.3 **Instelling van de Commissie van Verkopende Aandeelhouders en de Commissie van Blijvende Aandeelhouders**. Op basis van de consultatiefase bleek een overgrote meerderheid van de aandeelhouders de wens te hebben hun belang in Eneco af te bouwen. Op basis van deze uitkomst heeft de AHC de CvVA ingesteld. Naast de CvVA heeft de AHC de CvBA ingesteld die de belangen van de aandeelhouders die geen principebesluit tot afbouwen hebben genomen vertegenwoordigt in het kader van het verkoopproces.

2.2.4 **Aandeelhoudersovereenkomst**. De aandeelhouders die een principebesluit tot afbouwen hebben genomen zijn op 22 december 2017 een aandeelhoudersovereenkomst aangegaan. Daarin zijn onderlinge afspraken over het verkoopproces gemaakt en is een mandaat verstrekt aan de CvVA om de belangen van de verkopende aandeelhouders te vertegenwoordigen en belangrijke besluiten met betrekking tot het verkoopproces te nemen. Aandeelhouders die na deze datum een principebesluit tot afbouwen hebben genomen, hebben zich ook aangesloten bij deze overeenkomst. Op dit moment (11 december 2019) zijn 42 aandeelhouders (met een gezamenlijk aandelenbelang van 96,88%) partij bij de aandeelhoudersovereenkomst.

2.2.5 **Afstandsverklaring aanbiedingsregeling.** Eén van de afspraken in de aandeelhoudersovereenkomst is dat de verkopende aandeelhouders onherroepelijk afstand doen van hun rechten onder de aanbiedingsregeling in artikel 13, afdeling A, van de statuten van Eneco. Op basis van deze regeling moet een aandeelhouder van Eneco die zijn aandelen wil overdragen, deze aandelen eerst aanbieden aan zijn mede-aandeelhouders. De aandeelhouders die geen principebesluit tot afbouwen hebben genomen, hebben een aparte schriftelijke verklaring getekend waarin zij eveneens afstand doen van deze regeling.

2.2.6 **Instelling van de Transactiecommissie**. Op grond van de aandeelhoudersovereenkomst heeft de CvVA een Transactiecommissie ingesteld. De Transactiecommissie is belast met de dagelijkse uitvoering van de taken en verantwoordelijkheden die in de aandeelhoudersovereenkomst zijn overeengekomen. De Transactiecommissie bestaat uit vier leden: de burgemeester van Lansingerland (voorzitter) en ambtenaren van respectievelijk de gemeente Rotterdam, Den Haag en Dordrecht. Een ambtenaar van de gemeente Delft is, als vertegenwoordiger van de niet-verkopende aandeelhouders, gerechtigd als toehoorder de bijeenkomsten

van de Transactiecommissie bij te wonen en heeft toegang tot dezelfde informatie als de leden van de Transactiecommissie, tenzij sprake is van tegenstrijdige belangen.

2.2.7 Na haar instelling is de Transactiecommissie allereerst betrokken geweest bij de aanstelling van Citi als financieel adviseur van de verkopende aandeelhouders en Eneco. Daarnaast heeft de CvVA de aanstellingen van Aperghis als financieel adviseur en De Brauw als juridisch adviseur van de CvVA verlengd.

2.2.8 De interne organisatie van de aandeelhouders laat zich als volgt samenvatten:

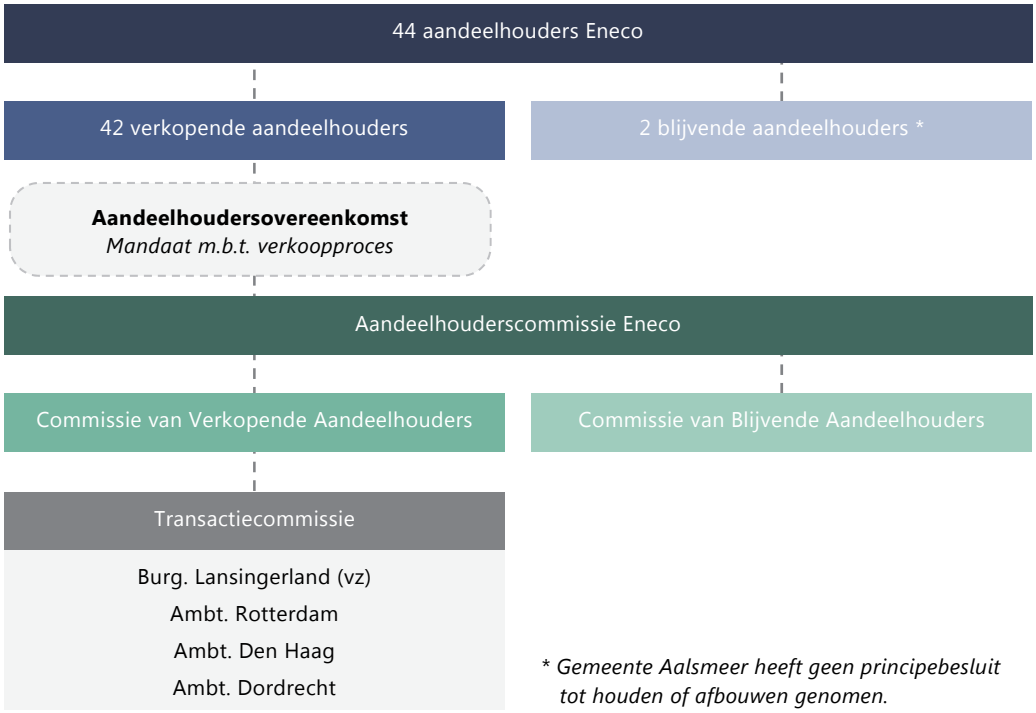

2.2.9 **Onderzoek afbouwmethode**. In maart 2018 is de Transactiecommissie met Eneco het onderzoek begonnen naar de beste methode voor de afbouw van de aandelen Eneco. Dat onderzoek richtte zich op drie verkoopmethoden (zie ook hoofdstuk 11 consultatiedocument): (i) een verkoop door middel van een *controlled auction*, (ii) een beursgang of (iii) een duaal proces waarbij de verkoopmethodes (i) en (ii) tot bepaalde hoogte parallel worden uitgewerkt en voorbereid totdat er een keuze voor de één of de ander wordt gemaakt (een zogenaamde dual-track).

2.2.10 Bij het bepalen van de verkoopmethode en het afwegen van de verschillende soorten verkooptransacties is met name gekeken naar het antwoord op de volgende drie kernvragen:

- in hoeverre is de onderneming gereed voor de aanbevolen verkoopmethode (de gereedheid);
- in hoeverre is de aanbevolen verkoopmethode maakbaar en daarmee uitvoerbaar voor de onderneming en de aandeelhouders (de maakbaarheid); en
- in hoeverre is de aanbevolen verkoopmethode de meest wenselijke, en zowel absoluut als relatief de aantrekkelijkste methode vergeleken met de andere mogelijke verkoopmethoden (de aantrekkelijkheid).

2.2.11 Daarnaast is onderzocht of aan de randvoorwaarden was voldaan voor het starten van het verkoopproces. In hoofdstuk 11.2 van het consultatiedocument is omschreven dat aan drie randvoorwaarden moet zijn voldaan voordat een verkoopproces kan worden gestart:

- de onderneming moet klaar zijn voor een verkoop door middel van een *controlled auction* of beursgang;
- in geval van een *controlled auction* moeten er voldoende geïnteresseerde kopers zijn, en in geval van een beursgang moet er een goed sentiment bestaan op de kapitaalmarkt; en
- de algemene marktomstandigheden moeten gunstig zijn. Bij ongunstige marktomstandigheden kan men bijvoorbeeld denken aan een periode van laagconjunctuur, ongewoon lage energieprijzen, negatieve publiciteit rondom Eneco of een juridische ontwikkeling (regulering of gerechtelijke procedure) waarvan aannemelijk is dat die een aanzienlijke negatieve impact zal hebben op de waardering van Eneco.

2.2.12 Op basis van de adviezen van de Transactiecommissie en de betrokken adviseurs en de afweging van voornoemde belangen, heeft de CvVA geconcludeerd dat een verkoop door een *controlled auction* de voorkeursroute is om de aandelen in Eneco te verkopen. De rapporten van Duff & Phelps en Aperghis die deze conclusie mede onderbouwen, zijn op 14 december 2018 onder geheimhouding aan alle bestuurlijke portefeuillehouders verstrekt. De gemeente Delft heeft namens de CvBA inzage verkregen in de relevante documentatie en heeft namens de CvBA geen bezwaren geuit.

2.2.13 **Advies van de centrale ondernemingsraad**. De centrale ondernemingsraad van Eneco (de "**COR**") is door Eneco als WOR-bestuurder gevraagd advies te geven over de voorgenomen keuze voor de gewenste verkoopmethode. Dit was voor de COR, Eneco en de CvVA van belang. De COR heeft positief geadviseerd over de *controlled auction* als verkoopmethode.

2.2.14 **Gezamenlijke keuze voor een *controlled auction* door de CvVA en Eneco**. Nadat de CvVA en Eneco zelfstandig hadden geconcludeerd dat een

privatisering via een *controlled auction* de voorkeursroute was, is in de Stuurgroep[2] van 14 december 2018 gezamenlijk en unaniem de keuze voor een *controlled auction* gemaakt. Indien gedurende het verkoopproces een wijziging in omstandigheden zou plaatsvinden, zouden de CvVA en Eneco bezien of deze wijzigingen aanleiding zouden geven om de voorkeursroute opnieuw te onderzoeken en het besluit over de voorkeursroute te wijzigen. Daarnaast is door de Stuurgroep goedkeuring verleend voor het uitbrengen van een publieke aankondiging (zie paragraaf 2.2.16 hierna) en het benaderen van mogelijke geïnteresseerde partijen voor het verkoopproces.

2.2.15 **Update aan alle aandeelhouders over aanloop naar verkoopproces**. Op 14 december 2018 heeft de AHC de aandeelhouders in een geheime brief in detail geïnformeerd over de voortgang van het verkoopproces en de keuze voor een *controlled auction* als verkoopmethode.

2.2.16 **Publieke aankondiging op 18 december 2018**. Op 18 december 2018 hebben Eneco en de CvVA in een persbericht aangekondigd dat zij gezamenlijk hadden besloten om de privatisering uit te voeren via een *controlled auction*. De aandeelhouders hebben dit persbericht vooraf onder embargo ontvangen.

2.2.17 **Aandeelhoudersbijeenkomst op 25 januari 2019**. Op de aandeelhoudersbijeenkomst van 25 januari 2019 hebben Eneco, de CvVA en de betrokken adviseurs de aandeelhouders door middel van presentaties geïnformeerd over de voortgang van het verkoopproces.

2.2.18 **Verkennende gesprekken en voorbereidingen verkoopproces**. In de tweede helft van januari en de eerste helft van februari 2019 hebben leden van de Transactiecommissie en vertegenwoordigers van Eneco gezamenlijk een aantal verkennende gesprekken gevoerd met geïnteresseerde partijen om te verkennen of er voldoende interesse in de markt bestond. Het is gebruikelijk om dergelijke gesprekken in het kader van een *controlled auction* proces te voeren. Daarnaast hebben Eneco, de Transactiecommissie en de betrokken adviseurs in deze periode de benodigde voorbereidingen voor de *controlled auction* getroffen. In dit kader zijn gedetailleerde financiële gegevens, projecties en onderdelen van het bedrijfsplan voor de verschillende bedrijfsonderdelen van Eneco opgesteld, uitgewerkt en onderworpen aan analyses, ondersteund door externe adviseurs. Daarnaast hebben de betrokken adviseurs van Eneco, zoals gebruikelijk bij de voorbereiding van een verkoopproces, boekenonderzoek (*due diligence*)

[2] De Stuurgroep draagt de verantwoordelijkheid voor de algehele voorbereiding en uitvoering van het verkoopproces. Zie voor meer informatie over de Stuurgroep paragraaf 2.3.7.

verricht naar financiële, commerciële, fiscale, technische en juridische zaken van Eneco. Conform de afspraken met Eneco zijn (de management samenvattingen van) de rapporten enkel ter inzage aan de leden van de Projectgroep en Stuurgroep gestuurd.

2.3 Kader en structuur van het verkoopproces

2.3.1 **Staatssteunregels.** Op grond van artikel 107 van het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie is het lidstaten verboden om staatssteun te verlenen, tenzij de steun onder één van de uitzonderingen in de vrijstellingsverordeningen valt, of tenzij de Europese Commissie de staatssteun na aanmelding bij de Europese Commissie heeft goedgekeurd. Overheidsdeelnemingen en hun activa zijn staatsmiddelen. Het verkopen daarvan tegen een niet-marktconforme prijs is doorgaans verboden staatssteun als dit niet door de Europese Commissie is goedgekeurd.

2.3.2 **Private vendor test.** Of er in dit geval sprake is van staatssteun wordt getoetst aan de hand van de *private vendor test*. Kern van deze test is of een particuliere verkoper, onder normale marktomstandigheden en in een vergelijkbare situatie, een transactie op dezelfde of betere voorwaarden zou zijn aangegaan. Vooral de hoogte van de verkoopprijs wordt daarbij in aanmerking genomen, mede rekening houdende met de mate van transactiezekerheid.[3] De CvVA en haar adviseurs hebben gedurende het hele verkoopproces de *private vendor test* in acht genomen en hiermee in lijn gehandeld.

2.3.3 **Algemene beginselen van behoorlijk bestuur**. Naast de staatssteunregels moeten overheden ook werken binnen de kaders van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Die beginselen gelden ook bij privaatrechtelijk optreden van de overheid. Een overheid die een overheidsdeelneming verkoopt, moet het verkoopproces zo inrichten dat rekening wordt gehouden met het zorgvuldigheidsbeginsel, het gelijkheidsbeginsel, het vertrouwensbeginsel en het verbod op willekeur.

---

[3] De *private vendor test* vloeit voort uit de besluitpraktijk van de Europese Commissie en jurisprudentie van het Hof van Justitie van de EU. De Europese Commissie heeft de toepassing hiervan verduidelijkt in haar Mededeling betreffende het begrip "staatssteun" in de zin van artikel 107, lid 1, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (2016/C 262/01, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719(05)&from=EN). Daarbij bouwt de Commissie voort op elementen die zij ook al had opgenomen in een Guidance Paper uit 2012 over privatiseringen (https://ec.europa.eu/competition/state_aid/studies_reports/swd_guidance_paper_en.pdf). Deze Mededeling en Guidance Paper zijn niet bindend, maar zijn wel richtinggevend, ook omdat zij weer voortbouwen op eerdere juridisprudentie en de besluitpraktijk van de Europese Commissie.

2.3.4 **Overeenkomen van een transactieprotocol**. Tegelijkertijd met het onderzoek naar de verkoopmethode hebben de CvVA en Eneco in het najaar van 2018 afspraken gemaakt over het verkoopproces. Dit is gebruikelijk in transacties waarbij meerdere stakeholders betrokken zijn. Deze afspraken zijn neergelegd in het transactieprotocol dat de CvVA en Eneco tijdens de vergadering van de Stuurgroep op 14 december 2018 hebben ondertekend (zie paragraaf 2.2.14 hiervoor).[4] Het transactieprotocol is vervolgens onder geheimhouding aan de gemeentelijke aandeelhouders verstrekt. De belangrijkste afspraken in dit transactieprotocol worden in paragraaf 2.3 hierna toegelicht.

2.3.5 **Toelatings- en beoordelingscriteria**. In het consultatiedocument heeft de AHC een toetsingskader en een opzet voor de beoordelingscriteria geschetst op basis waarvan het uiteindelijke bod van een koper wat betreft de aandeelhouders zal worden geselecteerd (zie hoofdstuk 12 consultatiedocument). Eneco en de CvVA zijn in het transactieprotocol de definitieve beoordelingscriteria overeengekomen die worden toegepast voor de beoordeling van potentiële kopers en hun biedingen (zie Bijlage 3 en Bijlage 4). De AHC heeft de aandeelhouders hiervan op de hoogte gesteld in de brief van 14 december 2018. Deze beoordelingscriteria bestaan uit zogenaamde absolute beoordelingscriteria en relatieve beoordelingscriteria. Aan de hand van de absolute beoordelingscriteria heeft de Stuurgroep bepaald of potentiële kopers die in de pre-kwalificatiefase hun interesse kenbaar hadden gemaakt, werden toegelaten tot de uitvoerende fase van het verkoopproces (zie paragraaf 2.4.6 hierna). De niet-bindende en bindende biedingen van potentiële kopers heeft de Stuurgroep vervolgens beoordeeld aan de hand van de absolute en de relatieve beoordelingscriteria.

2.3.6 **Betrokkenheid van de COR**. De COR is door Eneco als WOR-bestuurder gevraagd advies te geven over de relevante delen van het transactieprotocol. De COR heeft positief geadviseerd over de relevante delen van het transactieprotocol. Daarnaast heeft Eneco met de COR een zogenaamde *roadmap* vastgesteld. Hierin hebben Eneco en de COR vastgelegd wanneer en op welke wijze de COR bij het transactieproces wordt betrokken. Deze afspraken zijn door de betrokken partijen nauwkeurig nageleefd.

[4] De AHC en de raad van commissarissen van Eneco zijn op 16 februari 2018 een vaststellingsovereenkomst aangegaan, die door de raad van bestuur van Eneco is ondertekend voor akkoord. Partijen wensten de afspraken in de vaststellingsovereenkomst uit te werken en de hoofdlijnen voor het transactieproces vast te leggen in het transactieprotocol, zoals ook voorzien in de vaststellingsovereenkomst. Het transactieprotocol vervangt en beëindigt de vaststellingsovereenkomst.

2.3.7 **Structuur organisatie en besluitvormingsproces op basis van het transactieprotocol**. Een belangrijke afspraak tussen de CvVA en Eneco is dat het verkoopproces gezamenlijk wordt vormgegeven. In dat licht zijn op basis van het transactieprotocol een Stuurgroep, Projectgroep en Werkgroep ingericht (zie onderstaande afbeelding):

- De Stuurgroep draagt de verantwoordelijkheid voor de algehele voorbereiding en uitvoering van het verkoopproces. Hieronder valt in ieder geval het overleggen over de besluiten die de CvVA en Eneco gezamenlijk zullen nemen. De Stuurgroep bestaat uit zes leden: *de Chief Executive Officer* (de heer Sondag) en *Chief Financial Officer* (de heer Dubbeld) en een lid van de raad van commissarissen (de heer Enthoven) van Eneco en de wethouders van de gemeenten Rotterdam, Den Haag en Dordrecht. De wethouder van Delft mag als toehoorder namens de blijvende aandeelhouders aanwezig zijn bij vergaderingen van de Stuurgroep, maar heeft geen stemrecht.
- De Projectgroep draagt de dagelijkse verantwoordelijkheid en uitvoering voor het verkoopproces, bereidt de beslissingen van de Stuurgroep voor en zorgt samen met de Werkgroep (zie hieronder) voor de benodigde documentatie. De Projectgroep bestaat uit vier personen namens de verkopende aandeelhouders, vier personen namens Eneco en één toehoorder namens de blijvende aandeelhouders.
- De Werkgroep bestaat uit afgevaardigden van Eneco en adviseurs van Eneco en de CvVA. De Werkgroep is verantwoordelijk voor het opstellen van de benodigde documenten en het uitvoeren van beslissingen van de Stuurgroep en de Projectgroep.

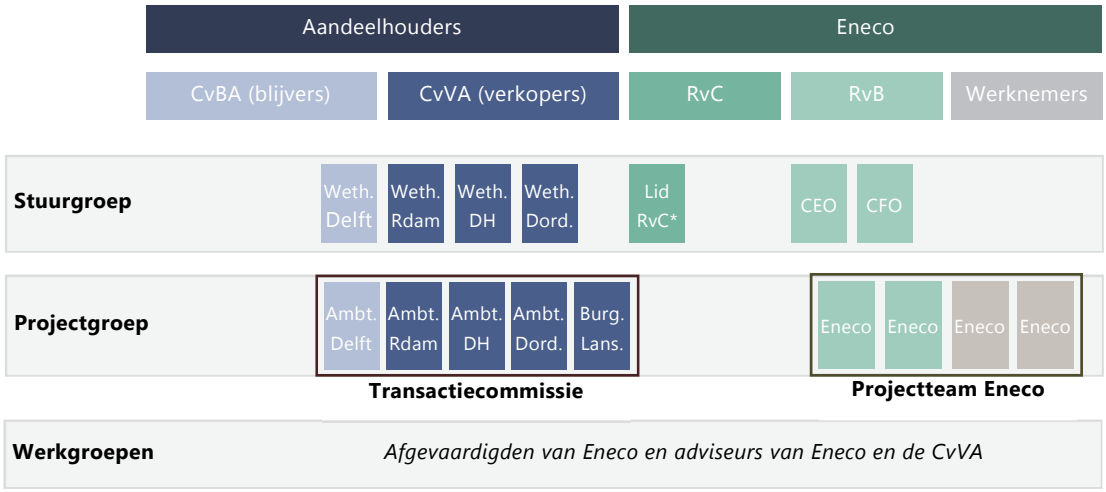

** Commissaris Enthoven neemt namens de RvC zitting in de Stuurgroep*

2.3.8 Daarnaast bepaalt het transactieprotocol dat nadere afspraken zouden worden gemaakt over het instellen van een Onderhandelingscommissie, bestaande uit afgevaardigden van Eneco, Citi, Aperghis, de Transactiecommissie en de juridisch adviseurs van Eneco en de CvVA.

2.3.9 **Inrichting *controlled auction***. Op basis van het transactieprotocol is de *controlled auction* ingericht als een proces dat uit een aantal fases bestaat (zie ook onderstaande afbeelding):

- De pre-kwalificatiefase werd gestart met een publieke aankondiging van de verkoop, inclusief persberichten en advertenties in landelijke en internationale kranten. Alle geïnteresseerde partijen konden in een brief hun interesse kenbaar maken. Op basis van de absolute beoordelingscriteria die in het transactieprotocol zijn overeengekomen, heeft de Stuurgroep vastgesteld welke partijen voldeden aan die criteria en derhalve werden toegelaten tot de eerste fase van het verkoopproces ("**Fase I**").
- In Fase I werd informatie over Eneco verstrekt aan de gekwalificeerde partijen. Op basis van deze informatie dienden de gekwalificeerde partijen een eerste, niet-bindend bod in. De Stuurgroep selecteerde vervolgens aan de hand van de beoordelingscriteria die in het transactieprotocol zijn overeengekomen de partijen die werden toegelaten tot de tweede fase van het verkoopproces ("**Fase II**").
- In Fase II werd aanvullende, gedetailleerde informatie verstrekt aan de geselecteerde partijen om hen in staat te stellen nader onderzoek te doen en een bindend bod in te dienen. Deze bindende biedingen werden voor wat betreft de hoogte van de prijs gevalideerd op basis van een onafhankelijke waardering van waarderingsdeskundige Duff & Phelps.
- Na analyse van de bindende biedingen selecteerde de Stuurgroep aan de hand van de beoordelingscriteria de partij(en) waarmee over de definitieve voorwaarden van hun bod finaal werd onderhandeld.
- Na deze finale onderhandelingen selecteerde de Stuurgroep één winnende partij. Het bod van deze partij wordt aan de aandeelhouders voorgelegd, waarna iedere aandeelhouder afzonderlijk een definitief besluit kan nemen. Deze situatie is op dit moment aan de orde.

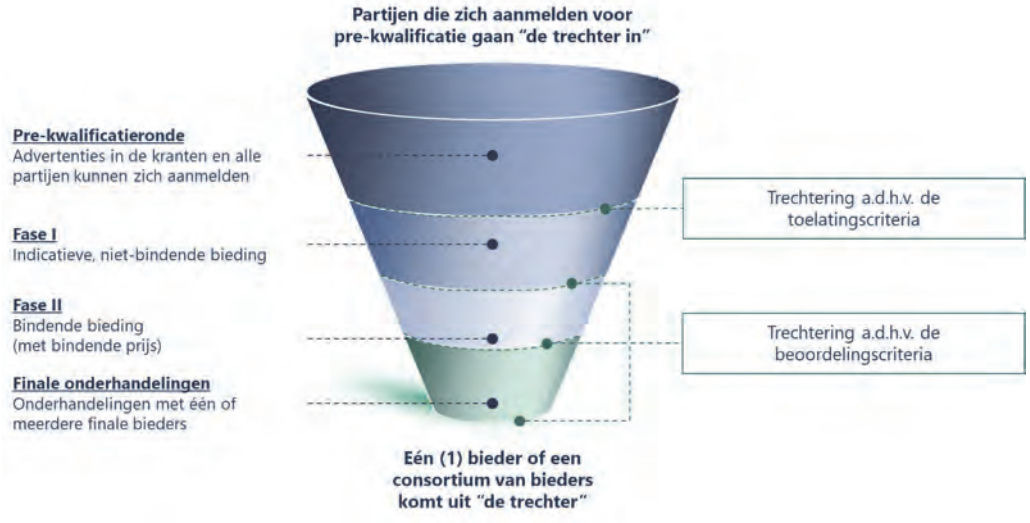

2.3.10 **Investeringen tijdens het verkoopproces.** In het transactieprotocol zijn Eneco en de CvVA overeengekomen dat Eneco de CvVA tijdig informeert over voorgenomen (des)investeringen gedurende het transactieproces. Daarnaast heeft Eneco goedkeuring van een Investeringscommissie (bestaande uit vertegenwoordigers van de gemeenten Rotterdam, Den Haag, Dordrecht en Delft) nodig voor bepaalde investeringen.

2.4 Het verkoopproces

2.4.1 **Inleiding**. In deze paragraaf wordt meermaals verwezen naar de absolute en relatieve beoordelingscriteria. Deze criteria hebben gedurende het hele verkoopproces een cruciale rol gespeeld bij het selecteren van partijen voor een volgende fase van het proces. De beoordelingscriteria zijn opgenomen in Bijlage 3 en Bijlage 4. Daarnaast wordt in deze paragraaf verwezen naar brieven van de AHC aan alle aandeelhouders. De brieven die vanaf 21 februari 2019 zijn verstuurd, zijn opgenomen in Bijlage 13.

2.4.2 Gedurende het hele verkoopproces is aan iedere besluitvormende Stuurgroep een besluitvormende CVVA voorafgegaan waarin een mandaat is verleend aan de aandeelhoudervertegenwoordigers van de CvVA voor hun inbreng en stembepaling in de Stuurgroep. Omwille van de leesbaarheid zijn in onderstaande procesbeschrijving niet steeds beide vergaderingen genoemd.

2.4.3 **Besluit start pre-kwalificatiefase van CvVA**. Op 20 februari 2019 overwoog de CvVA dat aan de randvoorwaarden voor het privatiseringsproces was voldaan (zie paragraaf 2.2.11 hiervoor) en er geen aanleiding was de gekozen privatiseringsroute middels een *controlled* auction aan te passen. Vervolgens

heeft de CvVA ingestemd met (i) het starten van de pre-kwalificatiefase van het verkoopproces, (ii) het publiceren van een advertentie als formele aankondiging en (iii) het versturen van een teaser (een informatief document over Eneco) en een pre-kwalificatiebrief aan partijen die zich mogelijk zouden willen aanmelden met daarin de kaders en instructies om hun interesse formeel kenbaar te maken.

2.4.4 **Besluit start pre-kwalificatifase van Stuurgroep**. Op 21 februari 2019 heeft de Stuurgroep unaniem en gezamenlijk vastgesteld dat aan de randvoorwaarden voor de formele start van het privatiseringsproces werd voldaan en dat er geen aanleiding was om de gekozen privatiseringsroute middels een *controlled auction* aan te passen. Bij de de start van iedere nieuwe fase van het transactieproces heeft de Stuurgroep getoetst of nog steeds aan deze randvoorwaarden werd voldaan. De Stuurgroep kwam in iedere fase tot de conclusie dat dit het geval was.

2.4.5 Vervolgens heeft de Stuurgroep ingestemd met het starten van de pre-kwalificatiefase van het verkoopproces, het publiceren van een advertentie als formele aankondiging van het verkoopproces en het versturen van een teaser en een pre-kwalificatiebrief aan partijen die zich mogelijk zouden willen aanmelden. De CvVA heeft de advertentie en een toelichtingsbrief op 21 februari 2019 onder embargo naar de aandeelhouders gestuurd.

2.4.6 **Pre-kwalificatiefase**. Op 22 februari 2019 is de pre-kwalificatiefase gestart door de publicatie van een advertentie in het Financieele Dagblad en de Europese editie van de *Financial Times*. In de advertentie werden geïnteresseerde partijen uitgenodigd om uiterlijk 3 maart 2019 hun interesse in deelname aan het verkoopproces kenbaar te maken door zich bij Citi te registreren. Doel van de pre-kwalificatiefase was om geïnteresseerde partijen te toetsen aan de absolute beoordelingscriteria (die betrekking hebben op duurzame strategie, reputatie en financiële aspecten, zie Bijlage 3).

2.4.7 Op 5 maart 2019 hebben geïnteresseerde partijen een teaser en een pre-kwalificatiebrief ontvangen. In de pre-kwalificatiebrief werden de geïnteresseerde partijen geïnformeerd over het verloop van het verkoopproces en de absolute beoordelingscriteria die door de CvVA en Eneco zijn vastgesteld. Daarnaast zijn de partijen verzocht om uiterlijk op 24 maart 2019 een *statement of interest* in te dienen waarin zij informatie over zichzelf aanleverden, onder andere op basis van een in te vullen vragenlijst. Op basis hiervan hebben de CvVA en Eneco kunnen toetsen of de geïnteresseerde partijen voldeden aan de absolute beoordelingscriteria.

2.4.8 Wallbrook, een adviesbureau gespecialiseerd in integriteits- en reputatieonderzoek, heeft als adviseur van de CvVA en Eneco op meerdere momenten in het proces onderzoek gedaan. Wallbrook heeft onderzocht of de door de geïnteresseerde partijen aangeleverde informatie in hun *statement of interest* met betrekking tot hun reputatie juist was en of aanvullende relevante informatie beschikbaar was. Dit onderzoek is op basis van openbaar beschikbare informatie uitgevoerd.

2.4.9 **Update over het verkoopproces aan alle aandeelhouders**. Op 5 maart 2019 ontvingen de aandeelhouders een brief van de AHC met een update over het verkoopproces. De pre-kwalificatiebrief, de vragenlijst en de teaser waren bijlagen bij deze brief.

2.4.10 **Kwalificatie partijen Fase I**. De CvVA en Eneco hebben de informatie die de geïnteresseerde partijen in hun *statements of interest* hebben aangeleverd en de eventueel aanvullende informatie van Wallbrook geanalyseerd. Op basis hiervan hebben zij een voorlopige lijst met partijen vastgesteld die gelet op de absolute beoordelingscriteria zouden worden toegelaten tot Fase I van het verkoopproces. Deze lijst heeft Eneco op 1 april 2019 met de COR besproken. Vervolgens hebben de CvVA en Eneco individueel de partijen voor Fase I vastgesteld. Tot slot heeft de Stuurgroep deze lijst van partijen unaniem en gezamenlijk op 12 april 2019 bekrachtigd.

2.4.11 Daarnaast heeft de Stuurgroep de structuur en strategie van het verkoopproces en de documentatie voor de volgende fase unaniem en gezamenlijk vastgesteld. De documenten die door de Stuurgroep zijn vastgesteld voor Fase I zijn (i) de geheimhoudingsovereenkomst voor de geïnteresseerde partijen, (ii) de procesbrief voor Fase I en (iii) het informatiememorandum (nadat de COR hierover advies had gegeven) en de financiële modellen. Tot slot heeft de Stuurgroep vastgesteld dat er geen aanleiding was de gekozen privatiseringsroute middels een *controlled auction* aan te passen of op te schorten.

2.4.12 **Update over het verkoopproces aan alle aandeelhouders**. Op 12 april 2019 heeft de AHC de aandeelhouders per brief in detail geïnformeerd over de afronding en uitkomst van de pre-kwalificatiefase en de start van Fase I.

2.4.13 **Fase I van het verkoopproces (niet-bindende biedingen)**. Op 12 april 2019 is Fase I van het verkoopproces gestart door het versturen van geheimhoudingsovereenkomsten aan alle partijen die zich voor deze fase hebben gekwalificeerd. Na ondertekening van de geheimhoudingsovereenkomst, ontvingen zij de procesbrief voor Fase I, een

informatiememorandum en financiële modellen. De gekwalificeerde partijen werden in de procesbrief verzocht om op basis van deze informatie op of vóór 28 mei 2019 een niet-bindend bod in te dienen.

2.4.14 **Advies van onafhankelijke waarderingsdeskundige**. De onafhankelijke waarderingsdeskundige Duff & Phelps heeft op verzoek van de CvVA op basis van het informatiememorandum en de financiële modellen een waardering van Eneco uitgevoerd. Deze waardering werd afgerond voordat de niet-bindende biedingen werden ontvangen. De CvVA heeft dit meegenomen in haar besluitvorming over de partijen die zich kwalificeren voor de volgende fase (Fase II) van het verkoopproces.

2.4.15 **Ontvangst van de niet-bindende biedingen**. Op 28 mei 2019 hebben de CvVA en Eneco de niet-bindende biedingen van de potentiële kopers ontvangen. Hieruit bleek dat er voldoende geïnteresseerde partijen in het proces waren. De CvVA en Eneco hebben de ontvangen bindende biedingen beoordeeld aan de hand van de hoogte van het niet-bindende bod en de mate waarin een partij invulling gaf aan de overige beoordelingsciteria (zie Bijlage 3 en Bijlage 4). Daarbij is ook beoordeeld of de bieders nog steeds voldeden aan de absolute criteria. Deze analyse resulteerde in een voorlopige lijst met partijen die zich kwalificeerden voor de volgende ronde van het verkoopproces (Fase II).

2.4.16 **Zienswijze COR op 20 juni 2019**. De COR heeft op 20 juni 2019 een zienswijze uitgebracht waarin hij heeft bevestigd het eens te zijn met de voorgestelde lijst met partijen die zich kwalificeerden voor Fase II van het verkoopproces.

2.4.17 **CvVA stelt partijen voor Fase II vast**. Op 27 juni 2019 heeft de CvVA op basis van de analyse van de niet-bindende biedingen en de onafhankelijke waardering van Duff & Phelps de lijst met partijen vastgesteld die zich kwalificeerden voor Fase II van het verkoopproces.

2.4.18 **Stuurgroep stelt partijen voor Fase II vast**. Op 28 juni 2019 vond een vergadering van de Stuurgroep plaats. Tijdens deze vergadering heeft de Stuurgroep unaniem en gezamenlijk vastgesteld welke partijen zich op basis van de absolute en relatieve beoordelingscriteria kwalificeerden voor Fase II van het verkoopproces en welke eerste terugkoppeling aan deze partijen moest worden gegeven. Daarnaast heeft de Stuurgroep de procesbrief voor deze bieders geaccordeerd en vastgesteld dat er geen aanleiding was de gekozen privatiseringsroute middels een *controlled auction* aan te passen of op te schorten.

2.4.19 **Update over het verkoopproces aan alle aandeelhouders**. Op 28 juni 2019 heeft de AHC een brief naar de aandeelhouders gestuurd over de voortgang van het verkoopproces. Hierin werd de afronding van Fase I en de start van Fase II van het verkoopproces beschreven.

2.4.20 **Start Fase II van het verkoopproces (bindende biedingen)**. Op 28 juni 2019 is Fase II van het verkoopproces gestart door het versturen van een tweede procesbrief aan de bieders die zich voor deze fase hebben gekwalificeerd. In deze fase zijn verschillende *due diligence* rapporten aan de bieders ter beschikking gesteld die door Eneco en haar adviseurs zijn voorbereid. De bieders hebben vervolgens circa vier maanden boekenonderzoek (*due diligence*) verricht en hierover vragen aan Eneco gesteld. Daarnaast hebben expert sessies plaatsgevonden met (i) Eneco en de adviseurs die de *due diligence* rapporten hebben opgesteld en (ii) verschillende managers van *business units* van Eneco. De bieders hebben in deze periode tevens verschillende bedrijfslocaties van Eneco bezocht. Dit had als doel de bieders zo goed mogelijk te ondersteunen bij het indienen van een bindend bod op 4 november 2019.

2.4.21 In deze fase hebben de CvVA, Eneco en hun adviseurs ook een eerste concept van de transactiedocumentatie met de bieders gedeeld. Deze transactiedocumentatie bestaat uit een zogenaamd offer protocol en de koopovereenkomst.

- Offer protocol: het doel van het offer protocol is om met de winnende bieder de voorwaarden voor de verkoop van de aandelen in Eneco vast te stellen en het proces te regelen waarbij deze voorwaarden worden voorgelegd aan de COR en alle aandeelhouders van Eneco voor hun definitieve besluit. Dit document is op 22 november 2019 door de leden van de CvVA, het Consortium en Eneco getekend.
- Koopovereenkomst: de koopovereenkomst bevat de voorwaarden voor de aandelenverkoop. In het eerste concept hiervan dat met de bieders is gedeeld, was een uitgebreide set voorwaarden opgenomen en werden de bieders uitgenodigd om hun toezeggingen omtrent de relatieve beoordelingscriteria in de koopovereenkomst op te nemen. Dit hebben de bieders gedaan.[5]

[5] De koopovereenkomst zal in werking treden als aan het einde van de aanmeldingstermijn (of, indien van toepassing, verlengde aanmeldingstermijn) aandeelhouders die gezamenlijk 75% of meer van het aandelenkapitaal vertegenwoordigen een definitief besluit tot verkoop hebben aangemeld conform de instructies in hoofdstuk 5.

2.4.22 **Bijeenkomst met de aandeelhouders op 1 juli 2019**. Op 1 juli 2019 heeft een bijeenkomst met de aandeelhouders plaatsgevonden waar zij zijn geïnformeerd over de stand van zaken van het verkoopproces. Er werd onder meer stilgestaan bij de transactiedocumentatie, het aansprakelijkheidsregime van de aandeelhouders, de waarborgafspraken met de bieders en de vereiste externe goedkeuringen.

2.4.23 **Managementpresentaties**. In Fase II heeft de raad van bestuur presentaties over Eneco aan bieders gegeven. Een vertegenwoordiger van de verkopende aandeelhouders was betrokken bij de voorbereidingen en was aanwezig bij de presentaties.

2.4.24 **Bijeenkomsten over de strategische intenties**. In Fase II heeft het management meerdere gesprekken met de bieders gevoerd over hun strategische intenties. Een vertegenwoordiger van de verkopende aandeelhouders was betrokken bij de voorbereidingen en was aanwezig bij de bijeenkomsten.

2.4.25 **Feedback offer protocol en koopovereenkomst**. Tijdens Fase II van het verkoopproces hebben in twee rondes feedback sessies met de bieders plaatsgevonden. Tijdens deze feedback sessies hebben de adviseurs van de CvVA en Eneco feedback gegeven op de wijzigingen in het offer protocol en de koopovereenkomst die de bieders hebben voorgesteld, om te bewerkstelligen dat de voorwaarden van de bindende biedingen zo aantrekkelijk mogelijk zouden zijn.[6] Deze feedback hebben de bieders kunnen gebruiken bij het indienen van een bindend bod op 4 november 2019.

2.4.26 **Update over het verkoopproces aan alle aandeelhouders**. Op 23 september 2019 heeft de AHC een brief aan alle aandeelhouders gestuurd waarin zij de voortgang van het verkoopproces uiteen heeft gezet. Daarnaast is de AHC ingegaan op de periode die ging komen, met name de beoordeling van de bindende biedingen, de finale onderhandelingen, het adviestraject met de COR en het definitieve besluit van de aandeelhouders.

2.4.27 **Ontvangst van de bindende biedingen**. Op 4 november 2019 hebben de CvVA en Eneco de bindende biedingen van de potentiële kopers ontvangen. Op dezelfde wijze als in Fase I hebben de CvVA en Eneco de ontvangen bindende biedingen beoordeeld aan de hand van de hoogte van het bod en de mate waarin een partij invulling gaf aan de overige beoordelingsciteria

[6] Op 16 september 2019 en 11 oktober 2019 hebben de bieders in Fase II een zogenaamde 'interim mark-up' van het offer protocol en de koopovereenkomst ingediend, waarin zij de door hen voorgestelde wijzigingen hebben opgenomen.

(zie Bijlage 3 en Bijlage 4). Daarbij is ook beoordeeld of de bieders nog steeds voldeden aan de absolute beoordelingscriteria. Op basis van deze beoordeling hebben de CvVA en Eneco gezamenlijk en unaniem besloten om met het Consortium verdere gesprekken te voeren.

2.4.28 **Aanvullen update over het verkoopproces aan alle aandeelhouders**. Op 5 november 2019 heeft de AHC een aanvullende brief naar alle aandeelhouders gestuurd. Hierin heeft de AHC aangekondigd dat Fase II van het verkoopproces is doorlopen en dat de AHC en Eneco toewerken naar de laatste fase van de finale onderhandelingen.

2.4.29 **Advies van onafhankelijke waarderingsdeskundige**. De onafhankelijke waarderingsdeskundige Duff & Phelps heeft op verzoek van de CvVA op basis van boekenonderzoek (*due diligence*) in Fase II van het verkoopproces opnieuw een waardering van Eneco uitgevoerd. Deze waardering werd afgerond voordat de bindende biedingen werden ontvangen. De CvVA heeft dit meegenomen in haar beoordeling van de bindende biedingen.

2.4.30 **Voorlopige beoordeling bindende biedingen door Stuurgroep**. Op 15 november 2019 vond een vergadering van de Stuurgroep plaats. Tijdens deze vergadering heeft de Stuurgroep unaniem en gezamenlijk de voorlopige beoordeling van de bindende biedingen vastgesteld. Op basis hiervan heeft de Stuurgroep eveneens geoordeeld dat met het Consortium verdere gesprekken zullen worden gevoerd. Om hier uitvoering aan te geven heeft de Stuurgroep een onderhandelingscommissie aangesteld en gemandateerd om deze gesprekken te voeren en namens de CvVA en Eneco te onderhandelen over de voorwaarden van de transactie. Tot slot heeft de Stuurgroep vastgesteld dat er geen noodzaak was de gekozen structuur en strategie van het verkoopproces aan te passen.

2.4.31 **Finale onderhandelingen**. In de week van 18 november 2019 hebben de finale onderhandelingen met het Consortium plaatsgevonden. Deze onderhandelingen zijn naar tevredenheid van de CvVA en Eneco verlopen en hebben geresulteerd in het bod van het Consortium dat nu voorligt.

2.4.32 **Fairness opinies van de onafhankelijke waarderingsdeskundige en Aperghis**. Op 22 november 2019 hebben Duff & Phelps en Aperghis beiden een fairness opinie aan de CvVA verstrekt. Zij hebben geoordeeld dat, vanuit een financieel oogpunt en per die datum, de geboden prijs van het Consortium redelijk ("*fair*") is voor de aandeelhouders, onder de voorwaarden en aannames zoals in de betreffende fairness opinies beschreven. Duff & Phelps heeft dit als onafhankelijke waarderingsdeskundige gedaan (conform

het consultatiedocument) en Aperghis heeft dit als financieel adviseur van de CvVA gedaan. De CvVA heeft een onafhankelijke waarderingsdeskundige ingeschakeld om een aanvaardbare verkoopopbrengst te waarborgen. De fairness opinies zijn aangehecht als Bijlage 5 (Duff & Phelps) en Bijlage 6 (Aperghis).

2.4.33 **CvVA stelt Consortium als winnende bieder vast.** Na afronding van de finale onderhandelingen met het Consortium oordeelde de CvVA op 22 november 2019 dat het bindende bod van het Consortium, getoetst aan de absolute en relatieve beoordelingscriteria, het beste bod met de beste voorwaarden – waaronder prijs en transactiezekerheid – heeft gedaan voor de aandeelhouders en alle overige stakeholders van Eneco.

2.4.34 **Stuurgroep besluit tot ondertekening Offer Protocol met Consortium**. Tijdens de vergadering van de Stuurgroep op 22 november 2019 heeft de Stuurgroep de definitieve beoordeling van de bindende biedingen vastgesteld. Hierbij hebben de raad van bestuur, raad van commissarissen en de CvVA, waarbij ook de vertegenwoordiging van de aandeelhouders die geen principebesluit tot verkoop hebben genomen aanwezig was, unaniem en gezamenlijk besloten dat het bindende bod van het Consortium het beste bod is. Zij hebben derhalve besloten om over te gaan tot ondertekening van het offer protocol met het Consortium.

2.4.35 **Adviestraject COR**. Op dezelfde dag heeft de COR een onvoorwaardelijk positief advies aan de raad van bestuur van Eneco gegeven over de voorgenomen aandelenverkoop aan het Consortium onder de voorwaarden opgenomen in het offer protocol en de koopovereenkomst.

2.4.36 **Ondertekening offer protocol**. Vervolgens hebben de leden van de CvVA, Eneco en het Consortium op 22 november 2019 het offer protocol ondertekend.

2.4.37 **Update aan de aandeelhouders en uitbrenging persbericht bekendmaking Consortium als winnende bieder**. Op 25 november 2019 heeft de AHC alle aandeelhouders per brief op de hoogte gesteld dat het offer protocol is ondertekend met het Consortium. De AHC heeft het persbericht als bijlage bij deze brief aangehecht. Vervolgens is het persbericht uitgebracht waarin het Consortium als winnende bieder bekend is gemaakt.

2.4.38 **Toelichtingsbijeenkomst wethouders**. Op 26 november 2019 vond een toelichtingsbijeenkomst plaats voor de wethouders van de aandeelhoudende

gemeenten. Tijdens deze bijeenkomst is stilgestaan bij het doorlopen verkoopproces en het met het Consortium bereikte akkoord.

2.5 Samenvatting procesverloop

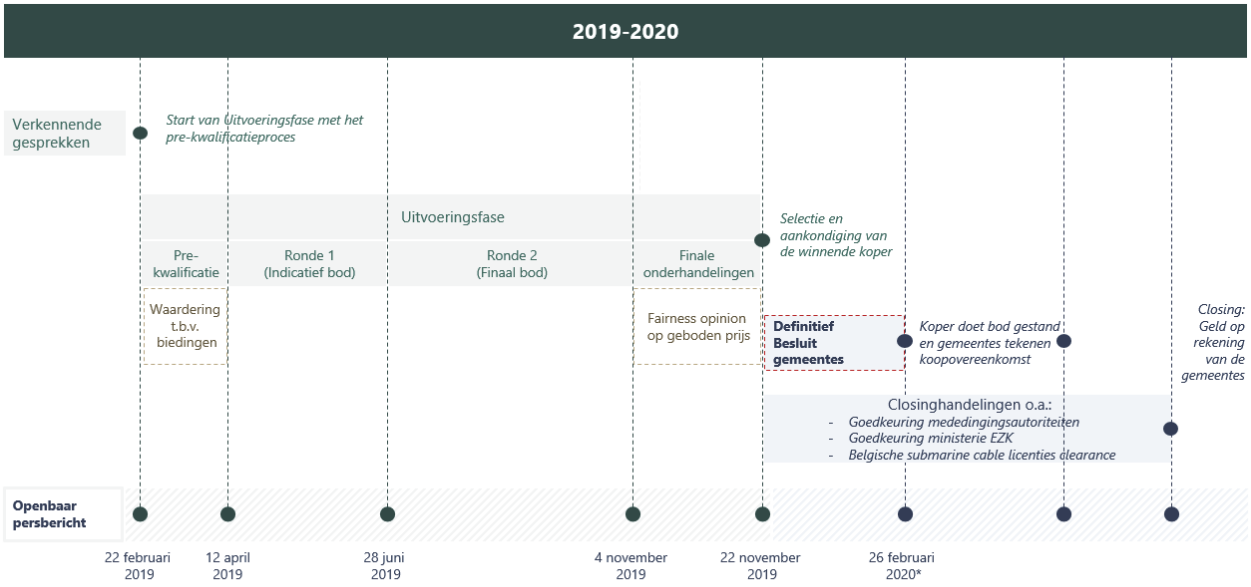

** Op basis van termijn van 40 werkdagen. Als 75%-drempel in deze periode wordt behaald, dan is er vervolgens een na-aanmeldingstermijn tot en met 6 april 2020. Als 75%-drempel in de verlengde aanmeldingstermijn van 20 werkdagen wordt behaald, dan is er een na-aanmeldingstermijn tot en met 7 mei 2020. Zie paragrafen 5.5 en 5.6 hierna voor meer informatie over de aanmeldingstermijnen.*

2.6 De enquêteprocedure

Eneco en de COR hebben afgesproken dat de enquêteprocedure zal worden beëindigd. De COR is voornemens om (eventueel gezamenlijk met Eneco en de aandeelhouders) een verzoek tot beëindiging van de procedure bij de Ondernemingskamer in te dienen. Vooruitlopend op dit verzoek heeft de COR, mede namens de raad van bestuur, de huidige raad van commissarissen en de aandeelhouders, de Ondernemingskamer over dit voornemen geïnformeerd en de onderzoekers Van Andel en Van Manen gevraagd hun werkzaamheden voorlopig te staken. Dit hebben de onderzoekers tot nader bericht gedaan.

3 Beschrijving van het bod van het Consortium

3 BESCHRIJVING VAN HET BOD VAN HET CONSORTIUM

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de belangrijkste voorwaarden van het bod van het Consortium op grond van de koopovereenkomst.[7] Voor alle voorwaarden wordt verwezen naar het offer protocol, de koopovereenkomst en de bijbehorende leeswijzer die onder oplegging van geheimhouding zijn verstrekt. Voor meer informatie over het Consortium en de ondernemingen Mitsubishi en Chubu en een diagram van de acquisitiestructuur van het Consortium wordt verwezen naar Bijlage 8.

3.2 Financiële voorwaarden

3.2.1 **Prijs.** Het bod van het Consortium op 100% van de aandelen in Eneco heeft een waarde van EUR 4,144 miljard. Dit betreft de aandelenwaarde, oftewel de ondernemingswaarde verminderd met de netto schuld, inclusief rentevergoeding. Het Consortium zal de koopprijs in contanten uit eigen middelen betalen. De te ontvangen prijs per aandeel bedraagt EUR 827,06. De koopprijs voor de aandelen is als volgt samengesteld:

Item			
(A)	Aandeelhouderswaarde per 1 juli 2019	EUR	3.988
(B)	Rentevergoeding tot aan aandelenoverdracht[8]	EUR	156
(A)* + *(B)	**Totaal koopprijs**	**EUR**	**4.144**
(C)	Bedrag aan 'weggelekt vermogen'[9], in het bijzonder:	EUR	*n.t.b.*
	• dividend; en	EUR	68
	• transactiekosten van Eneco die niet worden doorbelast aan de aandeelhouders[10]	EUR	*n.t.b.*
(D)	Toegestaan weggelekt vermogen (bedrag aan transactiekosten en dividend dat niet in mindering	EUR	35,3

7 Gelet op de vertrouwelijkheid van het verkoopproces gaat dit toelichtingsdocument niet in op de andere biedingen die in het verkooproces zijn gedaan.

8 De aandeelhouderswaarde is gebaseerd op de economische overdrachtsdatum van 1 juli 2019. Het Consortium betaalt een rentevergoeding over deze aandeelhouderswaarde aan de verkopers voor de periode van 1 juli 2019 tot en met de dag van de aandelenoverdracht. Deze rentevergoeding is een vast bedrag van in totaal EUR 156 miljoen.

9 Dit betreft weggelekt vermogen ('*leakage*') uit Eneco na de economische overdrachtsdatum van 1 juli 2019.

10 Zie paragraaf 3.2.2 hierna voor een toelichting op de transactiekosten.

	wordt gebracht op de koopprijs op grond van de koopovereenkomst)[11]		
(E) = (A) + (B) -/- (C) + (D)		EUR	4.111,3
Koopprijs te ontvangen door verkopers (voor aftrek van transactiekosten)			
(F)	Aantal uitstaande aandelen Eneco		4.970.978
(E) / (F)	**Koopprijs per aandeel[12]**	**EUR**	**827,06**

3.2.2 **Transactiekosten.** De prijs per aandeel die verkopende aandeelhouders daadwerkelijk ontvangen valt lager uit wegens de transactiekosten die Eneco en de verkopende aandeelhouders hebben gemaakt in verband met het verkoopproces. Deze transactiekosten vallen uiteen in de volgende drie categoriëen:

(i) Een deel van de transactiekosten die Eneco heeft gemaakt zal worden doorbelast aan de verkopende aandeelhouders. Dit betreft kosten van Eneco die uitsluitend zijn gemaakt wegens de verkoop van Eneco. Deze transactiekosten zal Eneco voor de aandelenoverdracht aan de verkopers factureren en zullen worden betaald via de notaris, namelijk uit de koopprijs die de verkopende aandeelhouders via de derdengeldenrekening van de notaris op de dag na de aandelenoverdracht ontvangen.

(ii) De transactiekosten van Eneco die zijn gemaakt in de periode vanaf 1 juli 2019 en die *niet* worden doorbelast aan de verkopende aandeelhouders worden in mindering gebracht op de koopprijs als zogenaamd 'weggelekt vermogen'. Deze kosten zijn in bovenstaande tabel opgenomen als 'weggelekt vermogen'.

(iii) De kosten die direct in rekening worden gebracht aan de verkopende aandeelhouders worden door de gemeente Delft – als penningmeester van de AHC – betaald en vervolgens bij iedere verkopende aandeelhouder geïnd. Deze kosten worden niet met de koopprijs verrekend, maar worden afzonderlijk door de CvVA betaald en vervolgens verdeeld onder de verkopende aandeelhouders conform de afspraken in de

11 In de koopovereenkomst is overeengekomen dat een deel van zowel de transactiekosten van Eneco als de dividenduitkering over 2019 niet in mindering op de koopprijs zal worden gebracht. Voor de berekening van de koopprijs per aandeel exclusief de transactiekosten en de dividenduitkering wordt dit overeengekomen bedrag in dit overzicht afgetrokken van de koopprijs. Zie paragrafen 3.2.2 en 3.2.6 hierna voor een toelichting op de hoogte van de transactiekosten en de dividenduitkering. Bij de berekening van dit bedrag is rekening gehouden met de afspraak dat een bedrag van EUR 7,2 miljoen van de gratificatie-uitreiking voor rekening van de aandeelhouders komt (zie paragraaf 3.3.7 hierna).

12 Op dit bedrag wordt nog het weggelekt vermogen ('*leakage*') en de reservering van EUR 100.000 voor mogelijke proceskosten voor de procedure inzake Remu in mindering gebracht (zie paragraaf 3.6.6 hierna). Het weggelekt vermogen betreft naar verwachting enkel de transactiekosten van 0,5%-1,0% (zie paragraaf 3.2.2 hierna).

aandeelhoudersovereenkomst en de aanvullende overeenkomst tussen de verkopende aandeelhouders.

3.2.3 Het totaal aan transactiekosten zoals hiervoor beschreven onder (i), (ii) en (iii) zal mindering worden gebracht op de koopprijs. Het totaalbedrag zal ten tijde van de daadwerkelijke aandelenoverdracht bekend zijn. Hiervoor zullen de CvVA en Eneco een definitief kostenoverzicht maken. Naar verwachting zullen de transactiekosten 0,5% tot 1% van de koopprijs bedragen.

3.2.4 Naast de transactiekosten zal ook een bedrag van EUR 100.000 van de koopprijs worden gereserveerd voor mogelijke proceskosten die de verkopende aandeelhouders zullen maken in verband met de procedure inzake Remu (zie paragraaf 3.6.6 hierna).

3.2.5 **Onderlinge afspraak aandeelhouders over transactiekosten.** De aandeelhouders hebben onderling afgesproken dat de transactiekosten pro rata zullen worden betaald door zowel aandeelhouders die definitief besluiten te verkopen als aandeelhouders die in de consultatiefase een principebesluit tot verkoop hebben genomen en daarmee partij zijn geworden bij de aandeelhoudersovereenkomst van 22 december 2017, ongeacht of zij definitief besluiten te verkopen. Op basis van de aanvullende aandeelhoudersovereenkomst die verkopende aandeelhouders tekenen als onderdeel van het definitief besluit, dragen ook de verkopende aandeelhouders die nog geen partij zijn bij de aandeelhoudersovereenkomst van 22 december 2017 hun pro rata deel van de transactiekosten.

3.2.6 **Dividend over 2019.** In overleg met de AHC heeft Eneco in de algemene vergadering van 27 maart 2019 de intentie uitgesproken om in 2020 eenzelfde dividend als in 2019 uit te keren. De huidige aandeelhouders zullen een dividend over 2019 van in totaal EUR 68 miljoen (EUR 13,68 per aandeel) ontvangen. Deze intentie tot dividenduitkering zal worden omgezet in een recht op dividend zodra de algemene vergadering de jaarrekening 2019 en het dividend over 2019 vaststelt. Deze algemene vergadering staat gepland voor 27 maart 2020. Uitbetaling van het dividend zal vervolgens in april 2020, of in ieder geval voor de aandelenoverdracht, plaatsvinden. Dit dividend zal aan aandeelhouders worden uitgekeerd ongeacht of zij een definitief besluit tot verkoop nemen. Aandeelhouders die een definitief besluit tot verkoop nemen zullen dus *twee* betalingen ontvangen, namelijk: (1) in april 2020 of mogelijk eerder het dividend over 2019 van EUR 13,68 per aandeel en (2) op de dag na de aandelenoverdracht het pro rata deel van de koopprijs van EUR 827,06 per aandeel verminderd met de transactiekosten en de reservering voor de Remu-procedure.

3.3 Waarborgafspraken

3.3.1 **Uitgebreide waarborgafspraken.** De koopovereenkomst bevat uitgebreide waarborgafspraken om de toezeggingen van het Consortium met betrekking tot de relatieve beoordelingscriteria vast te leggen. De twee onafhankelijke leden van de raad van commissarissen krijgen bijzondere rechten toegekend om toe te zien op naleving van deze waarborgafspraken (zie paragraaf 3.4.2 hierna). De belangrijkste waarborgafspraken zijn hieronder samengevat weergegeven. Voor een overzicht van alle waarborgafspraken wordt verwezen naar de koopovereenkomst. Bijlage 3 bevat een overzicht van de relatieve beoordelingscriteria waarin per criterium wordt verwezen naar de voorwaarden van het bod die dit criterium invullen.

3.3.2 **Strategie.** Ten aanzien van strategie heeft het Consortium onder meer de volgende toezeggingen gedaan:

- Het Consortium zal de duurzame strategie van Eneco, gericht op groei van hernieuwbare energiebronnen, energielevering en innovatieve diensten, voortzetten en uitbouwen – zowel door autonome groei als door middel van acquisities met het streven om Eneco het exclusieve platform voor de Europese energieactiviteiten van het Consortium en een groeiplatform te laten zijn.
- Tussen medio 2019 en het einde van 2024 krijgt Eneco gelegenheid een bedrag van ten minste EUR 1 miljard te investeren in hernieuwbare energieactivieiten en -projecten.
- Mitsubishi Corporation heeft aangeboden een deel van haar offshore windactiviteiten, met een capaciteit van in totaal meer dan 400 megawatt, in te brengen in Eneco tegen marktwaarde.
- Via het Consortium krijgt Eneco toegang tot nieuwe offshore windmarkten in de Verenigde Staten en Japan. Anderzijds krijgt het Consortium via Eneco kennis en ervaring met het verduurzamen van de energievoorziening voor hun thuismarkten.
- De groeiambities van Eneco in het e-mobility segment zullen worden voortgezet.
- De bedrijfsidentiteit en cultuur van Eneco zullen behouden blijven en de naam van de moedervennootschap van de groep zal 'Eneco' blijven. Eneco's huidige merk- en marketingstrategie blijven gehandhaafd.
- Het Consortium zal ervoor zorgen dat Eneco verbonden blijft aan de Nederlandse kenniseconomie, onder andere door te investeren in relaties met technische universiteiten en het sponsoren van een '*Associate Professor in Sustainability*' bij de TU Delft voor een periode van ten minste drie jaar.

3.3.3 **Warmteactiviteiten van Eneco.** In aanvulling op bovengenoemde waarborgafspraken ten aanzien van de strategie heeft het Consortium ook een aantal specifieke toezeggingen gedaan over de strategie van Eneco met betrekking tot de warmteactiviteiten:

- Eneco zal de huidige strategie voortzetten en blijven investeren in groei en samenwerkingsverbanden met andere partijen in de markt.
- Ten aanzien van de lokale warmtenetten van Eneco in het grondgebied van de aandeelhoudende gemeenten Amstelveen, Barendrecht, Capelle aan den IJssel, Delft, Den Haag, Lansingerland, Papendrecht, Pijnacker Nootdorp, Rotterdam en Zoetermeer (de 'warmtegemeenten') is afgesproken dat deze gedurende een periode van vijf jaar na de aandelenoverdracht niet kunnen worden verkocht aan een derde partij zonder instemming van de betreffende warmtegemeente (voor zover zij verkoper zijn) en de onafhankelijke leden van de raad van commissarissen.
- Het Consortium conformeert zich aan de afspraken in de intentieovereenkomst ter vorming van de Warmtealliantie Zuid-Holland en de samenwerkingsovereenkomst Metropoolregio Amsterdam.

3.3.4 **Financieel.** Ten aanzien van financiering heeft het Consortium onder meer de volgende toezeggingen gedaan:

- Het Consortium zal Eneco prudent blijven financieren, zodat (i) de financiële stabiliteit, de liquiditeit en de solvabiliteit van de Eneco groep en de continuïteit van de onderneming worden gewaarborgd, de strategie (inclusief toekomstige groei) wordt ondersteund en het duurzame succes van de onderneming wordt voortgezet en (ii) Eneco een zelfstandige kredietwaardigheid van BBB (onder Standard & Poors) zal houden.
- Eneco's huidige kredietwaardigheid (nu BBB+ onder Standard & Poors) zal naar verwachting profiteren van de financiële slagkracht van de nieuwe aandeelhouders en de acquisitiestructuur zonder financiering van derde partijen.[13]
- Het Consortium heeft toegezegd dat gedurende de eerste drie jaar een dividendbeleid zal worden gehanteerd op basis waarvan 50% van de netto-winst van Eneco kan worden uitgekeerd.

[13] Op 4 december 2019 heeft Standard & Poors aangegeven dat de kredietwaardigheid van N.V. Eneco Beheer kan profiteren van de ondersteuning van het Consortium. Standard & Poors zet daarom de huidige kredietwaardigheid van N.V. Eneco Beheer op BBB+/WatchPositive.

3.3.5 **Aandeelhouderschap voor de lange termijn.** Het Consortium committeert zich voor een langdurige periode aan Eneco. Met het Consortium is afgesproken dat het tot vijf jaar na de aandelenoverdracht haar belang in Eneco niet kan verkopen aan een derde, evenals onderdelen van Eneco voor zover dat af zou doen aan Eneco's integrale duurzame strategie. Het is wel mogelijk voor Mitsubishi Corporation om vanaf drie jaar na de aandelenoverdracht een gedeeltelijk belang in Eneco aan een nieuwe investeerder te verkopen.[14] Voor de verdere details van de afspraken die in dit verband zijn gemaakt over verkoop van aandelen in Eneco en/of onderdelen van Eneco, wordt verwezen naar de koopovereenkomst en de leeswijzer.

3.3.6 **Werkgelegenheid.** Het Consortium heeft de volgende toezeggingen gedaan ten aanzien van het veiligstellen van de belangen van de werknemers van Eneco:

- Het Consortium zal alle bestaande arbeidsvoorwaarden van de werknemers van Eneco respecteren, inclusief de arbeidsovereenkomsten, pensioenverplichtingen, cao's, het bestaande sociaal plan en afspraken met de relevante vakbonden.
- Het hoofdkantoor in Rotterdam zal worden gehandhaafd.
- Er zullen geen gedwongen ontslagen vallen als gevolg van de voorgenomen transactie.
- Het Consortium wil de onderneming organisch laten groeien waarmee naar verwachting ook de arbeidskansen voor zowel bestaande als toekomstige werknemers zullen verbeteren.

3.3.7 **Gratificatieregeling werknemers.** Op initiatief van Eneco is afgesproken dat werknemers van Eneco als onderdeel van de transactie een eenmalige gratificatie zullen krijgen, in lijn met wat in eerdere transacties zoals de verkoop van Nuon en Essent is gebeurd. Een deel van de kosten daarvoor (ter hoogte van EUR 7,2 miljoen) komt uit de kas van Eneco vóór de verkoop en is verrekend met de koopprijs van EUR 4,111 miljard in paragraaf 3.2.1 hiervoor. De toekenning van deze gratificatie zal plaatsvinden na de daadwerkelijke aandelenoverdracht. De details van deze regeling worden door Eneco uitgewerkt, in overleg met onder meer de COR.

3.3.8 **Governance.** Ten aanzien van governance zijn de volgende afspraken gemaakt:

[14] Het gaat om een minderheidsbelang van maximaal 29,9% zonder zeggenschapsrechten in Eneco. Eventuele nieuwe investeerders moeten voldoen aan de absolute beoordelingscriteria die van toepassing waren in het huidige verkoopproces (zie Bijlage 3). Dit zal worden getoetst door de onafhankelijke commissarissen.

- Het Consortium committeert zich aan handhaving van het huidige bestuursmodel van Eneco. Eneco behoudt het volledig structuurregime met een eigen raad van commissarissen van zeven leden.
- Bij afronding van de transactie is voorzien dat de huidige voorzitter van de raad van commissarissen, mevrouw Insinger, terugtreedt en wordt opgevolgd door de heer Kroon (voormalig *Chief Executive Officer* van TenneT Holding).
- Twee onafhankelijke commissarissen, voorgedragen door de centrale ondernemingsraad, krijgen bijzondere rechten toegekend om toe te zien op de naleving van de waarborgafspraken (zie paragraaf 3.4.2 hierna). Één van de huidige commissarissen, de heer Enthoven, zal worden voorgedragen voor herbenoeming en als één van de onafhankelijke commissarissen aanblijven.
- Aan de huidige raad van bestuur zullen Eneco's huidige *Chief Customer Officer* (de heer Peters) en een nog bekend te maken vertegenwoordiger van Mitsubishi Corporation worden toegevoegd.
- De heer Sondag heeft besloten tot en met de aandelenoverdracht als *Chief Executive Officer* werkzaam te blijven en te zorgen voor een goede overdracht naar de nieuwe aandeelhouders. Hij zal actief blijven als senior adviseur van Eneco na afronding van de transactie. Het proces van opvolging van de heer Sondag door een nieuwe Nederlandse *Chief Executive Officer* zal door de raad van commissarissen worden uitgevoerd in nauwe samenwerking met de nieuwe aandeelhouders.

3.4 Duur en handhaving van de waarborgafspraken

3.4.1 **Duur van de waarborgafspraken.** Vrijwel alle waarborgafspraken zijn overeengekomen voor een periode van vijf jaar na de aandelenoverdracht. Onder meer de volgende afspraken hebben een afwijkende overeengekomen periode:

- De afspraken ten aanzien van blijvende aandeelhouders (zie paragraaf 3.7.1 hierna) zijn van toepassing zolang er blijvende aandeelhouders zijn.
- Het Consortium heeft toegezegd dat gedurende de eerste drie jaar na de aandelenoverdracht een dividendbeleid zal worden gehanteerd op basis waarvan 50% van de netto-winst van Eneco kan worden uitgekeerd.
- Vanaf drie jaar na de aandelenoverdracht kan Mitsubishi een gedeeltelijk belang in Eneco aan een nieuwe investeerder verkopen (zie paragraaf 3.3.5 hiervoor).

3.4.2 **Handhaving van de waarborgafspraken door de onafhankelijke commissarissen.** De twee onafhankelijke commissarissen die vanaf de

aandelenoverdracht worden benoemd (zie paragraaf 3.3.8 hiervoor) hebben de volgende rechten toegekend gekregen in de koopovereenkomst om de naleving van de waarborgafspraken door het Consortium te waarborgen:

- Besluiten van de raad van bestuur van Eneco ten aanzien van een aantal onderwerpen vereisen goedkeuring van de raad van commissarissen, inclusief een positieve stem van de twee onafhankelijke commissarissen. In de praktijk betekent dit dus dat deze onafhankelijke commissarissen een vetorecht hebben ten aanzien van bepaalde onderwerpen. Dit ziet onder meer op de bescherming van eventuele minderheidsaandeelhouders (zie paragraaf 3.7 hierna) en een eventuele verkoop van materiële onderdelen van de Eneco groep aan een derde partij (zie paragraaf 3.3.5 hiervoor).
- Voor iedere afwijking van de waarborgafspraken is de goedkeuring van de raad van commissarissen vereist, inclusief een positieve stem van de twee onafhankelijke commissarissen. In de praktijk betekent dit dus dat deze onafhankelijke commissarissen ook een vetorecht hebben ten aanzien van afwijkingen van de waarborgafspraken.
- Zowel iedere onafhankelijke commissaris als Eneco heeft een zelfstandige procesbevoegdheid om bij de rechter nakoming van de waarborgafspraken te vorderen.
- De onafhankelijke commissarissen zullen worden (her)benoemd voor een periode van ten minste de duur van de waarborgafspraken. Als de positie van de benoemde onafhankelijke commissarissen in deze periode vrijkomt, bijvoorbeeld omdat de betreffende commissaris deze functie niet langer wil of kan vervullen, zal onverwijld een opvolger worden benoemd. Voor benoeming van een opvolger is een positieve stem van de onafhankelijke commissarissen vereist.

3.4.3 **Handhaving van de waarborgafspraken ten aanzien van de warmteactiviteiten door de 'warmtegemeenten'.** In aanvulling op de rechten die aan de onafhankelijke commissaris zijn toegekend om toe te zien op naleving van de waarborgafspraken, hebben ook de verkopende 'warmtegemeenten' (zie paragraaf 3.3.3 hiervoor) zelfstandige procesbevoegdheid toegekend gekregen ten aanzien van de naleving van de waarborgafspraken over de warmteactiviteiten van Eneco in hun gemeente (zie paragraaf 3.3.3 hiervoor). Deze gemeenten kunnen nakoming van de waarborgafspraken die de betreffende gemeente aangaan vorderen, indien het Consortium met goedkeuring van de raad van commissarissen van Eneco (inclusief een positieve stem van de onafhankelijke commissarissen) voornemens is af te wijken van deze waarborgafspraken.

3.5 Voorwaarden voor overdracht

3.5.1 **Benodigde goedkeuringen van overheidsinstanties.** Voordat de aandelenoverdracht kan plaatsvinden, moet het Consortium goedkeuring verkrijgen van een aantal overheidsinstanties. Het Consortium, Eneco en de CvVA zijn inmiddels gestart met de procedures voor het verkrijgen van deze goedkeuringen. Zo is er een werkgroep ingericht waarin Eneco, de CvVA, het Consortium en de juridisch adviseurs van voornoemde drie partijen het behalen van de goedkeuringen, evenals andere handelingen die nodig zijn voor de aandelenoverdracht, monitoren. De volgende overheidsinstanties moeten de transactie goedkeuren:

- Europese en Duitse mededingingsautoriteiten: de Europese Commissie moet goedkeuren dat Mitsubishi Corporation controle verkrijgt over Eneco en de Duitse mededingingsautoriteit dat Chubu zal investeren in Eneco.
- Minister van Economische Zaken en Klimaat (EZK): op grond van de Elektriciteitswet moet het Consortium een melding doen bij het ministerie van EZK dat het de zeggenschap over Eneco's productie-installaties met een nominaal elektrisch vermogen van meer dan 250 MW verkrijgt. Op grond van overwegingen van openbare veiligheid, voorzieningszekerheid of leveringszekerheid kan de minister van EZK de transactie verbieden of hieraan voorschriften verbinden.
- Belgische federale minister voor Energie: in verband met onderzeese kabellicenties voor windparken in België moet de Belgische federale minister voor Energie de (indirecte) wijziging in zeggenschap over twee Belgische dochtermaatschappijen van Eneco goedkeuren.

3.5.2 **Transactiezekerheid.** Gelet op het grote belang van transactiezekerheid zijn de CvVA en Eneco met het Consortium overeengekomen dat het Consortium moet voldoen aan alle eisen van de overheidsinstanties die nodig zijn om de goedkeuringen te verkrijgen.

3.5.3 **Melding aan het Duitse federale ministerie voor Economische Zaken en Energie.** Het Consortium zal een melding doen bij het Duitse federale ministerie voor Economische Zaken en Energie dat het door de acquisitie van Eneco indirecte zeggenschap verkrijgt over de Duitse virtuele energiecentrale Next Kraftwerke. Afronding van deze meldingsprocedure is geen voorwaarde voor de aandelenoverdracht.

3.5.4 **Aandelenoverdracht na behalen goedkeuringen.** Het Consortium, Eneco en de CvVA voorzien op dit moment geen problemen met het verkrijgen van de hiervoor beschreven goedkeuringen. De daadwerkelijke

aandelenoverdracht zal 15 werkdagen nadat de laatste goedkeuring is verkregen plaatsvinden (mits de drempelwaarde van 75% van het aandelenkapitaal is behaald, zie paragraaf 5.5 hierna). Aangezien niet vaststaat wanneer de laatste goedkeuring zal worden verkregen, is de datum van de aandelenoverdracht en uitbetaling van de koopprijs nog niet bekend. De verwachting is dat de benodigde goedkeuringen in april of mei 2020 zullen worden verkregen en dat de aandelenoverdracht dus ook rond die tijd zal plaatsvinden. De CvVA zal de verkopende aandeelhouders hierover tijdig informeren.

3.6 Aansprakelijkheden verkopers

3.6.1 **Uitgangspunt: minimale aansprakelijkheidsrisico's**. Ten aanzien van de in de koopovereenkomst opgenomen garanties en vrijwaringen aan het Consortium is de doelstelling van de CvVA en Eneco geweest om een minimale restaansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders tegen zo gunstig mogelijke voorwaarden overeen te komen, met minimalisering van een mogelijk prijsdrukkend effect. Het Consortium heeft het principe van een verkoop met minimale aansprakelijkheidsrisico's voor de verkopende aandeelhouders in de overeengekomen koopovereenkomst onderschreven.

3.6.2 **Bedrijfsgaranties en belastingvrijwaring.** Garanties ten aanzien van de bedrijfsvoering ('bedrijfsgaranties') en belastingvrijwaringen zijn doorgaans het grootste aansprakelijkheidsrisico voor verkopers bij de verkoop van een onderneming. Met het Consortium is in de koopovereenkomst overeengekomen dat de bedrijfsgaranties en een belastingvrijwaring zullen worden gedekt door een zogenoemde *warranty and indemnity*-verzekering. Dit betekent dat het Consortium een verzekering heeft afgesloten waaronder het een claim kan indienen bij de verzekeraar als sprake is van een mogelijke inbreuk op de bedrijfsgaranties of een claim onder de belastingvrijwaring. Het Consortium heeft geen verhaalsmogelijkheden op de verkopende aandeelhouders, omdat de aansprakelijkheid van de verkopende aandeelhouders voor deze bedrijfsgaranties en de belastingvrijwaring is beperkt tot EUR 1. De kosten van de verzekeringspolis zijn voor rekening van het Consortium.

3.6.3 **Fundamentele garanties.** Naast de bedrijfsgaranties bevat de koopovereenkomst ook een aantal garanties ten aanzien van de aandelen die de verkopende aandeelhouders in Eneco houden in Eneco zelf (de 'fundamentele garanties'). Het betreft een beperkte set fundamentale garanties op onderwerpen waar aandeelhouders controle over hebben, zoals het eigendom van hun aandelen in Eneco en de bevoegdheid om deze

aandelen te over te dragen aan de kopende entiteit van het Consortium. Iedere verkopende aandeelhouder is verantwoordelijk voor deze fundamentale garanties en kan dus door het Consortium aansprakelijk worden gehouden voor mogelijke inbreuken. De maximale aansprakelijkheid van iedere verkopende aandeelhouder is beperkt tot zijn pro rata deel van de koopprijs verminderd met het 'weggelekt vermogen' (zie paragraaf 3.2 hiervoor). Daarnaast is de aansprakelijkheid beperkt in tijd: de fundemantele garanties worden voor een periode van drie jaar na de aandelenoverdracht gegeven.

3.6.4 **Vrijwaring voor de procedure inzake Remu.** Als enige uitzondering op het uitgangspunt zoals beschreven in paragraaf 3.6.1 hiervoor, bevat de koopovereenkomst een vrijwaring voor mogelijke schade van Eneco als gevolg van de lopende juridische procedure met betrekking tot Remu N.V. ("**Remu**").

> *Achtergrond procedure*
> In 2002 heeft N.V. Eneco Beheer ("**Eneco Beheer**") de aandelen in Remu N.V. ("**Remu**") gekocht van N.V. Remu Houdstermaatschappij en Stichting Beheer Belangen GCN ("**Remu c.s.**"). Remu c.s. pretendeert op grond van de overeenkomst van 18 december 2002 recht te hebben op een privatiseringsvergoeding. De vordering bij de rechtbank bedroeg ongeveer EUR 265 miljoen. Eneco heeft bij de rechtbank succesvol betwist dat Remu c.s. recht zou hebben op de privatiseringsvergoeding, omdat de voorwaarden waaronder deze vergoeding verschuldigd zou worden niet zijn voldaan. In dit verband bepaalde de overeenkomst onder meer dat het recht op de privatiseringsvergoeding per 31 december 2010 vervalt.
> Op 27 februari 2019 heeft de rechtbank Amsterdam de vorderingen van Remu c.s. integraal afgewezen. Inmiddels heeft Remu c.s. hoger beroep ingesteld. De eis van Remu c.s. in hoger beroep is ongeveer EUR 295 miljoen. De hoogte van van deze eis neemt steeds verder toe door de wettelijke handelsrente die Remu c.s. vordert.
>
> Voor een volledige achtergrond van deze procedure wordt verwezen naar de uitspraak van de rechtbank Amsterdam: Rb. Amsterdam 27 februari 2019, ECLI:NL:RBAMS:2019:1174.

3.6.5 Deze vrijwaring houdt in dat de verkopende aandeelhouders pro rata hun aandelenbelang in Eneco het volledige risico dragen van een eventuele negatieve uitspraak in deze procedure. De CvVA heeft gekozen een specifieke vrijwaring voor deze procedure in de koopovereenkomst op te nemen, omdat de CvVA op basis van een juridische analyse de kans op negatieve uitspraak in hoger beroep klein acht en zonder vrijwaring deze procedure naar verwachting een prijsdrukkend effect zou hebben gehad op de biedingen in het verkoopproces.

3.6.6 De verkopende aandeelhouders zullen een bedrag van in totaal EUR 100.000 van de te ontvangen koopprijs reserveren voor de mogelijke proceskosten die zij zullen maken in verband met deze procedure. Deze reservering is geregeld in de aanvullende aandeelhoudersovereenkomst die de verkopende aandeelhouders aan zullen gaan (zie paragraaf 5.10 hierna).

3.7 Implicaties voor aandeelhouders die niet verkopen

3.7.1 **Waarborgafspraken minderheidsaandeelhouders.** In aanvulling op de in paragraaf 3.3 hiervoor beschreven waarborgafspraken zijn met het Consortium ook waarborgafspraken voor de bescherming van de belangen van eventuele minderheidsaandeelhouders gemaakt. Zo heeft het Consortium toegezegd dat Eneco geen handelingen zal verrichten die minderheidsaandeelhouders onevenredig zou schaden. Wat betreft dividend heeft het Consortium toegezegd dat gedurende de eerste drie jaar een dividendbeleid zal worden gehanteerd op basis waarvan 50% van de netto-winst van Eneco kan worden uitgekeerd. Dat betekent niet dat het Consortium een contractuele verplichting heeft om dividend uit te keren. Blijvende aandeelhouders moeten er dus rekening mee houden dat het dividendbeleid kan afwijken van voorgaande jaren.

3.7.2 **Rechten minderheidsaandeelhouders.** Eventuele blijvende aandeelhouders zullen hun wettelijke en statutaire rechten behouden. Daarvoor geldt in de eerste plaats dat de raad van bestuur en de raad van commissarissen zich bij het uitvoeren van hun taak moeten richten naar het belang van de onderneming en al haar stakeholders, waaronder ook eventuele minderheidsaandeelhouders. Naast dit algemene uitgangspunt bieden de wet en statuten van Eneco slechts beperkte rechten aan aandeelhouders die minder dan 5% van de aandelen houden, namelijk een agenderingsrecht (bij minstens 3% van de aandelen), een vergader- en stemrecht op algemene vergaderingen (bij minstens één aandeel) en een dividendrecht *als* dividend wordt uitgekeerd (bij minstens één aandeel). De AHC zal het aandeelhoudersconvenant per de datum van de aandelenoverdracht beëindigen, dus eventuele rechten op grond van het aandeelhoudersconvenant zullen komen te vervallen.

3.7.3 ***Best price rule.*** De koopovereenkomst bevat een verbod voor het Consortium om gedurende drie jaar na de aandelenoverdracht aandelen van blijvende aandeelhouders te kopen voor een prijs per aandeel die hoger is dan de prijs die in deze transactie aan de verkopende aandeelhouders wordt betaald. Blijvende aandeelhouders kunnen voor een periode van minstens

drie jaar dus geen hogere prijs krijgen voor hun aandelen dan in het huidige verkoopproces.

3.7.4 **Mogelijkheid uitkoopprocedure.** Als het Consortium minimaal 95% van de aandelen verkrijgt, kan het Consortium een uitkoopprocedure starten op grond van art. 2:92a BW. Hierdoor zal het Consortium alsnog 100% van de aandelen verkrijgen, tegen een door de Ondernemingskamer vast te stellen prijs.

3.7.5 **Implicaties procedure inzake Remu voor blijvende aandeelhouders.** Eventuele blijvende aandeelhouders zijn geen partij bij de koopovereenkomst en geven dus geen vrijwaring aan het Consortium voor een eventuele negatieve uitspraak in de procedure inzake Remu. In het geval van een negatieve uitspraak moet Eneco de volledige schade aan de eisers in de Remu-procedure vergoeden en heeft het Consortium alleen recht op een schadevergoeding pro rata het aandelenbelang van de verkopende aandeelhouders. Het overige deel van de schade komt daarmee indirect voor rekening van de blijvende aandeelhouders en de nieuwe aandeelhouders.

4 Aanbeveling CvVA aan aandeelhouders

4 AANBEVELING CVVA AAN AANDEELHOUDERS

4.1 Aanbeveling van de CvVA

De CvVA is unaniem van oordeel dat het Consortium, getoetst aan de absolute en relatieve beoordelingcriteria die de CvVA en Eneco voor de start van het verkoopproces hebben opgesteld, het beste bod met de beste voorwaarden – waaronder prijs en transactiezekerheid – heeft gedaan voor de aandeelhouders en alle overige stakeholders van Eneco. In Bijlage 4 is een overzicht van de relatieve beoordelingscriteria opgenomen en wordt per criterium naar de voorwaarden van het bod verwezen (beschreven in hoofdstuk 3) die dit criterium invullen. De CvVA adviseert alle aandeelhouders het bod van het Consortium te aanvaarden en hun aandelenbelang in Eneco aan het Consortium te verkopen. Deze aanbeveling is gebaseerd op de volgende overwegingen.

4.2 Hoogste prijs voor de aandeelhouders

Het Consortium heeft de hoogste prijs geboden. Gelet op de staatssteunregels (zie paragraaf 2.3.1 en 2.3.2 hiervoor) en de beoordelingscriteria (zie Bijlage 3 en Bijlage 4) is dit van groot belang voor de keuze voor het Consortium. Uit de fairness opinies van Duff & Phelps en Aperghis die op 22 november 2019 aan de CvVA zijn verstrekt, volgt dat vanuit een financieel oogpunt en per die datum deze prijs redelijk ("*fair*") is voor de aandeelhouders, onder de voorwaarden en aannames zoals in de betreffende fairness opinies beschreven. De fairness opinies zijn aangehecht als Bijlage 5. (Duff & Phelps) en Bijlage 6 (Aperghis).[15]

4.3 Hoogste transactiezekerheid

Het bod van het Consortium biedt de hoogste transactiezekerheid:

- Het Consortium zal de koopprijs in contanten en uit eigen middelen betalen, zodat de zekerheid dat het bod financieel gestand kan worden gedaan groot is.
- De CvVA voorziet op dit moment geen problemen met de goedkeuringen die het Consortium van overheidsinstanties moet verkrijgen voor de

[15] De fairness opinies van Duff & Phelps en Aperghis zijn uitsluitend gericht aan de CvVA met het oog op haar standpuntbepaling omtrent de transactie. Derden kunnen aan deze opinies geen rechten ontlenen jegens Duff & Phelps of Aperghis. Deze opinies vormen geen aanbeveling aan een aandeelhouder om het bod wel of niet te aanvaarden.

transactie. Het Consortium moet voldoen aan alle eisen van de overheidsinstanties die nodig zijn om deze goedkeuring te verkrijgen.

- De raad van bestuur en de raad van commissarissen van Eneco steunen unaniem het bod van het Consortium en achten de verkoop in het belang van Eneco, haar onderneming en alle stakeholders. Bijlage 7 bij dit toelichtingsdocument bevat de aanbeveling van de raad van bestuur en raad van commissarissen van Eneco aan alle aandeelhouders om het bod van het Consortium te aanvaarden en hun aandelenbelang in Eneco aan het Consortium te verkopen.
- De COR heeft onvoorwaardelijk positief geadviseerd ten aanzien van de voorgenomen transactie.
- Het Consortium heeft een bod uitgebracht op 100% van de aandelen en zal het bod gestand doen als 75% meer van de aandelen wordt aangeboden.

4.4 Clean exit

De voorwaarden van het bod van het Consortium bieden de verkopende aandeelhouders de gelegenheid tot een '*clean exit*', oftewel een verkoop van hun aandelen met een minimale restaansprakelijkheid. Om een *clean exit* tegen de beste voorwaarden te kunnen realiseren die tegelijkertijd een zo min mogelijk prijsdrukkend effect hebben, acht de CvvA het redelijk dat de verkopende aandeelhouders in de koopovereenkomst restaansprakelijkheid aanvaarden ten aanzien van de fundamentele garanties en de vrijwaring voor de Remu-procedure.

4.5 Uitgebreide overige waarborgafspraken

Het bod van het Consortium bevat uitgebreide toezeggingen ten aanzien van de duurzame strategie en de warmteactiviteiten van Eneco, de financiële positie van Eneco, aandeelhouderschap van het Consortium voor de lange termijn, de werkgelegenheid en de belangen van aandeelhouders die niet verkopen. Naleving van deze toezeggingen is gewaarborgd door de handhavingsrechten die aan de twee onafhankelijke commissarissen, Eneco en de betreffende warmtegemeenten zijn toegekend.

5 Beschrijving van de vervolgstappen in het verkoopproces

5 BESCHRIJVING VAN DE VERVOLGSTAPPEN IN HET VERKOOPPROCES

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de vervolgstappen in het verkoopproces nader beschreven. Bijlage 2 bevat een schematisch overzicht van deze vervolgstappen. Dit proces komt overeen met het proces dat in het consultatiedocument (Bijlage 11) is beschreven.

5.2 Toelichtingsbijeenkomsten

De AHC zal in de eerste helft van januari 2020 een aantal besloten toelichtingsbijeenkomsten[16] organiseren voor de raadsleden van de aandeelhoudende gemeenten om dit toelichtingsdocument en het eindresultaat van het verkoopproces toe te lichten. Raadsleden worden dringend verzocht zich van te voren via www.denhaag.nl/eneco voor een toelichtingsbijeenkomst aan te melden. Aandeelhouders zullen hierover ook per e-mail worden geïnformeerd.

Datum	Tijd	Locatie
Dinsdag 7 januari 2020	19:00-21:00	Stadhuis, Rotterdam
Donderdag 9 januari 2020	19:00-21:00	Raadhuis, Heemstede
Maandag 13 januari 2020	19:00-21:00	Stadhuis, Dordrecht

5.3 Het definitief besluit

5.3.1 Het definitief besluit is vormgegeven als een aanvaarding of afwijzing van het bod van het Consortium om *alle* aandelen in Eneco van de betreffende aandeelhouder te kopen. Een gemeente kan er dus niet voor kiezen om een deel van haar aandelen te verkopen en een deel van haar aandelen te houden.

5.3.2 De aanmeldingsperiode waarbinnen iedere aandeelhoudende gemeente een definitief besluit over haar aandelen neemt, start op 19 december 2019 en kent een termijn van 40 werkdagen conform de aandeelhoudersovereenkomst van 22 december 2017 en het getekende offer protocol. *Iedere* aandeelhouder wordt verzocht om in de aanmeldingsperiode individueel een definitief besluit te nemen over de verkoop van het

[16] De toelichtingsbijeenkomsten zijn enkel bedoeld voor de raadsleden van de aandeelhoudende gemeenten en niet voor de pers of eventueel andere geïnteresseerden.

aandelenbelang in Eneco. Dit betreft dus ook de gemeenten die een principebesluit tot houden of geen principebesluit hebben genomen. De aanmeldingstermijn loopt af op 26 februari 2020 (zie paragraaf 5.4.1 hierna). Zie paragraaf 5.6.5 hierna voor de gevolgen van het niet nemen van een besluit tot verkoop.

5.3.3 De gemeenten die een principebesluit tot verkoop hebben genomen, maar uiteindelijk besluiten hun aandelenbelang in Eneco niet te verkopen, zullen hun pro rata deel van de transactiekosten dragen met uitzondering van een eventuele succesvergoeding van de adviseurs. Mochten de gemeenten die een principebesluit tot houden of geen principebesluit hebben genomen een definitief besluit nemen tot verkoop van hun aandelen, dan zullen zij hun pro rata deel van de transactiekosten dragen.

5.3.4 Het college van B&W is bevoegd om namens de betreffende gemeente de koopovereenkomst met het Consortium aan te gaan. Dit betekent dat het college van B&W het definitief besluit neemt. Gezien het majeure belang van een collegebesluit tot aandelenverkoop van Eneco ligt het in de rede dat de gemeenteraad wordt betrokken bij de besluitvorming van het college van B&W.

5.4 Aanmelding van het definitief besluit

5.4.1 Zoals eerder toegelicht, start de aanmeldingstermijn voor de aandeelhouders om definitief te besluiten hun aandelenbelang in Eneco wel of niet aan het Consortium te verkopen op 19 december 2019. De aanmeldingstermijn loopt af op 26 februari 2020. Het is de bedoeling dat het college van B&W van iedere aandeelhoudende gemeente uiterlijk 26 februari 2020 het getekende antwoordformulier in Bijlage 1 met de getekende bijlagen aan de voorzitter van de AHC stuurt via AHCEneco@rotterdam.nl met kopie aan De Brauw via ProjectApollo@debrauw.com.

5.4.2 Bij een definitief besluit tot verkoop moeten als onderdeel van het antwoordformulier de volgende getekende bijlagen worden meegestuurd:

- Bijlage 1: een afschrift van het besluit van het college van B&W akkoord te gaan met het bod en een afschrift van het raadsbesluit, indien het besluit van het college van B&W voorwaardelijk was aan dit raadsbesluit (zie paragraaf 5.3.4 hiervoor);
- Bijlage 2: een getekende handtekeningenpagina van de koopovereenkomst (zie hoofdstuk 3);

- Bijlage 3: Een getekende volmacht (zie paragraaf 5.7 hierna); en
- Bijlage 4: Een getekende handtekeningenpagina van de aanvullende aandeelhoudersovereenkomst (zie paragraaf 5.10 hierna).

5.4.3 De CvVA wil hierbij graag benadrukken dat het voor alle betrokken partijen van belang is dat iedere aandeelhoudende gemeente de benodigde besluitvorming voortvarend voorbereidt en uitvoert om binnen de gegeven termijn tot een definitief besluit te komen.

5.5 Eventueel verlenging aanmeldingstermijn en inwerkingtreding koopovereenkomst

5.5.1 Op 26 februari 2020 eindigt de aanmeldingstermijn. In lijn met de afspraken in de aandeelhoudersovereenkomst van 22 december 2017 treedt de koopovereenkomst met het Consortium na het eindigen van aanmeldingstermijn in werking als op dat moment aandeelhouders die gezamenlijk 75% of meer van het aandelenkapitaal vertegenwoordigen een definitief besluit tot verkoop hebben aangemeld.

5.5.2 Als op 26 februari 2020 aandeelhouders die gezamenlijk *minder* dan 75% van het aandelenbelang vertegenwoordigen een definitief besluit tot verkoop hebben aangemeld, wordt de aanmeldingstermijn verlengd met 20 werkdagen tot en met 25 maart 2020. Als op 25 maart 2020 vervolgens aandeelhouders die gezamenlijk 75% of meer van het aandelenkapitaal vertegenwoordigen een definitief besluit tot verkoop hebben aangemeld, treedt op dat moment de koopovereenkomst met het Consortium in werking.

5.5.3 Als ook op 25 maart 2020 de drempelwaarde van 75% van het aandelenkapitaal niet is behaald, komt het bod van het Consortium te vervallen en treedt de koopovereenkomst niet in werking. Het verkoopproces zal dan worden opgeschort voor een periode van maximaal drie maanden. Gedurende deze periode zal de CvVA onderzoeken of de drempelwaarde van 75% van het aandelenkapitaal alsnog kan worden behaald en alternatieven overwegen.

5.6 Na-aanmeldingstermijn

5.6.1 Het is de bedoeling dat iedere aandeelhouder uiterlijk 26 februari 2020 een definitief besluit neemt en opstuurt, zoals in paragraaf 5.4 hiervoor beschreven. Aandeelhouders die geen definitief besluit tot verkoop hebben aangemeld op uiterlijk 26 februari 2020 (of 25 maart 2020 als de aanmeldingstermijn wordt verlengd, zie paragraaf 5.5 hiervoor) kunnen

besluiten alsnog hun aandelenbelang te verkopen in de na-aanmeldingsperiode, als aandeelhouders die gezamenlijk 75% of meer van het aandelenkapitaal vertegenwoordigen een definitief besluit tot verkoop hebben genomen. De na-aanmeldingsperiode duurt 25 werkdagen en start de dag nadat de voorzitter van de AHC het na-aanmeldingsformulier verstuurt aan de aandeelhouders die op dat moment nog geen definitief besluit hebben aangemeld. Afhankelijk van het moment waarop de drempelwaarde van 75% van het aandelenkapitaal wordt behaald, zal dit zijn binnen drie werkdagen nadat de aanmeldingstermijn dan wel de verlengde aanmeldingstermijn is afgelopen.

5.6.2 Iedere aandeelhouder die in de na-aanmeldingstermijn alsnog een definitief besluit tot verkoop wil nemen, moet daarvoor binnen de na-aanmeldingstermijn een na-aanmeldingsformulier sturen aan de voorzitter van de AHC via AHCEneco@rotterdam.nl met kopie aan De Brauw via ProjectApollo@debrauw.com.[17]

5.6.3 In de na-aanmeldingstermijn is het enkel mogelijk om alsnog een besluit tot verkoop te nemen. Het is niet mogelijk om in die periode een eerder in de aanmeldingsperiode (of eventueel verlengde aanmeldingsperiode, zie paragraaf 5.5) genomen besluit tot verkoop te wijzigen naar een besluit tot houden.

5.6.4 Aandeelhouders die uiterlijk 26 februari 2020 hun definitief besluit om hun aandelen in Eneco te verkopen aanmelden, zullen 16 werkdagen nadat de laatste benodigde goedkeuring (zie paragraaf 3.5 hiervoor) is verkregen hun pro rata deel van de koopprijs ontvangen als de drempelwaarde van 75% van het aandelenkapitaal is behaald (zie paragraaf 5.5 hiervoor). Als dit gebeurt voordat de na-aanmeldingstermijn eindigt, zullen de aandeelhouders die tijdens de na-aanmeldingstermijn het definitief besluit tot verkoop aanmelden, pas 11 werkdagen na afloop van de na-aanmeldingstermijn hun pro rata deel van de koopprijs ontvangen. Zie paragrafen 5.8 en 5.9 hierna voor een nadere toelichting.

[17] Het na-aanmeldingsformulier wordt in een later stadium aan de aandeelhouders verstrekt die nog geen definitief besluit tot verkoop hebben genomen. Als onderdeel van het na-aanmeldingsfomulier dienen dezelfde bijlagen als bij het aanmeldingsformulier te worden meegestuurd, behalve (i) de handtekeningenpagina van de koopovereenkomst (Bijlage 2 bij het antwoordformulier), welke moet worden vervangen door een getekende toetredingsverklaring bij de koopovereenkomst en (ii) de handtekeningenpagina van de aanvullende aandeelhoudersovereenkomst (Bijlage 4 bij het antwoordformulier), welke moet worden vervangen door een getekende toetredingsverklaring bij de aanvullende aandeelhoudersovereenkomst.

5.6.5 De aandeelhouders die aan het einde van de na-aanmeldingstermijn (i) geen definitief besluit tot verkoop hebben aangemeld, of (ii) definitief hebben besloten hun aandelen te houden, worden automatisch niet-verkoper en zullen minderheidsaandeelhouder van Eneco blijven. Zie paragraaf 3.7 hiervoor voor een beschrijving van de implicaties voor aandeelhouders die niet verkopen.

Aanmeldingstermijn	**Aantal werkdagen**	**Einddatum**
Aanmeldingstermijn	40	26 februari 2020
Verlengde aanmeldingstermijn	20	25 maart 2020
Na-aanmeldingstermijn	25[18]	• Als 75%-drempel in de aanmeldingstermijn is behaald: 6 april 2020 • Als 75%-drempel in de verlengde aanmeldingstermijn is behaald: 7 mei 2020

5.7 Voorbereiding aandelenoverdracht

5.7.1 In de periode tussen de inwerkingtreding van de koopovereenkomst en de aandelenoverdracht moet nog een aantal formele handelingen worden verricht. Iedere aandeelhouder die een definitief besluit tot verkopen neemt, dient bij het antwoordformulier of na-aanmeldingsformulier een volmacht bij te sluiten waarin volmacht wordt verleend aan de voorzitter van de AHC om deze handelingen namens de aandeelhouder uit te voeren. Zie Bijlage 9 voor een toelichting op de handelingen waarvoor een volmacht wordt gegeven. Deze volmacht dient de verkopers niet op andere onderwerpen juridisch te binden.

5.7.2 Daarnaast dient iedere aandeelhouder die een definitief besluit tot verkoop neemt bij het antwoordformulier of na-aanmeldingsformulier een volmacht bij te sluiten waarin volmacht wordt verleend aan de voorzitter van de AHC en de advocaten van De Brauw voor handelingen die zien op het uitvoeren van de aandelenoverdracht:

- een volmacht aan de voorzitter van de AHC om namens de aandeelhouder positief te stemmen over de voorstellen in de algemene vergadering van Eneco die voor de aandelenoverdracht wordt gehouden.

[18] De na-aanmeldingstermijn start de dag na het versturen van het na-aanmeldingsformulier naar de aandeelhouders.

Deze voorstellen vloeien voort uit de koopovereenkomst en zien op het volgende:

- beëindiging van het aandeelhoudersconvenant tussen de AHC en Eneco Groep N.V. op de datum van aandelenoverdracht;
- het aanvaarden van het verzoek tot aftreden van leden van de raad van commissarissen en het verlenen van decharge aan de aftredende leden van de raad van commissarissen en leden van de raad van bestuur van Eneco op de datum van aandelenoverdracht;
- de (eventuele her-)benoeming van leden van de raad van commissarissen op de datum van aandelenoverdracht;
- het goedkeuren van een dividenduitkering over 2019; en
- eventuele aanvullende voorstellen die voortvloeien uit de afspraken in de koopovereenkomst en voor een tijdige aandelenoverdracht noodzakelijk zijn.

- een volmacht aan de voorzitter van de AHC om namens de aandeelhouder de notarisbrief te tekenen die de procedure rondom de aandelenoverdracht regelt (zie paragraaf 5.8 hierna); en
- een volmacht aan elke jurist en paralegal werkzaam bij De Brauw om de leveringsakte op de dag van de aandelenoverdracht namens de aandeelhouder te tekenen waarna alle aandelen van de betreffende aandeelhouder aan het Consortium worden overgedragen (zie paragraaf 5.8 hierna).

5.7.3 Het antwoordformulier en na-aanmeldingsformulier zijn zo opgesteld dat een definitief besluit tot verkoop en instemming met deze volmachten aan elkaar zijn gekoppeld. Een aandeelhouder kan dus enkel instemmen met alle besluitpunten of niet instemmen. Als een aandeelhouder met één van de gevraagde besluiten niet instemt, dan wordt deze aandeelhouder niet-verkoper.

5.8 Aandelenoverdracht

Voor de aandelenoverdracht moet het Consortium goedkeuring verkrijgen van de mededingingsautoriteiten (de Europese Commissie en de Duitse mededingingsautoriteit), de minister van Economische Zaken en Klimaat en de Belgische federale minister voor Energie (zie paragraaf 3.5 hiervoor). Als de laatste goedkeuring is verkregen en de drempelwaarde van 75% van het aandelenkapitaal is behaald (zie paragraaf 5.5 hiervoor), vindt 15 werkdagen daarna de aandelenoverdracht plaats. De dag na de aandelenoverdracht wordt het pro rata deel van de koopprijs (verminderd met de transactiekosten, zie paragraaf 3.2.2 hiervoor) uitbetaald aan iedere verkoper (met eventuele uitzondering van na-aangemelde verkopers, zie paragrafen

5.6.4 en 5.9). De notarisbrief regelt de noodzakelijke handelingen rondom het moment van de aandelenoverdracht, de volgorde waarin die moeten worden verricht en de wijze van uitbetaling van de koopprijs.

5.9 Eventueel tweede aandelenoverdracht

De eerste aandelenoverdracht vindt plaats 15 werkdagen nadat de benodigde externe goedkeuringen zijn verkregen en de drempelwaarde van 75% van het aandelenkapitaal is behaald (zie paragraaf 5.5 hiervoor). Enkel in het geval dat op het moment van deze aandelenoverdracht de na-aanmeldingstermijn nog niet is afgelopen (zie paragraaf 5.6), vindt een tweede aandelenoverdracht plaats voor aandeelhouders die in de na-aanmeldingstermijn een definitief besluit tot verkoop hebben aangemeld. In dit geval zal de tweede aandelenoverdracht 10 werkdagen na afloop van de na-aanmeldingstermijn plaatsvinden. Eén dag na deze tweede aandelenoverdacht zal het pro rata deel van de koopprijs worden uitbetaald aan iedere na-aangemelde verkoper.

5.10 Na de aandelenoverdracht

De aandeelhouders die besluiten hun aandelen aan het Consortium over te dragen, worden ook partij bij de aanvullende aandeelhoudersovereenkomst tussen de verkopers. Deze overeenkomst is een aanvulling op de al bestaande aandeelhoudersovereenkomst tussen de verkopende aandeelhouders waarin de voorwaarden voor het transactieproces en de voorgenomen transactie zijn vastgelegd. In de aanvullende aandeelhoudersovereenkomst worden onder meer de volgende onderwerpen geregeld.

- Het proces omtrent een eventuele aansprakelijkstelling van de verkopers door het Consortium voor zover deze niet door de *warranty & indemnity*-verzekering wordt gedekt. De huidige leden van de AHC zullen deze vordering in behandeling nemen.
- De te volgen procedure als het Consortium op grond van de vrijwaring voor de procedure inzake REMU een vordering tegen de verkopers instelt.
- De te volgen procedure als warmtegemeenten nakoming van het Consortium willen vorderen als het Consortium zijn toezeggingen omtrent de lokale warmte-activeiten niet nakomt.
- Iedere verkoper verklaart dat de Transactiecommissie, de CvVA, de gemeenten in de Transactiecommissie of de CvVA en hun bestuurders en ambtenaren tegenover de verkopers niet aansprakelijk zijn voor enig handelen of nalaten in het kader van de transactie en dat geen verkoper in dit kader een juridische procedure tegen hen zal beginnen.

Bijlage 1 Antwoordformulier

[*Aparte bijlage*]

Antwoordformulier

Na ontvangst en beoordeling van het bod van het Consortium om de aandelen in Eneco Groep N.V. te kopen zoals vastgelegd in het offer protocol en de koopovereenkomst van 22 november 2019, verklaart onderstaande gemeente hierbij:

❑ **akkoord te gaan met de verkoop van haar aandelen aan het Consortium**	❑ **niet akkoord te gaan met de verkoop van haar aandelen aan het Consortium**

Daarmee neemt zij de verplichting op haar om:

- haar aandelen in Eneco Groep N.V. te verkopen onder de voorwaarden van de koopovereenkomst;
- in te stemmen met de voorstellen geagendeerd in de eerstvolgende algemene vergadering van Eneco Groep N.V. die voortvloeien uit de afspraken in de koopovereenkomst; en
- toe te treden tot de aanvullende aandeelhoudersovereenkomst tussen de verkopers.

BIJLAGEN

Als onderdeel van dit antwoordformulier zijn de volgende bijlagen aangehecht:

Bijlage 1: Een afschrift van het besluit van het college van B&W om akkoord te gaan met het bod en een afschrift van het raadsbesluit, indien het besluit van het college van B&W voorwaardelijk was aan dit raadsbesluit

Bijlage 2: Een getekende handtekeningenpagina van de koopovereenkomst

Bijlage 3: Een getekende volmacht aan de voorzitter van de AHC en de advocaten van De Brauw Blackstone Westbroek N.V.

Bijlage 4: Een getekende handtekeningenpagina van de aanvullende aandeelhoudersovereenkomst tussen de verkopers

Ondertekend namens de gemeente _____

Handtekening

Naam:

Functie:

Datum:

Indien dit antwoordformulier wordt ondertekend door een andere functionaris dan de burgemeester, wordt verzocht de getekende volmacht van de burgemeester bij te voegen waaruit de tekenbevoegdheid van deze functionaris volgt.

Verzending van dit antwoordformulier

Een digitale scan van het getekende antwoordformulier en digitale scans van de getekende bijlagen dienen aan de voorzitter van de AHC te worden verstuurd via AHCEneco@rotterdam.nl, met kopie aan De Brauw Blackstone Westbroek N.V. via ProjectApollo@debrauw.com.

Het papieren getekende antwoordformulier en de papieren getekende bijlagen dienen aan De Brauw Blackstone Westbroek N.V. te worden gestuurd via het volgende adres: De Brauw Blackstone Westbroek N.V., t.a.v. F.P.H. Hamming, Postbus 75084, 1070 AB Amsterdam.

Bijlage 2 Overzicht vervolgstappen verkoopproces en stappenplan voor het definitief besluit

[*Aparte bijlage*]

Project Apollo | Overzicht vervolgstappen

DE BRAUW
BLACKSTONE
WESTBROEK

ONDERTEKENING OFFER PROTOCOL

22 november 2019

ADVIES COR

START AANMELDINGS-TERMIJN

19 december 2019

1 Start aanmeldingstermijn

- Verzending toelichtings-document en bijlagen (open baar) en transactiedocumentatie (onder oplegging van geheim-houding) aan gemeenteraden

2 Het definitieve besluit

- Toelichtingsbijeenkomsten
- Na consultatie gemeente-raad besluit college van B&W het bod van het Consortium wel of niet te aanvaarden (het definitieve besluit)
- Aanmelding definitieve besluit door verzending antwoordformulier en bijlagen aan voorzitter AHC

3 Inwerkingtreding koopovereenkomst

- Koopovereenkomst treedt in werking als 75% of meer van het aandelenkapitaal definitief besluit tot verkoop
- Eventueel verlenging aan-meldingstermijn bij minder dan 75%
- Na-aanmelding mogelijk

4 Aandelenoverdracht

- Aandelenoverdracht en uitbetaling koopsom
- Eventueel tweede aandelen-overdracht voor na-aanmel-ders als eerste aandelenover dracht plaatsvindt voor einde na-aanmeldingstermijn

1

2

3

4

40 werkdagen

26 februari 2020

EINDE AANMELDINGS-TERMIJN

Eventueel verlenging aanmeldingstermijn

20 werkdagen

INWERKING-TREDING KOOPOVER-EENKOMST

25 werkdagen

EINDE NA-AANMELDINGS-TERMIJN

AANDELEN-OVERDRACHT

15 werkdagen

KOPER HAALT GOEDKEURINGEN

- Europese Commissie en Duitse mededingingsautoriteit
- Minister van EZK
- Minister voor Energie

Project Apollo | Het definitieve besluit

DE BRAUW
BLACKSTONE
WESTBROEK

1

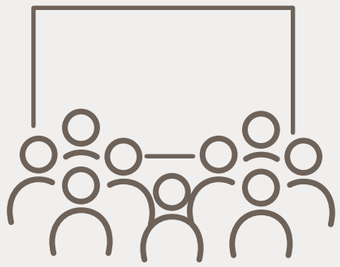

Toelichtingsbijeenkomsten

De AHC zal in de eerste helft van januari 2020 een aantal besloten toelichtingsbijeenkomsten organiseren voor zowel wethouders als raadsleden om het toelichtingsdocument en het eindresultaat van het verkoopproces toe te lichten. Wethouders en raadsleden kunnen zich via de griffie bij de secretaris van de AHC voor een toelichtingsbijeenkomst aanmelden. Aandeelhouders zullen hierover ook per e-mail worden geïnformeerd.

2

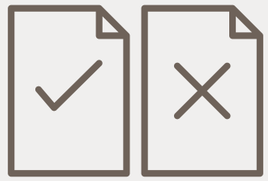

Besluit college van B&W

Besluit college van B&W
Het college van B&W is bevoegd om namens de gemeente de koopovereenkomst met het Consortium aan te gaan. Na eventuele afstemming met de gemeenteraad (zie hieronder) neemt het college van B&W een besluit om het aandelenbelang in Eneco wel of niet aan het Consortium te verkopen. Dit is het definitieve besluit.

Rol gemeenteraad
Het college van B&W kan ervoor kiezen, of de gemeenteraad kan verzoeken, dat het definitieve besluit aan de gemeenteraad wordt voorgelegd.

3

Verzending antwoordformulier

Aanmelding definitieve besluit
Nadat het college van B&W het definitieve besluit heeft genomen, tekent de burgemeester of een gevolmachtigde wethouder het antwoordformulier (bijlage 1 bij het toelichtingsdocument) en de bijbehorende bijlagen (zie hieronder). Het antwoordformulier en de bijlagen moeten uiterlijk 26 februari 2020 worden verstuurd via AHCEneco@rotterdam.nl met kopie aan ProjectApollo@debrauw.com.

Bijlagen
Bij het antwoordformulier moeten de volgende bijlagen worden meegestuurd: het collegebesluit tot verkoop en het raadsbesluit, indien het collegebesluit voorwaardelijk was aan dit raadsbesluit, een getekende koopovereenkomst, een getekende volmacht aan de voorzitter van de AHC en De Brauw en een getekende aanvullende aandeelhoudersovereenkomst.

Bijlage 3 Absolute beoordelingscriteria

Duurzame strategie
1) De bieder heeft de financiële en organisatorische capaciteiten en de benodigde kennis en ervaring om de activiteiten van Eneco te continueren, inclusief het borgen van het duurzame beleid en de activiteiten ter zake van de energietransitie.
Reputatie
2) De bieder heeft een goede reputatie, gegeven de publieke belangen en het risico op reputatieschade.
3) De bieder is in staat om binnen een redelijke termijn in Nederland en andere relevante jurisdicties de vergunningen, goedkeuringen en toestemmingen te verkrijgen die benodigd zijn voor closing van de transactie.
4) De bieder zelf is niet onderworpen aan beperkende maatregelen krachtens (i) hoofdstuk 7 van het Handvest van de Verenigde Naties, (ii) artikel 215 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie of (iii) de Sanctiewet 1977.
5) De eigendomsstructuur en -verhoudingen van de bieder zijn zodanig transparant, dat beoordeeld kan worden of personen die zeggenschap over de bieder uitoefenen voldoen aan de bovenstaande criteria.
Financieel
6) De bieder is financieel robuust en in staat om de bieding gestand te doen en aanzienlijke investeringen te doen zonder daarvoor buiten proportie vreemd vermogen voor aan te wenden.

Zie paragrafen 2.3.5, 2.4.1, 2.4.7, 2.4.10, 2.4.15, 2.4.18, 2.4.27 en 2.4.33 voor een beschrijving van de wijze waarop aan de absolute criteria is getoetst, wat heeft geresulteerd in de conclusie dat het Consortium aan de absolute criteria voldoet.

Bijlage 4 Overzicht invulling van de relatieve beoordelingscriteria

Prijs voor aandeelhouders 1) De hoogte van het bod, het moment van betaling van de koopprijs en de betaling in contanten (euro's).
• Het bod van het Consortium op 100% van de aandelen in Eneco heeft een waarde van EUR 4,144 miljard. Het Consortium zal de koopprijs in contanten uit eigen middelen betalen. • Zie ook paragraaf 3.2.1 (*Prijs*).
Strategie 2) De mate waarin de bieder bereid is zich te verbinden aan de duurzame strategie van Eneco gedurende een lange termijn met bijbehorende investeringen, waaronder: (a) het onderschrijven van de groeistrategie van Eneco in duurzame activa, levering en innovatieve diensten; (b) het voortzetten van het investeringsniveau op het gebied van onderzoek en ontwikkeling; (c) het zich conformeren aan de warmte-strategie en de bijbehorende investeringsstrategie, gericht op verdichting en optimalisatie van het bestaande warmtenet; en (d) het zich conformeren aan de afspraken in de intentieovereenkomst ter vorming van de Warmtealliantie Zuid-Holland en de samenwerkingsovereenkomst Metropoolregio Amsterdam, vooruitlopend op een nieuwe Warmtewet. (e) Het onderschrijven van de continuïteit van de samenstellende onderdelen van de onderneming van Eneco. 3) De mate waarin de bieder voornemens is Eneco's verbondenheid met de Nederlandse (kennis) economie, R&D en samenleving in het kader van duurzaamheid voort te zetten.
• Het Consortium zal de duurzame strategie van Eneco, gericht op groei van hernieuwbare energiebronnen, energielevering en innovatieve diensten, voortzetten en uitbouwen.

• Tussen medio 2019 en het einde van 2024 krijgt Eneco gelegenheid een bedrag van ten minste EUR 1 miljard te investeren in hernieuwbare energieactivieiten en -projecten. • Het Consortium zal het investeringsniveau van Eneco op het gebied van onderzoek en ontwikkeling voortzetten. • Het Consortium zal Eneco's huidige warmtestrategie voortzetten en blijven investeren in groei en samenwerkingsverbanden met andere partijen in de markt. • Het Consortium conformeert zich aan de afspraken in de intentieovereenkomst ter vorming van de Warmtealliantie Zuid-Holland en de samenwerkingsovereenkomst Metropoolregio Amsterdam. • Het Consortium heeft toegezegd dat Eneco's verbondenheid met de Nederlandse (kennis) economie, R&D en samenleving in het kader van duurzaamheid zal worden voortgezet. • Zie ook paragrafen 3.3.2 (*Strategie*) en 3.3.3 (*Warmteactiviteiten van Eneco*).
Financieel 4) De mate waarin de bieder de transactie - en daarna Eneco - prudent blijft financieren, zodat de stabiliteit en continuïteit van de onderneming niet in het geding komen en het duurzame succes van de onderneming wordt bevorderd.
• Het Consortium zal Eneco prudent blijven financieren, zodat (i) de financiële stabiliteit, de liquiditeit en de solvabiliteit van de Eneco groep en de continuïteit van de onderneming worden gewaarborgd, de strategie (inclusief toekomstige groei) wordt ondersteund en het duurzame succes van de onderneming wordt voortgezet en (ii) Eneco een zelfstandige kredietwaardigheid van BBB (onder Standard & Poors) zal houden. • Zie ook paragraaf 3.3.4 (*Financieel*).
Aandeelhouderschap voor de lange termijn 5) De mate waarin de bieder bereid is om zich gedurende een langdurige periode aan Eneco te verbinden. 6) De mate waarin de bieder bereid is de toezegging te doen dat de warmteactiviteiten gedurende vijf jaar na de transactie, zonder voorafgaande instemming van de warmtegemeentes, niet verkocht zullen worden.
• Het Consortium committeert zich voor een langdurige periode aan Eneco. • Het Consortium heeft toegezegd gedurende een periode van vijf jaar na de aandelenoverdracht de warmteactiviteiten van Eneco in het grondgebeid van

de warmtegemeenten (voor zover zij verkoper zijn) niet te verkopen aan een derde partij zonder instemming van de betreffende warmtegemeente en de onafhankelijke leden van de raad van commissarissen.

- Zie ook paragrafen 3.3.3 (*Warmteactiviteiten van Eneco*) en 3.3.5 (*Aandeelhouderschap voor de lange termijn*).

Dealzekerheid

7) De mate waarin de bieder zekerheid kan bieden dat de transactie doorgang zal vinden, waaronder:

   (a) de zekerheid dat het bod financieel gestand wordt gedaan;

   (b) de zekerheid dat, en snelheid waarmee, regulatoire goedkeuringen worden verkregen;

   (c) de mate waarin de bieding bindend is, en dus geen of zo min mogelijk voorwaarden bevat waar Eneco en de aandeelhouders geen controle over hebben; en

   (d) de zekerheid dat de bieder en de voorgenomen transactie de instemming zal krijgen van de raad van commissarissen van Eneco, met inachtneming van het doorlopen van het vereiste medezeggenschapstraject, waarbij onder meer in aanmerking worden genomen de belangen van Eneco en de met haar verbonden ondernemingen en de continuïteit daarvan alsook de belangen van de betrokken werknemers.

8) De bereidheid van de bieder om (i) 100% van de aandelen te verwerven indien deze te zijner tijd worden aangeboden en (ii) de bieding gestand te doen indien 75% of meer van het kapitaal wordt aangeboden.

- Het Consortium zal de koopprijs in contanten uit eigen middelen betalen.
- Het Consortium heeft toegezegd aan aan alle eisen van de overheidsinstanties te voldoen die nodig zijn om de regulatoire goedkeuringen te verkrijgen.
- Het bod van het Consortium bevat geen voorwaarden waar Eneco en de aandeelhouders geen controle over hebben.
- De raad van bestuur en de raad van commissarissen van Eneco steunen unaniem het bod van het Consortium en achten de verkoop in het belang van Eneco, haar onderneming en alle stakeholders.
- De COR heeft onvoorwaardelijk positief geadviseerd ten aanzien van de voorgenomen transactie.
- Het Consortium heeft een bod uitgebracht op 100% van de aandelen en zal het bod gestand doen als 75% meer van de aandelen wordt aangeboden.

• Zie ook paragrafen 3.5 (*Voorwaarden voor overdracht*) en 5.5.1 (*Inwerkingtreding koopovereenkomst*) en Bijlage 7 (*Aanbeveling van de raad van bestuur en de raad van commissarissen van Eneco*).
Aansprakelijkheid verkopende aandeelhouders 9) De mate waarin een "clean exit" gerealiseerd kan worden, met geen of minimale rest-aansprakelijkheid voor de aandeelhouders na de transactie met in achtneming van de belangen van de blijvende gemeentelijke aandeelhouders.
• De voorwaarden van het bod van het Consortium bieden de verkopende aandeelhouders de gelegenheid tot een '*clean exit*', oftewel een verkoop van hun aandelen met een minimale restaansprakelijkheid. • De aandeelhouders die verkopen aanvaarden in de koopovereenkomst restaansprakelijkheid ten aanzien van de fundamentele garanties en de vrijwaring voor de Remu-procedure. • Zie ook paragraaf 3.6 (*Aansprakelijkheden verkopers*).
Werkgelegenheid 10) De mate waarin de bieder bereid is toezeggingen te doen met betrekking tot (i) handhaving van de arbeidsvoorwaarden, inclusief het bestaande sociaal plan, (ii) het niet plaatsvinden van gedwongen ontslagen als gevolg van de transactie en (iii) handhaving van de vestigingslocaties, inclusief het hoofdkantoor in Rotterdam.
• Het Consortium zal alle bestaande arbeidsvoorwaarden van de werknemers van Eneco respecteren, inclusief de arbeidsovereenkomsten, pensioenverplichtingen, cao's, het bestaande sociaal plan en afspraken met de relevante vakbonden. • Er zullen geen gedwongen ontslagen vallen als gevolg van de transactie. • Het hoofdkantoor in Rotterdam zal worden gehandhaafd. • Zie ook paragraaf 3.3.6 (*Werkgelegenheid*).
Implicaties voor aandeelhouders die niet verkopen 11) De mate waarin de bieder bereid is marktconforme regelingen overeen te komen met de blijvende aandeelhouders, waaronder het slechts aangaan van transacties met Eneco op marktconforme voorwaarden.
• Het Consortium heeft toegezegd dat Eneco geen handelingen zal verrichten die minderheidsaandeelhouders onevenredig zouden schaden en dat transacties met Eneco zullen worden aangegaan op marktconforme voorwaarden.

• Zie ook paragraaf 3.7 (*Implicaties voor aandeelhouders die niet verkopen*).
Best price rule 12) De mate waarin de bieder bereid is de toezegging te doen om gedurende drie jaar de aandelen van blijvende aandeelhouders alleen te verkrijgen voor maximaal de prijs per aandeel die aan de verkopende aandeelhouders wordt betaald.
• Het Consortium heeft toegezegd gedurende drie jaar na de aandelenoverdracht geen aandelen van blijvende aandeelhouders te kopen voor een prijs per aandeel die hoger is dan de prijs die in deze transactie aan de verkopende aandeelhouders wordt betaald. • Zie ook paragraaf 3.7.3 (*Best price rule*).
Governance 13) Het voorstel van de bieder voor de corporate governance en het bestuursmodel.
• Het Consortium committeert zich aan handhaving van het huidige bestuursmodel van Eneco. Eneco behoudt het volledig structuurregime met een eigen raad van commissarissen van zeven leden. • Twee onafhankelijke commissarissen, voorgedragen door de centrale ondernemingsraad, krijgen bijzondere rechten toegekend om toe te zien op de naleving van de waarborgafspraken • Aan de huidige raad van bestuur zullen Eneco's huidige *Chief Customer Officer* (de heer Peters) en een nog bekend te maken vertegenwoordiger van Mitsubishi Corporation worden toegevoegd. • Zie ook paragraaf 3.3.8 (*Governance*).

Bijlage 5 Fairness opinie Duff & Phelps

[*Aparte bijlage*]

DUFF & PHELPS

Persoonlijk & Vertrouwelijk 22 november, 2019

Aandeelhouderscommissie van Eneco Groep N.V.
Stadhuis Rotterdam
Coolsingel 40
3000 KP Rotterdam
The Netherlands

Attentie:
De heer A. van Gils – Wethouder Rotterdam
De heer M. Burggraaf – Wethouder Dordrecht
De heer B. Revis – Wethouder Den Haag

Geachte leden van de aandeelhouderscommissie,

De aandeelhouderscommissie ("de AHC") van Eneco Groep N.V. ("de Vennootschap" of "Eneco") heeft Duff & Phelps B.V. en Duff & Phelps LLC (gezamenlijk: "Duff & Phelps") ingeschakeld om op te treden als onafhankelijke waarderingsadviseur van de commissie van verkopende aandeelhouders van Eneco ("CvVA"). Duff & Phelps is als waarderingsadviseur verzocht om vanuit een financieel oogpunt haar opinie ("Opinie") inzake de redelijkheid ('fairness') van het geboden bedrag per aandeel Eneco aan de CvVA te verstrekken (zonder dat daarbij de effecten van de Voorgenomen Transactie voor de aandeelhouders van Eneco ("Aandeelhouders") in acht zijn genomen, anders dan in hun hoedanigheid van aandeelhouder van de Vennootschap).

Beschrijving van de Voorgenomen Transactie

Naar Duff & Phelps heeft begrepen, betreft de Voorgenomen Transactie een verkoop van een meerderheid van het aandelenkapitaal van de Vennootschap aan Diamond Chubu Europe B.V., een nieuw opgerichte Nederlandse entiteit, opgericht door en in eigendom van Mitsubishi Corporation en Chubu Electric Power Co., Inc ("Consortium") voor een vergoeding (het geboden bedrag) in contanten van EUR 827 per aandeel Eneco. De betreffende aandelen van de Vennootschap zijn momenteel in handen van 44 Nederlandse gemeenten. De verkopende gemeenten worden conform het transactieprotocol vertegenwoordigd door de CvVA.

Conclusie

Op grond van het onderstaande en met inachtneming van de gemaakte voorbehouden, is Duff & Phelps van oordeel dat het geboden bedrag per aandeel van EUR 827 te voldoen in contanten door het Consortium, dat op grond van de transactiedocumentatie bij gestanddoening van het bod zal worden betaald, vanuit financieel oogpunt redelijk ('fair') is voor de Aandeelhouders per datum van ondertekening van deze brief.

Reikwijdte van analyse

In het kader van de Opinie heeft Duff & Phelps procedures, beoordelingen en analyses uitgevoerd die zij onder de gegeven omstandigheden noodzakelijk en passend achtte. Duff & Phelps heeft voor haar Opinie eveneens rekening gehouden met relevante economische, markt- en financiële omstandigheden. De Opinie is daarnaast gebaseerd op de ervaring van Duff & Phelps met waarderingen van ondernemingen in het algemeen en met betrekking tot vergelijkbare transacties in het bijzonder.

De procedures, beoordelingen en financiële analyses van Duff & Phelps uitgevoerd in het kader van haar Opinie omvatten, maar waren niet beperkt tot, de volgende onderdelen:

1. De volgende informatie is geraadpleegd:

    a. jaarverslagen en door de externe accountant van Eneco gecontroleerde jaarrekeningen van de Vennootschap voor de rapportagejaren 2016 tot en met 2018 en de niet-gecontroleerde tussentijdse financiële rapportage voor de eerste 9 maanden van 2019 van de Vennootschap, die door het management van de Vennootschap zijn geïdentificeerd als de meest recent beschikbare financiële overzichten;

    b. niet-gecontroleerde segment- en pro forma financiële informatie voor de Vennootschap voor de rapportagejaren 2016 tot en met 2018 en voor de eerste 9 maanden van 2019, die door het management van de Vennootschap zijn geïdentificeerd als de meest recent beschikbare financiële overzichten;

    c. additionele documentatie en analyses met betrekking tot de historie, historische resultaten, huidige operaties en financiële projecties van de Vennootschap, inclusief de financiële projecties die aan ons zijn verstrekt door het management van de Vennootschap;

    d. een brief d.d. 4 november 2019 van het management van de Vennootschap waarin bepaalde verklaringen worden afgelegd met betrekking tot de financiële projecties van de Vennootschap;

    e. documentatie met betrekking tot de Voorgenomen Transactie, inclusief voorgestelde transactiedocumentatie (waaronder, maar niet beperkt tot, de koopovereenkomst);

    f. de biedingsbrief opgesteld door het Consortium.

2. De hierboven benoemde informatie, de achtergrond van deze informatie en andere elementen van de Voorgenomen Transactie zijn besproken met de CvVA voor informatiedoeleinden. Daarnaast zijn de informatie, de achtergrond van deze informatie en andere elementen van de Voorgenomen Transactie besproken met de Vennootschap voor validatiedoeleinden.

3. Er zijn bepaalde waarderingsanalyses op basis van algemeen geaccepteerde waarderingsmethodieken uitgevoerd. De gehanteerde waarderingsmethodieken betreffen de zogenaamde inkomstenbenadering en de marktbenadering. De inkomstenbenadering betreft de waardering van de Vennootschap op basis van de netto contante waarde van haar

financiële projecties. De marktbenadering betreft de waarderingsmethodiek, waarbij de waarde van Vennootschap wordt bepaald op basis van relevante waarderingsratio's (zogenaamde multiples), die zijn afgeleid van vergelijkbare beursgenoteerde ondernemingen en/of vergelijkbare transacties.

4. Aanvullende analyses zijn uitgevoerd en additionele factoren zijn geëvalueerd, daar waar Duff & Phelps die relevant achtte.

Aannames, kwalificaties en beperkende voorwaarden

Voor het uitvoeren van haar procedures, beoordelingenen analyses en het uitbrengen van haar Opinie met betrekking tot de Voorgenomen Transactie, heeft Duff & Phelps, met toestemming van de CvVA:

1. vertrouwd op de juistheid, volledigheid en juiste weergave van alle informatie, data, advies, meningen en representaties verkregen uit openbare bronnen of verstrekt via vertrouwelijke bronnen, inclusief het management van de Vennootschap, en zij heeft deze informatie niet onafhankelijk geverifieerd;

2. vertrouwd op de aanname dat de Vennootschap is geïnformeerd over alle juridische aangelegenheden met betrekking tot de Voorgenomen Transactie, inclusief dat alle wettelijk voorgeschreven procedures in verband met de Voorgenomen Transactie naar behoren zijn uitgevoerd, en geldig en tijdig zijn genomen;

3. aangenomen dat alle aan Duff & Phelps verstrekte financiële projecties en evaluaties in alle redelijkheid en billijkheid waren opgesteld, en waren gebaseerd op meest actuele beschikbare informatie. Duff & Phelps heeft geen mening gevormd over de projecties of de onderliggende veronderstellingen;

4. aangenomen dat de verstrekte informatie en verklaringen van het management van de Vennootschap volledig, juist en niet misleidend zijn met betrekking tot de Vennootschap en de Voorgenomen Transactie;

5. aangenomen dat de definitieve versies van alle door Duff & Phelps beoordeelde conceptdocumenten in overeenstemming zijn met de betreffende conceptversies;

6. aangenomen dat geen materiele veranderingen hebben plaatsgevonden met betrekking tot de staat van de activa en/of passiva, financiële conditie, bedrijfsresultaten, activiteiten of vooruitzichten van de Vennootschap, sinds de datum van de meest recente jaarrekening en andere informatie die ter beschikking is gesteld aan Duff & Phelps, en dat er geen informatie is of feiten bekend zijn die de door Duff & Phelps beoordeelde informatie onvolledig of misleidend maken;

7. aangenomen dat aan alle (waaronder, maar niet beperkt tot, juridische en regulatorische) voorwaarden voor het uitvoeren van de Voorgenomen Transactie zal zijn voldaan en dat de Voorgenomen Transactie zal worden voltooid in overeenstemming met de [concept] koopovereenkomst zonder enige wijziging daarvan of enige afstand van enige voorwaarden of bepalingen daarvan; en

8. aangenomen dat van alle overheids-, toezichthoudende, mededingingsrechtelijke of andere instanties de toestemmingen en goedkeuringen zijn of zullen worden verkregen die vereist zijn voor de uitvoering van de Voorgenomen Transactie, zonder enig nadelig effect op de Vennootschap.

Voor zover enige van de voorgaande veronderstellingen of feiten waarop deze Opinie is gebaseerd, in (materieel opzicht) onjuist zijn, kan en zal niet op deze Opinie vertrouwd worden.

Duff & Phelps heeft voor haar onderliggende analyses, in verband met de voorbereidingen voor de Opinie, aannames gehanteerd met betrekking tot (de ontwikkeling van) relevante sectoren, algemeen economische omstandigheden en aanverwante items. Deze zaken vallen buiten de invloed van de partijen die betrokken zijn bij de Voorgenomen Transactie.

Duff & Phelps heeft haar Opinie per dagtekening van deze brief opgesteld. Deze Opinie is gebaseerd op markt-, economische, financiële en andere omstandigheden, zoals deze van toepassing zijn en kunnen worden geëvalueerd per de datum van deze brief. Duff & Phelps neemt geen verantwoordelijkheid om partijen te informeren over (mogelijke) wijzigingen met betrekking tot deze omstandigheden die optreden na de datum waarop de Opinie is opgesteld.

Duff & Phelps heeft de solvabiliteit van de Vennootschap niet geëvalueerd, of een onafhankelijke beoordeling of fysieke inspectie van specifieke activa of verplichtingen (voorwaardelijk of anderszins) uitgevoerd.

Duff & Phelps is niet gevraagd om (i) te informeren naar kennis van derden met betrekking tot de Voorgenomen Transactie, de activa, de passiva, de activiteiten van de Vennootschap, en/of eventuele alternatieven voor de Voorgenomen Transactie, (ii) te onderhandelen over de voorwaarden van de Voorgenomen Transactie. Duff & Phelps heeft derhalve aangenomen dat deze transactievoorwaarden vanuit het perspectief van de Vennootschap de meest (economisch) voordelige voorwaarden zijn, waarover, onder de gegeven omstandigheden, onderhandeld zou kunnen worden in de context van de Voorgenomen Transactie, of (iii) de CvVA te adviseren over alternatieven voor de Voorgenomen Transactie.

De Opinie dient niet te worden beschouwd als een waarderingsoordeel, een solvabiliteitsoordeel, een kredietwaardigheidsanalyse, een belastingadvies of een boekhoudkundig advies met betrekking tot de Onderneming of de Voorgenomen Transactie.

Duff & Phelps neemt geen verantwoordelijkheid om een opinie te vormen inzake een juridische aangelegenheid.

Bij het uitbrengen van deze Opinie verstrekt Duff & Phelps geen mening over het bedrag of de aard van enige vergoeding aan functionarissen, directeuren of werknemers van de Vennootschap, met betrekking tot de te ontvangen vergoeding door de Aandeelhouders van de Vennootschap in de Voorgenomen Transactie, of met betrekking tot de billijkheid van een dergelijke vergoeding.

Deze Opinie is uitsluitend opgesteld voor de CvVA in verband met haar besluitvorming met betrekking tot de Voorgenomen Transactie en verleent geen rechten of rechtsmiddelen aan een andere partij, en is niet bedoeld, en mag niet worden gebruikt door, een andere partij of voor enig ander doel, zonder de uitdrukkelijke toestemming van Duff & Phelps.

De Opinie (i) gaat niet in op de voor- of nadelen van de onderliggende commerciële beslissing om de Voorgenomen Transactie aan te gaan versus een alternatieve strategie of transactie; (ii) heeft geen betrekking op enige transactie gerelateerd aan de Voorgenomen Transactie; (iii) is geen aanbeveling over hoe de CvVA moet stemmen of handelen met betrekking tot de Voorgenomen Transactie, of om door te gaan met de Voorgenomen Transactie of een gerelateerde transactie, en (iv) geeft niet aan dat het geboden bedrag onder alle omstandigheden de hoogst haalbare verkoopprijs is. Er wordt per saldo alleen vermeld of het geboden bedrag van de Voorgenomen Transactie binnen een bepaalde bandbreedte valt. In het geval dat het geboden bedrag binnen of boven deze bandbreedte valt, dan wordt het geboden bedrag vanuit een financieel perspectief als redelijk ('fair') voor de verkopende aandeelhouders beschouwd. Deze bandbreedte is door Duff & Phelps bepaald op basis van financiële analyses die Duff & Phelps relevant achtte. De beslissing om door te gaan met de Voorgenomen Transactie of een gerelateerde transactie, kan echter afhankelijk zijn van een beoordeling van factoren die geen verband houden met de financiële analyse waarop deze Opinie is gebaseerd. De inhoud van deze brief creëert derhalve geen enkele verplichting van Duff & Phelps jegens de CvVA noch jegens enige derde.

Deze Opinie is uitsluitend van Duff & Phelps en de aansprakelijkheid van Duff & Phelps in verband met deze brief is beperkt in overeenstemming met de voorwaarden uiteengezet in de opdrachtbrief ('de Opdrachtbrief') tussen Duff & Phelps en de AHC, d.d. 5 november 2019, inclusief de samenwerkingsvoorwaarden (algemene voorwaarden) die integraal onderdeel van deze Opdrachtbrief zijn. De Opdrachtbrief is vertrouwelijk en de openbaarmaking hiervan is strikt beperkt in overeenstemming met de voorwaarden conform opgenomen in de Opdrachtbrief.

Voorgaande Adviesopdrachten

Duff & Phelps heeft als waarderingsadviseur van de AHC opgetreden en zal een vergoeding voor haar diensten ontvangen. Deze vergoeding is niet afhankelijk van de conclusie van Duff & Phelps, of van een succesvolle afronding van de Voorgenomen Transactie. In overeenstemming met de voorwaarden van de Opdrachtbrief was een deel van de vergoeding van Duff & Phelps verschuldigd op 5 november 2019.

Duff & Phelps heeft gedurende het transactieproces als onafhankelijke waarderingsdeskundige van de AHC opgetreden. Gedurende deze opdracht heeft Duff & Phelps onafhankelijke waarderingsanalyses met betrekking tot Eneco opgesteld. Tevens heeft Duff & Phelps bepaalde waarderingsvraagstukken van conceptuele aard behandeld. Voor deze afgeronde opdracht heeft Duff & Phelps een marktconforme vergoeding ontvangen.

Duff & Phelps heeft op geen enkel moment gedurende het transactieproces advies gegeven inzake (i) inrichting en structuur van het transactieproces, (ii) selectie van potentiele kopers, (iii) projecties van Eneco, (iv) prijsverwachtingen, en andere items die haar onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden.

Afsluiting

Deze Opinie is goedgekeurd door de Opinion Review Committee van Duff & Phelps.

Hoogachtend,

Duff & Phelps, LLC

Bijlage 6 Fairness opinie Aperghis

[*Aparte bijlage*]

APERGHIS & CO

STRIKT VERTROUWELIJK

Aperghis & Co B.V.
Herengracht 456
1017 CA Amsterdam

Amsterdam, 22 november 2019

Commissie van Verkopende Aandeelhouders van Eneco

Zeer geachte leden van de commissie,

U heeft onze opinie gevraagd over de redelijkheid vanuit financieel oogpunt voor de houders (vierenveertig (44) gemeenten, tezamen de "Aandeelhouders") van de uitstaande aandelen (de "Aandelen") van Eneco Groep N.V. ("Eneco" of de "Vennootschap") waaronder in dit verband mede begrepen de ondernemingen waarvan de financiële resultaten worden geconsolideerd of die als niet-geconsolideerde participatie worden inbegrepen in de financiële verslaggeving van Eneco) van een bod (het "Bod") van EUR 827,06 in contanten per Aandeel te betalen aan de Aandeelhouders op grond van een "Offer Protocol" dat is overeengekomen tussen Diamond Chubu Europe B.V., de gemeenten Rotterdam, Den Haag, Dordrecht, Lansingerland, Capelle aan den IJssel, Molenlanden, Heemstede en Achtkarspelen, en de Vennootschap, ervan uitgaande dat het Bod, het laatste concept waarvan gedateerd 22 november 2019 (inclusief de bijlagen daarbij, de "Transactiedocumentatie") aan ons is verstrekt voor onze opinie, door Diamond Chubu Europe B.V. wordt uitgebracht en gestand wordt gedaan.

Deze opinie wordt door Aperghis & Co B.V. ("Aperghis & Co") verstrekt aan de Commissie van Verkopende Aandeelhouders (de "CvVA"). De opinie is uitsluitend opgesteld ten behoeve van de CvVA in verband met, en met het oog op, de voorgenomen privatisering van Eneco (de "Privatisering") op basis van de Transactiedocumentatie. Aan deze brief (inclusief onze opinie als hierin opgenomen) kunnen door anderen dan de CvVA geen rechten worden ontleend en onze opinie mag niet worden gebruikt voor andere doeleinden. Aperghis & Co treedt alleen op voor de CvVA in verband met de Privatisering; Aperghis & Co heeft de CvVA geadviseerd bij het tot stand komen, inclusief de onderhandelingen, van de Privatisering en de Transactiedocumentatie. Aperghis & Co is tegenover niemand anders dan de CvVA verantwoordelijk voor het door haar gegeven advies over de Privatisering.

Wij ontvangen een vergoeding van de CvVA in verband met ons advies over, en onze ondersteuning bij, de Privatisering. In die vergoeding is onze vergoeding voor het verstrekken van deze opinie begrepen. Geen enkel deel van onze vergoeding is afhankelijk van de Privatisering of van het wel of niet doorgaan daarvan.

Aperghis & Co heeft geen advies verstrekt of andere diensten verleend aan of verricht voor Diamond Chubu Europe B.V., de aandeelhouders van Diamond Chubu Europe B.V., of de Vennootschap na 1 januari 2015.

In verband met onze opinie hebben wij onder meer de Transactiedocumentatie en bepaalde interne financiële analyses en prognoses met betrekking tot de bestaande bedrijfsactiviteiten, financiële situatie en toekomstperspectieven van de Vennootschap, zoals die zijn opgesteld door de Vennootschap en door haar in het kader van de Privatisering zijn verstrekt aan Diamond Chubu Europe B.V., beoordeeld. Wij zijn als toehoorder aanwezig geweest bij gesprekken die door een aantal bieders (inclusief Diamond Chubu Europe B.V.) zijn gevoerd met leden van de raad van bestuur en het senior management van de Vennootschap over activiteiten van de onderneming zowel in het heden als het verleden, en over de financiële positie en de toekomstperspectieven van de Vennootschap; wij hebben bepaalde financiële informatie met betrekking tot de Vennootschap vergeleken met soortgelijke informatie gerelateerd aan vergelijkbare bedrijven waarvan effecten via een effectenbeurs worden verhandeld; wij hebben gekeken naar de financiële voorwaarden van bepaalde recente bedrijfscombinaties in de energiesector en in andere industrieën en daarbij andere studies en analyses verricht en andere factoren betrokken die wij noodzakelijk of relevant achtten.

Bij het uitvoeren van onze analyses voor deze opinie zijn wij uitgegaan van, en hebben wij vertrouwd op de juistheid en volledigheid van, alle financiële en andere informatie, rapporten en verklaringen die aan ons zijn verstrekt door de Vennootschap en haar vertegenwoordigers en adviseurs; wij hebben die niet verder geverifieerd of onderzocht.

Wij zijn er ook vanuit gegaan dat de hiervoor genoemde financiële analyses en prognoses door de Vennootschap op een redelijke wijze en op basis van de best beschikbare inschattingen en beoordelingen zijn opgesteld, en dat deze prognoses gerealiseerd zullen worden op de voorziene tijdstippen en in de voorziene mate. Wij aanvaarden geen verantwoordelijkheid voor, en spreken geen opinie uit met betrekking tot, deze financiële analyses en prognoses of de aannames waarop deze zijn gebaseerd.

Wij geven geen advies en hebben geen advies ingewonnen over, onder andere, juridische, administratieve en boekhoudkundige, milieu-, informatietechnologie-, technische of belastingzaken. Daarom houdt onze opinie geen rekening met de implicaties die dergelijk specialistisch advies zou kunnen hebben. Bij het uitvoeren van de analyses voor onze opinie hebben we ook vertrouwd op externe informatiebronnen en financiële analyses. Wij aanvaarden geen verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van deze bronnen en analyses. Onze opinie is gebaseerd op de economische-, monetaire-, markt- en andere omstandigheden zoals die op de datum van deze brief bestaan. Wij wijzen erop dat gebeurtenissen die zich na de datum van deze brief voordoen van invloed kunnen zijn op deze bevindingen en de veronderstellingen die bij het opstellen daarvan door ons zijn gebruikt, en dat wij niet verplicht zijn om onze opinie of deze brief aan te passen, te herzien of te bevestigen.

Wij zijn ervan uitgegaan dat alle overheids-, regelgevende en andere toestemmingen en goedkeuringen die nodig zijn voor het voltooien van de Privatisering, zullen

worden verkregen zonder enig nadelig effect op de verwachte voordelen van de Privatisering of op enigerlei andere wijze die van belang kan zijn voor onze opinie. Wij zijn er ook van uitgegaan dat de Privatisering zal worden afgerond op de voorwaarden als opgenomen in de Transactiedocumentatie, zonder dat afstand is gedaan van of wijziging heeft plaatsgevonden van enige voorwaarde waarvan het effect op enige wijze van belang kan zijn voor onze opinie.

Onze opinie gaat noch in op de beslissing van de Aandeelhouders om het Bod wel of niet te aanvaarden, noch op de relatieve voordelen van de Privatisering in vergelijking met mogelijke strategische alternatieven die de Aandeelhouders eventueel zouden kunnen hebben. Onze opinie heeft alleen betrekking op de redelijkheid vanuit financieel oogpunt voor de houders van Aandelen, op de datum van deze brief, van de EUR 827,06 in contanten per Aandeel die op grond van de Transactiedocumentatie aan deze houders moet worden betaald bij gestanddoening van het Bod. Wij geven geen opinie over, en onze opinie is niet gericht op, enige andere voorwaarde of aspect van de Transactiedocumentatie of de Privatisering. Onze opinie wordt uitsluitend verstrekt aan de CvVA met het oog op de bepaling van haar standpunt omtrent de Privatisering en onze opinie vormt geen aanbeveling aan een Aandeelhouder om het Bod wel of niet te aanvaarden.

Op grond van het voorgaande en met inachtneming van de gemaakte voorbehouden, is het onze opinie dat het bedrag van EUR 827,06 in contanten per Aandeel, dat op grond van de Transactiedocumentatie bij gestanddoening van het Bod zal worden betaald, op de datum van deze brief vanuit financieel oogpunt redelijk is voor de Aandeelhouders.

Hoogachtend, voor Aperghis & Co B.V.,

Nicholas Aperghis	Herman Deetman	Peter Werdmuller
Managing Director	Senior Advisor	Managing Director

Bijlage 7 Aanbeveling van de raad van bestuur en de raad van commissarissen van Eneco

De raad van bestuur van Eneco en de raad van commissarissen van Eneco doen de volgende aanbeveling aan de aandeelhouders:

De raad van bestuur en de raad van commissarissen zijn intensief betrokken geweest bij het transactieproces en zijn voortdurend op de hoogte gesteld van de ontwikkelingen en de voortgang van de onderhandelingen over de voorwaarden van de voorgenomen transactie, welke uiteindelijk tot de bieding van het Consortium hebben geleid. De raad van bestuur en de raad van commissarissen hebben met ondersteuning van de betrokken financiële en juridische adviseurs een zorgvuldige beoordeling gemaakt van de bieding van het Consortium. Daarvoor zijn op frequente basis besprekingen en (telefonische) overleggen gevoerd. In die gesprekken is het Consortium bereid gebleken om in de transactiedocumentatie niet-financiële waarborgafspraken op te nemen ter bescherming van zowel Eneco's strategie als belangen van Eneco's stakeholders. De onderhandelingen met het Consortium zijn constructief en positief verlopen, hetgeen de partijen in staat heeft gesteld om tot definitieve overeenstemming te komen in een relatief kort tijdbestek na ontvangst van de bindende biedingen.

De bieding van het Consortium is getoetst aan de absolute en relatieve beoordelingscriteria als opgenomen in het transactieprotocol. De bevindingen over de voornoemde onderwerpen werden door de raad van bestuur tevens periodiek besproken met de raad van commissarissen.

Op basis van een beoordeling van het totaal van relevante aspecten uit de bieding van het Consortium, waaronder de financiële aspecten (zoals de geboden prijs), de niet-financiële aspecten (zoals de waarborgafspraken), dealzekerheid, de strategische rationale van het voorstel van het Consortium en de beschikbare alternatieven, en alle overige omstandigheden (zoals het positieve advies van de COR) zijn de raad van bestuur en de raad van commissarissen unaniem tot het oordeel gekomen dat het voorstel van het Consortium het beste voldoet aan de absolute en relatieve beoordelingscriteria en het meest tegemoetkomt aan de belangen van Eneco, haar onderneming en haar stakeholders, waaronder de werknemers, aandeelhouders en klanten.

Onder verwijzing naar het bovenstaande en de voorwaarden opgenomen in de transactiedocumentatie (i) spreken de raad van bestuur en de raad van commissarissen hun steun uit voor de voorliggende transactie, en (ii) bevelen zij de aandeelhouders aan het bod van het Consortium te aanvaarden en hun aandelenbelang in Eneco aan het Consortium te verkopen.

Bijlage 8 Over het Consortium, Mitsubishi en Chubu

Over het Consortium

Het Consortium van Mitsubishi Corporation (MC) en Chubu zal investeren in Eneco en een aandelenbelang houden van 80% respectievelijk 20%. MC en Chubu hebben een gezamenlijke instelling en hebben ervaring met samenwerking op het gebied van transmissie energietransport faciliteiten en onshore wind projecten. MC en Chubu hebben een complementaire vaardighedenset, gedeelde doelen en ambities, en zijn een goede culturele match met Eneco. Zij zijn volledig in staat om Eneco's strategie te ondersteunen in de volle breedte van haar activiteiten in de ontwikkeling van hernieuwbare energiebronnen, energielevering en innovatieve dienstverlening. Het Consortium gelooft dat Eneco zal profiteren van het stabiele eigenaarschap met gedeelde doelen en ambities.

Verdere informatie over het Consortium is opgenomen in de presentatie die is aangehecht als Annex 1 bij deze bijlage.

Over Mitsubishi Corporation

MC is een wereldwijd geïntegreerde onderneming met 75.000 werknemers die ondernemingen ontwikkelt en aanstuurt, samen met haar kantoren en dochters in ongeveer 90 landen en regio's wereldwijd, met een wereldwijd netwerk van ongeveer 1.400 groepsvennootschappen.

MC bestaat uit 10 groepen: Natural Gas, Industrial Materials, Petroleum & Chemicals, Mineral Resources, Industrial Infrastructure, Automotive & Mobility, Food Industry, Consumer Industry, Power Solution, en Urban Development. De Power Solutions Group heeft meer dan 70 jaar ervaring in de energiesector.

MC is genoteerd aan de beurs in Tokio en heeft een beurswaarde van ¥ 4,5 biljoen (EUR 28 miljard). MC heeft een zeer sterke balans met een kredietwaardigheid A bij de S&P-classificatie en A2 bij de classificatie van Moody's. Eind juni 2019 had MC een overvloedig bedrag aan liquide middelen van ¥ 1.208 miljard (EUR 10,1 miljard, koers: ¥ 120/EUR).

De kernmissie van MC is om economische, maatschappelijke en milieuwaarde te genereren door belangrijke duurzame problemen aan te kaarten, met als gevolg dat al haar energieopwekking in Europa hernieuwbaar is.

MC is een zakenpartner van Eneco sinds 2012. Gezamenlijk ontwikkelden de ondernemingen succesvol 3 offshore windprojecten (Luchterduinen offshore windpark in Nederland, Norther offshore windpark in België en Borssele 3 en 4

offshore windprojecten in Nederland), via MC's 100%-dochter Diamond Generating Europe (DGE). Daarnaast hebben Eneco en MC gezamenlijk één van Europa's grootste batterijopslagprojecten ontwikkeld (Battery Energy Storage System, in Duitsland).

MC heeft een sterk geloof in de energietransitie, inclusief digitalisering en veranderende consumentenpositionering in energiesystemen. MC is overtuigd dat de succesvolle en toekomstbestendige energieondernemingen actief zijn in diensten die volledig gericht zijn op consumenten en innovatief zijn, ondersteund door productiefaciliteiten voor hernieuwbare energie. Daarnaast is MC overtuigd dat de energiemarkten in Noord-West Europa leidend zijn in de wereldwijde ontwikkelingen van de energietransitie. Daarom benadrukt MC haar investeringsstrategie door te investeren in de downstreamenergiehandel en vooral in Europa.

Als eerste stap heeft MC recentelijk een 20%-belang in het Engelse energiedetailhandel- en technologiebedrijf OVO verkregen en door deze voorgenomen acquisitie van Eneco benadrukt MC haar ambitie om een actieve koploper in de energietransitie te zijn.

Over Chubu

Chubu is het derde grootste energienutsbedrijf in Japan met 16.500 werknemers en bedient ongeveer 10,2 miljoen energieleveringscontracten in Japan. Het is begonnen te investeren in nieuwe diensten, doorgaans mogelijk gemaakt door technologische vooruitgang in hardware en digitale mogelijkheden, bijvoorbeeld gerelateerd aan gedecentraliseerde productie en opslag, elektrische voertuigen en energiebesparingen. De strategie van Chubu is om te investeren op de middellange termijn, respectievelijk, EUR 0,8 miljard in duurzame energie, EUR 0,8 miljard in innovatieve oplossingen en EUR 0,8 miljard om internationaal te groeien.

Chubu, genoteerd aan de beurs in Tokio, beheert ongeveer 2 gigawatt aan geïnstalleerde netto capaciteit voor wind, zon en water. Net als Eneco doet Chubu onderzoek naar de business case voor geothermale energie. In 2030 wordt de algehele hernieuwbare portfolio voorzien te zijn gegroeid met een aanvullende 2 gigawatt. Chubu betrekt de elektriciteit benodigd om de Japanse maatschappij te ondersteunen voornamelijk uit haar 50% (niet-controlerend) belang in Jera.

Daarnaast heeft Chubu, samen met TenneT, geïnvesteerd in netwerkverbindingen in Duitsland (BorWin 1 en 2 en DolWin 2 en HelWin 2). Ook is Chubu een partner van MC in onshore en offshore windparkprojecten in Japan en een offshore transmissielijn in het Verenigd Koninkrijk.

Chubu heeft eveneens een sterk financieel profiel met een lange termijn kredietwaardering van Moody's van A3 met een stabiel vooruitzicht. Eind juni 2019 had Chubu een kassaldo van ¥ 131 miljard (EUR 1,1 miljard, koers: ¥ 120/EUR).

Acquisitiestructuur

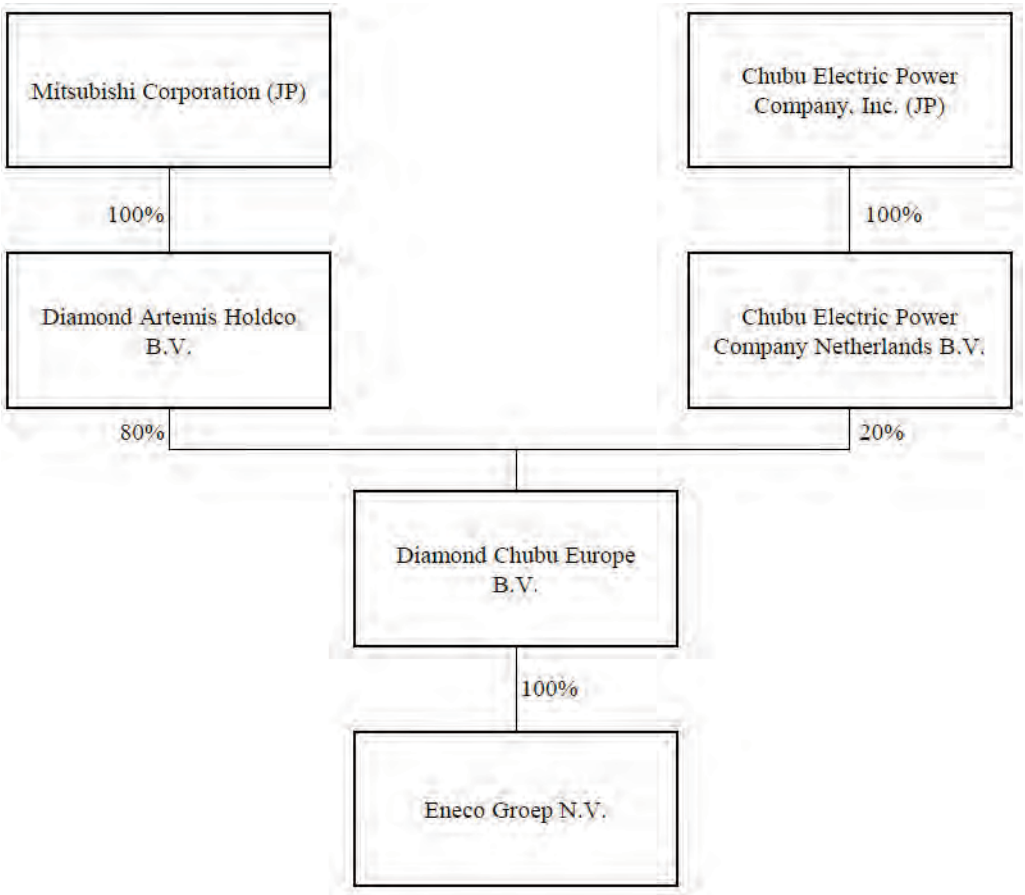

Annex 1 Presentatie Consortium

Introduction to Mitsubishi Corporation and Chubu

November 2019

Think Big, Act Honestly

Mitsubishi Corporation

CHUBU Electric Power

Mitsubishi Corporation is a large and strong diversified company and has 70 years of experience in the power sector with a focus on the energy transition

Company Description

- Mitsubishi Corporation operates worldwide in c. 90 countries
- Listed on the Tokyo Stock Exchange
- Has 10 business divisions, Power Solution Group has more than 70 years of experience in the power sector
- One of the biggest investors in wind projects in the Netherlands and North West Europe
- Long standing partner with Eneco in several large projects, e.g. Luchterduinen and Borssele wind projects
- Actively involved with innovative energy solutions to enable the energy transition, e.g. hydrogen, battery technology
- Very strong financial position with €9.5bn cash on balance and a credit rating of A / A2 (S&P/Moody's)
- c. 75,000 employees

MC's Power Activities in Europe

On & Offshore Wind

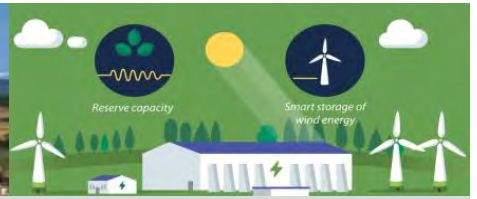

Battery Solutions

Solar

Transmission Lines

Mitsubishi Brand Name

Although the **Mitsubishi brand name is shared** by several companies they **are all independent** and have **their own shareholders**

Mitsubishi Corporation

MITSUBISHI ELECTRIC
MITSUBISHI MOTORS
MITSUBISHI HEAVY INDUSTRIES, LTD.

Examples of other Mitsubishi branded companies, not part of Mitsubishi Corporation

1. Includes Natural Gas, Industrial Materials, Petroleum & Chemicals, Mineral Resources, Industrial Infrastructure, Automotive & Mobility, Food Industry, Consumer Industry and Urban Development.

MC is a strongly capitalized and global integrated business enterprise, and is strongly focused on sustainability

Strong Financials

Market Capitalisation	€38.6bn
Revenues (FY ending March 2019)	€132.5bn
Profit after tax (FY ending March 2019)	€5.3bn
Cash on Balance Sheet	€9.5bn
Credit Rating (S&P/Moody's)	A / A2

Strategy Focused on Sustainability

MC and Eneco's shared history of significant development of European renewable generation assets

Offshore Wind (Netherlands)
Luchterduinen (50%)
- Gross Capacity: 129MW
- Investment Year: 2013

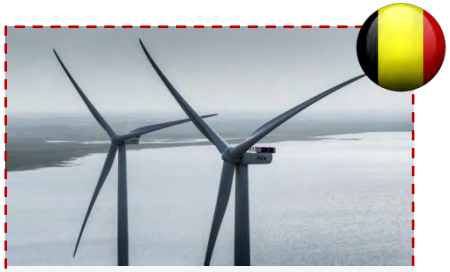

Offshore Wind (Belgium)
Norther (25%)
- Gross Capacity: 370MW
- Investment Year: 2016

Offshore Wind (Netherlands)
Borssele III & IV (15%)
- Gross Capacity: 700MW
- Investment Year: 2017

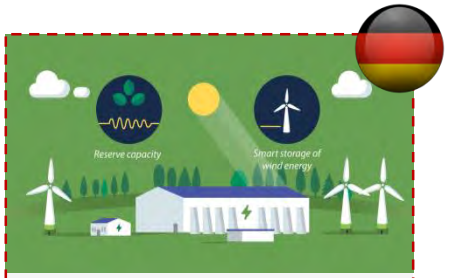

Energy Storage (Germany)
EnspireME (50%)
- Gross Capacity: 48MW
- Investment Year: 2017

2013 2014 2015 2016 2017 2018

- ✓ In 2012, Eneco and MC signed a long-term strategic partnership agreement for cooperation in European offshore wind
- ✓ We have started a successful collaboration with Eneco since Luchterduinen project, and strengthened our relationship through mutual cooperation (e.g. our joint preparation for the visit of Dutch king and queen to Tokyo in 2014)
- ✓ Based on good fits of the strategy and culture, the scope of cooperation has expanded, and now also includes a joint battery project in Germany

Chubu is a leading Japanese utility in the energy transition: Moving to low carbon energy generation

Company Description

- Third largest utility company in Japan which supplies electricity, gas, and on-site energy and engages in related field services
- Established in 1951
- Listed on the Tokyo Stock Exchange
- 10.2m energy supply contracts
- 121TWh of electric energy sold
- Strategic focus on renewables
  - Hydro installed capacity of 2.1GW
  - Wind installed capacity of 172MW
  - Solar installed capacity of 261MW
- c. 16,500 employees
- Revenues (FY19 March) of €25.3bn
- Profit after tax (FY19 March) of €0.7bn
- €9.5bn market capitalization with an A3 credit rating by Moody's

Hydro Energy

- Over 197 hydro electric locations with a combined installed capacity of c. 2.1GW (c. 5.5GW including pumped storage)

District Heating ("warmtenetten")

Number of Assets: 8 assets,
Total floor area: 1,908,300 m^2

Total cooling capacity: 802.2 GJ/h,
Total heating capacity: 688.1 GJ/h

- Operates decentralized district heating in urban area for 30 years — contributing to low carbon emissions

Chubu is committed to sustainable energy generation and innovative energy solutions

Ambition to Expand and Grow Outside of Japan

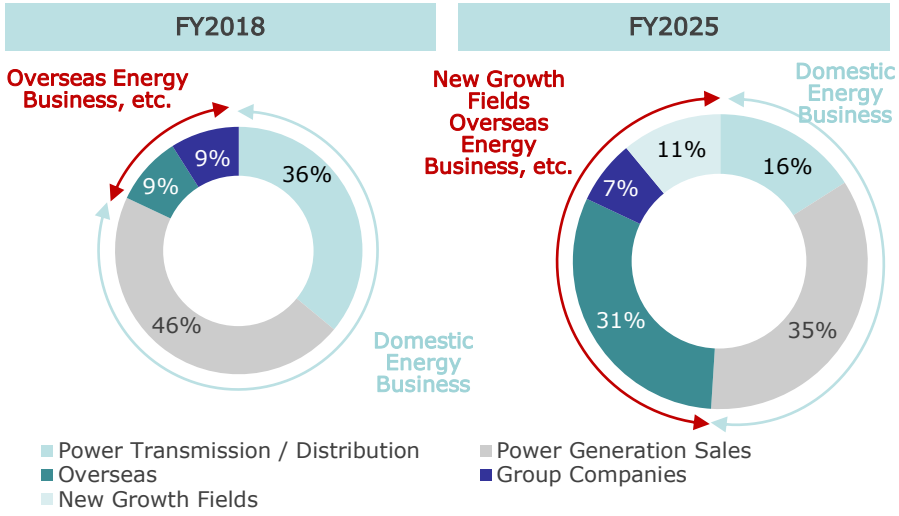

Renewable Target for 2030

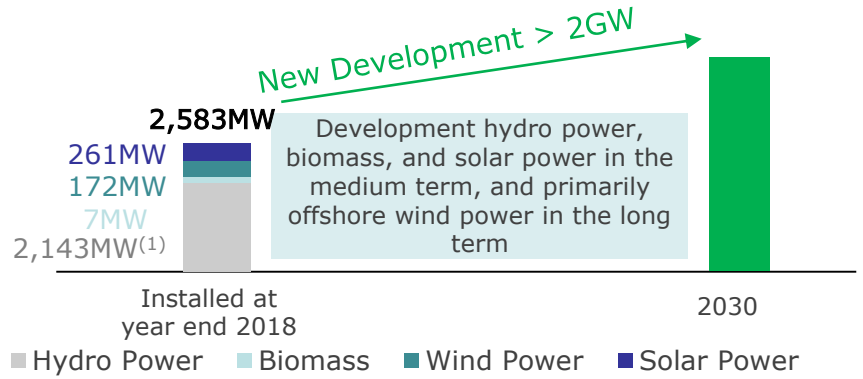

1. Excludes pumped storage

Investing in Renewables & Smart Energy

- Active measures to reduce CO_2 emissions by 3 million tons
- Hydro power plant, Tokuyama, opened in 2016 with 162MW total installed capacity
- Target new renewable energy development of at least 2GW by 2030. In order to accelerate this initiative, it established a renewable energy company in April 2019
- Until 2023 Chubu plans to invest c. €1bn in the renewables and c. €1bn in new services that assist in facilitating the energy transition

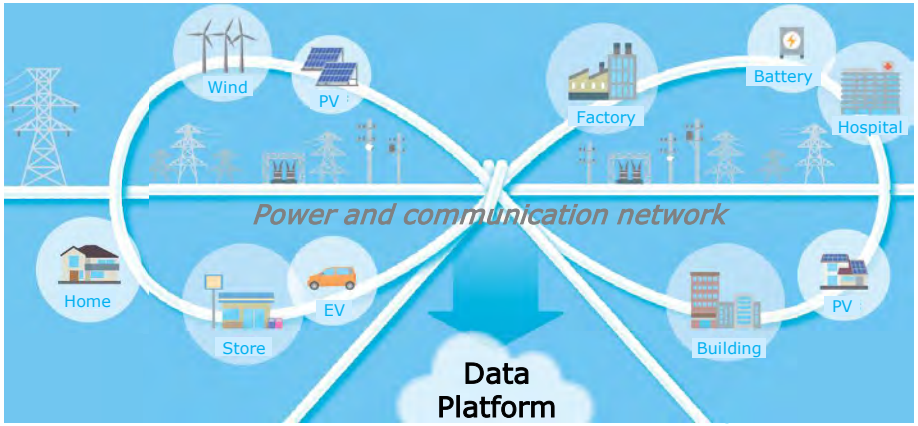

Consortium of MC and Chubu are likeminded and are experienced in working together

- Mitsubishi Corporation and Chubu will fund and own respectively 80% and 20% of the shares
- Eneco to benefit from stable shareholders with shared goals and ambitions

Offshore Transmissions (UK)
Walney
- Consortium of MC (51%), Chubu (20%), HICL Infrastructure (29%)
- Gross Capacity Wind Farm: 660MW

Onshore Wind (Japan)
Akita Wind Project
- MC & Chubu
- Gross Capacity: 66MW

Selected examples

- ✓ Consortium is used to work together on projects
- ✓ Complementary skill sets
- ✓ Experienced in operating renewable assets
- ✓ Fully able to support Eneco's strategy on the full breath of its activities of renewable development, energy supply and innovative services

Eneco as the platform for growth in Europe

1. The consortium's sustainable vertically integrated European utility in North West Europe with potential for further investment and growth in Europe

2. Build out Eneco's potential as successful customer-centric utility leading the energy transition in Benelux, Germany and new markets

3. Further develop presence in key new energy domains and capitalize through internationalization of technological know how and product development

4. Growth in renewable asset deployment in European markets

5. Capture strong growth potential in market leading district heating business and cross sell innovative products and services

Disclaimer

This document has been prepared solely for information purposes to facilitate the presentation by Mitsubishi Corporation and Chubu Electric Power Co., Inc. (the "Consortium") to Eneco and members of the press. The recipient should not rely upon it or use it to form a basis for any decision, contract, commitment or action whatsoever.

This document has been prepared and the analyses therein has been based on certain assumptions and information obtained by the Consortium from third parties or from publicly available information. Such information has not been independently been verified and the Consortium has relied upon the accuracy and completeness of such assumptions and information for purposes of preparing this document. This document does not purport to be comprehensive or to contain all information that the recipient may need. None of the Consortium or its directors, officers, employees, advisers or agents, makes any representation or warranty, express or implied, in relation to the accuracy or completeness of the information contained in this document or any information orally provided in connection herewith, or any data generated from it and such persons accept no responsibility, obligation or liability (whether direct, indirect, in contract, tort or otherwise) in relation to any of such information or this document. The Consortium , its affiliates and each of its or their directors, officers, employees, advisers and agents expressly disclaim any and all liability which may be based on this document including in relation to any errors therein or omissions therefrom. Any views or terms contained herein are preliminary only, and are based on financial, economic, market and other conditions prevailing as of the date of the information contained in this document and are therefore subject to change. The Consortium, its affiliates and each of its or their directors, officers, employees, advisers and agents does not undertake any obligation or responsibility to provide the recipient with access to any additional information, update any of the information contained in this document or to correct any inaccuracies which may become apparent.

Bijlage 9 Toelichting op de volmacht aan de voorzitter AHC

Inleiding

Op basis van het offer protocol en de koopovereenkomst moeten de verkopers verschillende handelingen verrichten, waaronder met betrekking tot het verkrijgen van goedkeuringen en het versturen van notificaties en brieven over de hoogte van transactiekosten en dividenduitkeringen. Het is wenselijk om voor dergelijke handelingen één contactpersoon aan te wijzen die de verkopers vertegenwoordigt.

Op grond van het offer protocol en de koopovereenkomst is de wethouder van Rotterdam met deelnemingen in zijn portefeuille (op dit moment de heer Van Gils), of een persoon die door hem of haar is aangewezen, aangewezen als aanspreekpunt en vertegenwoordiger van de verkopers (de "**Vertegenwoordiger**").[19]

Om de handelingen op grond van het offer protocol en de koopovereenkomst te kunnen verrichten, moet de Vertegenwoordiger gemandateerd worden. Om inzichtelijk te hebben waarvoor een mandaat wordt verzocht, is in deze bijlage een volledig overzicht opgenomen van de handelingen die door de Vertegenwoordiger zullen worden uitgevoerd. Het is niet de bedoeling dat de Vertegenwoordiger de verkopers op andere onderwerpen juridisch kan binden.

Mandaat aan de Vertegenwoordiger

De verlening van het mandaat aan de Vertegenwoordiger voor de hierna genoemde handelingen is als volgt vormgegeven:

(A) **Offer protocol:** Op basis van de aandeelhoudersovereenkomst van 22 december 2017 heeft de CvVA een volmacht van de verkopende aandeelhouders om de taken van de Vertegenwoordiger op grond van het offer protocol uit te voeren. De CvVA heeft vervolgens een mandaat aan de Vertegenwoordiger gegeven voor de handelingen zoals opgenomen in het offer protocol.

(B) **Koopovereenkomst:** De aandeelhoudersovereenkomst bevat geen volmacht aan de CvVA om de handelingen op grond van de koopovereenkomst uit te voeren. De verkopers zullen daarom bij het ondertekenen van de koopovereenkomst, als onderdeel van het definitieve

[19] De Vertegenwoordiger wordt in het offer protocol de *Selling Shareholders' Delegate* en in de koopovereenkomst de *Sellers' Delegate* genoemd. In beide gevallen gaat het om de wethouder van Rotterdam met deelnemingen in zijn portefeuille (op dit moment de heer Van Gils) of een persoon die door hem of haar is aangewezen.

besluit, worden verzocht om een aparte volmacht aan de Vertegenwoordiger te geven voor de handelingen zoals opgenomen in de koopovereenkomst.

De rol van de Vertegenwoordiger

Hieronder volgt een overzicht van de bepalingen in het offer protocol en de koopovereenkomst waarin een rol aan de Vertegenwoordiger is gegeven. De beschrijving die is opgenomen geeft een indicatie van de rol van de Vertegenwoordiger, maar voor een volledige omschrijving van de taken en bevoegdheden van de Vertegenwoordiger dienen de desbetreffende artikelen uit het Offer Protocol en de Koopovereenkomst te worden geraadpleegd.

OFFER PROTOCOL	
Artikel	**Beschrijving**
2.2.3	• De Vertegenwoordiger zal de ontvangst en verwerking van de antwoordbrieven van de aandeelhouders verzorgen en wekelijkse updates versturen over het aantal verkochte aandelen aan het Consortium en Eneco
2.3.2	• De Vertegenwoordiger zal de handtekeningenpagina's van Eneco en het Consortium in bewaring houden tot het moment van inwerkingtreding van de koopovereenkomst
2.4.1(a)	• De Vertegenwoordiger zal binnen drie werkdagen na het eind van de aanmeldingstermijn een na-aanmeldingsformulier sturen aan alle aandeelhouders die het bod niet hebben geaccepteerd
2.4.3	• De Vertegenwoordiger zal de ontvangst en verwerking van de antwoordbrieven van de aandeelhouders verzorgen en wekelijkse updates versturen over het aantal verkochte aandelen aan het Consortium en Eneco
3	• *Niet langer relevant omdat het COR-advies al is verkregen*
4	• *Niet langer relevant omdat de SER-melding al is gedaan*

KOOPOVEREENKOMST	
Artikel	**Beschrijving**
4.3.4 (c) en (f)	• De Vertegenwoordiger dient namens de verkopers toestemming te geven voor het indienen van documenten of mededelingen bij de relevante mededingingsautoriteit(en) en het intrekken van het verzoek tot goedkeuring door het Consortium
4.4.4(f)	• De Vertegenwoordiger dient namens de verkopers toestemming te geven voor het intrekken van het verzoek tot goedkeuring bij het Ministerie van EZK door het Consortium
4.5.4(e)	• De Vertegenwoordiger dient namens de verkopers toestemming te geven voor het intrekken van het verzoek tot goedkeuring bij de Belgische Federale Minister van Energie door Eneco

4.7.2	• Er kan afstand van een opschortende voorwaarde worden gedaan door middel van een schriftelijke overeenkomst tussen de Vertegenwoordiger namens de verkopers en het Consortium
5.1.4 / 5.1.5	• In de koopovereenkomst zijn materiële besluiten en handelingen opgenomen die Eneco slechts mag verrichten tussen het ondertekenen van het offer protocol en de aandelenoverdracht met instemming van het Consortium. Een kopie van een verzoek tot instemming van het Consortium wordt verstuurd aan de Vertegenwoordiger
5.2.1 / 5.2.2	• Indien de contactgegevens wijzigen van degenen die moeten instemmen met dergelijke handelingen, verloopt dat via de Vertegenwoordiger
5.3.1 / 5.3.3	• In de periode voorafgaand aan de aandelenoverdracht zal Eneco het Consortium toegang geven tot noodzakelijke informatie. De Vertegenwoordiger zal worden geïnformeerd over verzoeken van het Consortium daaromtrent
5.4.1	• Het Consortium zal geen handelingen verrichten die de tijdige beschikbaarheid van de koopprijs onzeker kunnen maken, tenzij de Vertegenwoordiger namens de verkopers hier vooraf schriftelijke toestemming voor heeft gegeven
5.5.1	• Zodra de Vertegenwoordiger een kopie van een door een aandeelhouder geldig ondertekende toetredingsverklaring aan het Consortium bezorgt, zal deze aandeelhouder automatisch partij worden bij de koopovereenkomst
5.5.2	• De Vertegenwoordiger zal aan het Consortium en Eneco een kopie van de toetredingsverklaring en de geldig ondertekende toetredingsdocumenten sturen namens aandeelhouders die in de na-aanmeldingstermijn hun aandelen verkopen
5.6.1	• De Vertegenwoordiger zal voor de aandelenoverdracht een brief aan het Consortium sturen waaruit het 'weggelekt vermogen' blijkt dat in mindering op de koopprijs wordt gebracht[20]
8.1.1(b)	• Indien Mitsubishi en Chubu voor de aandelenoverdracht een beperkt belang in het Consortium aan een derde willen verkopen, kan de Vertegenwoordiger bevestigen of deze derde voldoende heeft aangetoond dat hij voldoet aan de absolute beoordelingscriteria
11.2.1 / 11.2.2	• Na de aandelenoverdracht mag de Vertegenwoordiger de regie over de Remu-claim overnemen. Daarnaast zullen het Consortium en Eneco ervoor zorgen dat Eneco geen aansprakelijkheid erkent, behalve als de Vertegenwoordiger hier vooraf schriftelijk mee heeft ingestemd. Tot slot zal de Vertegenwoordiger het Consortium en Eneco op de hoogte houden van het verloop van de onderhandelingen en procedures met betrekking tot de Remu-claim.
13.8	• De Vertegenwoordiger kan het Consortium verplichten een vordering op een derde te verhalen, indien daardoor een aansprakelijkheid van de verkopers wordt verminderd.

[20] Dit betreft de dividenduitkering en de transactiekosten van Eneco die niet worden doorbelast aan de aandeelhouders.

13.11	• Als het Consortium bekend wordt met een omstandigheid waaruit een vordering tegen een verkoper kan opkomen, dan zal het Consortium een melding sturen aan de relevante verkoper, met een kopie aan de Vertegenwoordiger.
13.12	• Het Consortium moet zijn vorderingen op grond van de koopovereenkomst melden aan de relevante verkoper bij een individuele vordering (met een kopie aan de Vertegenwoordiger en Eneco), of aan de Vertegenwoordiger bij alle andere vorderingen (met een kopie aan Eneco).
13.13	• Onder de in Clausule 13.13 genoemde omstandigheden wordt een vordering die aan de Vertegenwoordiger is gemeld, geacht te zijn ingetrokken (voor alle andere vorderingen dan belastingvorderingen).
13.15.1 (a) & (b) / 13.15.2	• Als een derde een vordering indient tegen het Consortium waarvoor het Consortium mogelijk een vrijwaring van de verkopers zal krijgen, zal het Consortium: • bij een individuele vordering de relevante verkoper hiervan op de hoogte brengen (met een kopie aan de Vertegenwoordiger); • bij een vordering tegen alle verkopers de Vertegenwoordiger hiervan op de hoogte brengen. • De Vertegenwoordiger zal zich naar redelijkheid inspannen om de handelingen te coördineren die door (een van de) verkopers moeten worden verricht als zij een vrijwaring aan de derde geven.
16.1.1	• De inhoud en de timing van individueel of gezamenlijk uit te geven persberichten zullen de Vertegenwoordiger, Eneco en het Consortium met elkaar afstemmen.
17.1	• De Vertegenwoordiger handelt namens alle verkopers en zal de verplichtingen van de verkopers (wanneer zij gezamenlijk handelen) uitvoeren, tenzij de omstandigheden anders vereisen.
Bijlage 5, 5.1	• Als het Consortium binnen negen maanden na de aandelenoverdracht aanvullend 'weggelekt vermogen' vaststelt, dient het Consortium daarvan melding te doen bij de Vertegenwoordiger.
Bijlage 9, Deel 1, 1(c)	• De Vertegenwoordiger zal de verklaring met het 'weggelekt vermogen' (in overeenstemming met paragraaf 5.6 van Bijlage 5) naar het Consortium zal sturen.
Bijlage 9, Deel 1, 1(g)	• Bij de aandelenoverdracht zal de Vertegenwoordiger namens de verkopers een bevestiging naar het Consortium sturen dat Eneco geen partij is bij de aandeelhoudersovereenkomst zoals overeengekomen tussen de verkopers.
Bijlage 9, Deel 1, 1(h)	• Bij de aandelenoverdracht zal de Vertegenwoordiger namens de verkopers bevestigen dat de aandeelhouderscovenant is beëindigd en dat Eneco geen resterende verplichtingen meer heeft onder dat covenant.
Bijlage 13	• Meldingen over eventuele vorderingen onder het 'Tax convenant' moeten worden gericht aan de Vertegenwoordiger.

Bijlage 10 Beschrijving van de fiscaalrechtelijke implicaties van een verkoop van de aandelen Eneco

Inleiding

De AHC heeft advies ingewonnen over de Nederlandse fiscale gevolgen van de verkoop van de aandelen Eneco door een gemeente. Bij dit advies is verondersteld dat de aandelen in Eneco op 31 januari 2017 door de gemeentes zijn verkregen door middel van een dividenduitkering in natura door Stedin Holding N.V. (het voormalige Eneco Holding N.V.). Het advies kan als volgt worden samengevat.

Vennootschapsbelasting

Winst behaald met de verkoop van aandelen Eneco door een gemeente is niet onderworpen aan de heffing van vennootschapsbelasting. Dit is slechts anders indien aan de volgende drie cumulatieve voorwaarden wordt voldaan:

(i) de gemeente heeft een belang van minder dan 5% in Eneco;

(ii) de gemeente drijft een onderneming[21]; en

(iii) de aandelen in Eneco dienen te worden toegerekend aan die onderneming, d.w.z. dat er een band dient te bestaan tussen de onderneming van de gemeente en de onderneming van Eneco (en haar dochtermaatschappijen). De kans dat aan deze voorwaarde (iii) wordt voldaan, achten wij op basis van onze ervaring in de praktijk zeer gering, maar moet voor de zekerheid door gemeentes die aan voorwaarden (i) en (ii) voldoen worden geverifieerd.

Indien aan de drie voorwaarden wordt voldaan, is de aan heffing van vennootschapsbelasting onderworpen winst die wordt behaald met de verkoop van aandelen Eneco gelijk aan het positieve verschil tussen de fiscale boekwaarde en de verkoopprijs van de aandelen Eneco. De fiscale boekwaarde is in beginsel gelijk aan de waarde in het economische verkeer van de aandelen Eneco op 31 januari 2017.

De verkoop van de aandelen Eneco zou geen nadelige vennootschapsbelasting gevolgen voor Eneco moeten hebben.

Omzetbelasting (btw)

De verkoop van aandelen Eneco is vrijgesteld van BTW.

---

[21] Het enkel houden van aandelen Eneco wordt niet aangemerkt als het drijven van een onderneming.

De belastingdienst zou zich op het standpunt kunnen stellen dat de opbrengst van de verkoop van de aandelen Eneco in aanmerking moet worden genomen bij de berekening van de beperking van het recht op aftrek van aan de gemeente in rekening gebrachte BTW (de zogenaamde pro rata).

Slot

De AHC adviseert iedere gemeente dit advies te controleren met haar medewerkers die verantwoordelijk zijn voor fiscale zaken.

Bijlage 11 Consultatiedocument van 15 juni 2017

[*Aparte bijlage*]

Aandeelhouderscommissie Eneco

CONSULTATIEDOCUMENT

van

Aandeelhouderscommissie Eneco

aan

aandeelhouders van Eneco Groep N.V.

ten aanzien van

aandeelhouderschap in Eneco Groep N.V.

Datum 15 juni 2017

Dit consultatiedocument is **bedoeld voor het college van B&W en de gemeenteraadsleden** van de gemeentes met een aandelenbelang in Eneco Groep N.V. Het is met de grootst mogelijke zorgvuldigheid opgesteld op basis van kennis van en informatie beschikbaar voor de AHC op 15 juni 2017. De AHC en haar adviseurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten of omissies.

1. SAMENVATTING
2. CONSULTATIE - PRAKTISCHE PUNTEN
3. INLEIDING
4. TWEE BESLUITVORMINGS-MOMENTEN
5. AFWEGING 1: PUBLIEKE BELANGEN
6. AFWEGING 2: FINANCIËLE BELANGEN
7. AFWEGING 3: DE MATE VAN ZEGGENSCHAP
8. AFWEGING 4: DE POSITIE VAN OVERIGE AANDEELHOUDER(S)
9. DE AANDEELHOUDERS-OVEREENKOMST
10. HET TRANSACTIE-PROTOCOL MET ENECO
11. TRANSACTIEPROCES
12. TOETSINGSKADER EN BEOORDELINGSCRITERIA

BIJLAGEN

Inhoudsopgave

Pagina

1 SAMENVATTING 4
2 CONSULTATIE - PRAKTISCHE PUNTEN 9
3 INLEIDING 11
3.1 Doel en achtergrond van de consultatie 12
3.2 Opbouw van dit consultatiedocument 13
3.3 Verhoudingen tussen de hoofdrolspelers bij afbouw 15
3.4 Afstemming met Eneco 16
4 TWEE BESLUITVORMINGSMOMENTEN 17
4.1 Besluiten fase 1 en fase 2 18
4.2 Principebesluit tot "houden of afbouwen" 18
4.3 Definitief besluit tot verkoop 19
4.4 Gemeenteraadsverkiezingen 21 maart 2018 20
5 AFWEGING 1: PUBLIEKE BELANGEN 22
5.1 Algemeen 22
5.2 Afweging publieke belangen 22
5.3 Publieke belangen bij energievoorziening 23
5.4 Eneco's huidige bedrijfsprofiel en activiteiten 24
5.5 Bijzondere overwegingen voor het Warmtebedrijf 25
6 AFWEGING 2: FINANCIËLE BELANGEN 29
6.1 Algemeen 30
6.2 Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) 31
6.3 De waarde van de aandelen in Eneco 31
6.4 Het risicoprofiel van Eneco 33
6.5 Opties voor het bestemmen van de verkoopopbrengst 36
6.6 Samenvattend afwegingskader financiële belang 38
7 AFWEGING 3: DE MATE VAN ZEGGENSCHAP 39
7.1 Algemeen 40
7.2 Mate van zeggenschap om publieke en financiële belangen te borgen 43
7.3 Mate van zeggenschap om de financiële belangen te borgen 45
7.4 Bepalingen bij vervreemding van de aandelen 46
8 AFWEGING 4: DE POSITIE VAN OVERIGE AANDEELHOUDER(S) 48
8.1 Algemeen 49

8.2 Toetredende aandeelhouders na afbouw 49
8.3 Minderheidsbelang 49
8.4 Positie andere aandeelhouders 50
9 DE AANDEELHOUDERSOVEREENKOMST 51
9.1 Belang van afstemming tussen de Verkopende Aandeelhouders 52
9.2 Relevante aspecten van de aandeelhoudersovereenkomst 53
9.3 Aandeelhoudersovereenkomst wordt door de AHC aangeleverd 54
10 HET TRANSACTIEPROTOCOL MET ENECO 55
10.1 Belang van goede afspraken met Eneco 56
10.2 Uitgangspunten 57
11 TRANSACTIEPROCES 59
11.1 Afbouwmethode 60
11.2 Randvoorwaarden voor aanvang transactieproces 60
11.3 Soorten verkooptransacties 60
12 TOETSINGSKADER EN BEOORDELINGSCRITERIA 65
12.1 Algemene uitgangspunten 66
12.2 Staatssteunverbod 67
12.3 Beoordelingscriteria voor biedingen en voor nieuwe aandeelhouder(s) 68
12.4 Borgen financiële belangen 70

Bijlagen

Bijlage 1 Het gevraagde mandaat en toetreding tot een aandeelhoudersovereenkomst
Bijlage 2 Het antwoordformulier
Bijlage 3 Aanwijzingen voor het gebruik van het antwoordformulier en het online portaal
Bijlage 4 Overzicht van data en locaties van de ondersteunende bijeenkomsten
Bijlage 5 Bevoegdheidsverdeling tussen het college van B&W en de gemeenteraad
Bijlage 6 Afwegingskader: overzicht met belangenafwegingen
Bijlage 7 Fiscaalrechtelijke implicaties van houden of afbouwen
Bijlage 8 Concept Principebesluit tot houden en concept Principebesluit tot afbouwen

1 Samenvatting

1. SAMENVATTING
2. CONSULTATIE - PRAKTISCHE PUNTEN
3. INLEIDING
4. TWEE BESLUITVORMINGS-MOMENTEN
5. AFWEGING 1: PUBLIEKE BELANGEN
6. AFWEGING 2: FINANCIËLE BELANGEN
7. AFWEGING 3: DE MATE VAN ZEGGENSCHAP
8. AFWEGING 4: DE POSITIE VAN OVERIGE AANDEELHOUDER(S)
9. DE AANDEELHOUDERS-OVEREENKOMST
10. HET TRANSACTIE-PROTOCOL MET ENECO
11. TRANSACTIEPROCES
12. TOETSINGSKADER EN BEOORDELINGSCRITERIA

BIJLAGEN

1 SAMENVATTING

1.1 Het doel van de consultatie is om te inventariseren welke aandeelhouders van Eneco hun aandelenbelang wensen te houden en welke aandeelhouders het wensen af te bouwen. In de consultatie wordt iedere aandeelhouder om die reden gevraagd vóór 31 oktober 2017 een besluit te nemen waarmee hij aangeeft of hij zijn aandelenbelang in Eneco wenst te houden of af te bouwen.

1.2 In dit consultatiedocument reikt de AHC een afwegingskader aan voor de besluitvorming van iedere aandeelhouder. Uiteindelijk zal elke aandeelhouder zijn eigen afweging en afwegingskader over het aandeelhouderschap in Eneco moeten hanteren. Het in dit document opgenomen afwegingskader bevat dan ook geen uitputtende opsomming van mogelijke belangen en dient alleen als handvat.

1.3 De AHC ziet in ieder geval de volgende elementen als relevant voor de afweging over het aandeelhouderschap in Eneco: de publieke belangen, met bijzondere aandacht voor het warmtebedrijf (hoofdstuk 5), de financiële belangen (hoofdstuk 6), de mate van zeggenschap voor de aandeelhouders over het beleid van Eneco (hoofdstuk 7) en overwegingen ten aanzien van toetredende aandeelhouders na een transactie en de positie van aandeelhouders die besluiten hun aandelenbelang in Eneco aan te houden (hoofdstuk 8).

1.4 Als een aandeelhouder het aandelenbelang in Eneco wenst af te bouwen, stelt de AHC voor dat hij partij zal worden bij een aandeelhoudersovereenkomst (hoofdstuk 9). In de aandeelhoudersovereenkomst worden afspraken tussen de Verkopende Aandeelhouders in het kader van een transactieproces neergelegd. Daarnaast stelt de AHC voor dat de Verkopende Aandeelhouders aan de AHC een mandaat verstrekken om tijdens een transactieproces namens hen op te treden (Bijlage 1).

1.5 Als de consultatie uitwijst dat de aandeelhouders die wensen af te bouwen meer dan 50% van het geplaatste aandelenkapitaal vertegenwoordigen, zal de AHC een transactieproces voorbereiden. De eerste stap bij de voorbereiding van een transactieproces is het maken van afspraken met Eneco over onderwerpen zoals besluitvorming, governance, (werknemers)-medezeggenschap, informatieverstrekking, inrichting van een transactieproces, verantwoordelijkheden, projectteams, communicatie en omgaan met eventuele tegenstrijdige belangen. Deze afspraken met Eneco worden vastgelegd in een transactieprotocol (hoofdstuk 10). Als na de

consultatie blijkt dat de aandeelhouders die wensen af te bouwen 50% of minder van het geplaatste aandelenkapitaal vertegenwoordigen, dan treedt de AHC in overleg met deze aandeelhouders om te overwegen of de afbouw van een 50% of kleiner belang wenselijk is en op welke wijze dat eventueel zou kunnen worden vormgegeven.

1.6 Als volgende stap bij de voorbereiding van een transactieproces bepaalt de AHC, in overleg met Eneco, welk type transactieproces zal worden geïnitieerd, namelijk een veilingverkoop, een beursgang of een "dual track" (hoofdstuk 11). Het transactieproces zal worden vormgegeven in overleg met Eneco. De AHC zal het uiteindelijke bod selecteren op basis van een vooraf vastgesteld toetsingskader en beoordelingscriteria (hoofdstuk 12), in overleg met Eneco en rekening houdend met de belangen van andere stakeholders. Als gekozen wordt voor een beursgang zal de AHC deze namens de aandeelhouders en in nauwe samenwerking met Eneco voorbereiden.

1.7 Uiteindelijk zal de uitkomst van het transactieproces, zijnde een concreet bod of de financiële contouren van een voorgestelde beursgang, worden voorgelegd aan de aandeelhouders die ten tijde van de consultatie hebben besloten hun aandelenbelang te willen afbouwen. Deze aandeelhouders zullen vervolgens een definitief besluit nemen om hun aandelen al dan niet te verkopen. In de periode tussen het eerste en tweede besluit zal de AHC de aandeelhouders steeds informeren over belangrijke ontwikkelingen en beslissingen, zoals de keuze voor een specifieke transactievorm.

1.8 Het eerste besluit wordt vóór 31 oktober 2017 gevraagd. Het tweede, definitieve besluit - als de consultatie uitwijst dat de aandeelhouders die wensen af te bouwen meer dan 50% van het geplaatste aandelenkapitaal vertegenwoordigen - zal pas na de gemeenteraadsverkiezingen van 21 maart 2018 worden gevraagd.

1.9 Dit consultatiedocument bevat de formulering van het gevraagde mandaat voor de AHC om een eventueel transactieproces voor te bereiden, uit te werken en te voeren (Bijlage 1). Het antwoordformulier waarmee iedere aandeelhouder zijn eerste besluit aan de AHC dient te communiceren (Bijlage 2) en aanwijzingen voor het gebruik van het antwoordformulier en het online portaal (Bijlage 3) zijn bijgevoegd bij dit consultatiedocument. Verder zijn bijgevoegd: een overzicht met de data en locaties van ondersteunende bijeenkomsten van de AHC en vertegenwoordigers van de aandeelhouders (Bijlage 4), een beschrijving van de bevoegdheidsverdeling tussen het college van B&W en de gemeenteraad (Bijlage 5), een beknopt overzicht van het afwegingskader bij de besluitvorming (Bijlage 6), een beschrijving van de

fiscaalrechtelijke implicaties van houden of afbouwen (Bijlage 7), en een concept Principebesluit tot houden en een concept Principebesluit tot afbouwen (Bijlage 8).

2 Consultatie - praktische punten

1. SAMENVATTING
2. CONSULTATIE - PRAKTISCHE PUNTEN
3. INLEIDING
4. TWEE BESLUITVORMINGS-MOMENTEN
5. AFWEGING 1: PUBLIEKE BELANGEN
6. AFWEGING 2: FINANCIËLE BELANGEN
7. AFWEGING 3: DE MATE VAN ZEGGENSCHAP
8. AFWEGING 4: DE POSITIE VAN OVERIGE AANDEELHOUDER(S)
9. DE AANDEELHOUDERS-OVEREENKOMST
10. HET TRANSACTIE-PROTOCOL MET ENECO
11. TRANSACTIEPROCES
12. TOETSINGSKADER EN BEOORDELINGSCRITERIA

BIJLAGEN

2 CONSULTATIE - PRAKTISCHE PUNTEN

2.1 U wordt verzocht **vóór dinsdag 31 oktober 2017, 18.00 uur** de AHC te informeren of uw gemeente haar aandelenbelang in Eneco wenst te houden of af te bouwen door het **antwoordformulier** (Bijlage 2) te mailen naar consultatie_eneco@aperghisco.com. Het antwoordformulier en andere relevante documenten voor de consultatie kunt u ook vinden op het online portaal. Bijlage 3 geeft aanwijzingen voor het gebruik van het antwoordformulier en het online portaal.

2.2 Op **vrijdag 30 juni 2017, van 12.00 uur tot 15.30 uur in het Groothandelsgebouw in Rotterdam** zal de AHC een **toelichtingsbijeenkomst** houden waarin de consultatie en de inhoud van dit consultatiedocument worden besproken. Tijdens deze bijeenkomst zullen vertegenwoordigers van Eneco de mogelijkheid krijgen om de update van Eneco's strategie en haar aanvullend informatiepakket toe te lichten. Dit is onder de voorwaarde dat Eneco het aanvullend informatiepakket en de slides voor de presentatie heeft aangeleverd aan de AHC vóór 23 juni 2017.

2.3 De AHC zal een aantal **ondersteunende bijeenkomsten** houden ter verdere toelichting van dit consultatiedocument. Zie Bijlage 4 voor het overzicht met data en locaties van deze ondersteunende bijeenkomsten. De data en locaties zijn gekozen met inachtneming van de vakantiespreiding en de geografische locaties van de betrokken gemeentes. In het overzicht staan de contactpersonen van de AHC (inclusief contactgegevens) vermeld bij wie u zich per e-mail dient aan te melden uiterlijk een week vóór de bijeenkomst waarvoor uw gemeente is ingedeeld. Tevens is er de mogelijkheid om aan deze contactpersonen uw eventuele vragen voorafgaand aan de bijeenkomst kenbaar te maken.

2.4 Uiterlijk **eind november 2017** zal de AHC de aandeelhouders informeren over de uitkomst van de consultatie via een vertrouwelijk **inventarisatierapport** dat beschikbaar zal zijn in het online portaal. Behalve het geven van informatie over de aandeelhouders die hun aandelenbelang wensen af te bouwen, zal het inventarisatierapport ingaan op het mogelijke transactieproces en andere vervolgstappen zoals die - zoveel mogelijk met Eneco - zullen worden gezet.

2.5 In het belang van een goed gecoördineerd en beheersbaar proces verzoeken wij u al het **contact met Eneco met betrekking tot de consultatie via de AHC** te laten verlopen. Vragen aan Eneco kunt u sturen aan de AHC en de AHC zal deze vragen dan meenemen in haar regelmatig overleg met Eneco. **U kunt**

uw vragen stellen aan de voorzitter (rj.lafleur@rotterdam.nl), de secretaris van de AHC (kim.erpelinck@denhaag.nl) of aan uw vertegenwoordiger in de AHC.

2.6 De afweging omtrent het aandeelhouderschap is bestuurlijk en zakelijk een gevoelig proces, waarbij de belangen voor zowel de aandeelhouders als de onderneming groot zijn. Wij adviseren u daarom om buiten de raadsvergaderingen geen uitlatingen te doen naar de pers, de onderneming of derden over de toekomst van het aandeelhouderschap of aandachtspunten daarbij. Wanneer u de media actief wilt benaderen of de media benaderen u, verzoeken wij u dit vooraf af te stemmen met de voorzitter van de AHC, zoals gebruikelijk is in het geval van Eneco.

3 Inleiding

1. SAMENVATTING
2. CONSULTATIE - PRAKTISCHE PUNTEN
3. INLEIDING
4. TWEE BESLUITVORMINGS-MOMENTEN
5. AFWEGING 1: PUBLIEKE BELANGEN
6. AFWEGING 2: FINANCIËLE BELANGEN
7. AFWEGING 3: DE MATE VAN ZEGGENSCHAP
8. AFWEGING 4: DE POSITIE VAN OVERIGE AANDEELHOUDER(S)
9. DE AANDEELHOUDERS-OVEREENKOMST
10. HET TRANSACTIE-PROTOCOL MET ENECO
11. TRANSACTIEPROCES
12. TOETSINGSKADER EN BEOORDELINGSCRITERIA
BIJLAGEN

3 INLEIDING

3.1 Doel en achtergrond van de consultatie

3.1.1 De aandeelhouderscommissie Eneco ("**AHC**") heeft de consultatie gestart om te inventariseren welke aandeelhouders van Eneco Groep N.V. (de "**aandeelhouders**") hun aandelen wensen te verkopen. De directe aanleiding voor de consultatie en de eventuele afbouw van het aandelenbelang in Eneco Groep N.V. ("**Eneco**") is de splitsing van het voormalige Eneco Holding N.V. per 31 januari 2017 in de regionale netbeheerder Stedin N.V. ("**Stedin**") en het productie- en leveringsbedrijf Eneco zoals gehouden door Eneco (het "**PLB**"). Als gevolg van de splitsing is bij een aantal aandeelhouders de vraag gerezen of er nog langer een publiek belang bestaat bij continuering van het gemeentelijke aandeelhouderschap in Eneco.

3.1.2 Met dit consultatiedocument beoogt de AHC de aandeelhouders te voorzien van relevante informatie voor de besluitvorming over het houden of het afbouwen van het aandelenbelang in Eneco.

3.1.3 Het is de bedoeling dat iedere aandeelhouder vóór 31 oktober 2017 een besluit neemt waarin hij kenbaar maakt of hij het aandelenbelang in Eneco wenst te houden of af te bouwen (fase 1, het "**Principebesluit**"). Het Principebesluit is nog geen definitief besluit tot afbouw. Het definitieve besluit tot afbouw wordt genomen nadat een koper of groep van kopers is geselecteerd en de AHC de prijs en verkoopvoorwaarden heeft uit onderhandeld (fase 2, het "**Definitieve Besluit**"). Fase 2 kan ook de uitwerking van een beursgang omvatten. Het in kaart brengen van het aantal aandeelhouders dat de aandelen wenst te verkopen is nodig om een transactieproces te kunnen starten en onderhandelingen met potentiële kopers te voeren of een beursgang voor te bereiden. Op basis van de uitkomst van de consultatie zal de AHC, met hulp van haar adviseurs en in overleg met Eneco, een transactieproces voorbereiden. De AHC zal de aandeelhouders gedurende het transactieproces informeren over belangrijke ontwikkelingen en beslissingen, zoals de keuze van de AHC - in overleg met Eneco - voor een specifieke transactievorm. Hoofdstuk 4 geeft een verdere beschrijving van deze twee besluitvormingsmomenten.

3.1.4 De AHC stelt voor dat het Principebesluit tevens gebondenheid zal meebrengen van de aandeelhouders die te kennen geven dat zij willen afbouwen aan een aandeelhoudersovereenkomst. In de aandeelhoudersovereenkomst worden afspraken tussen de aandeelhouders

die wensen af te bouwen neergelegd. Hoofdstuk 9 bevat een beschrijving van deze aandeelhoudersovereenkomst. Daarnaast verzoekt de AHC een mandaat van de aandeelhouders die aangeven dat zij hun belang in Eneco willen afbouwen om tijdens een transactieproces namens hen op te treden (Bijlage 1).

3.1.5 In de verhouding tot de aandeelhouders zal de AHC een adviserende en coördinerende rol vervullen, zowel tijdens de consultatie als tijdens een transactieproces. In verhouding tot Eneco en potentiële kopers zal de AHC optreden als vertegenwoordiger van zowel de aandeelhouders die voornemens zijn hun aandelenbelang af te bouwen (de "**Verkopende Aandeelhouders**") als de aandeelhouders die hebben besloten hun aandelen te houden (de "**Blijvende Aandeelhouders**"). De AHC stelt zich als taak bij een transactie in een zorgvuldig, open, non-discriminatoir en transparant transactieproces te voorzien, met afweging van de belangen van alle relevante stakeholders. De AHC streeft vanzelfsprekend naar een gezamenlijk en gecoördineerd transactieproces met Eneco als het tot een transactie komt.

3.1.6 De AHC heeft dit consultatiedocument opgesteld in samenwerking met haar financieel adviseur Aperghis & Co, haar juridisch adviseur De Brauw Blackstone Westbroek en haar waarderingsdeskundige Duff & Phelps.

3.2 Opbouw van dit consultatiedocument

3.2.1 Dit consultatiedocument is al volgt opgebouwd:

- **Hoofdstuk 4** beschrijft de twee besluitvormingsmomenten voor de aandeelhouders;
- **Hoofdstukken 5 tot en met 8** hebben betrekking op fase 1 en de relevante aspecten van het Principebesluit, waarbij handvatten worden aangereikt voor de belangenafweging over continuering van het aandeelhouderschap;
  - **Hoofdstuk 5** gaat in op de publieke belangen, met bijzondere aandacht voor het warmtebedrijf;
  - **Hoofdstuk 6** heeft betrekking op de financiële belangen;
  - **Hoofdstuk 7** beschrijft de mate van zeggenschap van de aandeelhouders over het beleid van Eneco;

- **Hoofdstuk 8** geeft overwegingen ten aanzien van toetredende aandeelhouders na een eventuele transactie en beschrijft de posities van de Blijvende Aandeelhouders;

- **Hoofdstuk 9** beschrijft de afspraken waarvan de AHC voorstelt dat die tussen de Verkopende Aandeelhouders in het kader van een transactie worden gemaakt in een aandeelhoudersovereenkomst;

- **Hoofdstuk 10** beschrijft de afspraken tussen de Verkopende Aandeelhouders en Eneco die zullen worden vastgelegd in een transactieprotocol;

- **Hoofdstuk 11** gaat in op de afbouwmethode en de mogelijke verkooptransacties: een veilingverkoop, een beursgang of een "dual track";

- **Hoofdstuk 12** beschrijft het toetsingskader en de beoordelingscriteria op basis waarvan de AHC een koper of groep van kopers kan selecteren of een beursgang kan voorbereiden;

- **Bijlagen**

  (1) Een formulering van het gevraagde mandaat voor de AHC om een transactieproces voor te bereiden, uit te werken en te voeren (Bijlage 1);

  (2) Het antwoordformulier (Bijlage 2);

  (3) Aanwijzingen voor het gebruik van het antwoordformulier en het online portaal (Bijlage 3);

  (4) Een overzicht met de data en locaties van bijeenkomsten tussen de AHC en vertegenwoordigers van de aandeelhouders (Bijlage 4);

  (5) Een beschrijving van de bevoegdheidsverdeling tussen het college van B&W en de gemeenteraad (Bijlage 5);

  (6) Een beknopt overzicht van het afwegingskader voor de besluitvorming over het houden of het afbouwen van het aandelenbelang in Eneco (Bijlage 6);

  (7) Beschrijving van de fiscaalrechtelijke implicaties van houden of afbouwen (Bijlage 7); en

  (8) Een concept Principebesluit tot houden en een concept Principebesluit tot afbouwen (Bijlage 8).

3.3 Verhoudingen tussen de hoofdrolspelers bij afbouw

3.3.1 Deze afbeelding is een weergave van de verhoudingen tussen de "hoofdrolspelers" bij een transactie van aandelen in Eneco.

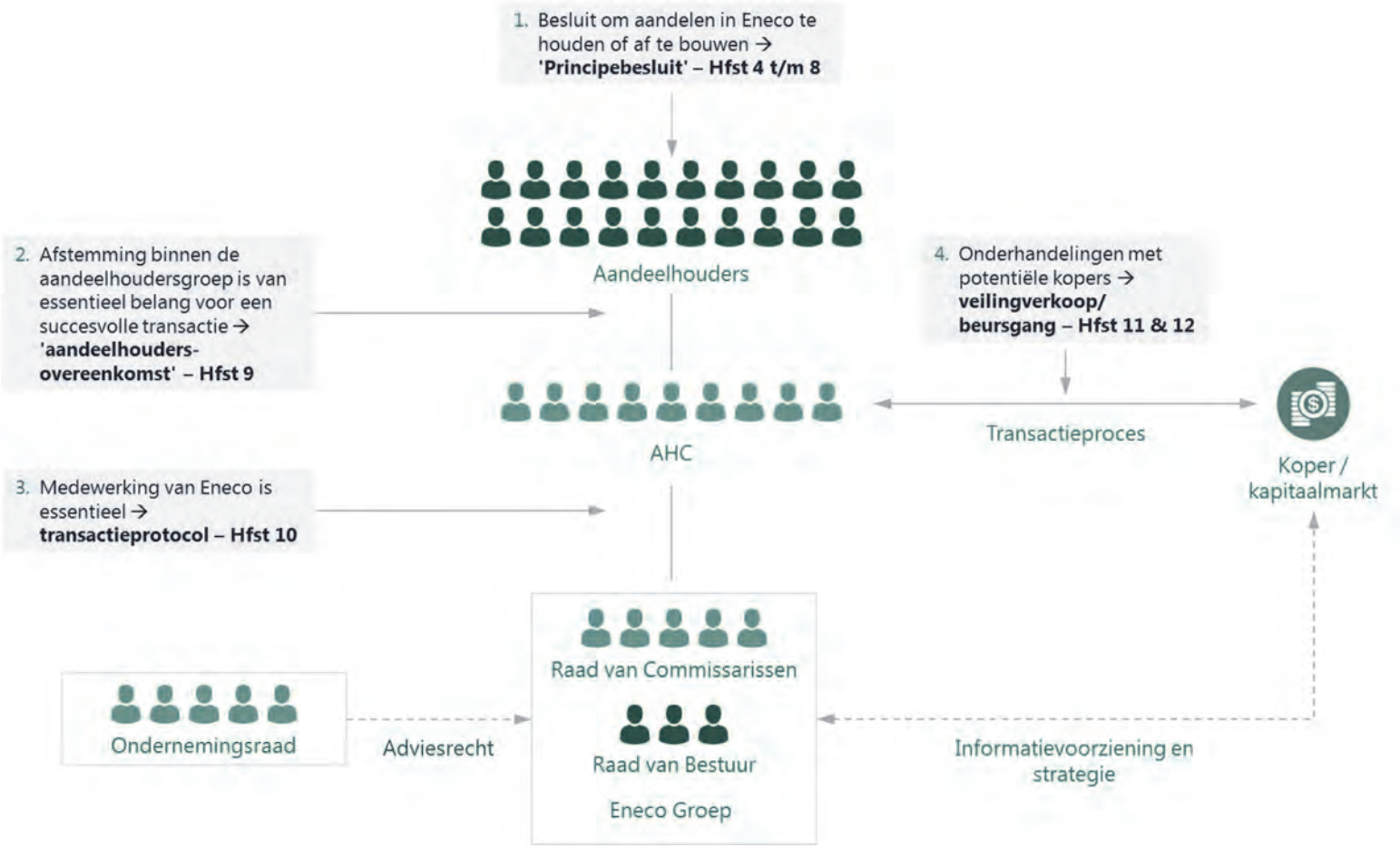

3.4 Afstemming met Eneco

3.4.1 Zoals beschreven in paragraaf 3.1.3, eindigt de consultatie in een Principebesluit van iedere aandeelhouder over de vraag of hij zijn aandelenbelang in Eneco wenst te houden of af te bouwen. De AHC zal Eneco zoveel mogelijk betrekken in de consultatie en haar regelmatig vragen om input te leveren. Hetzelfde geldt voor het transactieproces.

3.4.2 De AHC heeft Eneco en haar financieel en juridisch adviseurs geraadpleegd over de inhoud van dit consultatiedocument en sinds begin mei een aantal conceptversies gestuurd. Ook hebben er bijeenkomsten plaatsgevonden tussen de adviseurs van de AHC en Eneco waarbij het consultatiedocument is besproken. Eneco heeft op onderdelen een andere visie dan de AHC en zal haar visie nog zelf toelichten.

3.4.3 Eneco heeft aangekondigd uiterlijk 23 juni 2017 een aanvullend informatiepakket voor de consultatie aan te leveren. Zodra de AHC het informatiepakket heeft ontvangen, zal zij het via het online portaal ter beschikking stellen aan de aandeelhouders.

3.4.4 Met betrekking tot de rol van de raad van commissarissen en de raad van bestuur van Eneco gedurende de consultatie en een transactieproces dient opgemerkt te worden dat zij de verantwoordelijkheid hebben om te waken over de continuïteit van de vennootschap en de met haar verbonden onderneming. Zij dienen zich daarbij te richten op lange termijn waardecreatie en alle relevante belangen van de verschillende stakeholders in aanmerking te nemen. Dit betekent onder meer dat het nastreven van een maximale verkoopopbrengst voor de Verkopende Aandeelhouders niet het enige doel kan en mag zijn vanuit het perspectief van de onderneming.

3.4.5 Bij een mogelijke veilingverkoop of beursgang heeft de ondernemingsraad van Eneco een adviesrecht op grond van artikel 25 van de Wet op de ondernemingsraden. Voor een mogelijke veilingverkoop moeten de benodigde goedkeuringen verkregen worden, zoals de goedkeuring van de bevoegde mededingingsautoriteit(en).

4 Twee besluitvormingsmomenten

1. SAMENVATTING
2. CONSULTATIE - PRAKTISCHE PUNTEN
3. INLEIDING
4. TWEE BESLUITVORMINGS-MOMENTEN
5. AFWEGING 1: PUBLIEKE BELANGEN
6. AFWEGING 2: FINANCIËLE BELANGEN
7. AFWEGING 3: DE MATE VAN ZEGGENSCHAP
8. AFWEGING 4: DE POSITIE VAN OVERIGE AANDEELHOUDER(S)
9. DE AANDEELHOUDERS-OVEREENKOMST
10. HET TRANSACTIE-PROTOCOL MET ENECO
11. TRANSACTIEPROCES
12. TOETSINGSKADER EN BEOORDELINGSCRITERIA

BIJLAGEN

4 TWEE BESLUITVORMINGSMOMENTEN

4.1 Besluiten fase 1 en fase 2

4.1.1 Het traject voorafgaand aan een mogelijke verkoop van aandelen in Eneco kent voor iedere aandeelhouder twee besluitvormingsmomenten:

(i) het Principebesluit als uitkomst van de consultatie (fase 1); en

(ii) het Definitieve Besluit aan het einde van een transactieproces (fase 2).

4.1.2 Bijlage 5 bevat een beschrijving van de bevoegdheidsverdeling tussen het college van B&W en de gemeenteraad bij een besluit als deze twee besluiten.

4.2 Principebesluit tot "houden of afbouwen"

4.2.1 In de consultatie zal iedere aandeelhouder afzonderlijk de afweging moeten maken of er publieke belangen bestaan bij continuering van het aandeelhouderschap in Eneco, en zo ja, welke dit zijn. Bij het besluit om het aandelenbelang te houden of af te bouwen spelen naast de publieke belangen ook andere belangen en overwegingen een rol. Hierbij is vooral te denken aan de financiële belangen van de gemeentes. Hoofdstukken 5 tot en met 8 bieden diverse handvatten bij de afweging van relevante belangen en overwegingen voor het Principebesluit. Dit is samengevat in een afwegingskader in Bijlage 6.

4.2.2 Als een aandeelhouder besluit zijn aandelenbelang af te willen bouwen, betekent dit dat hij deelneemt aan een transactieproces en hij partij wordt bij een aandeelhoudersovereenkomst (hoofdstuk 9). Het impliceert ook dat hij akkoord gaat met het toetsingskader en de beoordelingscriteria bij een verkoop (hoofdstuk 12) en de AHC het mandaat geeft om namens hem een transactieproces voor te bereiden, uit te werken en te voeren (Bijlage 1).

4.2.3 Als na de consultatie blijkt dat de aandeelhouders die wensen af te bouwen 50% of minder van het geplaatste aandelenkapitaal vertegenwoordigen, dan treedt de AHC in overleg met deze aandeelhouders om te overwegen of de afbouw van een 50% of kleiner belang wenselijk is en op welke wijze dat eventueel zou kunnen worden vormgegeven.

4.2.4 Voordat een transactieproces kan worden gestart, zal er echter aan drie randvoorwaarden voldaan moeten zijn. Ten eerste moet de onderneming klaar zijn voor een veilingverkoop of beursgang. Ten tweede moeten er in

geval van een veilingverkoop voldoende geïnteresseerde kopers zijn, en moet er in geval van een beursgang een goed sentiment bestaan op de kapitaalmarkt. Ten derde moeten de algemene marktomstandigheden gunstig zijn. Bij ongunstige marktomstandigheden moet men bijvoorbeeld denken aan een periode van laagconjunctuur, ongewoon lage energieprijzen, negatieve publiciteit rondom Eneco of een juridische ontwikkeling (regulering of gerechtelijke procedure) waarvan aannemelijk is dat die een aanzienlijke negatieve impact zal hebben op de waardering van Eneco. De AHC zal, met hulp van haar adviseurs en in overleg met Eneco, de randvoorwaarden op continue basis toetsen.

4.2.5 Het Principebesluit is nog geen definitief besluit tot een transactie. Het vormt wel, samen met de aandeelhoudersovereenkomst en het mandaat, de basis voor de AHC om een transactieproces voor te bereiden, uit te werken en te voeren. Aandeelhouders die in het Principebesluit hebben aangegeven hun aandelen te willen houden, hebben later alsnog de mogelijkheid deel te nemen aan een transactieproces. Dit heeft echter wel een aantal gevolgen, zie paragraaf 9.2.

4.2.6 Een vergroting van het aandelenbelang door bestaande individuele aandeelhouders lijkt de AHC niet aan de orde. Een vergroting van het aandelenbelang is op basis van de Wet Fido (Wet financiering decentrale overheden) toegestaan als daarmee een publiek belang is gediend. Het is uiteraard aan iedere gemeente zelf om te bepalen of een publiek belang is gediend bij eventuele vergroting van het aandelenbelang. Paragraaf 6.2 van dit consultatiedocument gaat verder in op de Wet Fido in het kader van het besluit om van het aandelenbelang in Eneco aan te houden of af te bouwen.

4.3 Definitief besluit tot verkoop

4.3.1 Nadat iedere aandeelhouder het Principebesluit heeft genomen, en als de consultatie uitwijst dat de aandeelhouders die wensen af te bouwen meer dan 50% van het geplaatste aandelenkapitaal vertegenwoordigen, zal de AHC namens de Verkopende Aandeelhouders een transactieproces voorbereiden, uitwerken en voeren op basis van het mandaat en de aandeelhoudersovereenkomst. Een transactieproces heeft als doel een zo gunstig mogelijke veilingverkoop of beursgang te realiseren die voldoet aan het vooraf vastgestelde toetsingskader en de vooraf vastgestelde beoordelingscriteria (zie hoofdstuk 12 voor het toetsingskader en de beoordelingscriteria). Op basis van een concreet bod of de financiële contouren van een voorgestelde beursgang zal iedere aandeelhouder definitief kunnen besluiten zijn aandelen al dan niet te verkopen. Dit tweede

besluit is het Definitieve Besluit, en zal worden genomen op basis van een toelichtingsnotitie van de AHC en in geval van een veilingverkoop tevens een *fairness opinion* van Duff & Phelps. In de *fairness opinion* geeft Duff & Phelps haar oordeel of het concrete bod redelijk is gezien de hoogte van de prijs en de daarbij behorende condities.

4.3.2 In de periode tussen het Principebesluit en het Definitieve Besluit zal de AHC de Verkopende Aandeelhouders steeds informeren over belangrijke ontwikkelingen en beslissingen, zoals de keuze van de AHC - in overleg met Eneco - voor een specifieke transactievorm.

4.3.3 Het Principebesluit "houden of afbouwen" is een afweging in het licht van lokale publieke en financiële belangen (zie respectievelijk hoofdstuk 5 en 6). Bij het Definitieve Besluit wordt u gevraagd een afweging te maken over de uitkomst van het transactieproces en de mate waarin aan het toetsingskader en de beoordelingscriteria is voldaan. Het is voor een gezamenlijk en gestructureerd proces van belang om als gemeentelijke aandeelhouder nu uw afweging te maken ten aanzien van de lokale publieke belangen, zodat u niet op een later moment op dit punt terug hoeft te komen. Daarmee is het Principebesluit niet geheel vrijblijvend.

4.4 Gemeenteraadsverkiezingen 21 maart 2018

4.4.1 Een transactieproces - als de consultatie uitwijst dat de aandeelhouders die wensen af te bouwen meer dan 50% van het geplaatste aandelenkapitaal vertegenwoordigen - zal niet zijn afgerond voor de gemeenteraadsverkiezingen van 21 maart 2018.[1] Dit betekent dat aandeelhouders die het Principebesluit nemen, het Definitieve Besluit mogelijk niet nemen met dezelfde samenstelling van hun colleges van B&W en gemeenteraden. Het is ook mogelijk dat het transactieproces pas zal starten na de gemeenteraadsverkiezingen van 21 maart 2018.

[1] Bepaalde gemeentes hebben geen gemeenteraadverkiezingen op 21 maart 2018, vanwege een gemeentelijke herindeling.

5 Afweging 1: Publieke belangen

1. SAMENVATTING
2. CONSULTATIE - PRAKTISCHE PUNTEN
3. INLEIDING
4. TWEE BESLUITVORMINGS-MOMENTEN
5. AFWEGING 1: PUBLIEKE BELANGEN
6. AFWEGING 2: FINANCIËLE BELANGEN
7. AFWEGING 3: DE MATE VAN ZEGGENSCHAP
8. AFWEGING 4: DE POSITIE VAN OVERIGE AANDEELHOUDER(S)
9. DE AANDEELHOUDERS-OVEREENKOMST
10. HET TRANSACTIE-PROTOCOL MET ENECO
11. TRANSACTIEPROCES
12. TOETSINGSKADER EN BEOORDELINGSCRITERIA

BIJLAGEN

5 AFWEGING 1: PUBLIEKE BELANGEN

5.1 Algemeen

5.1.1 De AHC reikt in hoofdstukken 5 tot en met 8 een afwegingskader aan voor de besluitvorming van iedere aandeelhouder over het houden of afbouwen van het aandelenbelang in Eneco. Dit hoofdstuk bevat de duiding van de AHC met betrekking tot de publieke belangenafweging, met bijzondere aandacht voor het warmtebedrijf.

5.2 Afweging publieke belangen

5.2.1 Er bestaat geen wettelijke definitie voor publieke belangen. Algemeen geaccepteerd is echter de definitie die door de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid is gegeven:[2]

> "*Een maatschappelijk belang waarvan de overheid zich de behartiging aantrekt op grond van de overtuiging dat dit belang anders niet goed tot zijn recht komt.*"

5.2.2 De overheid heeft verschillende middelen tot haar beschikking om een publiek belang te behartigen: wet- en regelgeving, belastingheffing, concessie- en subsidieverlening, en directe investeringen en deelnemingen in ondernemingen.

5.2.3 Bij het houden van een deelneming maakt de overheid logischerwijs de afweging of het noodzakelijk is schaars kapitaal risicodragend te verschaffen om het publieke belang te behartigen. Uiteraard spelen ook financiële consequenties een rol. In hoofdstuk 6 wordt een duiding gegeven van de financiële belangen bij het aandeelhouderschap in Eneco. Als de overheid, en in dit geval een gemeente, vindt dat een deelneming het publieke belang dient, is de logische vervolgvraag of zij voldoende zeggenschap heeft om deze belangen te borgen. Hoofdstuk 7 bespreekt onder meer de huidige mate van zeggenschap van de aandeelhouders over het beleid van Eneco.

---

[2] Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, *Het borgen van publiek belang*, Den Haag: SDU Uitgevers 2000, p. 20.

5.3 Publieke belangen bij energievoorziening

5.3.1 De publieke belangen die gemoeid zijn met energievoorziening kunnen betrekking hebben op voorzieningszekerheid, leveringszekerheid, veiligheid, duurzaamheid en betaalbaarheid.

5.3.2 In het verleden diende publiek aandeelhouderschap in energiebedrijven een duidelijk publiek belang. Gemeentelijke nutsbedrijven ontfermden zich in de tweede helft van de negentiende eeuw over de productie en levering van elektriciteit zodat iedereen beschikking kreeg over elektriciteit tegen betaalbare prijzen en waarbij de veiligheid werd geborgd. Na een historie van samenwerking en fusies van gemeentelijke nutsbedrijven ontstonden in Nederland vier grote regionale energieproducenten en -leveranciers, namelijk Nuon, Delta, Essent en Eneco. Als gevolg van de Wet Onafhankelijk Netbeheer is ieder van deze vier ondernemingen gesplitst in een regionale netbeheerder, zoals Stedin, en een op de markt opererend PLB, zoals Eneco.

5.3.3 Inmiddels worden de publieke belangen bij energievoorziening primair geborgd door middel van nationale wetgeving (Elektriciteitswet 1988, Gaswet, Warmtewet, Wet Onafhankelijk Netbeheer) en publiek aandeelhouderschap in de netbeheerders, waaronder Stedin. De Rijksoverheid ziet daarom niet langer een publiek belang bij het aandeelhouderschap van provinciale of gemeentelijke overheden in PLBs - als Eneco - zoals onder meer blijkt uit de Memorie van Toelichting bij de Wet Onafhankelijk Netbeheer.[3]

5.3.4 Verder is het zo dat energie in de huidige markt door een groot aantal partijen kan worden geleverd. Dit betekent dat consumenten niet meer afhankelijk zijn van een specifieke PLB. Betaalbaarheid en leveringszekerheid worden geborgd doordat tientallen PLBs op de Nederlandse markt actief zijn en met elkaar concurreren om te voldoen aan de vraag van de consument.

5.3.5 Wat betreft de omschakeling naar duurzame productie, kan worden vastgesteld dat de overheid dit stimuleert door fiscale maatregelen en subsidies. In toenemende mate kiezen consumenten bewust voor een "groene" energieleverancier. Men kan zich afvragen in hoeverre het houden van een (minderheids)belang in een energiebedrijf nog bijdraagt aan de omschakeling naar duurzame productie, c.q. de energietransitie. De invloed van de onderneming zelf en de keuze voor duurzaamheid van de consument lijken belangrijkere factoren; naast natuurlijk een consistent overheidsbeleid.

---

3 *Kamerstukken II* 2004/2005, 30212, 3, p. 20-22 (MvT bij wijziging van de Elektriciteitswet 1998 en van de Gaswet in verband met nadere regels omtrent een onafhankelijk netbeheer).

Dit blijkt ook uit het feit dat Eneco eerder zelfstandig een duurzaamheidsbeleid heeft ingezet zonder dat de aandeelhouders hier een duidelijke rol in hebben gespeeld.

5.3.6 De ontwikkeling van warmtenetten is eveneens een belangrijk instrument bij de verlaging van de uitstoot van CO_2. In het Energieakkoord van 6 september 2013 wordt daarover gesteld dat de gemeentes een integrale aanpak zullen faciliteren, zoals voorzieningen op het gebied van lokale warmtenetten, warmte/koude-opslag en decentrale productie van energie.

5.3.7 Het is duidelijk dat de wetgeving en de markt voor energievoorziening sterk zijn veranderd sinds het begin van het gemeentelijk aandeelhouderschap. De historische redenen voor gemeentelijk aandeelhouderschap lijken daardoor niet meer van toepassing op een PLB.

5.4 Eneco's huidige bedrijfsprofiel en activiteiten

5.4.1 Behalve als gevolg van een sterk gewijzigde markt voor energievoorziening blijft Eneco's bedrijfsprofiel veranderen. Eneco is veranderd van een Nederlands nutsbedrijf in een internationaal energieservicebedrijf. Ook in de toekomst zal het bedrijfsprofiel van Eneco blijven veranderen. Dit roept de vraag op in hoeverre het aandeelhouderschap in het huidige Eneco het lokale publieke belang dient. Sporen Eneco's huidige bedrijfsprofiel en haar activiteiten met gemeentelijk aandeelhouderschap?

5.4.2 De activiteiten van Eneco waren van oudsher regionaal gericht maar worden, door beperkte groei- en schaalvoordeelmogelijkheden in Nederland, steeds internationaler. Eneco zal de internationale expansie naar verwachting doorzetten met een nadruk op innovatie en duurzaamheid. Recente overnames weerspiegelen deze strategische koers. Eneco heeft sinds begin 2017 de volgende vijf overnames en investeringen gedaan:

- Januari 2017: een 50% belang in het Duitse energiebedrijf LichtBlick.
- Maart 2017: een minderheidsbelang in het Britse smart data bedrijf ONZO.
- Maart 2017: de overname van de Belgische activiteiten van Eni;
- April 2017: samen met Mitsubishi Corporation de bouw van Europa's grootste batterij in Duitsland, onder de naam EnspireME; en
- Mei 2017: een minderheidsbelang in de Duitse aggregator Next Kraftwerke.

5.4.3 Eneco heeft een statutaire inrichting die inhoudt dat Eneco deze overnames zonder goedkeuring van de aandeelhouders heeft kunnen doen. Dat geldt ook voor soortgelijke transacties in de toekomst. Alleen zeer grote en meer fundamentele transacties vereisen goedkeuring van de algemene vergadering van aandeelhouders.[4]

5.4.4 Eneco heeft aangekondigd dat zij na de zomer een update van de strategie gereed zal hebben. De AHC verwacht geen materiele wijzigingen in de ingezette koers. Eneco heeft immers in het aandeelhoudersconvenant laten opnemen dat de duurzame strategie moet worden gehandhaafd. Dit blijkt ook uit de uitlatingen, overnames en investeringen die Eneco sinds de splitsing al heeft gedaan. De AHC verwacht daarom niet dat deze strategie update het beeld drastisch zal wijzigen. De AHC zal de update van de strategie te zijner tijd met u delen via het online portaal.

5.4.5 Samenvattend, is het de vraag hoe de strategie van de onderneming het lokale publieke belang dient en of het meer internationaal georiënteerde Eneco past bij een lokaal georiënteerde publieke aandeelhouder. Bovendien lijken de publieke belangen op het gebied van voorzieningszekerheid, leveringszekerheid, veiligheid, duurzaamheid en betaalbaarheid van elektriciteit en gas voor een gemeente door regelgeving en tal van feitelijke (markt)omstandigheden voldoende geborgd. Afbouw van het aandelenbelang resulteert niet in een verminderde borging van de publieke belangen. Dit is althans de duiding van de AHC.

5.5 Bijzondere overwegingen voor het Warmtebedrijf

5.5.1 Het warmtebedrijf van Eneco is bij de splitsing als een geïntegreerd bedrijf ondergebracht in Eneco; niet in Stedin. Niet alle aandeelhouders hebben een warmtenet van Eneco op hun grondgebied. Dat geldt voor 9 gemeentes, namelijk de gemeentes Amstelveen, Barendrecht, Delft, Den Haag, Lansingerland, Papendrecht, Pijnacker Nootdorp, Rotterdam en Zoetermeer (de "**Warmtegemeentes**" die gezamenlijk 61,1% van de aandelen in Eneco houden).

5.5.2 Binnen de AHC is afgesproken dat de Warmtegemeentes aangeven of en op welke wijze zij specifieke 'warmtebelangen' geborgd willen hebben bij een eventueel transactieproces. De Warmtegemeentes hebben in het kader van

[4] Op basis van artikel 2:107a lid 1 BW is goedkeuring van de algemene vergadering vereist voor bestuursbesluiten die leiden tot een belangrijke verandering van de identiteit of het karakter van de onderneming, waaronder het nemen of afstoten van een deelneming ter waarde van ten minste een derde van het bedrag van de activa van Eneco, op dit moment gelijk aan het nemen of afstoten van een deelneming ter waarde van ongeveer EUR 1,5 miljard.

de voorbereiding van deze consultatie een separate warmtewerkgroep in het leven geroepen om de verschillende opties voor het borgen van warmtebelangen te onderzoeken. Volgens de Warmtegemeentes bestaat er namelijk een publiek belang ten aanzien van het warmtebedrijf.

5.5.3 Bij het afwegen van de verschillende opties met betrekking tot het borgen van de warmtebelangen, is ook rekening gehouden met de belangen van de gemeentes die geen warmtenet van Eneco op hun grondgebied hebben. Hiermee bedoelt de warmtewerkgroep dat de positie van deze gemeentes niet onevenredig nadelig mag worden beïnvloed door het stellen van voorwaarden en criteria ten aanzien van het warmtebedrijf.

Huidige bevoegdheden

5.5.4 De Warmtegemeentes erkennen dat de aandeelhouders geen wettelijke, statutaire of andere privaatrechtelijke invloed hebben op de investeringen van het warmtebedrijf. De inrichting en uitoefening van het huidige aandeelhouderschap in Eneco bieden geen aanknopingspunten om warmtebelangen van de gemeentes direct te borgen. Aandeelhouders hebben in het verleden ook geen besluiten genomen die direct de investeringen, levering en/of tarifering van warmte hebben beïnvloed. Inmiddels zijn de warmteactiviteiten van Eneco van aanzienlijk financieel belang voor het bedrijfsresultaat van Eneco.

Borging publiek belang in wet- en regelgeving

5.5.5 Aangaande de borging van de publieke belangen, zoals tarifering en leveringszekerheid, is geconcludeerd dat deze voldoende zijn geborgd in onder andere de Warmtewet. Toezicht en handhaving vinden, net als bij elektriciteit en gas, plaats door de Autoriteit Consument & Markt (de "**ACM**"). Daar waar soms ontevredenheid bestaat over bijvoorbeeld de tarifering, richt die ontevredenheid van consumenten zich grotendeels op het wettelijke regime. Via het aandeelhouderschap hebben aandeelhouders daar geen invloed op.

5.5.6 De Rijksoverheid is voornemens om onafhankelijk netbeheer, *third party access* (toegang voor producenten en leveranciers van warmte tot de warmtenetten) en stimulering van duurzame warmteproductie te verankeren door middel van een aanpassing van de Warmtewet. De warmtewerkgroep acht deze ontwikkeling wenselijk. Verder heeft de warmtewerkgroep geconcludeerd dat bij een afbouw van het aandelenbelang van de Warmtegemeentes in Eneco de belangen ten aanzien van warmte maar in beperkte mate geborgd hoeven te worden. De verwachting is dat de

bescherming van de consument (met name op het gebied van tarifering) als gevolg van de aangepaste Warmtewet enkel verder zal verbeteren.

Investeringen en toekomstige ontwikkelingen

5.5.7 Eneco heeft zich aangesloten bij de Warmtealliantie Zuid-Holland. Dit samenwerkingsverband tussen Eneco, Het Havenbedrijf Rotterdam, Warmtebedrijf Rotterdam, Gasunie en Provincie Zuid-Holland onderzoekt de mogelijkheden voor de aanleg van een warmterotonde Zuid Holland. Aan deze alliantie ligt een intentieovereenkomst ten grondslag. De warmtewerkgroep acht het wenselijk dat bij een transactieproces voldoende waarborgen zullen worden voorzien, opdat de afspraken zoals deze zijn gemaakt in de intentieovereenkomst zullen worden gehonoreerd. Hetzelfde geldt voor de door Eneco gesloten samenwerkingsovereenkomst Metropoolregio Amsterdam (MRA) Warmte & Koude en als onderdeel daarvan de Grand Design Warmte & Koude MRA en de Routekaart Duurzame Warmte MRA.

5.5.8 De warmtewerkgroep heeft geconcludeerd dat Eneco momenteel geen grootschalige nieuwe infrastructurele warmte-investeringen op de planning heeft staan die bij een transactie specifiek geborgd moeten worden. Wel ondersteunt de warmtewerkgroep de huidige strategie van Eneco om de exploitatie van de bestaande netten verder te optimaliseren door deze verder te verdichten en het onderzoeken van de haalbaarheid van de zogenaamde 'leiding door het midden'. Deze strategie zou ook na een transactie gecontinueerd moeten worden zolang de hiervoor genoemde wetgeving daar nog niet op toeziet.

Conclusies ten aanzien van Warmte

5.5.9 Het voorgaande in aanmerking genomen, stelt de AHC voor om als beoordelingscriteria bij een transactieproces op te nemen:

(i) De mate waarin een koper bereid is te accepteren om voor minimaal 5 jaar de warmteactiviteiten niet door te verkopen aan een derde. Indien daar gedurende die periode toch aanleiding toe bestaat, achten de desbetreffende Warmtegemeentes het wenselijk dat een koper voor een dergelijke doorverkoop de voorafgaande instemming van de desbetreffende Warmtegemeente(s) verkrijgt.

(ii) De mate waarin een koper - vooruitlopend op de wetgeving hierover - bereid is zich te conformeren aan de investeringsstrategie van Eneco op het gebied van warmte en koude gericht op optimalisatie van het bestaande warmtenet.

(iii) De mate waarin een bieder bereid is om, vooruitlopend op een aangepaste Warmtewet, zich te conformeren aan de afspraken in de intentieovereenkomst ter vorming van de Warmtealliantie Zuid-Holland en de samenwerkingsovereenkomst Metropoolregio Amsterdam.

Bij een beursgang of afbouw van een minderheidsbelang spelen deze criteria geen rol.

5.5.10 De AHC is het eens met de voorlopige conclusies en aanbevelingen van de warmtewerkgroep met betrekking tot het effect van het aandeelhouderschap van de Warmtegemeentes in Eneco.

6 Afweging 2: Financiële belangen

1. SAMENVATTING
2. CONSULTATIE - PRAKTISCHE PUNTEN
3. INLEIDING
4. TWEE BESLUITVORMINGS-MOMENTEN
5. AFWEGING 1: PUBLIEKE BELANGEN
6. AFWEGING 2: FINANCIËLE BELANGEN
7. AFWEGING 3: DE MATE VAN ZEGGENSCHAP
8. AFWEGING 4: DE POSITIE VAN OVERIGE AANDEELHOUDER(S)
9. DE AANDEELHOUDERS-OVEREENKOMST
10. HET TRANSACTIE-PROTOCOL MET ENECO
11. TRANSACTIEPROCES
12. TOETSINGSKADER EN BEOORDELINGSCRITERIA

BIJLAGEN

6 AFWEGING 2: FINANCIËLE BELANGEN

6.1 Algemeen

6.1.1 Dit hoofdstuk 6 bevat een aantal financiële afwegingen voor het besluit over het houden of afbouwen van een belang in Eneco. Paragraaf 6.2 behandelt de Wet Fido. Vervolgens gaat paragraaf 6.3 in op de waarde van de aandelen in Eneco, waarna paragraaf 6.4 ingaat op de risico's die gemeentes over de waarde van de aandelen in Eneco lopen. Paragraaf 6.5 behandelt de opties voor het bestemmen van de verkoopopbrengst, waarna paragraaf 6.6 afsluit met een schematisch overzicht van het financiële afwegingskader.

6.1.2 De financiële belangenafweging moet op een evenwichtige wijze gebeuren. Een blijvend aandeelhouderschap in Eneco kent een *downside* en een *upside*. De *downside* is het risico op een waardevermindering van de aandelen of lager dan begrote dividendinkomsten. De *upside* ziet op een mogelijke waardevermeerdering van de aandelen of hoger dan begrote dividendinkomsten. Elke gemeente moet zelf nagaan wat haar risicobereidheid is en welk rendement zij verwacht. Dit kan de AHC niet voor een gemeente invullen.

6.1.3 Om de financiële belangen toe te lichten hanteert de AHC het staatsdeelnemingenbeleid van het Rijk als belangrijk uitgangspunt:

> *"De staat is geen belegger en investeert dus niet risicovol als daar geen publiek belang mee is gediend."*[5]

Op basis van dit uitgangspunt ziet de AHC het als haar rol om in dit hoofdstuk voornamelijk de risico's (*downside*) van een aandeelhouderschap in Eneco te belichten. De AHC kan ook geen uitlatingen over de toekomst van Eneco voor haar rekening nemen. Het is aan Eneco om een toekomstperspectief en het potentiële rendement (*upside*) te belichten. De AHC verwacht dat een dergelijk toekomstperspectief is opgenomen in het informatiepakket van Eneco (zie paragraaf 3.4.3). Dit hoofdstuk 6 focust op de risico's van het aandeelhouderschap in Eneco, maar dat betekent niet dat de AHC uw financiële belangenafweging naar een bepaalde kant wilt sturen.

---

5 Brief van de Minister van Financiën aan de Tweede Kamer betreffende de verkoop van ABN AMRO, 22 mei 2015. Nr. 31789.

6.2 Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido)

6.2.1 Op basis van de Wet Fido is het voor openbare lichamen, waaronder gemeentes, niet toegestaan om investeringen te doen als het geen publiek belang dient. Artikel 2, lid 1 van de Wet Fido luidt:

> *"Openbare lichamen kunnen uitsluitend ten behoeve van de uitoefening van de publieke taak leningen aangaan, middelen uitzetten of garanties verlenen. Voor het overige houden zij hun liquide middelen in 's Rijks schatkist aan."*

6.2.2 De Wet Fido bevat geen verplichting om een bestaande deelneming te verkopen zodra er geen sprake meer is van een publiek belang. Het ligt wel voor de hand opnieuw een afweging te maken over de continuering van het aandeelhouderschap wanneer een concrete mogelijkheid tot verkoop wordt geboden.

6.3 De waarde van de aandelen in Eneco

6.3.1 De marktwaarde van Eneco, en daarmee de potentiële verkoopopbrengst, is op dit moment lastig te geven. Eneco is geen beursgenoteerde onderneming. Een waardering kent ook een hoge mate van onzekerheid. Prijsbepalende factoren zijn nu nog niet of onvoldoende bekend en zijn pas beschikbaar tegen het einde van een transactieproces. Een waardering is bovendien afhankelijk van onder andere de ontwikkeling van de conjunctuur, de waardeontwikkeling van vergelijkbare ondernemingen in de sector, de ontwikkeling van de rentestand, de prestaties van de onderneming, de gekozen afbouwmethode, de transactievoorwaarden, de mogelijke synergievoordelen en de zeggenschapsrechten voor de koper. Bovendien kan de daadwerkelijke verkoopprijs sterk verschillen van de huidige marktwaarde en prijsverwachting.

6.3.2 Daarnaast kunnen prijsverwachtingen in het openbare domein belanden. Het is niet in het belang van Eneco of de aandeelhouders als potentiële kopers via het openbare domein kennis krijgen van prijsverwachtingen.

6.3.3 De AHC kan echter wel een grove inschatting maken van de marktwaarde van Eneco. Ondernemingen die vergelijkbaar zijn met Eneco worden op de beurs momenteel (vóór aftrek van schuld) verhandeld tegen ongeveer zeven- à achtmaal hun bruto bedrijfsresultaat.[6] Dit is de zogenaamde

[6] Bruto bedrijfsresultaat oftewel EBITDA: Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization, de inkomsten voor aftrek van rente, belastingen, afschrijvingen en goodwill.

ondernemingswaarde *multiplier*, waarbij rekening wordt gehouden met zowel eigen als vreemd vermogen. Deze multipliers zijn een momentopname op 1 juni 2017 en fluctueren over tijd. Het genormaliseerd bedrijfsresultaat van Eneco is ca. EUR 400 miljoen.[7] De waarde die toekomt aan aandeelhouders (de waarde van het eigen vermogen) is de ondernemingswaarde na aftrek van de netto schuldpositie van de onderneming. De netto schuldpositie van Eneco is ca. EUR 350 miljoen.[8] Dit zou betekenen dat de waarde van het eigen vermogen van Eneco ongeveer EUR 2,5 – 2,9 miljard is. Dit is ongeveer EUR 500 tot EUR 580 per aandeel. Dit is echter een ruwe schatting en het is de vraag of dit de waarde is die beleggers of kopers bereid zijn te betalen voor de onderneming. Dit is onder meer afhankelijk van (de inzage in) de financiële positie en geactualiseerde prognoses van Eneco.

6.3.4 De verkoopopbrengst hangt ook af van de uitkomst van de consultatie, namelijk de omvang van het aandelenbelang dat te koop wordt aangeboden. Een verkoop van een meerderheidsbelang resulteert meestal in een betere prijs per aandeel, omdat een koper zeggenschap verkrijgt. De optimale opbrengst kan daarom in theorie worden bereikt als alle aandeelhouders gezamenlijk besluiten af te bouwen. Samenwerking tussen aandeelhouders en gezamenlijk optrekken voorafgaand aan een transactieproces zal dus in theorie het meeste opleveren. De verkoop van een minderheidsbelang levert vaak een lagere prijs per aandeel op. Als een koper moet instappen met een meerderheid van publieke aandeelhouders die naar hun aard andere belangen nastreven, dan wordt dit effect versterkt. Het aantal aandeelhouders dat wil houden of afbouwen is nu nog niet bekend; daarvoor dient de consultatie. Als na de consultatie blijkt dat de aandeelhouders die wensen af te bouwen 50% of minder van het geplaatste aandelenkapitaal vertegenwoordigen, dan treedt de AHC in overleg met deze aandeelhouders om te overwegen of de afbouw van een 50% of kleiner belang wenselijk is en op welke wijze dat eventueel zou kunnen worden vormgegeven. De borging van het financiële belang, zoals beschreven in paragrafen 6.3.5 en 12.4, geldt uiteraard, ongeacht of een minder- of meerderheidsbelang wordt verkocht.

---

7 S&P report – RatingDirect, 24 november 2016 (Eneco).

8 De netto schuldpositie is gebaseerd op de gepubliceerde geconsolideerde jaarrekening van N.V. Eneco Beheer van 1 februari 2017 en berekend als Totaal Langlopende Verplichtingen van EUR 795 miljoen minus Liquide Middelen van EUR 443 miljoen. Deze balanscijfers zijn gebaseerd op IFRS grondslagen, waarop geen accountantscontrole is toegepast. Dit bedrag kan afwijken, onder meer, omdat Eneco inmiddels de overnames en investeringen genoemd in paragraaf 5.4.2 heeft gedaan.

6.3.5 De verkoopopbrengst van de aandelen als onderdeel van de financiële belangenafweging wordt uiteindelijk gewaarborgd doordat de Verkopende Aandeelhouders het Definitieve Besluit tot verkoop pas nemen nadat een concreet bod en prijs of de financiële contouren van een voorgestelde beursgang bekend zijn. Daarnaast is Duff & Phelps als adviseur van de AHC aangetrokken om gedurende een mogelijk transactieproces waarderingen te beoordelen en in geval van een veilingverkoop in een zogenaamde *"fairness opinion"* haar oordeel te geven of het concrete bod redelijk is gezien de hoogte van de prijs en de daarbij behorende condities. Deze borging van het financiële belang is verder uitgelegd in paragraaf 12.4.

6.4 Het risicoprofiel van Eneco

6.4.1 Een onderdeel van de financiële afweging is welke risico's de gemeentes lopen over de waarde van de aandelen en welke rendementsvergoeding zij hiervoor krijgen, of willen krijgen.

6.4.2 Het behoud van dividendinkomen kan een belangrijke overweging zijn voor een gemeente om aandeelhouder te blijven. Het aandeelhouderschap in Eneco kent echter een hoger risicoprofiel dan het aandeelhouderschap in het voormalige Eneco Holding N.V., waar tot 31 januari 2017 de regionale netbeheerder Stedin en Eneco nog deel van uitmaakten. Het risicoprofiel van het voormalige Eneco Holding N.V. was door de combinatie met netbeheerder Stedin relatief laag in vergelijking met het risicoprofiel van Eneco. Stedin kent een relatief laag risicoprofiel vanwege haar gereguleerde activiteiten. Gereguleerde activiteiten realiseren in het algemeen stabiele inkomsten. Dit wil overigens niet zeggen dat bij iedere onderneming met gereguleerde activiteiten het dividend stabiel zal zijn. Zo zijn de rendementen van Stedin in de laatste vier jaar onder druk komen te staan door een opgelegde tariefverlaging door de ACM. Eneco kent een hoger risicoprofiel omdat haar activiteiten, gericht op de productie en levering, onderhevig zijn aan concurrentie en externe factoren. Door deze factoren zijn de inkomsten van Eneco volatieler en is het aandeelhouderschap in Eneco relatief risicovoller dan het aandeelhouderschap in het voormalige Eneco Holding N.V.

6.4.3 De financiële situatie van Delta en de afschrijvingen op de dochterondernemingen Essent en Nuon van respectievelijk RWE en Vattenfall zijn voorbeelden waaruit blijkt dat de risico's van het aandeelhouderschap van een energiebedrijf in de huidige, geliberaliseerde markt groot kunnen

zijn. De AHC wil daarmee niet zeggen dat zij verwacht dat Eneco dezelfde ontwikkelingen te wachten staat als Delta, Essent of Nuon. De AHC acht het wel van belang om de aandeelhouders op dit risico te wijzen.

6.4.4 De impact van de relatieve stijging van het risicoprofiel wordt verder versterkt door de (internationale) groeistrategie die Eneco nastreeft en doorvoert. Als vrije reserves en middelen worden aangewend voor overnames en groei-investeringen, dan zijn deze niet meer beschikbaar voor dividend. Een bedrijf met een groeistrategie keert daardoor doorgaans minder dividend uit, daar de inkomsten simpelweg ingezet moeten worden om de groei te kunnen realiseren.

6.4.5 Dat het aandeelhouderschap in Eneco een hoger risicoprofiel kent dan het aandeelhouderschap in het voormalige Eneco Holding N.V. komt ook terug in de kredietwaardigheid, de zogenoemde *credit rating*. De *credit rating* van Eneco is sinds november 2016 BBB+. Voor het voormalige Eneco Holding N.V. was de *credit rating* A-. Een *credit rating* wordt toegekend door een daarin gespecialiseerd bedrijf, op verzoek van de onderneming en op diens kosten. In dit geval is dat kredietbeoordelingsbureau S&P, dat in het najaar van 2016 onderzoek naar Eneco heeft gedaan.[9] Bij het onderzoek wordt onder meer gekeken naar de financiële positie en het bedrijfsprofiel.

6.4.6 Bij wijze van aanname raamt de AHC het dividend op ca. EUR 50 miljoen voor 2017.[10] Dit kan uiteraard anders uitpakken, zowel in positieve als negatieve zin, als blijkt dat Eneco in de toekomst meer of minder, of zelfs geen dividend uitbetaalt. Onder andere marktomstandigheden en overheidsbeleid maken het lastig een verwachting uit te spreken. Energieprijzen, weersinvloeden en effecten van de splitsing zijn allemaal factoren die hier een rol in spelen.[11] Dit maakt het lastig om een betrouwbare meerjarige dividendraming te maken voor de begroting van gemeentes.

6.4.7 De keuze voor het aanhouden of afbouwen van het aandelenbelang kan tot slot ook worden beschouwd vanuit het perspectief van risicospreiding. Het aandelenbelang in Eneco vertegenwoordigt een aanzienlijke waarde en

---

9 S&P report – RatingDirect, 24 november 2016 (Eneco). Een afschrift van dit kredietwaardigheidsrapport van S&P is opgenomen in het online portaal.

10 Het dividend van 2016 van het ongesplitste Eneco was EUR 100 miljoen. In het jaarverslag van 2016 is geen allocatie gemaakt tussen Stedin en het PBL. De aanname van de AHC is dat de helft toerekenbaar is aan het PBL, dus een dividend EUR 50 miljoen voor het PBL. Bij wijze van aanname neemt de AHC aan dat dit dividendbedrag voor 2017 gelijk blijft aan EUR 50 miljoen. Dit dividend zou dan ook 50% moeten zijn van het aan aandeelhouders toe te rekenen netto resultaat over 2017.

11 Zie pagina 72 van het informatiepakket over de splitsing Eneco Holding N.V. van oktober 2016.

daarmee een concentratie van middelen bij één deelneming. Simpel gezegd, er liggen veel eieren in hetzelfde mandje.

6.4.8 Het is aan iedere gemeente afzonderlijk om te bepalen wat de gemeentelijke risicobereidheid is (zekerheid versus onzekerheid), en om te oordelen of het te ontvangen rendement, in de vorm van dividend, het risico van het aandelenbezit voldoende dekt.

6.4.9 In dit kader is mogelijk nog relevant dat Eneco niet afhankelijk is van publiek geld om haar strategie uit te voeren. Het voor de onderneming noodzakelijke kapitaal kan Eneco verkrijgen op private kapitaalmarkten. Eneco geeft zelf aan dat er in ieder geval veel private belangstelling voor investeringen in windparken bestaat. Dit is dus geen overweging voor het besluit om de aandelen in Eneco te houden of af te bouwen.

6.4.10 Eneco's huidige strategie wordt gekenmerkt door een actief overname- en investeringsbeleid, zie paragraaf 5.4.2. Om dergelijke overnames en investeringen te financieren kan Eneco putten uit opgebouwde en toekomstige winstreserves of aanvullende schuld aangaan die wordt gekwalificeerd als eigen vermogen (bijvoorbeeld langdurige, achtergestelde leningen). Als deze financieringsbronnen onmogelijk of onvoldoende zijn, kan Eneco ook vreemd vermogen aantrekken. In dat geval zal de solvabiliteit van Eneco verslechteren. Als alternatief kan Eneco nieuw aandelenkapitaal aantrekken. Het is op dat moment de vraag of de Blijvende Aandeelhouders willen of kunnen bijstorten gezien hun financiële positie en de wet Fido en of daar nieuwe aandeelhouders voor nodig zijn.

6.4.11 Het kan ook lonen om aandeelhouder in Eneco te blijven. Naar de toekomst toe heeft Eneco aan de AHC laten weten een vooraanstaande rol te willen blijven spelen in de energietransitie, met aandeelhouders die de strategie ondersteunen om de lijn van de afgelopen jaren voort te zetten. Het is goed mogelijk dat Eneco zich verder ontwikkelt als een sterk energiebedrijf, met een succesvolle strategie gebaseerd op duurzaamheid en innovatie. De recente en toekomstige buitenlandse overnames kunnen hun vruchten afwerpen en waarde toevoegen aan de onderneming. De bedrijfsresultaten en daarmee de waarde van de onderneming kunnen in de komende jaren toenemen. Dit kan resulteren in een groeiende dividendstroom ten opzichte van de huidige situatie.

6.5 Opties voor het bestemmen van de verkoopopbrengst

6.5.1 Allereerst moet volledigheidshalve worden opgemerkt dat onderstaande alleen geldt met betrekking tot Eneco in geval van verkoop. U blijft aandeelhouder van Stedin.

6.5.2 Tot nu toe konden de gemeentes hun aandelenbezit in Eneco niet te gelde maken om middelen op een andere wijze in te zetten. Alleen het dividend kon vrij worden aangewend. Een verkoop biedt gemeentes de mogelijkheid het in Eneco geïnvesteerde kapitaal op een andere wijze in te zetten.

6.5.3 Er is geen wet- of regelgeving op basis waarvan het Rijk of een provincie zich de verkoopopbrengst gedeeltelijk kan toe-eigenen. Op basis van huidige wet- en regelgeving heeft de verkoopopbrengst geen consequenties voor de uitkeringen van het gemeentefonds. U behoudt dus autonomie over de verkoopopbrengst, met dien verstande dat de gemeentes uiteraard gebonden blijven aan de bepalingen van de Wet Fido.

6.5.4 Als voor afbouw van de aandelen wordt gekozen, kan de opbrengst van een transactie naar eigen inzicht worden aangewend voor (1) bestedingen binnen de begroting, (2) het aflossen van schulden, (3) het verstrekken van leningen aan eigen deelnemingen en andere openbare lichamen, (4) ter financiering van (vervangings-)investeringen of (5) het stallen van gelden in de schatkist van het Rijk.[12]

6.5.5 De gemeentes houden in hun begroting rekening met een dividenduitkering van Eneco. Bij een verkoop van de aandelen van Eneco ontvangt een gemeente de opbrengst en vervalt deze dividenduitkering waardoor mogelijk een tekort ontstaat in het gemeentelijke huishoudboekje indien de rente over de opbrengst of het rendement van een alternatieve besteding lager is dan het begrote dividend. Een aantal van de genoemde initiatieven helpt om het mogelijke tekort in de gemeentelijke begroting (deels) te dekken.

6.5.6 De AHC adviseert gemeentes die besluiten hun aandelenbelang af te bouwen om de geprognotiseerde dividenden nog niet uit de begroting te verwijderen. Het is namelijk nog onbekend of, en zo ja, wanneer en op welke wijze een eventuele transactie zal plaatsvinden. Totdat hierover meer zekerheid bestaat, is het beter om de dividendprognose bij het oude te laten.

[12] Conform Wet Fido.

6.5.7 Als de gemeente duurzaamheid (verder) wil stimuleren, kan zij dit publieke belang waarschijnlijk beter dienen met directe investeringen dan bij continuering van het aandeelhouderschap in Eneco. Zoals is beschreven in paragraaf 5.3.5, kan men zich afvragen in hoeverre het houden van een (minderheids)belang in een energiebedrijf bijdraagt aan de omschakeling naar duurzame productie. Investeringen van gemeentes zouden daarentegen duurzaamheidsinitiatieven al dan niet samen met Eneco mogelijk kunnen maken. Als aan een dergelijke investering een rendabele businesscase ten grondslag ligt zou het bovendien een oplossing kunnen bieden voor het wegvallen van de dividendstroom uit Eneco. Een voorbeeld hiervan is een investeringsfonds. Op basis van de Wet Fido moet aan dergelijke investeringen wel een publiek belang ten grondslag liggen. Enkel het rendement kan geen reden zijn om de investering te doen.

6.5.8 De AHC kan voorstellen om een transactie gefaseerd uit te voeren, dus om de aandelen van Verkopende Aandeelhouders niet in één keer maar in tranches te verkopen. Dit kan de gemeentes helpen om voorlopig een deel van de dividendinkomsten uit Eneco te behouden en een geleidelijke overgang naar een nieuwe situatie mogelijke te maken. Deze uitvoeringsvariant van gefaseerde afbouw zal – samen met alle andere uitvoeringsvarianten – door de AHC in overleg met Eneco nader onderzocht worden. De keuze voor eventueel gefaseerd afbouwen valt binnen het gevraagde mandaat voor de AHC, namelijk het onderzoeken en uitwerken van de meest gunstige afbouwmethode (zie Bijlage 1).

6.6 Samenvattend afwegingskader financiële belang

6.6.1 Het afwegingskader met betrekking tot het financiële belang kan als volgt worden samengevat:

Houden	Afbouwen
• Wet Fido bevat geen verplichting om te verkopen indien publiek belang ontbreekt	• Het past bij de ratio van de Wet Fido om te verkopen indien publiek belang ontbreekt en concrete mogelijkheid tot verkoop wordt geboden
• Dividendinkomsten • Voldoende draagvlak binnen de gemeenteraad voor risicobereidheid • Mogelijkheid dat waarde van de aandelen zal stijgen	• Gewijzigd risicoprofiel van Eneco impliceert een hogere mate van dividend onzekerheid
• Verkoopopbrengst nu niet nodig	• Zekerheid van verkoopopbrengst • Risicospreiding
• Geen consequenties voor begroting gemeente, maar met een hogere mate van onzekerheid over het toekomstige dividend	• Opties om verkoopopbrengst aan te wenden, zoals investeringen met een publiek belang of balanssturing door aflossen van leningen en verbeteren van solvabiliteit

7 Afweging 3:
De mate van zeggenschap

1. SAMENVATTING
2. CONSULTATIE - PRAKTISCHE PUNTEN
3. INLEIDING
4. TWEE BESLUITVORMINGS-MOMENTEN
5. AFWEGING 1: PUBLIEKE BELANGEN
6. AFWEGING 2: FINANCIËLE BELANGEN
7. AFWEGING 3: DE MATE VAN ZEGGENSCHAP
8. AFWEGING 4: DE POSITIE VAN OVERIGE AANDEELHOUDER(S)
9. DE AANDEELHOUDERS-OVEREENKOMST
10. HET TRANSACTIE-PROTOCOL MET ENECO
11. TRANSACTIEPROCES
12. TOETSINGSKADER EN BEOORDELINGSCRITERIA

BIJLAGEN

7 AFWEGING 3: DE MATE VAN ZEGGENSCHAP

7.1 Algemeen

7.1.1 Zoals in de voorgaande hoofdstukken is uiteengezet zal iedere gemeente een afweging moeten maken voor het besluit om het belang in Eneco te houden of af te bouwen. Deze afweging zal iedere gemeente maken door zowel de eventuele publieke als de eventuele financiële belangen bij het aandeelhouderschap in Eneco te wegen. De AHC vraagt bij die afweging ook aandacht voor de mate van zeggenschap die de aandeelhouders feitelijk al dan niet hebben over het beleid en de strategie van Eneco. De zeggenschap en de bevoegdheden van de 53 aandeelhouders enerzijds en de raad van bestuur en de raad van commissarissen van Eneco anderzijds, zijn vastgelegd in de statuten van Eneco en het aandeelhoudersconvenant.

7.1.2 Voor de duiding van de mate van zeggenschap die de aandeelhouders op het beleid van Eneco hebben hanteert de AHC een driedeling, afhankelijk van het soort besluit dat iedere gemeente maakt ten aanzien van houden of afbouwen:

- De mate van zeggenschap als een gemeente van oordeel is dat er sprake is van lokaal te borgen belangen in Eneco, die zowel publiek als financieel van aard zijn (paragraaf 7.2);
- De mate van zeggenschap als een gemeente van oordeel is dat er alleen sprake is van een te borgen financieel belang in Eneco (paragraaf 7.3);
- Bepalingen over de vervreemding van de aandelen in Eneco, voor als de gemeente van oordeel is dat niet langer sprake is van lokale publieke of financiële belangen in Eneco (paragraaf 7.4).

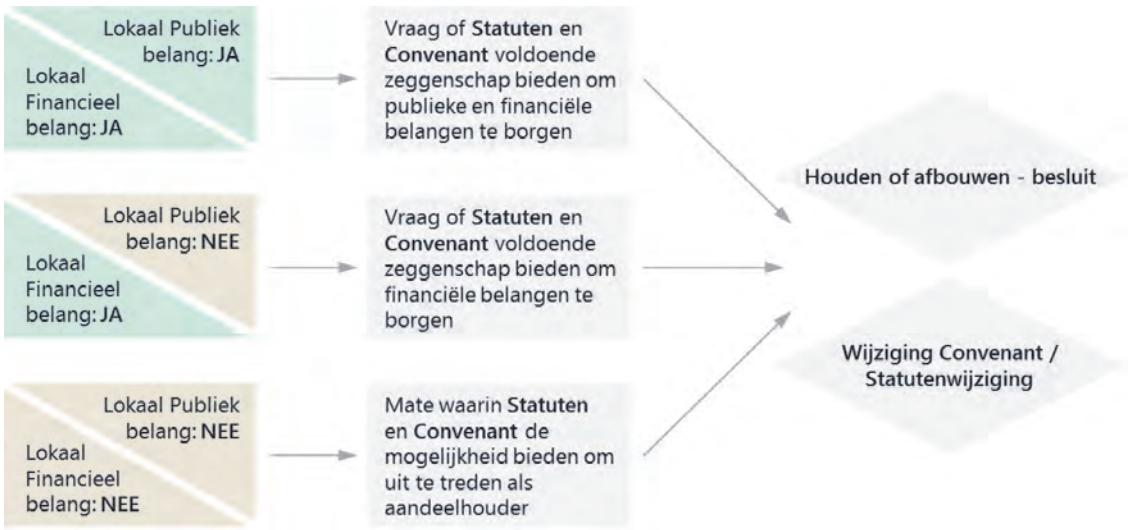

7.1.3 Een paar opmerkingen vooraf: alle aandeelhouders hebben dezelfde rechten. Er zijn zowel in de statuten als in het convenant geen bijzondere rechten voor bepaalde aandeelhouders. De grootte van het aandelenbelang bepaalt wel de zwaarte van de stem van een aandeelhouder in de algemene vergadering van aandeelhouders. Individuele aandeelhouders hebben geen directe zeggenschap over concrete investeringen of over de strategie van Eneco. Dit geldt voor zowel de kleinste aandeelhouder als de grootste aandeelhouder in Eneco.

7.1.4 De zeggenschap van aandeelhouders in Eneco is onder meer beperkt door de werking van het volledige structuurregime. Hierdoor staan de aandeelhouders op grote afstand van de onderneming, ten opzichte van de raad van bestuur en de raad van commissarissen. Dit wordt versterkt doordat naar Nederlands recht de strategie van de onderneming primair wordt bepaald door de raad van bestuur en de raad van commissarissen. De algemene vergadering kan hier dus maar beperkte invloed op uitoefenen en individuele aandeelhouders kunnen dat de facto niet. De raad van commissarissen moet wel het vertrouwen van de algemene vergadering behouden.

7.1.5 De vraag is hoe publieke aandeelhouders die over deze zeggenschap beschikken, deze vorm zouden moeten geven. Kijkend naar de kaders van het Rijk[13] omtrent haar Staatsdeelnemingen en grote gemeentes als Amsterdam[14], Rotterdam[15] en Den Haag[16], zijn deze overheidsinstellingen eenduidig in het bepalen van de gewenste zeggenschap: een publieke aandeelhouder moet een *volwaardige* rol bij de deelneming hebben en hij moet invloed kunnen uitoefenen op het in de deelnemingen geïnvesteerde kapitaal. In de onderstaande tabellen zijn onder (A) de gebruikelijke invloed bij overheidsdeelnemingen weergegeven en onder (B) de gebruikelijke uitgangspunten bij het afstoten van een deelneming. Deze uitgangspunten zijn in de beleidspraktijk de usance en een afgeleide van de kaders die overheidsinstellingen stellen.

13 Bron: Nota Deelnemingenbeleid Rijksoverheid 2013, pagina 34.
14 Bron: Gemeente Amsterdam, Bestuursdienst. Doelgericht op Afstand II. Borgen van het publiek belang, pag. 21.
15 Bron: Gemeente Rotterdam. Beleidskader Verbonden Partijen 2014-2018, pagina 82.
16 Bron: Gemeente Den Haag. Beleidskader Verbonden Partijen 2014-2018, pagina 20.

(A) Gebruikelijke zeggenschap bij overheidsdeelnemingen

7.1.6 De in de tabel hieronder weergegeven mate van zeggenschap is gebruikelijk bij overheidsdeelnemingen. Voor alle duidelijkheid, de hieronder weergegeven gebruikelijke mate van zeggenschap is grotendeels niet aanwezig ten aanzien van het aandeelhouderschap in Eneco, zoals blijkt uit paragraaf 7.2.2.

	Gebruikelijke zeggenschap/bevoegdheid
1. Algemeen	• Bijeenroepen aandeelhoudersvergadering • Agenderen van onderwerpen op de aandeelhoudersvergadering • Wijzigen van de statuten
2. Benoemingen	• Het benoemen en/of ontslaan van leden van de raad van commissarissen en van de raad van bestuur
3. Beloningen	• Het vaststellen van het beloningsbeleid voor de leden van de raad van bestuur en het vaststellen van de vergoeding van de leden van de raad van commissarissen
4. Investeringen	• Goedkeuren van omvangrijke investeringen
5. Strategie	• Goedkeuren van de strategie
6. Wijziging onderneming	• Goedkeuren van belangrijke veranderingen in de identiteit of het karakter van de onderneming
7. Dividend	• Vaststellen van de jaarrekening en het goedkeuren van de voorgestelde winstuitkering (dividend) / reservering

(B) Deelneming afstoten

7.1.7 De gebruikelijke uitgangspunten bij het afstoten van overheidsdeelnemingen zijn:

	Uitgangspunt
1. Prijs	• Verkoop van de aandelen en uittreding op basis van de meest gunstige bieding
2. Beperkingen	• Verkoop van de aandelen zonder statutaire restricties of goedkeuringen van derden, binnen de wettelijke kaders

7.2 Mate van zeggenschap om publieke en financiële belangen te borgen

7.2.1 Indien een gemeente van oordeel is dat er sprake is van lokale publieke en financiële belangen in Eneco is de vervolgvraag of de betreffende gemeente (met eventueel andere aandeelhoudende gemeentes) deze belangen kan borgen, gegeven de huidige statuten van Eneco en het bestaande aandeelhoudersconvenant. Bij de borging van een publiek belang als duurzaamheid gaat het bijvoorbeeld om zeggenschap bij het vaststellen van de strategie of het goedkeuren van investeringen. Met deze zeggenschap kunnen gemeentes invloed uitoefenen en gewenste lokale duurzaamheidsinitiatieven bevorderen. Bij de borging van een financieel belang gaat het bijvoorbeeld om de zeggenschap over de reservering van winst en de vaststelling van het dividend.

7.2.2 De onderstaande tabel geeft een overzicht van de onderwerpen waarop en mate waarin aandeelhouders invloed kunnen uitoefenen om een bepaald publiek of financieel belang concreet bij Eneco te borgen:

	Statuten / Convenant
1. Algemeen	• Recht om aandeelhoudersvergadering bijeen te roepen (10% van geplaatste kapitaal) • Recht om onderwerpen te agenderen • Recht tot statutenwijziging (75% stemmen als minimaal 2/3 van het geplaatste kapitaal aanwezig is)
2. Benoemingen	**Raad van commissarissen** • Recht om een aanbeveling te doen voor een commissarisbenoeming • Recht om de raad van commissarissen te ontslaan **Raad van bestuur** • Geen concrete benoemingsrechten t.a.v. de raad van bestuur • De shortlist of de specifieke voordracht van een nieuwe kandidaat van de raad van bestuur wordt met de aandeelhouders (AHC) besproken
3. Beloningen	• Recht tot vaststelling beloningsbeleid raad van bestuur
4. Investeringen	• Investeringen: alleen recht op informatie en consultatie bij majeure investeringsbeslissingen, zijnde een investering die niet is voorzien in het Strategisch Plan of het Jaarplan van Eneco en

	bovendien (i) een bedrag van EUR 100.000.000 of meer betreft, (ii) majeure politieke gevoeligheden bevat of (iii) een significante strategische wijziging zou behelzen • Deelnemingen: alleen goedkeuringsrecht bij het aangaan of afstoten van deelnemingen met een waarde van ten minste 1/3 van de activa van Eneco (op dit moment gelijk aan ca. EUR 1,5 miljard)
5. Strategie	• De raad van bestuur en de raad van commissarissen stellen de strategie vast • De strategie wordt toegelicht en de aandeelhouders kunnen enkel een mening vormen
6. Wijziging onderneming	• Besluit tot fusie, splitsing of ontbinding van de onderneming vergt een besluit van de aandeelhoudersvergadering
7. Dividend	• 50% van de winst staat ter beschikking aan de aandeelhouders. De overige 50% wordt toegevoegd aan de reserves • Alleen in overleg tussen de raad van bestuur, de raad van commissarissen en aandeelhouders kan tot een hogere uitkering (dividend) worden besloten

7.2.3 Indien een gemeente van oordeel is dat er sprake is van lokale publieke en financiële belangen in Eneco, dan dient zij er dus rekening mee te houden dat haar invloed beperkt is. De algemene vergadering van aandeelhouders heeft geen - of in zeer beperkte mate - zeggenschap op belangrijke onderdelen als de strategie, investeringen, het aangaan of afstoten van nieuwe deelnemingen, het dividend en tot slot het benoemen en ontslaan van bestuurders, terwijl deze rechten van belang zijn voor het borgen van publieke en financiële belangen.

7.2.4 Een aanvullend aandachtspunt ontstaat in een situatie waarbij een meerderheid van de aandeelhouders besluit het aandelenbelang af te bouwen en een private *grootaandeelhouder* toetreedt. De invloed van de achterblijvende aandeelhouders zal dan verder worden beperkt en borging van eventuele publieke of financiële belangen zal zeer lastig zijn. De meerderheid van de algemene vergadering bestaat dan immers uit één of meer private aandeelhouders die overwegende zeggenschap hebben.

7.3 Mate van zeggenschap om de financiële belangen te borgen

7.3.1 Een gemeente kan ook de afweging maken dat er met het aandeelhouderschap in Eneco niet langer sprake is van borging van bepaalde publieke belangen, zoals betaalbaarheid of duurzaamheid, maar dat er wel een te borgen *financieel belang* bestaat. Dit financiële belang heeft betrekking op het gestorte aandelenkapitaal en het daaraan gekoppelde rendement (het te ontvangen dividend).

7.3.2 In het hoofdstuk 6 is uiteengezet dat door de splitsing van het voormalige Eneco Holding N.V. en het wegvallen van de grotendeels stabiele kasstromen van Stedin enerzijds en het gewijzigde risicoprofiel anderzijds het dividend van Eneco waarschijnlijk volatieler zal zijn. De resultaten van het productie- en leveringsbedrijf van vóór de splitsing laten dit ook zien.

7.3.3 Deze constatering staat op gespannen voet met het te borgen financiële belang. Voor een optimale borging van dit belang zullen publieke aandeelhouders in het algemeen een zo constant en stabiel mogelijk dividend willen ontvangen. Een fluctuerend dividend of lager dan begroot dividend is voor een gemeente onwenselijk. Een gemeente wordt dan binnen haar begroting afhankelijk van een extra baat uit een ander beleidsdomein of wordt genoodzaakt te bezuinigen om de begroting sluitend te krijgen. Voor een constante en stabiele dividendstroom is een dividendafspraak het optimale instrument. Een dergelijke afspraak is nu geen onderdeel van de statuten of het convenant.

7.3.4 De huidige rechten van de aandeelhouders van Eneco ten aanzien van investeringen en dividend zijn als volgt:

	Statuten / Convenant
1. Investeringen	• Investeringen: alleen recht op informatie en consultatie boven een bepaalde drempel • Deelnemingen: alleen goedkeuringsrecht bij het aangaan of afstoten van deelnemingen met een waarde van ten minste 1/3 van de activa van Eneco (op dit moment gelijk aan ca. EUR 1,5 miljard)
2. Dividend	• 50% van de winst staat ter beschikking aan de aandeelhouders. De overige 50% wordt toegevoegd aan de reserves • Alleen in overleg tussen de raad van bestuur, de raad van commissarissen en aandeelhouders kan tot een hogere uitkering (dividend) worden besloten

7.3.5 Indien een gemeente van oordeel is dat sprake is van een lokaal financieel belang in Eneco, dan dient zij er dus rekening mee te houden dat haar invloed beperkt is. Het financiële belang van een constant en stabiel dividend kan slechts in beperkte mate worden geborgd, gegeven de aard van de activiteiten en de bepalingen in de statuten en het aandeelhoudersconvenant van Eneco.

7.4 Bepalingen bij vervreemding van de aandelen

7.4.1 Indien een gemeente van oordeel is dat niet langer sprake is van een publiek of financieel belang, is de vervolgstap dat de mogelijkheden voor verkoop van de aandelen worden onderzocht. Ten aanzien van een verkoop van de aandelen zijn in de statuten en het aandeelhoudersconvenant de volgende bepalingen opgenomen:

	Statuten / Convenant
1. Aandeelhouders-bestand	• Verkoop is een aangelegenheid die 'niet ter eenzijdige discretie is van de onderneming en evenmin een ter eenzijdige discretie van de aandeelhouders' • De raad van bestuur, de raad van commissarissen en de aandeelhouders (AHC) werken samen in een georganiseerd proces van toetreding van nieuwe aandeelhouders • Draagvlak voor een transactie is er als: i. aandeelhouders op een georganiseerde en evenwichtige wijze in staat worden gesteld om een verkoopbesluit te nemen ii. de onderneming in staat blijft om haar duurzame strategie uit te voeren; iii. een marktconforme waarde voor aandeelhouders wordt gerealiseerd; en iv. de continuïteit en stabiliteit voor de onderneming worden geborgd
2. Aanbiedingsplicht	• Indien één of meer aandeelhouders besluiten tot het verkopen van hun aandelen, dienen deze eerst aan de overige aandeelhouders te worden aangeboden
3. Goedkeuring	• De overdracht van aandelen aan een private partij vergt de goedkeuring van de raad van commissarissen • De overdracht van aandelen aan een publieke partij/overheid vergt de goedkeuring van de overige aandeelhouders

7.4.2 De AHC is van mening dat de aanbiedingsplicht in de statuten van Eneco niet bevorderend is voor een goed georganiseerd transactieproces. De AHC stelt voor dat de aandeelhouders onderling tijdelijk afstand doen van de aanbiedingsregeling uit de statuten. Met andere woorden: alle aandeelhouders doen tijdelijk afstand van hun recht om de aandelen van andere aandeelhouders te kopen ten behoeve van het onderhavige transactieproces, als hier in meerderheid toe wordt besloten. Hierdoor weten potentiële kopers waar zij aan toe zijn en kan een goed georganiseerd transactieproces plaatsvinden. Deze afspraak zal worden opgenomen in de aandeelhoudersovereenkomst of aanvullende documentatie.

7.4.3 De goedkeuring van de raad van commissarissen van Eneco voor de overdracht van aandelen aan een private partij is ongebruikelijk. Het goedkeuringsvereiste staat ook in de weg aan een transparant en non-discriminatoir transactieproces. De AHC begrijpt echter ook dat Eneco voldoende comfort en zekerheid verlangt dat de aandelen niet aan een private partij worden verkocht die de strategie van Eneco onvoldoende steunt. Om die reden heeft de AHC het toetsingskader voor een verkoop en de beoordelingscriteria voor een bod opgesteld, zie hoofdstuk 12 van dit consultatiedocument. De AHC zal met Eneco in overleg treden om een werkbare oplossing te vinden voor het goedkeuringsvereiste, door afspraken in het transactieprotocol, aanvulling van het convenant of wijziging van de statuten.

8 Afweging 4:
De positie van overige aandeelhouder(s)

1. SAMENVATTING
2. CONSULTATIE - PRAKTISCHE PUNTEN
3. INLEIDING
4. TWEE BESLUITVORMINGS-MOMENTEN
5. AFWEGING 1: PUBLIEKE BELANGEN
6. AFWEGING 2: FINANCIËLE BELANGEN
7. AFWEGING 3: DE MATE VAN ZEGGENSCHAP
8. AFWEGING 4: DE POSITIE VAN OVERIGE AANDEELHOUDER(S)
9. DE AANDEELHOUDERS-OVEREENKOMST
10. HET TRANSACTIE-PROTOCOL MET ENECO
11. TRANSACTIEPROCES
12. TOETSINGSKADER EN BEOORDELINGSCRITERIA

BIJLAGEN

8 AFWEGING 4: DE POSITIE VAN OVERIGE AANDEELHOUDER(S)

8.1 Algemeen

8.1.1 Dit hoofdstuk bevat de duiding van de AHC met betrekking tot overwegingen ten aanzien van de positie van de Blijvende Aandeelhouders na afronding van een transactieproces.

8.2 Toetredende aandeelhouders na afbouw

8.2.1 Momenteel zijn alle aandeelhouders van Eneco gemeentes met grotendeels gelijke belangen en wensen ten aanzien van hun aandeelhouderschap. Na een eventueel transactieproces zullen één of meer private partijen toetreden tot het aandeelhoudersbestand van Eneco. Het is goed mogelijk dat de belangen en wensen van dergelijke private aandeelhouder(s) verschillen van die van de gemeentelijke aandeelhouders. Bij de overweging om het aandelenbelang te houden of af te bouwen dient iedere aandeelhouder daarom rekening te houden met de mogelijkheid dat hij geconfronteerd wordt met één of meer medeaandeelhouders die wezenlijk andere plannen hebben dan de gemeentelijke aandeelhouders. Dit kan bijvoorbeeld een rol spelen bij het dividendbeleid en de strategische koers die toetredende private grootaandeelhouders willen volgen. Toetredende aandeelhouders kunnen besluiten tot het voorlopig opschorten van dividend om de groeistrategie van Eneco te financieren. Ook zouden toetredende aandeelhouders kunnen besluiten tot een fusie waardoor het belang van de Blijvende Aandeelhouders verwatert.

8.2.2 Dit kan ook resulteren in reputatierisico voor de gemeente die blijft zitten. Deze kan (mede)verantwoordelijk gehouden worden voor het handelen van de private grootaandeelhouder.

8.2.3 Er zijn voorbeelden van private aandeelhouders die toetreden naast publieke aandeelhouders. Een overweging kan zijn dat een gemeente het belang wil aanhouden om zo mee te kunnen profiteren van de mogelijke waardecreatie die een private grootaandeelhouder zal proberen te bewerkstelligen.

8.3 Minderheidsbelang

8.3.1 Een transactieproces brengt met zich mee dat de Blijvende Aandeelhouders mogelijk vast kunnen komen te zitten met een minderheidsbelang. Het is

onzeker of zij hun aandelenbelang in een later stadium zullen kunnen verkopen en tegen welke prijs. De prijs kan dan vanzelfsprekend lager of hoger zijn. In dit kader wordt verwezen naar de voorgestelde afspraken over een *best price rule* (zie paragraaf 12.3.2 (j)). Het besluit om te houden kan dus een onzekere toekomst betekenen voor het aandeelhouderschap. Een dergelijk belang zal de facto geen wezenlijke zeggenschap in Eneco met zich meebrengen.

8.3.2 Het is mogelijk dat de Blijvende Aandeelhouders na een transactieproces alsnog worden gedwongen tot verkoop. Als een toetredende aandeelhouder een aandelenbelang van 95% of meer verkrijgt heeft hij namelijk de mogelijkheid om de resterende aandeelhouders tot verkoop van hun aandelen te dwingen tegen een prijs die door een onafhankelijke derde wordt bepaald.[17]

8.3.3 De AHC zal in de onderhandelingen met een koper rekening houden met de belangen van minderheidsaandeelhouders als na een verkoop de meerderheid van het aandeelhoudersbestand van Eneco zal wijzigen en er één of meer grootaandeelhouders zullen bijkomen. Daarbij valt te denken aan de bescherming van minderheidsbelangen door het aanwijzen van onafhankelijke commissarissen met vetorechten voor specifieke besluiten. Voorbeelden zijn: besluiten tot uitgifte van aandelen aan derden, aangaan van overeenkomsten met één of meer grootaandeelhouders, aangaan van een overeenkomst onder niet-marktconforme voorwaarden, en besluiten die de belangen van minderheidsaandeelhouders potentieel negatief beïnvloeden.

8.3.4 Aandeelhouders die in het Principebesluit aangeven hun aandelenbelang te willen houden, kunnen later alsnog aan het transactieproces deelnemen om hun aandelenbelang af te bouwen. Deze mogelijkheid en de voorwaarden daarvoor zijn beschreven in hoofdstuk 9 over de aandeelhoudersovereenkomst.

8.4 Positie andere aandeelhouders

8.4.1 Het college van B&W van de gemeente Rotterdam heeft op 9 maart 2017 uitgesproken dat het aandeelhouderschap van Eneco niet langer de publieke belangen van de gemeente dient en dat het openstaat voor een verkoop van haar aandelenbelang van 31.69%.

17 Artikel 2:92a BW.

9 De aandeelhoudersovereenkomst

1. SAMENVATTING
2. CONSULTATIE - PRAKTISCHE PUNTEN
3. INLEIDING
4. TWEE BESLUITVORMINGS-MOMENTEN
5. AFWEGING 1: PUBLIEKE BELANGEN
6. AFWEGING 2: FINANCIËLE BELANGEN
7. AFWEGING 3: DE MATE VAN ZEGGENSCHAP
8. AFWEGING 4: DE POSITIE VAN OVERIGE AANDEELHOUDER(S)
9. DE AANDEELHOUDERS-OVEREENKOMST
10. HET TRANSACTIE-PROTOCOL MET ENECO
11. TRANSACTIEPROCES
12. TOETSINGSKADER EN BEOORDELINGSCRITERIA

BIJLAGEN

9 DE AANDEELHOUDERSOVEREENKOMST

9.1 Belang van afstemming tussen de Verkopende Aandeelhouders

9.1.1 Als de consultatie uitwijst dat de aandeelhouders die wensen af te bouwen meer dan 50% van het geplaatste aandelenkapitaal vertegenwoordigen, en er dus een transactieproces wordt gestart, is het van belang dat er duidelijke en werkbare afspraken worden gemaakt tussen de Verkopende Aandeelhouders onderling met betrekking tot het transactieproces. Deze afspraken worden vastgelegd in een **aandeelhoudersovereenkomst**.

9.1.2 De **doelen** van de afspraken in de aandeelhoudersovereenkomst zijn:

(i) Het bieden van een **voldoende ruim mandaat voor de AHC**, zodat zij in staat zal zijn de nodige beslissingen gedurende een transactieproces te nemen en onderhandelingen met bieders te voeren of een beursgang voor te bereiden.

(ii) Het bewerkstelligen van een **hoge mate van commitment voor verkoop** aan het begin van een transactieproces. Dit biedt potentiële kopers comfort om toezeggingen en een aantrekkelijk bod te doen vanwege de relatieve zekerheid over de uitkomst van een transactieproces. Naarmate het commitment voor verkoop toeneemt, neemt de waarde van de aandelen voor bieders ook meer dan evenredig toe. Het verkrijgen van een hogere mate van zeggenschap over Eneco is waardevol voor een bieder.

(iii) Het bereiken van een **hoge mate van eensgezindheid** tussen de Verkopende Aandeelhouders. Dit maakt het mogelijk een sterke onderhandelingspositie tegenover bieders in te nemen en een optimaal onderhandelingsresultaat te behalen. Eensgezindheid aan het begin van een transactieproces bevordert bovendien een efficiënt en gestructureerd transactieproces.

(iv) Het **voorkomen van *free rider*-gedrag** door de Blijvende Aandeelhouders ten koste van de belangen van Verkopende Aandeelhouders die in het Principebesluit al hebben aangeven hun aandelen te willen afbouwen. Het is onwenselijk dat aandeelhouders zich gedurende een transactieproces afzijdig kunnen houden tot het moment dat de AHC een concreet bod heeft uit onderhandeld of een beursgang heeft voorbereid. De andere aandeelhouders hebben immers veel kosten en tijd besteed aan de voorbereiding van de verkoop. Zoals beschreven onder (ii), komt een hoge mate van commitment aan het begin van een transactieproces ook het onderhandelingsresultaat ten goede; en dat is in het belang van alle aandeelhouders. Het is echter ook onwenselijk dat aandeelhouders die in het Principebesluit hebben aangegeven hun aandelen te willen houden de mogelijkheid tot verkoop van hun aandelen geheel wordt ontnomen. Om enerzijds het *free rider*-gedrag te voorkomen en anderzijds geen

aandeelhouders uit te sluiten van de mogelijkheid tot verkoop, bevat de voorgestelde aandeelhoudersovereenkomst mechanismen die commitment in het begin van een transactieproces stimuleren, zie paragraaf 9.2.6.

9.2 Relevante aspecten van de aandeelhoudersovereenkomst

9.2.1 De voorgestelde aandeelhoudersovereenkomst zal bepalingen bevatten die het commitment bevestigen van Verkopende Aandeelhouders die hebben aangegeven hun belang te willen afbouwen. Verder zal dit document een reeks procesafspraken over de omgang onderling, de relatie met de Blijvende Aandeelhouders en de relatie met Eneco bevatten.

9.2.2 Het voorstel is dat de aandeelhouders onderling geen beroep zullen doen op de **aanbiedingsregeling** uit de statuten van Eneco (zie ook paragraaf 7.4.2). Met andere woorden: alle aandeelhouders doen in het kader van de voorgenomen transactie - en dus tijdelijk - afstand van hun recht om de aandelen van andere aandeelhouders te kopen. Hierdoor weten potentiële kopers waar zij aan toe zijn en kan een efficiënt transactieproces plaatsvinden. Zowel van de Verkopende Aandeelhouders als de Blijvende Aandeelhouders wordt gevraagd afstand te doen van hun recht om aandelen van anderen te kopen. Ook de Blijvende Aandeelhouders hebben er immers een belang bij dat er een efficiënt en geordend proces kan plaatsvinden. Omdat de Blijvende Aandeelhouders geen partij zullen zijn bij de aandeelhoudersovereenkomst, zal hiervoor aparte documentatie worden opgesteld.

9.2.3 De **kosten** van de adviseurs zullen worden omgeslagen over de aandeelhouders die in het Principebesluit hebben aangeven hun aandelenbelangen af te willen bouwen en de aandeelhouders die na het Principebesluit maar vóór het Definitieve Besluit alsnog besluiten hun aandelen te vervreemden.

9.2.4 De aandeelhoudersovereenkomst zal de **doelstellingen** voor de transactie vastleggen. Dat betreft onder meer het uitgangspunt dat zowel de beleidsdoelstellingen als de financieel-economische belangen van de Verkopende Aandeelhouders gediend moeten worden, het bevestigen van de strategie van Eneco (denk aan het duurzaamheidsbeleid), en de juridische uitgangspunten zoals het voorkomen van een transactie die als ontoelaatbare staatssteun kan worden aangemerkt. Deze doelstellingen en uitgangspunten zijn ook weerspiegeld in het toetsingskader en de beoordelingscriteria van hoofdstuk 12.

9.2.5 Voor de Blijvende Aandeelhouders zal een kader worden geschapen om hun belangen als **toekomstige minderheidsaandeelhouders** tegenover een grootaandeelhouder te waarborgen (zie paragraaf 8.3.3).

9.2.6 De Blijvende Aandeelhouders zullen ook de mogelijkheid krijgen om **later alsnog aan de transactie mee te doen**. Dit gaat dan wel onder bepaalde voorwaarden die moeten voorkomen dat het te gemakkelijk wordt om pas later in het proces mee te doen aan de transactie en de lasten alleen bij de aandeelhouders komen te liggen die al aan het begin hebben aangegeven te willen verkopen.

(i) Ten eerste zullen de aandeelhouders die later meedoen aan de verkoop, moeten bijdragen in alle gemaakte kosten van de verkoop.

(ii) Ten tweede zal aan de bieders (bij een veilingverkoop van aandelen) worden gevraagd om toe te zeggen dat zij gedurende een bepaalde periode geen aandelen Eneco van de andere aandeelhouders zullen kopen tegen een hogere prijs. De AHC stelt een periode van drie jaar voor. In de overnamepraktijk heet dit de ***best price rule***.

9.3 Aandeelhoudersovereenkomst wordt door de AHC aangeleverd

9.3.1 Als de consultatie uitwijst dat de aandeelhouders die wensen af te bouwen meer dan 50% van het geplaatste aandelenkapitaal vertegenwoordigen, zullen de Verkopende Aandeelhouders van de AHC een aandeelhouderovereenkomst ontvangen.

10 Het transactieprotocol met Eneco

1. SAMENVATTING
2. CONSULTATIE - PRAKTISCHE PUNTEN
3. INLEIDING
4. TWEE BESLUITVORMINGS-MOMENTEN
5. AFWEGING 1: PUBLIEKE BELANGEN
6. AFWEGING 2: FINANCIËLE BELANGEN
7. AFWEGING 3: DE MATE VAN ZEGGENSCHAP
8. AFWEGING 4: DE POSITIE VAN OVERIGE AANDEELHOUDER(S)
9. DE AANDEELHOUDERS-OVEREENKOMST
10. HET TRANSACTIE-PROTOCOL MET ENECO
11. TRANSACTIEPROCES
12. TOETSINGSKADER EN BEOORDELINGSCRITERIA

BIJLAGEN

10 HET TRANSACTIEPROTOCOL MET ENECO

10.1 Belang van goede afspraken met Eneco

10.1.1 De AHC zal samenwerking met Eneco zoeken om te komen tot een georganiseerd transactieproces. Het is van belang dat er een concrete verdere invulling van een transactieproces wordt overeengekomen tussen de AHC en Eneco. Deze afspraken met Eneco worden vervolgens vastgelegd in een **transactieprotocol**. De AHC stelt voor hierbij op te treden namens de hele groep van aandeelhouders, dus zowel de aandeelhouders die hun belang in Eneco willen afbouwen als de aandeelhouders die hun belang willen houden.

10.1.2 De **doelen** van de afspraken zijn:

(i) om zeker te stellen dat de aandeelhouders **publieke verantwoording** kunnen afleggen over de belangrijke stappen in een transactieproces;

(ii) om te zorgen voor een **zorgvuldig, open, non-discriminatoir en transparant transactieproces** dat onder meer voldoet aan de Europese staatssteunregels en de Wet Fido;

(iii) om zeker te stellen dat de belangen van Eneco, de aandeelhouders en al haar overige stakeholders voldoende worden gewaarborgd gedurende het gehele transactieproces;

(iv) om zeker te stellen dat de verschillende **zeggenschapsorganen** onderling, zowel in het bestuur en de politiek van iedere aandeelhouder als bij Eneco, binnen een overeen te komen tijdschema tot besluitvorming kunnen komen;

(v) om concrete afspraken te maken over een **transactieproces** over onderwerpen zoals besluitvorming, governance, medezeggenschap, informatieverstrekking, verantwoordelijkheden, inrichting van een transactieproces, projectteams, communicatie en omgaan met eventuele tegenstrijdige belangen; en

(vi) naleving van de randvoorwaarden en beoordelingscriteria uit hoofdstuk 12.

10.1.3 Het is goed mogelijk dat in het transactieprotocol wordt overeengekomen om bepaalde bepalingen van de **statuten** van Eneco en het eerder in 2017 gesloten **aandeelhoudersconvenant** aan te passen. De statuten bevatten nu immers bepalingen die een efficiënt transactieproces kunnen belemmeren. Hierbij valt vooral te denken aan de uitgebreide aanbiedingsregeling, het

gebrek aan zeggenschap over investeringen of overnames door Eneco en het goedkeuringsrecht, zie paragrafen 7.4.2 en 7.4.3. Deze regelingen geven potentiële kopers van de aandelen weinig zekerheid dat de tijd en de kosten die zij in een transactieproces zullen moeten besteden, ook tot een goed resultaat zullen leiden. Hierover is nader overleg tussen de aandeelhouders onderling en met de raad van bestuur en de raad van commissarissen van Eneco nodig.

10.2 Uitgangspunten

10.2.1 De AHC en Eneco onderkennen dat een succesvol transactieproces alleen mogelijk is in nauwe **onderlinge samenwerking**. Beide partijen moeten betrokken zijn bij de verschillende onderdelen van de verkoop. Als de AHC de regie in het transactieproces krijgt, zal zij haar besluiten in overleg met Eneco nemen.

10.2.2 Het transactieprotocol zal bepalen of een **transactieproces** wordt ingericht als een veilingverkoop van aandelen, als een beursgang, of als een zogenaamde *dual track*, waarbij zowel een beursgang als een veilingverkoop worden voorbereid.

10.2.3 Bij een veilingverkoop zal het veilingproces dat zal plaatsvinden in detail worden beschreven. Dit is een proces met marktinventarisatie, het opstellen van informatiedocumenten voor potentiële bieders, het opstellen van *long lists* en *short lists* van de meest gerede partijen, stukken die de waardering en pricing van de aandelen betreffen, het selectieproces, de manier waarop de onderhandelingen gevoerd worden en het soort transactiedocumentatie.

10.2.4 Van groot belang is dat de **informatievoorziening** door Eneco en de AHC zo wordt ingericht dat bieders zich een goed en volledig beeld van de onderneming kunnen vormen. In dat kader zal aan de onderneming worden gevraagd een elektronische **dataroom** in te richten (*virtual data room*), die voorziet in beveiligde toegang tot documenten.

10.2.5 De informatie die Eneco verschaft moet vanzelfsprekend **vertrouwelijk** worden behandeld. Hiervoor zal ook een goed proces moeten worden ingericht.

10.2.6 Het transactieprotocol bevat verder afspraken over **communicatie** tussen Eneco, de AHC, de Verkopende Aandeelhouders en de Blijvende Aandeelhouders en potentiële bieders of andere partijen in het geval van een beursgang.

10.2.7 **Gelijke behandeling** van potentiële bieders zal voorop moeten staan en ook hierover worden afspraken gemaakt.

10.2.8 Om de Rekenkamers van de betrokken gemeentes en eventuele andere relevante partijen het proces later te kunnen laten controleren, zal onder regie van de AHC ook een goede **dossieropbouw** plaatsvinden en een **logboek** worden aangelegd.

11 Transactieproces

1. SAMENVATTING
2. CONSULTATIE - PRAKTISCHE PUNTEN
3. INLEIDING
4. TWEE BESLUITVORMINGS-MOMENTEN
5. AFWEGING 1: PUBLIEKE BELANGEN
6. AFWEGING 2: FINANCIËLE BELANGEN
7. AFWEGING 3: DE MATE VAN ZEGGENSCHAP
8. AFWEGING 4: DE POSITIE VAN OVERIGE AANDEELHOUDER(S)
9. DE AANDEELHOUDERS-OVEREENKOMST
10. HET TRANSACTIE-PROTOCOL MET ENECO
11. TRANSACTIEPROCES
12. TOETSINGSKADER EN BEOORDELINGSCRITERIA

BIJLAGEN

11 TRANSACTIEPROCES

11.1 Afbouwmethode

11.1.1 Als de consultatie uitwijst dat de aandeelhouders die wensen af te bouwen meer dan 50% van het geplaatste aandelenkapitaal vertegenwoordigen, zal de AHC een transactieproces voorbereiden. De omvang, fasering, exacte verkoopmethode, en startmoment van een eventuele transactie zijn alle dan van belang. Deze aspecten worden door de AHC in overleg met Eneco nader bepaald in de periode direct nadat het Principebesluit is genomen. De gekozen verkoopmethode moet uiteraard voldoen aan de voorwaarden en criteria zoals gesteld in dit consultatiedocument. Als na de consultatie blijkt dat de aandeelhouders die wensen af te bouwen 50% of minder van het geplaatste aandelenkapitaal vertegenwoordigen, dan treedt de AHC in overleg met deze aandeelhouders om te overwegen of een transactieproces doorgang moet vinden en zo ja, op welke wijze dit zal gebeuren. De AHC zal, met hulp van haar adviseurs en in overleg met Eneco, de randvoorwaarden op continue basis toetsen.

11.2 Randvoorwaarden voor aanvang transactieproces

11.2.1 Voordat een transactieproces zal worden gestart, zal er echter aan drie randvoorwaarden voldaan moeten zijn. Ten eerste moet de onderneming klaar zijn voor een transactie. Ten tweede moeten er in geval van een veilingverkoop voldoende geïnteresseerde partijen zijn, en moet er in geval van een beursgang een goed sentiment bestaan op de kapitaalmarkt. Ten derde moeten de algemene marktomstandigheden gunstig zijn. Bij ongunstige marktomstandigheden moet men bijvoorbeeld denken aan een periode van laagconjunctuur, ongewoon lage energieprijzen, negatieve publiciteit rondom Eneco of een juridische ontwikkeling (regulering of gerechtelijke procedure) waarvan aannemelijk is dat die een aanzienlijke negatieve impact zal hebben op de waardering van Eneco.

11.3 Soorten verkooptransacties

11.3.1 In dit hoofdstuk geven wij een drietal schematische weergaven van de soorten transacties waarmee aandeelhouders hun belang in Eneco kunnen afbouwen. Het betreft (i) een verkoop van een meerderheids- of minderheidsbelang door middel van een veilingproces, (ii) een beursgang en (iii) een combinatie van die twee. Een veilingverkoop sluit niet uit dat potentieel met één enkele bieder tot een verkoop zal worden gekomen

zonder dat een formeel veilingproces is doorlopen. Die laatste variant wordt een "dual track" genoemd, omdat in feite twee wegen worden bewandeld. In de praktijk is het natuurlijk het één of het ander: aan het einde van een dergelijk transactieproces zal ofwel een gehele of gedeeltelijke verkoop van aandelen van de Verkopende Aandeelhouders aan één of meer kopers zijn bereikt, ofwel een gedeeltelijke verkoop van de aandelen in een beursgang van Eneco. Bij een beursgang gaat de verkoop in principe gedeeltelijk, in tranches, omdat alle voor verkoop beschikbare aandelen normaal gesproken niet in één keer aan de beleggersmarkt kunnen worden aangeboden.

Veilingverkoop

11.3.2 Onderstaande afbeelding is een weergave van een standaard veilingproces met de mogelijkheid tot aanpassingen aan de specifieke omstandigheden van een verkoop.

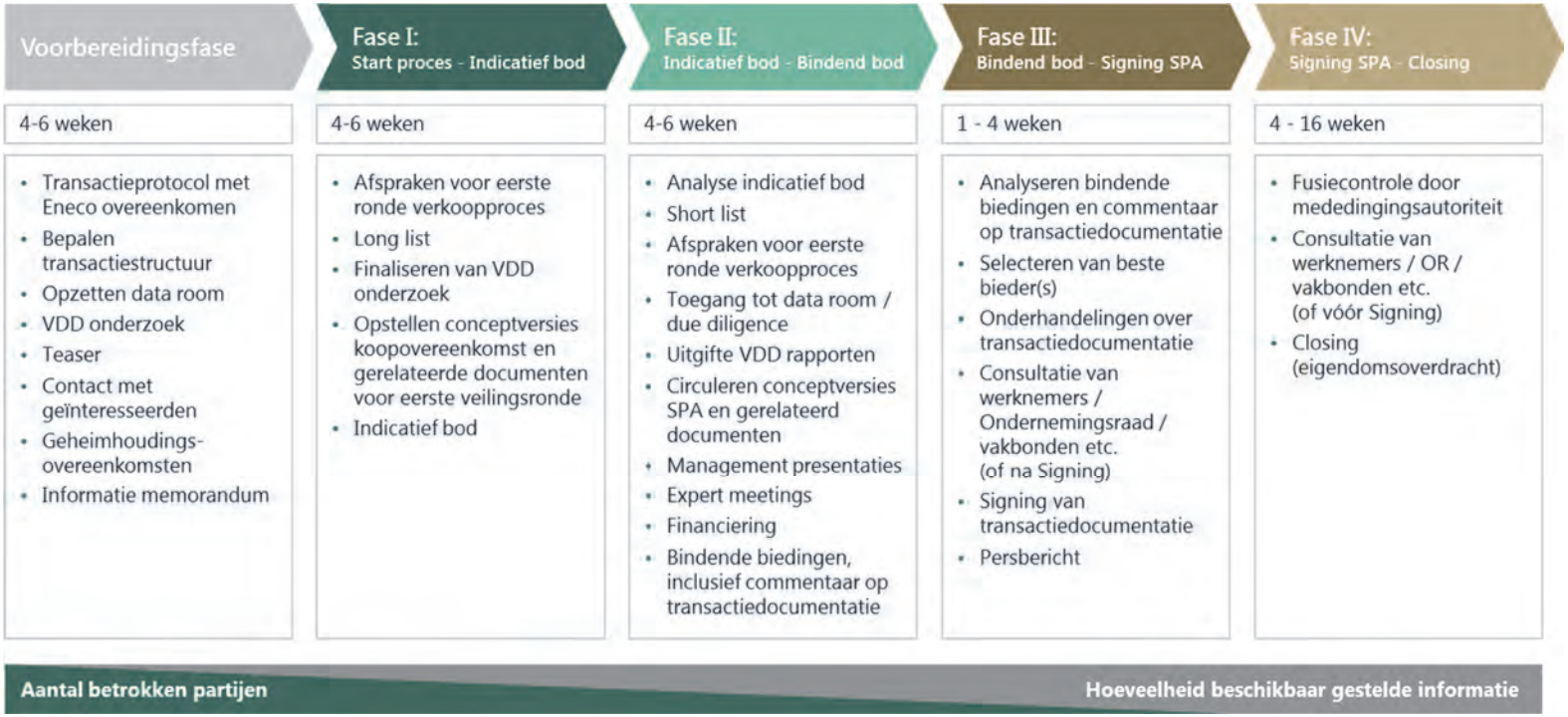

Beursgang

11.3.3 Onderstaande afbeelding is een weergave van een standaard proces van een beursgang.

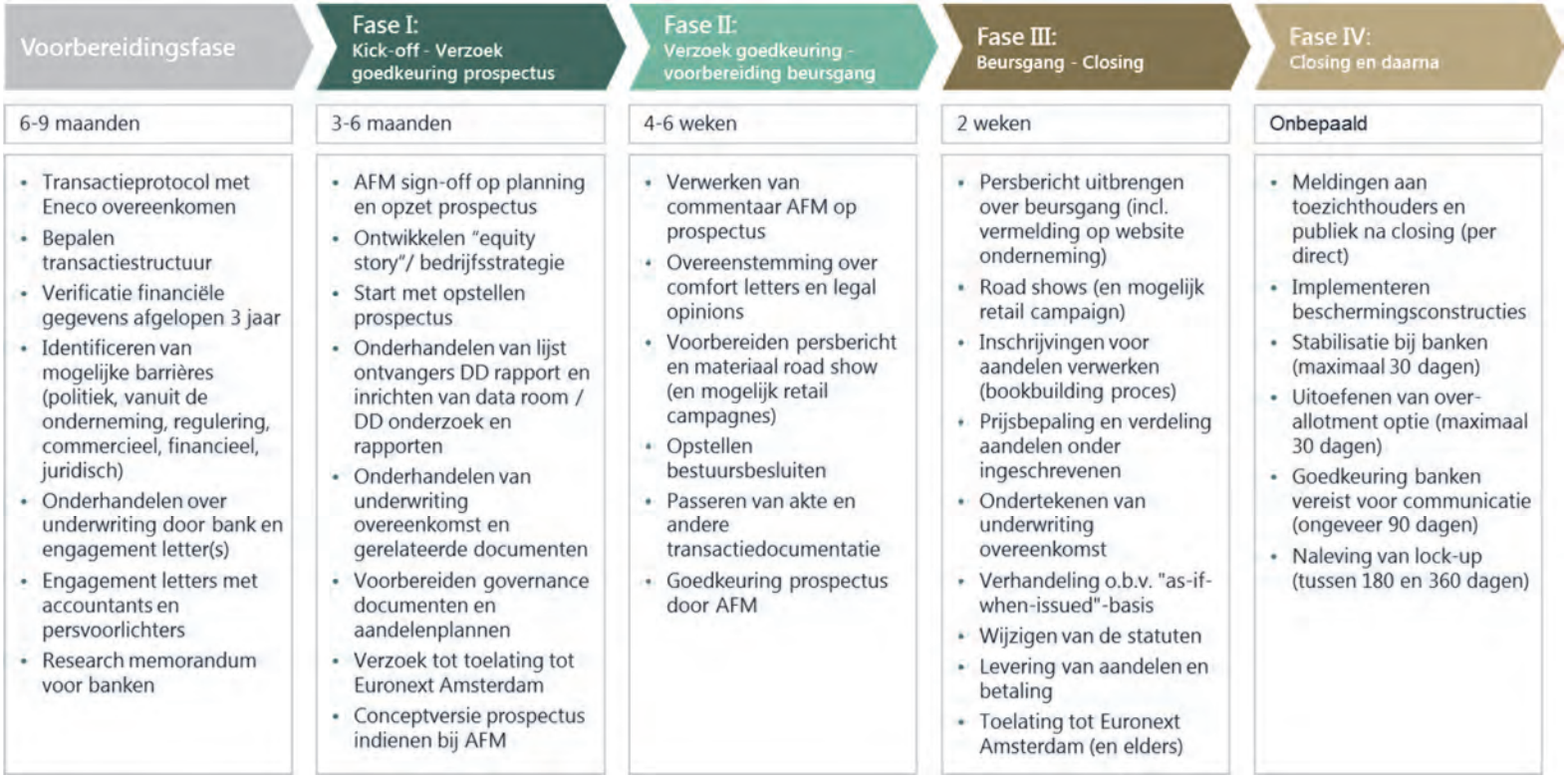

Op het moment dat de lock-up periode verstreken is kunnen aandeelhouders besluiten (een gedeelte van hun belang) verder af te bouwen door middel van een kort proces. Om te voorkomen dat er te veel aandelen tegelijk verkocht worden, zullen hierover afspraken tussen aandeelhouders gemaakt moeten worden.

"Dual track"

11.3.4 Onderstaande afbeelding geeft het verloop weer van een "dual track"-proces.

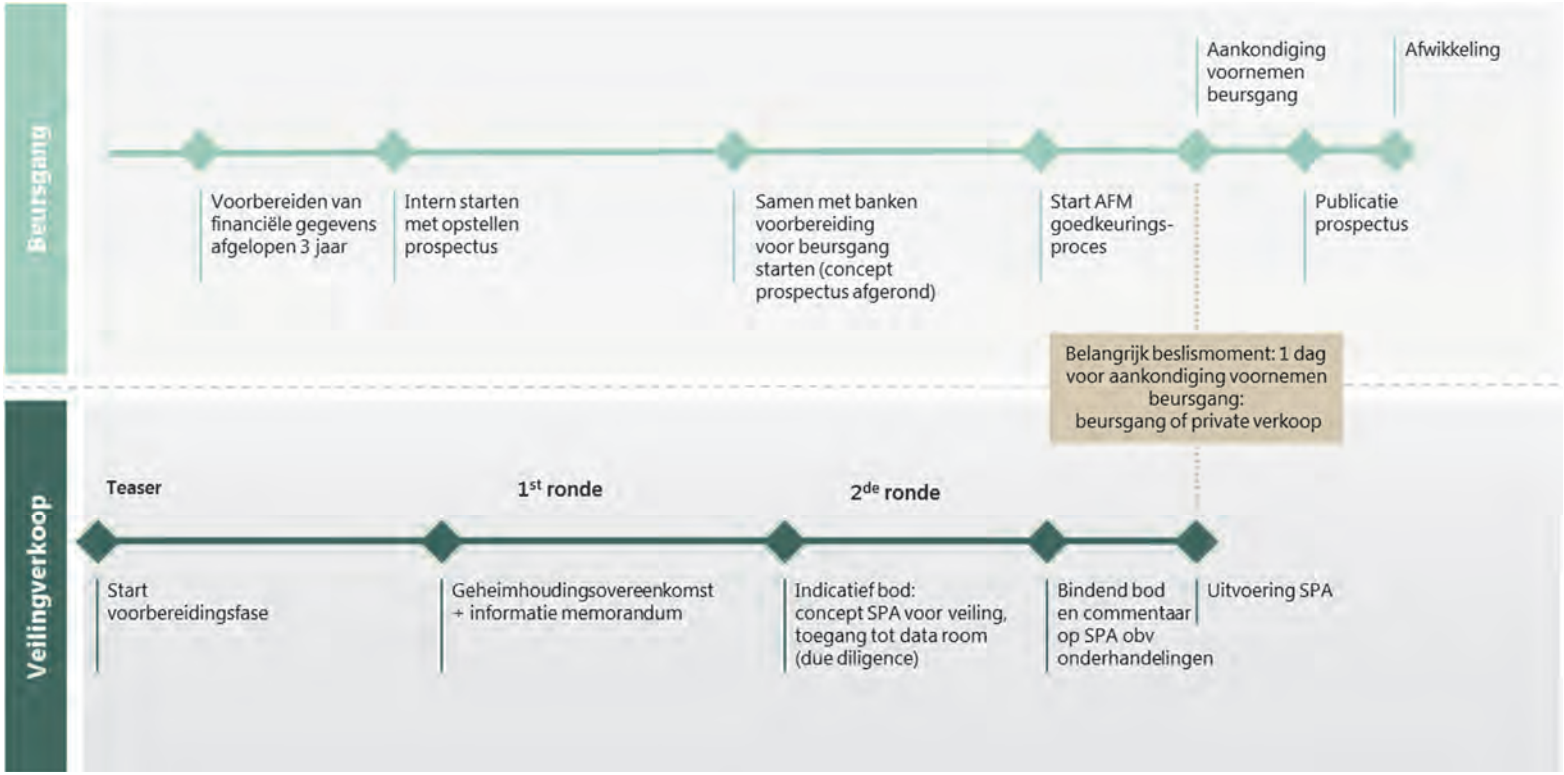

12 Toetsingskader en beoordelingscriteria

1. SAMENVATTING
2. CONSULTATIE - PRAKTISCHE PUNTEN
3. INLEIDING
4. TWEE BESLUITVORMINGS-MOMENTEN
5. AFWEGING 1: PUBLIEKE BELANGEN
6. AFWEGING 2: FINANCIËLE BELANGEN
7. AFWEGING 3: DE MATE VAN ZEGGENSCHAP
8. AFWEGING 4: DE POSITIE VAN OVERIGE AANDEELHOUDER(S)
9. DE AANDEELHOUDERS-OVEREENKOMST
10. HET TRANSACTIE-PROTOCOL MET ENECO
11. TRANSACTIEPROCES
12. TOETSINGSKADER EN BEOORDELINGSCRITERIA

BIJLAGEN

12 TOETSINGSKADER EN BEOORDELINGSCRITERIA

12.1 Algemene uitgangspunten

12.1.1 Als de AHC in overleg met Eneco kiest voor een veilingverkoop, dan zal de AHC met hulp van haar adviseurs biedingen beoordelen aan de hand van de beoordelingscriteria vermeld onder paragraaf 12.3 en op basis van (niet-openbare) adviezen van de adviseurs. De belangen van zowel de gemeentes als die van Eneco vormden het uitgangspunt bij het opstellen van deze beoordelingscriteria. Nadat de AHC de meest gunstige bieding zal hebben geselecteerd, zal zij hierover overleg voeren met de raad van bestuur en raad van commissarissen van Eneco. Als daartoe aanleiding bestaat, zullen de AHC en Eneco vervolgens verder in gesprek gaan met de biedende partij.

12.1.2 Bij het selecteren van het winnende bod zullen alle beoordelingscriteria worden meegewogen. Dit impliceert dat het winnende bod niet per definitie het beste scoort op ieder afzonderlijk beoordelingscriterium. Het gaat erom welke bieder relatief gezien het beste voldoet aan de gestelde criteria; niet of aan alle criteria per se is voldaan. Een te restrictief kader heeft als risico dat geen enkele koper eraan kan voldoen. De lat mag en moet best hoog liggen, maar moet haalbaar zijn. In de loop van een transactieproces zullen de beoordelingscriteria vermeld onder paragraaf 12.3 verder worden geconcretiseerd door de Verkopende Aandeelhouders.

12.1.3 Alle Verkopende Aandeelhouders zullen gelijk worden behandeld. De netto verkoopopbrengst (overnamebedrag minus alle gemaakte kosten in het kader van een transactieproces) zal onder de Verkopende Aandeelhouders worden verdeeld, pro rata aan hun verkochte aandelenpakket ten opzichte van het totale verkochte aandelenpakket. Bij de verkoop zal daarnaast rekening worden gehouden met de belangen van de Blijvende Aandeelhouders.

12.1.4 De verkoop- en financieringsstructuur moet in overeenstemming zijn met de toepasselijke wet- en regelgeving, met speciale aandacht voor de Europese staatssteunregels en de Wet Fido.

12.1.5 Deze uitgangspunten zullen ook gelden voor een gefaseerde verkoop of indien een verkoop de vorm zou aannemen van een beursgang. Een beursgang is echter een fundamenteel ander proces van afbouw dan veilingverkoop. In geval van een beursgang zullen mogelijk aanvullende beoordelingscriteria gelden en zullen niet alle onderstaande

beoordelingscriteria van toepassing zijn. Bij een beursgang is er immers niet één kopende partij, maar worden de aandelen bij een grote groep van beleggers - en uiteindelijk de 'markt' - geplaatst.

12.2 Staatssteunverbod

12.2.1 Op basis van het staatssteunverbod moeten de gemeentes zich als een 'onder marktvoorwaarden handelende particuliere verkoper' gedragen. Dit wordt ook wel de *private vendor-test* of *market economy investor principle-test* genoemd. Het betekent dat men ervan uitgaat dat een particuliere verkoper normaal gesproken zou kiezen voor het hoogste bod, wanneer dit bindend en geloofwaardig is, ongeacht de plannen van de koper.

12.2.2 Als een publiek aandeelhouder bij een verkoop een keuze maakt voor een bod dat lager is dan het hoogste bod, betekent dat niet meteen dat er sprake is van staatssteun. De keuze moet echter wel objectief te rechtvaardigen zijn. Dit is bijvoorbeeld het geval als het hoogste bod niet bindend of geloofwaardig is. Het is ook verdedigbaar dat milieuoverwegingen (mits goed onderbouwd, denk aan duurzaamheidsbeleid) een rechtvaardiging vormen om niet te kiezen voor het hoogste bod. Ook particuliere verkopers hechten er immers vaak belang aan wie de koper is en wat zijn voornemens met de onderneming zijn.

12.2.3 Uit het verbod op staatssteun vloeit verder voort dat de verkoopprocedure open en transparant moet plaatsvinden, op basis van "non-discriminatoire" criteria die voorafgaand aan een transactieproces zijn vastgelegd. De onderstaande criteria zijn non-discriminatoir als zij aan alle bieders worden voorgelegd. Verder zal er in een transactieproces op moeten worden toegezien dat geloofwaardige partijen niet ten onrechte buiten het biedingsproces worden gelaten.

Marktconforme prijs

12.2.4 Ter voorkoming van overtreding van het staatssteunverbod zal de verkoop plaatsvinden door middel van een open, transparante en non-discriminatoire biedprocedure waaraan iedere partij kan deelnemen en waarbij:

(i) er geen voorwaarden worden gesteld die in vergelijkbare transacties tussen private partijen ongebruikelijk zijn en die tot een lagere verkoopprijs kunnen leiden;

(ii) de bieders voldoende tijd en informatie krijgen om Eneco op zorgvuldige wijze te kunnen waarderen; en

(iii) de aandelen worden verkocht aan de bieder die de economisch meest gunstige bieding heeft gedaan.

12.3 Beoordelingscriteria voor biedingen en voor nieuwe aandeelhouder(s)

12.3.1 De AHC stelt voor onderstaande criteria te hanteren in het geval van een veilingverkoop. In geval van een beursgang zullen mogelijk aanvullende beoordelingscriteria gelden en zullen sommige van de onderstaande beoordelingscriteria niet van toepassing zijn.

12.3.2 De meest gunstige bieding wordt geselecteerd op basis van de prijs voor de aandeelhouders (beoordelingscriterium (a)) en de kwaliteit van de bieding in relatie tot de gestelde voorwaarden (beoordelingscriteria (b)-(j)). Zoals gezegd, zullen de beoordelingscriteria in de loop van een transactieproces verder worden geconcretiseerd door de Verkopende Aandeelhouders.

(a) *Prijs voor aandeelhouders*
- Hoogte van het bod
- Moment van betaling van de koopprijs
- Betaling in contanten (euro's)

(b) Stabiliteit van de bieder
- Partij met goede reputatie, gegeven de publieke belangen en risico op reputatieschade
- Voldoende financiële zekerheid om bieding gestand te doen en de beoogde strategie voort te zetten
- Aanvaardbaar schuldniveau bij de onderneming na overname

(c) Continuïteit van de onderneming en strategie van de bieder
- Beleid bieder ten aanzien van onder meer innovatie en kwaliteit van dienstverlening; bereidheid tot doen van investeringen
- De mate waarin de bieder zich conformeert aan de duurzame strategie van de onderneming en inherente investeringen
- De mate waarin de bieder zich conformeert aan de warmte-strategie en de bijbehorende investeringsstrategie, gericht op verdichting en optimalisatie van het bestaande warmtenet
- De mate waarin een bieder bereid is om, vooruitlopend op een nieuwe Warmtewet, zich te conformeren aan de afspraken in de intentieovereenkomst ter vorming van de Warmtealliantie Zuid-Holland en de samenwerkingsovereenkomst Metropoolregio Amsterdam

- De invloed van rendementsverwachtingen van de bieder op de strategie en het beleid van de onderneming

(d) Borging publiek belang

- De borging van de publieke belangen (bijvoorbeeld het naleven van bepaalde afspraken met betrekking tot duurzaamheid en warmte)
-

(e) Werkgelegenheid bij de onderneming

- De mate waarin de bieder bereid is duidelijkheid te geven over de gevolgen voor de werkgelegenheid, arbeidsvoorwaarden en vestigingslocaties
- Mate waarin in een eventueel sociaal plan wordt voorzien

(f) Dealzekerheid

- De mate waarin de bieding bindend is of voorbehouden bevat
- De mate van zekerheid dat de bieder voor de voorgenomen transactie de benodigde regulatoire toestemmingen zal verkrijgen (bijvoorbeeld mededingingsrechtelijk)
- Geen obstakels voor interne goedkeuring aan de kant van de bieder
- Fondsen / gelden bij de bieder direct beschikbaar

(g) Aansprakelijkheidsrisico's voor verkopers

- Geen of zo beperkt mogelijke garanties ten laste van de verkopers

(h) Aandeelhouderschap voor de lange termijn

- De bieder moet zich committeren aan langdurig aandeel-houderschap, ten minste drie jaar
- Geen doorverkoop van de warmteactiviteiten binnen vijf jaar zonder voorafgaande instemming van de Warmtegemeentes

(i) Implicaties voor aandeelhouders die niet verkopen

- Impact van het bod op de positie van de Blijvende Aandeelhouders
- Ten aanzien van Blijvende Aandeelhouders: marktconforme regelingen overeenkomen

(j) Best price rule

- De bieder kan gedurende drie jaar de aandelen van Blijvende Aandeelhouders alleen verkrijgen voor maximaal de prijs per aandeel die aan de Verkopende Aandeelhouders is betaald

12.4 Borgen financiële belangen

12.4.1 In het voorbereidings- en uitvoeringstraject zal het aandeelhoudersbelang bij een aanvaardbare verkoopopbrengst voortdurend onderkend worden. Financiële aspecten van een mogelijke transactie zullen continue door de AHC worden geëvalueerd met ondersteuning van waarderingsdeskundige Duff & Phelps. Het belang van een aanvaardbare verkoopopbrengst wordt ook gewaarborgd doordat de Verkopende Aandeelhouders het Definitieve Besluit tot verkoop pas zullen nemen nadat een concreet bod is uitonderhandeld of de financiële contouren van een voorgestelde beursgang bekend zijn. Voordat de Verkopende Aandeelhouders het Definitieve Besluit nemen, zal Duff & Phelps in geval van een veilingverkoop in een *fairness opinion* haar oordeel geven of het concrete bod redelijk is gezien de hoogte van de prijs en de daarbij behorende condities.

1. SAMENVATTING
2. CONSULTATIE - PRAKTISCHE PUNTEN
3. INLEIDING
4. TWEE BESLUITVORMINGS-MOMENTEN
5. AFWEGING 1: PUBLIEKE BELANGEN
6. AFWEGING 2: FINANCIËLE BELANGEN
7. AFWEGING 3: DE MATE VAN ZEGGENSCHAP
8. AFWEGING 4: DE POSITIE VAN OVERIGE AANDEELHOUDER(S)
9. DE AANDEELHOUDERS-OVEREENKOMST
10. HET TRANSACTIE-PROTOCOL MET ENECO
11. TRANSACTIEPROCES
12. TOETSINGSKADER EN BEOORDELINGSCRITERIA
BIJLAGEN

B Bijlagen

Bijlage 1 Het gevraagde mandaat en toetreding tot een aandeelhoudersovereenkomst

1. De AHC vraagt een mandaat voor:

   - het onderzoeken van de beste methode voor afbouw, gegeven het in hoofdstuk 12 beschreven toetsingskader en de beoordelingscriteria;
   - het uitwerken van de geselecteerde afbouwmethode naar een eindresultaat; en
   - het ter goedkeuring voorleggen van het eindresultaat aan alle aandeelhouders voor het nemen van het Definitieve Besluit.

2. Iedere Verkopende Aandeelhouder verklaart toe te treden tot een aandeelhoudersovereenkomst, met daarin de afspraken beschreven in hoofdstuk 9 van dit consultatiedocument, en daarvoor de benodigde formaliteiten te vervullen.

Bijlage 2 Het antwoordformulier

Het onderstaande antwoordformulier dient u volledig ingevuld **vóór dinsdag 31 oktober 2017, 18.00 uur te mailen naar consultatie_eneco@aperghisco.com**. Het antwoordformulier vindt u ook op het online portaal.

Officiële naam van de gemeente:	
Overheidsidentificatienummer (OIN):	
Officiële adres van de gemeente:	[straat, postcode, plaats]
Aantal aandelen Eneco Groep N.V. gehouden door de gemeente:	[[ ] gewone aandelen]
Naam en titel contactpersoon van de gemeente:	
Telefoonnummer van de contactpersoon:	
Datum besluit college B&W m.b.t. het Principebesluit:	[dag, maand, 2017] **Let op:** u wordt verzocht een kopie van het formele besluit van het college van B&W mee te sturen met dit antwoordformulier.
Besluit van de gemeente m.b.t. het aandeelhouderschap van Eneco Groep N.V.:	☐ Houden ☐ Afbouwen, inclusief het verlenen van het gevraagde mandaat aan de AHC (zie Bijlage 1) en het toetreden tot een aandeelhoudersovereenkomst (zie hoofdstuk 9) **Let op:** u kunt enkel één van de twee boxen aankruisen; indien u geen box of twee boxen aankruist, wordt u geacht "Houden" te hebben aangekruist.
Handtekening (inclusief naam ondergetekende)	

Bijlage 3 Aanwijzingen voor het gebruik van het antwoordformulier en het online portaal

1. U wordt verzocht **vóór dinsdag 31 oktober 2017, 18.00 uur** (de "**einddatum**") de AHC te informeren of uw gemeente haar aandelenbelang in Eneco wenst te houden of af te bouwen door het volledig ingevulde **antwoordformulier** (Bijlage 2) te mailen naar **consultatie_eneco@aperghisco.com**. Het antwoordformulier en andere relevante documenten voor de consultatie kunt u vinden op het online portaal.

2. Voor de inventarisatie zal de AHC enkel kijken naar de antwoorden die zijn verstrekt door de aandeelhouders via tijdig ingestuurde en volledig ingevulde antwoordformulieren. Indien een aandeelhouder geen antwoordformulier voor de einddatum heeft ingestuurd, is de aanname dat die aandeelhouder niet wenst deel te nemen aan een transactieproces en bijgevolg zijn aandelen in Eneco wenst te houden.

3. Het is niet mogelijk om het antwoordformulier na de einddatum in te sturen, aan te passen of verder toe te lichten. Als een aandeelhouder voor de einddatum meerdere antwoordformulieren heeft ingestuurd, is enkel het laatst ingestuurde antwoordformulier geldend.

4. De adviseurs van de AHC zullen u als gemeente toegang geven tot het online portaal. **U dient vóór 7 juli 2017 aan de voorzitter (via: rj.lafleur@rotterdam.nl) of de secretaris van de AHC (kim.erpelinck@denhaag.nl) door te geven welke bestuurder en ambtenaar toegang dienen te krijgen tot het online portaal.** Personen die door ieder gemeente zijn opgegeven ontvangen een e-mail met een link naar het online portaal. De e-mail met deze link kunnen de gemeentes uiterlijk medio juli 2017 verwachten.

Bijlage 4 Overzicht van data en locaties van de ondersteunende bijeenkomsten

Gemeente	Deelnemende Gemeentes*	Wethouders / Ambtenaren		Raadsleden		Contactpersoon
		Datum	Locatie	Datum	Locatie	
Capelle aan den IJssel	Capelle aan den IJssel, Albrandswaard, Brielle, Hellevoetsluis, Schiedam, Nissewaard en Westvoorne	5 juli, 14.00u	Gemeentehuis Ridderkerk	5 sept, 20.00u	Gemeentehuis Capelle	Tom van Veelen t.van.veelen@ capelleaandenijssel.nl 010 - 284 8973
Den Haag / Delft / Lansingerland	Den Haag, Delft, Lansingerland, Zoetermeer, Pijnacker-Nootdorp, Leidschendam-Voorburg en Rijswijk	29 aug, 16.00u	Gemeentehuis Delft	30 aug, 20:00u	Gemeentehuis Delft	Maarten Ram mram@delft.nl 06 - 538 74 117
Dongeradeel	Dongeradeel, Ameland, Achtkarspelen, Ferwerderadiel, Kollumerland en Schiermonnikoog	13 sept, 13.00u	Gemeentehuis Dokkum	20 sept, 19.00u	Gemeentehuis Kollum	Harry Pilat h.pilat@dongeradeel.nl 0519 - 298801
Dordrecht	Dordrecht, Hardinxveld-Giessendam, Papendrecht, Zwijndrecht, Alblasserdam	4 juli, 12.30u	Stadskantoor Dordrecht	7 sept, 19.00u	Stadskantoor Dordrecht	Peter Kennedie phf.kennedie@dordrecht.nl 06 - 21507879
Giessenlanden	Giessenlanden, Barendrecht, Binnenmaas, Cromstrijen, Goeree-Overflakkee, Gorinchem, Hendrik Ido Ambacht, Korendijk, Krimpen aan den IJssel, Krimpenerwaard, Leerdam, Lingewaal, Molenwaard, Oud-Beijerland, Ridderkerk, Sliedrecht, Vianen, Strijen en Zederik	5 juli, 14.00u	Gemeentehuis Ridderkerk	6 sept, 20.00u	Gemeentehuis Ridderkerk	Arie van der Heiden arie.vanderheiden@ gemeentemolenwaard.nl 06 - 10537485
Heemstede	Heemstede, Aalsmeer, Amstelveen, Bloemendaal, Castricum, Haarlemmerliede & Spaarnwoude, Uithoorn en Zandvoort	7 sept, 18.00u	Gemeentehuis Heemstede	7 sept, 20.00u	Gemeentehuis Heemstede	Ruud Lubberts rlubberts@heemstede.nl 023 - 5485 628 / 06 - 42221851
Rotterdam	Rotterdam	28 aug, 15.30u	Gemeentehuis Rotterdam	6 sept, 18.00u	Gemeentehuis Rotterdam	Ralph Lafleur rj.lafleur@rotterdam.nl 06 - 10389779

* Indien gewenst kan uw gemeente zich ook aanmelden voor een andere bijeenkomst dan waarvoor zij volgens bovenstaand schema is ingedeeld. Hiervoor is wel vereist dat u voorafgaand overleg heeft gehad met de organiserende gemeente vanwege een beperkt aantal beschikbare plaatsen (zie contactgegevens laatste kolom). Dit geldt echter niet voor de bijeenkomsten in Dordrecht, welke enkel zijn bedoeld voor de zogenoemde Drechtsteden-gemeentes.

Let op:

1. U dient zich **uiterlijk een week vóór de bijeenkomst waarvoor uw gemeente is ingedeeld aan te melden** via het e-mailadres dat is vermeld in het overzicht.
2. Voor het bijwonen van een bijeenkomst dient u zich te kunnen identificeren met een **identiteitsbewijs**.
3. Bovenstaand schema betreft de ondersteunende bijeenkomsten. Daarnaast organiseert de AHC een **algemene toelichtingsbijeenkomst** op **vrijdag 30 juni 2017**, **van 12.00 uur tot 15.30 uur in het Groothandelsgebouw in Rotterdam** voor de wethouders en ambtenaren van alle gemeentes gezamenlijk. Voor de **algemene toelichtingsbijeenkomst van 30 juni dient u zich aan te melden vóór 23 juni 2017 via rj.lafleur@rotterdam.nl.**

Bijlage 5 Bevoegdheidsverdeling tussen het college van B&W en de gemeenteraad

Besluitvorming over verkoop aandelen: college van B&W, na raadplegen gemeenteraad

1. Het verkopen van aandelen, en als onderdeel van een transactieproces, het verstrekken van een mandaat aan de AHC en het aangaan van de verkoopovereenkomst zijn privaatrechtelijke rechtshandelingen. Besluiten over privaatrechtelijke rechtshandelingen worden genomen door het college van B&W.[18] Ondertekening van daaraan gerelateerde overeenkomsten vindt vervolgens plaats door de burgemeester of een door de burgemeester daartoe gevolmachtigde.

2. Voor het afbouwen van een aandelenbelang is niet voorgeschreven dat het besluit aan de gemeenteraad wordt voorgelegd. De gemeenteraad kan hier wel om vragen. Gezien het belang van het besluit ligt het sowieso in de rede dat de gemeenteraad hierbij wordt betrokken.[19] Dit past bij het budgetrecht van de gemeenteraad; die bepaalt ook de bestemming.[20] Ook bij de eerdere verkopen van energiebedrijven Nuon en Essent zijn de gemeenteraden en de Provinciale Staten nauw betrokken geweest.

3. De gemeenteraad heeft de gelegenheid om zijn wensen en bedenkingen te uiten. Daaraan is het college van B&W vervolgens niet gebonden. De gemeenteraad heeft ook geen wettelijk goedkeuringsrecht. Het college van B&W kan *juridisch* de opvattingen van de gemeenteraad dus naast zich neerleggen.

4. In de praktijk kan de gemeenteraad wel een bepalende rol hebben. Zo:

    - kan het college van B&W besluiten om hun besluit alleen te nemen met instemming van de gemeenteraad (vrijwillig goedkeuringsrecht geven aan gemeenteraad); en

---

18 Artikel 160 lid 1 Gemeentewet.

19 Dit is zelfs verplicht wanneer een transactie ingrijpende gevolgen kan hebben voor de gemeente, vgl. art. 169 lid 4 Gemeentewet: het college van burgemeester en wethouders "geven de raad vooraf inlichtingen over de uitoefening van de bevoegdheden, bedoeld in artikel 160, eerste lid, onder e, f, g en h, indien de raad daarom verzoekt of indien de uitoefening ingrijpende gevolgen kan hebben voor de gemeente. In het laatste geval neemt het college geen besluit dan nadat de raad in de gelegenheid is gesteld zijn wensen en bedenkingen ter kennis van het college te brengen."

20 Juridisch blijft het besluit over de transactie aan het college van B&W. Afwijking van het budget heeft alleen politieke consequenties.

- kan de gemeenteraad politieke consequenties verbinden aan de opstelling van het college van B&W. Als uiterste middel kan de raad wethouders naar huis sturen.

Kan de gemeenteraad het besluit van college van B&W aanvechten?

5. De gemeenteraad heeft geen *juridische* mogelijkheden om op te komen tegen een besluit van het college van B&W tot het afbouwen van een aandelenbelang.[21] Wel kan de gemeenteraad, zoals hiervoor aangegeven, zijn politieke invloed inzetten.

[21] Artikel 8:3 Algemene wet bestuursrecht.

Bijlage 6 Afwegingskader: overzicht met belangenafwegingen

Afweging	Hfst	Houden	Afbouwen
Publiek belang (warmtebelang)	**5**	• Publiek belang – dus *moeten* houden	• Geen publiek belang – dus mogelijk om af te bouwen • Bedrijfsprofiel Eneco past niet bij publiek aandeelhouderschap • Visie aantal gemeentes: zelfs *moeten* afbouwen
		• Warmtegemeente – borgen van warmtebelang slechts mogelijk door houden	• Warmtegemeente – warmtebelang borgen via speciale maatregelen • Geen warmtegemeente – geen specifiek publieke belangen
		• Deelneming stimuleert duurzaamheidsagenda	• Lokale duurzaamheidsinitiatieven kunnen gediend worden via inzet eigen middelen (van verkoopopbrengst)
Financieel belang	**6**	• Wet Fido bevat geen verplichting om te verkopen indien publiek belang ontbreekt	• Het past bij de ratio van de Wet Fido om te verkopen indien publiek belang ontbreekt en concrete mogelijkheid tot verkoop wordt geboden
		• Dividendinkomsten • Voldoende draagvlak binnen de gemeenteraad voor risicobereidheid • Mogelijkheid dat waarde van de aandelen zal stijgen	• Gewijzigd risicoprofiel van Eneco impliceert een hogere mate van dividend onzekerheid
		• Verkoopopbrengst nu niet nodig	• Zekerheid van verkoopopbrengst • Risicospreiding
		• Geen consequenties voor begroting gemeente, maar met een hogere mate van onzekerheid over het toekomstige dividend	• Opties om verkoopopbrengst aan te wenden, zoals investeringen met een publiek belang of balanssturing door aflossen van leningen en verbeteren van solvabiliteit
Ruwe schatting	**6**	• Dividend EUR 50 miljoen per jaar (volatiel, niet gegarandeerd)	• Aandeelhouderswaarde EUR 2.5-2.9 miljard (indicatief)
Zeggenschap	**7**	• Gepaste afstand is prima – *geen behoefte of capaciteit m.b.t. actieve inmenging*	• Geen verbondenheid / betrokkenheid met wel en wee van Eneco – *weinig in de melk te brokkelen*
Positie t.a.v. andere aandeelhouders	**8**	• "Meeliften" op de waardecreatie door de nieuwe private meerderheidsaandeelhouder – *aanname dat Eneco beter gaat renderen onder privaat bewind*	• Niet achterblijven in een minderheidspositie (als de rest verkoopt) • Niet achterblijven met private grootaandeelhouder die wezenlijk andere plannen / belangen kan hebben • Reputatierisico (voor handelen van / met private aandeelhouder)
		• Later verkopen – *en als de prijs niet bevalt, dan gewoon wachten*	• Niet vast blijven zitten – geen zekerheid of het dan nog ooit verkocht kan worden

Bijlage 7 Fiscaalrechtelijke implicaties van houden of afbouwen

Inleiding

1. De AHC heeft advies ingewonnen over de Nederlandse fiscale gevolgen van de verkoop van de aandelen Eneco door een gemeente. Bij dit advies is verondersteld dat de aandelen in Eneco op 31 januari 2017 door de gemeentes zijn verkregen door middel van een dividenduitkering in natura door Stedin Holding N.V. (het voormalige Eneco Holding N.V.). Het advies kan als volgt worden samengevat.

Vennootschapsbelasting

2. Winst behaald met de verkoop van aandelen Eneco door een gemeente is niet onderworpen aan de heffing van vennootschapsbelasting. Dit is slechts anders indien aan de volgende drie cumulatieve voorwaarden wordt voldaan:

   (i) de gemeente heeft een belang van 5% of minder in Eneco;

   (ii) de gemeente drijft een onderneming[22]; en

   (iii) de aandelen in Eneco dienen te worden toegerekend aan die onderneming, d.w.z. dat er een band dient te bestaan tussen de onderneming van de gemeente en de onderneming van Eneco (en haar dochtermaatschappijen). De kans dat aan deze voorwaarde (iii) wordt voldaan, achten wij op basis van onze ervaring in de praktijk zeer gering, maar moet voor de zekerheid door gemeentes die aan voorwaarden (i) en (ii) voldoen worden geverifieerd.

3. Indien aan de drie voorwaarden wordt voldaan, is de aan heffing van vennootschapsbelasting onderworpen winst die wordt behaald met de verkoop van aandelen Eneco gelijk aan het positieve verschil tussen de fiscale boekwaarde en de verkoopprijs van de aandelen Eneco. De fiscale boekwaarde is gelijk aan het aan de waarde in het economische verkeer van de aandelen Eneco op 31 januari 2017.

4. De verkoop van de aandelen Eneco zou geen nadelige vennootschapsbelasting gevolgen voor Eneco moeten hebben.

[22] Het enkel houden van aandelen Eneco wordt niet aangemerkt als het drijven van een onderneming.

Omzetbelasting (btw)

5. De verkoop van aandelen Eneco is vrijgesteld van BTW.

6. De belastingdienst zou zich op het standpunt kunnen stellen dat de opbrengst van de verkoop van de aandelen Eneco in aanmerking moet worden genomen bij de berekening van de beperking van het recht op aftrek van aan de gemeente in rekening gebrachte BTW (de zogenaamde pro rata).

Slot

7. De AHC adviseert iedere gemeente dit advies te controleren met haar medewerkers die verantwoordelijk zijn voor fiscale zaken.

Bijlage 8 Concept Principebesluit tot houden en concept Principebesluit tot afbouwen

Concept voor Principebesluit tot houden

Het College van Burgemeester en Wethouders

Overwegende dat:

- *[vrij in te vullen]*

Besluit het aandelenbelang van de gemeente in Eneco aan te willen houden.

Concept voor Principebesluit tot afbouwen

Het College van Burgemeester en Wethouders

Overwegende dat:

- *[vrij in te vullen]*

Besluit:

(1) Het aandelenbelang van de gemeente in Eneco af te willen bouwen;

(2) Een mandaat aan de Aandeelhouderscommissie Eneco te verlenen voor:

(a) het onderzoeken van de beste methode voor afbouw, gegeven het in hoofdstuk 12 van het Consultatiedocument beschreven toetsingskader en de beoordelingscriteria;

(b) het uitwerken van de geselecteerde afbouwmethode naar een eindresultaat; en

(c) het ter goedkeuring voorleggen van het eindresultaat aan alle aandeelhouders voor het nemen van het Definitieve Besluit.

(3) Toe te treden tot een aandeelhoudersovereenkomst, met daarin de afspraken beschreven in hoofdstuk 9 van het Consultatiedocument, en de verantwoordelijke wethouder een mandaat te verlenen om alle daarvoor benodigde formaliteiten te vervullen;

Bijlage 12 Inventarisatierapport van 22 november 2017

[*Aparte bijlage*]

Aandeelhouderscommissie Eneco

INVENTARISATIERAPPORT

van

Aandeelhouderscommissie Eneco

aan

aandeelhouders van Eneco Groep N.V.

ten aanzien van

uitkomst consultatie over het aandeelhouderschap in Eneco Groep N.V. en vervolgstappen

Datum 22 november 2017

Dit inventarisatierapport is **bedoeld voor het college van burgemeester en wethouders** van de gemeentes met een aandelenbelang in Eneco Groep N.V. Dit rapport kan **vanaf 4 december 2017 worden verstrekt aan gemeenteraadsleden.** Het is met de grootst mogelijke zorgvuldigheid opgesteld op basis van kennis van en informatie beschikbaar voor de AHC op 21 november 2017. De AHC en haar adviseurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten of omissies.

1. INLEIDING
2. PRAKTISCHE PUNTEN
3. UITKOMST CONSULTATIE EN VERVOLGSTAPPEN
4. ORGANISATIE VAN AANDEELHOUDERS
5. VOORBEREIDING TRANSACTIEPROCES
6. WIJZE VAN RAPPORTAGE AAN AANDEELHOUDERS
7. MEDIABELEID
8. VERANTWOORDING AHC

BIJLAGEN

INHOUD

1 INLEIDING 4
2 PRAKTISCHE PUNTEN 6
3 UITKOMST CONSULTATIE EN VERVOLGSTAPPEN 8
3.1 Cijfermatige uitkomst van genomen principebesluiten 8
3.2 Conclusie; mandaat 9
4 ORGANISATIE VAN AANDEELHOUDERS 11
4.1 Algemeen 11
4.2 De AHC - structuur en taak 11
4.3 Commissie van Verkopende Aandeelhouders - structuur en taak 12
4.4 Commissie van Blijvende Aandeelhouders - structuur en taak 13
4.5 Samenwerking tussen CvVA en CvBA 13
4.6 Geheimhouding 14
4.7 Geschillen 14
4.8 Verantwoording 14
5 VOORBEREIDING TRANSACTIEPROCES 16
5.1 Doelstelling 16
5.2 Scenarioanalyse 16
5.3 Beursgang 16
5.4 Gecontroleerde Veilingverkoop 17
5.5 Duaal verkoopproces 18
5.6 Overige verkoopopties 19
5.7 Inrichting definitief besluit 19
5.8 Toetsingskader en beoordelingscriteria 19
5.9 Randvoorwaarden 20
5.10 Medewerking van Eneco 21
6 WIJZE VAN RAPPORTAGE AAN AANDEELHOUDERS 23
7 MEDIABELEID 25
8 VERANTWOORDING AHC 27

BIJLAGEN 29
Bijlage 1 Detailoverzicht uitkomst consultatie 29
Bijlage 2 AHC en de beide deelcommissies 31
Bijlage 3 Vertegenwoordiging van aandeelhouders in de AHC 33
Bijlage 4 Overzicht bekende aangenomen moties 35

1 Inleiding

1. INLEIDING
2. PRAKTISCHE PUNTEN
3. UITKOMST CONSULTATIE EN VERVOLGSTAPPEN
4. ORGANISATIE VAN AANDEELHOUDERS
5. VOORBEREIDING TRANSACTIEPROCES
6. WIJZE VAN RAPPORTAGE AAN AANDEELHOUDERS
7. MEDIABELEID
8. VERANTWOORDING AHC
BIJLAGEN

1 INLEIDING

1.1 De aandeelhouderscommissie **("AHC")** heeft een consultatie georganiseerd om te inventariseren welke aandeelhouders van Eneco Groep N.V. **("Eneco")** hun aandelenbelang wensen te houden en welke aandeelhouders het wensen af te bouwen. Deze consultatie is op 31 oktober 2017 afgerond. Met dit inventarisatierapport gaat de AHC in op de uitkomst van de consultatie en legt zij verantwoording af over het proces.

1.2 In Hoofdstuk 3 van dit Inventarisatierapport zal de uitkomst van de consultatie worden weergegeven. Aangezien meer dan 50% van het geplaatste aandelenkapitaal voor "afbouwen" heeft gekozen, zal de commissie van verkopende aandeelhouders in overleg met Eneco een transactieproces voorbereiden. In hoofdstuk 5 wordt hier nader op ingegaan.

1.3 Hoofdstuk 4 bevat een voorstel voor de organisatie van de afbouwende- én de houdende aandeelhouders specifiek voor het transactieproces, maar ook voor zaken die het aandeelhouderschap van Eneco in het algemeen betreffen.

1.4 Uiteraard is het de taak van de AHC om de aandeelhouders gedurende het transactieproces voldoende en tijdig te informeren. Tijdens de consultatie is deze wens ook expliciet naar voren gekomen. Hoofdstuk 6 gaat in op de wijze waarop de aandeelhouders gedurende het transactieproces door de AHC zullen worden geïnformeerd.

1.5 De AHC heeft gedurende de consultatie gemerkt dat het Eneco-dossier op veel belangstelling van de pers kan rekenen. Hoofdstuk 7 bevat enkele overwegingen ten aanzien van de media-aandacht.

1.6 Hoofdstuk 8 gaat in op de door de AHC in de consultatiefase verrichte werkzaamheden. Een tussentijdse verantwoording van de gemaakte kosten zal worden gegeven tijdens de bijeenkomst op 1 december a.s.

1.7 De AHC bespreekt graag de uitkomst van de consultatie en de inhoud van dit Inventarisatierapport met u tijdens een bijeenkomst op vrijdag 1 december 2017 in Rotterdam. Hoofdstuk 2 bevat daartoe enkele praktische punten.

1.8 Aan Eneco is gevraagd commentaar te leveren op dit Inventarisatierapport. Uit dit commentaar is gebleken dat Eneco het oneens is met de voorgestelde aanpak van de AHC. Daarnaast heeft Eneco verzocht aan de AHC om bepaalde detailgegevens op te nemen die de AHC niet relevant acht. Helaas hebben de AHC en Eneco niet een gezamenlijk Inventarisatierapport kunnen vaststellen.

2 Praktische punten

1. INLEIDING
2. PRAKTISCHE PUNTEN
3. UITKOMST CONSULTATIE EN VERVOLGSTAPPEN
4. ORGANISATIE VAN AANDEELHOUDERS
5. VOORBEREIDING TRANSACTIEPROCES
6. WIJZE VAN RAPPORTAGE AAN AANDEELHOUDERS
7. MEDIABELEID
8. VERANTWOORDING AHC
BIJLAGEN

2 PRAKTISCHE PUNTEN

2.1 Op vrijdag 1 december 2017, van 12.00 uur tot 17.00 uur in vergadercentrum Engels, Stationsplein 45 te Rotterdam zal de AHC een toelichtings-bijeenkomst houden voor alle aandeelhouders waarin de uitkomst van de consultatie en de inhoud van dit Inventarisatierapport zullen worden toegelicht. De raad van bestuur en raad van commissarissen van Eneco zijn ook uitgenodigd voor deze bijeenkomst en zullen de mogelijkheid krijgen om hun zienswijze op de uitkomst van de consultatie te geven. U wordt via de AHC separaat geïnformeerd over het specifieke programma.

2.2 In het belang van een goed gecoördineerd en beheersbaar proces verzoeken wij u de AHC (via uw vertegenwoordiger in de AHC) te betrekken bij al het contact met Eneco over het transactieproces en zaken die het aandeelhouderschap van Eneco in het algemeen betreffen. Er kunnen binnen het kader van het beschreven verkooptraject tegenstrijdige belangen ontstaan tussen de (houdende en - voornamelijk - de verkopende) aandeelhouders en Eneco. Dit heeft betekenis voor de omgang tussen aandeelhouders onderling en het contact tussen aandeelhouders en Eneco. Vragen aan Eneco kunt u daarom sturen aan de AHC en de AHC zal deze vragen dan meenemen in haar regelmatig overleg met Eneco. U kunt uw vragen stellen aan de voorzitter (via rj.lafleur@rotterdam.nl), de secretaris van de AHC (kim.erpelinck@denhaag.nl) of aan uw vertegenwoordiger in de AHC.

2.3 Het aandeelhouderschap en het verkoopproces zijn politiek-bestuurlijk en zakelijk gevoelige processen, waarbij de belangen voor zowel de aandeelhouders als de onderneming groot zijn. Het zonder nadere afstemming delen van informatie over het aandeelhouderschap of (het verloop van) het verkoopproces kunnen uw belangen of die van de onderneming schaden. Wij adviseren u daarom om buiten de college- of raadsvergaderingen geen uitlatingen te doen naar de pers, de onderneming of derden over het verkoopproces. Als u de media actief wilt benaderen of de media benaderen u, verzoeken wij u dit vooraf af te stemmen met de voorzitter van de AHC, zoals gebruikelijk is in het geval van Eneco.

3 Uitkomst consultatie en vervolgstappen

1. INLEIDING
2. PRAKTISCHE PUNTEN
3. UITKOMST CONSULTATIE EN VERVOLGSTAPPEN
4. ORGANISATIE VAN AANDEELHOUDERS
5. VOORBEREIDING TRANSACTIEPROCES
6. WIJZE VAN RAPPORTAGE AAN AANDEELHOUDERS
7. MEDIABELEID
8. VERANTWOORDING AHC
BIJLAGEN

3 UITKOMST CONSULTATIE EN VERVOLGSTAPPEN

3.1 Cijfermatige uitkomst van genomen principebesluiten

3.1.1 52 van de 53 aandeelhouders van Eneco hebben een principebesluit genomen waarin zij hebben aangegeven hun aandelenbelang te willen houden of te willen afbouwen. Eenenveertig (41) aandeelhouders, gezamenlijk vertegenwoordigende 74,55% procent van het geplaatste aandelenkapitaal, hebben een principebesluit tot afbouw genomen. Elf (11) aandeelhouders, gezamenlijk vertegenwoordigende 24,77% procent van het geplaatste aandelenkapitaal, hebben een principebesluit tot houden genomen. Eén gemeente (Aalsmeer, 0,68% van het aandelenkapitaal) heeft besloten om op dit moment geen besluit voor houden of afbouwen te nemen, maar de uitkomst van het transactieproces af te wachten en op een later moment een besluit te nemen.

3.1.2 De uitkomst van de consultatie kan als volgt worden weergegeven:

Uitkomst van het consultatieproces

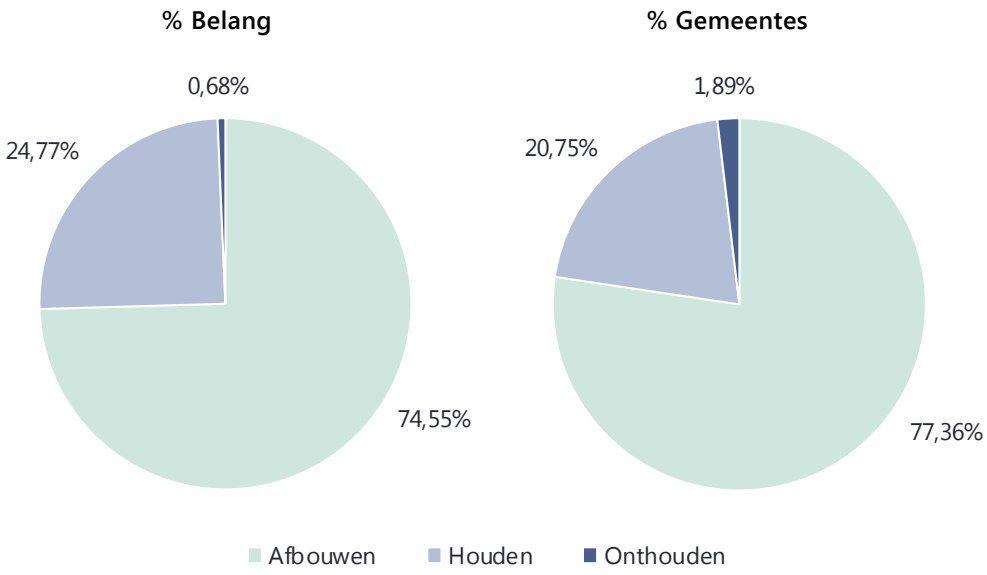

3.1.3 Een overzicht waarin per gemeente is vermeld hoeveel procent van het geplaatste aandelenkapitaal zij vertegenwoordigt en welk principebesluit zij heeft genomen, is bijgevoegd als Bijlage 1.

3.2 Conclusie; mandaat

3.2.1 Nu de aandeelhouders die wensen af te bouwen meer dan 50% van het geplaatste aandelenkapitaal vertegenwoordigen, zal conform paragraaf 4.3.1 van het Consultatiedocument een transactieproces worden voorbereid. De commissie van verkopende aandeelhouders zal daartoe in overleg treden met Eneco.

3.2.2 Conform paragraaf 4.2.5 en 9.2.6 van het Consultatiedocument zullen de aandeelhouders die een principebesluit tot 'houden' hebben genomen, later alsnog de mogelijkheid krijgen om deel te nemen aan het transactieproces en hun aandelenbelang af te bouwen. Om deze mogelijkheid te kunnen bieden, zal aan potentiële kopers bij een mogelijke veilingverkoop gevraagd worden een bod uit te brengen op 100% van de aandelen. Bij een beursgang zal aan deze aandeelhouders gevraagd worden alsnog deel te nemen aan de eerste plaatsing.

4 Organisatie van aandeelhouders

1. INLEIDING
2. PRAKTISCHE PUNTEN
3. UITKOMST CONSULTATIE EN VERVOLGSTAPPEN
4. ORGANISATIE VAN AANDEELHOUDERS
5. VOORBEREIDING TRANSACTIEPROCES
6. WIJZE VAN RAPPORTAGE AAN AANDEELHOUDERS
7. MEDIABELEID
8. VERANTWOORDING AHC
BIJLAGEN

4 ORGANISATIE VAN AANDEELHOUDERS

4.1 Algemeen

4.1.1 De AHC heeft, in de eerste fase van het consultatietraject, Eneco de gelegenheid gegeven haar zienswijze met betrekking tot een mogelijk transactieproces naar voren te brengen. Dit heeft Eneco dan ook, zowel mondeling- als schriftelijk, gedaan. Zoals hiervoor beschreven heeft de consultatie uitgewezen dat 74,55% van de aandeelhouders in Eneco een principebesluit tot afbouw- en 24,77% een principebesluit tot houden heeft genomen. Voor een legitiem en transparant transactieproces is het wenselijk dat zowel de verkopende als blijvende aandeelhouders in het verkooptraject gehoord worden en dat hun standpunten worden meegenomen.

4.1.2 Dit hoofdstuk beschrijft daarom de interne organisatie van de AHC en haar twee nieuw ingestelde deelcommissies: de commissie van verkopende aandeelhouders (de "**CvVA**") en de commissie van blijvende aandeelhouders (de "**CvBA**"). Deze deelcommissies van de AHC zijn gevormd door de AHC-leden en zullen alle afwegingen met betrekking tot het transactieproces tot hun respectievelijke domein rekenen. Een overzicht van de AHC en haar twee deelcommissies is opgenomen als Bijlage 2.

4.2 De AHC - structuur en taak

4.2.1 De AHC vertegenwoordigt de aandeelhouders van Eneco. In relatie tot Eneco en derden treedt de AHC op als vertegenwoordiger en belangenbehartiger van de aandeelhouders voor alle reguliere aangelegenheden. De doorlopende discussie over zeggenschap en beloningen van de bestuursleden blijft bijvoorbeeld typisch het domein van de AHC.

4.2.2 De AHC kent een duale structuur; zij heeft een ambtelijke en een bestuurlijke laag. Het voorzitterschap van de AHC wordt bekleed door de wethouder Financiën van de gemeente Rotterdam; het vicevoorzitterschap door de wethouder Financiën van de gemeente Heemstede; de gemeentes Delft en Den Haag vervullen de rol van penningmeester respectievelijk secretaris.

4.2.3 Sommige AHC-leden vertegenwoordigen meer dan één gemeente. De uitkomst van de consultatie heeft ertoe geleid dat enkele van deze AHC-leden zowel verkopende als blijvende aandeelhouders vertegenwoordigen. Om te voorkomen dat AHC-leden zowel in de CvVA als de CvBA plaatsnemen en zij belemmerd worden in hun besluitvorming als een tegenstrijdig belang tussen verkopende en blijvende aandeelhouders ontstaat, zal een herschikking van

gemeentes onder de AHC-leden plaatsvinden. Na deze herschikking vertegenwoordigt een AHC-lid in beginsel alleen verkopende of blijvende aandeelhouders. Een overzicht van de huidige vertegenwoordigingsstructuur en een voorstel voor de nieuwe structuur zijn opgenomen als Bijlage 3.

4.3 Commissie van Verkopende Aandeelhouders - structuur en taak

4.3.1 Ten behoeve van de voorbereiding van het transactieproces heeft de AHC de CvVA ingesteld. De CvVA is de deelcommissie die de belangen behartigt van verkopende aandeelhouders en zij neemt belangrijke besluiten met betrekking tot het transactieproces.

4.3.2 De CvVA bestaat uit AHC-leden die verkopende gemeentes vertegenwoordigen. Deze verkopende aandeelhouders hebben in de aandeelhoudersovereenkomst (zie hierna) afspraken gemaakt over de taken en verantwoordelijkheden van de CvVA, rapportage door de CvVA aan de groep verkopende aandeelhouders en de allocatie van kosten in verband met het transactieproces.

4.3.3 Net als de AHC kent de CvVA een duale structuur; zij heeft een ambtelijke en een bestuurlijke laag (en dus ambtelijke ondersteuning). Het voorzitterschap van de CvVA wordt bekleed door de wethouder Financiën van de gemeente Rotterdam; het vice-voorzitterschap door de wethouder Financiën van de gemeente Heemstede.

4.3.4 De CvVA stelt een transactiecommissie in die de verkopende aandeelhouders vertegenwoordigt in het contact met Eneco, bieders en andere derden, en die verantwoordelijk is voor de voorbereiding van het transactieproces (de **"Transactiecommissie"**). De Transactiecommissie handelt op instructie van de CvVA en legt belangrijke besluiten voor aan de CvVA. De leden van de Transactiecommissie zullen namens de CvVA zitting nemen in een gezamenlijke stuurgroep met Eneco. Het voorzitterschap van de Transactiecommissie wordt bekleed door de burgemeester van de gemeente Lansingerland. De voorzitter van de Transactiecommissie zal nauw contact onderhouden met de voorzitter van de CvBA.

Aandeelhoudersovereenkomst

4.3.5 Conform paragraaf 9.3 van het Consultatiedocument, zullen de aandeelhouders die hebben besloten hun aandelenbelang te willen afbouwen op korte termijn overgaan tot het ondertekenen van de aandeelhoudersovereenkomst en daarvoor een exemplaar ontvangen. In de aandeelhoudersovereenkomst zijn afspraken neergelegd tussen de

verkopende aandeelhouders onderling over de voorbereiding en uitwerking van het transactieproces.

4.3.6 Met de aandeelhoudersovereenkomst zal een korte handleiding worden meegestuurd waarin wordt ingegaan op diverse praktische aspecten zoals ondertekening van de overeenkomst, daarvoor vereiste besluitvorming en geheimhouding.

4.4 Commissie van Blijvende Aandeelhouders - structuur en taak

4.4.1 Voor de behartiging van de belangen van blijvende aandeelhouders in het kader van het transactieproces heeft de AHC de CvBA ingesteld. De CvBA is de deelcommissie die blijvende aandeelhouders vertegenwoordigt in het contact met Eneco, de CvVA en andere derden.

4.4.2 De CvBA bestaat uit AHC-leden die blijvende gemeentes vertegenwoordigen.

4.4.3 Net als de AHC kent de CvBA een duale structuur; zij heeft een ambtelijke en een bestuurlijke laag (en dus ambtelijke ondersteuning). Den Haag en Delft zijn lid van de CvBA, het voorzitterschap wordt bekleed door de wethouder Financiën van de gemeente Den Haag.

4.4.4 De blijvende aandeelhouders zullen onderling afspraken maken over de taken en verantwoordelijkheden van de CvBA, rapportage door de CvBA aan de groep blijvende aandeelhouders en de allocatie van eventuele kosten die zij maken in verband met het transactieproces.

4.5 Samenwerking tussen CvVA en CvBA

4.5.1 De CvVA en CvBA treden zoveel als mogelijk gezamenlijk op en ook de CvBA wordt zoveel als mogelijk betrokken bij de voorbereiding van het transactieproces. Tenzij er tegenstrijdige belangen spelen, wonen de CvBA-leden de vergaderingen van de CvVA bij en ontvangen zij de informatie die de CvVA-leden ontvangen. De CvBA-leden hebben echter geen stemrecht in de besluitvorming van de CvVA. Omgekeerd geldt hetzelfde voor de CvVA-leden ten aanzien van vergaderingen van de CvBA en informatie die de CvBA-leden ontvangen. De CvVA-leden hebben ook geen stemrecht in de besluitvorming van de CvVB.

4.5.2 Zowel de CvVA- als CvVB-leden zullen aansluitend op iedere gezamenlijke vergadering gescheiden vergaderen. In deze gescheiden vergadering zullen de CvVA en CvBA vergaderen over onderwerpen die alleen de verkopende dan wel de blijvende aandeelhouders aangaan. Zij kunnen dan open

bespreken of er tegenstrijdige belangen bestaan en hoe daar naar te handelen.

4.5.3 De betrokkenheid van de CvBA-leden bij de voorbereiding van het transactieproces en de aanwezigheid bij vergaderingen van de CvVA, en omgekeerd, is ingegeven door de aard van de in september en oktober 2017 genomen principebesluiten. Hiermee wordt bedoeld dat gemeentes die in het principebesluit hebben aangegeven hun aandelenbelang te willen houden later alsnog deel kunnen nemen aan het transactieproces, zoals is beschreven in paragraaf 9.2.6 van het Consultatiedocument. Omgekeerd kunnen aandeelhouders die in het principebesluit hebben aangegeven hun aandelenbelang te willen afbouwen uiteindelijk besluiten hun aandelenbelang te houden.

4.6 Geheimhouding

De CvVA- en CvBA-leden moeten geheimhouding borgen van de informatie die zij uit hoofde van hun lidmaatschap van de CvVA respectievelijk de CvBA hebben verkregen. De CvVA leden zijn hiertoe gehouden op grond van de door hen te ondertekenen aandeelhoudersovereenkomst. De CvBA leden zullen daarvoor een aparte geheimhoudingsovereenkomst aangaan.

4.7 Geschillen

4.7.1 In het geval van een geschil binnen een commissie zal het onderwerp worden geëscaleerd naar de groep waar de desbetreffende commissie een afvaardiging van is; bijvoorbeeld van de AHC naar de aandeelhoudersvergadering; van de CvVA naar de groep van verkopende aandeelhouders; en van de CvBA naar de groep van blijvende aandeelhouders.

4.7.2 Een geschil tussen de CvVA en CvBA zal op bestuurlijk niveau onderling worden beslecht.

4.8 Verantwoording

4.8.1 Ten behoeve van verantwoording van het werk van de verschillende commissies zullen de vergaderingen worden genotuleerd. De notulen zijn vertrouwelijk.

5 Voorbereiding transactieproces

1. INLEIDING
2. PRAKTISCHE PUNTEN
3. UITKOMST CONSULTATIE EN VERVOLGSTAPPEN
4. ORGANISATIE VAN AANDEELHOUDERS
5. VOORBEREIDING TRANSACTIEPROCES
6. WIJZE VAN RAPPORTAGE AAN AANDEELHOUDERS
7. MEDIABELEID
8. VERANTWOORDING AHC
BIJLAGEN

5 VOORBEREIDING TRANSACTIEPROCES

5.1 Doelstelling

5.1.1 De AHC ziet het als haar voornaamste taak om een zorgvuldig en legitiem proces te organiseren voor zowel de verkopende aandeelhouders als de blijvende aandeelhouders. Uiteraard is deze taak omgeven met randvoorwaarden en toetsings- en beoordelingscriteria. De AHC zal de belangen van beide aandeelhoudersgroepen en de onderneming in acht nemen. De posities van respectievelijk de verkopende en blijvende aandeelhouders worden verder behartigd door haar deelcommissies CvVA en CvBA.

5.1.2 De AHC heeft aangegeven alle opties te onderzoeken, van beursgang tot een verkoop door middel van een veiling. Deze twee hoofdvarianten worden in de paragrafen 5.3 en 5.4 nader toegelicht.

5.1.3 Waar in de volgende paragrafen naar de AHC wordt verwezen, zal het feitelijk veelal om de CvVA als deelcommissie van de AHC gaan. De CvVA houdt zich immers primair met de verkoopmodaliteiten bezig.

5.2 Scenarioanalyse

5.2.1 Om alle "afbouw"-mogelijkheden te kunnen onderzoeken, heeft de AHC Eneco gevraagd een scenario-analyse op te stellen. Dit is een bedrijfsvertrouwelijk document met informatie en cijfers over de vennootschap. De AHC heeft een scenarioanalyse van Eneco ontvangen en de wederzijdse financieel adviseurs zijn hierover in gesprek gegaan. De AHC heeft op dit document commentaar gegeven en Eneco verzocht om concrete (bron)informatie te verstrekken. Hoewel de deadline daarvoor inmiddels is verstreken, is deze informatie en een update van de scenarioanalyse tot op heden nog niet ontvangen. De gemeentes hechten eraan het verkoopproces zo zorgvuldig mogelijk in te richten. Dit is echter niet mogelijk als Eneco de gevraagde informatie niet tijdig aanlevert. Een keuze voor een bepaalde verkoopvariant kan niet zonder deze informatie worden gemaakt.

5.3 Beursgang

5.3.1 De volgende paragrafen belichten enkele aandachtspunten van een beursgang van Eneco. Dit is geen uitputtende beschrijving, maar geeft een aantal hoofdpunten weer die de AHC in overweging neemt. De beursgang is een reële optie die de AHC met Eneco zal onderzoeken.

5.3.2 Bij een beursgang wordt een deel van de aandelen van Eneco verkocht aan particuliere en institutionele beleggers en genoteerd en verhandeld aan een beurs. Het staat vervolgens aan een iedere derde vrij om een aandeel Eneco te kopen of te verkopen op de beurs, tegen de dan geldende dagkoers. De verkopende aandeelhouders zullen afspraken maken over de verdere geleidelijke afbouw van hun aandelenbelang (zie paragraaf 5.3.4 hierna).

5.3.3 Bij een beursgang kan Eneco in beginsel haar strategie onafhankelijk blijven uitvoeren. Er zijn ook andere overwegingen. Een beursgang geeft Eneco toegang tot extern aandelenkapitaal om investeringen te kunnen doen. Daarnaast kan een beursnotering ook bijdragen aan de zichtbaarheid, profilering en transparantie van de onderneming.

5.3.4 Bij een beursgang van deze omvang worden niet meteen alle aandelen verkocht. Dit zal in het algemeen om 25-30% van de aandelen gaan. Nadat de aandelen hun beursnotering hebben verkregen, kunnen op termijn vervolgtranches worden geplaatst. Door middel van een of meerdere vervolgtransacties wordt het resterende belang van de gemeentes in Eneco naar de beurs gebracht (of alsnog onderhands verkocht). Daar hoort bij dat de totale opbrengst pas bekend wordt nadat het laatste aandeel is verkocht. Gemeentes zullen dus na de beursnotering gedurende een bepaalde periode nog aandeelhouder van Eneco blijven.

5.3.5 Voorbeelden van recente privatiseringen die zijn gerealiseerd door middel van een beursgang zijn ABN AMRO (2015) en ASR (2016).

5.3.6 De voorbereiding van een beursgang met 53 publieke aandeelhouders is een relatief langdurig proces en is in dit specifieke geval complexer dan een gecontroleerde veilingverkoop. De AHC en Eneco zullen aan dit aspect voldoende aandacht moeten besteden.

5.4 Gecontroleerde Veilingverkoop

5.4.1 Bij een veilingverkoop worden de aandelen in één keer verkocht aan een private partij. Wij spreken over een "gecontroleerde veilingverkoop" om enerzijds het competitieve proces te beschrijven waarbij meerdere partijen tegelijkertijd voor een eventuele verkoop benaderd worden, en anderzijds te belichten dat de AHC, in overleg met Eneco, de inrichting van het proces en de selectiecriteria voor bieders bepalen. De veilingverkoop is een reële optie die de AHC met Eneco zal onderzoeken.

5.4.2 Partijen die mogelijk geïnteresseerd zijn in de aandelen kunnen een verschillende aard hebben, bijvoorbeeld strategische partijen (zoals een

ander energiebedrijf), financiële investeerders (zoals een investeringsmaatschappij of infrastructuur- of pensioenbelegger) of een consortium van meerdere investeerders.

5.4.3 De AHC neemt het standpunt in dat potentiële kopers actief benaderd moeten worden om hun interesse te polsen. Alle kopers die benaderd zijn, of zich bij de AHC of Eneco aanmelden of al hebben aangemeld, moeten vanzelfsprekend serieus beoordeeld worden. Dit kan alleen aan de hand van concrete en objectiveerbare informatie. De AHC zal aan geïnteresseerde partijen verzoeken hun visie en voornemens te laten weten, bijvoorbeeld op belangrijke onderwerpen als de duurzaamheidstrategie en werkgelegenheid.

5.4.4 In het geval van een succesvolle veilingverkoop, zal Eneco in handen komen van een koper met zeer waarschijnlijk een meerderheidsbelang (50% + 1). In dat geval spelen de beoordelingscriteria uit paragraaf 12.3 van het Consultatiedocument een belangrijke rol. De blijvende aandeelhouders zullen met de uiteindelijke koper nadere afspraken willen maken en deze neerleggen in een aandeelhoudersovereenkomst. De AHC en de CvVA zullen dit maximaal faciliteren.

5.4.5 De AHC neemt als uitgangspunt dat, conform het Consultatiedocument, bieders een bod op 100% van de aandelen moeten uitbrengen. Vervolgens moeten zij de koop gestand doen als meer dan een bepaald percentage - typisch 75% - van het aandelenkapitaal uiteindelijk besluit tot verkoop. Op die manier krijgen blijvende aandeelhouders de mogelijkheid om later alsnog aan de transactie mee te doen.

5.4.6 De AHC zal Eneco verzoeken mee te werken aan een tijdslijn waarbij voor eind maart 2018 (1) het verkoopproces is aangevangen en (2 indicatieve, niet-bindende biedingen van kopers zijn ontvangen. Of deze tijdslijnen haalbaar zijn, zal onder andere afhangen van de gereedheid en inzet van het bestuur van Eneco en de medewerkers. De AHC meent dat de aanhoudende onzekerheid over de toekomst van Eneco niet goed is voor de onderneming en de medewerkers. De AHC zal daarom proberen om voortgang te blijven boeken met het verkoopproces. Uiteraard staat de zorgvuldigheid van het proces hierbij voorop.

5.5 Duaal verkoopproces

5.5.1 De AHC is van mening dat juridische en praktische overwegingen haar dwingen alle opties te onderzoeken en de keuze voor een bepaalde variant pas te maken na het doorlopen van een zorgvuldig proces.

5.5.2 Om deze reden stelt de AHC voor om met Eneco de voorbereidingshandelingen voor zowel een beursgang als een veilingverkoop te starten. Dit noemt de AHC een duaal verkoopproces of in het Engelse jargon een "dual track". Dit hoeft overigens niet te betekenen dat ieder van deze varianten helemaal tot het einde wordt uitgevoerd.

5.6 Overige verkoopopties

5.6.1 Er is een grote meerderheid van de aandeelhouders die wil afbouwen. Hierdoor ligt een verkoop van een minderheidsbelang in een veilingverkoop niet voor de hand. Verder is de AHC van oordeel dat een verkoop van een minderheidsbelang in het algemeen een veel lagere verkoopopbrengst met zich meebrengt dan de verkoop van een controlerend belang. Zoals hierboven aangegeven, zal bij een beursgang in eerste instantie wel een minderheidsbelang worden aangeboden, door de aard en structuur van die transactievorm. Uiteindelijk moet het ook hier de intentie zijn op termijn een meerderheidsbelang beschikbaar te stellen aan het publiek.

5.6.2 De AHC staat open voor *crowdfunding*, coöperatie en soortgelijke alternatieve investeerders. De AHC merkt echter wel op dat Eneco een waarde heeft van mogelijk enkele miljarden en dat men nog geen precedenten van deze omvang heeft gezien.

5.7 Inrichting definitief besluit

5.7.1 De consultatiefase heeft ruim vier maanden geduurd. Het dossier Eneco krijgt veel aandacht binnen de gemeentes. Met dit in het achterhoofd, neemt de AHC aan dat te zijner tijd circa **drie (3) maanden** moeten worden uitgetrokken voor het nemen van het Definitieve Besluit. Dit is de termijn vanaf het voorleggen van een voorstel voor een transactie tot het daadwerkelijk nemen van het besluit.

5.7.2 Deze lange doorlooptijden hebben invloed op het inrichten van het Definitieve Besluit. Het moment voor het nemen van het Definitieve Besluit en de inhoud daarvan zullen wezenlijk anders zijn voor een beursgang dan voor een veilingverkoop.

5.8 Toetsingskader en beoordelingscriteria

5.8.1 In een veilingverkoop zullen de AHC en Eneco met de hulp van hun adviseurs de biedingen beoordelen aan de hand van de beoordelingscriteria die vermeld zijn in paragraaf 12.3 van het Consultatiedocument. Bij het opstellen

van deze beoordelingscriteria hebben de belangen van zowel de aandeelhouders als Eneco het uitgangspunt gevormd.

5.8.2 Eneco heeft tot nu toe altijd verwezen naar de criteria uit het aandeelhoudersconvenant (Artikel X):

"Het oogmerk van een dergelijke samenwerking is te komen tot draagvlak voor een mogelijke transactie die met het Proces wordt beoogd, zodanig dat:

(i) de aandeelhouders op een georganiseerde en evenwichtige wijze in staat worden gesteld om te besluiten omtrent een eventuele (gedeeltelijke) verkoop van hun belang in het Energiebedrijf;

(ii) de onderneming in staat blijft om haar duurzame strategie uit te voeren;

(iii) een marktconforme waarde voor aandeelhouders wordt gerealiseerd; en

(iv) *continuïteit en stabiliteit voor de onderneming zal zijn gewaarborgd."*

5.8.3 De AHC meent dat deze vier algemeen geformuleerde criteria inhoudelijk zijn opgenomen en verder concreet zijn gemaakt in paragraaf 12.3 van het Consultatiedocument. Niettemin is het cruciaal dat Eneco en de aandeelhouders het eens worden over de te hanteren criteria en dat partijen deze verder proberen uit te werken en in te vullen. Hoe en wanneer deze criteria precies worden gehanteerd en hoe deze gewogen moeten worden, is een onderwerp voor nader overleg met Eneco.

5.8.4 Tijdens de consultatiefase zijn door diverse gemeenteraden moties aangenomen waarin nadere wensen worden uitgesproken ten aanzien van het transactieproces of de uitkomsten daarvan. Moties die in de verschillende raadsvergaderingen zijn aangenomen, zijn opdrachten aan het eigen college. Het is daarom aan de afzonderlijke colleges om, al dan niet via de vertegenwoordiging in de AHC, de inhoud van deze moties naar voren te brengen in het transactieproces. Een lijst met tot nu toe bekende aangenomen moties is opgenomen in Bijlage 4. De AHC wil hiervan een nadere inventarisatie maken en zal de diverse colleges graag adviseren over het moment en de wijze waarop deze moties kunnen worden afgedaan.

5.9 Randvoorwaarden

5.9.1 Voordat het transactieproces kan worden gestart, zal aan drie randvoorwaarden voldaan moeten zijn.[1]

1 Zie paragraaf 4.2.4 Consultatiedocument.

5.9.2 Ten eerste moet de onderneming klaar zijn voor een veilingverkoop of beursgang. Ten tweede moeten er in geval van een veilingverkoop voldoende geïnteresseerde kopers zijn, en moet er in geval van een beursgang een goed sentiment bestaan op de kapitaalmarkt. Ten derde moeten de algemene marktomstandigheden gunstig zijn. Bij ongunstige marktomstandigheden moet men bijvoorbeeld denken aan een periode van laagconjunctuur, ongewoon lage energieprijzen, negatieve publiciteit rondom Eneco of een juridische ontwikkeling (regulering of gerechtelijke procedure) waarvan aannemelijk is dat die een aanzienlijke negatieve impact zal hebben op de waardering van Eneco.

5.9.3 De AHC zal, in overleg met Eneco en met de hulp van haar adviseurs, de randvoorwaarden verder uitwerken en op continue basis toetsen.

5.10 Medewerking van Eneco

5.10.1 Voor het onderzoeken en uitvoeren van de verschillende verkoopopties is volledige medewerking tussen de AHC en Eneco vereist. De AHC zal de raad van bestuur en de raad van commissarissen verzoeken om concrete bouwstenen en waar relevant de onderliggende informatie te delen.

5.10.2 Het is mogelijk dat Eneco een voorkeur heeft voor een bepaalde verkooproute. Dit kan een andere voorkeur zijn dan die van de verkopende of blijvende aandeelhouders. De AHC zal proberen de belangen van Eneco en de blijvende aandeelhouders zoveel als mogelijk in ogenschouw te blijven nemen, door continu overleg met Eneco te voeren en een continue dialoog en beraadslaging tussen CvVA en CvBA te bevorderen (zie paragraaf 4.5).

5.10.3 De taken en verantwoordelijkheden van respectievelijk de CvVA, de CvBA en Eneco, en nadere afspraken met betrekking tot de projectorganisatie, worden vastgelegd in een transactieprotocol. Mogelijk zullen deze ook leiden tot een aanpassing van het Aandeelhoudersconvenant.

6 Wijze van rapportage aan aandeelhouders

1. INLEIDING
2. PRAKTISCHE PUNTEN
3. UITKOMST CONSULTATIE EN VERVOLGSTAPPEN
4. ORGANISATIE VAN AANDEELHOUDERS
5. VOORBEREIDING TRANSACTIEPROCES
6. WIJZE VAN RAPPORTAGE AAN AANDEELHOUDERS
7. MEDIABELEID
8. VERANTWOORDING AHC

BIJLAGEN

6 WIJZE VAN RAPPORTAGE AAN AANDEELHOUDERS

6.1 Het is op dit moment nog niet te bepalen hoe lang het transactieproces zal lopen en op welk moment er bepaalde ontwikkelingen zullen zijn. De CvVA kan dus niet aangeven op welk specifiek moment en met welke informatie de CvVA zal rapporteren aan de colleges van burgemeester en wethouders van alle aandeelhoudende gemeenten. De CvVA is echter voornemens om in ieder geval elke zes weken schriftelijk verslag te doen van de voortgang van het transactieproces. Vanzelfsprekend zullen dergelijke verslagen strikt vertrouwelijk zijn en alleen aan de colleges van burgemeester en wethouders worden verstrekt. Het bovenstaande geldt eveneens voor de CvBA. De CvVA en CvBA zullen verder zoveel mogelijk gezamenlijk en gelijktijdig rapporteren.

6.2 In elke rapportage wordt aangegeven wanneer de colleges van burgemeester en wethouders de dan volgende rapportage mogen verwachten. De AHC is ook voornemens om uiterlijk op de ochtend van de jaarlijkse algemene vergadering van aandeelhouders van Eneco van 28 maart 2018 weer een bijeenkomst met alle aandeelhouders te beleggen, om ook in persoon toelichting te geven bij de voortgang van het transactieproces. Vanzelfsprekend krijgen alle aandeelhouders daar de gelegenheid tot het stellen van vragen. U kunt de eerste rapportage uiterlijk verwachten in de eerste week van februari 2018.

6.3 De AHC wenst te benadrukken dat gezien de aard van het transactieproces, bepaalde zaken in het belang van een succesvol verloop van dat proces, en omwille van vertrouwelijkheid, niet gedeeld zullen kunnen worden met alle aandeelhouders. De AHC zal dat ook specifiek aangeven en nader toelichten in de verschillende rapportages. De AHC begrijpt dat de colleges van burgemeester en wethouders ook hun gemeenteraden dienen te informeren. De AHC zal in haar schriftelijke rapportages specifiek aangeven hoe de door haar verstrekte informatie met de raden gedeeld kan worden.

6.4 De AHC begrijpt ook dat de colleges van burgemeester en wethouders en de gemeenteraden mogelijk de wens hebben om gedurende het transactieproces zaken mee te geven aan de AHC. De AHC verzoekt deze gemeentes om dit via portefeuillehouder in het college van burgemeester en wethouders met de vertegenwoordiger in de AHC te bespreken. In Bijlage 3 is een overzicht genomen van de vertegenwoordigers in de AHC voor elk van de 53 gemeentes.

7 Mediabeleid

1. INLEIDING
2. PRAKTISCHE PUNTEN
3. UITKOMST CONSULTATIE EN VERVOLGSTAPPEN
4. ORGANISATIE VAN AANDEELHOUDERS
5. VOORBEREIDING TRANSACTIEPROCES
6. WIJZE VAN RAPPORTAGE AAN AANDEELHOUDERS
7. MEDIABELEID
8. VERANTWOORDING AHC
BIJLAGEN

7 MEDIABELEID

7.1 Het is duidelijk dat het consultatieproces veel publiciteit heeft getrokken. Nu dit proces is afgerond, moet de aandacht worden verlegd naar het transactieproces. De AHC vraagt u om over het transactieproces - of andere zaken die het aandeelhouderschap in Eneco betreffen - buiten de raadsvergaderingen in beginsel geen uitlatingen te doen naar de pers, Eneco of andere geïnteresseerden. Alleen op die manier kunnen de aandeelhouders een eenduidige boodschap naar buiten brengen. De voorzitter van de AHC zal de media namens de gehele AHC te woord staan bij vragen over reguliere aangelegenheden. De voorzitter van de CvVA zal de media te woord staan bij vragen over het transactieproces, en de voorzitter van de CvBA zal in dat geval namens de blijvende aandeelhouders het woord voeren.

7.2 De AHC heeft geconstateerd dat Eneco zich tijdens de consultatiefase door middel van een lobby actief heeft gemengd in de politieke besluitvorming. De AHC heeft Eneco verzocht om haar lobby-activiteiten rondom de consultatie te staken en ook niet in de aanloop van de Gemeenteraadsverkiezingen in maart 2018 te hervatten. Het is in het belang van alle stakeholders dat het transactieproces in alle rust wordt uitgewerkt.

8 Verantwoording AHC

1. INLEIDING
2. PRAKTISCHE PUNTEN
3. UITKOMST CONSULTATIE EN VERVOLGSTAPPEN
4. ORGANISATIE VAN AANDEELHOUDERS
5. VOORBEREIDING TRANSACTIEPROCES
6. WIJZE VAN RAPPORTAGE AAN AANDEELHOUDERS
7. MEDIABELEID
8. VERANTWOORDING AHC
BIJLAGEN

8 VERANTWOORDING AHC

8.1 Sinds de splitsing per 31 januari 2017 heeft de AHC een dialoog gevoerd over het toekomstig aandeelhouderschap van Eneco en een eventueel transactieproces. In dat kader heeft de AHC het Consultatiedocument opgesteld en diverse bijeenkomsten georganiseerd om de aandeelhouders voor te lichten over het consultatieproces en een eventuele transactie.

8.2 Verder heeft de AHC diverse analyses gemaakt en documenten opgesteld, waaronder de aandeelhoudersovereenkomst die zal worden getekend door de verkopende aandeelhouders. Ook is een transactieprotocol opgesteld dat de verhouding tussen de AHC en Eneco in het transactieproces regelt.

8.3 De AHC zal tijdens de bijeenkomst op 1 december een toelichting geven over de door haar gemaakte kosten. De reguliere verantwoording vindt als gebruikelijk plaats in de AVA. Deze staat gepland op 28 maart 2018.

8.4 De kosten die door de AHC worden gemaakt na de consultatiefase met betrekking tot alle reguliere aangelegenheden worden omgeslagen over alle gemeenten in verhouding met hun aandelenbezit. De kosten die gemaakt worden met betrekking tot het transactieproces worden omgeslagen over de gemeentes die een principebesluit hebben genomen tot afbouw, alsmede over gemeentes die initieel tot houden maar bij het definitieve besluit alsnog tot afbouw besluiten.

1. INLEIDING
2. PRAKTISCHE PUNTEN
3. UITKOMST CONSULTATIE EN VERVOLGSTAPPEN
4. ORGANISATIE VAN AANDEELHOUDERS
5. VOORBEREIDING TRANSACTIEPROCES
6. WIJZE VAN RAPPORTAGE AAN AANDEELHOUDERS
7. MEDIABELEID
8. VERANTWOORDING AHC
BIJLAGEN

B

Bijlagen

BIJLAGEN

Bijlage 1 Detailoverzicht uitkomst consultatie

Aandeelhouder	Belang	Besluit	Aandelen
Rotterdam	31,69%	Afbouwen	1.575.145
Dordrecht	9,05%	Afbouwen	449.935
Leidschendam	3,44%	Afbouwen	170.776
Lansingerland	3,38%	Afbouwen	168.045
Zoetermeer	2,34%	Afbouwen	116.280
Nissewaard	2,14%	Afbouwen	106.140
Pijnacker-Nootdorp	2,10%	Afbouwen	104.295
Capelle aan den IJssel	1,91%	Afbouwen	94.698
Rijswijk	1,78%	Afbouwen	88.486
Goeree-Overflakkee	1,24%	Afbouwen	61.882
Vianen	1,13%	Afbouwen	56.417
Zwijndrecht	1,13%	Afbouwen	56.230
Heemstede	0,90%	Afbouwen	44.795
Hellevoetsluis	0,90%	Afbouwen	44.539
Binnenmaas	0,68%	Afbouwen	33.751
Gorinchem	0,68%	Afbouwen	33.751
Krimpen a/d IJssel	0,68%	Afbouwen	33.751
Molenwaard	0,68%	Afbouwen	33.768
Papendrecht	0,68%	Afbouwen	33.751
Uithoorn	0,67%	Afbouwen	33.342
Castricum	0,57%	Afbouwen	28.483
Krimpenerwaard	0,57%	Afbouwen	28.131
Oud-Beijerland	0,57%	Afbouwen	28.115
Brielle	0,53%	Afbouwen	26.590
Westvoorne	0,52%	Afbouwen	25.920
Alblasserdam	0,45%	Afbouwen	22.495
Barendrecht	0,45%	Afbouwen	22.495
Hardinxveld-Giessendam	0,45%	Afbouwen	22.495
Hendrik-ido-Ambacht	0,45%	Afbouwen	22.495
Albrandswaard	0,42%	Afbouwen	20.830
Zandvoort	0,40%	Afbouwen	19.720
Cromstrijen	0,34%	Afbouwen	16.875
Giessenlanden	0,34%	Afbouwen	16.875
Bloemendaal	0,33%	Afbouwen	16.490

Aandeelhouder	Belang	Besluit	Aandelen
Korendijk	0,23%	Afbouwen	11.256
Strijen	0,23%	Afbouwen	11.256
Achtkarspelen	0,19%	Afbouwen	9.474
Ferwerderadiel	0,12%	Afbouwen	6.044
Haarlemmerliede en SP	0,08%	Afbouwen	3.995
Kollumerland en nieuw	0,08%	Afbouwen	4.002
Schiermonnikoog	0,03%	Afbouwen	1.633
TOTAAL AFBOUWEN	**74,55%**		**3.705.666**
Den Haag	16,55%	Houden	822.826
Delft	2,44%	Houden	121.380
Amstelveen	1,48%	Houden	73.671
Ridderkerk	1,13%	Houden	56.246
Schiedam	1,03%	Houden	51.373
Sliedrecht	0,57%	Houden	28.115
Leerdam	0,45%	Houden	22.495
Dongeradeel	0,34%	Houden	16.824
Lingewaal	0,34%	Houden	16.875
Zederik	0,34%	Houden	16.875
Ameland	0,10%	Houden	5.063
TOTAAL HOUDEN	**24,77%**		**1.231.743**
Aalsmeer	0,68%	Onthouden	33.789
TOTAAL	**100,00%**		**4.970.978**

Bijlage 2 AHC en de beide deelcommissies

Gemeente	CvVA	CvBA
Rotterdam	X	
Den Haag		X
Dordrecht	X	
Leidschendam	X	
Lansingerland	X	
Delft		X
Zoetermeer	X	
Nissewaard	X	
Pijnacker-Nootdorp	X	
Capelle aan den IJssel	X	
Rijswijk	X	
Amstelveen		X
Goeree-Overflakkee	X	
Vianen	X	
Ridderkerk		X
Zwijndrecht	X	
Schiedam		X
Heemstede	X	
Hellevoetsluis	X	
Aalsmeer	nvt	nvt
Molenwaard	X	
Binnenmaas	X	
Gorinchem	X	
Krimpen a/d IJssel	X	
Papendrecht	X	
Uithoorn	X	
Castricum	X	
Krimpenerwaard	X	
Oud-Beijerland	X	
Sliedrecht		X
Brielle	X	
Westvoorne	X	
Alblasserdam	X	
Barendrecht	X	
Hardinxveld-Giessendam	X	
Hendrik-ido-Ambacht	X	

Gemeente	CvVA	CvBA
Leerdam		X
Albrandswaard	X	
Zandvoort	X	
Cromstrijen	X	
Giessenlanden	X	
Lingewaal		X
Zederik		X
Dongeradeel		X
Bloemendaal	X	
Korendijk	X	
Strijen	X	
Achtkarspelen	X	
Ferwerderadiel	X	
Ameland		X
Kollumerland en nieuw	X	
Haarlemmerliede en Sp.	X	
Schiermonnikoog	X	

Bijlage 3 Vertegenwoordiging van aandeelhouders in de AHC

Vertegenwoordigde gemeente	Vertegenwoordigende gemeente (huidig)	Vertegenwoordigende gemeente (voorstel)
Rotterdam	Rotterdam (Adriaan Visser)	Rotterdam (Adriaan Visser)
Den Haag	Den Haag (Tom de Bruijn)	Den Haag (Tom de Bruijn)
Dordrecht	Dordrecht (Jasper Mos)	Dordrecht (Jasper Mos)
Hardinxveld-Giessendam	Dordrecht	Dordrecht
Papendrecht	Dordrecht	Dordrecht
Zwijndrecht	Dordrecht	Dordrecht
Alblasserdam	Dordrecht	Dordrecht
Sliedrecht	Dordrecht	Delft
Delft	Delft (Aletta Hekker)	Delft (Aletta Hekker)
Zoetermeer	Delft	Langsingerland
Pijnacker-Nootdorp	Delft	Langsingerland
Lansingerland	Lansingerland (Albert Abee)	Lansingerland (Albert Abee)
Capelle a/d IJssel	Capelle a/d IJssel (Jean-Paul Meuldijk)	Capelle a/d IJssel (Jean-Paul Meuldijk)
Albrandswaard	Capelle a/d IJssel	Giessenlanden
Brielle	Capelle a/d IJssel	Capelle a/d IJssel
Hellevoetsluis	Capelle a/d IJssel	Capelle a/d IJssel
Leidschendam-Voorburg	Capelle a/d IJssel	Capelle a/d IJssel
Rijswijk	Capelle a/d IJssel	Capelle a/d IJssel
Schiedam	Capelle a/d IJssel	Delft
Nissewaard	Capelle a/d IJssel	Capelle a/d IJssel
Westvoorne	Capelle a/d IJssel	Capelle a/d IJssel
Giessenlanden	Giessenlanden (Harmen Akkerman)	Giessenlanden (Harmen Akkerman)
Barendrecht	Giessenlanden	Giessenlanden
Binnenmaas	Giessenlanden	Giessenlanden
Cromstrijen	Giessenlanden	Giessenlanden
Goeree-Overflakkee	Giessenlanden	Giessenlanden
Gorinchem	Giessenlanden	Giessenlanden
Hendrik Ido Ambacht	Giessenlanden	Giessenlanden
Korendijk	Giessenlanden	Giessenlanden
Krimpen a/d/ Ijssel	Giessenlanden	Giessenlanden
Krimpenerwaard	Giessenlanden	Giessenlanden
Leerdam	Giessenlanden	Delft
Lingewaal	Giessenlanden	Delft
Molenwaard	Giessenlanden	Giessenlanden

Vertegenwoordigde gemeente	Vertegenwoordigende gemeente (huidig)	Vertegenwoordigende gemeente (voorstel)
Oud-Beijerland	Giessenlanden	Giessenlanden
Ridderkerk	Giessenlanden	Delft
Strijen	Giessenlanden	Giessenlanden
Vianen	Giessenlanden	Giessenlanden
Zederik	Giessenlanden	Delft
Ferwerderadiel	Ferwerderadiel (Wil van den Berg)	Ferwerderadiel (Wil van den Berg)
Dongeradeel	Ferwerderadiel	Delft
Ameland	Ferwerderadiel	Delft
Achtkarspelen	Ferwerderadiel	Ferwerderadiel
Kollumerland	Ferwerderadiel	Ferwerderadiel
Schiermonnikoog	Ferwerderadiel	Ferwerderadiel
Heemstede	Heemstede (Heleen Hooij)	Heemstede (Heleen Hooij)
Aalsmeer	Heemstede	Heemstede
Amstelveen	Heemstede	Delft
Bloemendaal	Heemstede	Heemstede
Castricum	Heemstede	Heemstede
Haarlemmerliede & Sp.	Heemstede	Heemstede
Uithoorn	Heemstede	Heemstede
Zandvoort	Heemstede	Heemstede

Bijlage 4 Overzicht bekende aangenomen moties

[*overzicht volgt op de volgende pagina*]

Gemeenteraad 19 sept. 2017
Ag.pnt. 19: Aandeelhouderschap Eneco
Amendement: Unaniem aangenomen

JBABS: 22 1965062

GROENLINKS
Gemeenteraadsfractie Leidschendam-Voorburg

Anders Ja D66

Amendement

Agendapunt: 19.

Onderwerp: Wensen en bedenkingen toekomstig aandeelhouderschap Eneco.

Amendement van de leden: Knoester, Van de Griendt

Ondergetekenden stellen het volgende amendement voor:

De Raad van de gemeente Leidschendam-Voorburg, in vergadering bijeen op 19 september 2017, gehoord de beraadslaging:

Besluit het voorgestelde raadsbesluit aan te passen waardoor het raadsbesluit komt te luiden als volgt:

Indien het college van B en W besluit de aandelen Eneco te verkopen, c.q. het aandelenbelang af te bouwen, de volgende voorwaarde te stellen aan de kopende partij(en):
Investeringen in duurzame vormen van energieproductie minimaal op het huidige peil te houden en liever nog verder op te voeren.

Toelichting:
Eneco is nu een van de meest duurzame energiebedrijven in Nederland. Bij verkoop van twee andere energiebedrijven in 2009 is gebleken dat na verkoop van de aandelen deze energiebedrijven aanzienlijk minder duurzame energie produceerden dan voor de verkoop. Om te voorkomen dat dit bij Eneco ook zo zal gaan, dienen er voorwaarden te worden gesteld aan de kopende partij(en) die moeten garanderen dat voort gegaan wordt met de duurzame energietransitie.

Henk Knoester
GroenLinks

Stefan van de Griendt
D66

Motie duurzame koers Eneco

De gemeenteraad van Krimpen aan den IJssel, in vergadering bijeen op 12 oktober 2017, ter bespreking van het agendapunt aandeelhouderschap Eneco, gelet op artikel 37 van het Reglement van Orde.

Constaterende dat:

- De meerderheid van de gemeenteraad van Krimpen aan den IJssel ervoor wil kiezen het gemeentelijke aandeelhouderschap van Eneco te beëindigen
- Er vanuit de raad, maar ook vanuit de samenleving veel waardering en brede steun is voor de duurzame koers van Eneco

Overwegende dat:

- Duurzame energie de toekomt heeft
- Dat de huidige koers van Eneco daaraan bijdraagt
- Dat het in het belang van Krimpen aan den IJssel en haar inwoners is dat Eneco zich, ook na verkoop, blijft ontwikkelen als duurzaam Energiebedrijf
- Het niet in het belang van de gemeente Krimpen aan den IJssel is dat Eneco wordt overgenomen door bedrijven die de duurzame koers van Eneco niet willen voortzetten
- In het verkoopproces de mogelijkheid bestaat om voorwaarden te stellen aan de verkoop m.b.t. de continuïteit van Eneco en de strategie van de bieder.

Verzoekt het college om:

- In het verkoopproces de voorwaarde te stellen dat de bieder zich conformeert aan en handelt naar de duurzame strategie van de ondernemer en de landelijke en Europese geformuleerde doelstellingen op dit gebied .

En gaat over tot de orde van de dag,

A.T. Kamsteeg

Fractievoorzitter ChristenUnie

17bb0450 4

Leefbaar Rotterdam

CDA Rotterdam

ChristenUnie SGP Rotterdam

VVD Rotterdam

D66 Rotterdam

GEMEENTERAAD
Vergadering van
12 OKT. 2017
AANGENOMEN

Informeer raad over toetsingskader en beoordelingscriteria

De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 12 oktober 2017 ter bespreking van de wensen en bedenkingen bij het aandeelhouderschap Eneco,

Constaterende dat

- de belangen van gemeenten en Eneco het uitgangspunt vormen voor de beoordelingscriteria waaraan de bieders moeten voldoen;
- het consultatiedocument een tiental beoordelingscriteria expliciet noemt,

Overwegende dat

- rechtstatelijke kernwaarden zoals grondrechten en corruptiebestrijding in het land van herkomst zwaarwegende criteria zijn ter beoordeling van de bieders;
- ter beoordeling van bovengenoemde waarden gebruik gemaakt kan worden van ratings van onafhankelijke partijen als bijvoorbeeld Transparancy International,

Verzoekt het college

- de raad regelmatig (of op belangrijke momenten) te informeren over de voortgang van het verkoopproces en invulling van het toetsingskader en de beoordelingscriteria;
- grondrechten en corruptiebestrijding in het land van herkomst in de beoordelingscriteria op te nemen,

en gaat over tot de orde van de dag.

Gerben Vreugdenhil
Leefbaar Rotterdam

Christine Eskes
CDA

Samuel Schampers
D66

Jan-Willem Verheij
VVD

Setkin Sies
Christenunie - SGP

tegen: PvdA, SP, Mida, GL, PvdD

17

6

Leefbaar Rotterdam

Motie geen bonus of extra beloning

De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 12 oktober 2017 ter bespreking van de wensen en bedenkingen bij het aandeelhouderschap Eneco,

Constaterende dat

- er veel maatschappelijke onvrede is over topsalarissen en bonussen in bedrijfsleven en publieke sector;
- de directie van Eneco reeds behoort tot de bestbetaalde van alle voormalige staatsbedrijven in Nederland,

Overwegende dat

- verkoop van aandelen geen enkele aanleiding vormt voor extra beloning,

Verzoekt het college

- via de voorzitter van de aandeelhouderscommissie de Raad van commissarissen van Eneco te kennen te geven dat een aandelentransactie geen aanleiding kan zijn voor bonussen of andere vormen van zelfverrijking bij de Raad van bestuur;
- de raad onmiddellijk te informeren over elk voornemen binnen Eneco om over te gaan tot extra beloning

en gaat over tot de orde van de dag.

Bart-Joost van Rij

17

Aangenomen 8.2 + 4

D66 Delft GROENLINKS PvdA CDA DELFT

Motie invloed álle aandeelhouders Eneco

De gemeenteraad van Delft, in vergadering bijeen op 24 oktober 2017

constaterende dat

- Een aantal gemeenten heeft aangegeven hun Eneco aandelen te willen verkopen en andere dat wellicht nog zullen doen
- De aandeelhouderscommissie (AHC) stelt dat alleen die gemeenten die de intentie hebben om hun aandelen te verkopen mogen meepraten over de voorwaarden waaronder

overwegende dat

- De voorwaarden die gesteld worden bij verkoop en de koper van grote invloed kunnen zijn op o.a. de duurzame koers, maar ook de toekomst van Eneco als bedrijf en daarmee de werkgelegenheid van zo'n 3500 medewerkers
- Ook die gemeenten die (vooralsnog) hebben besloten hun aandelen te houden of wellicht hun aandelen later alsnog besluiten te verkopen als aandeelhouder nu en in de toekomst een belang hebben
- Daarom een stem verdienen in de onderhandelingen over het proces en de voorwaarden

draagt het college op om

- Bij eventuele verkoop van Eneco aandelen (ook al heeft de gemeenteraad van Delft zelf nu niet de intentie te verkopen) zich als huidige aandeelhouder in de AHC tot het uiterste in te spannen de publieke belangen, zoals duurzame koers en de bijdrage aan energietransitie én de belangen van de (resterende) publieke aandeelhouders te behartigen bij de onderhandelingen over de voorwaarden bij de verkoop van aandelen en beoordeling van een eventuele koper.

en gaat over tot de orde van de dag.

Christine Bel	Frank van Vliet	Willy Tiekstra	Rob van Woudenberg
D66	Groenlinks	PvdA	CDA

Pijnacker-Nootdorp

Motie Principebesluit afbouw aandelenbezit Eneco

De raad van de gemeente Pijnacker-Nootdorp:
- in vergadering bijeen op 26 oktober 2017;
- gelet op artikel 147b van de Gemeentewet en artikel 44 van het Reglement van Orde van de Gemeenteraad van Pijnacker-Nootdorp 2016;
- gezien het voorstel van het college inzake Principebesluit aandeelhouderschap Eneco Groep N.V. van 12 september 2017;

Overwegende dat:
- de gemeente een verantwoordelijkheid heeft om te voorkomen dat de duurzame koers van Eneco bij verkoop eindigt.
- de verkoopvoorwaarden uit hoofdstuk 12 van het Consultatiedocument, goed bedoeld maar erg ruim zijn.

Van oordeel dat:
de verkoopvoorwaarden uit hoofdstuk 12 van het Consultatiedocument, concreet dienen te worden gemaakt in overleg met Eneco.

Roept het college op:
de aandeelhouderscommissie van de Eneco Groep N.V. te vragen in goed overleg met de onderneming voorafgaand aan een verkoopproces zorg te dragen voor concrete invulling van de niet-financiële voorwaarden uit hoofdstuk 12 van het Consultatiedocument, zodat Eneco nieuwe eigenaren krijgt die de duurzame strategie onderschrijven en de continuïteit en stabiliteit van de onderneming waarborgen.

En gaat over tot de orde van de dag.

ChristenUnie-SGP	CDA	GB	D66
R. van der Welle	A. Volkers	I. Mantjes	P.Hennevanger

Uitslag stemming

Voor	Fractie	Tegen
5	CDA	
5	D66	
7	GB	
3	VVD	
2	EA	1
2	PvdA	
2	GL	
1	CU-SGP	
1	PvdD	
0	Trots	
28	Totaal	1

Bij 1

Aangenomen/verworpen/ingetrokken

Motie krachten bundelen blijvende aandeelhouders Eneco

De gemeenteraad van Den Haag, in vergadering bijeen op 2 november 2017, ter bespreking van het voorstel van het college inzake Programmabegroting 2018-2021 (RIS297813),

constaterende dat een meerderheid van de Haagse gemeenteraad in de vergadering van 5 oktober 2017 tegen het principebesluit tot het afbouwen van het aandeelhouderschap Eneco heeft gestemd, waarmee Den Haag behoort tot de zogenoemde 'blijvende aandeelhouders';

overwegende dat de belangen van de blijvende aandeelhouders niet vertegenwoordigd worden door de zittende aandeelhouderscommissie, gezien het standpunt van de zittende aandeelhouderscommissie ten aanzien van verkoop en vanwege potentieel conflicterende belangen in de toekomst;

overwegende dat de wethouder FVVM tijdens voornoemde raadsvergadering in zijn betoog heeft aangegeven dat de blijvende aandeelhouders geen invloed zouden hebben op de keuzes die gemaakt worden door de verkopende aandeelhouders, omdat de blijvende aandeelhouders niet aan tafel zouden zitten;

overwegende dat de blijvende aandeelhouders, aangezien deze circa 25% van het uitstaande aandelenkapitaal vertegenwoordigen, een doorslaggevende stem kunnen hebben bij allerlei fundamentele beslissingen die nog genomen moeten worden, zoals eventuele statutenwijzigingen;

overwegende dat het van belang is dat de blijvende aandeelhouders, die ongeveer 25% van het uitstaande aandelenkapitaal vertegenwoordigen, de aandelen behouden en niet verkopen aan de beoogd koper;

van mening dat de blijvende aandeelhouders intensief samen moeten gaan werken om maximale invloed te behouden op het verkoop- en biedingsproces van de aandelen door de verkopende aandeelhouders;

van mening dat het daarom wenselijk is dat de blijvende aandeelhouders gezamenlijk een eigen aandeelhouderscommissie oprichten, met het doel de blijvende aandeelhouders te vertegenwoordigen in de (voorbereiding van de) algemene vergadering van aandeelhouders, in de overleggen tussen aandeelhouders, Raad van Commissarissen en de directie van Eneco en in de overleggen met de verkopende aandeelhouders en de door hen ingehuurde adviseurs en de adviseurs van de directie van Eneco;

van mening dat de blijvende aandeelhouders reeds nu moeten werken aan een goede infrastructuur om met een eventueel nieuwe meerderheidsaandeelhouder te kunnen overleggen;

verzoekt het college het initiatief te nemen, dan wel andere initiatieven te ondersteunen, om te komen tot een aandeelhouderscommissie die blijvende aandeelhouders vertegenwoordigt en adviseert;

verzoekt het college niet akkoord te gaan met de verplichting, in geval van verkoop, aan de beoogd koper te verkopen[1];

verzoekt het college om aan de afbouwende aandeelhouders duidelijk te maken dat het van belang is dat de aandelen van de gemeenten die voor behoud hebben gekozen niet worden aangeboden in een eventueel verkoopproces,

en gaat over tot de orde van de dag.

1 Zoals deze verwoord staan in het consultatiedocument.

Pieter Grinwis ChristenUnie/SGP	Joeri Oudshoorn HSP	Martijn Balster PvdA	Mustafa Okcuoglu Groep Okcuoglu
Christine Teunissen Partij voor de Dieren	Arjen Kapteijns GroenLinks	Tim Vermeer PVV	Hanne Drost SP
Hasan Kücük Islam Democraten	Abdoe Khoulani PvdE		

Bijlage 13 AHC-brieven van 21 februari 2019 tot en met 25 november 2019

[*Aparte bijlage*]

Aandeelhouderscommissie Eneco

Ter attentie van de vertegenwoordigers van de aandeelhouders in Eneco Groep N.V.

Rotterdam, 21 februari 2019

Betreft: voortgang transactieproces en de start van het pre-kwalificatieproces

Geachte aandeelhouder,

Middels deze brief informeert de Aandeelhouderscommissie Eneco (hierna: AHC) u over de gezamenlijke processtappen die door Eneco Groep N.V. (hierna: Eneco) en de AHC[1] zijn gezet, sinds de AHC-brief van 18 december 2018.

Deze brief is openbaar en kan inclusief advertentie, onder embargo tot 22 februari, met uw gemeenteraad worden gedeeld.

Onder treft u in paragraaf 1 een toelichting op de gezamenlijke beslissing van de Stuurgroep (bestaande uit vertegenwoordigers van zowel Eneco als de verkopende aandeelhouders) om het transactieproces per 22 februari 2019 te starten. Voornamelijk omdat aan de vooraf gestelde randvoorwaarden is voldaan (zie onderstaande paragraaf). Paragraaf 2 beschrijft de start van het transactieproces (pre-kwalificatie). Paragraaf 3 schetst het vervolgproces. In paragraaf 4 wordt voor de volledigheid ook een update gegeven over de voorgang van de enquête-procedure. De inhoud van deze brief is derhalve als volgt:

1. Beslissing tot start van het transactieproces
2. Beschrijving van het pre-kwalificatieproces, zijnde het startpunt van het transactieproces
3. Vervolgproces controlled auction
4. Voortgang enquête-procedure Ondernemingskamer

1. De verkopende en houdende aandeelhouders werken in de AHC gezamenlijk aan het informeren van alle aandeelhouders. Bij besluiten over de verkoop worden de aandeelhouders vertegenwoordigd door de commissie van verkopende aandeelhouders (hierna: CvVA). In deze brief wordt voor de leesbaarheid verder alleen over de AHC gesproken.

1 Beslissing tot start van het transactieproces

In de brief van 18 december 2018 en in de besloten informatieve aandeelhoudersbijeenkomst van 25 januari 2019 is inzicht gegeven in het transactieproces, waaronder de start hiervan.

Voor alle duidelijkheid: in december 2018 heeft de gezamenlijke Stuurgroep weliswaar een besluit genomen over de controlled auction als verkoopmethode en u daar vervolgens over geïnformeerd, maar dit betekende nog niet de formele start van het transactieproces. Hiervoor moesten bepaalde zaken nader worden onderzocht en documenten worden afgerond.
In hoofdstuk 11.2 van het Consultatiedocument is bepaald dat aan drie randvoorwaarden moet zijn voldaan voordat een transactieproces kan worden gestart:

1. de onderneming moet klaar zijn voor een veilingverkoop of beursgang;
2. in geval van een veilingverkoop moeten er voldoende geïnteresseerde kopers zijn; en
3. de algemene marktomstandigheden moeten gunstig zijn. Bij ongunstige marktomstandigheden kan men bijvoorbeeld denken aan een periode van laagconjunctuur, ongewoon lage energieprijzen, juridische ontwikkelingen (bijvoorbeeld regulering of gerechtelijke procedures) waarvan aannemelijk is dat die in de komende periode een aanzienlijke negatieve impact zullen hebben op de waardering van Eneco.

De Stuurgroep heeft deze drie randvoorwaarden als uitgangspunt genomen bij haar beslissing om al dan niet met het verkoopproces te starten. De Stuurgroep heeft, na overleg met de betrokken adviseurs, vastgesteld dat op dit moment aan deze drie randvoorwaarden wordt voldaan. Afgesproken is dat gedurende het transactieproces deze randvoorwaarden periodiek worden getoetst.

Onderstaand treft u een beknopt overzicht van de elementen op basis waarvan de Stuurgroep heeft besloten dat aan de voornoemde drie randvoorwaarden is voldaan.

Ad. 1 Gereedheid onderneming
Naar het oordeel van de AHC, het bestuur en de commissarissen van Eneco en de betrokken financieel adviseurs is de onderneming op dit moment gereed voor een controlled auction. Dit oordeel is gebaseerd op het feit dat relevante transactiedocumentatie ofwel gereed is ofwel op schema ligt om op de beoogde datum gereed te zijn.

Ad. 2 Interesse potentiële kopers
Voor een controlled auction is het essentieel dat er voldoende geïnteresseerde (potentiële) kopers zijn. Immers, als er meerdere partijen zijn die de aandelen in Eneco willen kopen, dan creëert dat competitie, hetgeen in de regel een gunstige invloed heeft op de positie van de aandeelhouders en de onderneming in een controlled auction proces.

Op basis van interactie met- en respons uit de markt, is de conclusie van Eneco, de AHC en hun financieel adviseurs is, dat er voldoende serieuze interesse is in Eneco dat het transactieproces gestart kan worden.

Ad. 3 Marktomstandigheden

Tot slot moeten ook de algemene marktomstandigheden gunstig zijn. "Gunstige marktomstandigheden" is een relatief begrip en blijft een momentopname. Om dit zo goed mogelijk te toetsen hebben de AHC en Eneco, in samenwerking met de financieel adviseurs (Citi, ABN AMRO en Aperghis & Co), naar verscheidene indicatoren gekeken die gebruikelijk zijn om de marktsituatie te duiden. Er is onder meer gekeken naar de economische groei, het consumentenvertrouwen, de werkloosheidscijfers en de elektriciteitsprijzen, de activiteit in de fusie- en overnamemarkt voor energie- en nutsvoorzieningensector in Europa en de ontwikkeling van financieringskosten[2]. Deze indicatoren geven een voldoende positief beeld om de transactiefase te kunnen starten.

2 Voor een inschatting van de marktomstandigheden zijn de volgende indicatoren en bronnen gebruikt:
- Economische groei. Reële groep BBP 1e kwartaal t.o.v. voorgaande jaar, zowel Nederland als Eurozone. Bronnen
- Eurostat, CBS en Europese Centrale bank.
- Consumentenvertrouwen: Index Consumentenvertrouwen. Zowel Nederland als Eurozone. Bronnen: CBS en Eurostat.
- Werkloosheidscijfers: werkloosheidspercentage. Zowel in Nederland als Eurozone. Bron: FactSet.
- Elektriciteitsprijzen: elektriciteitsprijzen in Nederland. Bron: Bloomberg.

2 Beschrijving van het pre-kwalificatieproces, zijnde het startpunt van het transactieproces

De start van een controlled auction betreft de publicatie van een zogenaamde publieke privatiseringsaankondiging (hierna: PPA).

De PPA beschrijft in het kort dat de verkopende aandeelhouders van Eneco hun aandelen in Eneco willen verkopen en geïnteresseerde partijen zich bij de financieel adviseur (Citi) kunnen melden. De PPA geeft geïnteresseerde partijen verdere details over de aanmeldingsprocedure, de relevante deadline, informatievoorziening, etc. De PPA verschijnt in de vorm van een openbare advertentie. De PPA wordt gepubliceerd in een internationale (Engelstalige) krant namelijk de Europese editie van The Financial Times en in een Nederlandse krant, namelijk Het Financieel Dagblad. De PPA zal tevens op de website van Eneco worden geplaatst. Een wijdverspreide PPA zorgt ervoor dat er in lijn met de EU-richtlijnen een open en non-discriminatoir proces wordt georganiseerd waarbij alle mogelijk geïnteresseerde partijen worden uitgenodigd hun interesse in deelname aan het verkoopproces kenbaar te maken.

Na aanmelding ontvangt iedere geïnteresseerde partij een e-mail met als bijlagen een instructiebrief en een korte presentatie over Eneco. In de instructiebrief wordt beschreven hoe deze partij zich precies kan aanmelden, welke informatie zij moet aanleveren en welke criteria een rol spelen bij de beoordeling welke partijen zullen worden toegelaten tot het verkoopproces (de zogenaamde pre-kwalificatiecriteria). Iedereen kan zich in deze fase aanmelden en iedereen ontvangt dezelfde informatie. De instructiebrief en de presentatie over Eneco zullen tegelijk met u en de potentiële bieders worden gedeeld.

In de instructiebrief wordt aan geïnteresseerde partijen gevraagd om een aantal weken na publicatie van de PPA een Statement of Interest (de facto een brief met ondersteunende documenten) in te dienen. In het Statement of Interest brengt een geïnteresseerde partij zijn interesse voor de koop van Eneco naar voren en levert relevante informatie aan voor de beoordeling van de pre-kwalificatiecriteria.

De AHC, Eneco en hun financieel en juridisch adviseurs zullen alle Statement of Interests zorgvuldig bestuderen en beoordelen om te kunnen bepalen of geïnteresseerde partijen zich kwalificeren voor deelname aan de controlled auction. Hierin spelen de eerder genoemde pre-kwalificatiecriteria vanzelfsprekend een belangrijke rol. Uiteindelijk beslist de Stuurgroep welke geïnteresseerde partijen zich kwalificeren voor deelname aan het verkoopproces.

De geïnteresseerde partijen die tot het verkoopproces worden toegelaten, moeten een geheimhoudingsverklaring ondertekenen (zie Vervolgproces onder 3). Een dergelijke geheimhoudingsverklaring is gebruikelijk in transactieprocessen van deze omvang en bedoeld om vertrouwelijke, dan wel bedrijfsgevoelige informatie van met name Eneco gedurende het transactieproces te beschermen.

3 Vervolgproces controlled auction

Na de prekwalificatiefase start de fase waarbij partijen gevraagd wordt een indicatieve bieding uit te brengen. Zoals in de voorgaande paragraaf is benoemd, is het ondertekenen van een geheimhoudingsverklaring door de potentiële bieders die door Stuurgroep zijn toegelaten tot het verkoopproces een belangrijke voorwaarde om van start te gaan.
Vervolgens zal Eneco aanvullende informatie ter beschikking stellen zoals gebruikelijk in een verkoopproces. Deze informatie moet een bieder in staat stellen om een eerste indicatieve bieding op de aandelen te doen. Evenals bij de prekwalificatiefase wordt ook in deze fase door Eneco en de AHC en met behulp van de adviseurs een beoordeling gemaakt of de bieder en zijn indicatieve bieding voldoen aan bepaalde beoordelingscriteria.

Op basis van de indicatieve biedingen wordt een select aantal bieders uitgenodigd voor de tweede ronde. Dit zijn de bieders met de beste voorwaarden (rekening houdend met aspecten als prijs, beoordelingscriteria en belangen van betrokken stakeholders). Zij worden geselecteerd door de Stuurgroep. Vervolgens wordt aan dit selecte aantal partijen toegang geboden tot een online dataroom met daarin specifieke informatie over Eneco om verder boekenonderzoek te verrichten. Op basis van deze informatie kunnen bieders vervolgens een bindend bod indienen.

Na onderhandelingen met één of meer geselecteerde bieders over de koopovereenkomst, selecteert de Stuurgroep uiteindelijk een partij met het beste bod en de beste bijbehorende voorwaarden. De Stuurgroep zal het bod van deze partij met de bijbehorende voorwaarden aan alle aandeelhoudende gemeenten voorleggen. Alle gemeenten kunnen vervolgens een definitief besluit nemen, of uw gemeente al dan niet instemt met het voorstel van de potentiële koper. Daarnaast heeft de Centrale Ondernemingsraad van Eneco het recht om een advies uit te brengen over de keuze van de definitieve koper voorafgaand aan het tekenen van de koopovereenkomst.

Figuur 1. Bieding en selectieproces

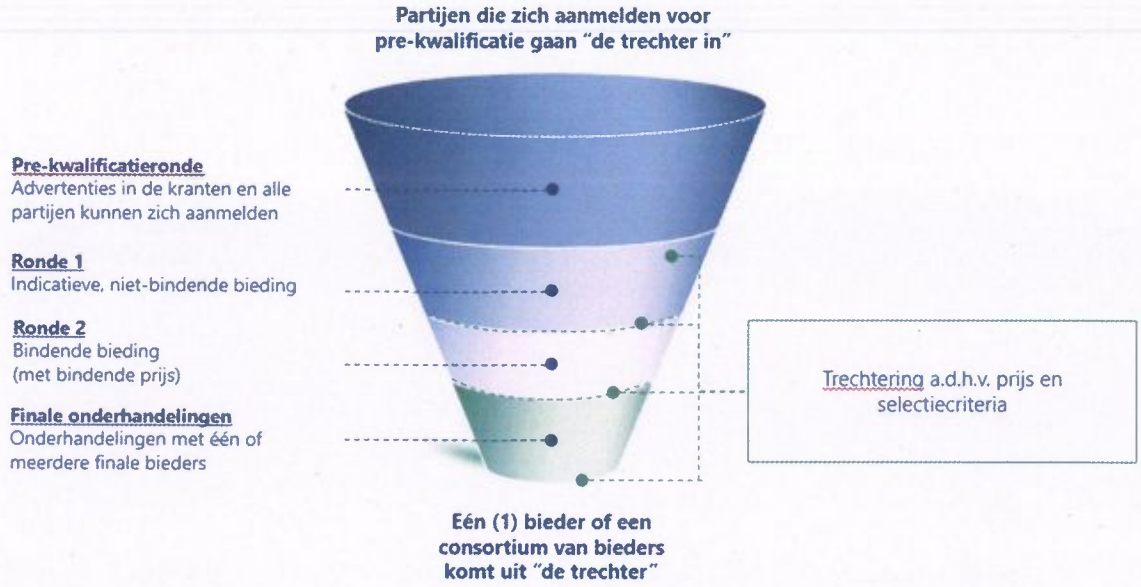

Voordat de transactie definitief kan worden afgerond, is naast het definitieve besluit van de aandeelhouders een aantal processtappen relevant. Zo zal, afhankelijk van het profiel en de activiteiten van de koper instemming van (een) nationale mededingingsautoriteit(en) van de landen waarin Eneco actief is dan wel de Europese mededingingsautoriteit (Europese Commissie van Mededinging) vereist zijn. Tot slot, hebben de betrokken partijen bij de verkoop een meldingsplicht aan de minister van Economische Zaken en Klimaat o.b.v. de Elektriciteitswet. Op 28 januari 2019 heeft minister Wiebes zich hierover uitgelaten in een brief aan de voorzitter van de Tweede Kamer[3].

Bovenstaande is op hoofdlijnen een schets van het proces dat de komende periode voor ons ligt. De AHC zal met behulp van Eneco en haar adviseurs u gedurende het proces (waarbij het streven is dit regelmatig te blijven doen) informeren over de voortgang.

3 https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/01/28/kamerbrief-over-energiebedrijf-eneco-wordt-verkocht-via-veiling

4 Voortgang enquête-procedure Ondernemingskamer

In de vorige AHC-brieven (o.a. d.d. 31 augustus, 15 oktober en 18 december 2018) is een toelichting gegeven op de start van de enquêteprocedure, de kosten van de procedure, de planning en is aangegeven dat het enquêteonderzoek van de Ondernemingskamer ziet op gebeurtenissen uit het verleden en daarmee los staat van het te volgen verkoopproces.
Ten aanzien van de planning is de huidige verwachting dat het onderzoek na de zomer van 2019 gereed zal zijn. De onderzoekers van de Ondernemingskamer hebben de afgelopen periode bij Eneco (e-mail)correspondentie en documenten opgevraagd en interviews gepland met betrokkenen. Dit laatste geldt ook voor de (oud-)wethouders en ambtenaren van de AHC, waarvoor diverse gesprekken staan gepland.

Met vriendelijke groeten, mede namens de Aandeelhouderscommissie Eneco,

Richard Moti
Voorzitter AHC

Bijlagen:

- Kopie van de Nederlandstalige advertentie (*public privatisation announcement*)

Aandeelhouderscommissie Eneco

Ter attentie van de vertegenwoordigers van de aandeelhouders in Eneco Groep N.V.

Rotterdam, 5 maart 2019

Betreft: verstrekken instructiebrief voor bieders en presentatie Eneco

Geachte aandeelhouder,

In de recente brief van 22 februari 2019 is de start van het transactieproces, het pre-kwalificatieproces (het startpunt van het transactieproces), het vervolgproces en de voortgang van de enquête-procedure bij de Ondernemingskamer beschreven.

In de voornoemde brief heeft u ook kunnen lezen dat het prekwalificatieproces is bedoeld om te bepalen of geïnteresseerde partijen zich kwalificeren voor *deelname* aan de controlled auction.

Op 22 februari is de prekwalificatiefase gestart met een publieke privatiseringsaankondiging (PPA) in de vorm van een advertentie[1]. Door middel van deze PPA zijn geïnteresseerde partijen uitgenodigd zich aan te melden en hun interesse in deelname aan het verkoopproces kenbaar te maken voor 3 maart 2019 om 18.00 uur.
Geïnteresseerde partijen die zich hebben aangemeld ontvangen een e-mail met als bijlagen een *instructiebrief* en een *korte presentatie over Eneco*. In de instructiebrief wordt beschreven hoe deze partij zich precies kan aanmelden, welke informatie zij moet aanleveren en welke criteria een rol spelen bij de beoordeling welke partijen zullen worden toegelaten tot het verkoopproces (de zogenaamde *prekwalificatiecriteria*). De presentatie geeft op hoofdlijnen het profiel, de marktpositie, de bedrijfsonderdelen en recente financiële prestaties van Eneco weer.

In de gezamenlijke Stuurgroep, bestaande uit vertegenwoordigers van Eneco en de verkopende aandeelhouders, is afgesproken dat de instructiebrief en de presentatie over Eneco gelijktijdig met de aandeelhouders en de potentiële bieders worden gedeeld. De instructiebrief en de presentatie die aan de geïnteresseerde partijen zijn gezonden treft u in de bijlage. Beide documenten zijn Engelstalig vanwege het internationale karakter van het verkoopproces.

In de instructiebrief wordt aan geïnteresseerde partijen gevraagd om een aantal weken na publicatie van de PPA een zogenaamd Statement of Interest (de facto een brief met

[1] https://nieuws.enecogroep.nl/stijging-resultaat-eneco/

ondersteunende documenten, hierna: SOI) in te dienen. In dit SOI brengt een geïnteresseerde partij zijn interesse voor Eneco naar voren en levert relevante informatie die nodig is om te beoordelen of de partij voldoet aan de pre-kwalificatiecriteria.

De derde bijlage bij deze brief bevat een vragenlijst die door geïnteresseerde partijen moet worden ingevuld. Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat de informatie die geïnteresseerde partijen verstrekken - inclusief de Statements of Interest en bijbehorende ingevulde questionnaire - niet met u kunnen worden gedeeld, omdat deze bedrijfsvertrouwelijke gegevens over de geïnteresseerde partij (kunnen) bevatten en mede in het licht daarvan aan de geïnteresseerde partijen is toegezegd dat deze informatie vertrouwelijk zal worden behandeld.

Deze brief, de instructiebrief, de presentatie en de vragenlijst zijn openbaar en kunnen openbaar met uw gemeenteraad worden gedeeld.

Vervolg

De AHC, Eneco en hun financieel en juridisch adviseurs zullen alle SOI's bestuderen en beoordelen om te bepalen of geïnteresseerde partijen zich kwalificeren voor deelname aan de controlled auction op basis van de pre-kwalificatiecriteria.

Op 27 maart 2019 is de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van Eneco gepland. In deze vergadering zal aan u door Eneco en de voorzitter van de AHC een toelichting worden gegeven op de voortgang van het transactieproces.

Na afronding van de prekwalificatiefase zal de AHC u per brief informeren over de verdere voortgang van het transactieproces. Deze brief kunt u dit voorjaar verwachten.

Met vriendelijke groeten, mede namens de Aandeelhouderscommissie Eneco,

Richard Moti
Voorzitter AHC

Bijlagen openbaar:

- Instructiebrief (pre-qualification letter)
- Presentatie Eneco (teaser)
- Vragenlijst (Questionnaire)

Aandeelhouderscommissie Eneco

Ter attentie van de vertegenwoordigers van de aandeelhouders in Eneco Groep N.V.

Rotterdam, 12 april 2019

Betreft: voortgang transactieproces – start fase niet-bindende biedingen

Geachte aandeelhouder,

In de recente brieven van 22 februari 2019 en 5 maart 2019 is het prekwalificatieproces (het startpunt van het transactieproces), het vervolgproces en de voortgang van de enquête-procedure bij de Ondernemingskamer beschreven.

Middels deze brief wensen de Aandeelhouderscommissie (hierna: AHC) en Eneco u te informeren over de voortgang en het vervolgproces van de transactie nu de prekwalificatiefase is afgerond en de eerste fase van de "controlled auction" van start gaat en waarbij potentiële kopers een eerste niet-bindend bod op de aandelen Eneco kunnen indienen.
Daarnaast zal de AHC ook een korte *update* geven van het lopende onderzoek dat door de Ondernemingskamer wordt uitgevoerd. Tot slot is ook de termijn van de Aandeelhoudersovereenkomst verlengd. De inhoud van de brief is derhalve als volgt:

1. *Afronding en uitkomst prekwalificatiefase*
2. *Start Fase 1: indienen niet-bindende biedingen en vervolgproces*
3. *Enquête-procedure Ondernemingskamer*
4. *Verlenging Aandeelhoudersovereenkomst*

1 Afronding en uitkomst prekwalificatiefase

Uitkomst prekwalificatie

Om met de uitkomst te beginnen kan de AHC u meedelen dat in deze fase van het proces de gezamenlijke conclusie van de AHC, Eneco en de betrokken adviseurs is dat er op dit moment voldoende geïnteresseerde partijen zich voor de prekwalificatiefase hebben aangemeld en de

verzochte informatie hebben aangeleverd[1]. Daaropvolgend heeft een beoordeling plaatsgevonden door de AHC, Eneco en de betrokken adviseurs. Dit heeft geresulteerd in een *longlist* die bestaat uit de partijen die voldoen aan de opgestelde prekwalificatiecriteria[2] en zijn toegelaten tot Fase 1 van de *controlled auction*. Ook hiervan is de gezamenlijke conclusie dat voldoende partijen zijn toegelaten tot Fase 1 teneinde een competitief transactieproces te kunnen voortzetten.

Onder treft u een beknopte toelichting op de stappen die zijn doorlopen. Nu het prekwalificatieproces is afgerond start Fase 1 (zie Figuur 1).

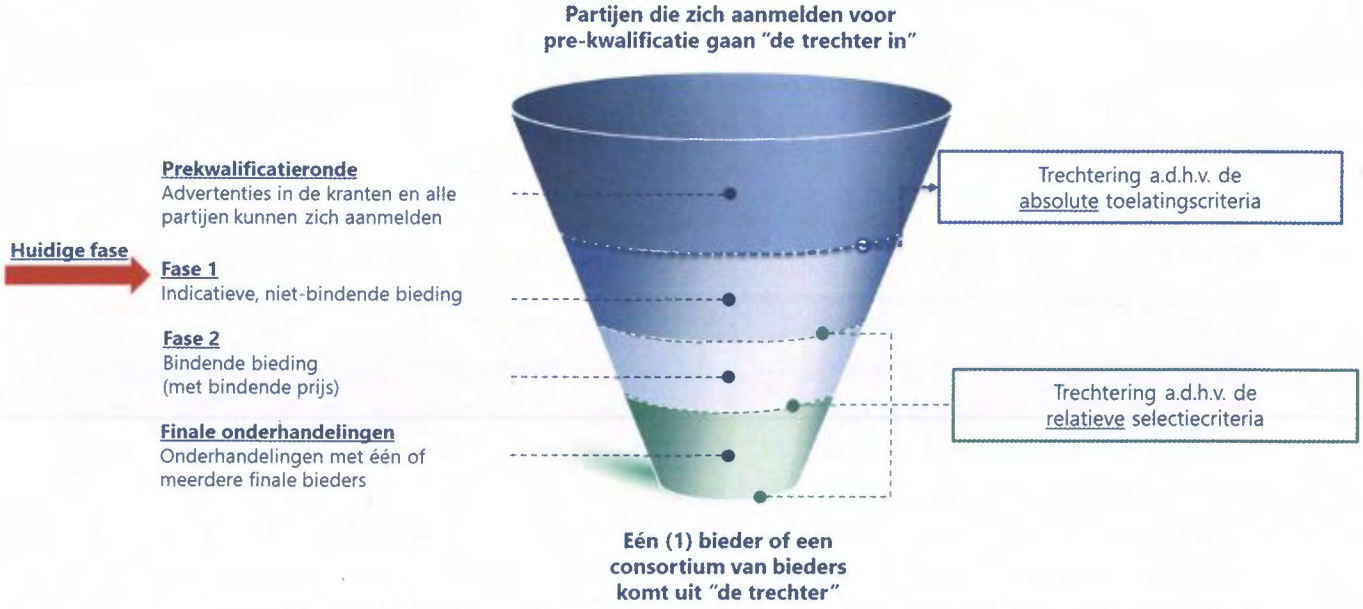

Terugblik en afronding prekwalificatie

In de eerdere AHC-brieven van 22 februari 2019 en 5 maart 2019 is aangegeven dat de gezamenlijke Stuurgroep (bestaande uit vertegenwoordigers van de Raad van Bestuur, Raad van Commissarissen en de AHC) op 21 februari 2019 heeft vastgesteld dat aan de randvoorwaarden[3]

---

1. Op 5 maart 2019 is door de AHC de instructiebrief voor geïnteresseerde partijen en de vragenlijst met de 44 aandeelhouders gedeeld. Hierin is toegelicht wat geïnteresseerde partijen aan informatie moeten aanleveren, rekening houdend met de vooraf opgetelde prekwalificatiecriteria.

2. De prekwalificatiecriteria zijn opgenomen in de instructiebrief die eerder door de AHC aan de 44 aandeelhoudende gemeenten is verstrekt.

3. Om het privatiseringsproces te kunnen voortzetten dient aan drie randvoorwaarden voldaan te zijn:

I. *de onderneming moet klaar zijn voor de verkoop;*
II. *er moeten voldoende geïnteresseerde kopers zijn; en*
III. *de algemene marktomstandigheden moeten gunstig zijn.*

voor de formele start van het privatiseringsproces is voldaan en er geen aanleiding is de gekozen privatiseringsroute middels een controlled auction aan te passen. In diezelfde Stuurgroep (van 21 februari 2019) is ingestemd met (i) het starten van de prekwalificatiefase van het verkoopproces van de aandelen in Eneco door middel van een controlled auction, (ii) het publiceren van een advertentie als formele aankondiging van het verkoopproces, en (iii) het versturen van een teaser en instructiebrief (prekwalificatiebrief met vragenlijst) aan partijen die zich aanmelden. Laatstgenoemde advertentie, teaser en brief met vragenlijst zijn door de AHC aan de 44 aandeelhouders verstrekt.
De partijen die hun interesse kenbaar hadden gemaakt en bovenstaande documentatie van Citi[4] hebben ontvangen hebben de mogelijkheid gehad om tot eind maart een zogenaamd *Statement Of Interest* indienen. In dit Statement of Interest is door de partijen relevante informatie aangeleverd zodat Eneco, de AHC en de betrokken adviseurs de betreffende partij konden beoordelen.

Op basis van deze informatie uit de Statements of Interest hebben de AHC en de vertegenwoordigers van Eneco met ondersteuning van de betrokken adviseurs de partijen beoordeeld. Bij deze beoordeling hebben de AHC, Eneco en de adviseurs zich gebaseerd op de gezamenlijk overeengekomen prekwalificatiecriteria (absolute beoordelingscriteria)[5]. Deze criteria hebben o.a. betrekking op het continueren van de duurzame strategie van Eneco, de reputatie van een geïnteresseerde partij en de mate waarin een bieder zijn bod (financieel) gestand kan doen. Vervolgens is in de Stuurgroep op 12 april 2019 vastgesteld welke partijen zich al dan niet kwalificeren voor de volgende fase van het verkoopproces en zijn partijen daarover geïnformeerd.

Voor alle duidelijkheid: gelet op (i) het confidentiële karakter van het transactieproces, (ii) de daarmee samenhangende (economische en financiële) belangen van Eneco en de aandeelhouders en (iii) de belangen van de partijen die deelnemen of hebben deelgenomen aan het proces (die op zeer vertrouwelijke basis hun Statement of Interest gegevens hebben gedeeld met Eneco en de aandeelhouders), wordt in deze brief geen uitspraak gedaan over de naam c.q. identiteit van partijen, het aantal partijen dat een Statement of Interest heeft ingediend en de inhoud van de Statements of Interest. Hetzelfde geldt voor de partijen die zijn toegelaten en afgewezen voor Fase 1 van de controlled auction.

Tot slot kan worden gemeld dat dat de prekwalificatiefase conform de vooraf opgestelde planning is verlopen, waarmee het doorlopen van de prekwalificatiefase niet tot vertraging heeft geleid.

---

4. Citigroup Global Markets Limited. De bank die door Eneco en de aandeelhouders is aangesteld om de transactie te coördineren in samenwerking met de financiële en juridische adviseurs van de aandeelhouders en de vennootschap. .
5. De prekwalificatiecriteria zijn opgenomen in de instructiebrief die eerder door de AHC aan de 44 aandeelhoudende gemeenten is verstrekt.

2 Start Fase 1: indienen niet-bindende biedingen en vervolgproces

Relevant om te melden is dat voorafgaand aan de overgang naar een nieuwe fase (zoals van de prekwalificatiefase naar Fase 1) in het transactieproces eerst de drie randvoorwaarden worden getoetst[6]. Naar het oordeel van Eneco, de AHC en de betrokken adviseurs wordt, net als op 21 februari 2019 bij de start van de prekwalificatiefase, nog steeds voldaan aan de drie randvoorwaarden.

Ten eerste is Eneco op dit moment gereed voor verkoop. Zo zijn de benodigde documenten voor Fase I van het verkoopproces afgerond en liggen andere voorbereidingshandelingen en bijbehorende documenten die in een latere fase van het proces benodigd zijn op koers om tijdig te worden afgerond.

Ten tweede is gebleken dat er voldoende geïnteresseerde potentiële kopers zijn.

Aan het derde en laatste punt is ook voldaan gezien de huidige gunstige economische indicatoren (zoals de koersen van relevante beursindexen, de hoge mate van overnameactiviteiten in de Energie & Nutsvoorzieningen-sector in Europa en lage financieringskosten).

In Fase 1 wordt vertrouwelijke informatie over Eneco met partijen gedeeld die zijn toegelaten tot de *controlled auction*. Na ondertekening van een geheimhoudingsovereenkomst ontvangen partijen een informatiepakket waaronder een procesbrief, een informatie-memorandum en een financieel model. Deze partijen worden uitgenodigd om voor de start van het zomerreces een niet-bindende bieding uit te brengen die door de Stuurgroep geëvalueerd wordt aan de hand van de in het Transactieprotocol overeengekomen absolute en relatieve beoordelingscriteria (de "Beoordelingscriteria") waaronder prijs, dealzekerheid en de realisatie van Eneco's duurzame strategie. Medio 2019 zullen Eneco en de AHC gezamenlijk een keuze maken welke partijen doorgaan naar Fase 2. Dit is de fase voor het indienen van de bindende biedingen. In navolging op de bijeenkomst van 25 januari 2019 is de AHC voornemens om in diezelfde periode een tweede informatieve aandeelhoudersbijeenkomst te organiseren (zie onderstaand).

Een beperkt aantal partijen wordt door de Stuurgroep toegelaten voor deze Fase 2. Op basis van o.a. aanvullende informatie over de vennootschap, het verrichte boekenonderzoek en nadere gesprekken met het management van de onderneming kunnen partijen een bindend bod indienen. Hiervoor hebben partijen in deze tweede fase tot het najaar van 2019 de tijd. Ook deze bindende biedingen worden vervolgens door de Stuurgroep geëvalueerd aan de hand van de Beoordelingscriteria, waarna wederom een selectie wordt gemaakt voor Fase 3.

---

6. Om het privatiseringsproces te kunnen voortzetten dient aan drie randvoorwaarden voldaan te zijn:

I. *de onderneming moet klaar zijn voor de verkoop;*
II. *er moeten voldoende geïnteresseerde kopers zijn; en*
III. *de algemene marktomstandigheden moeten gunstig zijn.*

Fase 3 betreft het stadium waarin met de laatst overgebleven gegadigde(n) die een bindende bieding hebben uitgebracht de finale onderhandelingen gevoerd. Na deze onderhandelingen wordt uiteindelijk door de Stuurgroep een finale bieder of een consortium van bieders gekozen. Aan elke aandeelhouder wordt de finale prijs en voorwaarden, voorgelegd, zodat zij een autonoom Definitief Besluit kunnen nemen om hun aandelen al dan niet te verkopen.
De huidige verwachting is dat de geselecteerde koper eind 2019 bekend zal zijn en kort daarnaw aan u zal worden voorgelegd voor een Definitief Besluit. Net als bij de consultatiefase en het Principebesluit in oktober 2017 zal de AHC in samenwerking met Eneco en de adviseurs voor u een informatiepakket opstellen ter ondersteuning van dit te nemen besluit.

In de brief van 21 februari 2019 bent u ook op de hoogte gesteld van het feit dat naast de 44 gemeenten ook andere actoren een positie hebben in deze eindfase. Dit geldt namelijk voor (i) de Centrale Ondernemingsraad die het recht heeft om een advies uit te brengen over de overdracht van de zeggenschap over Eneco, (ii) de minister van Economische Zaken en Klimaat die zich over de transactie mag uitlaten o.b.v. de Elektriciteitswet en (iii) (een) nationale mededingingsautoriteit(en) van de landen waarin Eneco actief is dan wel de Europese mededingingsautoriteit, afhankelijk van het profiel en de activiteiten van de koper, die fusiecontrole zal uitvoeren.

De AHC zal u vanzelfsprekend in samenwerking met Eneco en de betrokken adviseurs periodiek op de hoogte blijven houden van de voortgang[7].

Zoals in bovenstaande alinea is aangegeven, is de AHC voornemens een tweede informatieve aandeelhoudersbijeenkomst te plannen voor aanvang van het zomerreces. Net als in januari is het doel van deze bijeenkomst om u enerzijds in de gelegenheid te stellen vragen en aandachtpunten in te brengen en anderzijds u nader te informeren over de voortgang in het transactieproces en bepaalde transactieonderwerpen nader uit te lichten.
Vanuit de secretaris van de AHC zal spoedig een uitnodiging volgen met gegevens over de exacte datum, tijd en locatie.

7. Zoals de AHC reeds heeft aangegeven is de planning met de bijbehorende fasering en processtappen op basis van de huidige inzichten. Een transactieproces is complex en dynamisch. Dit betekent dat men te maken kan hebben met endogene en exogene factoren die het transactieproces kunnen beïnvloeden. Hierdoor is het selecteren van een geschikte koper en de tijdslijn waarbinnen dit plaatsvindt niet op voorhand te garanderen.

3 Enquête-procedure Ondernemingskamer

In de vorige AHC-brieven (o.a. d.d. 31 augustus, 15 oktober en 18 december 2018) is een toelichting gegeven op de start van de enquêteprocedure, de kosten van de procedure, de planning en is aangegeven dat het enquêteonderzoek van de Ondernemingskamer ziet op gebeurtenissen uit het verleden en daarmee los staat van het te volgen verkoopproces.

Vervolgens heeft de AHC in haar brief van 22 februari 2019 een update gegeven van de voortgang van de werkzaamheden van de onderzoekers.

Op dit moment is het onderzoek nog in volle gang en zijn de afgelopen periode bestuurders en medewerkers van Eneco alsmede wethouders en ambtenaren van de AHC geïnterviewd door de onderzoekers (de heren Van Andel en Van Manen). De verwachting is nog altijd dat het onderzoek na de zomer zal zijn afgerond. Ook hiervoor geldt dat de AHC u op de hoogte zal houden van de verdere voortgang lopende het onderzoek.

4 Verlenging aandeelhoudersovereenkomst tussen verkopende aandeelhouders

Na de consultatiefase medio 2017 is door alle gemeenten in het najaar van 2017 een Principebesluit genomen of men de aandelen in Eneco al dan niet wenste te verkopen. Iedere verkopende aandeelhouder heeft als gevolg van dit voorlopige verkoopbesluit de Aandeelhoudersovereenkomst ondertekend. In deze Aandeelhoudersovereenkomst hebben de verkopende aandeelhouders onderling de belangrijkste voorwaarden voor het voorgenomen transactieproces en de voorgenomen transactie vastgelegd. Onder andere met betrekking tot de organisatiestructuur, de wijze van besluitvorming alsmede de rollen en verantwoordelijkheden tussen de verkopende aandeelhouders. In de aandeelhoudersovereenkomst was ook een einddatum opgenomen van 30 juni 2019. In dezelfde overeenkomst is opgenomen dat deze termijn kan worden verlengd. Met het oog op een goede voortgang van het verkoopproces hebben de gemeenten die deel uitmaken van de Commissie van Verkopende Aandeelhouders (gemeenten Rotterdam, Den Haag, Dordrecht, Lansingerland, Heemstede, Capelle aan den IJssel, Molenlanden en Achtkarspelen)[8] besloten de termijn van de Aandeelhoudersovereenkomst te verlengen tot 31 december 2020.

[8] Gemeenten die partij zijn bij de Aandeelhoudersovereenkomst en tenminste 50% van het geplaatste aandelenkapitaal van Eneco Groep N.V. vertegenwoordigen, kunnen beslissen tot verlenging van de aandeelhoudersovereenkomst. Tijdens een vergadering hebben de gemeenten die deel uitmaken van de commissie van verkopende aandeelhouders (CvVA, vertegenwoordigend 64,69% van het geplaatste aandelenkapitaal) hiertoe besloten.

Met vriendelijke groeten, mede namens de Aandeelhouderscommissie Eneco,

Arjan van Gils
Voorzitter AHC

Aandeelhouderscommissie Eneco

Ter attentie van de vertegenwoordigers van de aandeelhouders in Eneco Groep N.V.[1]

Rotterdam, 28 juni 2019

Betreft: voortgang transactieproces en start fase bindende biedingen

Geachte aandeelhouder,

In de recente brieven van 21 februari 2019, 5 maart 2019 en 12 april 2019 zijn het prekwalificatieproces (het startpunt van het transactieproces), het vervolgproces (waaronder een toelichting over de fase voor het indienen van niet-bindende biedingen) en de voortgang van de enquêteprocedure bij de Ondernemingskamer beschreven.

De Aandeelhouderscommissie (hierna: AHC) en Eneco informeren u via deze brief over de voortgang en het vervolgproces van de transactie. De eerste fase (hierna: Fase 1), waarin geïnteresseerde partijen een niet-bindend bod konden indienen is afgerond en de tweede fase van de "controlled auction" gaat nu van start. In deze tweede fase (hierna: Fase 2) kan een select aantal potentiële kopers een bindend bod op de aandelen Eneco indienen. Dit betreft uitsluitend potentiele kopers die toegelaten zijn naar aanleiding van een beoordeling van hun niet-bindende bod in de eerste fase.

Daarnaast geeft de AHC u middels deze brief ook een korte *update* van: (i) het lopende onderzoek dat door de Ondernemingskamer wordt uitgevoerd, (ii) de laatste stand van zaken van de principebesluiten nu recent een aantal gemeenten een hernieuwd besluit over de afbouw van het aandelenbelang heeft genomen. De inhoud van de brief is derhalve als volgt:

1. *Afronding en uitkomst fase niet-bindende biedingen (Fase 1)*
2. *Start fase indienen bindende biedingen (Fase 2) en vervolgproces*
3. *Enquête-procedure Ondernemingskamer*
4. *Update principebesluiten*

Net als in de voorgaande AHC-brieven reeds is aangeduid wordt gelet op: (i) het confidentiële karakter van het transactieproces, (ii) de daarmee samenhangende (economische en financiële) belangen van Eneco en de aandeelhouders en (iii) de belangen van de partijen die deelnemen of

[1] Deze AHC-brief is openbaar en kan derhalve aan uw college van B en W alsmede aan de gemeenteraad worden verstrekt

hebben deelgenomen aan het proces (die op zeer vertrouwelijke basis hun niet-bindende bieding hebben uitgebracht) in deze brief geen uitspraak gedaan over de naam c.q. identiteit van partijen, het aantal partijen dat een niet-bindend bod heeft ingediend en de inhoud van de niet-bindende biedingen.

1 Afronding en uitkomst fase niet-bindende biedingen

1.1 Uitkomst niet-bindende biedingen (Fase 1)

Zoals in de voorgaande AHC-brief van 12 april 2019 is vermeld, is door de gezamenlijke Stuurgroep (bestaande uit vertegenwoordigers van de Raad van Bestuur, Raad van Commissarissen en de AHC) een besluit genomen over de *longlist* met partijen die voldoen aan de opgestelde prekwalificatiecriteria[2]en zijn toegelaten tot Fase 1 van de *controlled auction*. Deze partijen hadden tot eind mei 2019 de tijd om een niet-bindend bod in te dienen.

De AHC en Eneco hebben gezamenlijk geconcludeerd dat voldoende geïnteresseerde partijen een niet-bindend bod hebben ingediend en de verzochte informatie hebben aangeleverd. Daaropvolgend heeft een beoordeling van de niet-bindende biedingen plaatsgevonden door de AHC en Eneco aan de hand van de beoordelingscriteria. Dit heeft geresulteerd in een *shortlist* die bestaat uit de partijen die worden toegelaten tot Fase 2 van de *controlled auction*. Ook hiervan is de gezamenlijke conclusie dat voldoende partijen zijn toegelaten tot Fase 2 en aan de vooraf gestelde randvoorwaarden is voldaan (zie paragraaf 2.1) teneinde een competitief transactieproces te kunnen voortzetten.

Onder treft u een beknopte toelichting op de stappen die zijn doorlopen, nu Fase 1 is afgerond en Fase 2 zal starten (zie Figuur 1).

2. De prekwalificatiecriteria zijn opgenomen in de instructiebrief die eerder door de AHC aan de 44 aandeelhoudende gemeenten is verstrekt.

Figuur 1. Fasering controlled auction

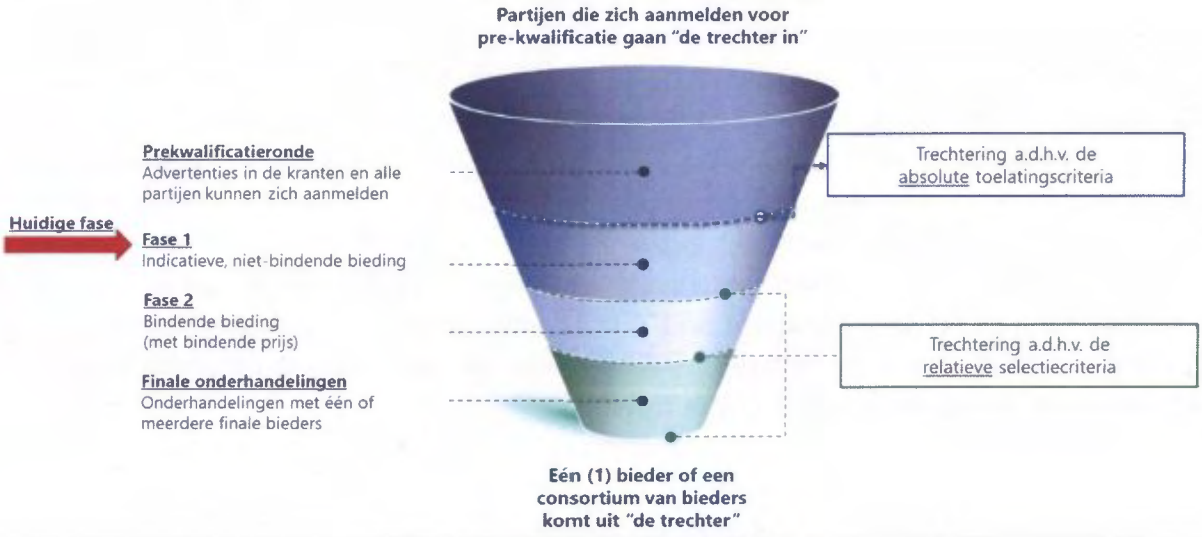

1.2 Terugblik en afronding fase niet-bindende biedingen

In april is de prekwalificatiefase afgerond en is de fase van niet-bindende biedingen gestart als gevolg van de daartoe in de gezamenlijke Stuurgroep genomen besluiten. Deze besluiten hadden betrekking op:

i. welke partijen op basis van de gezamenlijk overeengekomen toelatingscriteria zijn toegelaten tot de volgende fase van het verkoopproces (de *longlist*) en welke zijn afgevallen;

ii. het goedkeuren van de structuur en strategie van het verkoopproces, waarmee wordt gedoeld op het faseren van de controlled auction in drie opeenvolgende biedingsrondes waarin bieders "getrechterd" worden met als doel één partij of een consortium van partijen te selecteren (zie Figuur 1);

iii. een brief (een zogenaamde *procesbrief*) voor de toegelaten geïnteresseerde partijen met daarin hoofdzakelijk instructies, eisen en toelichtende informatie over de wijze waarop, met welke vereiste inhoud en wanneer zij hun niet-bindende biedingen (*Fase 1*) kunnen indienen;

iv. het vaststellen dat er geen aanleiding is de gekozen privatiseringsroute middels een controlled auction proces aan te passen of op te schorten.

Zoals in de voornoemde AHC-brief is aangegeven is aan de toegelaten partijen - nadat zij een geheimhoudingsovereenkomst hadden ondertekend - een vertrouwelijk informatiepakket verstrekt. Dit pakket bevatte een procesbrief, een informatie-memorandum (geeft onder andere informatie over het bedrijfsplan met aandacht de lange termijn strategie en investeringen van de

onderneming) en een financieel model. Deze partijen is vervolgens de mogelijkheid geboden om uiterlijk eind mei 2019 een niet-bindende bieding uit te brengen. In dit niet-bindende bod is door de partijen relevante informatie aangeleverd zodat Eneco, de AHC en de betrokken adviseurs de betreffende niet-bindende bieding konden beoordelen.
Op basis van informatie uit deze niet-bindende biedingen hebben de AHC en Eneco met ondersteuning van de betrokken adviseurs de biedingen beoordeeld. Bij deze beoordeling hebben de AHC, Eneco en de adviseurs zich gebaseerd op de gezamenlijk overeengekomen toelatings- en beoordelingscriteria waaronder prijs, dealzekerheid en de realisatie van Eneco's duurzame strategie. Vervolgens was de Stuurgroep in haar vergadering van 28 juni 2019 unaniem in de vaststelling welke partijen op basis van bovenstaande beoordeling worden toegelaten (de *shortlist*) tot de volgende fase van het verkoopproces (Fase 2) waarna partijen daarover zijn geïnformeerd.
Tot slot kan worden gemeld dat de fase voor het indienen van niet-bindende biedingen (Fase 1) conform de vooraf opgestelde planning is verlopen.

2 Start Fase 2: indienen bindende biedingen en vervolgproces

2.1 Fase indienen bindende biedingen

Evenals bij de voorgaande Stuurgroep-vergaderingen (d.d. 21 februari en d.d. 12 april 2019) is in de laatste Stuurgroep (d.d. 28 juni 2019) vastgesteld dat aan de randvoorwaarden[3] nog altijd wordt voldaan en er geen aanleiding is om de gekozen privatiseringsroute middels een controlled auction aan te passen.

Het vaststellen van de shortlist en de gezamenlijke constatering dat aan de randvoorwaarden is voldaan maken dat Fase 1 is afgerond en Fase 2 is gestart. De huidige inschatting is dat Fase 2 tot het najaar van 2019 zal duren en de tot Fase 2 toegelaten partijen in staat stelt een bindend bod voor te bereiden en in te dienen. Deze inschatting is daarmee ongewijzigd ten opzichte van de voorgaande AHC-brief.
De tot Fase 2 toegelaten partijen kunnen deze periode gebruiken om in aanvulling op Fase 1 nog meer inzicht in Eneco te verkrijgen via:

i. gesprekken met het management en andere vertegenwoordigers van de onderneming en een vertegenwoordiging van de AHC om meer duiding te krijgen bij de strategische intenties van een potentiële koper en zijn visie op het aandeelhouderschap Eneco (rekening houdend met de beoordelingscriteria);

---

3. *Om het privatiseringsproces te kunnen voortzetten dient aan drie randvoorwaarden voldaan te zijn:*
   - *i. de onderneming moet klaar zijn voor de verkoop;*
   - *ii. er moeten voldoende geïnteresseerde kopers zijn; en*
   - *iii. de algemene marktomstandigheden moeten gunstig zijn.*

ii. analyse van additionele informatie die door Eneco ter beschikking is gesteld [4], waaronder een update van de financiële cijfers, belangrijke contracten en overeenkomsten en de uitkomsten van het interne boekenonderzoek dat in opdracht van Eneco is uitgevoerd (dit laatste ook wel "*vendor due dilligence*" genoemd).

Net als in Fase 1 zullen de AHC en Eneco de bindende biedingen beoordelen. Dit zal gebeuren aan de hand van de geboden prijs, de beoordelingscriteria en de mate waarin bieders bereid zijn hierover bindende waarborgafspraken te maken. Bieders worden daarom aangemoedigd de beoordelingscriteria in acht te nemen bij de formulering van hun bindende bieding. Ter afronding van Fase 2 zal in het najaar van 2019 een Stuurgroepvergadering plaatsvinden. In deze vergadering zal de Stuurgroep op basis van de ingediende bindende biedingen, de mate waarin deze zich verhouden tot de beoordelingscriteria en de uitkomsten van de gezamenlijke beoordeling besluiten met welke partij(en) de finale onderhandelingen zullen worden gevoerd (Fase 3).

2.2 Vervolgproces en vereiste goedkeuring(en)

De stuurgroep besluit naar aanleiding van de bindende biedingen met welke partij(en) in fase 3 finale onderhandelingen worden gevoerd. Tevens is dit de fase waarin deze partijen de laatste mogelijkheid hebben om informatie over de onderneming te verkrijgen, ook wel de "*confirmatory due diligence*" genoemd. Na deze finale onderhandelingen kiest de Stuurgroep uiteindelijk de finale bieder of een consortium van bieders. Vervolgens wordt aan alle individuele aandeelhouders de finale prijs en voorwaarden van de bieder voorgelegd, zodat zij een zelfstandig Definitief Besluit kunnen nemen om hun aandelen al dan niet te verkopen.
De huidige verwachting is dat de geselecteerde koper eind 2019 bekend zal zijn en daarna aan u zal worden voorgelegd voor een Definitief Besluit. Net als bij de consultatiefase en het Principebesluit in oktober 2017 zal de AHC in samenwerking met Eneco voor u en de gemeenteraad een informatiepakket opstellen ter ondersteuning van dit te nemen besluit. Daarnaast is het huidige voornemen dat ook één of meerdere bijeenkomsten worden georganiseerd om de keuze voor het bod (de koper met vanzelfsprekend de daarmee overeengekomen koopsom en overeengekomen voorwaarden) nader aan u toe te lichten.

In de brieven van 21 februari 2019 en 12 april 2019 bent u ook op de hoogte gesteld van het feit dat naast de 44 gemeenten ook andere actoren een positie hebben in deze eindfase. Dit geldt namelijk voor (i) de Centrale Ondernemingsraad die het recht[5] heeft om een advies uit te brengen over de overdracht van de zeggenschap over Eneco, (ii) de minister van Economische Zaken en Klimaat die zich over de verkoop mag uitlaten o.b.v. de Elektriciteitswet en (iii) (een) nationale mededingingsautoriteit(en) van de landen waarin Eneco actief is dan wel de Europese

4. De toegang tot deze bedrijfsinformatie valt onder de geheimhoudingsverklaring die partijen hebben getekend..
[5] Op basis van artikel 25 van de Wet op de Ondernemingsraden (WOR).

mededingingsautoriteit, afhankelijk van het profiel en de activiteiten van de koper, die fusiecontrole zal uitvoeren.

3 Enquête-procedure Ondernemingskamer

Op dit moment zijn alle interviews door de onderzoekers (de heren Van Andel en Van Manen) met bestuurders en medewerkers van Eneco alsmede een aantal (oud-)wethouders en ambtenaren van de AHC afgerond en zijn de gespreksverslagen gedeeld. De verwachting is nog altijd dat het onderzoek in het najaar van 2019 zal worden afgerond.

4 Update principebesluiten

Ten tijde van het opstellen van de vorige AHC-brief (d.d. 12 april 2019) hadden 37 gemeenten die gezamenlijk 92,94% van het geplaatste kapitaal vertegenwoordigen het principebesluit genomen om de aandelen te verkopen. Nadien hebben drie gemeenten ook het principebesluit genomen om de aandelen te verkopen. Op dit moment hebben 40 van de 44 gemeenten het principebesluit tot verkoop van hun aandelen genomen en hiermee komt het percentage uit op 96,44%. Nu het percentage afbouwende gemeenten op dit moment boven de 95% is uitgekomen, kan dit later in het proces implicaties hebben voor de dan blijvende aandeelhouders als dit percentage ook na het Definitieve Besluit boven de 95% blijft. In het Burgerlijk Wetboek (art. 2:92a BW) is bepaald dat een aandeelhouder die 95% van het geplaatste kapitaal bezit, een vordering tot overdracht van de resterende 5% van de aandelen in kan stellen bij de Ondernemingskamer. Het is aan de koper om desgewenst zo'n vordering in te stellen. De minderheidsaandeelhouder ontvangt bij een toewijzing van de vordering een vergoeding voor zijn aandelen die in de regel gebaseerd is op de prijs die de koper heeft betaald bij de transactie of op een waardering van een of meerdere deskundigen. De Ondernemingskamer kan een dergelijke vordering van een meerderheidsaandeelhouder ook afwijzen.

Informatieve aandeelhoudersbijeenkomst 1 juli 2019

Op 23 mei jl. bent u uitgenodigd voor de informatieve aandeelhoudersbijeenkomst op 1 juli aanstaande. Net als in januari is het doel van deze bijeenkomst om u enerzijds in de gelegenheid te stellen vragen en aandachtpunten in te brengen en anderzijds om u nader te informeren over de voortgang in het transactieproces en bepaalde transactieonderwerpen toe te lichten. De AHC zal u verder periodiek informeren over het vervolg en de wenselijke route van Eneco en de AHC in het kader van het gezamenlijke transactieproces.

Met vriendelijke groeten, mede namens de Aandeelhouderscommissie Eneco,

Arjan van Gils
Voorzitter AHC

Aandeelhouderscommissie Eneco

Ter attentie van de vertegenwoordigers van de aandeelhouders in Eneco Groep N.V.[1]

Rotterdam, 23 september 2019

Betreft: voortgang transactieproces

Geachte aandeelhouder,

Via deze brief ontvangt u een update van het transactieproces. In de recente brieven van 21 februari 2019, 5 maart 2019, 12 april 2019 en 28 juni 2019 zijn het prekwalificatieproces (het startpunt van het transactieproces), de vervolgstappen (waaronder een toelichting over de fases van de niet-bindende en bindende biedingen) en de voortgang van de enquêteprocedure bij de Ondernemingskamer beschreven. Zoals in de laatste AHC-brief reeds is aangeduid wordt gelet op: (i) het confidentiële karakter van het transactieproces, (ii) de daarmee samenhangende (economische en financiële) belangen van Eneco en de aandeelhouders en (iii) de belangen van de partijen die deelnemen of hebben deelgenomen aan het proces (die op vertrouwelijke basis hun niet-bindende bieding hebben gedeeld met Eneco en de AHC) in deze brief wordt geen uitspraak gedaan over de naam c.q. identiteit van partijen en het aantal partijen dat zich in de huidige fase bevindt. De inhoud van deze brief is als volgt:

1. *Voortgang en vooruitblik transactieproces*
2. *Enquête-procedure Ondernemingskamer*

1 Voortgang en vooruitblik transactieproces

Deze brief is met name bedoeld om u inzicht te geven in de ontwikkelingen en de werkzaamheden die hebben plaatsgevonden in de periode tussen de laatste AHC-brief en nu. Zoals in de brief van 28 juni 2019 is aangegeven is de eerste fase (hierna: **Fase 1**) waarin geïnteresseerde partijen een niet-bindend bod konden indienen in de periode voor de zomer afgerond. In deze *"ronde"* is een select aantal potentiële kopers door Eneco en de Aandeelhouderscommissie Eneco (hierna: AHC) toegelaten tot de volgende fase. Dit selecte aantal potentiële kopers heeft in deze tweede fase (hierna: **Fase 2**) de mogelijkheid een bindend bod op de aandelen Eneco in te dienen. Deze fases worden in de figuur hieronder weergegeven:

[1] Deze AHC-brief is openbaar en kan derhalve aan uw college van B en W alsmede aan de gemeenteraad worden verstrekt.

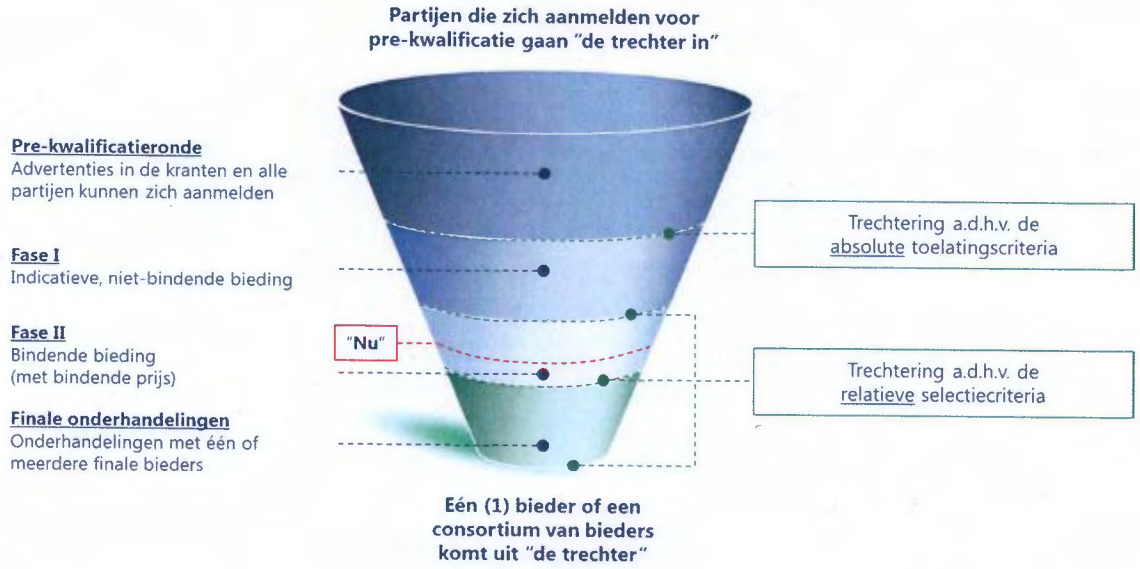

Figuur 1

1.1 Verrichte werkzaamheden en laatste ontwikkelingen

Fase 2 van de "controlled auction" is op dit moment nog in volle gang en verloopt tot op heden conform de gezamenlijke planning. Kort gezegd: tussentijdse producten worden tijdig opgeleverd en er zijn op dit moment geen signalen dat het transactieproces vertraging oploopt[2].

Zoals in bovenstaande alinea is aangegeven is er vanaf de start van Fase 2 (vanaf 28 juni 2019) tot nu sprake van intensieve interactie tussen Eneco, de AHC, de betrokken externe adviseurs en de overgebleven potentiële kopers in voorbereiding op de (eventuele) bindende biedingen later dit jaar. Dit heeft betrekking op zaken die in deze fase van een controlled auction gebruikelijk zijn, waarbij o.a.:

i. op dit moment een uitgebreid vraag en antwoordproces (een zogenaamde *Q&A-fase*) plaatsvindt tussen Eneco en bieders, waarbij bieders vragen kunnen stellen aan de vennootschap en haar adviseurs over de vennootschap o.b.v. de verstrekte informatie in de *online dataroom;*

ii. er gesprekken zijn tussen bieders en het bestuur van Eneco, onder andere over de bedrijfsactiviteiten, de financiën, de strategische intenties van potentiële kopers en hun visies op het aandeelhouderschap Eneco (rekening houdend met de beoordelingscriteria). In lijn

[2] Een transactieproces van deze omvang is en blijft een complex en dynamisch proces. Dit betekent dat men te maken kan hebben met endogene en exogene factoren die het transactieproces kunnen beïnvloeden. Hierdoor is – zoals de AHC in eerdere brieven al heeft aangegeven - het selecteren van een geschikte koper en de tijdslijn waarbinnen dit plaatsvindt niet op voorhand te garanderen.

met de gemaakte afspraken neemt tevens een delegatie van de AHC deel aan deze gesprekken;

iii. er bezoeken aan bedrijfslocaties van Eneco plaatsvinden (*"site visits"*) en er gesprekken zijn tussen potentiële kopers en de diverse bedrijfsonderdelen van Eneco (de zogenaamde *"business units"*) voor het verkrijgen van meer diepgaandere informatie en achtergrond over Eneco;

iv. zoals in de laatste AHC-brief is aangegeven, is het eerste concept van de uiteindelijke door de verkopende aandeelhouders, Eneco en koper te ondertekenen koopovereenkomst gedeeld met geïnteresseerde partijen. Daarmee beoogt men zo vroeg mogelijk (parallel aan de andere werkzaamheden) in het proces de koopovereenkomst uit te onderhandelen, zodat zodat er niets of zo min mogelijk te onderhandelen valt na ontvangst van de bindende biedingen.

Uiteindelijk zijn voornoemde zaken bedoeld om partijen te ondersteunen c.q. in staat te stellen om een goed bindend bod in te kunnen dienen.

1.2 Vooruitblik

De beoordeling van de bindende biedingen wordt, net als in Fase 1 worden, gedaan door de AHC en Eneco, ondersteund door de adviseurs. Dit gebeurt, conform de afspraken, aan de hand van de geboden prijs, de dealzekerheid, de beoordelingscriteria en de mate waarin bieders bereid zijn hierover bindende waarborgafspraken te maken. Ter afronding van Fase 2 vindt eind 2019 een gezamenlijke Stuurgroepvergadering plaats (bestaande uit vertegenwoordigers van de Raad van Bestuur, de Raad van Commissarissen en de AHC). De Stuurgroep zal op grond van voornoemde beoordeling van de bindende biedingen besluiten met welke partij(en) de *finale onderhandelingen* zullen worden gevoerd (zie figuur 1).

Doel van de finale onderhandelingen is om de spreekwoordelijke "punten op de i te zetten". Tevens is dit de fase waarin de bieder of bieders de laatste mogelijkheid hebben om informatie over de onderneming te verkrijgen, om hun eigen aannames voor hun bieding aan te toetsen, ook wel de *"confirmatory due diligence"* genoemd. Beperkte nog niet eerder gedeelde informatie, zoals zeer concurrentie gevoelige informatie, wordt aan bieder(s) beschikbaar gesteld. Op deze manier worden zij in staat gesteld om een laatste bevestiging (confirmatory) te krijgen voor hun eerder gemaakte aannames. De finale onderhandelingen eindigen met een Stuurgroepbesluit over het onderhandelingsresultaat.

Zoals in eerdere brieven is aangegeven heeft de COR gegeven haar wettelijke adviesrecht ook een belangrijke rol. Zij wordt vanzelfsprekend in alle fasen betrokken en in de eindfase in staat gesteld om over het eindresultaat en het daaruit voortvloeiende voorstel haar advies uit te brengen.

Vervolgens wordt een informatiepakket met daarin onder andere een Toelichtingsdocument aan de gemeenten aangeboden voor het Definitieve Besluit over de aandelenverkoop. Dan begint de fase van toelichting en besluitvorming.

Qua termijn zet de AHC in, op basis van de huidige status van de transactiedocumentatie en de ervaringen uit de consultatiefase in 2017, op een termijn van maximaal 60 werkdagen (dit is *inclusief*

een mogelijkheid tot verlenging van 20 dagen) waarin de gemeenten de tijd hebben om hun besluit aan de AHC kenbaar te maken (het kerstreces niet meegerekend).
Om de transactie volledig af te ronden zal niet alleen door de aandeelhoudende gemeenten[3], maar ook door (i) de minister van Economische Zaken en Klimaat o.b.v. de Elektriciteitswet en (ii) (een) nationale mededingingsautoriteit(en) van de landen waarin Eneco actief is dan wel (iii) de Europese mededingingsautoriteit (zie ook de brieven van 12 april 2019 en 28 juni 2019) goedkeuring moeten worden gegeven. De AHC verwacht ten tijde van het verstrekken van het informatiepakket (met o.a. het Toelichtingsdocument als onderdeel daarvan) meer duidelijkheid te hebben over de status van de betreffende goedkeuringen.
Tot slot het tijdpad. De AHC onderschrijft op basis van de huidige voortgang en inzichten het *statement* uit het Haljaarbericht 2019 van Eneco dat de geselecteerde bieder naar verwachting rond de kerst van dit jaar kan worden gepresenteerd, met afronding van het proces in 2020.

1.3 Update principebesluiten

Op dit moment hebben 41 van de 44 gemeenten het principebesluit tot verkoop van hun aandelen genomen en hiermee komt het percentage uit op 96,31%. Nu het percentage afbouwende gemeenten op dit moment boven de 95% is uitgekomen, kan dit later in het proces implicaties hebben voor de dan blijvende aandeelhouders als dit percentage ook na het Definitieve Besluit boven de 95% blijft. Voor een nadere toelichting verwijst de AHC u naar de brief van 28 juni 2019.

2 Enquête-procedure Ondernemingskamer

De AHC heeft u in haar brief van 28 juni 2019 een update gegeven van de voortgang van de werkzaamheden van de onderzoekers. Op dat moment waren alle interviews door de onderzoekers (de heren Van Andel en Van Manen) afgerond. De verwachting was dat het onderzoek in deze periode kon worden afgerond. Inmiddels hebben Eneco en de aandeelhouder het bericht ontvangen van de onderzoekers dat het (concept) verslag van het onderzoek in het eerste kwartaal van 2020 zal worden opgeleverd. Ook hiervoor geldt dat de AHC u op de hoogte zal houden van de verdere voortgang lopende het onderzoek.

Met vriendelijke groeten, mede namens de Aandeelhouderscommissie Eneco,

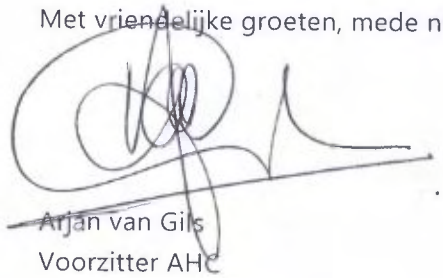

Arjan van Gils
Voorzitter AHC

[3] Het bod wordt door de bieder gestand gedaan als 75% of meer van het geplaatste kapitaal definitief besluit tot verkoop van de aandelen.

Aandeelhouderscommissie Eneco

Ter attentie van de vertegenwoordigers van de aandeelhouders in Eneco Groep N.V.[1]

Rotterdam, 25 november 2019

Betreft: bekendmaking winnende bieder gecontroleerde veiling

Geachte aandeelhouder,

Via deze brief ontvangt u een update van het transactieproces. Deze update volgt op de AHC-brief van 5 november 2019 en eerdere brieven van de Aandeelhouderscommissie Eneco (hierna: AHC).
De inhoud van deze brief is als volgt:

1. *Voortgang transactieproces*
2. *Communicatie*
3. *Vervolgproces*
4. *Enquêteprocedure Ondernemingskamer*

1 Voortgang transactieproces

1.1 Gecontroleerde veiling afgerond: consortium van Mitsubishi Corporation en Chubu Electric Power geselecteerd

De AHC[2] kan u meedelen dat de gecontroleerde veiling ("*controlled auction*"), die in februari dit jaar is gestart, is afgerond en de AHC, Eneco en het consortium van Mitsubishi Corporation en Chubu Electric Power Co. Inc. (hierna: het consortium) overeenstemming hebben bereikt over de voorgenomen verkoop van de Eneco aandelen.

De AHC en Eneco hebben het consortium in een gezamenlijk en zeer zorgvuldig proces geselecteerd omdat zij het beste totaalpakket biedt in relatie tot de beoordelingscriteria die door de AHC en Eneco voor de start van het transactieproces zijn overeengekomen[3].

---

[1] Deze AHC-brief is openbaar en kan derhalve aan uw college van B en W alsmede aan uw gemeenteraad worden verstrekt.
[2] Voor een consistente lijn met de eerdere AHC-brieven wordt de AHC als gremium gehanteerd, echter in formele en feitelijke zin zijn in de regel besluiten en handelingen m.b.t. de transactie door de Commissie van Verkopende Aandeelhouders verricht, zoals o.a. beschreven in de Aandeelhoudersovereenkomst d.d. 22 december 2017.
[3] Deze criteria zijn in een eerder stadium – al dan niet onder geheimhouding - gedeeld met de 44 aandeelhoudende gemeenten.

Relevant om te vermelden is dat ook de Centrale Ondernemingsraad van Eneco een positief advies heeft uitgebracht over de privatisering en de keuze voor het consortium.

Het consortium biedt de *hoogste* prijs, scoort het beste op transactiezekerheid en is eveneens de beste partij met betrekking tot het lange termijn aandeelhouderschap en een prudente financiering. Dit laatste onder meer doordat zij de koopsom uit eigen middelen (kaspositie) bekostigt.
Ook hechten betrokken partijen veel belang aan het continueren van de duurzame strategie en de bijbehorende investeringen. Hierover zijn met het consortium goede afspraken gemaakt. Zo wordt Eneco o.a. gepositioneerd als hét Europese platform van alle energie-gerelateerde activiteiten en wordt het bedrijf een wereldspeler op gebied van energietransitie. De offshore windactiviteiten (meer dan 400 Megawatt) zal het consortium onderbrengen bij Eneco. Verder beoogt het consortium *extra* te investeren in duurzame "assets" (activa) bovenop de duurzame investeringen die al Eneco al in haar business plan heeft geprognosticeerd.
Ook het feit dat Eneco intact blijft als *geïntegreerd* en *zelfstandig* energiebedrijf en de werkgelegenheid en arbeidsvoorwaarden ongewijzigd blijven dragen bij aan de gezamenlijke keuze voor het consortium.

Het bod op alle Eneco-aandelen bedraagt in totaal € 4,1 miljard bruto[4] (op dit bedrag worden nog transactiekosten van onder andere de adviseurs in mindering gebracht).
De te ontvangen prijs aandeel bedraagt € 827,06 (zie Bijlage 1 voor een overzicht van alle aandeelhouders en hun aantal aandelen). De uiteindelijk te ontvangen prijs per aandeel valt lager uit in verband met de transactiekosten die ten laste van de aandeelhouders zullen worden gebracht. Deze transactiekosten zullen ten tijde van de daadwerkelijke aandelenoverdracht bekend zijn en naar verwachting 0,5%-1% van de koopsom bedragen.
De huidige aandeelhouders zullen daarnaast nog het dividend over 2019 ontvangen. Dit zal naar verwachting in het tweede kwartaal van 2020 worden uitbetaald, maar in ieder geval voor de daadwerkelijke aandelenoverdracht. Het uit te keren dividend over 2019 zal naar verwachting in totaal ca. €68 miljoen bedragen, oftewel €13,68 per aandeel.
De verkopende aandeelhouders ontvangen derhalve *twee* betalingen, namelijk het dividend over 2019 en de te ontvangen prijs per aandeel (koopprijs).

Voor de verkopende aandeelhouders is de te ontvangen prijs per aandeel die het consortium biedt vanuit een financieel oogpunt redelijk (*"fair")* te noemen. Dit volgt uit de *fairness opinions* van de onafhankelijke waarderingsadviseur Duff & Phelps en de financieel adviseur Aperghis & Co die door

[4] In het informatiepakket dat aan de gemeenten zal worden verstrekt is een nadere specificatie opgenomen over de koopprijs en het koopprijsmechanisme.

de AHC zijn aangesteld. Beide opinies worden opgenomen in het openbare Toelichtingsdocument dat iedere aandeelhouder zal ontvangen (zie paragraaf 3.1).

1.2 Principeakkoord met het consortium: transactieproces nog niet gefinaliseerd en afgerond

Het gecontroleerde veilingproces is afgerond, het consortium is geselecteerd en het Offer Protocol[5], met daarin de afspraken tussen het consortium, Eneco en de verkopende aandeelhouders voor de periode tot aan de afronding van de beoogde verkoop, is ondertekend. In dit Offer Protocol staan hoofdzakelijk de afspraken en de termijnen om tot afronding (*closing*) van de transactie te komen. Het ondertekenen van het Offer Protocol is *voorwaardelijk* en betekent derhalve dat de aandelentransactie nog *niet* definitief is.

Het Offer Protocol is ondertekend door de gemeenten die zitting hebben in de Commissie van Verkopende Aandeelhouders op basis van het mandaat uit de Aandeelhoudersovereenkomst. Ondertekening van het Offer Protocol impliceert niet dat deze gemeenten ook al definitief hebben besloten om tot verkoop van hun aandelenpakket over te gaan. Zij zullen, net als alle andere aandeelhouders en ieder voor zich, daartoe een intern besluitvormingstraject (met hun gemeenteraad) volgen.

De transactie is namelijk pas definitief en men kan pas tot afronding (*closing*) en ondertekening van de koopovereenkomst overgaan wanneer:

1. het wettelijke COR adviestraject is doorlopen, dit traject is afgerond en het positieve advies is inmiddels verkregen (zie voornoemde alinea);
2. aandeelhoudende gemeenten die 75% of meer van het geplaatste kapitaal vertegenwoordigen besluiten hun aandelen te verkopen conform de voorgestelde transactie (winnende bieder en diens voorwaarden);
3. goedkeuringen zijn verkregen van de minister van Economische Zaken en Klimaat, de mededingingsautoriteiten (de Europese Commissie en de Duitse mededingingsautoriteit) en de Belgische federale minister van Energie in verband met onderzeese kabellicenties voor offshore windparken in België.

1.3 Beknopte samenvatting van de afgeronde fasen in het transactieproces[6]

In februari 2019 is het transactieproces gestart met een publieke aankondiging in (inter-) nationale dagbladen en de start van de **prekwalificatiefase**. In april 2019 is de prekwalificatiefase afgerond. Partijen die zich formeel hadden aangemeld werden toegelaten tot de volgende fase van het verkoopproces als zij voldeden aan de beoordelingscriteria (prekwalificatie c.q. toelatingscriteria). In de daaropvolgende **Fase 1** zijn de partijen die zich in de prekwalificatiefase

[5] *Zowel het protocol als de koopovereenkomst worden als onderdeel van het Toelichtingsdocument door de AHC, met het verzoek tot oplegging van geheimhouding, verstrekt aan de 44 gemeenten*

[6] *Voor een uitgebreidere toelichting verwijzen we u naar de eerdere AHC brieven van 21 februari 2019, 5 maart 2019, 12 april 2019, 28 juni 2019, 23 september 2019 en 5 november 2019.*

gekwalificeerd hadden de mogelijkheid geboden een *niet-bindend bod* in te dienen voor de start van het zomerreces. In deze *"ronde"* is een select aantal potentiële kopers door Eneco en de AHC toegelaten tot de volgende fase.
Dit selecte aantal potentiële kopers heeft in deze tweede fase (hierna: **Fase 2**) de mogelijkheid gekregen een *bindend bod* op de aandelen Eneco in te dienen. Fase 2 is doorlopen en begin november 2019 zijn de bindende biedingen ingediend. Daaropvolgend zijn de bindende biedingen beoordeeld. Volgend op deze beoordeling zijn (finale) onderhandelingen gevoerd. De uiteindelijke resultante hiervan is dat het consortium is geselecteerd (zie Figuur 1) op grond van het feit dat zij de hoogste prijs en beste voorwaarden biedt voor alle stakeholders van Eneco, waaronder haar aandeelhouders en medewerkers.

Figuur 1

2 Communicatie: persbericht

2.1 Persbericht als bijlage bij deze brief

Het consortium, Eneco en de AHC zullen een gezamenlijk, uitgebreid persbericht uitsturen.
In het bijgevoegde persbericht treft u o.a.:

a. de kernpunten van de overeenkomst;
b. het perspectief van het consortium op Eneco;
c. het perspectief van de bestuurders van de AHC en Eneco op de bieder;
d. een nadere duiding bij diens intenties m.b.t. de strategie;
e. een toelichting op het verloop van het privatiseringsproces;
f. een nadere duiding bij het bod op 100% van de aandelen;
g. inzage in de niet-financiële afspraken;
h. een blik op het verdere besluitvormingsproces;
i. een beschrijving van Eneco en het consortium;

In het persbericht staat ook helder omschreven dat de transactie nog *niet* is afgerond en afhankelijk is van o.a. de Definitie Besluitvorming bij de aandeelhoudende gemeenten.

3 Vervolgproces

3.1 Besluitvormingsproces gemeenten

Iedere aandeelhouder zal worden gevraagd een Definitief Besluit over de verkoop van zijn aandelenbelang in Eneco te nemen. Voor een dergelijk besluit is nadere en diepgaandere informatie benodigd dan tot op heden aan u is verstrekt.
Daartoe stelt de AHC in nauwe samenwerking met haar adviseurs, Eneco en het consortium een informatiepakket op. Onderdeel van dit pakket betreft het Toelichtingsdocument. Dit document heeft een belangrijke informerende en ondersteunende rol ten behoeve van de besluitvorming bij de 44 aandeelhouders.
Dit Toelichtingsdocument zal, op hoofdlijnen, een beschrijving geven van het verkoopproces, het bod (financieel en niet financieel), de koper, een aanbeveling van de AHC aan de aandeelhouders en de stappen die nodig zijn voorafgaand en na de gemeentelijke besluitvorming. Verder zal ook de koopovereenkomst[7] en overige transactiedocumentatie worden verstrekt die relevant is voor de Definitieve Besluitvorming.

Nu de adviesprocedure met de COR is afgerond en er door de COR een positief advies is gegeven, kan op korte termijn voornoemd informatiepakket worden versterkt. Dit pakket is nagenoeg gereed. Echter, conform de gemaakte afspraken zal ook de input van Eneco en het consortium op het informatiepakket nog moeten worden verwerkt. Hierdoor is de inschatting dat het volledige

[7] *Ten aanzien van de koopovereenkomst worden gemeenten verzocht geheimhouding op te leggen en te bekrachtigen gegeven de vertrouwelijkheid van de inhoud van de koopovereenkomst.*

informatiepakket naar huidige inschattingen eind 2019 aan de aandeelhouders kan worden verstrekt met afronding van het proces in 2020.

Aandeelhouders hebben vervolgens een termijn van 40 werkdagen[8] om dit Definitieve Besluit te nemen. Als aan het einde van deze aanmeldingstermijn van 40 werkdagen tenminste 75% van het aandelenkapitaal een Definitief Besluit tot verkoop heeft genomen, dan zal het Consortium het bod gestand doen. De aanmeldingstermijn wordt met 20 werkdagen verlengd als aanmeldingsdrempel van 75% van het aandelenkapitaal niet binnen 40 werkdagen is behaald.
Aandeelhouders die binnen de aanmeldingstermijn (inclusief een eventuele verlenging met 20 werkdagen) geen definitief besluit tot verkoop hebben genomen, kunnen gedurende een na-aanmeldingstermijn van 25 werkdagen alsnog besluiten hun aandelenbelang te verkopen.
Zoals in de brief van 28 juni 2019 reeds is aangegeven, is in het Burgerlijk Wetboek (art. 2:92a BW) een bepaling opgenomen dat een aandeelhouder die 95% van het geplaatste kapitaal bezit, een vordering tot overdracht van de resterende 5% van de aandelen in kan stellen bij de Ondernemingskamer. Het is aan het consortium om desgewenst zo'n vordering in te stellen. De minderheidsaandeelhouder ontvangt bij een toewijzing van de vordering een vergoeding voor zijn aandelen die in de regel gebaseerd is op de prijs die de koper heeft betaald bij de transactie of op een waardering van een of meerdere deskundigen. De Ondernemingskamer kan een dergelijke vordering van een meerderheidsaandeelhouder ook afwijzen.

3.2 Regulatoire goedkeuringen

Voordat de aandelenverkoop kan worden afgerond (closing) moeten de volgende regulatoire goedkeuringen worden verkregen:

1. Goedkeuring van de mededingingsautoriteiten (de Europese Commissie en in Duitsland).
2. Goedkeuring van de Nederlandse minister van Economische Zaken en Klimaatbeleid op grond van de Elektriciteitswet.
3. Goedkeuring van de Belgische federale minister van Energie in verband met onderzeese kabellicenties voor windparken in België.

De betrokken partijen starten zo snel mogelijk met het aanvragen van de benodigde goedkeuringen. Naar verwachting kan de voorgenomen aandelenverkoop in 2020 worden afgerond. De AHC verwacht ten tijde van het verstrekken van het informatiepakket (met o.a. het Toelichtingsdocument als onderdeel daarvan) meer duidelijkheid te hebben over de status en de tijdsspanne van de betreffende goedkeuringen.

[8] *Het kerstreces (23 december 2019 tot en met 3 januari 2020) gaat niet af van de 40 dagen in geval het informatiepakket voor het kerstreces wordt verzonden aan de 44 gemeenten.*

Figuur 2 (niet op schaal)

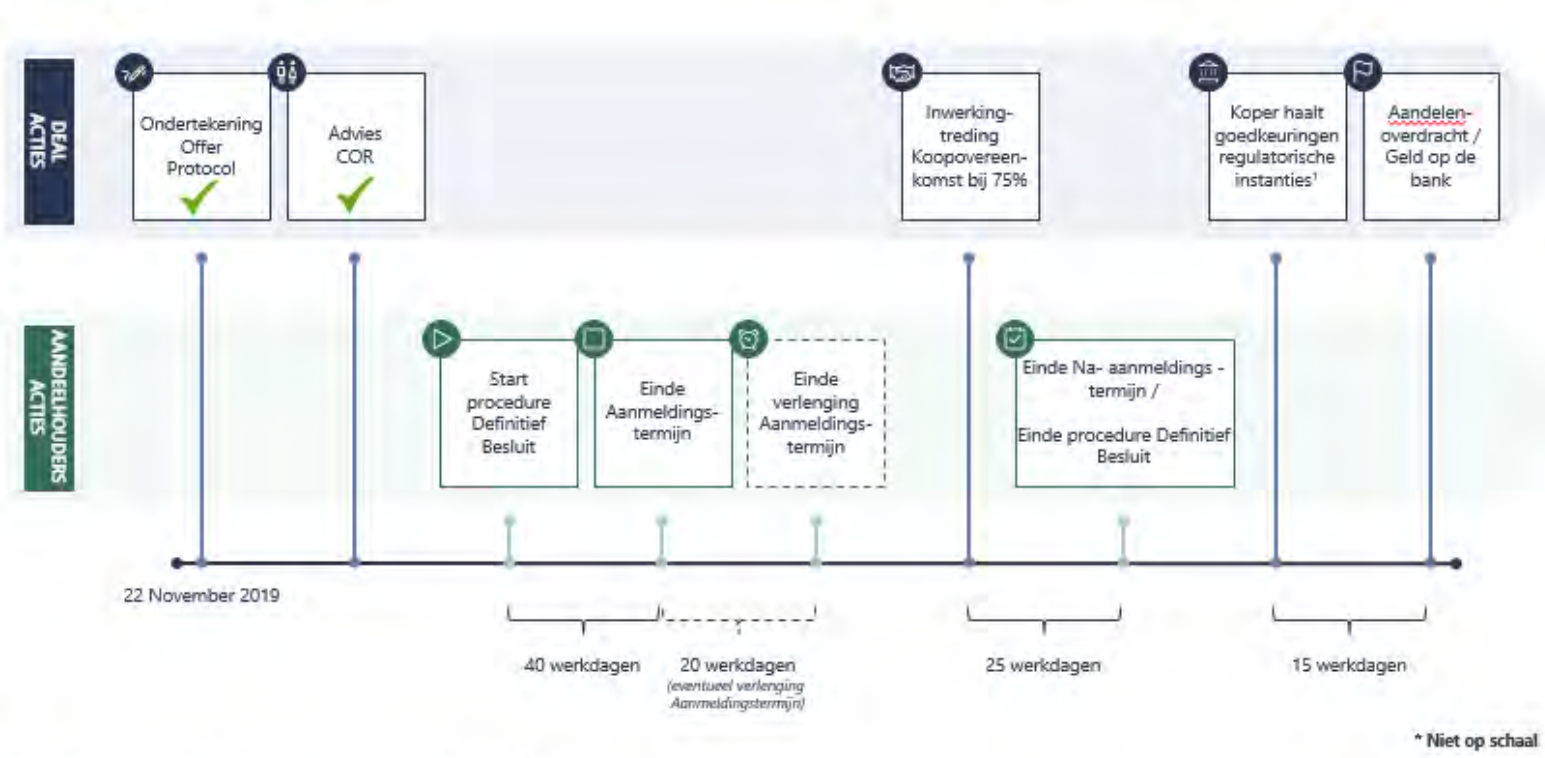

Noot: 1. Nationale overheden, Europese Commissie en Minister van EZK.

3.3 Updates van de AHC

In de Aandeelhoudersovereenkomst is bepaald dat de AHC updates verstrekt aan de overige (verkopende) aandeelhouders bij belangrijke gebeurtenissen. Op dit moment voorziet de AHC de volgende processtappen waarvan de AHC het wenselijk acht u te informeren:

1. de start van het proces rondom het Definitieve Besluit binnen de aandeelhoudende gemeenten, waarbij ook het Toelichtingsdocument en andere relevante transactiedocumentatie zal worden verstrekt;
2. wanneer gedurende het besluitvormingsproces de 75%-drempel wordt gehaald, met andere woorden wanneer aandeelhoudende gemeenten die 75% of meer van het geplaatste kapitaal vertegenwoordigen besluiten hun aandelen te verkopen conform de voorgestelde transactie;

3. bij afronding van het goedkeuringstraject bij nationale overheden en de Europese mededingingsautoriteit waardoor tot afronding (closing) van de transactie kan worden overgegaan, of;
4. wanneer gedurende het besluitvormingsproces de 75%-drempel *niet* wordt gehaald.

3.4 Toelichtingsbijeenkomsten

Evenals bij de voorbereiding op de principebesluit over het wel of niet willen afbouwen van de Eneco-aandelen in het najaar van 2017, heeft de AHC de intentie om t.b.v. het Definitieve Besluit eveneens Toelichtingsbijeenkomsten te organiseren. De AHC verwacht u daar in de volgende AHC-brief dan wel in het Toelichtingsdocument nadere informatie over te kunnen verstrekken.

4 Enquêteprocedure Ondernemingskamer

Naast het feit dat de COR een positief advies heeft uitgebracht over de keuze voor het consortium, heeft de COR ook met Eneco afspraken gemaakt over enkele lopende zaken waaronder de enquête-procedure. Op maandag 25 november 2019 heeft de COR de Ondernemingskamer verzocht de enquêteprocedure in te trekken en het onderzoek stop te zetten. Hierover zijn tevens de onderzoekers die door Ondernemingskamer waren aangesteld geïnformeerd. De verwachting van de AHC en haar adviseurs is dat de onderzoekers hier gehoor aan zullen geven.

Aandeelhouderscommissie Eneco

Met vriendelijke groeten, mede namens de Aandeelhouderscommissie Eneco,

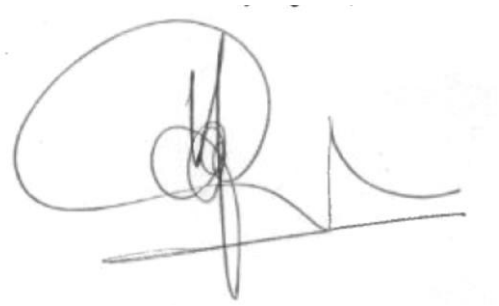

Arjan van Gils
Voorzitter AHC Eneco

Bijlage 1 – Overzicht aandeelhouders

#	Aandeelhouder	Aantal gehouden aandelen	Aandeelhouders-percentage
1.	Gemeente Rotterdam	1,575,145	31.69%
2.	Gemeente Den Haag	822,826	16.55%
3.	Gemeente Dordrecht	449,935	9.05%
4.	Gemeente Leidschendam	170,776	3.44%
5.	Gemeente Lansingerland	168,045	3.38%
6.	Gemeente Delft	121,380	2.44%
7.	Gemeente Zoetermeer	116,280	2.34%
8.	Gemeente Nissewaard	106,140	2.14%
9.	Gemeente Pijnacker-Nootdorp	104,295	2.10%
10.	Gemeente Hoeksche waard	101,253	2.04%
11.	Gemeente Vijfheerenlanden	95,787	1.93%
12.	Gemeente Capelle aan den IJssel	94,698	1.91%
13.	Gemeente Rijswijk	88,486	1.78%
14.	Gemeente Amstelveen	73,671	1.48%
15.	Gemeente Goeree-Overflakkee	61,882	1.24%
16.	Gemeente Ridderkerk	56,246	1.13%
17.	Gemeente Zwijndrecht	56,230	1.13%
18.	Gemeente Schiedam	51,373	1.03%
19.	Gemeente Molenlanden	50,643	1.02%
20.	Gemeente Heemstede	44,795	0.90%
21.	Gemeente Hellevoetsluis	44,539	0.90%
22.	Gemeente Aalsmeer	33,789	0.68%

23.	Gemeente Gorinchem	33,751	0.68%
24.	Gemeente Krimpen a/d IJssel	33,751	0.68%
25.	Gemeente Papendrecht	33,751	0.68%
26.	Gemeente Uithoorn	33,342	0.67%
27.	Gemeente Castricum	28,483	0.57%
28.	Gemeente Krimpenerwaard	28,131	0.57%
29.	Gemeente Sliedrecht	28,115	0.57%
30.	Gemeente Noardeast-Fryslân	26,870	0.54%
31.	Gemeente Brielle	26,590	0.53%
32.	Gemeente Westvoorne	25,920	0.52%
33.	Gemeente Alblasserdam	22,495	0.45%
34.	Gemeente Barendrecht	22,495	0.45%
35.	Gemeente Hardinxveld-Giessendam	22,495	0.45%
36.	Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht	22,495	0.45%
37.	Gemeente Albrandswaard	20,830	0.42%
38.	Gemeente Zandvoort	19,720	0.40%
39.	Gemeente West Betuwe	16,875	0.34%
40.	Gemeente Bloemendaal	16,490	0.33%
41.	Gemeente Achtkarspelen	9,474	0.19%
42.	Gemeente Ameland	5,063	0.10%
43.	Gemeente Haarlemmermeer	3,995	0.08%
44.	Gemeente Schiermonnikoog	1,633	0.03%
	Total	**4,970,978**	**100.00%**

Dienstverlening & Bedrijfsvoering
Financien, Inkoop & Facilitair
Postbus 1
2650 AA Berkel en Rodenrijs

Nadere informatie
Herbert Moerdijk
Telefoon
14 010
E-mail
herbert.moerdijk@lansingerland.nl
Website
www.lansingerland.nl

De leden van de Gemeenteraad
Postbus 1
2650 AA BERKEL EN RODENRIJS

Verzenddatum 18 december 2019
Ons kenmerk U19.09783

Onderwerp **Documenten ter inzage inzake Eneco**

Geachte leden van de raad,

Bijgaand ontvangt u van ons een raadsvoorstel (BR1900137) inzake de verkoop van de aandelen in Eneco Groep N.V. (hierna: Eneco).

Van de Commissie van Verkopende Aandeelhouders van Eneco (CvVA) ontvingen wij ook:
- het offer protocol (T19.2237);
- de koopovereenkomst (T19.22436);
- een leeswijzer bij de koopovereenkomst en het offer protocol (T19.22439) en
- de aanvullende aandeelhoudersovereenkomst (T19.22440).

De inhoud van al deze documenten is geheim vanwege de bedrijfsgegevens die de overheid vertrouwelijk zijn meegedeeld en de economische en financiële belangen van alle gemeentelijke aandeelhouders van Eneco, waaronder de gemeente Lansingerland, die in het geding zijn alsmede die van Eneco en de kopende partijen. Wij hebben daarom op grond van het bepaalde in artikel 55, eerste lid Gemeentewet in samenhang met artikel 10, eerste lid, sub c en tweede lid sub b Wet openbaarheid van bestuur onszelf geheimhouding opgelegd. Wij leggen ook de commissie Algemeen Bestuur en de gemeenteraad geheimhouding op conform artikel 86 lid 2 en artikel 25 lid 2 Gemeentewet. De geheimhouding is opgelegd op grond van artikel 10, eerste lid, sub c en tweede lid sub b Wet openbaarheid van bestuur.

De geheimhouding duurt tot en met de dag dat Eneco, Mitsubishi en Chubu Electric Power Co. Inc. toestemming geven voor opheffing van de geheimhouding.

Wij verzoeken u om deze geheimhouding conform artikel 25 Gemeentewet in de eerstvolgende vergadering te bekrachtigen.

Wij verstrekken al deze documenten, onder oplegging van geheimhouding, aan de leden van de commissie AB en de leden van de raad ter inzage.

In overleg met de griffie is de inzage als volgt georganiseerd. Als u van de mogelijkheid tot inzage gebruik wenst te maken, is het vriendelijk verzoek is of u zich vooraf aanmeldt bij de griffie. De griffie zorgt dan dat één van de medewerkers aanwezig is.

Tevens attenderen wij u op de toelichtingsbijeenkomsten die door de CvVA georganiseerd worden. De exacte data, tijden en de aanmeldingsprocedure vindt u in onderdeel 2.3 van de brief van de Aandeelhouderscommissie Eneco (AHC) d.d. 11 december 2019 (T19.22432). Deze AHC-brief ontvangt u als bijlage bij voornoemd raadsvoorstel BR1900137.

Wij verwachten u door middel van deze brief voldoende te hebben geïnformeerd.

Met een vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Lansingerland

Lucas Vokurka
Secretaris

drs. Pieter van de Stadt
Burgemeester

Raadsvoorstel

Datum Raad
30 januari 2020

Portefeuillehouder
Simon Fortuyn

Registratienummer
BR1900127

Onderwerp
Overdracht beheer Klapwijkseweg / Boterdorpseweg

Gevraagde beslissing

1. De Klapwijkseweg / Boterdorpseweg, zoals benoemd in de brief van de provincie met kenmerk PZH-2017-60365362 2 DOS-2017-000511 5, over te nemen in beheer.
2. Het in de geheime financiële bijlage (T19.21753) genoemde bedrag toe te voegen aan de reserve afschrijvingslasten.

Samenvatting

De Klapwijkseweg en Boterdorpseweg zijn, met de groei van Berkel en Rodenrijs en Bergschenhoek en de nieuwe provinciale hoofdstructuur (N471 en N209) veranderd van een provinciale weg met een regionale, doorgaande functie in een gebiedsontsluitingsweg met een veel “dorpser” karakter. Al in 1978 is de intentie uitgesproken dat de betrokken gemeenten (o.a. Berkel en Rodenrijs en Bergschenhoek) de Klapwijkseweg en Boterdorpseweg in beheer zouden overnemen. Dit zou geschieden na de ontwikkeling van de N471 en de woonwijken langs de Klapwijkseweg en de Boterdorpseweg. De ontsluitende wegen en rotondes aan de Klapwijkseweg en Boterdorpseweg zijn in het verleden door de gemeente aangelegd en worden beheerd door de gemeente. Door het eigendom en het beheer van de resterende delen van de wegen over te nemen, ontstaan er logische beheer-grenzen en is de gemeente in staat om, conform onze richtlijnen, het beheer en onderhoud in te richten en af te stemmen met het omliggend openbaar gebied en het aansluitend wegennet.

Bestuurlijk is in 2017 afgesproken dat de gemeente Lansingerland bereid is om het eigendom en het beheer van de wegen over te nemen, in ruil voor de bereidheid van de Provincie Zuid-Holland om geluidschermen te realiseren langs de N209 ter hoogte van Bleiswijk en Bergschenhoek. In het verlengde van deze bestuurlijke afspraak, is ook overeenstemming bereikt over de beheervergoeding die aan de gemeente wordt betaald.

Verdere procedure

Met de provincie zal de overdracht worden geformaliseerd door een beheeroverdracht en een koopovereenkomst.

De gemeenteraad is bevoegd om te besluiten over areaalwijzigingen. Om invulling te kunnen geven aan de bestuurlijke afspraken is een raadsbesluit voor het overnemen van het wegbeheer daarom noodzakelijk. Het verkrijgen van de gronden in eigendom is een collegebevoegdheid.

Juridische aspecten

1. De gemeenteraad is bevoegd om de besluiten over areaalwijzigingen te nemen.
2. De dotatie aan de reserve is op basis van de Nota reserves en voorzieningen 2016 een bevoegdheid van de gemeenteraad.

Extern draagvlak/burgerparticipatie
Voor de overdracht van beheer is geen burgerparticipatie benodigd, voor de inwoners zal er geen wezenlijk verschil zijn.

Duurzaamheid
Door het beheer van de weg volledig in één hand te hebben wordt het beheer effectiever. In de toekomst wordt de weg beheerd volgens de duurzaamheidseisen van de gemeente Lansingerland.

Bijlagen
1. De brief van de provincie inzake de overdracht inclusief kaart met aanduiding van de betreffende gronden (I17.34884) **-> GEHEIM**
2. Geheime financiële bijlage (T19.21753) **-> GEHEIM**
3. Opleggen geheimhouding bijlagen bij het raadsvoorstel 'Overdracht beheer Klapwijkseweg / Boterdorpseweg (U19.09364)

Toelichting

Beoogd maatschappelijk effect
De Klapwijkseweg en Boterdorpseweg moet een veilige en duurzame ontsluitingsweg zijn en blijven voor de aangrenzende woonwijken. Een eenduidig beheer draagt daar aan bij.

Door de overdracht van de gronden in beheer en eigendom is het mogelijk om alle verbeteringen die zijn ontworpen voor de rotondes (Project Rotondes Fietsveilig) ook daadwerkelijk uit te voeren. Hierdoor zal de fietsveiligheid toenemen.

Door de bestuurlijke overeenkomst om het eigendom en het beheer over te dragen van de wegen in combinatie met de realisatie van geluidschermen langs de N209, ontstaat er langs de N209 ter hoogte van Bleiswijk en Bergschenhoek een beter woon- en leefklimaat. Op dit moment is voldoende aannemelijk geworden dat de geluidschermen worden gerealiseerd. Vanuit het Bureau Sanering Verkeerslawaai is een subsidie beschikbaar gesteld. Het Voorlopig Ontwerp van de geluidschermen ter hoogte van Bergschenhoek is op 5 november 2019 aan de bewoners gepresenteerd en de provincie heeft het Voorlopig Ontwerp geaccepteerd en werkt aan de realisatie van het Definitief Ontwerp. Naar verwachting is in de zomer van 2020 het Voorlopig Ontwerp voor het geluidscherm ter hoogte van Bleiswijk gereed.

De kernargumenten en kanttekeningen
Kernargumenten
1.1 De overname van het wegbeheer is onderdeel van de bestuurlijke afspraken met de provincie.
De provincie realiseert als tegenprestatie de geluidschermen langs de N209. Dit is voor het college een belangrijk uitgangspunt om mee te werken aan de overdracht van de gronden en het beheer. De afspraken tussen gemeente en provincie zijn vastgelegd in de brief met kenmerk I17.34884 d.d. 29 september 2017 (zie bijlage 1).

1.2 De Klapwijkseweg en de Boterdorpseweg maken onderdeel uit van de hoofdwegenstructuur.
De gemeente zorgt voor een veilige, eenduidige en duurzame wegenstructuur. Door deze wegen over te nemen kunnen aanpassingen worden uitgevoerd om de verkeerssituatie veiliger te maken. Zo worden de rotondes bij de Boterdorpseweg en de Klapwijkseweg aangepakt om het voor de fietsers veiliger te maken. Op enkele delen van de weg is de gemeente Lansingerland op dit moment formeel geen beheerder en kunnen we in theorie enkele verbeteringen aan de rotondes niet realiseren.

Kanttekeningen

1.1 Gaat de provincie de geluidschermen daadwerkelijk realiseren?
Ja, daar zijn bestuurlijke afspraken over gemaakt. Deze afspraken tussen gemeente en provincie zijn vastgelegd in de brief met kenmerk I17.34884 d.d. 29 september 2017 (zie bijlage 1). De provincie heeft, na de informatieavond van 5 november 2019, het Voorlopig Ontwerp van de geluidschermen ter hoogte van Bergschenhoek geaccepteerd en de verantwoordelijkheid op zich genomen om het Definitief Ontwerp op te stellen. Dit wordt op korte termijn in de realisatieovereenkomst vastgelegd.

De situatie in Bleiswijk is complexer door de beperkte ruimte en de noodzaak om een extra watergang te realiseren. De verwachting is dat het Voorlopig Ontwerp gereed is in de zomer van 2020.

De uitwerking van de geluidsschermen vraagt om een zorgvuldig proces. Een goede samenwerking met de provincie is hierbij essentieel. Het college zal zich dan ook onverminderd blijven inzetten om het proces zo snel en zo goed als mogelijk te laten verlopen. Hierbij is onder andere aandacht voor de kwaliteit van de geluidsschermen, een goede inpassing en de leefomgeving.

1.2 Wat kost het beheer in de toekomst?
De Provincie Zuid-Holland en Lansingerland hebben overeenstemming bereikt over de beheer-vergoeding die aan de gemeente wordt betaald. Het toekomstige onderhoud van de weg dient daaruit te worden betaald. De kosten van het toekomstig groot onderhoud zijn berekend en naar verwachting is de vergoeding die de gemeente ontvangt toereikend (op basis van prijspeil 2019), tenzij er extra aanpassingen aan de inrichting gewenst zijn of er onvoorziene omstandigheden plaatsvinden.

Raadsbesluit

Datum Raad
30 januari 2020
Registratienummer
BR1900127

Onderwerp
Overdracht beheer Klapwijkseweg / Boterdorpseweg

De raad van de gemeente Lansingerland;
gelezen het voorstel

Overwegende dat
- reeds lange tijd het voornemen bij provincie en gemeente bestaat het onderhoud en beheer van de wegen over te nemen;
- de provincie op basis van de bestuurlijke overeenkomst langs de N209 geluidschermen gaat realiseren ter hoogte van Bergschenhoek en Bleiswijk;
- de kosten van beheer van de weg opgenomen zijn in de bijdrage van de provincie.

Gelet op
- het aanbod van de provincie zoals verwoord in de brief van de provincie met kenmerk PZH-2017-60365362 2 DOS-2017-000511 5.

Besluit(en)
1. De Klapwijkseweg / Boterdorpseweg, zoals benoemd in de brief van de provincie met kenmerk PZH-2017-60365362 2 DOS-2017-000511 5, over te nemen in beheer.
2. Het in de geheime financiële bijlage (T19.21753) genoemde bedrag toe te voegen aan de reserve afschrijvingslasten.

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Lansingerland in zijn openbare vergadering
van 30 januari 2020

de griffier,

drs. Marijke Walhout

Ruimte & Economie
Wijkcoordinatie & Projecten
Postbus 1
2650 AA Berkel en Rodenrijs

Nadere informatie
Richard Held
Telefoon
14 010
E-mail
info@lansingerland.nl
Website
www.lansingerland.nl

De leden van de Gemeenteraad
Postbus 1
2650 AA BERKEL EN RODENRIJS

Verzenddatum 12 december 2019
Ons kenmerk U19.09364
Uw brief van

Onderwerp **Opleggen geheimhouding bijlagen bij het raadsvoorstel 'Overdracht beheer Klapwijkseweg / Boterdorpseweg'**

Geachte leden van de gemeenteraad,

Het raadsvoorstel 'Overdracht van het beheer Klapwijkseweg / Boterdorpseweg' (BR1900127) staat op 14 januari 2020 op de agenda van de commissie en op 30 januari 2020 ligt dit ter besluitvorming voor in de gemeenteraad.

Het college heeft op 10 december 2019 besloten geheimhouding op te leggen op grond van artikel 25 tweede lid en artikel 86 lid 2 van de Gemeentewet op de beide bijlagen (I17.34884 en T19.21753) bij het raadsvoorstel. Deze bijlagen bevatten financiële gegevens. De geheimhouding is opgelegd op grond van artikel 10 lid 2 sub b van de Wet openbaarheid van bestuur, omdat economische en financiële belangen in het geding zijn. Dit is vanwege de aanbesteding die in de toekomst zal worden gestart. De geheimhouding duurt tot de aanbesteding met betrekking tot de reconstructie van de weg is afgerond.

Met een vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Lansingerland

Lucas Vokurka
Secretaris

drs. Pieter van de Stadt
Burgemeester

Raadsvoorstel

Datum Raad
30 januari 2020

Portefeuillehouder
Albert Abee

Registratienummer
BR1900120

Onderwerp
Uitvoeringsagenda Duurzaamheid 2019-2022

Gevraagde beslissing
De Uitvoeringsagenda Duurzaamheid 2019-2022 (BR1900120) vast te stellen.

Samenvatting
Op 18 juli 2019 stelde u de visie Lansingerland Duurzaam vast. Daarin heeft u voor de lange termijn doelen vastgelegd op het gebied van duurzaamheid. Dit betreft de drie hoofdthema's Energietransitie, Klimaatadaptatie en Circulaire Economie.

De Uitvoeringsagenda Duurzaamheid 2019-2022 maakt inzichtelijk welke concrete activiteiten wij ondernemen om de doelen uit deze visie te bereiken. Deze activiteiten worden in de Uitvoeringsagenda toegelicht langs de lijn van de drie hoofdthema's uit de visie.

De initiatieven die wij beschrijven in de Uitvoeringsagenda hebben we in twee categorieën. Initiatieven in de categorie 'Projecten' hebben een duidelijk begin- en eindpunt. Initiatieven in de categorie 'Beleid & Activiteiten' maken onderdeel uit van de 'standaard' werkzaamheden en het beleid van de gemeente. Beide categorieën dragen bij aan de realisatie van onze doelstellingen.

Het doel van de Uitvoeringsagenda is om de inhoud van deze uitvoeringsinitiatieven transparant te maken voor de raad, inwoners, bedrijven en andere betrokkenen binnen en buiten Lansingerland. Evaluatie en verantwoording hierop vindt plaats via de reguliere P&C-cyclus. Drie maal per jaar informeren we de raad daarnaast over de actualiteiten, zoals toegezegd aan de raad.

Financiële consequenties
Voor het realiseren van de visie *Lansingerland Duurzaam* is sinds 2018 structureel jaarlijks budget beschikbaar gesteld. In de kaderbrief voor 2020 is besloten om daar structureel jaarlijks € 300.000 aan toe te voegen. In onderstaande tabel worden de reeds gedekte budgetten voor duurzaamheid weergegeven tot en met 2023.

	2019	2020 t/m 2023
Beschikbaar budget	€355.000	€625.000

Voor de periode tot en met 2023 verwachten we dat het in deze tabel genoemde budget toereikend is om de activiteiten uit de Uitvoeringsagenda te dekken. Veel projecten zijn in een opstartfase en de context van duurzaamheid verandert bijna dagelijks. De daadwerkelijk benodigde investeringen voor de komende jaren kunnen hierdoor wijzigen. Hierover rapporteren wij in de reguliere P&C cyclus.

Verdere procedure
Aan veel van de hierin opgenomen initiatieven, met name die die onderdeel zijn van staand beleid, wordt reeds uitvoering gegeven. Drie maal paar jaar ontvangt u een overzicht van actualiteiten. Een eerste overzicht met actualiteiten sturen wij tegelijk met deze Uitvoeringsagenda mee.

Juridische aspecten
De nationale CO_2-reductiedoelstellingen zijn verankerd in de Klimaatwet. Alhoewel hieruit geen rechtstreekse juridische verplichting volgt, zijn wij in politiek-bestuurlijk opzicht wel gehouden aan het leveren van een bijdragen aan het behalen van de in de Klimaatwet en het Klimaatakkoord opgenomen doelstellingen.

Extern draagvlak/burgerparticipatie
De behoefte aan participatie verschilt per initiatief. De wijze waarop de in deze Uitvoeringsagenda opgenomen initiatieven de levenssfeer van onze inwoners raakt verschilt. Per initiatief wordt dan ook bepaald of burgerparticipatie zinvol is en zo ja, op welke wijze daar uitvoering aan gegeven wordt. Energiecoöperatie Nieuwe Lansinger Stroom is daarnaast al bij enkele projecten uit de Uitvoeringsagenda betrokken.

Duurzaamheid
Zie ‘Argumenten’ onder ‘Toelichting’.

Bijlagen
1. Uitvoeringsagenda Duurzaamheid 2019 – 2022 (T19.20731)
2. Raadsinformatiebrief: actualiteitenoverzicht duurzaamheid, december 2019 (U19.08542)

Toelichting

Inleiding
In de Klimaatwet is vastgelegd dat we in 2030 49% minder CO_2 moeten uitstoten en in 2050 95% minder ten opzichte van 1990. In het Klimaatakkoord hebben een veelheid aan maatschappelijke partijen afgesproken met welke inhoudelijke maatregelen deze doelen bereikt moeten worden. Voor gemeentes is op onderdelen een belangrijke regiefunctie opgenomen in het Klimaatakkoord. Daarnaast vraagt het nationale Deltaprogramma een actieve inzet van lokale overheden op het gebied van klimaatadaptatie. Tenslotte is er de nationale doelstelling om in 2050 een circulaire economie te hebben. Ook hier hebben wij een rol in.
Dit betekent dat er ook op lokaal niveau vorming en uitvoering van actief duurzaamheidsbeleid nodig is. In Lansingerland stelde u in juli 2020 de visie 'Lansingerland Duurzaam' (T18.08535) vast. Met de voorliggende Uitvoeringsagenda maken we concreet hoe we de daarin opgeschreven doelen willen bereiken.

Beoogd maatschappelijk effect
De Uitvoeringsagenda draagt middels de daarin opgenomen initiatieven bij aan het bereiken van de in de visie Lansingerland Duurzaam opgenomen hoofddoelstelling om Lansingerland in 2050 een CO_2-neutrale gemeente te laten zijn.

Argumenten
Een Uitvoeringsagenda is het meest geschikt om een zo compleet en integraal mogelijk overzicht te geven van hoe wij onze duurzaamheidsdoelstellingen willen bereiken.
De in de Uitvoeringsagenda opgenomen initiatieven zijn naar inhoud, doorlooptijd en abstractieniveau erg divers van aard, maar in alle gevallen dragen zij bij aan de doelstellingen die we in de visie Lansingerland Duurzaam hebben geformuleerd. Om de integraliteit tussen de diverse initiatieven te bewaken en om de focus van de concreet op te leveren resultaten te versterken, werken we vanuit de hoofdthema's uit de visie Lansingerland Duurzaam: Energietransitie, Circulaire Economie en Klimaatadaptatie. Binnen die thema's maken we voor het beschrijven van onze initiatieven een onderscheid tussen 'Projecten' enerzijds en 'Beleid & Activiteiten'.

Initiatieven in de categorie 'Projecten' hebben een duidelijk begin- en eindpunt. Initiatieven in de categorie 'Beleid & Activiteiten' maken vaak al onderdeel uit van de 'standaard' werkzaamheden en het beleid van de gemeente, maar dragen niettemin substantieel bij aan het realiseren van de doelstellingen. De initiatieven worden (op hoofdlijnen) inhoudelijk beschreven, waarmee in ieder geval duidelijk wordt op welk eindresultaat de inspanningen gericht zijn. Hieraan koppelen we benodigde capaciteit en financiële middelen.

Met het voorgaande ontstaat een integraal én een voor derden toegankelijk overzicht van de belangrijkste initiatieven die bijdragen aan het bereiken van onze duurzaamheidsdoelstellingen,

De Uitvoeringsagenda maakt voor uw raad en onze inwoners en ondernemers inzichtelijk wat wij concreet (gaan) doen om onze duurzaamheidsdoelstellingen te bereiken.
De wijze waarop de Uitvoeringsagenda is gestructureerd (langs de lijn van de hoofdthema's uit de visie) en de wijze waarop de inhoud van de afzonderlijke initiatieven daarin is gepresenteerd (inhoudelijke beschrijving van de te verwachten resultaten), maken dit document tot een integraal overzicht van hoe we als gemeente onze doelstellingen willen bereiken. Zo stellen we uw raad in staat haar controlerende taak uit te kunnen voeren en maken wij ons dagelijkse werk inzichtelijk voor inwoners, ondernemers en andere stakeholders.

Kanttekeningen

Niet alles wat bijdraagt aan onze duurzaamheidsdoelstellingen is opgenomen in de Uitvoeringsagenda (''initiatieven X en Y staan niet op de lijst'').

De Uitvoeringsagenda is zo opgesteld dat deze een actuele en zo compleet mogelijke weergave biedt van de reeds ondernomen en de op korte termijn op te starten initiatieven die op enigerlei wijze bijdragen aan onze duurzaamheidsdoelstellingen. Slechts in een enkel geval is er voor gekozen een activiteit niet in de Uitvoeringsagenda op te nemen, bijvoorbeeld omdat de status ervan nog te onzeker is. Daarnaast is het onmogelijk om op een breed thema als duurzaamheid álle initiatieven die bijdragen te benoemen.

Ook is het duurzaamheidsdomein constant in ontwikkeling, waardoor wij ons de komende tijd wellicht geconfronteerd zien met taken die we voortvarend op moeten pakken, maar dus te laat komen om in de Uitvoeringsagenda op te nemen. De doorlooptijd van de Uitvoeringsagenda, tot en met 2022, houdt hier rekening mee. Dit tijdvak is namelijk ruim genoeg om resultaten te kunnen bereiken, maar tegelijkertijd kort genoeg om nieuwe ontwikkelingen tijdig op te nemen in een na 2022 te bijgewerkte versie.

Raadsbesluit

Datum Raad
20 februari 2020
Registratienummer
BR1900120

Onderwerp
Uitvoeringsagenda Duurzaamheid 2019-2022

De raad van de gemeente Lansingerland;
gelezen het voorstel

Overwegende dat
- dat Nederland met de Klimaatwet en het Klimaatakkoord ambitieuze doelstellingen voor CO_2-emissiereductie kent waarvoor beleid en actie ook op lokaal niveau van groot belang is;
- de raad met de op 18 juli 2019 vastgestelde visie 'Lansingerland Duurzaam' doelstellingen en mijlpalen heeft geformuleerd gericht op een CO_2-neutrale gemeente Lansingerland in 2050;
- een veelheid aan concrete projecten en activiteiten noodzakelijk zijn om deze doelstellingen en mijlpalen te kunnen behalen;
- het voor de efficiënte uitvoering en voortgangsbewaking van deze onderling samenhangende projecten en activiteiten van belang is deze in een Uitvoeringsagenda inzichtelijk te maken.

Gelet op
- het internationale klimaatverdrag van Parijs (2015);
- de Klimaatwet;
- het Klimaatakkoord (juni 2019);
- visie 'Lansingerland Duurzaam' (juli 2019).

Besluit(en)
De Uitvoeringsagenda Duurzaamheid 2019-2022 (T19.20731) vast te stellen.

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Lansingerland in zijn openbare vergadering van 30 januari 2020,

de griffier,

drs. Marijke Walhout

T19.20731

Lansingerland duurzaam

Uitvoeringsagenda 2019 - 2022

GEMEENTE Lansingerland

Het inzetten op de energietransitie, een circulaire economie en klimaatadaptatie leidt tot een toekomstbestendige leefomgeving.

Gemeente Lansingerland

Inhoudsopgave

VOORWOORD 05

1 INLEIDING & LEESWIJZER 06

2 STRATEGIE & AANPAK 08

2.1 Plan voor de toekomst 08
2.2 Lansingerlandse kracht als uitgangspunt 09
2.3 Mate van invloed 10
2.4 Typering van initiatieven 11
2.5 Communicatie 11

3 INITIATIEVEN 12

3.1 Overzicht initiatieven 12
3.2 Beschrijving initiatieven 15
3.2.1 Energietransitie 15
3.2.2 Circulaire Economie 19
3.2.3 Klimaatadaptatie 21

4 GOVERNANCE 24

4.1 Organisatiebrede opgave 25
4.2 Werkwijze voor het toevoegen en afvoeren van projecten 25
4.3 Wijze en frequentie van informeren 25
4.4 Meetbaarheid 26
4.5 Relatie tot de begroting 26

Bron: Ariane Kok

Voorwoord

We moeten het samen doen en zorgen voor haalbare en betaal-bare oplossingen.

Voor u ligt de Uitvoeringsagenda Duurzaamheid van de gemeente Lansingerland. Hierin maken we concreet wat de gemeente de komende jaren gaat doen om de duurzaamheidsambities te realiseren. In de visie Lansingerland Duurzaam schetsten wij eerder al de stip aan de horizon: een duurzame energietransitie, een circulaire economie en klimaatadaptatie.

In deze Uitvoeringsagenda staat wat wij de komende jaren gaan doen om dat te bereiken. Van ‘gisteren de schop in de grond’ tot transities die tientallen jaren kunnen duren. En bewustwording bij inwoners tot regionale en nationale samenwerking. Want één ding is zeker: we zullen verduurzaming met elkaar moeten vormgeven!

In deze agenda maken we duidelijk welke rol en invloed de gemeente in de duurzaamheidsopgave heeft en we geven ook aan wat inwoners en andere organisaties kunnen bijdragen. We moeten het samen doen en zorgen voor haalbare en betaalbare oplossingen.

Gelukkig zien we in de gemeente veel goede initiatieven opbloeien die allemaal bouwstenen vormen richting de (inter) nationale doelen, die soms als een wat ‘ver-van-mijn-bed-show’ voelen. Die initiatieven koesteren we en we bouwen voort op die positieve, nieuwe energie.

Lansingerland doet ‘t!

Namens het college van burgemeester
en wethouders,

Albert Abee
Wethouder Duurzaamheid

Bron: Ariane Kok

1. Inleiding en leeswijzer

Met deze projecten gaan we concreet aan de slag.

In Lansingerland is de afgelopen periode hard gewerkt aan duurzaamheid. Zo hebben we bijvoorbeeld in de afgelopen twee jaar een beleidskader opgesteld voor een duurzame inrichting van de openbare ruimte (DIOR) en is de Warmte Samenwerking Oostland van start gegaan. Daarnaast startten we met de Transitievisie Warmte en ronden dit eind 2019 af. Op het gemeentehuis is de mogelijkheid tot afvalscheiding gerealiseerd en we zijn bezig met de ontwikkeling van laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen in de gemeente.

Ook vinden er jaarlijks energiemarkten en energiecafé's plaats en zijn er uitvoeringsprojecten richting de bewoners van Lansingerland, zoals Tuin van de Toekomst, gerealiseerd. En toch is dit nog maar het begin.
De grootste stappen moeten we nog gaan zetten en daar gaan we volop mee aan de slag.
Daarom stelden wij in 2019 de visie *Lansingerland Duurzaam* op, die een toekomstbeeld van Lansingerland schetst. Deze uitvoeringsagenda is daar een meer praktische uitwerking van, en geeft voor de komende periode aan welke keuzes we maken en met welke projecten we aan de slag zijn en nog gaan om de doelen in de visie te behalen. Wij presenteren in deze uitvoeringsagenda een uitwerking van de hoofdthema's uit de visie: Energietransitie, Circulaire Economie en Klimaatadaptie.

Het thema Energietransitie staat voor de transitie naar het gebruik van duurzame en hernieuwbare bronnen voor het opwekken van energie ter vervanging van fossiele bronnen. Circulaire Economie betreft het optimaal sluiten van grondstoffen kringlopen, met een zo hoog mogelijk behoud van waarde, waarbij ingezet wordt op nieuwe vormen van consumptie zoals de 'deeleconomie'. Klimaatadaptatie tenslotte gaat over de aanpassing aan klimaatverandering met als doel negatieve effecten hiervan op te vangen en zo een zekere mate van klimaatbestendigheid te bereiken.
Deze uitvoeringsagenda bestaat uit een groot aantal concrete initiatieven die op de korte en lange termijn bijdragen aan het realiseren van de visie *Lansingerland Duurzaam*. Uiteraard kunnen en willen we dit als gemeente niet alleen doen, maar samen met inwoners, bedrijven en andere overheden.

De initiatieven in de uitvoeringsagenda dragen bij aan de brede agenda van Lansingerland. Van een gemeente in balans, groeiende dorpen met een parkachtig karakter, een sterke samenleving en een innovatieve economie. Specifiek versnellen ze bovendien de verduurzaming van belangrijke sectoren, zoals de glastuinbouw. Deze sector speelt immers een significante rol binnen onze gemeente en ver daarbuiten. De verduurzaming van deze sector heeft een grote impact op het behalen van de klimaatdoelen. Tegelijkertijd moet de verduurzaming van deze sector ervoor zorgen dat zij klaar is voor de toekomst zonder te verliezen aan concurrentiekracht.

Daarnaast verbinden wij duurzaamheidsopgaven aan andere belangrijke ontwikkelingen en thema's in de gemeente, zoals wonen, beheer van openbare ruimte, mobiliteit en economie. Dit vraagt om integraal denken en weloverwogen keuzes.

Met het opstellen van deze uitvoeringsagenda zetten wij de volgende stap in het proces van het realiseren van de visie *Lansingerland Duurzaam*. Het doel van dit document is om de inhoud en aansturing van de initiatieven transparant te maken voor de raad, inwoners, bedrijven en andere betrokkenen binnen en buiten Lansingerland. Ook dient dit document als basis voor de met de raad afgesproken vier-maandelijkse voortgangsrapportage.

Hoofdstuk 2 beschrijft onze brede aanpak en strategie op het gebied van duurzaamheid. Hoofdstuk 3 biedt een overzicht van de initiatieven op hoofdlijnen, die wij vervolgens in hoofdstuk 4 beschrijven. Hoofdstuk 5 beschrijft hoe wij de initiatieven in de uitvoeringsagenda aansturen, de zogeheten governance.

Bron: Jan Willem Groen

2. Strategie en aanpak

We zorgen voor samenhang, sturing en actie in één.

Onze ambities, opgaves en doelstellingen voor 2050 zijn helder. Gezamenlijk vormen zij het kader van onze duurzaamheidsinzet. Deze kaders zetten we om naar concrete projecten, beleid en activiteiten waar we de komende jaren verder mee aan de slag gaan. In dit hoofdstuk beschrijven we de strategie van onze aanpak.

Op een aantal fronten staan we aan het begin van het proces, terwijl er op andere vlakken al meters gemaakt zijn of worden. Door deze op elkaar af te stemmen zorgen we voor samenhang, sturing en actie in één.

2.1 Plan voor de toekomst

Duurzaamheid gaat onze gemeente veranderen. Het zal een impact hebben op onze manier van werken, het landschap en de gemeenschap. We kunnen hierbij niet te lang wachten en moeten meters maken. Tegelijkertijd moeten we dit zorgvuldig en stap voor stap doen.
De omvang van het onderwerp duurzaamheid en de transitie vereist om een visie op te stellen en de grote lijnen in de gaten te houden. Trajecten zoals de energietransitie in de bestaande bouw zullen enkele decennia gaan duren. Hoe dit precies gaat lopen kunnen we niet voorspellen. Daarom moeten we tijdig starten, nauw monitoren en de strategie bijstellen waar nodig. Tegelijkertijd ondernemen we actie en maken we

meters. We kunnen aan de slag met concrete projecten zoals het plaatsen van zonnepanelen op onze panden, en brengen een groeiende beweging op gang.
Onze projectenstrategie is erop gericht om de activiteiten te ondernemen in de juiste mix tussen meer abstracte langjarige projecten en korter durende concrete projecten. Daarnaast is dit afgestemd op de eigenschappen van Lansingerland (zie paragraaf 2.2) en de rol en invloed die we als gemeente hebben (zie paragraaf 2.3).

2.2 Lansingerlandse kracht als uitgangspunt

De inhoud van deze agenda is afgestemd op de lokale kracht en eigenschappen van Lansingerland. Zo behalen we maximale resultaten van onze inspanningen.

Enkele voorbeelden:

Lansingerland heeft een relatief jonge woningvoorraad, waardoor de energieprestaties van woningen gemiddeld al relatief goed zijn. Veel van deze woningen zijn in particulier bezit, dus inwoners hebben daarmee zelf de regie over de verduurzaming van deze woningen. Daarom starten wij vroeg met de onderzoeken en plannen voor het aardgasvrij maken van woonwijken, om zo deze inwoners tijdig een perspectief te kunnen bieden. Doordat dit veelal grondgeboden woningen zijn, stimuleren wij inwoners hun tuinen en daken te vergroenen door acties in het kader van de Tuin van de toekomst.

Ook worden er in de komende jaren nog veel woningen bijgebouwd. Door deze wijken zoveel mogelijk op duurzame wijze te realiseren zijn deze wijken ‘fit for the future’. Hierbij kijken we integraal naar duurzame energie, duurzaam materiaalgebruik en klimaatadaptatie.

Het tuinbouwcluster is een belangrijke motor van de economie in Lansingerland. Dit gebied vormt het meest innovatieve cluster ter wereld. Deze innovatieve kracht wordt ook aangewend om stevig in te zetten op het toepassen van duurzame energie en materialen. Als gemeente werken we samen met de sector en omgeving aan een klimaatneutrale sector in 2040.

Het tuinbouwcluster is een belangrijke motor.

Lansingerland staat in de top 5 van gemeentes met de laagste gemiddelde leeftijd van Nederland. Onze kinderen, de generatie van de toekomst, willen we op laten groeien in een duurzame omgeving. Daarom dragen wij bij aan de verduurzaming van scholen op het gebied van duurzame energie, groenblauwe schoolpleinen en bewustwordingscampagnes op het gebied van afval.

Lansingerland wordt door haar inwoners hoog gewaardeerd om het groene karakter. Dit koesteren we door aandacht te besteden aan en bewust om te gaan met het groen en de biodiversiteit binnen de gemeente.

Lansingerland ligt in het hart van de Randstad, met grote steden nabij. Dit biedt kansen om in te blijven zetten op uitstekende ontsluiting met duurzame modaliteiten. Metrolijn E en station Lansingerland-Zoetermeer zijn hier al mooie gerealiseerde voorbeelden van. Dit netwerk breiden wij graag uit.

Tenslotte maken we ook gebruik van de kracht binnen onze eigen organisatie. De activiteiten van een gemeente zijn erg breed waardoor we op veel terreinen een impact maken. Dat zetten we dan ook graag in om duurzame keuzes te maken, bijvoorbeeld bij onze inkoop, herinrichtingen en beheer van de buitenruimte. Zo hebben we bijvoorbeeld duurzaamheidscriteria opgesteld voor onze inkoop van werken, leveringen en diensten en beleidsregels voor de inrichting van de openbare ruimte in de Leidraad Duurzame Inrichting Openbare Ruimte (DIOR) en het kader Duurzame Gebiedsontwikkeling (DGO).

De bovengenoemde thema’s staan niet los van elkaar. Door integrale en strategische inzet kunnen we duurzaamheid en andere belangrijke thema’s elkaar laten versterken. Het zal op sommige vlakken ook op gespannen voet staan met zekerheid (bij duurzame innovatie) of met bestaande budgetten (wanneer kost voor de baat uitgaat). De energietransitie zal ook een ruimtelijke impact hebben, denk hierbij aan windmolens en ondergrondse warmteleidingen. Deze ontwikkelingen behorende bij de energietransitie maken bijvoorbeeld ook dat er voor particuliere woningeigenaren technische en financiële consequenties zijn. Daarom blijven we strategisch vooruitkijken om toekomstbestendig te blijven. Samen met andere partijen, en in de (soms onzekere) context van het hier en nu.

Bron: Ariane Kok

2.3 Mate van invloed

Figuur 1 geeft een schematisch overzicht van de invloedsgebieden van de gemeente. De invloed die wij kunnen uitoefenen op het verloop en de uitkomst van een activiteit of project varieert sterk per activiteit of project. Zo dragen wij zelf de verantwoordelijkheid voor onze gemeentelijke bedrijfsvoering. Hier staan we zelf aan het roer en zijn we verantwoordelijk voor resultaten. Vergeleken met de totale gemeente is de impact echter vaak relatief beperkt. Aan de andere kant heeft het gedrag van inwoners en bedrijven een zeer grote impact, maar bepalen zij uiteindelijk zelf hoe zij hun huis verwarmen, wat zij kopen en hoe de tuin ingericht is. Onze invloed is daar beperkt. Het betekent echter wel dat we ook daarop in moeten en gaan zetten.
Dit samenspel tussen invloed en effect maakt dat wij onze activiteiten vormgeven dat we inzetten op de diverse rollen en invloedssferen die we als gemeente hebben.

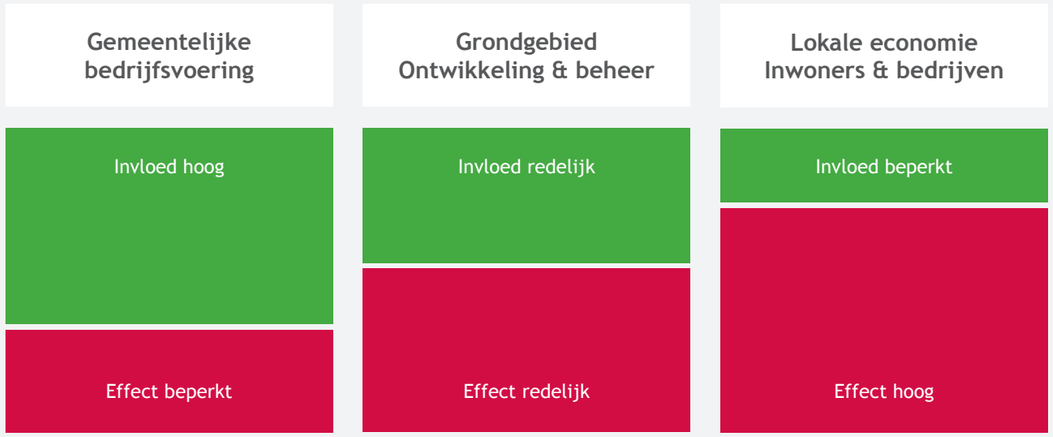

Figuur 1. Invloedsgebieden van de gemeente

Bron: Ariane Kok

2.4 Typering van initiatieven

De initiatieven in deze uitvoeringsagenda zijn onderverdeeld in projecten enerzijds en beleid & activiteiten anderzijds. Deze twee categorieën dragen beide bij aan de duurzaamheidsvisie, maar hebben onderling een verschillende status. Wat is het verschil?

- **Projecten** hebben een duidelijk begin- en eindpunt, worden aangestuurd door een bestuurlijk en ambtelijk opdrachtgever, geleid door een projectleider op basis van een projectplan en kennen een specifiek budget. Projecten betreffen de introductie van een nieuwe werkwijze of het realiseren van een investering, zoals het opstellen van een afwegingskader zonne-energie en de herinrichting van het afvalbrengstation. De projectenlijst vormt de kern van deze agenda en hierover ontvangt u als raad drie maal per jaar een overzicht van actualiteiten.

- **Beleid en activiteiten** zijn eerder doorlopend van karakter, vaak al geïntegreerd in de ‘standaard’ werkzaamheden en beleid van de gemeente, maar dragen niettemin substantieel bij aan het realiseren van de doelstellingen. Denk hierbij aan het handhaven van de Wet milieubeheer, zodat bedrijven energiebesparende maatregelen treffen met een terugverdientijd van vijf jaar of korter. Ook ecologisch maaibeheer en de doorlopende samenwerking met bewonersorganisaties vallen in deze categorie.

2.5 Communicatie

Een succesvolle realisatie van onze verduurzamingsstrategie valt of staat met de bewustwording bij onze inwoners en bedrijven. Veel van onze projecten hebben invloed op inwoners en bedrijven, of we hebben hen juist nodig om hun rol te pakken in de transitie. Dit vraagt om actieve en permanente communicatie. Per project maken we de afweging wat de communicatiebehoefte is en welke strategie we hiervoor hanteren.

Bron: Jan Willem Groen

3. Initiatieven

De initiatieven zijn onderverdeeld binnen de drie hoofdthema's.

In het vorige hoofdstuk hebben we al enkele initiatieven kort benoemd. Dit hoofdstuk biedt een overzicht van de huidige initiatieven met onderverdeling per thema. Daarna worden de initiatieven in meer detail beschreven.

3.1 Overzicht initiatieven

De volgende tabel geeft een overzicht van de initiatieven. De initiatieven zijn onderverdeeld binnen de drie hoofdthema's uit de duurzaamheidsvisie en vervolgens ook gerangschikt op subcategorieën. Zoals eerder besproken, wordt er een onderscheid gemaakt tussen projecten en beleid & activiteiten. De indeling is echter niet bindend; meerdere projectplannen hebben raakvlakken met verschillende thema's.

De hiernaast genoemde politieke beslismomenten zijn gebaseerd op de bestuurlijke route zoals wij die nu voor ogen hebben voor de projecten en activiteiten. De uitvoeringspraktijk kan echter leiden tot een bijstelling van dit overzicht op een later moment. Wanneer dit aan de orde is zullen wij u hierover informeren.

Thema	Domein	Initiatief	Project of beleid & activiteiten	Besluitvorming verwacht?
Energietransitie	Ruimte, wonen en bouwen	Regionale Energie Strategie (RES)	Project	Ja, raad
		Aardgasvrije wijken	Project	Ja, raad
		Pilotproject van gas los	Project	Ja, college
		Betaalbaarheid energietransitie (revolverend fonds)	Project	Ja, college
		Duurzame woningbouw	Beleid / Activiteit	Nee
		Groene leges	Beleid / Activiteit	Ja, raad
		Samenwerking met bewoners-initiatieven	Beleid / Activiteit	Nee
	Economie en ondernemen	Verduurzaming glastuinbouw	Project	Nee
		Windenergie	Project	Ja, college
		Afwegingskader zonnevelden	Project	Ja, raad
		Beleid biomassa-centrales	Project	Ja, raad
		Verduurzamen scholen	Project	Ja, raad
		Duurzame bedrijventerreinen	Project	Nee
		Stimuleren energie-besparing bedrijven (Wet Milieubeheer)	Beleid / Activiteit	Nee
	Eigen bedrijfsvoering	Verduurzamen gemeentelijk vastgoed	Project	Ja, raad m.b.t. De Windas
		Verduurzamen gemeentelijk vervoer	Beleid / Activiteit	Nee
	Mobiliteit	CO_2-reductie verkeer en vervoer	Project	Ja, college
		Actualiseren laad-palenbeleid	Project	Ja, raad
		Holland Rail Terminal	Project	Ja, raad

Tabel 1. Samenvattend overzicht van projecten en beleid/activiteiten die uitgevoerd worden om de visie *Lansingerland Duurzaam* te bewerkstelligen.

Thema	Domein	Initiatief	Project of beleid & activiteiten	Besluitvorming verwacht?
Circulaire Economie	Ruimte, wonen en bouwen	Herinrichten afvalbrengstation	Project	Ja, raad
		Circulair materiaalgebruik in buitenruimte	Project	Nee
		Afvalbeleid	Beleid / Activiteit	Ja, raad
	Economie en ondernemen	Terugwinnen grondstoffen en energie uit afvalwaterketen	Beleid / Activiteit	Nee
		Samenwerking Emissieloze Kas	Beleid / Activiteit	Nee
	Eigen bedrijfsvoering	Maatschappelijk verantwoord inkopen (MVI)	Project	Nee
		Plasticvrije evenementen	Beleid / Activiteit	Ja, college
		Gescheiden afvalinzameling kantoorpand en publieke afvalbakken	Beleid / Activiteit	Nee
Klimaatadaptatie	Ruimte, wonen en bouwen	Implementatie DIOR	Beleid / Activiteit	Nee
		Tuin van de toekomst	Project	Nee
		Groenblauwe schoolpleinen	Project	Ja, college
		Klimaatadaptief gemeentehuisterrein	Project	N.t.b.
		Risicodialogen klimaatadaptatie	Project	Ja, college
		Klimaatadaptatie strategie	Project	Ja, college
		Groen en biodiversiteit	Beleid / Activiteit	Nee

Vervolg tabel 1. Samenvattend overzicht van projecten en beleid/activiteiten die uitgevoerd worden om de visie *Lansingerland Duurzaam* te bewerkstelligen.

3.2 Beschrijving initiatieven

In deze paragraaf staan de projecten en beleid & activiteiten per thema in meer detail beschreven.

3.2.1 Energietransitie

De energietransitie betekent een overgang van fossiele bronnen naar energie uit hernieuwbare bronnen. De focus ligt hierbij op het duurzaam in kunnen vullen van de elektriciteitsvraag en de warmtevraag van onze inwoners, bedrijven en onze eigen energievraag. Daarnaast omvat het de energievraag van mobiliteit binnen de gemeentegrenzen.

3.2.1.1 Projecten

Hierna volgt per project dat bijdraagt aan de doelstellingen op het thema Energietransitie een beschrijving van de projecten op hoofdlijnen.

Project: Regionale Energie Strategie (RES)
De Regionale Energie Strategie (RES) is een regionaal product en tegelijkertijd een regionaal instrument om tussen de betrokken regiopartijen onderlinge afstemming te kunnen bereiken ten aanzien van elektriciteits- en warmtevraagstukken. Het is deels een ‘verplicht vrijwillige’ samenwerking, waarop wij als gemeente goed op aangehaakt zijn. Zo kunnen wij Lansingerlandse belangen inbrengen, bijvoorbeeld ten aanzien van de glastuinbouw.

De RES is een regionale ‘rijdende trein’ en wij zijn dus realistisch over onze invloed op de eindresultaten ervan. Maar door onze continue betrokkenheid zorgen wij ervoor dat wij niet verrast worden wanneer het gesprek bijvoorbeeld over zoekgebieden voor de opwek van grootschalige duurzame energie gaat. Ook richt onze inzet zich op het maken van koppelingen tussen ons eigen beleid en de RES. Met name de relatie met onze Transitievisie Warmte en de Omgevingsvisie is relevant. De gemeenteraad betrekken wij in het RES-proces. Vaststelling van de definitieve RES, oftewel *RES 1.0*, is voorzien begin 2021.

Project: Aardgasvrije wijken
Het klimaatakkoord stelt dat uiterlijk in 2050 alle woningen in Nederland op duurzame wijze verwarmd moeten worden. In 2030 is het doel al 1,5 miljoen woningen aardgasvrij. In Lansingerland zijn we aan de slag gegaan om meer inzichten te krijgen en samen met inwoners en stakeholders met plannen voor een aardgasvrij Lansingerland te starten. Zo hebben we in 2019 een Transitievisie Warmte opgesteld, met daarin perspectieven op de alternatieven voor aardgas in de gebouwde omgeving.

Dit hebben wij in samenwerking met inwoners en professionele partners gedaan. Ook selecteren we daarin enkele wijken waarmee we willen starten om de mogelijkheden nader te onderzoeken. Na vaststelling van deze visie, stellen we in 2020 een plan op voor de vervolgstappen. We starten dan met verdiepend onderzoek naar enkele wijken en blijven scherp op nieuwe of meer gedetailleerde informatie waarmee we onze plannen kunnen aanscherpen. Bijvoorbeeld op het gebied van financiering. Communicatie en samenwerking met inwoners en andere stakeholders blijven daarbij belangrijke pijlers.

Intussen zijn wij in praktische zin bezig met het stimuleren van inwoners om energie te besparen en te verduurzamen. Zie hiervoor ‘Samenwerking met bewonersinitiatieven’.

Project: Pilotproject van gas los
In 2018 dienden wij bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties al een aanvraag in om subsidie te krijgen voor een pilotproject. Helaas lukte het toen niet de subsidie binnen te halen. Eind 2019 beginnen wij met de voorbereidingen voor een nieuwe aanvraag, die wij in Q1 2020 zullen indienen. Hiermee willen wij subsidie binnenhalen ter ondersteuning van het doel om minimaal 500 woningen in de Havenbuurt van het gas af te halen.
Om de kans op het daadwerkelijk verkrijgen van de subsidie te vergroten zorgen wij dat wij vooraf een goed beeld hebben van de relevante toetsingscriteria van de subsidieregeling en passen wij waar mogelijk onze aanvraag daarop aan. Wij willen onderscheidend zijn en het pilotproject laten bijdragen aan de kennis die er op dit moment is over het aardgasvrij maken van woonwijken.

Bron: Jan Willem Groen

Technische expertise en burgerparticipatie maken een belangrijk onderdeel uit van het project. Indien de subsidie wordt toegekend dan zetten wij het verder voorbereiden van het aardgasvrij maken van de Havenbuurt voort. Mocht de subsidie niet worden toegekend, dan loopt het aardgasvrij maken van deze woningen mee in het proces van de Transitievisie Warmte.

Project: Betaalbaarheid energietransitie (revolverend fonds)
In de Kaderbrief 2020 hebben wij 5 miljoen euro gereserveerd voor het oprichten van een Revolverend Fonds waaruit onze inwoners en ondernemers financieel kunnen putten om duurzaamheidsmaatregelen aan hun woningen en panden te nemen. Op nationaal niveau zijn er tevens regelingen in voorbereiding met een zelfde doel. Zo is er in het klimaatakkoord het ‘warmtefonds’ aangekondigd. Wij willen voorkomen dat wij lokaal een regeling treffen die op nationaal niveau al invulling krijgt. Tegelijkertijd willen wij geen kostbare tijd verloren laten gaan, in afwachting van wat er op nationaal niveau precies komen gaat. Daarom onderzoeken wij voor de korte termijn hoe wij, bijvoorbeeld via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn), een Revolverend Fonds kunnen inzetten over onze inwoners en ondernemers. Eventueel zal die regeling dan later aangepast worden, wanneer blijkt dat een nationale regeling in onderdelen daarvan gaat voorzien. In een breder verband willen wij met ons financiële arrangement in ieder geval specifiek aandacht schenken aan de positie van lage inkomensgroepen, om zo ook deze in staat te stellen duurzaamheidsmaatregelen te treffen, conform motie M2019-025.

Daarnaast onderzoeken we in 2020 hoe we energiebesparingsmogelijkheden mee kunnen nemen in de huidige hulp die geboden wordt aan huishoudens die moeite hebben met het betalen van hun energierekening. Ook hebben wij het burgerinitiatief ‘Lansinger Energiebank’ financieel ondersteund, om de mogelijkheden daarvoor te kunnen onderzoeken. Hierbij kunnen inwoners met een surplus van zonnestroom dit doneren aan inwoners met energiearmoede.

Project: Verduurzaming glastuinbouw
De glastuinbouw is een belangrijke sector in Lansingerland en omliggende gemeenten. Samen met de sector zijn wij volop bezig om het energieverbruik te verminderen en te verduurzamen. Dit heeft een flinke impact op het totale energieverbruik en de CO_2-uitstoot van de gemeente.

In 2018 hebben wij samen met Pijnacker-Nootdorp en Glastuinbouw Nederland hebben wij de Warmtesamenwerking Oostland (WSO) opgericht. Het doel op de langere termijn is een gebiedsdekkende warmte-infrastructuur met duurzame warmte. Samen met de glastuinbouwondernemers en andere relevante stakeholders zetten wij ons in om deze immense opgave stap voor stap vorm te geven. Zo hebben we in 2019 de Verkenning Duurzame Warmte gepresenteerd, waarin we een toekomstbeeld hebben geschetst van een duurzaam warmtesysteem voor de glastuinbouw en gebouwde omgeving (daar waar dit gunstig kan zijn).
Ook in de komende jaren gaan wij met dit initiatief door. We zetten ons in om knelpunten te identificeren, kennis te ontwikkelen en ons ook regionaal hard te maken voor transportleidingen voor duurzame warmte van buiten ons gebied.
Ook zijn wij actief in de uitvoering van het energieakkoord Greenport West-Holland, onder andere door een bijdrage in de realisatie van concrete projecten. Tenslotte dragen we ook bij aan de bekostiging van een energieregisseur voor onze glastuinbouwondernemers. Deze helpt hen bij het organiseren in een warmtecoöperatie per gebied en bij het vormen van een visie op duurzame warmte.

Project: Windenergie
Windenergie blijft ook in de nabije toekomst een relevant onderwerp voor Lansingerland. Het bedrijventerrein te Prisma/Bleizo en het daaraan grenzende noordelijke gedeelte van de Overbuurtsepolder is met een wijziging van de Visie Ruimte & Mobiliteit (VRM) door de provincie aangewezen als zoekgebied voor de realisatie van 12 MW windenergie. Realisatie is door ruimtelijke beperkingen erg moeizaam gebleken.

Wij blijven de mogelijkheden in het bestaande VRM-gebied beschouwen, en zullen tegelijkertijd naar alternatieve locaties kijken. Daarbij houden wij rekening met meerdere concurrerende opgaven binnen onze gemeentegrenzen en de afspraken die wij maken in het kader van de RES en het Convenant Windenergie Rotterdamse Regio. Indien nodig doen wij op basis van nieuwe inzichten een voorstel ter aanpassing van het bestaande beleid voor windenergie, maar vooralsnog achten wij deze recente kaders zeer geschikt om toekomstige afwegingen op te kunnen baseren. Nieuwe inzichten en koerswijzigingen ten aanzien kunnen ook vervat worden in een *position paper*.

Project: Afwegingskader zonnevelden
Wij ontwikkelen beleid waarmee de (on)mogelijkheden voor de realisatie van zonneweides worden vastgelegd. Op basis van grotendeels ruimtelijke criteria moet een beeld ontstaan van welke locaties of welke gebieden al dan niet in aanmerking komen voor de realisatie van een zonneweide en onder welke voorwaarden. Hierbij haken wij aan bij de recentelijk opgestelde Handreiking Zonne-energie van de Provincie Zuid-Holland.

Zo creëren wij duidelijkheid over wat er op dit punt wel en niet mogelijk is ten aanzien van nieuwe initiatieven. Hieruit volgt een handelingsperspectief voor marktpartijen en weten ook onze inwoners waar zij aan toe zijn. Relevante (markt)partijen en inwoners betrekken wij op een nader te bepalen wijze in de voorbereiding, zodat er een gedragen en praktisch uitvoerbaar beleidskader ontstaat, waarbij ook de instandhouding gewaarborgd wordt.

Project: Beleid biomassacentrales
Wij ontwikkelen beleid waarmee de (on)mogelijkheden voor de realisatie van biomassacentrales worden vastgelegd. Op basis van grotendeels ruimtelijke criteria moet een beeld ontstaan van welke locaties of welke gebieden al dan niet in aanmerking komen voor de realisatie van een biomassacentrale en onder welke voorwaarden. Maar ook bestaande kaders en zorgen en wensen die nadrukkelijk in het maatschappelijk debat over dit onderwerp naar voren komen, over bijvoorbeeld luchtkwaliteit en (stank)overlast, zullen wij nadrukkelijk adresseren.

Zo creëren wij duidelijkheid over wat er op dit punt wel en niet mogelijk is ten aanzien van nieuwe initiatieven. Hieruit volgt een handelingsperspectief voor marktpartijen en weten ook onze inwoners waar zij aan toe zijn. Relevante (markt)partijen en inwoners betrekken wij op een nader te bepalen wijze in de voorbereiding, zodat er een gedragen en praktisch uitvoerbaar beleidskaders ontstaat.

Project: Verduurzamen scholen
De verduurzaming van schoolgebouwen valt onder de verantwoordelijkheid van schoolbesturen. Wij ondersteunen hen daarbij door duurzaamheid integraal op te nemen in het Integraal Huisvestingsplan (IHP) voor de schoolgebouwen. In 2019 hebben wij een schouw uit laten voeren naar de mogelijkheden per schoolgebouw. De resultaten en ambities zijn verwerkt in het Integraal Huisvestingsplan. Dit houdt in dat in 2050 alle schoolgebouwen van het primair onderwijs energie neutrale gebouwen (ENG) zijn. We verwachten het Integraal Huisvestingsplan in het eerste kwartaal van 2020 op te kunnen leveren.

Project: Duurzame bedrijventerreinen
Dit project valt uiteen in twee delen. Enerzijds gaat het hier over onze inzet voor de Energyhub A12 en anderzijds over de wijze waarop wij het aanbrengen van zonnepanelen op nu nog onbenutte daken van grote bedrijfspanden willen stimuleren. De Energyhub is een door de provincie geleid project waarin wij een nadrukkelijke rol spelen. Het gaat hier met name om het verbinden van initiatieven en projecten in het gebied langs de A12, om duurzame kansen beter en sneller te benutten en onderling met elkaar te verbinden.

Wij leggen de (on)mogelijkheden voor de realisatie van zonneweides vast.

Daarnaast gaan wij vorm geven aan onze plannen om het plaatsen van zonnepanelen op daken van grote bedrijfspanden te stimuleren. Binnen onze gemeentegrenzen zijn er veel bedrijven met grote panden waarvan de daken nu verder onbenut blijven. Dit is onbenut potentieel voor de opwek van zonne-energie, alhoewel dit niet altijd technisch mogelijk is. Wij verkennen dan ook de mogelijkheden om ondernemers te ontzorgen in het proces van voorbereiding, onderzoek en installatie. Het zal dan vooral gaan om de technische beoordeling en het aanvragen van subsidies.

Project: Verduurzamen gemeentelijk vastgoed
Een belangrijke stap in het verduurzamen van onze eigen bedrijfsvoering is het verduurzamen van ons vastgoed (Nb. schoolgebouwen vallen niet binnen dit project, aangezien deze geen juridisch eigendom van de gemeente zijn. Zie ‘*Project: Verduurzamen scholen*’ voor onze inzet voor scholen). Voor deze verduurzaming zijn de volgende doelen opgenomen:

- In 2020 zonnepanelen op alle gemeentelijke gebouwen waar dit technisch mogelijk is
- In 2035 al het gemeentelijk vastgoed aardgasvrij
- In 2050 de eigen bedrijfsvoering volledig CO_2-neutraal.

Om dit te realiseren hebben wij in 2018 de eerste zonnepanelen geplaatst. In 2019 hebben we dit aangevuld met 966 zonnepanelen. In 2020 verwachten we circa 550 zonnepanelen te plaatsen. Ook hebben we reeds stevig ingezet op energiebesparing, bijvoorbeeld door LED-verlichting.

In 2019 onderzoeken we de verduurzamingsmogelijkheden van zwembad De Windas en presenteren de resultaten aan de raad.
Daarnaast is het doel om in 2019 en 2020 vijf panden aardgasvrij te maken.
Tenslotte wordt in 2021 het beheerplan gebouwen geactualiseerd. Bij de actualisatie zijn doelstellingen van de duurzaamheidsvisie het uitgangspunt. We verduurzamen het gemeentelijk vastgoed hiermee op een realistische manier zonder onnodige kapitaalvernietiging.

Project: CO_2-reductie verkeer en vervoer
Wij dragen bij aan het door de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag geformuleerde doel om in 2025 30% minder CO_2 door de vervoerketen uit te laten stoten ten opzichte van 2015. Ook in Lansingerland stellen wij een pakket aan maatregelen op om een evenredige bijdrage te leveren aan de opgave van de metropoolregio. De te treffen maatregelen zijn erg divers en verschillen in omvang en reikwijdte. Globaal zijn de maatregelen onder te verdelen in onder andere de volgende categorieën: Inkoop van diensten en materialen, Stimuleren fiets en OV-gebruik en Bevorderen brandstoftransitie.

Wij stimuleren het gebruik van de fiets en het OV.

Project: Actualiseren laadpalenbeleid
Wij stellen randvoorwaarden waarbinnen er laadpalen voor elektrische voertuigen geplaatst kunnen worden in onze gemeente. Daartoe actualiseren wij het bestaande uitvoeringskader uit 2017. Wij zullen aanpassingen doorvoeren om aanvragen van inwoners en ondernemers zo efficiënt mogelijk te behandelen en de plaatsing van palen af te stemmen op behoeften en ontwikkelingen.

Ook kijken wij meer strategisch naar dit vraagstuk. Dit houdt in dat wij een analyse gaan laten uitvoeren om te kunnen besluiten op welke strategische locaties wij laadpalen plaatsen. Zo ontstaat er dus een actueel uitvoeringskader op basis waarvan vraag gestuurde laadpalen gerealiseerd kunnen worden dat ook aangeeft op welke strategische locaties wij laadpalen willen realiseren. Wij zorgen dat het verwachte toekomstige aantal elektrische voertuigen hierin wordt meegewogen.

Project: Holland Railterminal
Geïnteresseerde (lokale) ondernemers willen in Lansingerland een railterminal realiseren in Bleiswijk. De Holland Rail Terminal Lansingerland (HRT) is een goederenvervoerverbinding per spoor vanaf Bleiswijk naar het achterland. De HRT kan de eerste klimaatneutrale vervoersketen wereldwijd zijn. De bedoeling is om deze klimaatneutrale vervoersketen als concept te realiseren met een elektrische trein, elektrisch voor- en natransport en elektrische koeling. De HRT kan onze innovatieve greenport versterken, draagt bij aan het thema duurzaamheid en zorgt voor werkgelegenheid voor Lansingerland en omgeving. Daarom willen we dit initiatief ondersteunen en faciliteren.

3.2.1.2 Beleid en activiteiten
Hierna volgt per beleid/activiteit dat bijdraagt aan de doelstellingen op het thema Energietransitie een beschrijving op hoofdlijnen.

Beleid / activiteit: Duurzame woningbouw
Gemeente Lansingerland heeft een grote woningbouwopgave. Deze woningbouw leidt nog vrijwel altijd tot een toename van de CO_2-uitstoot, meer verharding en minder groen en nieuw materiaalgebruik. Voor gemeente Lansingerland is het de uitdaging om duurzaam te groeien in lijn met duurzaamheidsambities van CO_2-neutraliteit, klimaatadaptie en een circulaire economie.

In 2018 en 2019 zijn het Kader Duurzame Gebiedsontwikkeling (kader DGO) en de Leidraad Duurzame Inrichting Openbare Ruimte (DIOR) vastgesteld. In 2019 is het convenant klimaatadaptief bouwen ondertekend.
Deze beleidstukken passen wij doorlopend toe bij onze woningbouwprojecten en de inrichting van de openbare ruimte bij die woningen. Deze vormen de basis voor de onderwerpen duurzame energie, circulaire economie en klimaatadaptatie. Indien nodig of gewenst ontwikkelen we deze beleidsstukken door.

Beleid / activiteit: Groene leges
Het doel van dit project is om energiezuinige (ver)bouw te stimuleren door het toekennen van een korting op bouwleges bij het halen van hoge energieprestaties. Deze financiële prikkel dient ertoe een initiatiefnemer te stimuleren nieuwbouw of verbouw zo duurzaam mogelijk te verrichten. Eind 2019 evalueren we of en hoe wij deze regeling voortzetten.

Beleid / activiteit: Samenwerking met bewonersinitiatieven
Door nauw samen te werken met bewonersinitiatieven als Nieuwe Lansinger Stroom (NLS) en Lansingerland Samen Duurzaam (LSD) willen wij kennis uitwisselen en het lokale draagvlak voor de energietransitie ondersteunen en vergroten. Concreet betekent dit wij elkaar op frequentie basis spreken en waar mogelijk projecten en initiatieven ondersteunen. Het kan dan bijvoorbeeld gaan om de inzet van Energiecoaches, de ontwikkeling van energieprojecten (wind, zon) en netwerkvorming van bewoners en ondernemers door de organisatie van bijeenkomsten en gezamenlijke activiteiten.

Beleid / activiteit: Verduurzaming gemeentelijk vervoer
Wij zetten in op een geleidelijke verduurzaming van ons wagenpark. De buitendienst en aannemers van het groenonderhoud gebruiken waar mogelijk elektrische voertuigen en werktuigen.
Daarnaast worden medewerkers gestimuleerd om hun zakelijke kilometers groen uit te voeren door het beschikbaar stellen van fietsen, elektrische fietsen en vier elektrische deelauto's.

Beleid / activiteit: Stimuleren energiebesparing bedrijven (Wet Milieubeheer)
Wij stimuleren energiebesparing bij onze ondernemers. In het kader van de Wet milieubeheer zijn bedrijven in de gemeente verplicht om energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd van 5 jaar of korter te nemen. Vanaf 1 juli 2019 zijn bedrijven ook verplicht te rapporteren welke maatregelen zij hebben genomen. Wij helpen de (veelal) kleinere bedrijven die hiermee onvoldoende bekend zijn uit te leggen wat zij kunnen en moeten doen. Dit doen wij via milieudienst DCMR, vanuit de wettelijke taak om hierop toe te zien.

3.2.2 Circulaire Economie
Een circulair Lansingerland betekent geen gebruik van primaire grondstoffen en een optimale scheiding van afval. Dit moet worden bewerkstelligd door te werken aan een 'deeleconomie', producten als dienst aan te bieden en te gebruiken en door het reviseren van producten aan het einde van hun levensduur zodat deze opnieuw gebruikt kunnen worden.

3.2.2.1 Projecten
Hierna volgt per project dat bijdraagt aan de doelstellingen op het thema Circulaire Economie een beschrijving van de projecten op hoofdlijnen.

Project: Herinrichten afvalbrengstation
Voor afval dat niet in de minicontainers of verzamelcontainers past of dat ineens in grote volumes vrijkomt is er het Afvalbrengstation. De focus op het afvalbrengstation ligt op circulariteit: we scheiden zoveel mogelijk verschillende soorten afval die door aparte inzameling hoogwaardig gerecycled kunnen worden. Voorbeelden van soorten afval die we gescheiden inzamelen zijn; klein chemisch afval, asbest, harde kunststoffen, matrassen, B-hout, wit- en bruingoed.
In 2019 startten we de planvorming voor de modernisering van het afvalbrengstation. De uitvoering staat gepland voor 2021-2022.

Project: Circulair materiaalgebruik in buitenruimte
In een circulaire economie zal ook onze buitenruimte met circulaire materialen zijn ingericht. Dit zijn materialen met een lage milieu-impact, die keer op keer opnieuw toegepast of hoogwaardig gerecycled kunnen worden. Om hiermee ervaring op te doen passen wij dit type materialen al toe. Bij keuze voor speeltoestellen passen we zoveel mogelijk duurzaam materiaal toe. Denk hierbij aan RVS-toestellen, Robiniahout op metalen staanders om rotting tegen te gaan of kastanje-houten toestellen.
Daarnaast zijn gekapte bomen soms opnieuw te gebruiken in projecten. Denk hierbij aan natuurlijke speelaanleidingen, traptreden in het mountainbikeparcours of insectenhotels in het Annie M.G. Smitpark ter verbetering van de biodiversiteit. Wilgentenen van geknotte knotwilgen hebben wij bij twee scholen (business school Melanchton te Bleiswijk en de Koningin Beatrixschool te Berkel) ter beschikking gesteld. Ook worden er houtrillen van gemaakt in openbaar groen, zoals Annie M.G. Smidtpark en Park de Polder.

In de komende periode zullen we meer pilots draaien met circulair materiaalgebruik op andere gebieden.
Als de pilot positief wordt afgesloten, is het tweede subdoel dat het materiaal van de pilot wordt toegepast in een regulier project en het na evaluatie in de DIOR opgenomen kan worden als geschikt circulair materiaal.

Bron: Ariane Kok

Bron: Ariane Kok

Bij deze pilots worden ook de meer- of minderkosten nader in beeld gebracht.

Project: Maatschappelijk Verantwoord Inkopen
Door het toepassen van duurzaamheidscriteria in onze inkoop van werken, leveringen en diensten beperken wij onze impact en stimuleren wij de markt voor duurzame producten. Maatschappelijk verantwoord inkopen (MVI) is onderdeel van ons inkoopbeleid, waardoor er bij de inkoop van werken, leveringen en diensten rekening wordt gehouden met de effecten op mensen (people), onze leefomgeving en planeet (planet) en winst en welvaart (profit). De belangrijkste uitgangspunten zijn:

- *People*: Social Return wordt toegepast in aanbestedingstrajecten van €200.000 of meer.
- *Planet*: Zoveel mogelijk inzetten op klimaatbewuste, circulaire en innovatieve oplossingen.
- *Profit*: Zoveel mogelijk bevorderen van de kansen van het midden- en kleinbedrijf, in het bijzonder lokaal.

Door het voeren van dit beleid worden duurzaamheidscriteria meegewogen in aanbestedingen. We hanteren minimumeisen op het gebied van duurzaamheid waaraan aanbieders en producten dienen te voldoen. Wanneer een aanbieder kan aantonen dat hij duurzamer werkt, levert dit in de puntentelling een betere score op. De criteria verschillen per aanbesteding en zijn al vaak toegepast. Dit gaat van koffie en thee (biologisch, fairtrade, zeer duurzaam productieproces, afbreekbare beker) tot doelgroepenvervoer.

Daarnaast werken we aan samenwerkingsverbanden rondom MVI en vragen we subsidies aan (zoals de klimaatenveloppe).

3.2.2.2 Beleid & activiteiten

Hierna volgt per beleid/activiteit dat bijdraagt aan de doelstellingen op het thema Circulaire Economie een beschrijving van de projecten op hoofdlijnen.

Door duurzaam inkopen beperken wij onze milieu-impact.

Beleid / activiteit: Afvalbeleid
Naast het vervullen van onze zorgplicht om restafval inzamelmiddelen aan te bieden zorgt de gemeente dat er voldoende inzamelmiddelen zijn voor de grondstofstromen; groente-, fruit- en tuinafval (GFT), oud papier en karton (OPK), glas, textiel en plastic verpakkingen, drankenkartons en metalen verpakkingen (PMD).

In 2018 behaalden we een scheidingsresultaat van 55%. Het vaststellen van nieuw afvalbeleid staat gepland voor eind 2020, de focus van het nieuwe beleid is gericht op het verder verbeteren van de scheiding van huishoudelijk restafval.
Daarnaast hebben we in 2019/2020 een groot project lopen om de restafvalinzameling te verbeteren en de inzameling van GFT op te starten bij de appartementencomplexen. Deze inwoners hebben nu nog niet de mogelijkheid om het GFT gescheiden in te zamelen. In 2019 plaatsen we de nieuwe inzamelmiddelen in Bleiswijk en Bergschenhoek, in 2020 is Berkel en Rodenrijs aan de beurt.

Communicatie
We hebben nu sinds 3 jaar een vaste communicatiecampagne lopen. Elke maand staat in het teken van een specifieke afvalstroom/grondstof. We maken voor de campagne gebruik van de lokale kranten, de digitale nieuwsbrief en website van de gemeente en de social media kanalen van de gemeente.

Naast de maandelijkse aandacht geven we twee keer per jaar een nieuwsbrief uit die huis aan huis bezorgd wordt. De communicatie richt zich op het terugdringen van afval (voorkomen/preventie) en het goed scheiden van het afval dat vrijkomt.

Educatie
Educatieprogramma basisonderwijs: Koos de Vuilnisman
Voor de scholen is het programma gratis. Koos is een biologiedocent en acteur die met een interactief programma en een wervelende show leerlingen enthousiast maakt om afval te scheiden en zwerfafval te voorkomen. Zijn programma duurt een halve dag voor een groep 7 of 8 van een school. Maar als de school dat wil, brengt hij op dezelfde dag ook bliksembezoeken aan de andere klassen. Zo kent na deze dag iedereen op de school Koos de Vuilnisman.

Educatieprogramma voortgezet onderwijs: Recycle Valley
Middelbare scholen kunnen gratis meedoen aan twee korte lesprogramma's gegeven door gastdocenten van Recycle Valley. Voor de brugklassen is er het programma Trash Trackers van 2 keer 1 lesuur met als onderwerp zwerfafval. En voor de tweede klassen is er het programma Recycling Heroes: drie lesuren over afval voorkomen en scheiden.

Beleid / activiteit: Terugwinnen grondstoffen en energie uit afvalwaterketen
Lansingerland is deelnemer aan de regionale bestuurlijke overeenkomst Netwerk Afvalwaterketen Delfland (NAD).

In dit samenwerkingsverband is de langetermijnvisie vastgesteld "Van afvalwaterketen naar Watercyclus". Het terugwinnen van grondstoffen is hiervan een onderdeel. Verder wordt er gezamenlijk toegewerkt naar een energieneutrale watercyclus.

Beleid / activiteit: Samenwerking Emissieloze Kas
Lansingerland heeft samen met andere glastuinbouwgemeenten, Hoogheemraadschappen en Glastuinbouw Nederland een samenwerkingsverband ter verbetering van de waterkwaliteit. Doel is om de emissies van bedrijfswater uit de glastuinbouw naar de omgeving te stoppen en de waterkringlopen in de glastuinbouw te sluiten. De emissies leveren vervuiling op van de watergangen in en rond het glastuinbouwgebied. Er is met deze partijen een afsprakenkader tot en met 2022 om zich hiervoor gezamenlijk in te zetten.

Beleid / activiteit: Plasticvrije evenementen
Lansingerland heeft een rijke evenementenkalender. Op de diverse evenementen wordt ook vaak wegwerp-plastic, zoals bekers, gebruikt. Vooruitlopend op Europese wetgeving over het verbod op 'single use plastics' onderzoeken wij in het vierde kwartaal van 2019 of wij deze plastics kunnen verbieden op evenementen in Lansingerland.

Beleid / activiteit: Gescheiden afvalinzameling kantoorpand en publieke afvalbakken
Binnen de eigen organisatie zijn wij actief bezig met de vraag hoe wij met afval omgaan. Wij scheiden ons afval in 5 verschillende stromen. Daarnaast is er aandacht voor de reductie van afval, bijvoorbeeld bij verpakkingen in het restaurant.
In de dorpscentra zijn op enkele plaatsen gescheiden publieke afvalbakken geplaatst. Zo kan een groter deel van het afval als grondstof worden hergebruikt.

3.2.3 Klimaatadaptatie

Als gevolg van klimaatverandering wordt het weer extremer: met risico op overstromingen, wateroverlast door extremere piekbuien, hitteperiodes en periodes van droogte. Het is belangrijk om maatregelen te treffen om de effecten hiervan het hoofd te kunnen bieden.
Een klimaat-proof Lansingerland betekent daarom een gemeente waarin overstromingen voorkomen worden, wateroverlast geminimaliseerd wordt en waarin de gemeente leefbaar blijft ondanks toenemende hitte en periodes van droogte.

3.2.3.1 Projecten

Hierna volgt per project dat bijdraagt aan de doelstellingen op het thema Klimaatadaptatie een beschrijving van de projecten op hoofdlijnen.

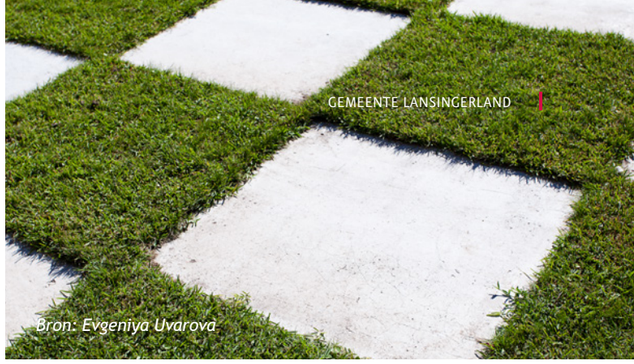
GEMEENTE LANSINGERLAND
Bron: Evgeniya Uvarova

Bron: Ariane Kok

Project: Tuin van de toekomst
In Nederland is er nog veel winst te halen ten aanzien van klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting, om zo de gevolgen van klimaatverandering beter op te kunnen vangen. Wij willen het bewustzijn hierover onder onze inwoners vergroten en hen handelingsperspectief bieden om de schadelijke effecten van klimaatverandering in hun directe omgeving te beperken. Met het subsidieproject Tuin van de Toekomst bereiken we dit.

Wij stimuleren onze inwoners hun tuinen te vergroenen met Tuin van de Toekomst.

Door het beschikbaar stellen van een relatief klein subsidiebedrag stimuleren wij onze inwoners om hun tuinen te vergroenen. Het beoogde resultaat van het project is dat een groter deel van de inwoners van Lansingerland zich bewust is van de urgentie en mogelijkheden van het toekomstbestendig maken van hun tuin. Daarnaast kunnen we aantonen dat een bepaald oppervlakte aan particuliere percelen klimaatbesteding en groener is ingericht.

Project: Groenblauwe schoolpleinen
Als gemeente vinden wij het belangrijk dat wij het goede voorbeeld geven ten aanzien van duurzaamheid als onderwerp. Duurzaamheid is dan ook een integraal onderdeel van veel van onze werkprocessen en ook onze gebouwen en voertuigen worden verduurzaamd.

In dat verband vinden we het ook belangrijk dat schoolpleinen beter toegerust zijn op de gevolgen van klimaatverandering. Een deel van de schoolpleinen is in ons beheer, een deel in beheer van de scholen zelf.

Daarom ondersteunen wij scholen om de schoolpleinen zodanig in te richten dat het koelend vermogen uit groen en water zo goed als mogelijk wordt benut (vergroening) en dat deze adequaat om kunnen gaan met wateroverlast (verblauwing). Hierdoor moet hittestress en wateroverlast worden beperkt, ontstaat er meer variatie in de speelruimte en worden schoolgaande kinderen al op jonge leeftijd bewust gemaakt van de natuur en het klimaat.

We benutten het koelend vermogen uit groen en water.

Project: Klimaatadaptief gemeentehuisterrein
In 2020 onderzoeken wij de mogelijkheden voor het meer klimaatadaptief inrichten van het gemeentehuisterrein. Daarbij worden kansen op het gebied van de energietransitie en circulaire economie zoveel mogelijk meegenomen. Afhankelijk van de resultaten van dit onderzoek bepalen wij de vervolgstappen.

Project: Risicodialogen klimaatadaptatie
Op het gebied van klimaatadaptatie volgen wij de stappen uit het Delta Programma Ruimtelijke Adaptatie. Zo hebben we in 2019 een klimaatstresstest light opgesteld, die de voornaamste kwetsbaarheden op het gebied van klimaatadaptatie voor onze gemeente in kaart brengt.

Als volgende stap voeren wij in 2019 en 2020 risicodialogen. De risicodialogen vertalen de eerder in beeld gebrachte risico's ten gevolge van klimaatverandering naar verschillende schaalniveaus (regionaal, waterschappen, gemeente, wijk en buurt) om via een dialoog met stakeholders overeenstemming te bereiken over wat wel of niet acceptabel is, welke maatregelen nodig zijn en wie deze wanneer gaat uitvoeren.
De uitkomst van de risicodialoog dient vervolgens als input voor de Klimaatadaptatie strategie Lansingerland.

Meerdere gemeentes in Nederland kampen in toenemende mate met de gevolgen van een dalend grondwaterpeil. Eigenaren van woningen kunnen dan te maken krijgen met paalrot. De financiële gevolgen hiervan zijn vaak groot en niet door iedere woningeigenaar (gemakkelijk) te dragen. Fonds Duurzaam Funderingsherstel, beheerd door het stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn), biedt in dit soort gevallen met de Funderingslening uitkomst. Wij onderzoeken (conform motie M2019-026) in Q1 2020 nut een noodzaak van het aansluiten bij dit fonds of dat een alternatief beter past bij de Lansingerlandse situatie. Daartoe is ook van belang dat wij een beter beeld krijgen bij de omvang van dit probleem in onze gemeente.

Project: Klimaatadaptatie strategie
Vanuit het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie is het de ambitie om klimaatadaptatie uiterlijk per 2020 verankerd te hebben in beleid en handelen. Daarom stellen wij in 2020 een klimaatadaptatie strategie op. Hierin komen in ieder geval de vier thema's uit de stresstest naar voren (overstromingsgevaar, wateroverlast, hittestress, droogte), aangevuld met een gedeelte over bodemdaling.

Ook starten we in 2020 met een pilot 'Afkoppelen particulieren Dorp Noord-Oost' in Bergschenhoek. Bij afkoppeling wordt regenwaterafvoer gescheiden van het huishoudelijk afvalwater. Hierbij ondersteunen we de particulieren die meedoen door de werkzaamheden in de privétuinen uit te voeren en te financieren. Zo doen wij breed ervaring op met dergelijke maatregelen (draagvlak onder inwoners, kosten en subsidies, voor- en nadelen), die we gebruiken bij de uitwerking van de strategie.

3.2.3.2 Beleid/activiteit

Hierna volgt per beleid/activiteit dat bijdraagt aan de doelstellingen op het thema Circulaire Economie een beschrijving op hoofdlijnen.

Beleid / activiteit: Implementatie DIOR
Met de vaststelling van de leidraad Duurzame Inrichting Openbare Ruimte (DIOR) bevindt de gemeentelijke organisatie zich nu in een fase waarin wij hieraan uitvoering gaan geven. Dat betekent dat de toepassing van DIOR een integraal onderdeel moet zijn van onze werkprocessen. Dit doen we door minimumeisen te stellen, bijvoorbeeld ten aanzien van materiaalgebruik, aan de inrichting van de buitenruimte. Ook zorgen we dat de beoogde duurzaamheidsdoelstelling in de beginfase van een buitenruimteproject duidelijk zijn, zodat het gehele proces hierop kan worden afgestemd.

Beleid / activiteit: Groen en biodiversiteit
Onderwerpen die bijdragen aan het stimuleren van de biodiversiteit:

Toepassen bij-vriendelijke bloem- en bloembollenmengsels
Bij nieuwe bermen of recreatieve routes passen we waar mogelijk bij-vriendelijke bloemmengsels toe. Ook brengen we op strategische punten bij-vriendelijke bloembollenmensgels aan om de biodiversiteit te stimuleren/ondersteunen.

Ecologisch maaibeheer
Het maaibeheer van extensief gras is meer afgestemd op het verbeteren van de biodiversiteit. Dit doen we door het gemaaide gras af te voeren (verschraling) en door het toepassen van sinusbeheer. We houden rekening met de aanwezige flora en fauna en gaan hier zorgvuldig mee om.

Bijennetwerk Groene Cirkels
We hebben in samenwerking met de Provincie Zuid-Holland en met Wageningen Universiteit ons bijennetwerk geïnventariseerd en in kaart gebracht aan de hand van de criteria van het Groene Cirkel Project. In de bijbehorende adviesnotitie is aangegeven waar mogelijke knelpunten liggen en staan aanbevelingen om de biodiversiteit binnen de gemeente te vergroten.

Groenstructuurplan 2016-2026
In het groenstructuurplan zijn de groene hoofd- en nevenstructuren van de gemeente bepaald met als doel deze verbindingen te behouden en waar mogelijk te versterken. Deze structuren hebben een ecologische en esthetische waarde en dragen bij aan een aantrekkelijk leefklimaat.

Bomenverordening 2018
Met de bomenverordening wordt de bescherming van bomen en boomstructuren binnen de gemeente gewaarborgd. Bomen en boomstructuren zijn waardevol voor de gezondheid, luchtkwaliteit, ecologie, biodiversiteit, klimaat- en waterbeheer.

Standaard plantenlijst
Wij gebruiken een sortimentslijst, die past bij de groeiomstandigheden binnen onze gemeente. Daarbij is er ook rekening gehouden met de verandering van het klimaat, zodat we toekomstbestendige beplanting gebruiken. Daarbij kunnen via de sortimentslijst bomen ook geselecteerd worden op de mate waarin ze voedsel bieden aan insecten (drachtplanten) en op afvang van fijnstof.

Snoeicatalogus
Juist/optimaal beheer verlengt de levensduur. Dankzij de catalogus communiceren we uniform met de aannemer en kan de aannemer zien hoe de gemeente wilt dat er gesnoeid wordt.

Toekomstbestendig aanplanten van bomen
In de DIOR (Duurzame Inrichting Openbare Ruimte) eisen we bij nieuwe aanleg standplaatsverbetering volgens de bepalingen uit het KBB Handboek bomen van het Norminstituut Bomen. Hiermee krijgt de boom de juiste en meest ideale groeiomstandigheden. In combinatie met de standaard plantenlijst levert ons dit een toekomstbestendig boombestand op.

Zelfbeheer Groen
Bewoners van Lansingerland hebben de mogelijkheid om zelf stukken openbaar groen (gezamenlijk) te onderhouden. Hiermee hebben deze inwoners direct invloed op de leefbaarheid van hun buurt. Daarnaast kan het de sociale cohesie in de buurt versterken. Uitzondering hierop vormt de hoofdgroenstructuur, deze blijft in onderhoud bij de gemeente.

Duurzaam groenmateriaal
Al het ingekochte groenmateriaal moet voldoen aan duurzaamheidscriteria.

Klimaatkrachtige speelplekken
Er is een inspiratieboekje opgesteld met handreikingen en tips over hoe je een klimaatkrachtige speelplek kunt realiseren. Voorbeelden hiervan zijn het Goudengriffelplantsoen en de Spireadreef.

Wadi's aanleggen
Op sommige locaties hebben wij wateroverlast op fietspaden of wegen, doordat bermen verzadigd zijn. Wadi's kunnen langs deze wegen of fietspaden een natuurlijk tijdelijke berging vormen. Een wadi is een bufferings- en infiltratievoorziening die tijdelijk gevuld kan worden met hemelwater. Locaties zijn: Randweg te Bergschenhoek, fietspad Oudelandselaan. Bij de Spireaedreef hebben we wadi's aangelegd bij een sportvoorziening, om langs het veld water tijdelijk te kunnen bergen.

Bron: Ariane Kok

Bron: Lize Kraan

4. Governance

De duurzaamheidsvisie is een organisatiebrede opgave voor de gemeente.

Dit hoofdstuk licht toe hoe de governance van de uitvoeringsagenda is opgezet en hoe dit de voortgang van de projecten in de agenda borgt. De governance heeft betrekking op de organisatiebrede opgave die de duurzaamheidsvisie is. Daarnaast omvat deze uw rol als raad en de wijze waarop en frequentie waarmee u geïnformeerd wordt. Ook bevat het de werkwijze voor het toevoegen aan en afvoeren van projecten van de uitvoeringsagenda, de relatie tot de begroting en de wijze van evalueren en verbeteren van zowel de manier van werken als het bereiken van de doelstellingen.

4.1 Organisatiebrede opgave

De duurzaamheidsvisie is een organisatiebrede opgave voor de gemeente. De initiatieven vallen in verschillende wethoudersportefeuilles en vragen om betrokkenheid en leiderschap vanuit verschillende domeinen. Dat wil zeggen dat voor het bereiken van de duurzaamheidsvisie intensieve samenwerking tussen diverse expertises nodig is. Uiteindelijk werken we toe naar een situatie waarin duurzaamheid zoveel mogelijk geïntegreerd is in de bestaande processen. De komst van de Omgevingsvisie zal bijdragen aan deze integraliteit. Instrumenten uit deze visie zullen wij benutten om de energietransitie en klimaatadaptatie te versterken en te versnellen.

4.2 Werkwijze voor het toevoegen en afvoeren van projecten

Na verloop van tijd kan de behoefte ontstaan om nieuwe projecten toe te voegen aan de uitvoeringsagenda, net zoals er projecten afgerond zullen zijn. Zo kunnen we ons blijven aanpassen aan de snel veranderende omgeving en houden we ruimte voor innovatie. Tegelijk is het nodig dat dit proces beheerst verloopt, zodat er duidelijkheid blijft bestaan over wat we wel en niet doen.

Bij voorstellen tot het toevoegen van projecten houden wij rekening met de personele capaciteit. Bij niet verplichte initiatieven zal dit een belangrijk criterium vormen. Bij het toevoegen van projecten wordt ook de categorisering van het project bepaald. Zoals eerder besproken bestaat er onderscheid tussen projecten en beleid/activiteiten. Het is belangrijk dat deze categorisering op de juiste manier gebeurt, zodat bijvoorbeeld beleid/activiteiten niet als project behandeld worden. Eventuele veranderingen in de samenstelling van de initiatievenlijst binnen de looptijd van de uitvoeringsagenda gaan altijd via bestuurlijke besluitvorming.

4.3 Wijze en frequentie van informeren

De duurzaamheidsvisie wordt elke vier jaar geëvalueerd en uit de evaluatie vloeien wijzigingen voort. Daarnaast ontvangt u driemaal per jaar een overzicht van de belangrijkste actualiteiten zoals ook afgesproken bij de vaststelling van de visie. Staand beleid en activiteiten nemen we mee in deze cyclus als hier nieuwswaardige actualiteiten uit voortkomen.

De reguliere Planning & Control cyclus, dat wil zeggen de zomerrapportage en de jaarrekening, zullen ook gebruikt worden voor het afleggen van verantwoording over de voortgang van de uitvoeringsagenda.

Naast de reguliere voortgangsrapportages kan het zijn dat u over specifieke projecten de actualiteiten te horen krijgt of gevraagd wordt om een besluit te nemen. Daarnaast heeft u als Raad uw reguliere kaderstellende rol en controlerende taak. Wij verwachten dat er minder actualiteiten te melden zijn over beleid & activiteiten, doordat deze verankerd zijn in doorlopende reguliere processen.

De duurzaamheidsvisie wordt elke vier jaar geëvalueerd.

Figuur 2. Visualisatie van de relatie tussen de visie, uitvoeringsagenda en 4-maandelijkse update

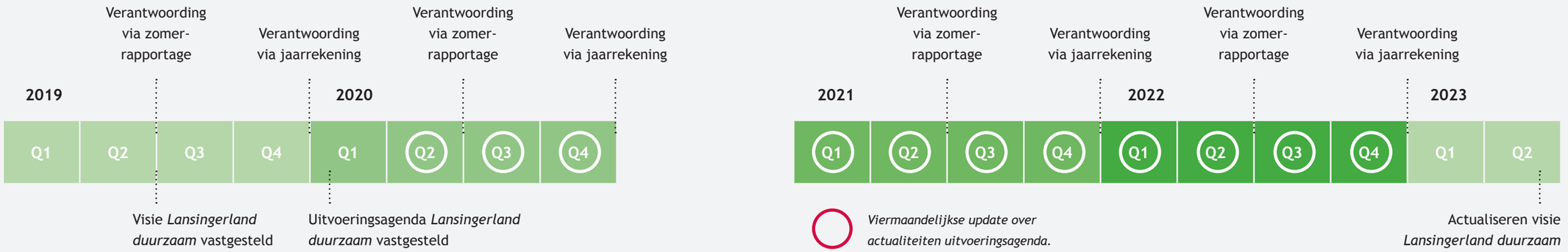

Evaluatie
Omdat de duurzaamheidsvisie en uitvoeringsagenda een doel voor de lange termijn hebben, is het belangrijk deze documenten met regelmaat te evalueren en bij te stellen. Dat verloopt als volgt:

- Elke vier jaar wordt de duurzaamheidsvisie geëvalueerd. Indien nodig wordt deze bijgesteld.
- Het team achter de uitvoeringsagenda houdt bij welke projecten er toegevoegd of afgevoerd zijn en stelt het projectoverzicht jaarlijks bij.
- Frequentie, wijze van evaluatie en eventuele bijsturing van projecten wordt steeds binnen het project bepaald.

Dit zijn de momenten, naast de reguliere Planning & Controlcyclus, waarop er geëvalueerd kan worden over de algehele voortgang (het doelbereik) en over de werkwijze.

4.4 Meetbaarheid

Het liefst zouden wij directe meetbare relaties kunnen leggen tussen onze inzet en de resultaten. Helaas blijkt dit in de praktijk vaak onmogelijk of is dit zeer bewerkelijk. Het aantal duurzame autokilometers van gemeentelijke dienstreizen kunnen we meten. Het aantal inwoners dat actie onderneemt na een campagne niet. In deze gevallen kiezen we er daarom voor om te werken met afgeleide indicatoren, bijvoorbeeld die het proces of onze inzet beschrijven.

4.5 Relatie tot de begroting

Voor het realiseren van de visie Lansingerland Duurzaam is sinds 2018 structureel jaarlijks budget beschikbaar gesteld. In de kaderbrief voor 2020 is besloten om daar structureel jaarlijks €300.000 aan toe te voegen. Dat budget staat in de begroting omschreven als materiële kosten, waarmee investeringen, afschrijvingen, inhuur en bijdragen aan bijvoorbeeld de gezamenlijke ontwikkeling van de Regionale Energiestrategie worden bedoeld. Het materiële budget van 2020 besteden we aan de diverse bovengenoemde projecten. Met name aan de projecten aardgasvrije wijken, verduurzaming glastuinbouw, opstellen van beleid en de klimaatadaptatiestrategie. Ook houden we ruimte voor nieuwe ontwikkelingen en innovatie. In de begroting die u heeft goedgekeurd staan hogere budgetten voor duurzaamheid, aangezien daarin ook de eigen personele lasten zijn meegenomen. Onderstaande tabel maakt dat inzichtelijk.

We houden ruimte voor nieuwe ontwikkelingen en innovatie.

Zoals aangegeven werken wij toe naar integratie van duurzaamheid in de reguliere processen. Dit geldt ook voor budgetten. Veel van de activiteiten in deze uitvoeringsagenda worden dan ook vanuit andere budgetten gefinancierd omdat duurzaamheid verankerd is in die processen. Enkele voorbeelden hiervan:

- Bij het thema Circulaire Economie zien we dat circulair inkopen primair uit de reguliere inkoopbudgetten gebeurt.
- Bij het thema Energietransitie dekken we de investeringen in verduurzaming van gemeentelijk vastgoed in de regel vanuit middelen die specifiek daarvoor zijn gereserveerd.
- Klimaatadaptatie behandelen we ook ‘normaal’, dat wil zeggen: het klimaatbestendig maken van de publieke ruimte waaronder wegen en wadi’s doen we vanuit het budget voor Kwaliteitsbeheer Openbare Ruimte.

Veel projecten zijn in een opstartfase en de context van duurzaamheid verandert bijna dagelijks. De daadwerkelijk benodigde investeringen voor de komende jaren kunnen hierdoor wijzigen. Dit monitoren wij en ondernemen actie als dit nodig is.

Het overzicht in tabel 2 geeft de budgetten voor duurzaamheid weer tot en met 2023.

	2019	2020 t/m 2023
Beschikbaar budget	€355.000	€625.000

Tabel 2. Budgetten voor duurzaamheid tot en met 2023

GEMEENTE Lansingerland

Gemeente Lansingerland

Tobias Asserlaan 1
2662 SB Bergschenhoek

Postbus 1
2650 AA Berkel en Rodenrijs

T 14 010
W www.lansingerland.nl

Gemeente Lansingerland
Gemeenteraad
Postbus 1
NL 2650 AA BERKEL EN RODENRIJS

Ruimtelijk & Economisch beleid
Postbus 1
2650 AA Berkel en Rodenrijs

Nadere informatie
REB-Duurzaamheid
Telefoon
14 010
E-mail
duurzaam@lansingerland.nl

Datum 17 december 2019
Ons kenmerk U19.08542

Onderwerp Actualiteitenoverzicht Lansingerland Duurzaam, december 2019

Geachte leden van de gemeenteraad,

In juli 2019 heeft u de visie “Lansingerland duurzaam” (T18.08535) vastgesteld. Daarbij hebben wij toegezegd om u drie keer per jaar een actualiteitenoverzicht te sturen.
Wij informeren u met dit overzicht over de relevante actualiteiten met betrekking tot de in de Uitvoeringsagenda (T19.20731) opgenomen initiatieven. Wij zullen u voortaan drie maal per jaar op deze wijze informeren over noemenswaardige actualiteiten.

In principe wordt er daarbij alleen gerapporteerd over de “projecten”. Initiatieven in de categorie “beleid/activiteiten” worden normaal niet gemeld omdat dit reeds lopend beleid is, tenzij ontwikkelingen daartoe nadrukkelijk aanleiding geven. Indien er geen noemenswaardige actualiteiten over een project te melden zijn, is deze niet opgenomen in dit overzicht.

Energietransitie

Regionale Energie Strategie (RES)	
Energieperspectief	In september stelden wij het Energieperspectief 2050, als bouwsteen voor de uiteindelijke RES 1.0 vast. Hierover informeerden wij u per brief. Met de RES organisatie gaan we het Energieperspectief de komende periode opwerken naar een concept RES.

Verduurzamen gemeentelijk vastgoed	
Zwembad De Windas	Het onderzoek naar de verduurzamingsmogelijkheden van Zwembad De Windas is afgerond. Op 15 oktober heeft u een brief (U19.07408) ontvangen met de resultaten.

Duurzame bedrijventerreinen

Kennissessie waterstof	In het kader van het provinciale project EnergyHub waren wij mede-organisator van een kennissessie over waterstof op 14 november 2019. Uit eerder onderzoek kwam naar voren dat meerdere ondernemers geïnteresseerd waren in waterstof. Bij de genoemde bijeenkomst hebben we diverse ondernemers uitgenodigd uit de gemeenten Zoetermeer en Lansingerland met als doel te onderzoeken of er een concrete pilot opgestart kan worden m.b.t. waterstof. De opkomst was goed en er was interesse in de pilot. In Q1 komt er een vervolgbijeenkomst.

Betaalbaarheid energietransitie	
Revolverend Fonds	Wij zijn met Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn) bezig met de voorbereidingen voor het opzetten van een Revolverend Fonds. Het gaat dan met name over doelgroepbepaling en op te stellen criteria en ook over de organisatorische uitvoering van een regeling. In Q1 van het aankomende jaar verwachten wij dit er besluitvorming aan de raad voor te leggen.

Verduurzaming glastuinbouw	
Energieakkoord Greenport West-Holland	Binnen het Energieakkoord Greenport West-Holland draagt Lansingerland financieel en met inzet in de stuurgroep bij aan het behalen van duurzaamheidsdoelen van de Greenport. Op 15 november 2019 organiseerden we in dit verband een themabijeenkomst ‘elektriciteit in de glastuinbouw’. Hierbij werd er kennis gedeeld tussen de drie aanwezige netbeheerders, gemeenten, Greenport en Glastuinbouw Nederland. Wij waren hierbij aanwezig.
Bedrijfsbezoeken en openingen	Op 30 september opende wethouder Albert Abee het Geofood project bij de WUR. Bij dit circulaire en duurzame initiatief worden glasgroenteteelt en visteelt gecombineerd met geothermie. Op 3 oktober opende wethouder Albert Abee samen met Glastuinbouw Nederland voorzitter Sjaak van der Tak het Nationale WaterEvent bij de WUR in Lansingerland. Op dit evenement worden nieuwste inzichten gedeeld om emissiereductie naar water verder te verminderen.

Samenwerking met bewonersinitiatieven	
Energiemarkt	Jaarlijks organiseren wij samen met energiecoöperatie Nieuwe Lansinger stroom de energiemarkt op het gemeentehuis. Dit jaar was dat op 10 oktober, De dag van de Duurzaamheid. De avond is goed bezocht. Inwoners konden er kennis maken met duurzame producten van aanbieders, in gesprek met de gemeente over de concept Transitievisie Warmte en kennis maken met de energiecoaches. Ook was er een presentatie van leerlingen van het technasium.
Collectief zonnedak	Op 15 oktober heeft B&W besloten om bij te dragen aan de realisatie van het collectieve zonnedak van Nieuwe Lansinger Stroom door de btw van de

	aanschaf van zonnepanelen voor te financieren. Dit komt ten goede aan onze inwoners die zelf geen zonnepanelen op hun daken kunnen installeren, maar zonnepanelen wel aan kunnen schaffen via dit project. De opening van het zonnedak zal plaatsvinden op 18 januari 2020.
Aanvraag subsidie Regeling Reductie Energiegebruik	In november dienden wij samen met energiecoöperatie Nieuwe Lansinger Stroom bij Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) een aanvraag in voor een subsidie uit de Regeling Reductie Energiegebruik (RRE). De aanvraag richtte zich op de ondersteuning en zichtbaarheid van het Energieloket.

Actualiseren laadpalenbeleid	
Vraaggestuurde laadinfrastructuur: Periode tussen aanvraag en plaatsing is verkort	De gemiddelde doorlooptijd van laadpalen werd door aanvragers als lang ervaren. Dit is een landelijk verschijnsel, omdat het achterliggende proces complexer is dan inwoners vermoeden. We hebben samen met de relevante stakeholders stevig ingezet op verkorting van deze tijd. Met succes: de gemiddelde tijd tussen aanvraag en plaatsing hebben we terug weten te brengen van acht naar vier maanden.

Klimaatadaptatie

Duurzame woningbouw	
Ondertekening convenant klimaatadaptief bouwen	Op 13 september heeft Lansingerland het Convenant Klimaatadaptief Bouwen (inclusief Natuurinclusief bouwen) ondertekend. Dit convenant is in lijn met het Deltaplan Ruimtelijke Adaptie en mede ondertekend door bouwbedrijven, gemeenten, de provincie, waterschappen, maatschappelijke organisaties, financiers en projectontwikkelaars. Gezamenlijk is afgesproken dat klimaatadaptief bouwen komende jaren het nieuwe normaal wordt van gebiedsontwikkeling en bouwopgaven. Het convenant ontwikkelt normen en principes voor klimaatadaptie die wij meenemen bij gebiedsontwikkeling en bouwopgaven.

Groenblauwe schoolpleinen	
Pilot Groenblauwe schoolpleinen	In november startten wij samen met de directie van twee scholen met het klimaatadaptief (her)ontwerpen van hun schoolpleinen. Dit is een pilotproject om kennis en ervaring op te doen. Dit komt ten goede aan onze klimaatadaptie doelstellingen, maar levert daarbij ook nog een bijdrage aan een gezonde leeromgeving.

Risicodialogen klimaatadaptatie

Risicodialogen	Vanuit het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie zijn alle gemeenten verplicht om stresstesten te uit te voeren, risicodialogen te houden en een klimaatstrategie met uitvoeringsplan op te stellen. In 2019 hebben we de stresstest opgeleverd. De stresstest geeft aan waar we hittestress, wateroverlast door zware regenval kunnen verwachten. Aan de hand van de stresstest zijn we op 15 oktober gestart met de eerste risicodialoog, om met stakeholders kwetsbaarheden en kansen met betrekking tot klimaatadaptatie te identificeren. Dit is input voor onze klimaatadaptatiestrategie.

Circulaire Economie

Tuin van de Toekomst	
Informatiemarkt voor inwoners	Met de publiekscampagne “Tuin van de Toekomst” stimuleert de gemeente met acties, markten en een subsidieprogramma voor onze inwoners, hoveniers en bedrijven met het doel om tuinen te vergroenen en klimaatbestendig in te richten. Op 14 oktober heeft de informatiemarkt Tuin van de toekomst plaatsgehad.

Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI)	
Subsidie Klimaatneutraal en circulair inkopen	De gemeente heeft met succes een subsidie aangevraagd bij de rijksdienst voor ondernemend Nederland (RVO) voor ondersteuning bij Klimaatneutraal en Circulair Inkopen. Wij ontvingen €10.000. Dit gaan wij inzetten om circulariteit integraal onderdeel te maken van planvorming, realisatie en beheer van openbare ruimte.

Met een vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Lansingerland

Lucas Vokurka
Secretaris

drs. Pieter van de Stadt
Burgemeester

Raadsvoorstel

Datum Raad
30 januari 2020

Portefeuillehouder

Registratienummer
BR2000008

Onderwerp
Instelling commissie Onderzoek geloofsbrieven wethouders

Gevraagde beslissing
De commissie Onderzoek geloofsbrieven wethouders in te stellen bestaande uit de leden van het Presidium.

Samenvatting
In het Reglement van orde voor vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Lansingerland 2018, in werking getreden op 8 november 2018, is bepaald dat de Raad een commissie 'Onderzoek geloofsbrieven wethouders' instelt. De commissie bestaat uit de leden van het Presidium. De commissie Onderzoek geloofsbrieven wethouders onderzoekt of een kandidaat-wethouder voldoet aan de voorwaarden die de Gemeentewet aan wethouders stelt en die beoordeelt of de uitkomsten van de Risicoanalyse integriteit een eventuele benoeming in de weg zou kunnen staan.

Verdere procedure
Conform het Reglement van orde stelt de raad de commissie Onderzoek geloofsbrieven wethouders in, zodat de commissie haar taak direct kan invullen bij (tussentijdse) benoemingen van wethouders. De Commissie Onderzoek geloofsbrieven heeft tot taak de raad openbaar schriftelijk en gemotiveerd te adviseren over de benoembaarheid van wethouders.

Juridische aspecten
Door de instelling van de commissie Onderzoek geloofsbrieven wethouders wordt uitvoering gegeven aan de Gemeentewet en aan artikel 5 lid 3 van het Reglement van orde voor vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Lansingerland 2018

Toelichting
Het tussentijdse vertrek van wethouder Albert Abee maakt de instelling van de commissie op dit moment noodzakelijk. Door CDA Lansingerland is een kandidaat-wethouder voorgedragen. De stemming in de gemeenteraad en de benoeming tot wethouder zijn voorzien in de raadsvergadering van 20 februari 2020.

Raadsbesluit

Datum Raad
30 januari 2020
Registratienummer
BR2000008

Onderwerp
Instelling commissie Onderzoek geloofsbrieven wethouders

De raad van de gemeente Lansingerland;
gelezen het bijgaande voorstel

Overwegende dat
- de Commissie Onderzoek geloofsbrieven wethouders een advies voorbereidt voor de raad over de benoembaarheid van de wethouder;
- de wethouder door de raad wordt benoemd.

Gelet op
Gemeentewet en aan artikel 5 lid 3 van het Reglement van orde voor vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Lansingerland 2018

Besluit
De commissie Onderzoek geloofsbrieven wethouders in te stellen bestaande uit de leden van het Presidium.

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Lansingerland in zijn openbare vergadering van ,

de griffier,

drs. Marijke Walhout

Raadsvoorstel

Datum Raad
20 februari 2020

Werkgeverscommissie

Registratienummer
BR1900147

Onderwerp
Aanwijzingsbesluit griffier en plaatsvervangend griffiers in verband met invoering Wnra per 1 januari 2020

Gevraagde beslissing

1. Mevrouw M.S. (Marijke) Walhout met ingang van 1 januari 2020 aan te wijzen als griffier;
2. Mevrouw L. (Lianne) van den Houten met ingang van 1 januari 2020 aan te wijzen als plaatsvervangend griffier;
3. Mevrouw K.G.J. (Karin) Koemans met ingang van 1 januari 2020 aan te wijzen als plaatsvervangend griffier;
4. Mevrouw R. (Rianne) Kokke met ingang van 1 januari 2020 aan te wijzen als plaatsvervangend griffier.

Samenvatting
Per 1 januari 2020 treedt de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) in werking. Alle ambtenaren in iedere gemeente zijn vanaf dat moment werkzaam op basis van een privaatrechtelijke arbeidsovereenkomst en niet meer op basis van een éénzijdig aanstellingsbesluit.

Vanwege het inwerking treden van de Wnra moet voor alle ambtenaren die publiekrechtelijke bevoegdheden hebben een aanwijzingsbesluit worden genomen door de raad of het college. De nieuwe privaatrechtelijke arbeidsovereenkomsten geven hen deze bevoegdheden namelijk niet. Voor een ambtenaar in de zin van de Ambtenarenwet 2017 die een functie bekleedt waaraan bij of krachtens de wet bevoegdheden worden geattribueerd, betekent dit dat hij naast zijn arbeidsovereenkomst ook een aanwijzingsbesluit in de functie moet krijgen. Het gaat hierbij alleen om een veranderende basis voor uitoefening van de bevoegdheden en niet om nieuwe bevoegdheden.

De aanwijzing eindigt van rechtswege met ingang van de datum waarop de uitoefening van de functie van (loco) griffier geen onderdeel meer uitmaakt van de werkzaamheden of als de arbeidsovereenkomst is geëindigd.

Financiële consequenties
Geen

Verdere procedure
Na besluitvorming worden betrokkenen van het genomen besluit in kennis gesteld.

Om te regelen dat de bevoegdhedenverdeling na de inwerkingtreding van de Wnra niet wijzigt dient vervolgens nog:

1. de raad een delegatiebesluit te nemen ten aanzien van het delegeren van de bevoegdheid tot het aangaan, wijzigen en beëindigen van de arbeidsovereenkomsten van de griffier en de overige medewerkers van de griffie aan de werkgeverscommissie;
2. de werkgeverscommissie het mandaat aan de griffier te verlenen tot het aangaan, wijzigen en beëindigen van de arbeidsovereenkomsten van de medewerkers van de griffie, niet zijnde de griffier;
3. de burgemeester aan de griffier de volmacht te geven voor het ondertekenen van de arbeidsovereenkomsten van medewerkers van de griffie, niet zijnde de griffier.
4. de werkgeverscommissie en de burgemeester de mandaten/volmachten aan de griffier te verlenen met betrekking tot de overige werkgeverszaken betreffende de medewerkers van de griffie, niet zijnde de griffier.

Genoemde zaken worden respectievelijk in een voorstel aan de raad, werkgeverscommissie en burgemeester ter besluitvorming voorgelegd.

Juridische aspecten
De (plaatsvervangend) griffier is formeel door de raad benoemd op grond van artikel 107 Gemeentewet. Dat wetsartikel wijzigt per 1 januari 2020 en dan wordt gesproken van aanwijzing van de griffier. Het is belangrijk om besluitvorming hierop aan te laten sluiten.

Met het besluiten tot aanwijzing van de griffier en plaatsvervangend griffiers per 1 januari 2020 wordt het risico van mogelijk onbevoegd verrichte werkzaamheden voorkomen.

Bijlagen
T19.22872 Overzicht van relevante passages uit de Memorie van Toelichting b.b. de Wnra

Toelichting

Op 1 januari 2020 treedt de Wet Normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) in werking. Ambtenaren die onder de Ambtenarenwet 2017 vallen, zullen na inwerkingtreding van de WNRA automatisch werkzaam zijn op basis van een arbeidsovereenkomst in plaats van een aanstellingsbesluit. De arbeidsovereenkomst kan, net als het aanstellingsbesluit, niet tevens als grondslag dienen voor de uitoefening van bevoegdheden. Voorheen werd dit ondervangen door een apart benoemingsbesluit. Echter gelijktijdig met de invoering van de Wnra is artikel 107 van de gemeentewet aangepast. Vanaf 1 januari 2020 moet de bevoegdheden worden toegekend door middel van een aanwijzingsbesluit. Nu staat er in artikel 107 Gemeentewet: De raad benoemt de griffier. Hij is tevens bevoegd de griffier te schorsen en te ontslaan.

Vanaf 1 januari 2020 wordt dit gewijzigd in:
1. De raad wijst de griffier aan. De aanwijzing eindigt van rechtswege met ingang van de datum dat de uitoefening van de functie van griffier geen onderdeel eer uitmaakt van de werkzaamheden van de betreffende ambtenaar.
2. De raad is bevoegd te besluiten tot het aangaan, wijzigen en beëindigen van de arbeidsovereenkomst met de griffier.

Dit maakt dat er een aanwijzingsbesluit moeten worden gegeven op grond waarvan de betreffende ambtenaar de functie bekleedt waaraan de wet bevoegdheden attribueert, zodat hij die bevoegdheden ook daadwerkelijk kan uitoefenen. De arbeidsovereenkomst heeft betrekking op zijn arbeidsrelatie, het aanwijzingsbesluit geeft hem de bevoegdheid de bevoegdheden die samen hangen met zijn functie voortvloeien uit te oefenen. Voor wat betreft de griffie gaat het om een aanwijzingsbesluit met betrekking tot de griffier en de plaatsvervangende griffiers.

Raadsbesluit

Datum Raad
20 februari 2020
Registratienummer
BR1900147

Onderwerp
Aanwijzingsbesluit griffier en plaatsvervangend griffiers in verband met invoering Wnra per 1 januari 2020

De raad van de gemeente Lansingerland;
gelezen het bijgaande voorstel

Overwegende dat
- Aanwijzing nodig is omdat de bepaling over de griffie in de Gemeentewet wijzigt en het nodig maakt dat de raad de griffier en zijn plaatsvervangers in hun functie aanwijst

Gelet op
de inwerkingtreding van de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren per 1 januari 2020 en de wijziging van artikel 107 van de Gemeentewet

Besluit(en)

1. Mevrouw M.S. (Marijke) Walhout, huidig griffier, met ingang van 1 januari 2020 aan te wijzen als griffier;
2. Mevrouw L. (Lianne) van den Houten, huidig plaatsvervangend griffier, met ingang van 1 januari 2020 aan te wijzen als plaatsvervangend griffier;
3. Mevrouw K.G.J. (Karin) Koemans, huidig plaatsvervangend griffier, met ingang van 1 januari 2020 aan te wijzen als plaatsvervangend griffier;
4. Mevrouw R. (Rianne) Kokke met ingang van 1 januari 2020 aan te wijzen als plaatsvervangend griffier.

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Lansingerland in zijn openbare vergadering
Van 20 februari 2020,

de griffier,

drs. Marijke Walhout

Bijlage bij Aanwijzingsbesluit griffier en plv. griffiers; overzicht van relevante passages uit de Memorie van Toelichting b.b. de Wnra

Aanpassingswet Wnra (Staatsblad 2019, 173)

(…)

Artikel 2.4 Gemeentewet

De Gemeentewet wordt als volgt gewijzigd:

(…)

L

Artikel 102 komt te luiden:

Artikel 102

Het college wijst de secretaris aan. De aanwijzing eindigt van rechtswege met ingang van de datum dat de uitoefening van de functie van secretaris geen onderdeel meer uitmaakt van de werkzaamheden van de betreffende ambtenaar.

M

Artikel 107 komt te luiden:

Artikel 107

1. De raad wijst de griffier aan. De aanwijzing eindigt van rechtswege met ingang van de datum dat de uitoefening van de functie van griffier geen onderdeel meer uitmaakt van de werkzaamheden van de betreffende ambtenaar.

2. De raad is bevoegd te besluiten tot het aangaan, wijzigen en beëindigen van de arbeidsovereenkomst met de griffier.

N

Artikel 107e, tweede lid, komt te luiden:

2. De raad besluit tot het aangaan, wijzigen en beëindigen van arbeidsovereenkomsten met de op de griffie werkzame ambtenaren.

R

Artikel 213 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het zevende lid komt te luiden:

7. Accountants als bedoeld in het tweede lid kunnen in gemeentelijke dienst worden genomen. In dat geval besluit de raad tot het aangaan, wijzigen en beëindigen van de arbeidsovereenkomst.

2. In het achtste lid, aanhef, wordt «die in gemeentelijke dienst zijn aangesteld» vervangen door «die in gemeentelijke dienst zijn genomen».

Aanpassingswet Wnra, Kamerstukken 35 073 , nr. 3 (toelichting)

4.2.2 Bevoegd gezag is ook vertegenwoordiger van de rechtspersoon

In verreweg de meeste gevallen is het bestuursorgaan, dat nu tot aanstelling bevoegd is, ook bevoegd om een arbeidsovereenkomst aan te gaan. In deze gevallen wordt voorgesteld de aanstellingsbevoegdheid van het bestuursorgaan te schrappen. De bevoegdheid om een arbeidsovereenkomst aan te gaan ligt dan reeds besloten in de bestaande regels over vertegenwoordiging van de rechtspersoon bij privaatrechtelijk handelen.

(…)

Een ander voorbeeld is dat van de gemeente. Nu is het college van burgemeester en wethouders bevoegd om ambtenaren, niet zijnde de griffier en de griffieambtenaren, te benoemen, schorsen en ontslaan.16 Na inwerkingtreding van de Wnra zijn deze ambtenaren voortaan werkzaam op basis van een arbeidsovereenkomst, die de burgemeester op grond van artikel 171, eerste lid, van de Gemeentewet namens de gemeente met hen aangaat. Dat wordt voorafgegaan door een voorbereidend besluit van het college.17 Dit betekent dat het college op grond van de huidige regelgeving na de inwerkingtreding van de Wnra de zeggenschap houdt over het personeel waarover het nu zeggenschap heeft, omdat het belast is met de besluitvorming over alle privaatrechtelijke rechtshandelingen van de gemeente. Daaronder valt ook het aangaan, wijzigen en beëindigen van arbeidsovereenkomsten van het personeel, met uitzondering van de griffier en het griffiepersoneel. Op de positie van deze laatste groep wordt in paragraaf 4.2.3 ingegaan. Ook in dit geval kan de aanstellingsbevoegdheid van artikel 160, eerste lid, onderdeel d, van de Gemeentewet vervallen. Hetzelfde geldt voor artikel 102 van de Gemeentewet, dat bepaalt dat het college de secretaris benoemt, schorst en ontslaat.

16 Artikel 160, eerste lid, onderdeel d, van de Gemeentewet. 17 Artikel 160, eerste lid, onderdeel e, van de Gemeentewet (oud; als gevolg van artikel 1.4, onderdeel Q, wordt dit onderdeel verletterd tot onderdeel d).

(…)

4.2.3 Bevoegd gezag kan de rechtspersoon niet vertegenwoordigen en heeft een eigen positie binnen de rechtspersoon

In het hierboven beschreven geval van het College sanering zorginstellingen is het geen bezwaar dat nu het College als geheel tot de aanstelling, schorsing of ontslag van ambtenaren besluit en na inwerkingtreding van de Wnra de voorzitter alleen de arbeidsovereenkomst namens het College als rechtspersoon aangaat, wijzigt of beëindigt. Zoals gezegd, kunnen het College en de voorzitter niet als aparte organen worden onderscheiden met eigen taken of bevoegdheden, ook niet ten aanzien van het personeel. Er zijn gevallen waarin dat anders ligt en waarin wel wettelijke maatregelen nodig zijn om te

voorkomen dat er een verschuiving van bevoegdheden plaatsvindt tussen van elkaar te onderscheiden organen met elk eigen taken en bevoegdheden binnen de rechtspersoon die de arbeidsovereenkomst aangaat.

Deze situatie doet zich voor binnen gemeenten. Sinds de dualisering van het gemeentebestuur hebben de raad en het college ieder een eigen ambtelijke ondersteuning ten aanzien waarvan zij als werkgever optreden.

De raad en het college zijn beide een orgaan van de rechtspersoon gemeente, die na inwerkingtreding van de Wnra de werkgever van alle gemeenteambtenaren wordt. Zonder nadere maatregelen zou na inwerkingtreding van de Wnra de burgemeester met alle ambtenaren namens de gemeente een arbeidsovereenkomst aangaan18, na een voorbereidend besluit daartoe van het college19. Dit betekent dat de raad zonder nadere maatregelen de rechtspositionele zeggenschap over de griffier (voor zover deze in dienst is; zie de toelichting bij de artikelen 2.4 en 2.9, onderdelen M) en het griffiepersoneel verliest. Die zeggenschap komt dan feitelijk te liggen bij het college, omdat het college tot het aangaan, wijzigen of beëindigen van de arbeidsovereenkomst besluit. De burgemeester verricht de rechtshandeling alleen nadat daarover op de juiste wijze door het college een besluit is genomen.

Gezien de positie van de raad binnen de gemeente als controleur van het college is een dergelijke situatie onwenselijk. Dat zou zich bovendien niet verdragen met het huidige artikel 160, eerste lid, onder d, van de Gemeentewet20 dat het college een aanstellingsbevoegdheid toekent voor gemeenteambtenaren, waarvan de griffier en de op de griffie werkzame ambtenaren uitdrukkelijk worden uitgezonderd. De meest voor de hand liggende oplossing, namelijk om de raad de bevoegdheid toe te kennen om in dezen namens de gemeente een arbeidsovereenkomst met deze ambtenaren aan te gaan, te wijzigen of te beëindigen verdraagt zich echter niet met het in paragraaf 4.2.1 geformuleerde uitgangspunt dat in beginsel niet wordt ingegrepen op regels over de vertegenwoordiging van rechtspersonen.

Er wordt daarom voorgesteld om de raad, net als het college, de bevoegdheid toe te kennen om besluiten ter voorbereiding van een privaatrechtelijke rechtshandeling te nemen. Die bevoegdheid is beperkt tot het aangaan, wijzigen en beëindigen van arbeidsovereenkomsten met de griffier en de op de griffie werkzame ambtenaren. De raad neemt het voorbereidend besluit ook wanneer een ambtenaar intern overstapt van de ambtelijke ondersteuning van het college naar de griffie; er is dan sprake van een wijziging van de arbeidsovereenkomst met de gemeente, waartoe de raad het besluit neemt. Het toekennen van de bevoegdheid tot het nemen van deze voorbereidende besluiten brengt met zich dat de raad exclusief en met uitsluiting van het college, de zeggenschap heeft over de griffier en de ambtenaren van de griffie. Deze bevoegdheid strekt zich uit tot al hetgeen het werkgeverschap met zich brengt, zoals beloningsbeleid maar ook het opleggen van sancties. Dit geldt ook voor de uit de Ambtenarenwet 2017 voortvloeiende bevoegdheden, rechten en verplichtingen van de overheidswerkgever. Deze liggen in de civielrechtelijke sfeer en worden toebedeeld aan de rechtspersoon. Indien binnen die rechtspersoon verschillende organen zijn te onderscheiden die ieder hun eigen taken en bevoegdheden hebben, ligt het voor de hand dat het orgaan, dat binnen de rechtspersoon zeggenschap heeft over (een deel van) het personeel, de bevoegdheden, verplichtingen en rechten uitoefent die de Ambtenarenwet 2017 aan de overheidswerkgever toebedeelt.

Ten aanzien van de griffier geldt het voorgaande voor zover de griffier in dienst is van de gemeente of de provincie. Gezien zijn wettelijke taken en bevoegdheden dient hij bij besluit van de raad of provinciale staten te

18 Artikel 171, eerste lid, van de Gemeentewet bepaalt dat de burgemeester de gemeente in en buiten rechte vertegenwoordigt. 19 Artikel 160, eerste lid, onder e (oud; als gevolg van artikel 1.4, onderdeel Q, wordt dit onderdeel verletterd tot onderdeel d) van de Gemeentewet. 20 Deze bepaling wordt door artikel 1.4, onderdeel Q, geschrapt. Zie daarover verderop in deze paragraaf en de artikelsgewijze toelichting bij het onderdeel.

worden aangewezen in zijn functie. Zie hierover nader paragraaf 4.3. Hetgeen hiervoor is opgemerkt over de indienstneming van de griffier geldt alleen, wanneer de griffier daarnaast in dienst is van de betreffende gemeente of provincie.

Voor alle overige privaatrechtelijke rechtshandelingen van de gemeente blijft het college bevoegd om de besluiten ter voorbereiding daarvan te nemen. Na het besluit van de raad voert de burgemeester vervolgens het besluit van de raad, te weten het aangaan, wijzigen of beëindigen van de arbeidsovereenkomst uit. Aangezien de raad ook de controleur van de burgemeester is, past dit binnen de verhouding tussen de raad en de burgemeester. Indien de burgemeester besluiten van de raad over personele aangelegenheden betreffende de griffier en het griffiepersoneel niet of niet correct uitvoert, kan de raad als controlerend orgaan de burgemeester daarvoor ter verantwoording roepen. Desgewenst kan de raad daar politieke gevolgen aan verbinden. Op deze wijze houdt de raad de zeggenschap over de griffier en het griffiepersoneel. Dezelfde regeling wordt in de Provinciewet getroffen om te zorgen dat provinciale staten de zeggenschap over de griffier en het griffiepersoneel bij de provincie behouden.

(…)

4.3 Arbeidsovereenkomsten en wettelijk geattribueerde bevoegdheden aan bepaalde functies

Soms worden bij of krachtens de wet bevoegdheden toegekend aan een bepaalde functie. Op het moment dat een ambtenaar op grond van een aanstellingsbesluit in zo'n functie wordt benoemd, heeft het aanstellingsbesluit ook tot gevolg dat de ambtenaar de betreffende taken en bevoegdheden kan uitoefenen. Dit geldt bijvoorbeeld voor de secretaris van de algemene raad van de Nederlandse orde van advocaten (artikel 34 van de Advocatenwet). De Advocatenwet attribueert aan de functie van secretaris bepaalde bevoegdheden, zoals de bevoegdheid om bepaalde gegevens op het tableau te verwerken (artikel 8, eerste lid, van de Advocatenwet). Dit geldt daarnaast voor de secretarissen van gemeenten, provincies en waterschappen en de griffiers van gemeenten en provincies.

Ambtenaren die onder de Ambtenarenwet 2017 vallen, zullen na inwerkingtreding van de Wnra werkzaam zijn op basis van een arbeidsovereenkomst in plaats van een aanstellingsbesluit. De arbeidsovereenkomst kan, anders dan het aanstellingsbesluit, evenwel niet tevens als grondslag dienen voor de uitoefening van bevoegdheden. Het is immers een tweezijdige overeenkomst die alleen tussen partijen kan werken. Publiekrechtelijke bevoegdheden hebben een externe werking, die ingrijpen in het leven van derden die niet bij de totstandkoming van de arbeidsovereenkomst zijn betrokken. Daarom zal in deze gevallen naast de arbeidsovereenkomst een aanwijzingsbesluit moeten worden gegeven op grond waarvan de betreffende ambtenaar de functie bekleedt waaraan de wet bevoegdheden attribueert, zodat hij die bevoegdheden ook daadwerkelijk kan uitoefenen. Voor een ambtenaar in de

zin van de Ambtenarenwet 2017 die een functie bekleedt waaraan bij of krachtens de wet bevoegdheden worden geattribueerd, betekent dit dat hij naast zijn arbeidsovereenkomst ook een aanwijzingsbesluit in de functie krijgt. De arbeidsovereenkomst heeft betrekking op zijn arbeidsrelatie, het aanwijzingsbesluit geeft hem de bevoegdheid de bevoegdheden die uit zijn functie voortvloeien uit te oefenen. Voorgesteld wordt de bepalingen op grond waarvan ambtenaren in functies worden benoemd waaraan bij of krachtens de wet bevoegdheden worden toegekend in deze zin te wijzigen. Dat betekent dat het woord «benoemen» in deze bepalingen wordt vervangen door het woord «aanwijzen».

Bij wijziging of beëindiging van de arbeidsovereenkomst blijft in beginsel het besluit waarbij de ambtenaar functie krijgt toegewezen waaraan de wet bevoegdheden attribueert in stand. Intrekking van een dergelijk besluit is een appellabel besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. Het is niet wenselijk dat naast de rechtsgang naar de burgerlijke rechter tegen het ontslag uit de functie de aangewezen ambtenaar ook een rechtsgang heeft naar de bestuursrechter tegen de intrekking (of wijziging) van een aanwijzing. Dit kan worden voorkomen door de duur van een dergelijke aanwijzing automatisch te koppelen aan de duur dat de ambtenaar met de betreffende functie is belast. Waar nodig zijn dergelijke bepalingen in deze zin aangepast. Zie voor een voorbeeld artikel 10.10.

Bepalingen waarbij de bevoegde instantie ambtenaren aanwijst, die daardoor bepaalde bevoegdheden krijgen, behoeven geen aanpassing. Een voorbeeld daarvan is artikel 48, eerste lid, van de Drinkwaterwet dat bepaalt dat de Minister de inspecteur en de overige ambtenaren aanwijst die belast zijn met het toezicht op de naleving van de wet. In dit geval volgen de bevoegdheden niet uit de benoeming in de functie, maar uit de aanwijzing van de Minister. De aanstelling als ambtenaar en de verkrijging van de bevoegdheden staan in dit voorbeeld los van elkaar. Ook in deze gevallen zal, waar dat nog niet is geregeld, bij het beëindigen of wijzigen van de arbeidsovereenkomst de aanwijzing automatisch moeten vervallen.

(…)

Onderdeel L

Artikel 102 van de Gemeentewet bepaalt dat het college de secretaris benoemt, schorst en ontslaat en artikel 99 van de Provinciewet verleent dezelfde bevoegdheid aan gedeputeerde staten voor de secretaris van de provincie. Na inwerkingtreding van de Wnra wordt dit in de eerste plaats vervangen door een aanwijzing als omschreven in paragraaf 4.3, vanwege de wettelijk vastgelegde taken en bevoegdheden van de secretaris. Zoals in die paragraaf is beschreven, wordt daarbij tevens bepaald dat de aanwijzing vervalt op de dag dat de uitoefening van de functie van secretaris geen deel meer uitmaakt van de werkzaamheden. Dit wordt geregeld door de onderdelen L van artikel 2.4 en 2.9.

De secretaris hoeft niet in dienst te zijn van de betreffende gemeente of provincie. Indien dat wel het geval is, wordt de arbeidsovereenkomst door de burgemeester namens de gemeente of de Commissaris van de Koning namens de provincie met hem aangegaan. Hiervoor geldt hetgeen in paragraaf 4.2.2 over de overige ambtenaren van de gemeente is opgemerkt.

De positie van de secretaris binnen de gemeente of de provincie verandert niet, evenmin als de verhouding tussen de secretaris en het college, respectievelijk gedeputeerde staten. Zij hebben binnen de rechtspersoon zeggenschap over de secretaris.

Onderdeel M

Als beschreven in paragraaf 4.2.3 neemt de griffier een aparte positie in. Overeenkomstig de onderdelen L van artikel 2.4 en 2.9 voor de secretaris regelen, wordt ook de griffier aangewezen. In dit geval gebeurt dat door de raad, respectievelijk provinciale staten. De aanwijzing eindigt wanneer de uitoefening van de functie van griffier niet langer deel uitmaakt van de taken van de betreffende ambtenaar. Indien de griffier in dienst is van de gemeente of provincie, neemt de raad, respectievelijk provinciale staten, ook het besluit tot het aangaan van de arbeidsovereenkomst. Dit brengt met zich dat de raad, respectievelijk provinciale staten, zoals ook nu het geval is exclusief en met uitsluiting van het college, respectievelijk gedeputeerde staten, de zeggenschap hebben over de griffier. Het is geen verplichting de griffier in dienst te nemen; dit wordt tot uitdrukking gebracht door te bepalen dat de raad en provinciale staten daartoe bevoegd zijn.

Onderdelen N en Q, alsmede artikel 2.4, onderdeel R, onder 1, en artikel 2.9, onderdeel S, onder 1

Deze bepalingen hebben betrekking op de indienstneming van ambtenaren bij de gemeente, respectievelijk de provincie. Voor gemeenteambtenaren is in paragraaf 4.2.2 van het algemeen deel beschreven hoe hiermee wordt omgegaan; voor provincieambtenaren geldt hetzelfde. In verband daarmee kan de in artikel 160, eerste lid, onder d, van de Gemeentewet en artikel 158, eerste lid, onder d, van de Provinciewet aan gedeputeerde staten toegekende bevoegdheid om ambtenaren, niet zijnde de griffier of de op de griffie werkzame ambtenaren, te benoemen, te schorsen en te ontslaan vervallen. Dit wordt geregeld door de onderdelen Q, onder 1 en 2, van artikel 2.4 en artikel 2.9.

De op de griffie werkzame ambtenaren nemen een aparte positie in. Hun positie is reeds beschreven in paragraaf 4.2.3. Ook is daar beschreven op welke wijze daarmee in wetgeving is omgegaan. Op de positie van de griffier is ingegaan bij de toelichting op de onderdelen M. In lijn daarmee regelen de voorgestelde onderdelen N van artikel 2.4 en 2.9 dat de raad, respectievelijk provinciale staten bevoegd zijn om te besluiten tot het aangaan, wijzigen of beëindigen van een arbeidsovereenkomst met de griffieambtenaren. Dit brengt met zich dat de raad, respectievelijk provinciale staten, zoals ook nu het geval is exclusief en met uitsluiting van het college, respectievelijk gedeputeerde staten, de zeggenschap hebben over de griffieambtenaren.

Daarnaast worden ook de accountants die in gemeentelijke, respectievelijk provinciale dienst worden genomen thans aangesteld door de raad, respectievelijk provinciale staten. Net als bij de griffier en de op de griffie werkzame ambtenaren dient de raad, respectievelijk provinciale staten ten aanzien van die accountant dezelfde bevoegdheden te behouden als zij nu hebben. Daarom wordt voorgesteld om de raad, respectievelijk provinciale staten ook hier de bevoegdheid te verlenen om te besluiten tot het aangaan, wijzigen en beëindigen van de arbeidsovereenkomst van accountants die in gemeentelijke of provinciale dienst worden genomen. Dit wordt geregeld door artikel 2.4, onderdeel R, onder 1, en artikel 2.9, onderdeel S, onder 1.

Raadsvoorstel

Datum Raad
30 januari 2020

Portefeuillehouder

Registratienummer
BR2000009

Onderwerp
Bekrachtiging geheimhouding

Gevraagde beslissing

1. De door het college in brief U20.00365 d.d.16 januari 2020 opgelegde geheimhouding aan de raad op brief U20.00259 inzake nieuw bestemmingsplan voor Wilderszijde te bekrachtigen.
2. De geheimhouding op te heffen op het moment dat het nieuwe bestemmingsplan voor Wilderzijde wordt vastgesteld.

Samenvatting

Het college heeft op grond van het belangen, zoals genoemd in art. 10 lid 1 en 2 van de Wet openbaarheid van bestuur geheimhouding opgelegd. Indien de raad dit besluit van het college niet bekrachtigt, vervalt de geheimhouding. Dit volgt uit art. 25 van de Gemeentewet. De geheimhouding duurt tot aan het moment dat het nieuwe bestemmingsplan voor Wilderzijde wordt vastgesteld.

Toelichting

De reden voor de geheimhouding bij deze dossiers dat voor de gemeente Lansingerland economische en financiële belangen in het geding zijn. Daarnaast zijn er bij het dossier Eneco ook bedrijfsgegevens aan de orde die de overheid vertrouwelijk zijn meegedeeld.

Bijlagen

Oplegging geheimhouding in de brief van U20.00365

Raadsbesluit

Datum Raad
30 januari 2020
Registratienummer
BR2000009

Onderwerp
Bekrachtiging geheimhouding

De raad van de gemeente Lansingerland;
gelezen het bijgaande voorstel

Overwegende dat
De door het college opgelegde geheimhouding ten aanzien van de verstrekte informatie moet worden bekrachtigd voor de raad om geheim te blijven.

Gelet op
Artikel 25 Gemeentewet en artikel 10, lid 1 en 2 Wet openbaarheid van bestuur.

Besluit(en)
1. De door het college in brief U20.00365 d.d.16 januari 2020 opgelegde geheimhouding aan de raad op brief U20.00259 inzake nieuw bestemmingsplan voor Wilderszijde te bekrachtigen.
2. De geheimhouding op te heffen op het moment dat het nieuwe bestemmingsplan voor Wilderzijde wordt vastgesteld

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Lansingerland in zijn openbare vergadering
Van 30 januari 2020 ,

de griffier,

drs. Marijke Walhout